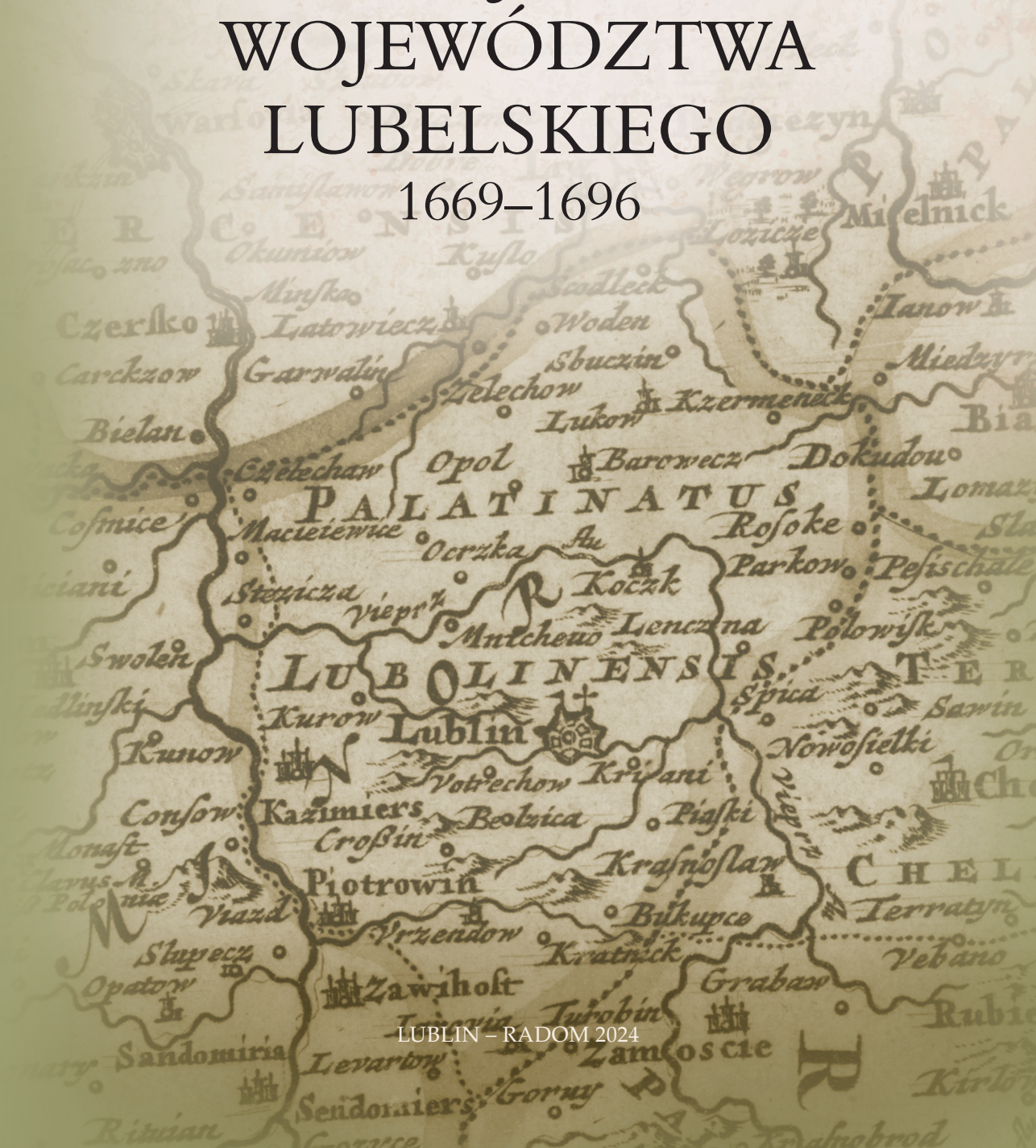

UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji

AKTA SEJMIKOWE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

1669–1696

LUBLIN – RADOM 2024

AKTA SEJMIKOWE
WOJEWÓDZTWA
LUBELSKIEGO
1669–1696

UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji

AKTA SEJMIKOWE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO 1669–1696

Opracowali
DARIUSZ KUPISZ
LESZEK A. WIERZBICKI

LUBLIN – RADOM 2024

Recenzent
dr hab. Jacek Pielas, prof. UJK

Redaktor serii
prof. dr hab. Dariusz Kupisz

Projekt okładki, skład i łamanie
Anna Skrok, Iwona Nitek

Na okładce
Fragment mapy *Friderico Augusto vere Augusto. Polon. Lithuan. Borus. Pomer. Regi. Duci. Principi. Saxon. Utr. Duci. S. Imp. Elect. haec. Imperii. Sui. Regna,*
P. Schenk, Amsterdam 1705

Korekta j. łacińskiego
dr hab. Paweł Madejski

Korekta
Karol Alichnowicz

Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2018–2023, nr projektu: 11H 18 0021 86, kwota finansowania: 926 536,00 zł

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

© Copyright by Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
© Copyright by Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji

ISBN 978-83-7789-756-0

Łukasiewicz

Instytut Technologii Eksploatacji

Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji

Wydawnictwo Naukowe

ul. K. Pułaskiego 6/10, 26-600 Radom, tel. (48) 364-42-41

e-mail: instytut@itee.lukasiewicz.gov.pl <http://www.itee.lukasiewicz.gov.pl>

WSTĘP

Utworzone w 1474 r. województwo lubelskie składało się z dwóch powiatów (lubelskiego i urzędowskiego) i ziemi łukowskiej, a po powstaniu Rzeczypospolitej Obojga Narodów zajmowało siódme miejsce w hierarchii województw prowincji małopolskiej. Obradujący w Lublinie sejmik nie należał wprawdzie do pierwszorzędných zgromadzeń szlacheckich w Koronie, ale był ważniejszy od wielu innych sejmików, m.in. od tych, które odbywały się w trzech sąsiednich województwach, czyli bełskim, mazowieckim i podlaskim. Sejmik lubelski odgrywał znaczącą rolę w systemie parlamentarnym pierwszej Rzeczypospolitej, a wytworzone przez ziemian lubelskich uchwały mają duże znaczenie dla poznania funkcjonowania samorządu szlacheckiego w państwie polsko-litewskim.

Akta sejmikowe województwa lubelskiego przygotowywał do druku Adolf Pawiński, znany historyk i edytor drugiej połowy XIX wieku. Na jego polecenie skopiowano większość uchwał sejmiku lubelskiego z ksiąg grodzkich lubelskich i łukowskich, które później znalazły się w pięciu tomach tzw. Tek Pawińskiego¹. Niestety, Pawiński nie zdołał wydać tych akt, gdyż za jego życia drukiem ukazały się jedynie akta sejmikowe województw kujawskich. Po niespełna stuletniej przerwie wstępne działania podjął w tej mierze Adam Kersten, wybitny historyk drugiej połowy XX wieku. Przedwczesna śmierć tego badacza (1983) sprawiła, że do edycji uchwał sejmiku lubelskiego nie doszło. Dopiero na początku obecnego stulecia inicjatywa ta zaczęła być realizowana przez Henryka Gmiterka, który skupił wokół siebie zespół badaczy zajmujących się problematyką sejmikową. W 2016 r. ukazał się pierwszy tom akt sejmikowych województwa lubelskiego zebranych i opracowanych przez H. Gmiterka, który obejmuje lata 1572–1632². Ten sam badacz pięć lat później wydał drugi tom uchwał sejmiku województwa lubelskiego, który obejmuje okres panowania dwu młodszych Wazów, czyli Władysława IV i Jana Kazimierza³.

Niniejszy tom stanowi kontynuację tej serii wydawniczej i obejmuje okres panowania dwóch pierwszych królów rodaków, Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego. W latach 1669–1696 sejmiki województwa lubelskiego zbierały się zazwyczaj u lubelskich Dominikanów

¹ *Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, rkpsy: 8323, 8324, 8325, 8326, 8333.*

² *Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1572–1632, oprac. H. Gmiterek, Lublin 2016.*

³ *Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1633–1668, oprac. H. Gmiterek, Lublin–Radom 2021.*

w kościele św. Stanisława. Wyjątkowo tylko, w okresie przygotowań wojennych i wypraw pospolitego ruszenia, zgromadzenia te odbywały się w innych miejscach.

Podczas panowania pierwszych królów rodaków sejmik lubelski pełnił różne funkcje. W tym czasie możemy wyróżnić kilka rodzajów lubelskich zgromadzeń szlacheckich. Były to sejmiiki przedsejmowe, sejmiiki relacyjne (posejmowe), sejmiiki elekcyjne, sejmiiki deputackie, sejmiiki komisarskie (od 1685 r.) nazywane gospodarskimi, sejmiiki z limity, sejmiiki ekspedycyjne i sejmiiki o innym charakterze. Ponadto odbywały się zjazdy przy okazji popisów, na które przybywała szlachta zobligowana do udziału w pospolitym ruszeniu.

W niniejszej publikacji akt sejmikowych województwa lubelskiego zdecydowano się przyjąć metodę rekonstrukcyjną, polegającą na objęciu edycją wszystkich zgromadzeń szlacheckich z tego okresu. W przyjętych dla tego tomu ramach chronologicznych udało się odnotować dla całego województwa 118 zgromadzeń. Wśród nich można wyróżnić: 19 sejmików przedsejmowych, 16 relacyjnych, 29 sejmików deputackich, 8 sejmików z limity, 12 sejmików elekcyjnych dla wyboru kandydatów na tzw. urzędy sędziowskie, 16 sejmików dodatkowych (nadzwyczajnych) zwołanych uniwersałem królewskim, 7 sejmików ekspedycyjnych związanych z wyprawą pospolitego ruszenia oraz 2 sejmiiki zwołane przez urzędników lokalnych (kasztelana i wojewodę).

Pokłósiem wszystkich zgromadzeń szlacheckich województwa lubelskiego z okresu panowania Michała Korybuta i Jana III są łącznie 144 dokumenty. W edycji zamieszczono informacje o wszystkich uniwersałach zwołujących sejmiiki lubelskie z lat 1669–1696. Teksty większości uniwersałów królewskich z tego okresu zostały już wydane w edycjach akt sejmikowych województw „górných”, czyli krakowskiego oraz poznańskiego i kaliskiego⁴. W niniejszej publikacji znalazło się natomiast 7 uniwersałów Jana III Sobieskiego, które zwoływały dodatkowe sejmiiki w Lublinie. Następnie należy wymienić 11 uniwersałów wojewodów lubelskich oraz 1 uniwersał kasztelana lubelskiego z 1672 r.

Najliczniejszą grupę źródeł stanowią uchwały zwane potocznie laudami, których odnaleziono 75. Na drugim miejscu znajdują się instrukcje spisane dla posłów lubelskich udających się na sejmiiki. Są to najobszerniejsze pod względem objętości akta sejmikowe, których zachowało się 16.

⁴ *Akta sejmikowe województwa krakowskiego*, wyd. A. Przyboś, t. III, 1661–1673, Wrocław-Kraków 1959; t. IV, 1674–1680, Wrocław-Kraków 1963; t. V, 1681–1696, Wrocław-Kraków 1984; *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1668–1675*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński, Poznań 2018; *Lata 1676–1695*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński, Poznań 2018; *Lata 1696–1732*, wyd. M. Zwierzykowski, Poznań 2008.

Nie odnaleziono natomiast instrukcji spisanej dla posłów wybranych na sejm zwyczajny w 1685 r. (zachowało się jedynie laudum), zaś trzy sejmiiki przedsejmowe zostały zerwane (przed sejmami: 1683, 1688/1689 i 1690). Oprócz instrukcji spisanych na sejmikach przedsejmowych w niniejszej edycji znalazło się 6 instrukcji dla posłów wyprawionych na dwór królewski i 3 responsy królewskie przekazane tymże posłom. Ponadto odnaleziono 3 instrukcje dla posłów lubelskich wyprawionych do dygnitarzy Rzeczypospolitej i do jednego z sąsiednich sejmików oraz 2 responsy do stojników kościelnych.

Oprócz wymienionych dokumentów w edycji znalazły się również 2 akty konfederacji województwa lubelskiego, które zawiązano w 1683 i 1696 r. W publikacji zamieszczono także wzmiankę o kilku postanowieniach przyjętych podczas sejmiku ekspedycyjnego w sierpniu 1675 r., gdyż nie udało się odnaleźć spisanego wówczas laudum. Ponadto uwzględniono instrukcję dla posłów od hetmana zaporoskiego Michała Chanenki, którzy przybyli na sejmik przedsejmowy w 1671 r., oraz mowę wygłoszoną na sejmiku konfederackim w Lublinie w 1672 r. W edycji nie zamieszczono natomiast spisu pospolitaków lubelskich z 1670 r., który kilka lat wcześniej został wydany drukiem⁵.

Należy zauważyć, że znaczna część sejmików lubelskich z tego okresu została zniweczona. Oprócz wspomnianych wyżej 3 sejmików przedsejmowych zerwano aż 9 sejmików deputackich, a 3 inne tego typu zgromadzenia najprawdopodobniej też zostały zerwane (1685, 1687 i 1695). Z kolei sejmik deputacki z 1669 r. nie doszedł do skutku.

W niniejszej publikacji znalazły się również wzmianki o dokumentach okołosejmikowych, czyli takich, które nie zostały wytworzone na sejmikach, ale się do nich odnoszą. Są to informacje o listach skierowanych na sejmiiki lubelskie od prywatnych osób, spośród których większość została już wydana drukiem we wspomnianych edycjach akt sejmikowych (bądź innych wydawnictwach źródłowych). Ponadto zamieszczono informacje o listach i relacjach, które nawiązują do przebiegu niektórych zgromadzeń lubelskich.

Wszystkie odnalezione uchwały sejmików lubelskich zostały opublikowane w całości w wersji źródłowej, bez skrótów, opuszczeń i streszczeń. Dla większości zgromadzeń zachowało się kilka przekazów, stąd też informacje o nich zostały podane obok opisu podstawy edycji, oznaczonej zawsze jako Rkp. 1. Kolejne kopie zostały ponumerowane z oznaczeniem miejsca, gdzie rękopis jest przechowywany.

⁵ *Rejestr pospolitego ruszenia województwa lubelskiego z 1670 roku*, wyd. L.A. Wierzbicki, „Rocznik Lubelski”, t. XLVI, 2020, s. 157–166.

Niniejsze wydawnictwo źródłowe opiera się na wzorcach wypracowanych przez innych edytorów akt sejmikowych. Wydawcy bazowali zwłaszcza na dwóch tomach akt sejmikowych lubelskich z lat 1572–1668, wydanych przez H. Gmiterka. Zebrany w edycji materiał został podzielony chronologicznie według dat kolejnych sejmików, z których każdy otrzymał kolejny numer zapisany cyframi rzymskimi. W ich obrębie poszczególne teksty zostały ponumerowane cyframi arabskimi, oddzielnie dla każdego zgromadzenia.

Podstawą edycji większości uchwał sejmiku lubelskiego z lat 1669–1696 są oblaty akt znajdujące się w księgach grodzkich lubelskich, które są przechowywane w Archiwum Państwowym w Lublinie. Jest to seria *Relacje, Manifestacje, Oblaty*⁶, a także pierwsza *Księga Kapturu Województwa Lubelskiego*⁷. Nie zachowały się natomiast księgi grodzkie łukowskie, które zostały zniszczone przez Niemców w 1944 r. W księgach łukowskich znajdowały się oblaty znacznej części akt sejmikowych województwa lubelskiego.

Część uchwał lubelskich zamieszczona w niniejszej edycji została zaczerpnięta z kilku kopiariuszy akt sejmiku lubelskiego. W pierwszej kolejności należy wymienić księgę zawierającą lauda i instrukcje lubelskie z lat 1668–1710, znajdującą się w Archiwum Archidiecezjalnym w Lublinie⁸. Odpisy te (wraz z oblatami) sporządzono na podstawie ksiąg grodzkich lubelskich. Wielokrotnie sięgano również do kopiariusza uchwał lubelskich z lat 1632–1682, który znajduje się w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu⁹. Jest to księga stanowiąca spuściznę po podkomorzym lubelskim Adamie Pszonce (zm. 1677).

Kolejne ważne kopiariusze akt sejmikowych lubelskich to odpisy z końca XIX wieku znajdujące się w tzw. Tekach Pawińskiego. Teką nr 8 obejmuje odpisy z ksiąg lubelskich z lat 1669–1696, zaś teka nr 16 zawiera odpisy z nieistniejących już ksiąg łukowskich z lat 1666–1794¹⁰. Konfrontacja tych odpisów z tekstami znajdującymi się w księgach grodzkich lubelskich i współczesnymi kopiariuszami potwierdza opinię wielu historyków, że zostały one na ogół sporządzane niestarannie oraz wybiórczo. Widać to zwłaszcza w odpisach uchwał znajdujących się w Tece Pawińskiego nr 16.

⁶ *Archiwum Państwowe w Lublinie, Księgi Grodzkie Lubelskie, Relacje, Manifestacje, Oblaty*, ks. 80, 95–159.

⁷ *Ibidem, Księga Kapturu Województwa Lubelskiego nr 1.*

⁸ *Archiwum Archidiecezjalne w Lublinie, Acta Consistorii Lublinensis, Rep. 60 A XXVII.*

⁹ *Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, rkps 217. Niekompletną kopią tego kopiariusza jest rkps 216 w tejże bibliotece.*

¹⁰ *Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, rkps 8325 (TP 8) i 8333 (TP 16).*

Znaczące uzupełnienia przyniosła kwerenda w innych archiwach i bibliotekach. Są to: 1. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (Archiwum Radziwiłłów, dz. II, księgi 33 i 35; Archiwum Publiczne Potockich, nr 12, nr 163a, t. 3, nr 133; Libri Legationum, ks. 25), 2. Archiwum Państwowe w Lublinie (Trybunał Koronny Lubelski, nr 442 [1118] i 448; Archiwum Woronieckich z Huszlewa, nr 70), 3. Biblioteka Jagiellońska w Krakowie (rkps 1151 i 6361), 4. Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie (rkps 417, 424 i 3742), 5. Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Ordynacji Zamojskiej (rkps 1809), 6. Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (rkps 368 i 1070), 7. Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu (rkps 248, 256 i 260), 8. Centralnyj Deržavnyj Istoričnyj Archiv Ukraini w Kijowie (Fond 250, opis 3, nr 33), 9. Lietuvos Mokslų Akademijos Centrine Biblioteka w Wilnie (Fond 273, nr 1441). W kilku przypadkach były to kopie z epoki i stanowią one podstawę w niniejszej edycji. Przeważnie jednak odnalezione odpisy stanowiły powtórzenie materiałów zawartych w księgach grodzkich lubelskich oraz we wspomnianych kopiariuszach.

Edycja akt sejmikowych lubelskich została zasadniczo przygotowana według *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*¹¹. W tekstach źródłowych wprowadzono współczesną ortografię, przy zachowaniu fonetycznego brzmienia wyrazów. W myśl zaleceń edytorskich starano się umiarkowanie modernizować i ujednolicać pisownię wyrazów. Dotyczyło to w szczególności spolonizowanej łaciny i słów zakończonych na *-ya*, *-yia*, *-ia*, oddając je jako np. *egzakcycja*, *konstytucycja* czy *posesycja*. Uporządkowano również (w duchu współczesnym) pisownię liter *j*, *y*, *i* (*tey*, *tei* = *tej*), *c* i *k* (*commisarz* = *komisarz*) oraz *s* i *z* (*s tego* = *z tego*). W tekstach usunięto *h* występujące po literze *t* (*ratha* = *rata*) oraz podwójne spółgłoski (*summa* = *suma*). Usunięto również tzw. mazurzenia np.: *jeszcze*, *sczerze*, *zwłaszcza* (zmodernizowane na: *jeszcze*, *szczerze*, *zwłaszcza*). Ponadto usunięto większość dużych liter (np. przy nazwach urzędów), pozostawiając je w zwrotach o zabarwieniu uczuciowym (*Ojczyzna*) oraz grzecznościowych odnoszących się do monarchy (*Król*), a także w nazwach niektórych instytucji (np. *Trybunał Koronny*). W pozostałych przypadkach zastosowano zwroty i ich sigle (np. *jm.*, *ichm.*, *jo.*), które zapisano małą literą. Modernizacji poddano również występujące w źródłach końcówki *-emi*, zastępując je formą współczesną *-ymi*.

Zachowano oryginalną pisownię nazw geograficznych i nazwisk oraz oboczności. Tylko w wyjątkowych przypadkach modernizowano oryginalny zapis nazwiska, np. *Sbąski* – *Zbąski*, korelując to w indeksie osobowym.

¹¹ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, pod red. K. Lepszego, Wrocław 1953.

W niniejszej edycji ujednolicono sposób zapisywania dat, które w źródłach występują w różnej formie. Daty pisane słownie, zarówno łacińskie, jak i polskie, oddano cyframi arabskimi, pozostawiając w pierwotnym zapisie jedynie nazwy miesięcy. Podobny zabieg zastosowano w odniesieniu do zapisywanych słownie kwot pieniężnych oraz wielkości uchwalanych podatków.

W nawiasy kwadratowe ujęto niezbędne uzupełnienia tekstu (zwłaszcza imiona). W tradycyjnych przypisach rzeczowych z oznaczeniem liczbowym zamieszczono inne uzupełnienia (np. osoby wymienione z urzędu lub godności), a także wyjaśnienia i sprostowania. Starano się również przywołać konstytucje sejmowe, do których odwoływano się w uchwałach sejmikowych, odsyłając do najnowszej edycji postanowień parlamentu Rzeczypospolitej¹².

Braki i różnice w zamieszczonych tekstach oznaczono literami odsyłającymi do przypisów tekstowych. Zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami określono je znakami: [...] jako brak wyrazu lub jego nieczytelność oraz [--] jako tekst urwany. Oczywiście pomyłki pisarza czy powtórzenia pojedynczych wyrazów prostowano bez sygnalizowania ich przypisem czy znakiem. Podobnie uczyniono przy rozwinięciu nader licznych abreviacji suspensyjnych i kontrakcyjnych do pełnego brzmienia łacińskich wyrazów. Błąd, którego nie poprawiano, został oznaczony znakiem *sic* [s] dla potwierdzenia zgodności tekstu wydanego z podstawą wydania.

Tekstom o dość skomplikowanej składni i strukturze starano się nadać większą czytelność poprzez wprowadzenie współczesnej interpunkcji, której w oryginale były niemal pozbawione. W tekstach wprowadzono również logiczny podział na akapity. Całość edycji dopełnia rozszerzony indeks osobowy i indeks geograficzny.

Na koniec należy wspomnieć, że trzeci tom akt sejmikowych lubelskich został przygotowany do druku¹³ dzięki grantowi Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki *Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1633–1794*, realizowanego przez zespół kierowany przez prof. dra hab. Dariusza Kupisza. Grant ten pozwolił na realizację większości projektu zakładającego publikację kompletu akt sejmiku województwa lubelskiego doby przedrozbiorowej.

¹² *Volumina constitutionum*, t. II, 1550–1609, vol. I–II, wyd. S. Grodziski, I. Dwornicka, W. Uruszczak, Warszawa 2005–2008; t. III, 1611–1640, vol. I–II, wyd. S. Grodziski, M. Kwiecień, A. Karabowicz, Warszawa 2010–2013; t. IV, 1641–1668, vol. I–II, wyd. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2015–2017; t. V, 1669–1676, vol. I, wyd. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2022.

¹³ *Lata 1678–1695 opracował D. Kupisz, zaś lata 1669–1677 i rok 1696 opracował L.A. Wierzbicki.*

WYKAZ SKRÓTÓW BIBLIOGRAFICZNYCH

ASWB 1656–1695	– <i>Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1656–1695</i>
ASWK	– <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWPK 1668–1675	– <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1668–1675</i>
ASWPK 1676–1695	– <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1676–1695</i>
ASWPK 1696–1732	– <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1696–1732</i>
DTK	– <i>Deputaci Trybunału Koronnego 1578–1794. Spis</i>
PWS	– <i>Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego</i>
Urzędnicy	– <i>Urzędnicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku</i>
Vol. const.	– <i>Volumina constitutionum</i>
Vol. leg.	– <i>Volumina legum</i>

WYKAZ SKRÓTÓW

AAL	– Archiwum Archidiecezjalne w Lublinie
a. D.	– anno Domini
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
APG	– Archiwum Państwowe w Gdańsku
APL	– Archiwum Państwowe w Lublinie
APP	– Archiwum Publiczne Potockich
AR	– Archiwum Radziwiłłów
AWH	– Archiwum Woronieckich z Huszlewa
BCzart.	– Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
BJ	– Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BN BOZ	– Biblioteka Narodowa Biblioteka Ordynacji Zamojskiej
BOssol.	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PAN	– Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie
CDIAUK	– Centralny Deržavnyj Istoričnyj Archiv Ukrainy w Kijowie
CL RMO	– Castrensia Lublinensia, Relationes, Manifestationes, Oblatae
Dz.	– Dział
F.	– Fond
gen.	– generosus
ichm.	– ichmościowie
jejm.	– jejmość
JKM	– Jego Królewska Mość
jm.	– jego mość
jo.	– jaśnie oświecony
jw.	– jaśnie wielmożny (wielmożnym)
k.	– karta
Król JM	– Król Jego Miłość
Królowa JejM	– Królowa Jej Miłość
KKWL	– Księgi Kapturu Województwa Lubelskiego
LMAB	– Lietuvos Mokslų Akademijos Centrine Biblioteka w Wilnie
LL	– Libri legationum
mm.	– mój miłościwy
mp.	– manu propria
nm.	– nasz miłościwy
P. n. m.	– Pan nasz miłościwy (Pani nasza miłościwa)
rkps	– rękopis
r. P.	– roku Pańskiego
S.R.M.	– Sacra Regia Maiestas
św.	– świętego
t.	– tom
TKL	– Trybunał Koronny Lubelski
ur.	– urodzony
v	– verso
w.	– wielmożny (wielmożnych)
w. k. m.	– wasza książęca mość
wm.	– waszmościowie
zł	– złotych
złp	– złotych polskich

WYKORZYSTANA LITERATURA

- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1668–1675*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamieński, Poznań 2018; *Lata 1676–1695*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamieński, Poznań 2018; *Lata 1696–1732*, wyd. M. Zwierzykowski, Poznań 2008.
- Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1656–1695*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamieński, Kraków 2022.
- Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1572–1632*, oprac. H. Gmiterek, Lublin 2016.
- Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1633–1668*, oprac. H. Gmiterek, Lublin–Radom 2021.
- Akta sejmikowe województwa krakowskiego*, wyd. A. Przyboś, t. III, 1661–1673, Wrocław–Kraków 1959; t. IV, 1674–1680, Wrocław–Kraków 1963; t. V, 1681–1696, Wrocław–Kraków 1984.
- Chronologia sejmów Rzeczypospolitej Obojga Narodów (1569–1793)*, red. L.A. Wierzbicki i D. Kupisz, Warszawa 2021.
- Deputaci Trybunału Koronnego 1578–1794. Spis*, cz. III, 1661–1700, oprac. L.A. Wierzbicki, Warszawa 2017.
- Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, pod red. K. Lepszego, Wrocław 1953.
- Kochowski W., *Roczniki Polski. Klimakter czwarty (1669–1673)*, oprac. L.A. Wierzbicki, Warszawa 2011.
- Kołodziej R., „Ostatni wolności naszej klejnot”. *Sejm Rzeczypospolitej za panowania Jana III Sobieskiego*, Poznań 2014.
- Kriegseisen W., *Samorząd szlachecki w Małopolsce w latach 1669–1717*, Warszawa 1989.
- Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego*. wyd. F. Kluczycki, t. I, cz. I–II, „Acta historica res gestas Poloniae illustrantia”, t. II, Kraków 1880–1881.
- Rejestr pospolitego ruszenia województwa lubelskiego z 1670 roku*, wyd. L.A. Wierzbicki, „Rocznik Lubelski”, t. XLVI, 2020, s. 157–166.
- Sadowski W., *Państwo i władca w oczach szlachty. Postawy polityczne obywateli województwa lubelskiego za panowania Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego*, Lublin–Radzyń Podlaski 2008.
- Ujma M., *Sejmik lubelski 1572–1696*, Warszawa 2003.
- Urzędnicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. W. Kłaczewski i W. Urban, Kórnik 1991.
- Volumina constitutionum*, t. II, 1550–1609, vol. I–II, wyd. S. Grodziski, I. Dwornicka, W. Uruszczak, Warszawa 2005–2008; t. III, 1611–1640, vol. I–II, wyd. S. Grodziski, M. Kwiecień, A. Karabowicz, Warszawa 2010–2013; t. IV, 1641–1668, vol. I–II, wyd. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2015–2017; t. V, 1669–1676, vol. I, wyd. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2022.
- Volumina legum*, t. V, wyd. J. Ohryzko, Petersburg 1860.
- Wierzbicki L.A., *Edycje akt sejmikowych ziem i województw prowincji małopolskiej*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, t. XXI, z. 1, 2022, s. 365–377.
- Wierzbicki L.A., *Szlachta lubelska wobec króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego (w świetle akt sejmikowych)*, „Res Historica”, z. 17, 2004, s. 11–28.

AKTA SEJMIKOWE

I. Sejmik relacyjny (pokonwokacyjny) w Lublinie 22 stycznia 1669 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu konwokacyjnego, 5 XI–6 XII 1668 r. Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 373¹⁴.

1. Laudum sejmiku relacyjnego (pokonwokacyjnego) w Lublinie 22 stycznia 1669 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 95, k. 93–97v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Karol Daniłowicz starosta parczewski, marszałek sejmiku, 28 I 1669 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 28–34 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 327–328v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 77–81 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 1–7 – kopia.

[k. 93] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, którzyśmy się na sejmik relationis po konwokacyjnej blisko przeszłej warszawskiej na miejsce konsultacjom naszym zwyczajnie do Lublina pro die 22 ianuarii zgromadzili, takowe unaniami omnium nostrum consensu zgodne postanowiliśmy i namówili laudum.

A naprzód stosując się do uchwały względem pospolitego ruszenia na tejsze konwokacyjnej postanowionego¹⁵, tudzież wzięwszy do konsyderacyjnej modernum sub tempus interregni [k. 93v] Reipublicae statum do resistencyjnej następujących na Ojczyznę naszą niebezpieczeństw, nie [z]najdujemy inszego medium jako gotowość naszą, nie żałując fatyg i trudów naszych propter bonum publicum, gdy tego necessitas będzie wyciągała, piersiami się naszymi opponere każdemu nieprzyjacielowi, tak postronnemu jako też i temu każdemu, który by illicitis mediis, mimo prawa na Królestwo wprowadzić nam usiłował. Zgodnieśmy na to zezwolili, żebyśmy wszyscy województwa naszego obywatela w jak najlepszej gotowości, z rynsztunkiem porządnym do wojny należącym, pospolitym ruszeniem, powiaty lubelski i urzędowski na dzień 24 aprilis nad Bystrzycą pod Lublinem, ziemia zaś łukowska w poniedziałek po niedzieli białej¹⁶ na miejscu zwyczajnym, sub poenis de expeditione generali bellica sancitis stawali. Na którym na ten czas zgromadzeniu naszym inibimus consilium tak dalszego w tej okazji porządku i sposobu, jako też i obierania rotmistrzów do takiej ekspedycyjnej należytych. A in quantum by się kto temu postanowieniu naszemu sprzeciwiając, na czas i miejsce pomienione nie

¹⁴ „Województwo lubelskie [...] sejmik die 22 ianuarii”.

¹⁵ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 366.

¹⁶ 29 kwietnia.

zjechał, taki każdy w sądach kapturowych powiatu i ziemi swej ad instantiam cuius vis indilate sądzony być ma, et poenis solitis de expeditione bellica sancitis karany, i egzekucya nieodwłoczna super eius modi [k. 94] refractario quovis extendi powinna.

A jako dotąd regimentom jw. pana marszałka wielkiego koronnego¹⁷ do województwa naszego ordynowanym nieodwłoczną obmyśliłiśmy zapłatę, tak i teraz chcąc onym za ćwierci im należące satisfacere, pozwoiliłiśmy podymnego sześcioro, które oddawać lubobyłiśmy iuxta mentem constitutionis anni 1667¹⁸, według abiurat 1661 anni chcieli, tedy ponieważ roku pomienionego 1661 abiurata nie były iuxta subsequentis anni videlicet 1663, abiurata z lubelskiego i urzędowskiego, te podymne wydawać deklarujemy. Z ziemie zaś łukowskiej półpięta podymnego iuxta abiurata, według których immediate postanowione takoweż wydawano podatki. Do którego sześciorga podymnego wybierania użyłiśmy jm. pana Adama Wilczopolskiego, z ziemie zaś łukowskiej na wybieranie półpięta podymnego uprosiliłiśmy jm. pana [Adama] Grochowskiego za sukkolektora przy zwyczajnym solarium. Nadto dwa pobory cum abiuratis anni 1658 na lud do Kijowa pro praesidio od Rzeczypospolitej ordynowany pozwalamy. Do których wybierania poborów uprosiliłiśmy z powiatów lubelskiego i urzędowskiego [k. 94v] jm. pana Aleksandra Zwiartowskiego, z ziemie zaś łukowskiej tegoż jm. pana Grochowskiego. Które podatki, podymne pomienione ad 1 martii, pobory zaś ad 11 mensis eiusdem wydać sumitujemy się, a jm. pan poborca pieniądze z podymnego pomienionego intra spatium duarum septimanarum panom deputatom regimentów specyfikowanych według zwyczajnych asygnacyi oddawać będzie powinien. Poborowe zaś pieniądze jm. pan Zwiartowski one wybrawszy, do dalszej deklaracyjej zatrzymać będzie powinien i nikomu bez woli onego nie wydawać.

Czopowe zaś województwa naszego committimus fidei jm. pana Wilczopolskiego poborcę naszego, eo tamen adiecto, żeby się jm. na potym juramento nie wzdrygał comprobare, jako fideliter z miastami o nie kontraktował, którego czopowego do skarbu województwa naszego od ichm. ojców Jezuitów z gruntu należącego, przy Lublinie leżącego, medietas pro hac sola vice dla pewnych respektów od nas ichm. condonatus respectu, zaś alterius medietatis powinni będą ichm. transigere z jm. panem poborcą. A in quantum by kto na czas pomieniony tych podatków nie wydał z takiego każdego executionem solitam faciendam iniungimus. Względem zaś dawnego czopowego z różnych miast za administracyi godnej pamięci [k. 95] jm. pana Szczęsnego Stoińskiego wojskiego

¹⁷ Jan Sobieski.

¹⁸ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 310.

mielnickiego województwu winnego i zatrzymanego, które by miasteczka kwitów ani od pomienionego jm. pana wojskiego mielnickiego, ani od jm. pana [Jerzego] Szornela sędziego ziemskiego lubelskiego nie miały, tedy in hoc passu powinni ad instantiam instygatora kapturowego w sądach kapturowych respondere.

Debita także województwa od różnych debitorów winne, te że hucusque tot laudis nakazane in thesaurum województwa naszego nie są importata, praesenti laudo iniungimus, ażeby każdy z ichm. panów debitorów pro 1 martii do rąk jm. pana Wilczopolskiego poborcy naszego wnieśli (excepto jm. pana skarbnika lubelskiego¹⁹, któremu jako województwu dobrze zasłużonemu, i respektując na wzajemną przez jm. województwu wyświadczoną wygodę do roku czekać deklarujemy się). A kto by w tym naszymu sprzeciwił się postanowieniu, a długu na czas wyznaczony nie oddał, takowy do sądów tychże kapturowych ad instantiam instigatoris fisci seu iudiciorum capturalium przypozwany ma sine quibus vis dilationibus sprawić się et iudicatum pati. Contumaces zaś executioni instantaneae subiucere będą powinni.

A że jm. pan Krzysztof Malinowski poborca nasz przeszły prawem przekonany, zawziąwszy sumy województwa hucusque między nami od dawnego czasu non comparet i przez niego wielką [k. 95v] województwo ponosi szkodę, jm. pana Aleksandra Zwiartowskiego poborcę naszego terażniejszego, aby onego chciał uti iure victum inquirere i województwu stawił, który hoc negotium na się dobrowolnie przyjął uprosiliśmy, za co jm. dziękujemy.

Ludzie luźni sexus utriusque po miastach, miasteczkach i wsiach się tułający, tak rzemieślnicy jako i prości służby nie przyjmujący, ponieważ żadnych podatków nie płacili i nie płacą, takich wszystkich w miastach i miasteczkach magistraty, we wsiach zaś bonorum administratores exacte spisać i onych registr bona fide spisanych do rąk pana poborce oddać powinni, a ichm. panowie poborcy do takowych ludzi luźnych powinni na skarb od osoby po zł 3 przez magistrat i panów administratorów wybrane na każdą ćwierć odebrać, które registra co ćwierć roku insze spisać i według nich oddawać powinni będą, magistrat z pany administratorami.

Majątności ichm. panien zakonnych Bernardynek konwentu lubelskiego, które propter summam sui desolationem iustum merentur respectum od podatków wszelkich teraz uchwalonych pro hac vice uwalniamy. Wzajemnie i dom ojców Franciszkanów na Podzamczu lubelskim przy konwencie zostający ab iisdem contributionibus publicis wolnym czynimy.

A ponieważ sejmik generalny korczyński pro 18 mense [k. 96] februarii za zniesieniem się województw krakowskiego i sendomirskiego

¹⁹ Tomasz Innocenty Zaporski.

jest naznaczony, tedy i my nie chcąc deesse woli ichm. i stosując się do tego sejmiku, tam na tymże miejscu odprawowanego in anno 1586, posłów naszych ex praesenti nostro consessu na tenże sejmik uprosiliśmy, to jest ichm. w. jm. pana Adama na Babinie Pszonkę podkomorzego, jm. pana Krzysztofa Drohojowskiego stolnika, jm. pana Adama Ciołka Drzewickiego podsędka, jm. pana Remigiana Kiełczowskiego miecznika, lubelskich, jm. pana Stanisława Dunina Borkowskiego łowczego sendomirskiego, jm. pana [Wawrzyńca] Sufczyńskiego chorążego łukowskiego, jm. pana Jana Firleja kasztelanica lubelskiego, jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego, jm. pana Pawła Bogusława Orzechowskiego. Którzy ichm. na dzień naznaczony do Korczyna zjechawszy unanimiter z inszymi województwy id promovebunt, co by było proficuum bono publico, na nic definitive nie pozwalając, ale biorąc sobie do konferencyjej z bracią województwa swego, zasłaniając się tak laudo praesenti, jako ekcepcją posłów na tenże sejmik pro tunc in anno supra specificato wyprawionych, na tymże zjeździe korczyńskim konotowaną.

Względem zaś prowizyj Króla JM²⁰ na sejmie abdicationis [k. 96v] pozwolonej, te do zgody wszystkich województw na przyszłą da Bóg elekcyją odkładamy.

Reductionem monetae antiquae ad valorem correspondentem terażniejszej do zniesienia się z innymi województwy na sejmiku korczyńskim zachowujemy, a egzekucyją onej sądowi naszemu kapturowemu pozwalamy.

Instancja jo. książęcia jm. pana wojewody bełskiego i hetmana polnego²¹ dobrze tak zdrowiem jako i substancją w Ojczyźnie naszej emeriti viri, ma mieć u nas osobliwy respekt, dla czego ichm. panowie posłowie nasi będą upraszać na tymże korczyńskim sejmiku, aby wszystkie desideria książęcia jm., które promowował na sejmiki województw wszystkich in speciali zostawały respectu, a osobliwie względem starostwa drahimskiego zajechania²², przez co krzywdę cała ponosi Rzeczpospolita.

Instancja jo. księżny jejm. pani wojewodzinej ruskiej²³, która aby circa haereditatem suam²⁴ konserwowana była prosi, promovebunt na tymże sejmiku korczyńskim ichm. panowie posłowie nasi, aby ta ordynacja uti praeiudiciuosa Reipublicae inter exorbitantias położona i per legem złożona była.

²⁰ Jan Kazimierz.

²¹ Dymitr Wiśniowiecki.

²² Starostwo drahimskie zajął we wrześniu 1668 r. elektor brandenburski Fryderyk Wilhelm.

²³ Gryzelda Wiśniowiecka.

²⁴ Mowa o Ordynacji Zamojskiej.

Jm. też pana Hieronima Rotha do koła naszego wniesiona za rodzicem swym²⁵ petitum, promovebunt ichm. panowie posłowie nasi na tymże sejmiku korczyńskim, aby in futura electione [k. 97] principis poważną swoją wniosła Rzeczpospolita do kurfistrza jm.²⁶ instancją, żeby tandem aliquando ten zasłużony Rzeczypospolitej człowiek ex carceribus tegoż książęcia jm. kurfistrza uwolniony był.

Za słuszną rzecz poczytując, abyśmy tych, którzy w ciężkich nieprzyjacielskich zostają więzach, braterską naszą suplementowali szczerobroblivością, tedy sumę anteriori laudo na okup syna jm. pana Arnolfa Potockiego przez nas kondemnowaną, ponieważ hucusque medietat tylko onej od województwa odebrał, restantem to jest 500 zł z czopowego, aby jm. pan poborca nasz in instant onemu wyliczył, deklarujemy.

Także też jm. panu Marcinowi Borzęckiemu zł 800, które jeszcze praesento laudo do oddania z czopowego asekurowaliśmy byli, że dotąd onych nie odebrał, tedy z tegoż czopowego u jm. pana poborcę naszego, aby onę in instanti wyliczył jm., naznaczamy salvam sobie recuperandae eiusdem sumę od pana Pasafa mieszczanina lubelskiego zostawując, którą vindicabit jm. pan instygator skarbowy województwa naszego.

Mając respekt na ludzi rycerskich, którzy pieniędzy od województwa naszego sobie należących tantisper czekają, deputatowi regimentu jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego²⁷, to jest jm. panu Reymens kwatermistrzowi zł 300. Posłom jw. książęcia jm. pana wojewody bełskiego i hetmana polnego koronnego²⁸, to jest jm. panu Gruszeckiemu i jm. panu [Jakubowi] Rościszewskiemu stolnikowi braclawskiemu, po zł 300 z tegoż czopowego, żeby jm. pan poborca wyliczył, deklarujemy.

Sukkokolektorom [k. 97v] też ziemie łukowskiej, którzy podatków Rzeczypospolitej w ziemi swojej ullatenus propter penuriam temporum dobrać nie mogli, to jest jm. panu [Adamowi] Grochowskiemu zł 440, jm. panu [Andrzejowi] Niewęgłowskiemu zł 355 ad instantiam ichm. panów obywatelów ziemie łukowskiej kondonujemy i pro per soluto ichm. za konsensem wszystkiej braci województwa naszego przyjmujemy.

Które to zgodne postanowienie nasze zleciliśmy w. jm. panu marszałkowi koła naszego nomine omnium nostrum podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać.

Działo się w Lublinie die 22 ianuarii a. D. 1669.

Jan Karol Daniłowicz starosta parcowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

²⁵ Hieronim Roth (senior).

²⁶ Fryderyk Wilhelm.

²⁷ Jan Sobieski.

²⁸ Dymitr Wiśniowiecki.

II. Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 25 kwietnia 1669 r.

1. *Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Lublinem 25 kwietnia 1669 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 95, k. 361v–364v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Zbigniew Bliskowski podczaszy trembowelski, marszałek sejmiku, 27 IV 1669 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 34–39v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 328v–329v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 81–85 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 9–14 – kopia.

[k. 361v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, którzyśmy się inhaerendo laudo nostro sejmiku relationis po konwokacyjnej blisko przeszłej warszawskiej na popis pro 24 aprili[s] umówiony zgromadzili na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym w Lublinie obrady nasze zacząwszy i w polu zwyczajnie popis odprawiwszy, takowe unaniami omnium nostrum consensu zgodne postanowiliśmy i namówili laudum.

Ponieważ Ojczyzny naszej terażniejszej wyciąga to status i za powszechną stanowi Rzeczypospolitej na przeszłej konwokacyjnej warszawskiej²⁹ stanęło to zgodą³⁰, co i sejmikami po wszystkich województwach [k. 362] jest approbatum, aby cała Rzeczypospolita pod czas nadchodzącej Pana przyszłego elekcyjnej po województwach swoich wszelką rycerską przed się wzięwszy gotowość, in armis stawała. A tak i zajadłym postronnych nieprzyjaciół na ruinę naszą czuwających impressum i zawziętym niechętnych sąsiadów factiom, tudzież malevolorum ku Ojczyźnie impietati civium zabiegać mogła, zgodnieśmy i my na to pozwolili, żebyśmy jakośmy się tu teraz popisali w jak najlepszej gotowości w należytych do wojny porządku na dzień 27 maja nad Bystrzycą pod Lublinem wszyscy (nihil jednak praeiudicando absentiae tych ichm., którzy osobami swymi w Warszawie na elekcyjnej będą) województwa naszego obywateli pospolitym ruszeniem sub poenis de expeditione generali bellica sancitis i przeszłymi laudami naszymi umówione egzekucją stawali.

A że wszelki wojenny porządek na mądrych i na doświadczonych należy starszych, do jm. pana wojewody³¹ prawem pospolitym opisanego pułkownika naszego we wszystkich terminach precedencyją generalnej konserwując chorągwi, uprosiliśmy ichm. panów rotmistrzów, z ziemie lubelskiej jm. pana Krzysztofa Drohojowskiego stolnika lubelskiego, z powiatu urzędowskiego jm. pana Stanisława Dunina Borkowskiego łowczego sędomierskiego, z ziemie łukowskiej jm. pana Wawrzyńca Sufczyńskiego chorążego łukowskiego. Iż zaś ichm. ziemie łukowskiej obywatele

²⁹ *Sejm konwokacyjny 5 XI–6 XII 1668 r.*

³⁰ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 366.*

³¹ *Władysław Rej (Rey).*

popis swój anteriori laudo na poniedziałek po białej niedzieli³² uchwalony [k. 362v] dla pewnych i słuszných przyczyn odłożyli ad 29 aprilis³³, tedy ichm. inhaerendo laudo na dzień naznaczony na miejscu zwyczajnym zjechać się mają i tam popis należyty odprawić, a potym insimul na czas naznaczony pospolitym ruszeniem stawać.

Do teŹe wyprawy pospolitego ruszenia naleŹeć mają miasta antiquis moribus prawem pospolitym circumscriptis, które to prawa in toto reasumujemy. Więć że jm. pan wojewoda³⁴ i jm pan kasztelan³⁵, starsi bracia nasi quam diligentissime elekcyjej attendere chcą i dla bytności swojej na tym tam miejscu tu z nami być na ten czas zjazdu naszego nie mogą, zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby jm. pana Adama Pszonki podkomorzego lubelskiego, jako pierwszego brata naszego i województwu temu lubo w kaŹdych terminach in defesso labore, ale osobiłwie we wszystkich wojennych okazjach i rycerskich dziełach multo sudore et sanguine doświadczonego civem imieniem nas wszystkich upraszał i listem swoim zagrzał, aby na miejscu jm. pana wojewody raczył nam praeesse i rząd należyty między nami trzymać chciał, tudzieŹ aby excipiat jak najczęstsze wiadomości co się będzie działo na elekcyjej. W czym, aby jm. pan wojewoda nasz równo z ichm. bracią naszą, którzy tam będą z pośrzedka nas i na to się nam obligowali, jm. pana podkomorzego i wszystkich nas jako najczęściej awizował, a in quantum by co nowego maioris momenti oriri miało, per literas innotescentiarum uwiadamał, wielce jm. prosimy.

[k. 363] Contenta uchwały generału korczyńskiego³⁶ względem egzorbitancyjej, aby ichm. praesentes na elekcyjej spółnie z innymi województwy jako najpilniej promowowali zlecamy oraz i inne w instrukcyjach ichm. panom posłom województwa naszego lubelskiego na przeszłe sejmy podane i dostatecznie opisane egzorbitancje, aby nie przepomniane były, upraszamy. TudzieŹ i za miastem Lublinem gorąco instamus, aby jako domicilium prześwietnego Trybunału i thronus iustitiae, od stanowisk i chlebów żołnierskich, także uprzykrzonych egzakcyj ichm. panów marszałków trybunalskich i od innych prywatnych ludzi było ekscypowane i konstytucyją od tego wszystkiego zasłonięne.

Jako nic nie masz słuszniejszego jedno, aby kaŹdy mercenarius cieszył się mercede sua, tak i re[g]imentowi dragońskiemu jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³⁷, aby należyte zasługi, aby jako najprędzej

³² 29 kwietnia.

³³ Zapewne powinna to być data 29 maja.

³⁴ Władysław Rej (Rey).

³⁵ Feliks (Szczęsny) Parys.

³⁶ Sejmik generalny województw małopolskich w Nowym Mieście Korczynie 18 II 1669 r.

³⁷ Jan Sobieski.

wypłacone były, jm. panu Adamowi Wilczopolskiemu poborcy naszemu, zlecamy i serio iniungimus, aby za asygnacją jm. pana starosty parcowskiego³⁸ komisarza województwa naszego nieodwłoczno re[g]imentowi temu uczynił satysfakcją. Retentores zaś podatków, którzy by do rąk nie oddali i nie uiścili się w powinności swojej in quantum by przed terminem naznaczonym pospolitego ruszenia nie wypłacą, na termin naznaczony to jest pro [k. 363v] 27 mai[i] z sobą przywieść podatki mają, a uporczywie zatrzymujący aequalitate porównywać się z nami nie będą mogli i owszem, aby z takowych urząd grodzki za requisitią jm. pana komisarza i ichm. panów poborców nieodwłocznie czynił egzekucyją, uchwalamy.

Poczuwamy się w tym, że jako od całej Rzeczypospolitej jm. pana starosty parcowskiego komisarza województwa naszego dzieła rycerskie i nieporównane przez lat tak wiele cum dispendio zdrowia i własnych dziedzicznych fortun krwawe sudores wszelki na się mają pociągać respekt, tak i od województwa naszego i sławnych in sago et toga meritisimorum civium przodków jm. w tym województwie pracujących miała pamięć i własne na wielu pracowitych funkcjach, ale i na urzędzie terażniejszym komisarzkim podjęte jm. prace i znaczne spezy wszelką merentur wdzięczność, jako jm. za wszelkie podjęte prace dziękujemy, tak aby oneż w dalszy czas na tym urzędzie swoim continuare raczył wielce upraszamy. Lubo nie korespondującą spezom tego urzędu dla szczupłości swojej naznaczyliśmy gratitudinem, upraszamy jednak jm., aby się tym kontentować chciał i na każde pół roku, jakośmy jm. przy elekcyjnej jm. deklarowali i vigore moderni laudi obiecali dwanaście set złp odbierał, która suma, aby z czopowego jm. dochodziła pro tunc et in futurum, póki jm. na tym urzędzie będzie moderno laudo cavemus, zlecając jm. panu [Adamowi] Wilczopolskiemu terażniejszemu administratorowi czopowego, aby tak za przeszłe ćwierci, na które jm. pan komisarz nic nie wziął, jako i za terażniejsze, za asygnacją jm. pana marszałka koła naszego jm. panu komisarzowi wyliczył i oddał.

Na jm. pana Waleriana Gałęzowskiego, który do sześciu niedziel tylko na wybranie jednego poboru poborcą w roku przeszłym był obrany, a dotychczas odbierając tego poboru i egzekucyje odprawując niemałe koszty z własnej substancyjej podjąć musiał, słuszny mając respekt i [k. 364] kompasją złp 600, które sąd kapturowy do wypłacenia asygnacyjej suplementując jm. z czopowego u jm. pana [Jana] Bychawskiego pisarza grodzkiego lubelskiego onemu był naznaczył, ex consensu omnium nostrum konferujemy i darujemy. A że jm. i dalszą, abyśmy go wsparli braterską miłością gorąco upraszał, tedy złp 300, aby jm. pan Adam Wilczopolski poborca

³⁸ Jan Karol Daniłowicz.

województwa naszego i administrator czopowego onemu pożyczanym sposobem za warowną asekuracją do czasu słusznego z czopowego wygodził, zezwalamy.

Podatki na praesidium kijowskie wybrane, aby nie były nikomu, aż tam re ipsa praesidium osiadzie, wydane i to, aby z konsensem całego województwa praesento laudo jako i przeszłym cavemus.

Ichm. panom dystrybutorom solnym jako za podjęte prace dziękujemy, tak aby i w od[z]yskaniu reszty soli w dystrybucji onej tejże pracy przyłożyli, prosimy. Ichm. zaś bracia in spatio sex septimanatum, jeżeliby od ichm. panów dystrybutorów nie odbierali, tedy ichm. panowie dystrybutorowie na wypłacenie i uiszczenie się skarbowi sól rozprzedać będą mieli potestatem.

Compatimur wielce jo. książęciu jm. panu podkanclerzemu i hetmanowi polnemu wielkiego księstwa litewskiego³⁹ i jako nas książę jm. listem swoim compellat braterską naszą propensyją ubi competent adesse, książęciu jm. jako mentissimo z przodków sławnych onego i z własnych dzieł Patriae civi pollicemur [k. 364v], co aby jm. pan marszałek koła naszego imieniem naszym listownie książęciu jm. to oświadczył, zlecamy.

Jm. pana Mikołaja Złotnickiego porucznika rotty kozackiej jm. pana starosty pere[j]asławskiego⁴⁰, także jm. pana Łuchowskiego towarzysza rotty kozackiej jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁴¹ rycerskie dzieła merentur słuszny respekt, aby ten actus, gdyż jako victimae pro Patria dobrowolnie ta obsides pogańskiej zdali siebie samych i zdrowia swoje dyskretyj zgodno u całej Rzeczypospolitej wnieść powinien konsyderacją i należytą odnieść gratitudinem, zlecamy to ichm., którzy praesentes aderunt elekcyjej, aby ineant media z innymi województwy jakoby ichm. pomienionych merita regratyfikowane być mogły.

Jm. panu Andrzejowi Rozwadowskiemu podstolemu łukowskiemu, który wielkie ponosi krzywdy od księdza [Rozwadowskiego] plebana ulańskiego, bratersko succurrere nie odmawiamy i zlecamy to jm. panu marszałkowi koła naszego, aby imieniem naszym do jm. księdza nuncjusza⁴² i do jm. księdza biskupa krakowskiego⁴³ napisał, prosząc, aby poskromić raczyli swawolą tego plebana.

Które to postanowienia nasze zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego nomine omnium nostrum podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać.

³⁹ *Michał Kazimierz Radziwiłł.*

⁴⁰ *Aleksander Michał Lubomirski.*

⁴¹ *Jan Sobieski.*

⁴² *Galeazzo Marescotti.*

⁴³ *Andrzej Trzebicki.*

Działo się w polu pod świętym krzyżem dnia 25 kwietnia roku 1669.
Zbigniew Bliskowski podczaszy trembowelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

III. Sejmik przedelekcyjny w Lublinie 27 maja 1669 r.

1. *Laudum sejmiku przedelekcyjnego w Lublinie 27 maja 1669 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 95, k. 442–444 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Remigian Kielczewski miecznik lubelski, marszałek sejmiku, 28 V 1669 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 40–42v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 330–330v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 85–87 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 15–18v – kopia.

[k. 442] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, którzyśmy się ex vi laudi die 24 aprilis constituti zjachali do Lublina na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, uważając od przodków naszych krwią nabytych wolności szlacheckich periculum, które chcą allidere fakcyjantów dawne w elekcyjej króla Pana zawziętości, mając przy tym wiadomości, że elekcyja⁴⁴ oporem idzie i podobno in elusionem mora protrahitur, tedy zelo ducti całości Ojczyzny naszej praw i swobód szlacheckich, a osobliwie cardinem ich wzięwszy przed się w obieraniu wolnymi głosami naszymi ad thronum Polonum Pana, dawno uchwalone pospolite ruszenie fide Deo et Patriae iurata do efektu przywodzimy i na dzień ostatni maja pod Kock, miejsce zjazdowi naszemu, tamże obozowi naznaczamy. Więc ichm. panowie [k. 442v] Łukowianie, jako nam jm. pan poseł ichm. referował, że już in armis stoją pod Łukowem, tedy za ruszeniem się naszym z pod Kocka ku Warszawie zechcemy ichm. awizować, gdzie się ichm. z nami łączyć będą mieli.

Jm. pana wojewody⁴⁵ i jm. pana kasztelana lubelskich⁴⁶, którym incumbit directio pospolitego ruszenia, że nie masz pro tunc praesentes ichm. w województwie, tedy jako zawsze indefessum laborem około całości swojej zna województwo jm. pana podkomorzego lubelskiego⁴⁷ i teraz jm. za pułkownika uprosili. Jm. pana strażnika uproszenie, tamże na miejscu obozowi naznaczonemu rezerwujemy sobie czas. Oboźnego zaś, ponieważ in instanti do upatrzenia miejsca na obóz potrzeba, do tej funkcji uprosiliśmy jm. pana Michała na Borzechowie Borzechowskiego, któremu za prace takowe zł 300 u jm. pana poborce naszego⁴⁸ ordynujemy.

⁴⁴ Sejm elekcyjny rozpoczął się 2 maja 1669 r. na Woli pod Warszawą.

⁴⁵ Władysław Rej (Rey).

⁴⁶ Feliks (Szczęsny) Parys.

⁴⁷ Adam Pszonka.

⁴⁸ Adam Włczopolski.

Kto by zaś w wolnej urodzony Rzeczypospolitej tak niewolnicze wolności i swobody szlacheckie traktować chciał, ażeby widząc je iugo subiectas nie spieszył z ratunkiem in gremio nostrum na miejsce i czas naznaczony i praesens sam nie był na pospolitym ruszeniu, takowy ab equalitate nostra et praerogativa nobilis na wszelkim miejscu ekskludowany będzie et pro infami reputabitur, która to infamia wieczna formato iudicio na takowych stawać będzie i rigor konserwowany według praw i konstytucyjey anni 1621 de expeditione bellica napisanej⁴⁹. Do których sądów tak na takowych niemiłujących synów Ojczyzny, jako też i tych, którzy na delatach poddani innych nie oddają podatków, tamże uprosić mamy ichm. panów sędziów, którzy ichm. in quantum by się jakie pokazały szkody i skargi in instanti sądzić także będą powinni. [k. 443] A ichm. panowie rotmistrze animadvertent, żeby takowych nie bywało licencyi i za nie odpowiadac będą. Jeżeliby zaś od całego województwa uczynioną pretendował sobie kto szkodę, za takową nic jm. pan pułkownik odpowiadać będzie, ale całe województwo zastąpić powinno jm. pana pułkownika, żeby jm. w żadnej w takowym terminie nie był turbaczej.

Więc że cara pignora zostawujemy przy Lublinie, tedy żeby omnem securitatem jm. pan podstarości⁵⁰, któremu to ex vi legis incumbit obmyślił miastu Lublinowi, upraszamy jm., do czego niepośledni suplement z piechot, które miasteczka wyprawiać na pospolite ruszenie powinny, będzie miał jm., którzy, żeby za uniwersałem jm. stawały w Lublinie, tak ich ordynujemy. Panowie zaś mieszczenie lubelscy, żeby mieli dependencyą od jm. pana podstarościęgo i we wszystkich materiach konferencyją, żąda województwo tego po panach mieszczanach. A do fortyfikacyjej miasta i do kontynuowania szanćów, jako zawsze larga manu po te czasy przykładało się, tak i teraz nie było by od tego, gdyby realiter panowie mieszczenie postępowali sobie w szafunku tych pieniędzy, ale że in rapinam poszły od województwa pozwolone, tedy żeby powracane były i na fortyfikowanie spendowane. Przy tym retenta egzakcyi, żeby poodbierali od tych, którzy winni za dawne czasy et in futurum, żeby podobneż panowie mieszczenie wybierali egzakcyje instat województwa, egzekucyja zaś ich przy jm. panu podstarościm, żeby była zlecamy to jm. A że do równych składek niewola mieszczanków i inne wszystkie grunta za szanćami lokowane, tedy deklaruje województwo, ponieważ domy tych omni [k. 443v] expositae sunt periculo, żeby tylko medietatem takowych podatków płacili pro futuris temporibus jako przedtym płacywali. Piechotę także miasto Lublin na pospolite ruszenie stawać powinno, [ale] od tej wyprawy i stawiania piecho-

⁴⁹ *Vol. const., t. III, vol. 1, s. 297–304.*

⁵⁰ *Jan Kielczewski.*

ty uwalnia województwo panów mieszczanów, jednak te pieniądze, które by na wyprawę spendować mieli, na fortyfikacją ordynujemy. Która to fortyfikacja, żeby za dozorem jm. pana podstarościego była upraszamy jm. do tego oraz i to, żeby gospody ex officio dla wczasów porożpisywać kazał jm.

Ponieważ instancja jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁵¹ jako wielkiej jest u nas wagi, tak i sama aequitas wyciąga, żebyśmy w boru zasłużonych nie trzymali żołnierzy. Za słuszną tedy uważyliśmy, żeby resztę pretendującą regimentowi jm. pana hetmana zapłaciliśmy, ale że ta residuitas u jm. pana [Andrzeja] Niewęgłowskiego i u jm. pana Adama Grochowskiego, poborców łukowskich zatrzymana jest, a ichm. panów Łukowian nie masz praesentes na sejmiku, tedy do złączenia się z ichm. tę sobie rezerwujemy materią, skąd inito consilio zechcemy akuietować ichm. panów żołnierzy.

Largitie extra mentem województwa w laudum blisko przeszłym położone, te do przyszłego rezerwujemy congressu naszego i na dalsze żadne nie pozwalamy.

Soli, która jeszcze ad datum praesentis actus nie przyszła województwu na ten rok, tedy jako przyjdzie, do przyszłego najpierwszego sejmiku relationis po sejmie electionis ordynacją jej zachowujemy sobie.

Które to zgodne postanowienie nasze jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich podać zleciliśmy.

[k. 444] Działo się w Lublinie na miejscu zwyczajnym konsultacy naszych dnia 27 maja r. P. 1669.

Remigian z Kielczewic Kielczewski, marszałek koła rycerskiego i miecznik ziemie lubelskiej.

IV. Sejmik ekspedycyjny pod Ujazdowem 22 czerwca 1669 r.

1. *Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Ujazdowem 22 czerwca 1669 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 95, k. 523v–525 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Maciej Strzyżowski, sługa Stanisława Kielczewskiego cześnika lubelskiego, 3 VII 1669 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 42v–45 – kopia; **Rkp. 3.** BCzart. 424, s. 88–89 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 21–24 – kopia.

[k. 523v] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa i powiatu lubelskiego na akt szczęśliwej elekcyjej JKM zgodnie przez nas obranego i przez jo. książęcia jm. prymasa⁵² inaugurowanego zgromadzeni, przy rozjeździe naszym z obozu pod Ujazdowem teśmy zgodnie między sobą postanowili punkta.

⁵¹ Jan Sobieski.

⁵² Mikołaj Prażmowski.

Naprzód, ponieważ już zgodnymi głosami naszymi JKM P. n. obraliśmy, aby jaka dostojność JKM Pana przez nas obranego do szczęśliwej da Bóg koronacji sami przed się zatrzymaliśmy, tak i na każde strzeż Boże niebezpieczeństwa, lubo to ab extra lubo intrinsecus Rzeczypospolitej zachodzące gotowi byli, fide conscientia, odwagą zdrowia i fortun naszych obowiązujemy się, iż przy dostojństwie JKM, jako Pana wolnymi głosami et nemine contradicente przez czas obranego, całe zdrowia i wszystkie fortuny nasze nieść [k. 524] i przy nim umierać chcemy. I upraszamy JKM P. n. m., aby nas, jeżeliby jakiegokolwiek w Ojczyźnie lubo ab extra lubo ab intra zachodzili mieszaniny, już jako Pan nasz wcześniej uniwersalami obwieścić raczył, a my stosując się do wspólnej wszystkich województw zgody⁵³, obowiązujemy się, że unitatem animorum na zaszczyt dostojństwa JKM Pana teraz obranego niesiemy.

Przy tym lubo przez dawne lauda nasze na tych, którzy by na wspólne do szczęśliwej elekcyjnej terażniejszej nie przybyli z nami zgromadzenie rigorosas legum interposuimus poenas, aby jednak przy powtarzających się głosach naszych tym większy mógł vigere rigor postanawiamy, iż każdego takiego na sądy kapturowe zaraz reasumujące się każdemu bratu naszemu, który by o takim laudis tot intercedens przeciwnym i przez ten czas zgromadzenia naszego bardziej wczasu domowego niżeli dobra Rzeczypospolitej w domu siedząc upatrującym wiedział, przypoznać wolno było, a nam każdym poenae de expeditione bellica sancitae ubium ekstendowane były, deklarujemy.

Uważając zaś, że w ziemi łukowskiej siła się takowych znajduje, którzy pobrawszy od braciej drugich na pocztę pieniądze, niektórzy tak pocztów według powinności nie stawili, jako niektórzy i sami nie stawili się, przy tym zaś niektórzy wzięwszy na ekspedycję zgromadzenia naszego od braci swych pieniądze, bez ordynansu i opowiedzenia się jm. panu rotmistrzowi swemu, wcześniej nie czekając determinacyjnej szczęśliwego elekcyjnej aktu do domów swych poodjeżdżali, zlecamy to ichm. panom obywatelom ziemi łukowskiej, aby serio takich między sobą wynajdowali i każdemu specjaliter jednak [k. 524v] jm. panu staroście łukowskiemu⁵⁴, jako rotmistrzowi, każdego przypoznać do sądu kapturowego zlecamy.

Więc że niektórzy bracia nasi po szczęśliwej JKM inauguracyjnej tu z nami w obozie zostają i nie kwapiąc się na kontrakty świętojańskie w województwie naszym nadchodzące, dalszego elekcyjnej oczekiwają progresu, deklarujemy to, iż każdemu, któremu by lubo zastaw lubo arendy w tym

⁵³ Mowa o uchwale przyjętej przez uczestników elekcji w obozie pod Ujazdowem 21 czerwca 1669 r. Tekst tej uchwały podaje W. Kochowski, *Roczniki Polski. Klimakter czwarty (1669–1673)*, oprac. L.A. Wierzbicki, Warszawa 2011, s. 71–73.

⁵⁴ Kazimierz Widlica Domaszewski.

czasie wychodziły exspiratia, nie ma żadna takiemu in absentia szkodzić manifestacja i owszem kto by in absentia brata z nami zostającego in tempore expirationis, nie czekając onego z nami insimul powrotu ważył się zajachać majątność, taki rigorosionibus poenis w sądach kapturowych sądzony być ma.

Egzorbitancyje, ponieważ przed elekcją JKM nie skończyli się, jeżeli przed szczęśliwą koronacją JKM dokończone będą, stosujemy się do wspólnej inszych województw zgody i upraszamy ichm. panów komisarzów naszych przed tym do tego w kole rycerskim deputowanych, upraszając do ichm. dawno przed tym uproszonych jm. pana Jana Karola Daniłowicza starostę parcowskiego, jm. pana Adama Ciołka Drzewickiego podsędkę lubelskiego, jm. pana Jana z Dąbrowicy kasztelanica, jm. pana Mikołaja na Dąbrowicy starościca, lubelskich, Firlejów, aby do zgody zobopólnej województwa stosując się, ichm. te egzorbitancyje ucierali.

Które to laudum i postanowienie zgodne nasze swym i braci naszych podpisujemy imieniem.

Działo się w obozie pod Ujazdowem 22 iunii r. P. 1669. Kazimierz Domaszewski starosta, marszałek kapturowy, rotmistrz ziemie łukowskiej, Jan Karol Daniłowicz starosta parcowski, Bogusław Jan Zbąski chorąży lubelski, Krzysztof [k. 525] Drohojowski z Drohojowa stolnik i rotmistrz województwa lubelskiego, Stanisław Dunin Borkowski łowczy sandomirski [i] rotmistrz województwa lubelskiego, Wawrzyniec Suffczyński chorąży ziemie łukowskiej, Jerzy Szornel sędzia ziemski lubelski, Szymon Kawiecki chorąży nowodworski [i] porucznik chorągwie generalnej województwa lubelskiego, Stanisław Kiełczewski cześnik lubelski, Remigian Kiełczewski miecznik ziemie lubelskiej, Stanisław Borowski łowczy lubelski, Władysław Stoiński wojski mielnicki, Jan z Targowiska Gałęzowski porucznik chorągwie województwa lubelskiego, Mikołaj Górski pisarz grodzki krasnostawski, Aleksander Kiełczewski, Piotr Bojanowski, Kazimierz Strzyżewski, Paweł Brzoska, Jan Wieszczycki miecznik czerniechowski, Jan Iżycki, Jakub Brodowski, Tomasz Kiełczewski pisarz [grodzki] radomski, Wojciech Okniński komornik ziemski łukowski, Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, Jakub Kazimierz Jaślikowski, Krzysztof z Trębina Trębiński porucznik chorągwie ziemie łukowskiej.

V. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 20 sierpnia 1669 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu elekcyjnego, 2 V–6 VII 1669 r. Vol. const., t. V, vol. 1, s. 19⁵⁵. Przed sejmem rozesłano do województwa lubelskiego dwa

⁵⁵ „[...] sejmiki powiatowe sejm koronacyi uprzedzające, naznaczamy w Koronie die 20 augusti”.

uniwersały ogłaszające pierwsze wici na pospolite ruszenie. Uniwersał króla Michała, Warszawa 9 VIII 1669. APL, CL RMO 95, k. 766–767v (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 79–81). Uniwersał prymasa Mikołaja Prażmowskiego, Warszawa 9 VIII 1669. APL, CL RMO 95, k. 767v–768v (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 78–79).

1. Instrukcja posłom na sejm koronacyjny z sejmiku lubelskiego 20 sierpnia 1669 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 95, k. 820v–832 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Florian Gromacki w imieniu Jana Karola Daniłowicza starosty parczewskiego, marszałka sejmiku, 31 VIII 1669 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 160v–164v – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 25–44v – kopia.

[k. 820v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystkie rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy coronationis najjaśniejszego Michała obranego, z łaski Bożej króla polskiego i wielkiego księcia litewskiego, pro die 20 augusti sejmem elekcyjnej blisko przeszłejznaczony, zjachawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne do Lublina, obrawszy między sobą na sejm przyszyli da Bóg JKM koronacyjnej posłów, ichm. panów, jm. pana Jana Karola Daniłowicza starostę parczewskiego, Stanisława Borkowskiego łowczego sandomirskiego, z ziemie łukowskiej jm. pana Bogusława Zbąskiego chorążego lubelskiego, tęśmy jako w obradzie Rzeczypospolitej [k. 821] tak ex desiderio województwa naszego podali ichm. panom posłom instrukcją.

A naprzód lubo już i przeszłą konfederacją naszą⁵⁶ zaraz po szczęśliwej JKM P. n. m. elekcyjnej caleśmy deklarowali, przy dostojenstwie JKM głosami wolnymi przez nas obranego fortuny i zdrowia nasze nieść, ale i teraz do poparcia wolnej elekcyjnej et tuitionem eiusdem electi oświadczą ichm. panowie posłowie nasi też w nas stateczność poddaństwa raz ofiarowanego JKM przez elekcyjną i nieodmienną województwa przy dostojenstwie JKM fortun i zdrowia gotowość. Przy tym, iż JKM P. n. m. w nadchodzących na Rzeczpospolitą od Ukrainy inkursjach i niebezpieczeństwach, życziwe swe a ojcowskie Rzeczypospolitej przez list⁵⁷ i uniwersały⁵⁸ swe oświadczą dobra pospolitego staranie, że i korony sobie przez wolne głosy Rzeczypospolitej ofiarowanej na głowę swą pańską brać nie chce, aż osobą swą zachodzące strzeż Boże uśmierzył by niebezpieczeństwa. Uniżenie za to podziękują ichm. panowie posłowie JKM i pokornie zaraz upraszać będą, aby też w sercu JKM intuitionem dobra Rzeczypospolitej zostawało staranie, aby JKM P. n. m. w zachodzących strzeż Boże na Rzeczpospolitą

⁵⁶ Uchwała przyjęta przez uczestników elekcji w obozie pod Ujazdowem 21 czerwca 1669 r. Tekst tej uchwały podaje W. Kochowski, *Roczniki Polski...*, s. 71–73.

⁵⁷ List króla Michała do województw, Warszawa 20 VII 1669. ASWPK 1668–1675, s. 77–78.

⁵⁸ Uniwersał króla Michała do województwa lubelskiego, Warszawa 9 VIII 1669. APL, CL RMO 95, k. 766–767v. Tekst tego uniwersału zamieszczono w ASWPK 1668–1675, s. 79–81.

niebezpieczeństwach wcześniej nam uniwersalami swymi oznajmił i na obronę wspólnej Rzeczypospolitej pociągnął, w czym gotowość województwa ichm. panowie deklarują.

Więc że najpierwszy to pacificandae Reipublicae jest sposób, aby obywatele tej Rzeczypospolitej animorum unitas et unitatis jako najszczerza zostawała confidentia, starać się [k. 821v] będą ichm. panowie posłowie nasi, aby jeśli się jakiegokolwiek jeszcze inter status Reipublicae albo też privatorum personas znajdowały albo zachodziły dyfidencyje, aby auctoritate jako JKM tak i stanów Rzeczypospolitej, na początku zaraz sejmu przyszłego coronationis umorzone i uspokojone były.

A że ad conservationem w zachodzących zwłaszcza na Rzeczpospolitą niebezpieczeństwach pokojusiłanałężynatym, aby wojsko Rzeczypospolitej jako najporządniej zatrzymane było i zasług swych brało ukontentowanie, instabunt ichm. panowie posłowie, aby płaca przez Trybunał Lwowski wojsku na województwa podzielona nieodwłocznie zawsze wydana była. I jeśli by które województwo tego Trybunału Lwowskiego nie trzymając postanowienia zasługi chorągwiom do siebie ordynowanym zatrzymywało i nie wypłacało, dowiedzą się o tym najpierw jej ichm. panowie posłowie i województwu temu activitatem vocis, ażby pretensja wojska albo którejkolwiek chorągwie uspokojona była, nie odpuszczają.

Dawne wojsku zasługi w zatrzymanych i niepopłaconych dawnych, mianowicie anni 1653, 1654 et 1655 na asygnacyje skarbowe podatków, aby przez każde województwo wypłacone były, urgere zechcą ichm. panowie posłowie i doszedłszy tych w województwach retentorów, adinventum modum, jakoby skutecznie i jako najprędzej wypłacone były.

Luboć wie województwo, że benemeritum zawsze zasług skuteczna zawsze iść ma gratitudo, a lubo i wojsku Rzeczypospolitej dwóch ćwierci jeszcze zatrzymanych debita miała by być solutio, ale że przy znacznym Rzeczypospolitej zniszczeniu [k. 822] nie widzi województwo, aby Rzeczpospolita in solvendo onych sufficere mogła, upraszać będą ichm. panowie posłowie wspólnie z stanami Rzeczypospolitej ichm. panów posłów wojskowych, aby z miłości ku Ojczyźnie dług ten jako i inne dwie ćwierci przez wojsko darowane były Rzeczypospolitej. Przy tymże i z wojskiem cudzoziemskim o sumie na klejnotach onym asekurowanej traktować będą. Do zapłacenia zaś długu tego instabunt ichm. panowie posłowie, aby jm. pan podskarbi⁵⁹ dług winny od Boratyniego⁶⁰ odebrał, a przy tym za Timfa⁶¹, którego przeszły jm. pan podskarbi⁶² stawić Rzeczypospolitej

⁵⁹ Jan Andrzej Morsztyn.

⁶⁰ Tytus Liwiusz Boratyni.

⁶¹ Andrzej Tymff.

⁶² Jan Kazimierz Krasiński.

w Trybunale Lwowskim submitował się, aby sukcesorowie jm. pana podskarbiego respondeant.

Aukcja wojska luboć widzi województwo, że potrzebna jest, że jednak przycięsza by na Rzeczpospolitą była, zlecamy to ichm. panom posłom, aby znioz[ł]szy się z innymi województwy tak na nie pozwalali, aby in casu necessitatis cuiusvis na Rzeczpospolitą do usługi i potrzeby Rzeczypospolitej województwa proportionaliter wyprawiali. Ten jednak wyprawny żołnierz tylko póki pora wojenna trwać będzie w służbie Rzeczypospolitej, a przy sprowadzeniu wojska z pola każdy do swego województwa wracać się powinien. I to przy tym deklarując, żeby aukcja ta chorągwiami usarskimi, nie kozackimi, także i piechotą była, do czego siła przybędzie, gdy poprą ichm. panowie posłowie, aby wyprawa wybraniecka z dóbr JKM przez posesorów, tudzież z dóbr duchownych, ze 20 łanów postanowiona była.

Do traktatu z carem moskiewskim⁶³, lubo już z sejmu przeszłego electionis są naznaczeni komisarze, aby jednak jakiej traktat ten nie miał wątpliwości, upraszać będą ichm. [k. 822v] panowie posłowie JKM, aby po szczęśliwej da Bóg koronacji swojej plenipotencyją swoją do traktowania jego Król JM jako na[j]prędzy posyłał i zawarcie przyjaźni jako najbarziej zalecił ichm. panom komisarzom.

Dług kurfistrza jm.⁶⁴, tudzież i pretensja odebrania Drahima, aby uspokojone [były], lubo przez posłów do książęcia jm. kurfistrza zaraz z początku sejmu wysłanych, lubo traktowanie z posłami książęcia jm., jeżeli będą na sejmie przyszłym, inibunt rationes ichm. panowie posłowie. Zalecą to jednak stanom Rzeczypospolitej, aby przy nieuspokojonych jeszcze Rzeczypospolitej niebezpieczeństwach, przez te pretensje niewzruszona była dawna przyjaźń książęcia jm., aby się jednak wszystkim pretensjom Rzeczypospolitej do książęcia jm. pretendowanym dosyć stało.

Prolongacja Trybunału Lubelskiego, lubo na terażniejszej blisko przeszłej Króla JM elekcyjnej stanęła i per constitutionem do świętego Tomasza⁶⁵ deklarowana, jednak że to ultra mentem województwa naszego stanęło, mają ichm. panowie posłowie nasi instare, żeby Trybunał Lubelski według praw i zwyczajów dawnych tylko do świętego Franciszka⁶⁶ był sądzony. A propter celeriore onego cursum, mianowicie dla spraw województwa wołyńskiego, ki[j]owskiego, braclawskiego i czernihowskiego i conservat tychże województw, od świętego Franciszka w Krasnym Stawie albo w Łucku do sądzenia wyżej mianowanych województw per legam był or-

⁶³ Aleksy Michajłowicz.

⁶⁴ Fryderyk Wilhelm.

⁶⁵ Święto św. Tomasza, 20 grudnia.

⁶⁶ Święto św. Franciszka, 4 października.

dynowany, a z województw koronnych, tak z Wielkiej jako i Małej Polski, do ichm. panów deputatów pomienionych województw jeden z każdego [k. 823] województwa deputat był naznaczony.

Wszyscy przy tym obywatele województwa tutecznego uskarżają się na ciężkie przez ichm. panów marszałków trybunalskich i ichm. panów deputatów, także panów instygatorów, agramacyje i nieznośne na ichm. od poddanych swoich egzakcyje, także i insze, które in circumferentia miasta i wsi poblizszych dzieją się przez ichm. praeiudicia i szkody, tak w zbożach jako i łąkach. Tedy zabiegając tym agramacyjom, przychyłając się do dawnych praw w konstytucyjach o Trybunale Koronnym wyrażonych i one reasumując, serio ichm. panowie posłowie instabunt, aby od takich egzakcyj jm. pan marszałek i panowie instygatorowie desistant. Tudzież aby ichm. panowie deputaci od taksy, która ex praescripto legis publicae urzędem grodzkim i podwojewodzycznym incumbit nie wdawali się i pomienionych wyżej szkód i agramacyi nie czynili, o co ad instantiam cuiusvis przed urzędem grodzkim na querelach in castro viciniore powinni peremptorie sub poena bannitionis perpetuae respondere, która znosić się per viam cassandae ani na Trybunale, ani na inszym sądzie, ale na sejmie et consensu ordinum powinna będzie.

Różne do spraw taktowych w Trybunałach Koronnych znajdują się przeciwko prawu popolitemu pociągania i lubo prawa dawne dość określiły, jakie sprawy violatae securitatis intentowane być mają, będą się jednak i teraz starać ichm. panowie posłowie nasi, aby to lege cautum było, żeby spraw praetensionum privatarum do registru [k. 823v] tego sub praetextu quovis violatae securitatis pociągane nie były, ale tylko sprawy mere violatae securitatis sądzili się. A jeżeliby się sprawa, którego z ichm. panów deputatów jaka przypadała, aby w Trybunale tym, którego zostaje sędzią, sądzona nie była, ale przyszłego Trybunału.

Klejnoty Rzeczypospolitej przez Króla JM przeszłego⁶⁷ zawzięte, aby Rzeczypospolitej przywrócone były inibunt rationem ichm. panowie posłowie, których jeżeliby już impossibilitas powrócenia była, staną przy tym ichm. panowie posłowie, aby na dobrach Króla JM przeszłego non obstantibus quibusvis onych donationibus pozostałych, tudzież wszystkich pałaców postanowiona była tej praetensyi Rzeczypospolitej vindicta. Dług zaś Króla JM u Rzeczypospolitej pretendowany [i] konstytucją sejmu przeszłego asekurowany⁶⁸ deklarujemy, tak iż cokolwiek pokazało by się, że Król JM przeszły na zapłatę wojska w służbie Rzeczypospolitej zostającego wydał, to w dług cedere i zapłacone być ma. Co zaś na nowe

⁶⁷ Jan Kazimierz.

⁶⁸ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 39.

zaciągi Król JM przeszły extra mentem Reipublicae spendował, płacenia tego województwo przyjmować nie zaleca.

Moneta jakie zniszczenie Rzeczypospolitej przyniosła et in dies z okazji onejże wszystkich obywatelów i ubogich poddanych roście ruina kto nie widzi, żeby tylko dalsza z niej Rzeczypospolitej nie przychodziła, inibunt rationem ichm. panowie posłowie z całą Rzeczpospolitą na terażniejszym sejmie, jakoby ad iustum praetium bez zniszczenia jednak znacznego i opresyi ubogich ludzi redukowana i postanowiona była.

Praetia przy tym rerum, iż niewypowiedziane wszystkim in genere [k. 824] mieszkańcom Rzeczypospolitej przynoszą uciążenie, instabunt serio ichm. panowie posłowie, aby ad iustum moderamen nieodwłocznie przywiedzione były i wszystkiego iusta taxatio ad proportionem taksacyj i taniości zbóż stanęła.

Lubo dawne prawa dość obwarowali dóbr do stołu JKM należących alienationis securitatem, aby jednak i teraz też prawa reassumantur, zlecamy to ichm. panom posłom i prosimy, aby żadnych alienacyj dóbr stołu Króla JM nie pozwalali, a przy tym i naznaczenia dorocznych pensyi i jurgieltów per legem zabroniono, i kto by się tego ważył, aby tego jm. pan instygator koronny⁶⁹ albo ktokolwiek, na sejm albo Trybunał pozwał i rigor poenae na takim teraz przez konstytucyją naznaczony, aby ekstendowany był.

Upraszać przy tym ichm. panowie posłowie JKM będą, aby żupy solne plus offerenti i to tylko na rok przez JKM puszczane były, i na komorach pisarze ex brachio JKM szlachta privilegiati naznaczeni byli, gdyż stąd cedet do stołu JKM większa intrata.

Więc że na komorach solnych in immensum czasem bywa wyniesione czasem soli praetium, upraszamy i o to ichm. panów posłów, aby praetium soli pensatis expensis postanowione było, a nie na dyskretyj contrahentium zostawało.

Hiberna chociaż prawem niedawnym postanowiona, że jednak dotąd in executione przywiedziona nie jest, zlecamy [k. 824v] to ichm. panom posłom, aby serio instare chcieli jakoby zaraz na początku sejmu traktowana i postanowiona była, tak aby już Rzeczpospolita od chorągwi, ciągnięciem na chleby idących, stanowiskami uciśniona nie była. I jeżeliby przyszło chorągwiom na stanowiska swoje iść i znowu powracać się, aby z chleba idąc we wsiach nie stawali, postarają się ichm. panowie posłowie, aby to lege praecautum było.

Dochodzi to nas jakoby ordynowana usarskim chorągwiom z kwarty Rzeczypospolitej płaca, nie z nowej kwarty, ale z dawnych retent, przez

⁶⁹ Jan Tański.

co deputaci chorągwi w wyciąganiu tego trudność mają, dawana bywa. Requisite rationem ichm. panowie posłowie od jm. pana podskarbiego⁷⁰ o to, i aby in posterum z kwarty nowej płacone zasługi ordynowanym do kwarty chorągwiom były, praecavebunt lege ichm. panowie posłowie.

Dawne desiderium nie tylko województwa naszego, ale całej Rzeczypospolitej, iż dotąd nie przyszło do skutku, aby stan szlachecki i obywatele Rzeczypospolitej przez sąd duchowny o dziesięciny i wyderkafy nie był agrawowany iudicatis i ekskomunikami. Serio teraz instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby sprawy takie do sądów duchownych pociągane nie były i decreta, jeżeli jakie in contrarium legis stanęłyby nullitatis lege publica declarantur, przy tym zaś, aby i dawna instantia compositionis inter status swoją wziąć mogła determinacją, będą ichm. panowie posłowie popierać.

[k. 825] A przy tym, że casus intervenientes muszą dawać okazję querimoniae affectationem medelae ex lege, zaczym że to intervenit, iż poddani szlacheccy ob spem trudnej windykcyej deserunt domicilia sua w dobrach szlacheckich, przeto ichm. panowie posłowie instabunt, aby każdy nemine excepto etiam spiritualis cuiusvis voti et regulae in causi extraditionis subditorum subiaceant foro castrensi et executioni et processui sub interregno etiam capturali.

Ponieważ dostateczna przeszłego jm. pana podskarbiego⁷¹ rachunków nie są przyniesione od ichm. panów posłów naszych z przeszłych sejmów informacja, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby na kwit jm. panu podskarbiemu nie pozwalali, aż z zupełnych województwo na relationis da Bóg sejmiku informabitur rachunków. Przy tym i na podatki przyszłe, aż za dostateczną likwidacją jm. pana podskarbiego, nie będą pozwalać ichm. panowie posłowie.

Przy tak wielkim zniszczeniu w Rzeczypospolitej i przy ustawicznych przy tym in necessitatem publicam egzakcyje znajduje się siła takich, którzy mając innodata oneribus reemptionalibus censuum bona nie mogą sufficere płaceni wyderkafów. Upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi i wniosą instancję do ichm. duchownych, aby ichm. habita ratione desolationis mniejszą lubo na zapisy per declarationem jednak publicam kontentować się mogli pensją, albo na to przyna[li]mniej pozwolili, aby ex desolatis bonis, z których impossibilis pensio jest płaca tych [k. 825v] wyderkafów per duos ex spirituali et saeculari commissarios in fundo bonorum ad requisitionem possessoris moderowana i iuxta proportionem prowentów z dóbr pro praeteritis, et in futurum naznaczona była.

⁷⁰ Jan Andrzej Morsztyn.

⁷¹ Jan Kazimierz Krasiński.

Niemają i do przymnożenia prowentu Rzeczypospolitej po województwach być widzimy sposób, gdy winne czopowe po miastach i miasteczkach ordynowane i postanowione będzie. Zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby to całej Rzeczypospolitej proponowawszy serio instare chcieli, jakoby czopowe to winne, antiquitus w mieście Lublinie płacone, a dekretem trybunalskim nulliter zniesione, znowu lege publica postanowione i na fortyfikację miasta Lublina za dyspozycją województwa ordynowane było.

Znajduje się siła takich, którzy przeciwko prawom dawnym, skąd diminutio Reipublicae proventum być musi, po winna za granicę do Węgier posyłają, aby na[j]mniej o to od jm. pana podskarbiego⁷² non impetuntur, i owszem prywatnymi uniwersałami na pozwolenie wożenia tuentur. Serio instabunt ichm. panowie posłowie o to, aby nie tylko dawne prawa reassumantur, ale rigorosior na takich interponatur poena, i aby z jm. panem podskarbis, jeżeliby komu swym do tego dopuścił uniwersałem, każdemu iure agere wolno być mogło.

Beczki winne, iż tych czasów nie według praw dawnych, ale daleko mniejsze tu do nas z winami przywożone bywają, starać się o to ichm. panowie posłowie będą, aby na Węgrów, którzy by in contrarium legis beczki mniejsze przywozili, poena confiscationis uchwalona i postanowiona była.

[k. 826] Zagrodzona wprawdzie wywożenia towarów za granicę z surowymi konstytucyjami droga, ale że przecie, czyli per conniventiam panów pisarzów celnych passim wywożone bywają, skąd immensa w Rzeczypospolitej zachodzą rerum pretia. Reasumują prawa dawne ichm. panowie posłowie nie tylko przeciwko tym, którzy by się wywozić ważyli, ale aby i na panów pisarzów et intendentów celnych, jeżeliby tego nie przestrzegali, poenae constituatur rigor.

Disciplina militaris wielkim ci jest określona prawem, ale że teraz w zamieszanych w Rzeczypospolitej czasach nieobserwowana et in executionem przywiedziona nie była, reassument ichm. panowie posłowie prawa dawne i starać się będą, aby większy rigor contra insolentes, takich zwłaszcza, którzy w domach szlacheckich stawać ważą się, postanowiony był. Młodzi szlacheckich na prowizję postanowienie, jako czasów tych adolevit, tak aby znowu prawem świeżym reasumowane było, meretur słusznego u ichm. panów posłów staranie.

A iż znajdują się tacy w wojsku Rzeczypospolitej zaciągu cudzoziemskiego, którzy regimenty mają nie mając indygenatu, ludzie ich za konniwencyją takowej starszy[z]ny in bonis privatorum więcej sobie bezprawia

⁷² Jan Andrzej Morsztyn.

pozwalają. Zaczynam starać się będą ichm. panowie posłowie, aby tak znaczne officia szlachcie polskiej dla lepszego na ubogie ludzkie respektu konferowane były, żeby nie tylko regimentów, ale też i dóbr Rzeczypospolitej, jako to teraz Corstyn in possessione extranei przeciwko wyraźnemu prawu nie zostawał. Który to modernus possessor Corstyna⁷³, szlachcica rodowitego, jm. pana Jana [k. 826v] Szczuckiego w drodze jadącego najechał, związał, wartować przez noc kazał, ignominiosissime tractavit, pieniędzy kilkaset zł w dobrej monecie wziął i niejakiego pana Piotra Mazarkiewicza z nim jadącego, tak związanego wziął z sobą. Upraszać tedy będą JKM ichm. panowie posłowie nasi, aby za tak wielki eksces ten człowiek tak impossessionatus surowo był karany in foro competenti.

Więc że też niektórzy ichm. benemeriti w Rzeczypospolitej pensyi na starostwie puckim jeszcze od Króla JM świętej pamięci Władysława [IV] na starostwie świeckim originaliter pokazane zapłaty nie odnoszą z tej okazji, gdy starostwo świeckie na ekonomię Królowej JejM Ludwiki Mariej in vim reformationis jej od Rzeczypospolitej naznaczone było, Król JM przeszły [Jan] Kazimierz chcąc uwolnić ab hoc płacenia pensyi, starostwo świeckie przenosi te pensje bene meritorum na starostwo puckie, które starostwo puckie, póki było in possessione ichm. panów donatariuszów ex statu equestri, jako to jm. pana Zadaodzkiego⁷⁴ podkomorzego parnawskiego⁷⁵, utique ichm. panom pensjonarzom te pensje co rok oddawane były. Jako prędko starostwo puckie przyszło in possessionem panów Gdańszczan, żadnych pensyi od lat dwunastu ichm. panom pensjonarzom nie płacą z niego, a że ta sprawa w sądach zadwornych pendet in aresto, uczynią ichm. panowie posłowie nasi gorąco do JKM instancją, aby tę sprawę ante omnia sądził i ichm. ukrzywdzonym subveniat.

Reasumując dawne artykuły nasze zlecamy to ichm. [k. 827] panom posłom, aby na żadne nobilitacje ani indygenaty nie pozwalali, i żeby to lege cautum było, aby et in post żaden, chyba [że] benemeritus od ichm. panów hetmanów, zalecony był. A że teraz merentur jm. pana [Jana] Berensa, jako z wielu ludzi, tak jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁷⁶ zalecenia w Rzeczypospolitej zasługi, aby na sejmie teraźniejszym klejnotem szlacheckim darowany był, wniosą za nim instancją ichm. panowie posłowie.

Nie mniejsza to do służby Rzeczypospolitej przyjdzie aukcja, gdy łąnów sołtyskich dostateczna stanie rewizja. Będą promować ichm. panowie

⁷³ Otto Fryderyk Felkersamb (Felkerzamb) starosta czorsztynski.

⁷⁴ W rkps BOssol. 217, k. 162v „Zawackiego”.

⁷⁵ Jan Zawadzki.

⁷⁶ Jan Sobieski.

posłowie nasi, aby rewizja ta per legem naznaczona i służba z nich postanowiona była.

Posłowie cudzoziemscy, iż zwykli czasem nad potrzebę przy boku pańskim bawić się, co w suspiciei u każdego być musi, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby serio instare chcieli, jakoby posłów cudzoziemskich nad niedziel sześć residentia przy boku pańskim dłuższa nie była.

Znajduje się siła takich senatorów, którzy nie mając posesje[j] w województwie dignitatem hanc senatoriam otrzymują, skąd i to bywa, że rzadko albo nigdy na sejmiki województw swoich zjeżdżają. Prosimy ichm. panów posłów naszych, aby promoveant to, jakoby senatoriae dignitatis electio po województwach lege sancita była i czterech candidati w województwie każdym electi do kollacji JKM prezentowani.

Siła zasłużonym przybędzie ochoty, kiedy nie tylko benemeritorum w pamięci JKM zostawać będą praemia, ale i dawne prawo o rozdawaniu wakansów pewnym czasem [k. 827v] żołnierzom reassumetur, wesprą to ichm. panowie posłowie, aby ta constitutia reassumi mogła.

Desiderium województwa względem drugiego deputata na Trybunał Koronny zalecamy dexteritati ichm. panów posłów, aby per legem postanowiony był. Ten jednak, który będzie postanowiony, aby alternato z powiatu urzędowskiego i ziemi łukowskiej obierany bywał.

Już to et anteriori sancitum constitutione, aby na Trybunał Radomski deputat nie z ichm. panów posłów na sejmie naznaczony, ale w województwie per electionem, na sejmiku relationis obierany był. Co żeby i teraz nowym in perpetuum reiteretur prawem, instabunt ichm. panowie posłowie.

Nowa szlachta lubo z dawnych praw do większego należy płacenia podatków, ale i to, aby na każdego prezencyją włożono legem promoveri zechcą ichm. panowie posłowie.

Siła się takich konstytucyj in Volumine legum znajduje, które nie bywają czasem in publico traktowane, ale i proponowane, te zaś wpisywane zostają. Promowować to będą ichm. panowie posłowie, aby jm. pan marszałek poselski i deputaci do konstytucyj naznaczeni, takich konstytucyj, które by publice traktowane i konotowane nie były, in Volumen legum nie wchodziły, i jeżeliby która weszła, pro nulla deklarowana być ma.

Niemniejszy zatrzymania dobrej monety być może sposób, kiedy prawo dawne, to jest konstytucja anni 1665 sub titulo „Lex sumptuaria”⁷⁷, reasumowana będzie. Proponent to ichm. panowie posłowie, aby prawo to nie tylko reasumowane, ale i ad executionem przywiedzione było.

⁷⁷ Pomyłka. Konstytucję tę uchwalono na sejmie nadzwyczajnym w 1655 r. Vol. const., t. IV, vol. 1, s. 368.

[k. 828] *Relaxatio poenae publicae*, jako jest prawu pospolitemu przeciwna, tak aby na nią żadną miarą, reasumując w to dawne artykuły nasze, ichm. panowie posłowie nie pozwalali. A mianowicie reasumujemy dawne instancje nasze i zlecamy to ichm. panom posłom, aby ta *relaxatio* jm. panu staroście łączyckiemu⁷⁸ i jm. panu Andrzejowi Rzeczyckiemu pozwolona nie była, przestrzegać będą.

Rajtaria jako mniej potrzebna do usługi Rzeczypospolitej z niemałym kosztem Rzeczypospolitej trzymane bywają, na zaciąg jej ichm. panowie posłowie nie pozwolą. Owszem, aby i tężniejsza rajtaria, jeżeli jaka jest, także i arkebuzerowie zwinieni byli, instabunt.

Wiele dóbr w województwie naszym znajduje się takich, które proportionaliter z łanów swych podatków Rzeczypospolitej nie wydawają. Upraszamy ichm. panów posłów, aby per *legem commensuratio generalis* w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej we wszystkich generaliter dobrach ziemskich, duchownych i królewskich naznaczona była.

W dawnych artykułach naszych zaleciliśmy byli ichm. panom posłom, aby wójtostwo we Zbuczynie [w] łukowskiej ziemi leżące do kościoła zbuczynskiego per *legem publicam* przyłączone było, też instancją naszą i teraz ichm. panom posłom zalecamy.

Granice dóbr ziemskich od królewskich, aby każdemu, który rozgraniczenia potrzebuje, prędsza przyjść mogła sprawiedliwość, zlecamy to ichm. panom posłom, aby to promowować chcieli, jakoby sądowi podkomorzego i sądowi ziemskiemu per *legem* to rozgraniczenie pozwolone być mogło.

Przy tak wielkich Rzeczypospolitej podatkach przybędzie cokolwiek [k. 828v] folgi dobrom Rzeczypospolitej, gdy pogłównne żydowskie podwyższone będzie. Poprą tego ichm. panowie posłowie.

A iż zwykli ichm. panowie senatorowie i inni pułkownicy wojskowi, ludzie w służbie Rzeczypospolitej będących, na prywatną swą zaciągać usługę i przy sobie trzymać, zabieg[n]ą temu ichm. panowie posłowie, aby in post ludzie tacy, którzy w służbie Rzeczypospolitej zostawać będą, na prywatne usługi sub *interpositione poenarum* zaciągani i trzymani nie byli.

Posłowie którzykolwiek lubo od Króla JM lubo od Rzeczypospolitej za granicę posyłani będą, promowować ichm. panowie posłowie mają, aby przysięgli względem legacyjej swej byli i tychże legacyj swych publice na sejmie relacyją czynili.

⁷⁸ *Jakub Olbracht Szczawiński.*

Korce województwa lubelskiego, lubo dawnymi prawami naznaczone są, ale i teraz, aby prawem nowym obwarowane i aprobowane były, zlecamy to ichm. panom posłom.

Petita.

Uspokojenie sprawy [ordynacji] zamoyskiej sposobem jaki najlepszy będzie się zdał, zalecą JKM ichm. panowie posłowie nasi, która jakimkolwiek sposobem uspokojona by była, aby to nie praejudikowało innym ordynacjom.

Merentur znaczne książęcia jm. pana wojewody bełskiego i hetmana polnego koronnego⁷⁹ ku Rzeczypospolitej z dawna zasługi słusznego do JKM i Rzeczypospolitej zalecenia, aby prawa starostwa drahimskiego książęciu jm. konferowanego, a przez książęcia kurfistrza⁸⁰ odebranego nie[g]dyś Rzeczypospolitej, uspokojona i starostwo to książęciu jm. znowu przywrócone było. A przy tym i dawne książęcia jm. [k. 829] względem spustoszenia przez wojska Rzeczypospolitej Zbaraża instancje, teraz za szczególną JKM przez kollacyją jakiego ex primis vacantibus starostwa nagrodzone były, wniosą instancją ichm. panowie posłowie. I inne przy tym instancje książęcia jm., mianowicie o 70 tysięcy ex senatu consulto asekurowanych, poprą ichm. panowie posłowie.

Długi niektóre panów obywatelów koronnych od najjaśniejszego niegdy Króla JM Władysława [IV] na potrzeby onego zaciągnięte, mianowicie dług ichm. panów Daniłowiczów i dług książęcia jm. Zasławskiego⁸¹, które asekuracyami od tego świętej pamięci Króla JM Władysława [IV] danymi weryfikowane będą jako succedaneum przeszłego Króla JM Jana Kazimierza concernunt, tak aby z długu temuż Królowi JM winnego albo z dóbr onego wypłacone były, instabunt ichm. panowie posłowie.

A ponieważ jm. pan kasztelan sądecki starosta lubelski⁸² zamek tak per iniurias temporum desolowany, jako też i przez nieprzyjaciela koronnego ogniem zniesiony, także i wszystkie wsi z folwarkami do tegoż starostwa należące całe spustoszałe w posesję i dzierżawę swoją odebrał (co wszystkim obywatelom lubelskim dobrze wiadomo jest), tedy patrząc na tak wielkie koszty, które jm. tak na restaurację tegoż zamku, do którego przed wielką ruiną neque aditus do tych czas patuisset, jako też i we wsiach, folwarkach do tegoż starostwa należących znaczną poprawę łożył, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby na te wszystkie koszty przez jm. erogowane, na przyszłym da Bóg coronationis sejmie ichm. panowie komisarze per constitutionem [k. 829v] naznaczeni byli, a cokolwiek kosztów

⁷⁹ Dymitr Wiśniowiecki.

⁸⁰ Fryderyk Wilhelm.

⁸¹ Władysław Dominik Ostrogski-Zasławski.

⁸² Aleksander Ludwik Niezabitowski.

i ekspens wynajdą, aby ta suma przez ichm. wynaleziona na wsiach do starostwa tegoż należących jm. et successoribus eius była asekurowana.

Instancja panów delegatów powiatu i starostwa piltyńskiego, jako concernit totam Rempublicam, tak mają ichm. panowie posłowie znioz[ł]szy się z inszymi ichm. diligenter invigilare, żeby za niesłuszną pretensją ksiąźęcia jm. kurlan[d]skiego⁸³ o całej Rzeczypospolitej naszej avulsia cum detrimento eiusdem nie nastąpiła powiatu i starostwa piltyńskiego.

Więc jm. pana Mikołaja Firleja starościca lubelskiego strony Syrokomli sprawa, która już od sta blisko lat w domu jego dobrze Ojczyźnie zasłużonego, przez królów antecesorów JKM konferowanej i już prawną praeskrypcją in possessione domu jego stwierdzonej, żadnej w niej, aby nie odnosił trudności, instabunt ichm. panowie posłowie.

Za jm. panem kasztelanem lubelskim⁸⁴ toties quoties wnosi prośbę województwo i ichm. panom posłom zleca, żeby in recompensam, na potrzebę Rzeczypospolitej danego działu „Smoka” na ekspedycją warszawską, suma na Brańsku haerens zapłacona była, ichm. panowie posłowie tego pilno poprą.

Reasumujemy dawne nasze desideria w przeszłych instrukcjach oschle za jm. świętej pamięci panem Jerzym Słupeckim kasztelanem lubelskim cive in Republica dignissimo senatore meritissimo, a to względem zrujnowania przez obozu związkowego lokacją na ten czas pod komendą jm. pana Chojnackiego⁸⁵ zostawającego [k. 830] kilka dni miasteczka jm. dziedzicznego Kliczkowic cum attinentiis. Wniosą tedy ichm. panowie posłowie województwa naszego do Króla JM i stanów Rzeczypospolitej instancją, ponieważ wojsko tak znacznych sum szkód privatorum zasług swoich ustąpiła, aby te szkody successorum nieboszczyka jm. pana lubelskiego były nagrodzone a Republica.

Tąż instancją zeprzą jm. pana Stanisława Dunina Borkowskiego łowczego sendomirskiego ratione także przez toż wojsko zrujnowane majątności jm. Bochotniki cum attinentiis, przez obozu kollokowanie przy przeprawie po dwakroć przez Wisłę, tak anno 1661, jako też secundo. Lecz i dawne szkody przypomną, które jm. popadł przez sześćniedzielną tatarskiego kosza i części wojska pod komendą nieboszczyka jm. pana [Aleksandra] Koniecpolskiego wojewody sendomirskiego, lokacją w majątnościach jm., po rejterowaniu się wojska z pod Warszawy, gdzie dwory, wsi, jedne popalone, drugie porozbierane na przeprawie pod Trzemesznym, a w rok zaś pod Celejowem, kilka dni wojska litewskiego konsystencyją

⁸³ *Jakub Kettler.*

⁸⁴ *Jan Firlej.*

⁸⁵ *Andrzej Michał Chojnacki.*

dość zdezolowane dobra, do ostatniej przywiodła ruiny. Zalecą tedy ichm. panowie posłowie JKM i stanom Rzeczypospolitej te szkody jm. pana łowczego, aby jakimkolwiek sposobem a Republica nagrodzone były.

Jako każdemu bene de Republica merito województwo nasze zwykło patrocinari, tak i pozostały małżonki⁸⁶ godnej pamięci jm. pana [Pawła] Sapiehy wojewody wileńskiego i hetmana wielkiego Wielkiego Księstwa Litewskiego, desiderium wniesione in consideratione mając, podaje do pamięci ichm. panom posłom naszym, aby suma jm. pana wojewody wileńskiego, jako dobrze Ojczyźnie naszej zasłużonego, na ekonomiej [k. 830v] szabelskiej⁸⁷ będąca aprobowana i roborowana była, jakoby sukcesorom onego nie ginęła.

Znaczne godnej pamięci jm. pana Krzysztofa Sapiehy krajczego Wielkiego Księstwa Litewskiego Ojczyźnie zasługi, tudzież wielkie straty i ciężkie więzy tatarskie pro bono publico na usłudze Rzeczypospolitej poniesione, wyciągają po nas, abyśmy post fata onego pozostałym sukcesorom fraternam podali dexteram. Przetoż suma 30 tysięcy zł jm. panu krajczemu od Rzeczypospolitej per constitutionem anni 1662 asekurowana⁸⁸, aby z teraźniejszego sejmu zapłacona albo też na starostwo trabskie w powiecie osmińskim leżące, wniesiona była, serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

A iż nil aequius reperiri może, jakoby sancita Reipublicae in suo robore et valore zostawały, tedy danina Kreckow⁸⁹ per constitutionem anni 1659⁹⁰, iuri terrestri annexa, którą jm. pan krajczy⁹¹ bene meritus de Republica civis kupił, aby circa ius suum terrestre haereditarium zostawała i ta konstytucja [anni] 1659 aprobowana była, omnimode invigilabunt ichm. panowie posłowie.

A że prawo popolite stanowi szlacheckiemu w miastach Rzeczypospolitej dworki dla swej wygody mieć pozwoiliła, tedy przychylając się do tegoż prawa dworek cum omnibus eius attinentiis ur. Wojciecha Oknińskiego komornika ziemskiego [i] sędziego kapturowego łukowskiego, na grun[c]ie i placu antiquitus nazwanym Sikors[z]czyzna, noviter proprio sumptu jego zbudowany, a quibus vis oneribus civilibus privatis, także od stanowisk żołnierskich zimowych, popasek [k. 831] i chlebów, jakimkolwiek sposobem wymyślonych, wolnym perpetuis temporibus

⁸⁶ Anna Barbara z Kopciów Sapieżyna.

⁸⁷ *Ekonomia szawelska*.

⁸⁸ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 207.*

⁸⁹ *Krechów*.

⁹⁰ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 53–54.*

⁹¹ *Krzysztof Sapieha*.

mieć chcąc, promotebunt to desiderium ichm. panowie posłowie jm. pana komornika.

Akademia Zamoyska, ponieważ promernit to w całej Rzeczypospolitej per rectam educationem et institutionem nobilis iuventutis, aby ad aeviternam sui memoriam ac foundationem suam firmissimum robur in vim gratitudinis a Reipublicae civibus in Voluminibus legum publicarum zostawała. Przeto ichm. panowie posłowie nasi gorąco instabunt ad universae status Reipublicae, aby ona cum omnium privilegiorum quorum, tam a Sacra Sede Apostolica, quam serenissimis Regibus Poloniae, benignissime collatorum, quo ad omnes libertates im[m]unitates gratias omniaque iura et indulta constitutione Regni publica obwarowana tak zostawała, jako i Akademia Krakowska. A tym już barziej, kiedy speciali privilegio S. R. M. de data Varsaviae die 22 mensis maii a. D. 1666 in patrocinium Regium, totiusque Reipublicae cum omnibus suis alumnis gratiose przyjęta została.

Ojcowie Jezuici konwentu warszawskiego wnieśli do nas instancją względem otwarcia szkół swoich w Warszawie, co ponieważ praeiudicare, jako iuribus Akademiej Krakowskiej, tak i ojców Piarum Scholarum nie może, wniosą za nim instancją ichm. panowie posłowie.

Fundacja jw. jm. pana Jana Zamoyskiego wojewody sendomirskiego konwentu ojców Dominikanów w mieście Janowie, dobrach dziedzicznych tegoż jm. pana wojewody sendomirskiego nowo fundowana, aby per legem publicam aprobowana była, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

[k. 831v] Przychylając się do przeszłego sejmiku laudum i dołożonej instancji księdza proboszcza kościoła szpitalnego ostrowskiego⁹², żeby chwała Boża na tamtym miejscu rozmnażała się, tak upraszamy, żeby konstytucja anni 1667⁹³, folio 42, względem libertacji temuż kościołowi opisana, deklarowana była tym sposobem.

Objaśniając konstytucją blisko przeszłego sejmu sub titulo „Approbacyją gruntu szpitalnego w Ostrowie”⁹⁴, deklarujemy, iż wszystkie role, place, ogrody i łąki in erectione episcopali anno 1664 die 11 ianuarii specyfikowane, temuż kościołowi szpitalnemu dla pomnożenia chwały Bożej inkorporujemy et immunitatibus Ecclesiasticis adscribimus od ciężarów żołnierskich, dworskich i miejskich za konsensem ur. starosty parcowskiego⁹⁵ uwalniamy.

Miasto Lublin, iż przy znacznym przez nieprzyjaciela spustoszeniu, a przy tym ustawicznych posłów cudzoziemskich przechodach wielkie

⁹² Krzysztof Krzymuski.

⁹³ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 305.*

⁹⁴ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 305.*

⁹⁵ Jan Karol Daniłowicz.

musi mieć ekspensa, wniosą ichm. panowie posłowie instancją, żeby od chleba zimowego uwolnione być mogło.

Mając osobliwy respekt na terażniejszą dezolacją per calamitates temporum miasta pogranicznego Wielkiego Księstwa Litewskiego Parcowa, ażeby ad extremam ruinam nie przyszło, commitimus ichm. panom posłom, żeby to miasto od przyszych wszelakich podatków publicznych do lat kilku za instancją ichm. uwolnione było.

Te tedy zgodne punkta instrukcyjej naszej podawszy ichm. panom posłom naszym, one aby jako najlepiej promowowali [k. 832] zlecamy, a dla większego waloru jm. panu marszałkowi naszemu podpisać i do ksiąg grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie die 20 augusti anno 1669.

Jan Karol Daniłowicz starosta parcowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 20 sierpnia 1669 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 95, k. 832–834 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Florian Gromacki w imieniu Jana Karola Daniłowicza starosty parczewskiego, marszałka sejmiku, 31 VIII 1669 r.;

Rkp. 2. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 45–49v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 331–331v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 90–92 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 45–48v – kopia; **Rkp. 6.** BOssol. 216, s. 135–136 – kopia.

[k. 832] My rady i dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy coronationis najjaśniejszego Króla JM obranego pro die 20 augustiznaczony, zjachawszy się na miejsce konsultacyjom publicznym zwyczajne takeśmy między sobą w potrzebach województwa naszego zgodnie postanowili laudum.

Naprzód mając wzgląd na szczupłe jeszcze najjaśniejszego Króla JM obranego P. n. intraty, na expensa JKM trzy pobory sine abiuratis uchwalamy i aby do rąk jm. pana Adama Wilczopolskiego Psczołki, któregośmy do wybierania podatku tego uprosili najdali [k. 832v] niedziel dwóch wydane były postanowiliśmy, a jm. pan poborca wybrawszy podatki te na asygnacją i rozkazanie samego JKM wydać i wypłacić powinien będzie.

Wziąwszy znowu przed się płacą wojsku do województwa naszego ordynowanemu na zapłatę zatrzymanej i zaczętej ćwierci, a zupełne już pół roku sześcioro podymnego w ziemie zaś łukowskiej według prawa ich postanawiamy, które do rąk tegoż jm. pana Wilczopolskiego poborcę województwa naszego wydana przed świętem świętego Marcina blisko przypadającego⁹⁶ być mają. A podatek ten jm. pan poborca nasz tak w województwie jako i w ziemi łukowskiej przez sukkolectora swego jm. pana [Adama] Grochowskiego wybrawszy, za wiadomością i asygnacjami

⁹⁶ Święto św. Marcina, 11 listopada.

jm. pana komisarza województwa (naszego) na zapłatę ordynowanym do województwa ludziom wydać i wyliczyć ma.

Do dystrybucyj soli województwa tychże ichm. panów dystrybutorów, to jest jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego, a w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Jędrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego uprosiwszy, zlecamy to ichm. panom dystrybutorom naszym, aby serio o wydaniu soli województwu tak in futurum jako pro praesentis winnej z jm. panem stolnikiem koronnym⁹⁷, aby województwu wydawana i wystawiona była ekspostulowali, którą ciż ichm. panowie dystrybutorowie ad cuiusvis obywatelów requisitionem wydawać mają i rachunek wydanej w województwie uczynić powinni będą.

Miasta Lublina, aby zaczęta nie ustawała fortyfikacja upraszamy jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁹⁸, aby [k. 833] jm. jako już znaczną bardzo fortyfikacyj tej fatyg swoich pokazał czułość, tak i dalej, aby też fortyfikacja przy szczególnym jm. dozorze kontynuowana była, do czego magistrat lubelski zwyczajnymi przyłoży się teraz pensjami, a województwo dalsze koszty na przyszłym da Bóg elekcyjnej deputata⁹⁹ obmyślić ma.

Więc że i pan Infoni fortyfikacyj tej superintendent większej nad solarium sobie naznaczonego [od] województwa upraszał aukcyj i to zlecamy jm. panu sędziemu, aby jm. pro bene placito sui i według słuszności to solarium panu Infoniemu naznaczył, które na przyszłym także sejmiku, skąd by płacona być miał, deklarujemy.

Jm. pan Aleksander Zwiartowski poborca nasz do poborów dwóch cum abiuratis przeszłym sejmikiem województwa obrany, ponieważ stosując się ad mentem legis, które z łanów tylko osiadłych płacić postanowiła, pobory też dwa przez nas uchwalone, tylko z osiadłych łanów według juramentów anni 1658 wybierał, a z pustych według wybierania jm. pana Pawła Hańskiego poborcę przeszłego naszego po groszy 8, któreśmy byli per laudum sobie postanowili, nie brał. Tedy aby w skarbie koronnym przy rachunkach jakiej nie miał trudności, deklarujemy, iż tylko z wybierania podatków z łanów osianych i przysięg anni 1658, lubo i pośledniejszych, jeżeliby którzy innego czynili roku w skarbie koronnym rachować się ma. A teraz do wysłuchania rachunków tu w województwie uprosiliśmy ichm., jm. pana Adama Pszonkę podkomorzego lubelskiego, jm. pana Jerzego Szornela sędziego [ziemskiego] lubelskiego, jm. pana Stanisława [k. 833v] Dunina Borkowskiego łowczego sendomirskiego, jm. pana Marcina Suchodolskiego, jm. pana Adama Wilczopolskiego, którzy

⁹⁷ Jan Wielopolski.

⁹⁸ Jerzy Szornel.

⁹⁹ Sejmik deputacki miał się odbyć 9 września.

ichm. kiedykolwiek zechcą dostateczną od jm. pana Zwiartowskiego odebrawszy wydanych podatków kalkulacją, na sejmiku elekcyjnej opowiedzą.

Mając respekt na znaczne dóbr ichm. panien zakonnych konwentu lubelskiego reguły świętego Franciszka spustoszenie, od wszelkich podatków, tak przeszłych, jako i przyszłych, one uwalniamy, co i konwentowi panien zakonnych świętej Brigitti pozwoliliśmy, ale na przyszłe tylko podatki.

Przy tym mając rationem sejmikowania naszego w kościele ojców Dominikanów i onych od podatków wszelkich dzierżaw ich, oprócz wsi Czasławic teraz nabytej, uwalniamy, a do tego na reparację ławek i form i do wcześniejszego obywatelom województwa naszego na sejmikach zasiadania, co ichm. procurare mają quot annis soli z województwa beczek 20 ichm. ojcom Dominikanom ofiarujemy, które ichm. panowie dystrybutorowie z soli obojej, tak na województwo lubelskie, jako i ziemię łukowską należącą, wydawać mają. Więc i ojcowie Bernardyni suplikę wspomóżenia elemożyny do koła naszego wnieśli i onym soli beczek 15 ofiarujemy, które ichm. panowie administratorowie wydać mają, deklarujemy.

Ponieważ samo prawo conflagratorum od płacenia podymnego zwłaszcza uwalnia, i my stosując się do prawa tegoż, przy suplice przy tym mieszczan czemiernickich i mieszczan opolskich, od płacenia podatku podymnego praevis nihilominus conflagratorum iuramento uwalniamy.

[k. 834] Przy tym i wniesiona jm. pana Jana Węglińskiego prośba względem pogorzenia funditus, tam dworskiego, jako i chłopskich gumien we wsi Milejowie, mając tedy wzgląd na to zniszczenie chłopów majątności tej, od podatków podymnego uwalniamy.

Luboć na asygnację do nas wydaną na pewną sumę praesidium barskiemu nie całe podatki poborów dwóch sine abiuratis uchwalone są, aby jednak tym ludziom jako najprędzej succurrere mogliśmy, zlecamy jm. panu Adamowi Wilczopolskiemu poborcy naszemu, aby z czopowego sumę szesnastu set zł deputatom barskim wyliczył, a jm. pan Zwiartowski sumę czterech set zł oddał, postanawiamy. Towarzystwu przy tym z ordy idącemu zł 100 temuż jm. panu Wilczopolskiemu wyliczyć naznaczyliśmy.

Które to zgodne laudum nasze do grodu podać i ręką jm. pana marszałka naszego podpisać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie dnia 20 augusti anno 1669.

Jan Karol Daniłowicz starosta parcowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

VI. Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1669 r.

Zgodnie z prawem sejmik powinien odbyć się 9 września 1669 r. w Lublinie. W laudum z 22 I 1670 r. wspomniano, że sejmik ten nie doszedł do skutku: „lubo nam do sejmiku electionis niedawno przes[z]łego nie przys[z]ło”. APL, CL RMO 96, k. 33¹⁰⁰. Funkcję deputata trybunalskiego miał pełnić sędzia ziemski łukowski Andrzej Olędzki, którego wybrano na poprzednim sejmiku deputackim (10 IX 1668). Ibidem.

VII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 22 stycznia 1670 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Kraków 30 XI 1669 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 112–113). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono. Zachowała się natomiast legacja skierowana do województwa lubelskiego, Warszawa 23 XII 1669¹⁰¹.

1. Instrukcja posłom na sejm nadzwyczajny z sejmiku lubelskiego 22 stycznia 1670 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 36–49v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Franciszek Kossowski wojski lubelski, marszałek sejmiku, 29 I 1670 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 54–79v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 164v–171 – kopia.

[k. 36] Instrukcja w. ichm. panom, Janowi Karolowi z Żarowa Daniłowiczowi staroście parczowskiemu, Stanisławowi Duninowi Borkowskiemu łowczemu sandomirskiemu i Kazimierzowi Domaszewskiemu staroście łukowskiemu, posłom województwa lubelskiego na sejm walny warszawski pro die 5 mensis martii złożony, na sejmiku przedsejmowym [k. 36v] die 22 ianuarii anno 1670 zgodnie obranym i wyprawionym dana.

Dowód to osobliwy nad wolnymi narodami Boskiej Opatrzności, gdy po niesłusznym tak potrzebnego sejmiku coronationis¹⁰² rozerwaniu, nie tylko wyniesioną już prawie na bezbronną i próżną obrady Ojczyznę naszą nieprzyjacielską rękę zatamowała, ale i do spokojnego nam użycza czasu sejmowania. Samemu to szczególnie szczęściu JKM P. n. m. jako causae secundae przypisujemy i bierzemy dowód niewzruszony około państw sobie od Boga powierzonych czułości, kiedy ubolewa prawdzie, ale przecie non exacerbat abusu vocis libere, ale pod tytułem wolności popełnione błędy samychże poddanych swoich condonando wolności, nowy nam sejm składać raczy i nie odpocząwszy prawie po sześć niedzielnych irritu eventu fatiga w nowe się puszcza sejmowe dla dobra naszego trudy. I toż

¹⁰⁰ W spisach deputatów pozostawiono puste miejsce. DTK, cz. III, s. 78.

¹⁰¹ „Instrukcja na sejmik województwa lubelskiego przypadający 22 ianuarii 1670 przed sejmem”. BPAU-PAN 1070, k. 217–218v. Tekst tej legacji zamieszczony jest w ASWK, t. III, s. 295–298.

¹⁰² Sejm koronacyjny w Krakowie 1 X–12 XI 1669 r.

będzie pierwsze ichm. panów posłów naszych staranie, aby za to ojcowskie pieczołowanie przy oddaniu wiernego poddaństwa uniżone oraz JKM P. n. m. od nas oddały dzięki i opowiedziały pociechę stąd naszą, że expectationi tak żarliwych owych i uprzejmych głosów naszych w obraniu go sobie za pana correspondere raczy JKM żarliwym swoim i niezmordowanym o dobro wspólnej Ojczyzny staraniem i prawdziwym Piastem, to jest wolności i swobód ludu swego piastunem, jaśnie się pokazując. Oświadczą zatem, iż nie na niewdzięcznych podjęta JKM dobroć, ale jako przes[z]łymi naszymi konfe[de]racjami zaraz po szczęśliwej JKM elekcji wszyscyśmy się obowiązali przy dostojenstwie JKM wolnymi głosami od nas obranego, zdrowia i fortuny nasze pro fundere, tak i teraz przy poparciu wolnego obrania naszego i intuitionem obranego od nas Pana, substancje i osoby nasze, vitam et sanguinem devovere gotowiśmy. Opowiedzą oraz i to jako [k. 37] filiali teneritudine przyjęło województwo nasze nowinę o tym świeżym JKM z domem rakuskim spowinowaceni¹⁰³, w którym jako wie dobrze, iż równy z świątobliwym niegdy ex hac Augusta domo królowym polskim nabywa paniej i upatruje, że znaczne z tej ^aalliance^a commoda na Rzeczpospolitą spływać mogą tak obfitych w tym stanie pociechy błogosławieństwa pańskiego JKM uprzejmym winszuje sercem.

A że pierwszy wszystkich tej Ojczyzny obrad fundament jest animum unio i zgoda, którą wszystkie rzeczy crescunt, pilną na to mieć będą animadwersją ichm. panowie posłowie, aby jeżeli by jakie lubo inter cives lubo inter status Reipublicae zachodziły dyfidencje, motia maiorum, te wszystkie autoritate et interventione samego JKM i stanów Rzeczypospolitej uspokojone i wykorzenione były. W czym, jeżeli by to ex re Reipublicae uznali ichm. panowie posłowie, ante omnia o colloquium z ichm. pany senatorami prosić będą i tamże zaraz executionem wszystkich asekuracji diplomatum inszych obietnic, na których pospolicie te różnice erumpunt, JKM upraszać będą.

Lubo między inszymi Ojczyzny naszej przeciwnościami ta ponieważ invaluit calamitas, że chwalebne i swobodne „nie pozwalam”, stróż niegdy wolności abusu libertatis privat bywa poparcie, jednakże czy to jest pupilla libertatis, tedy niewolnemu głosowi nie derogując, popierać tego ichm. panowie posłowie będą, aby kontradykujący poseł swoje kontradykowanie aż do ostatniej sejmu godziny trzymał praesens zawsze, tak w poselskiej jako i w górnej izbie bywając i aż do samej sejmu konkluzji pożegnania JKM ex loco comitiorum nie odjeżdżając. A po tak statecznym in contradicende trwaniu dać powinien rationes zerwania na wszystkie sejmiki przez listy swoje, a zaś z tym in persona [k. 37v] na blisko następującym sejmie.

¹⁰³ Małżeństwo króla Michała z Eleonorą Habsburżanką zostało zawarte 27 lutego 1670 r.

Iż taka jest negotiorum publicorum congeries i spraw czekających sprawiedliwości gromada, że na skończonym sejmie już prawami dawnymi zabronionym zmieścić się nie mogą, dlatego na żadne jego skrócenie ichm. panowie posłowie nie pozwolą, ani też po odprawionym sześć niedzielnym podług prawa sejmie żadnej prolongacji gwoli wczesnemu się na porę wojenną wygotowaniu admittent.

Straszna najkwitniejszym państwom turecka potencia, iż i nam non vano metu imminet wszelakie, którekolwiek mogą być media, znosząc się cum tota Republica prze[d] się wezmą ichm. panowie posłowie nasi, którymi by integritati Ojczyzny zabezpieczyć się mogło.

Ad conservationem jej primario należy, aby wojsko Rzeczypospolitej jako najporządniej zatrzymane było i zasług swoich należyte ukontentowanie brało. Pilne tedy to staranie będzie ichm. panów posłów, aby płaca przez Trybunał Lwowski wojsku przez województwa naznaczona i podzielona nieodwłocznie zawsze wydawana była. A jeśliby które województwo tej ordynacji dosyć nie czyniło, zatrzymując stypendia chorągwiom do siebie ordynowanym, tak skoro się o tym dowiedzą ichm. panowie posłowie, zaraz activitatem vocis temu województwu, aż do ukojenia owej chorągwie pretensji nie dopuszczą. Dawne także zasługi wojska zatrzymanych, a niepopłaconych annorum 1653, 1654 i 1655 na asygnacje skarbowe [w] podatkach, aby przez każde województwo popłacone były, urgebunt ichm. panowie posłowie.

Co się zaś tyczy umówienia się z wojskiem de quantitate płacy, w której nie raz Rzeczpospolita synowski rycerstwa uznała afekt przez ustąpienie znacznej części krwawie zasłużonego żołdu, providebunt ichm. panowie posłowie, aby nie puszczając na Trybunały i Komisję Lwowskie tego traktatu, zaraz na sejmie umowa z posłami wojskowymi była in praesentia stanów Rzeczypospolitej. [k. 38] Gdzie oraz i z ostatniego porachowania dwie należące ćwierci wojsku lubo wie województwo, że omni iure dobrze zasłużonemu wojsku płacone być powinny, ale że przy znacznej zniszczeniu Rzeczypospolitej nie widzi, aby być mogło solvendo, upraszać będą ichm. panowie posłowie z stanami Rzeczypospolitej, aby rycerstwo z miłości ku wspólnej Ojczyźnie i tego długu ustąpiło.

Drugie momentum i ad aequatum na następujące niebezpieczeństwa remedium jest przyczynienie wojsk, przetoż modum tej aukcji popierać będą ichm. panowie posłowie, aby województwa proportionaliter z łanów wyprawiły ludzi. Ten jednak wyprawny żołnierz, tylko póki pora wojenna trwać będzie, na służbie zostawać ma, a przy sprowadzeniu wojska każdy do swojego województwa powracać. To przy tym deklarując, aby ta aukcja przez piechotę i chorągwie usrskie tylko była, czemu aby accedat tym więcej, poprą ichm. panowie posłowie, aby rewizja dostateczna

łanów wybranieckich w dobrach JKM i z nich wyprawa, tudzież i z dóbr duchownych ze 20 łanów jednego pieszego postanowiona była.

A że extrema pericula ostatniego wzajemnie potrzebują remedium ostatnie siły, które ma Respublica w pospolitym ruszeniu, aby przez wydanie dwojga wici za jedne wcześniej ogłoszone były, trzecie in casum ingruentis periculi zachowawszy ex lege, aby nie viritim, ale ex facultatibus, każdy poczet swój stawił, starać się będą ichm. panowie posłowie. Żadnego sposobu, w którym jakakolwiek nadzieja posiłków być może nie godzi się transmittere, przetoż jeżeli to videbitur Rzeczypospolitej habebunt rationem ichm. panowie posłowie medii propositi od jm. księdza Joanne Baptista Venil na przyczynienie znaczne małym kosztem wojska, które typis vulgavit recompense jednak, którą proponit aż do skutku obietnice jego zatrzymają.

Do tychże obrony, iż apprime necessarium est jako najporządniej obwarować i opatrzyć pogranic[z]ne fortece, a osobliwie Kamieniec Podolski, który nie tylko praesidiarios, ale i fortyfikacyj wielce potrzebuje, [k. 38v] dlatego instabunt ichm. panowie posłowie, aby trzy pobory na praesidium kijowskie (którego wprowadzenie skutku swego nie wzięła) odrywane na ufortyfikowanie huius antemularis obrócone były. Których to trzech poborów, ponieważ niektóre województwa dotąd nie wniosły do skarbu, pilnie upomną się ichm. panowie posłowie, aby w równych z nami zostając swobodach, równo też i w ciężarach pociągać chcieli.

Nie tylko wszystkimi ab intra siłami tak potężnemu occurrendo omnino nieprzyjacielowi, ale i ab extra od sąsiedzkich monarchiej szukać subsidia expedit, dla tegoż przypomną i urgebunt ichm. panowie posłowie, aby odnowieniem przyjaźni z różnymi potentatami przeciwko spółnemu imienia chrześcijjańskiego nieprzyjacielowi poruszyć ich. Osobliwie jednak z cesarzem jm. chrześcijjańskim¹⁰⁴, którego interessa w tej wojnie są z nami niejako wspólne i to świeże z JKM wiąże go spowinowacenie. Tak jednak, żeby raczej diversionem armorum hostilium, aniżeli wprowadzenie posiłków otrzymywać. Równym i jeszcze pilniejszym staraniem proculanda confaederatio z carem jm. moskiewskim¹⁰⁵, do którego oprócz własnych też jego interesu wiążą nas i pakta andruszowskie, gwoli czemu lubo by już komisarze na moskiewskie traktaty deputowani powrócili, instabunt ichm. panowie posłowie, aby expeditio ich w tej sprawie powtórzona była, gdyż by szczęśliwy był koszt, za który by się tak wielkie rzeczom i siłom naszym momentum przydać mogło.

¹⁰⁴ Leopold I Habsburg.

¹⁰⁵ Aleksy Michałowicz.

Wywodzić nie potrzeba, bo to calamitas exprimit jako enormiter depauperavit Rempublicam szeleżna i tymphowa moneta, za którą i pretia rerum naturaliter w górę idą. Zaczynam, aby się temu jako najlepszym sposobem adaequata znaleźć mogły remedia a sine notabili privatorum damno, szukać ich będą cum tota Republica ichm. panowie posłowie nasi oraz tego nie zapominając, aby ab ingenioso tych monet authore, to jest od pana Buratyniego¹⁰⁶ dług winny [k. 39] jm. pan podskarbi¹⁰⁷ odebrał. Sam zaś pan Boratyni za takowe Rzeczypospolitej zniszczenie subreptitie otrzymany klejnot szlachectwa polskiego, aby tracił. A za Tympha¹⁰⁸, którego jm. pan podskarbi przeszedł¹⁰⁹ stawić Rzeczypospolitej w Trybunale Lwowskim submitował się, aby successores jm. respondeant.

Hiberna wojskowe jako widomą są zniszczenia Rzeczypospolitej okazują, nie masz człowieka, który by eam calamitatem albo sentire, albo jawnie się dotknąć nie miał. Aby tedy praevenire ostatnią Ojczyzny zgubę usilnie starć się będą ichm. panowie posłowie, aby żołnierz in visceribus Regni nie miał konsystencji, ale na linii ukraińskiej, a in quantum by fato aliquo do tego przyść nie mogło, tedy ullatenus nie ustąpią, aby traktat ichm. panów hetmanów z duchowieństwem ratione hibernorum certa summa ex[s]olvendorum zawarty nie był rescissus i annihilatus, za którym ostatnie dóbr JKM zniszczenie, a zatym non vanus metus, aby się i na dobra ziemskie konsystencje nie przeniosły następować musi. Więc że i w tym zniszczeniu i małości dóbr JKM wiele z ichm. dzierżawców chleba zimowego nie dając, wniosą o tym instancją ichm. panowie posłowie, aby w tej mierze in distribuendo aequitas i aequalitas zachowana była.

Wiele i na tym securitati Ojczyzny należy, aby ugruntować cum vicinis principibus przyjaźń pretensyi ich ukontentowaniem. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby jako najprędzej dług kurfistrza jm. brandeburskiego¹¹⁰ i pretensję odebrania Drahima uspokojona i porachowana była, lubo umyślnym wysłaniem posłem lubo institutione tractationis z posłem jego in quantum na sejmie będzie. W czym też i nie zapominając pretensyi Rzeczypospolitej do książęcia jm. ratione nie stawian[i]a ludzi, per pacta przyobiecanych na wojnę Rzeczypospolitej.

[k. 39v] Lubo na szczęśliwej JKM elekcji prolongacja Trybunału Lubelskiego per constitutionem do świętego Tomasza¹¹¹ deklarowana, jednak iż to praeter mentem województwa naszego stanęło, allaborabunt

¹⁰⁶ Tytus Liwiusz Boratyni (Buratyni).

¹⁰⁷ Jan Andrzej Morsztyn.

¹⁰⁸ Andrzej Tymf.

¹⁰⁹ Jan Kazimierz Krasiński.

¹¹⁰ Fryderyk Wilhelm.

¹¹¹ Święto św. Tomasza, 20 grudnia.

ichm. panowie posłowie nasi, aby Trybunał podług dawnego prawa na święty Franciszek¹¹² kończył się. Aby jednak celeriori sprawiedliwości kursu dogodzić się [mogło], proponent ichm., aby sprawy województw kijowskiego, bractawskiego, czernihowskiego i wołyńskiego i konserwacyj tychże województw w Krasnym Stawie albo w Łucku sądzone były od świętego Franciszka, a z województw koronnych tak Wielkiej jako i Małej Polskiej do ichm. panów deputatów pomienionych województw po jednym deputacie, aby ordynowano i naznaczono.

Odnosi i w tym województwo nasze znaczne praeiudicium, że lubo numero powiatów obszernością swoją i quantitate podatków i służby wojennej wielom innym województwom równe jest, a przecie jednego tylko in collegio Trybunału miewa deputata, evincet to tedy dexteritas ichm. panów posłów, aby i drugi lege publica był nam pozwolony, w którego podawaniu alternata w ziemi łukowskiej z ziemią urzędowską służyć ma. A że w tym znaczną niewygodę i ubliżenie sprawiedliwości obywatelów województwa naszego ponoszą, przez to, że immediate przed abdykacją JKM¹¹³ obrany deputatem jm. pan Andrzej Olędzki sędzia ziemski łukowski interveniente interregni casu functionem suam non adiit, tedy jakośmy onego na sejmikach następujących expresso laudo nullo contradicente approbavimus, tak starać się będą ichm. panowie posłowie, aby per constitutionem in functione collati od województwa muneris był konfirmowany [k. 40] i zarówno z drugimi w Trybunale zasiadał.

I to jest znaczne województwa naszego uciążenie od Trybunału Koronnego, marszałka, sędziów i instygatorów znaczne agrawacje i nieznośne poddani nasi egzakcje i różne in circumferentia miasta i wsi praeiudicia i szkody ponosimy. Przychylając się tedy do dawnych praw o Trybunale Koronnym reasumpcjey i obostrzenia ich, popierać będą ichm. panowie posłowie jako najgoręcej, aby od takowych egzakcj[ey] desistant, tak jm. pan marszałek, jako i instygato[ro]wie. Tudzież, aby do taksy, która ex praescripto legis urzędowi grodzkiemu i podwojewódzkiemu incumbit, nie wdawali się trybunaliści. O co wszystko, aby ad cuiusvis instantiam in castro viciniori na querelach peremptorie sub poena perpetuae banitionis powinni byli odpowiadać, która by banicyja per viam cassandae nie w Trybunale, ale na sejmie de consensu ordinum relaxari mogła cura sit ichm. panom posłom.

Lubo prawa dawne dość określiły jakie sprawy violatae securitatis być mają, różne jednak do takowego rejestru dzieją się przeciwko prawu pociągania, nawet i [do] rekognicyi. Będą się o to pilnie starać ichm. panowie

¹¹² Święto św. Franciszka, 4 października.

¹¹³ Jan Kazimierz.

posłowie, aby praetensionum privatarum spraw do rejestru tego sub praetextu violatae quovis modo securitatis nie wciągniono, ale tylko sprawy mere violatae securitatis. Sprawa zaś sędziego deputata, aby żadna na tym Trybunale, którego jest deputatem, ale aż na przyszłym sądzona była.

I prawa dawne i sama słuszość i należyta ku panom naszym rewerencja wyciąga po nas tego, aby najjaśniejszego króla Pana naszego małżonce¹¹⁴ reformatia competens [k. 40v] naznaczona była. Nie będą tedy w tej mierze trudnić ichm. panowie posłowie nasi i znosząc się cum statibus Regni na takową pozwolą, która by non excedat quantitate reformatie najjaśniejszej niegdy Cecylii Renaty, przed którą by tylko competentem stanu i stołu królewskiego sustentatione mieć mogła.

Znaczna stąd zachodzi w sprawach Rzeczypospolitej trudność, gdy in dubiis ad senatores Regni JKM recurrere nie może dla szczupłej rezydentujących przy boku swoim pańskim senatorów liczby, aby tedy augeat residentium numerus jako najpilniej włożą się w to ichm. panowie posłowie nasi.

Określiła to Rzeczpospolita sobie i dawnymi prawami i świeżymi na przeszłej elekcyjnej umówionymi pactis conventis¹¹⁵, zabiegając fakcyjom różnym et evulgationi secretorum pokoju JKM consiliorum, aby cudzoziemcy i personae plebeiae na dworze JKM intrantes et in officio aulam sese ingerentes nie znajdowały się. Tedy instabunt zelose ichm. panowie posłowie, aby wszyscy cudzoziemcy i plebeiae personae ode dworu JKM relegowane były, i żeby każdego takiego, nie dbając nic na rygor prawa, który by na dworze JKM bawił się i do pokoju pańskiego chodzić śmiał, pozwać in vim termini tacti, a on jako contemptor legis publicae, żeby się ex simpliciter registro sine beneficio aresti ad cuiusvis substantiam powinien był sprawić sub poenae infamiae et confiscatione bonorum, które Trybunał delatori per decretum ex nunc przysądzić i per executione ad locorum capitaneos odesłać ma.

Równie stawać będą ichm. panowie posłowie contra personas plebeias przy pieczętarzach, podskarbach, na cłach i komorach solnych et aliis omnibus muniis et officis [k. 41] publicis bawiących się, aby oni ex nunc sub poenae infamiae te rzucali munia, a na ich miejsce szlachta substituatur.

Starostwo puckie maritima Reipublicae ora tak dawno w posesję panów Gdańsz[czan] mniej słusznie zostaje, na którym śnać niemałe sobie praetendunt sumy, a intratę przez lat 11 biorąc pensyi ichm. panom pensjonarzom uprzywilejowanym nie płacą. Tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi do JKM i całej Rzeczypospolitej, aby komisarze non suspecti

¹¹⁴ Eleonora Habsburżanka.

¹¹⁵ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 26.

ani interesse żadnego do panów Gdańs[z]czan nie mających, nie z obywatelów pruskich, ale z inszych województw *authoritate* sejmu przyszedłego na to wysadzeni byli, aby w te ich wydatki i insze, które sobie *praetendunt* już asekurowane mają sumy, pilnie wejrzały. Ichm. zaś panom pensjonarzom, którzy *anteriori iure suo frustratim* tam enormiter *damnificati* sunt, żeby JKM *ex primis vacantibus* *prospicere in futurum* raczył, a gdy to starostwo z posesje panów Gdańs[z]czan *eliberowane* będzie, aby *ante omnia* panom pensjonarzom w *retentach* ich pensyi *per privilegium* JKM puszczane były.

Niemale stąd partykularnych sejmików, które fundamentem sejmów walnych są, bywa zatrudnienie, że za wydaniem dwu albo trzech na jedenże urząd przywilejów, konkurencyją o miejsce insze tamują *consilia*, czemu obostrzenie starego prawa zabieżyć *conabuntur* ichm. panowie posłowie. Urzędnicy zaś *egzakcyj* na sejmikach nie z swoich ziem bywający, aby głosu po urzędniku tamtej ziemi nie mieli, póki każdy *non deducet*, że w ziemi, który się urzędnikiem pisze, *possessionatus* i za urzędnika przyjęty jest.

Gaza Regia i klejnoty Rzeczypospolitej *świętobliwych olim królów* [41v] polskich staraniem i *szczodrocią* skarbowi *adscripta*, aby w niwczem nie były uszczerbione *adlaborabunt* ichm. panowie posłowie. Zaczym, aby klejnoty przez Króla JM przeszłego¹¹⁶ *zawzięte*, jeśliby *powrócone* nie były, nad dobrach JKM ziemskich i pałacach tu w Koronie będących *non obstantibus quibusvis donationibus et dispositionibus* *windykowane* były, *studebunt* ichm. panowie posłowie. A że też *vicissim* Król JM przeszły dług sobie pewny *praetendit* u Rzeczypospolitej, tedy cokolwiek w nim *erogatum* na zapłacenie wojsku w służbie Rzeczypospolitej *zostającego*, to w realny dług *cedere* i zapłacone być powinno. Co zaś na zaciągi nowe *extra mentem Reipublicae cessit*, do tego płacenia *non teneri Rempublicam, declarabunt* ichm. panowie posłowie.

Przy tak wielkim zniszczeniu Rzeczypospolitej nie mniejsze w tym jest służby wojennej *us[z]czulenie*, że *bona terrestria* codziennie *censibus reemptionalibus onerantur*, a gdy zaś potym wypłaceniu czynszów *calamitoso* *hocce tempore sufficere* nie mogą w *retentach* *pr[z]lepadają* i w duchowne *commutantur*. *Inibunt* tedy *rationes cum tota Republica* ichm. panowie posłowie jakoby *his inscriptionibus*, które raz uczyniono, *nigdy non minuntur*, ale tylko z jednych dóbr na drugie się przenoszą *modus* mógł *imponi*, gdyż i to *non modica* jest *pietatis pars* *conservare* ludzi rycerskich i obronom kościoła *patrymonia*. W *czy[n]szach* zaś, które już zapisane i od nich *retenta* zatrzymane są *adlaborabunt* ichm. panowie

¹¹⁶ Jan Kazimierz.

posłowie, aby naznaczeni byli tak z duchownych jako i z świeckiego stanu po dwóch komisarzów, którzy by *condescendendo per diaeces* do dóbr *talibus inscriptionibus innodowanych* i *habita ratione desolationis* i *servitii bellici* mniejsze lubo na zapis lubo na *quotam census* *provenientem* naznaczały na dobrach onych sumy ulatniając, [k. 42] przez to ustawiczne litigi i w nich dóbr ziemskich niszczenie i *discordiam inter status*.

Jest niemniejsze tejże *inter status* niezgody *fomentum* codzienne ludzi stanu szlacheckiego o dziesięciny i wyderkafy, a już i o różne inne pretensje do sądu duchownego pociąganie, gdzie *arctis iudicatis* i *scandalosis excommunicationibus* *aggravantur*. Serio tedy instabunt ichm. panowie posłowie, aby takowe sprawy *in foro fori* sądzone były i w Trybunałach. Więc że i w tych post obtentam *bannitionem* *plerumque* do sądu duchownego stawają *remissy* i częstokroć *t[c]hniony criminaliter* piórem szlachcie *poenae talionis* dość nie może, także i w wydawaniu chłopów *per executionem* *abusu immunitatum* stanu swego *refractarie* stawia się duchowieństwo, aby temu wszystkiemu nieodwłoczna i bez remis do sądu duchownego *lege praescribatur* sprawiedliwość, *ardenter* to *promovebunt* ichm. panowie posłowie.

A przy tym wniosą i to do stanu Rzeczypospolitej, aby w sprawach mere duchownych *certum* sądów swoich *asygnowały locum illa anxietate*, *ubi cum curia nostra constituti fuerimus* szukających sprawiedliwości różnie nie powłaczając.

Luboć to *calamitas* z tej wprowadzonej monety i tę drugą pociąga za sobą, że *pretia rerum in maius crescere* muszą, iż jednak *crevere in imensum*, tedy taksy towarów słuszny i *ad proportionem* taniości zbóż upomną się ichm. panowie posłowie. Ciż gorąco instabunt, aby konstytucja o suknach, aby ztępowane przedawano, *reasumowano* i obostrzono, zabezpieć się mogło znacznym oszukaniem, które codziennie w tej mierze od cudzoziemców cierpią obywatele koronni.

Nie trzeba więcej rygору jako go mają dawne prawa *de non alienandis bonis mensae Regiae* *executionem*, tedy jego *quam strictissimam* [k. 42v] popierać będą ichm. panowie posłowie, aby nie tylko wszelkich *alienacyi*, ale i pensji i jurgieltów dorocznych upraszania, na nich *per legem* zabroniono. *Contravenientem* jm. pan instygator koronny¹¹⁷, lubo ktokolwiek na sejm lub Trybunał *ad extendendum rigorem legis*, aby nie odwłocznie pociągał.

Więc iż i żupy solne małą stołowi pańskiemu przynoszą obradę *privatos* tylko zbytnie *ditare* zwykły, upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM, aby *plus offerenti* i to tylko na rok jeden puszczone były w arendy.

¹¹⁷ Jan Tański.

A we wszystkich inszych ekonomiach administratorowie, aby przysięgali jako prowent JKM sprawiedliwie oddają et sine ullo dolo kwit otrzymają, który kwit ichm. panowie podskarbiowie, a nie kto inszy iuxta mentem constitutionis 1661 dawać powinni.

O wydawaniu zaś soli szlacheckiej jako żadnego nie mamy dubium, iż JKM P. n. m. dawnych przywilejów i obrad naszych w niwczem nie umniejszyć, ale i owszem onych augere usilnie tak zlecamy ichm. panom posłom, aby tej podług prawa należytości upomniawszy się, asygnacje tak na przeszłe jej retenta, jako in futurum otrzymały.

Znaczne mensae Regiae prowenty, iż vacante throno Regio podczas interregnum do rąk jm. pana podskarbiego¹¹⁸ wchodziły, excipient rationes ichm. panowie posłowie. Proponent za to i to statibus Reipublicae przy rachunkach, iż ponieważ składne dla indukcyjej evectii inne podatki dobrą monetą płacone bywają, przez co w terażniejszym monetnym handlu nie mały pokazuje się zysk, dlatego aby i z tego przyczynku przychodząca auctia cedat in rem Reipublicae studebunt ichm. panowie posłowie.

Insze tedy rationes skarbu koronnego, tak od sukcesorów jm. pana podskarbiego przeszłego¹¹⁹, jako i od dzisiejszego [k. 43] exceptas na sejmiku naszym relacyjne przyniosą nam ichm. panowie posłowie. Wprzód nie na kwity pozwolą, w których to rachunkach przy[j]mować reassumptum i kupnych asygnacyi nie pozwolą. Których prywatna żołnierzów i publicznego skarbu jawna krzywda pokazuje się, suma także 20 tysięcy JKM ex primis vacantibus za Nowodwór naznaczona inter rationes skarbu koronnego mieć nie ma miejsca, ponieważ na zostającej w ręku pańskich dystrybucie jest asekurowana.

Przy tym ubliżeniu naszym, że sól ordynaryjną suchedniową zatrzymaną mamy i ta additur ciężkość, że soli pretium in immensum credit na komorach, żeby tedy ad iustam reducatum quantitate pilno tego domagać się będą ichm. panowie posłowie.

Jest ta chorągwi usarskich querimonia, którym płaca z kwarty jest naznaczona, że nie z tego co teraz importatur, ale z starymi retentami płacą im, w którym wyciągnienu nie małą odnoszą ludzie rycerscy trudność. Requirent tedy ichm. panowie posłowie jm. pana podskarbiego, aby in posterum płaca żołnierska z nowy kwarty dochodziła. To zaś co zapłatą przez stare retenta naznaczono jest ochroniono in rem fisci Reipublicae rachowane było.

Nie mały do przymnożenia prowentu w Rzeczypospolitej być widziany sposób, gdy winne, czopowe, po miastach i miasteczkach postanowione

¹¹⁸ Jan Andrzej Morsztyn.

¹¹⁹ Jan Kazimierz Krasiński.

będzie. Zlecamy to tedy ichm. panom posłom, aby to statibus Regni proponowawszy serio instant jakoby to winne, czopowe z dawna w mieście Lublinie płacone, a dekretem trybunalskiem nulliter zniesione, znowu lege publica po 5 zł od beczki postanowione było i na forty[fi]kowanie miasta Lublina za dyspozycją województwa ordynowane.

Więc że per conniventium strażników skarbowych wiele szlacheckiego stanu ludzi przeciwko prawom dawnem po wina do Węgier sobie [k. 43v] jeżdżą, skąd znaczna prowentów publicznych zachodzi diminutio, aby w tym rigorosiore poena dawne prawo obostrzone było serio instabunt ichm. panowie posłowie.

Zagęściło się wybieranie ceł prywatnych cum summa in iuria stanu szlacheckiego na rzekach portowych, osobiwie nad Wisłą w Nowym Dworze, gdzie od szlachty na własne swoje potrzeby towary jakie prowadzący cła wybierają abo się odprzysięgać każą, jako nie są kupieckie. Co że wolnemu narodowi nazbyt jest servile, gdzie par imparem nie ma potestatem, starać się o to pilnie będą ichm. panowie posłowie, aby per legem publica te cła prywatne zniesione były cum poenis na tych, którzy [by] się ważyli one wybierać w Nowym Dworze.

Obostrzyli to prawami dawnymi stany Rzeczypospolitej, aby towary za granicę wywożone nie były, ale że conniventia strażników celnych passim skóry i insze towary eve[he]buntur, zagrodzą temu drogę ichm. panowie posłowie adiecta rigorosiore poena na pisarzów celnych i wywożących kupców. Inibunt ciż modum, jako[by] zabieżyć się mogło temu oszukaniu, które ponoszą obywatele koronni od przywożących wina w mniejszych nad stary zwyczaj i miarę beczkach kupców węgierskich, w czym ich interposita poena confiscationis vim lege adi[g]lere conabuntur do dawnych wielkości beczek.

To jest największy urodzenia szlacheckiego splendor, że nabytego od dawnych przodków klejnotu vicissitudo fortunę i uszczuplenie majątności odjąć mu nie może, ale i rodzonych braci ubogie domeczki równemu z najobfitszymi włościami i pałacami bezpieczeństwu adscribuntur. A że niektórych ludzi militarium zwłaszcza podobno cudzoziemskich insolentia wnosi ich tyle, że w ciągnienu w domach ich hospitia sumere ważą się i pod[e]lmować się adigunt quam severissimae poenae interpositionem, na takich urgebunt ichm. panowie posłowie.

[k. 44] Więc że regimenty cudzoziemskie w ręku się znajdują ludzie indygenaty szlachectwa polskiego nie mających, przez co conniventia alienigenatum żołnierstw insolentius agit, aby te wszystkie pułkownictwa prerogatywy w ręku szlachty possessionatorum zostawały starać się będą ichm. panowie posłowie.

Znajduje się siła takich ichm. panów senatorów, którzy nie mając posesji w województwach dignitatem hanc senatoriam otrzymują, rzadko albo nigdy na sejmiki do nich nie zjeżdżają. Promoveant to tedy ichm. panowie posłowie, aby JKM raczył tym przyczynić przykładem świętobliwych antecesorów królów polskich prerogatywy wiernych poddanych swoich, żeby electio na dostojęństwo senatorskie czterech kandydatów na sejmiku wprzód była, a potym dopiero jednego z kandydatów przez JKM P. n. podanie. Przy tymże punkcie otrzymać usiłują ichm. panowie posłowie nasi, aby była circumscriptio annorum senatorom, starostom sądowym i innym ad munia publica przystępującym, gdzie teraz niedojrzała młodość i niedoszła z laty wiadomość, rzeczy wiele z sobą w sądach et in executione muniorum publicorum pociąga inconvenientia.

W zniszczonych i nieprzyjaznych i od przyjaznych wojsk wsiach i miasteczkach adunt niemało ciężkości, przystawowe posłów postronnych zabieraniem koni, podwód i inszym ciężeniem, zaczym aby ta angaria poskromiona była w dobrach królewskich, od szlacheckich zaś aby omni meliori modo i ostrych poena interpositione amoveatur adlaborent ichm. panowie posłowie.

Aggragowały wielu z obywatelów koronnych non debito tempore instytuowane sądy kapturowe kondemnatami i dekretami swoimi, żeby tedy takowe iudicata i dekreta, którekolwiek się non in tempore legitimo et constitutione novella praefixo stanęły, były nullitatis staraniu ichm. panów posłów committitur.

A że i sądy zadworne nad opisanych przez prawo spraw seriem wdają się in disiudicationem causarum facti, założyć temu obicem usiłują ichm. panowie posłowie, aby tam same causae iuris należytością prawa do sądów tamtych dyrygowane i causae cognitionis privilegiorum sądzone, inne zaś do należytych [k. 44v] jurysdykcji odsyłane były.

Nazbyt porywczo i sine ullo legitimo documento częstokroć dla samej tylko weksy, rzucają się czasem na honory szlacheckie ludzie lekkomyślni obiectione ignobilitatis z tej samej przyczyny, że lekkie za to prawo nazaczyło poeny. Aby tedy temu obviari mogło starać się o to będą ichm. panowie posłowie, aby in futurum przykładem województwa wołyńskiego temere obiicientis surowsze naznaczone były poeny. Deductio zaś nobilitatis na każdym sejmiku, aby wolna była dla tym prędszego honoru windygowania takowymże sposobem augeatur rigor na tych, którzy vexatoriae litis intentione stają turbatores quietis privatae.

Siła zasługującym w Ojczyźnie przybędzie incitamentum, gdy nie tylko benemeritorum w pamięci JKM będą zostawały praemia, ale i dawne prawo o rozdawaniu pewnych czasów żołnierzom wakansów reasumowane. O co instabunt ichm. panowie posłowie oraz i o to, aby dla tym

snadniejszego się dociśnienia do nagrody zasłużenia nikt nad dwoje starostw otrzymywać nie mógł od JKM.

Już to jest dawniejszym obwarowane prawem, aby deputat na Trybunał Radomski nie z ichm. panów posłów, ale per electionem na sejmiku relationis obierany był, które prawo, aby in executionem przyszło starania pilnego przyłożyć ichm. panowie posłowie.

Siła takich wchodzi in Volumen legum konstytucyj, które ani czytane i traktowane in publicis, ale nawet ani proponowane bywają. Iniungent to tedy ichm. panu marszałkowi i deputatom do konstytucyj naznaczonym ichm. panowie posłowie, aby ten error przyszłe konstytucyje non irrum pant i takowe pod prawo podszewki nullitatis były.

Relaksacj poenae publicae żadnej nie pozwolą ichm. panowie posłowie nasi i w tym punkcie zlecamy ichm. jako najpilniej postrzegać, aby to beneficjum jako prawu popolitemu przeciwne, jm. panu staroście łenczyńskiemu¹²⁰ i jm. panu Andrzejowi Rzeczyckiemu nullatenus pozwolone nie były.

Jawnie się tego wielom różnych województw obywatelom widzie[ć] dostaje, jakie wielkie in privato szkody, a żadna in publico przysługa obvenit Rzeczypospolitej [k. 45] z rajtariej i arkebuzerów, aby tedy ich więcej nie zaciągano, a zaciągnięte exauthorentur instabunt pilno ichm. panowie posłowie.

Aby tym skuteczniej od każdego z poseszej naszej proporcjonalne i rzetelne dochodziły do skarbu podatki, których z wielu dóbr [w] województwie naszym uszczupla się, enitenter lege evincere ichm. panowie posłowie commensurationem generalem w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej do wszystkich generaliter dóbr ziemskich, duchownych i królewskich.

Zalecone dawnymi artykułami petitum kościoła zbuckiego, aby wójtostwo tamże w Zbuczynie w ziemi łukowskiej będące do dóbr tego kościoła per legem przyłączone było, adlaborabunt ichm. panowie posłowie.

Granice dóbr ziemskich i królewskich summa difficultate expediuntur przez trudność[ć] komisjej, żeby tedy potrzebujących tym prędsza do[j]ść mogła sprawiedliwość, studebunt pilno ichm. panowie posłowie, aby lege concedatur, żeby te sprawy przez podkomorzych i sądy ziemskie kończone były.

Ogłoszenie stąd znaczne wojsk Rzeczypospolitej bywa, gdy ichm. panowie senatorowie i pułkownicy ludzi w służbie Rzeczypospolitej będących na prywatne swoje zaciągają usługi i na niej trzymają. Zabieżyć temu

¹²⁰ Jakub Olbracht Szczawiński.

wyraźnie prawem conabuntur ichm. panowie posłowie i [na]znaczeniem adaequatarum poenarum.

A iż co główniejsze jest arcanum status z pany postronnymi negotio przez posłów, evincent to ichm. panowie posłowie, aby legacje wszystkie do panów postronnych lubo od JKM lubo od Rzeczypospolitej odprawujący posłowie, przysięgali ex hoc munere legati, a [po] odprawiony funkcję relacji czynili na sejmach.

Korce województwa lubelskiego, jedyna już intrat szlacheckich i podatków publicznych podpora lubo dawnymi ordynacjami naznaczone jest, ale i teraz, aby prawem nowym aprobowane były zlecamy to ichm. panom posłom naszym.

Petita.

W oczach to wszystkiej Rzeczypospolitej jakowe zatrudnienia spraw [k. 45v] publicznych i na szczęśliwy JKM p. n. m. elekcji i w insze czasy przynosiła dyferencja ordynacji zamojskiej. Zniosą się tedy cum tota Republica ichm. panowie posłowie, aby obicem hanc jako najskuteczniej amovere mogły i albo sądem albo per interpositionem ludzi wielkich compositione albo jakimkolwiek sposobem te różnice uspokoiłi albo decydowali tak jednak, aby by się tym nic nie prejudykowało prawom inszym ordynacjom.

Lubo są tak znaczne w oczach Rzeczypospolitej zasługi i dla dobra polskiego poniesione straty księżęcia jm. pana wojewody bełskiego i hetmana polnego koronnego¹²¹, że nie masz rekompensy, który by iure petere nie mógł. Jednakże, aby tym rzetelniej mogliśmy wyświadczyć i naszego województwa należytą wdzięczność, zlecamy aby ichm. panowie posłowie gorącą uczynili do stanów Rzeczypospolitej instancją, żeby suma 70 tysięcy asekurowana od Rzeczypospolitej wniesiona była na starostwo lubomskie. Także za starostwo drahimskie od kurfistrza jm. brande[n]burskiego¹²² modo violento odebrane, a księżęciu jm. należące, tudzież za zniesienie dóbr podczas brahiłowski i przez terazniejszą ekskursję włości zbarawski[ch] i innych dóbr księżęcia jm. dezolacje, ciż ichm. panowie posłowie instancją swoją do JKM i całej Rzeczypospolitej wniesli, aby ex primis vacantibus ante omnia księżęciu jm. nagrodzone było.

Długi niektóre panów obywatelów koronnych od najjaśniejszego niegdy Króla JM Władysława [IV] na potrzeby jego zaciągnięte, mianowicie dług ichm. panów Daniłowiczów i dług księżęcia jm. Zasławskiego¹²³, które asekuracjami od tegoż świętej pamięci Króla JM Władysława [IV]

¹²¹ *Dymitr Wiśniowiecki.*

¹²² *Fryderyk Wilhelm.*

¹²³ *Władysław Dominik Ostrogski-Zasławski.*

danymi weryfikowane będą, ponieważ przeszłego Króla JM [Jana] Kazimierza jako succedaneum concernunt, aby z długu temuż Królowi JM winnego albo z dóbr onego creditoribus wypłacone [k. 46] były instabunt ichm. panowie posłowie.

Że jm. pan kasztelan bełski [i] starosta lubelski¹²⁴ zamek w Lublinie per iniurias temporum zdezolowany i przez nieprzyjaciela ogniem zniesiony, także i wszystkie wsi z folwarkami do tegoż starostwa należącymi całe spustoszałe w posesję swoje odebrał, tedy patrząc na tak wielkie koszty, które jm. na restaurację tegoż zamku, do którego przez wielką ruinę neque aditus patuisset, jako też i we wsiach, w folwarkach do tegoż starostwa należących znaczną poprawęłożył, instabunt ichm. panowie posłowie, aby na wszystkie koszty przez jm. erogowane na przyszłym sejmie komisarze naznaczeni byli. A cokolwiekłożonych wynajdą kosztów i expens, aby tak wynalezione na wsiach do starostwa tego należących jm. et sukcesorom jego były asekurowane.

Wysokie merita i znaczne straty jw. jm. pana wojewody sierackiego¹²⁵ dla Rzeczypospolitej podjęte merentur to, aby konstytucja na sejmie electionis JKM terażniejszego względem ruiny włości jego podhajecki[ch] uchwalona¹²⁶ in effectum przy[j]ść [mogła], dla czego instabunt serio ichm. panowie posłowie, aby ta konstytucja per legem aprobari i rzeczą samą przez JKM P. n. m. effectuari mogła.

Jako się przez wszystkie czasy totum bono publico impendebat jm. pan wojewoda sendomirski¹²⁷ i wszystkie prywaty swoje pożytkom Ojczyzny postponebat dał na niedawnym zerwanym sejmie¹²⁸ jawny tego dowód, kiedy chcąc nachylony dispendio fortuny swojej sejm fulcire starostwa krosńskiego i dawną pretensję i świeżym JKM konferowaniem sobie służącego dobrowolnie ustąpił. Aby ten tedy heroicon nie tylko filialem in Patriam actum ex primis vacantibus szczodrobliwa JKM nagrodziła, wniosą o to gorącą prośbę instancję ichm. panowie posłowie nasi.

Od wielu lat w obecnych Ojczyźni[e] usługach trwający jm. pan [k. 46v] starosta chełmski¹²⁹ persistit, a non effecit nic w prośbie swojej o sumy suraskie i przed unią wniesiony decyzją. Zaczym, aby i ta sprawa iudicato na sejmie terminari i długa jej expectativa z dystrybucyi pańskiej odnosiła solamen curae sit ichm. panom posłom naszym.

¹²⁴ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

¹²⁵ Feliks (Szczęsny) Potocki.

¹²⁶ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 28–29.

¹²⁷ Jan Aleksander Tarło.

¹²⁸ Sejm koronacyjny w Krakowie 1 X–12 XI 1669 r.

¹²⁹ Krzysztof Potocki.

Pokazał wprawdzie przykładem znacznych przodków swoich jm. pan Jan Firlej kasztelan lubelski constantem o dobro publiczne zelum, kiedy uszczuplono difficillimo Reipublicae tempore artylerią koronną znacznym kwartawnym [działem] „Smokiem” nazwanym, na ekspugnację warszawską in fidei publicam pożyczanym posiłkował, ale restytucją albo recompensą jego, iż dotąd odwleczona, za obywatelom województwa swego gorącą wniosą instancją i popierać ich będą ichm. panowie posłowie, aby in recompensam summa na Brańsku haerens zapłacona była.

Więc iż w domu tym summorum in Rempublicam meritorum pełnym teraz in dubium vocatur, popierać tego będą ichm. panowie posłowie, aby się ta mała znacznych antecesorów i swoich zasług obradą dom ten mógł cieszyć.

Nie zwykło nigdy benemeritis, ale osobliwie ludziom rycerskim województwo nasze swojej denegare operam, tym chętniej tedy one instancje jm. pana Krzysztofa Koryckiego impercyją, im lepiej cała Ojczyzna odwagi jego i zasług wiadoma jest. Zlecamy tedy ichm. panom posłom, aby instancją swoją wsparli go u JKM, żeby wokowane teraz in dubium dawne jego na pewną pod Tomasz[ow]em daninę prawo in salvo i in circa privilegium suum konferowany był.

Nie umiera w nas i post fata wielkiego in Republica civis jm. pana Jerzego Stupeckiego kasztelana lubelskiego, meritorum pamięć i wniesione desiderium, aby zrujnowane majątności jego Kliczkowice przez lokację obozu związkowego pod panem Chojnackim¹³⁰ w respekcie należytych u Rzeczypospolitej zostawało. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby [k. 47], ponieważ wojsko znacznych sum względem szkód privatorum a zasług swoich ustąpiło, szkody te sukcesorom jm. pana lubelskiego były nagrodzone a Republica.

Tąż instancją wesprą jm. pana Stanisława Dunina Borkowskiego łowczego sandomirskiego, ratione zniesienia przez toż wojsko majątności bochodnickiej cum attinentiis i dawniej przez sześć niedziel na kosza tatarskiego i części wojska lokacją. Zalecą tedy ichm. panowie posłowie i z stanami Rzeczypospolitej, aby recompensando tak znaczne szkody w należytych jm. pana łowczego sandomirskiego raczył [JKM] mieć respekcie.

Iungit vota sua województwo nasze votis jejm. paniej wojewodziny wielńskiej i hetmanowej wielkiej Wielkiego Księstwa Litewskiego¹³¹ i zleca ichm. panom posłom, aby pomogli, żeby suma na eko[no]miej szawelskiej będąca aprobowana była, tak aby sukcesorom tak wielkiego in Republica civis bene merentibus nie ginęła.

¹³⁰ Andrzej Michał Chojnacki.

¹³¹ Anna Barbara z Kopciów Sapieżyna.

Pari studio wielkiego niegdy in Republica civis jm. pana Krzysztofa Sapiehy krajczego Wielkiego Księstwa Litewskiego pozostałej małżonce¹³² succurrent ichm. panowie posłowie, aby suma 30 tysięcy jm. constitutione 1662 asekurowana¹³³ na starostwo trabskie w powiecie os[z]mińskim leżące z terażniejszego sejmu ordynacji wniesiona i ugruntowana była. Też sedulitatem i w tym oświadczą ichm. panowie posłowie, aby danina Krechow constitutione anni 1659¹³⁴ iuri terrestri ad scripta przypad[ł]ym a Republica prawie zostawała.

Ardentiori nad insze affectu zaleca województwo ichm. panom posłom tuitione prawa jm. pana Mikołaja Firleja starościca lubelskiego, na wieś Serokomlą, która już od stu lat w domu jego, wysoce tej Ojczyźnie zasłużonym, przez królów antecesorów JKM lokowana i czasu dawnością i prawa praeskrypcją stwierdzona in possessione domu tego, żeby in dubietatem prawa nie była wokowana adlaborabunt.

A że prawo pospolite w dobrach Rzeczypospolitej dwory stanowi [k. 47v] szlacheckiemu mieć pozwoliło, dworki ur. jm. Wojciecha Oknińskiego komornika ziemskiego łukowskiego na gruncie antiquitus in possessione personarum nobilium zostające, nazwane Sikors[z]czyzna albo Zales[z]czyzna, nowo zbudowane a quibus vis oneribus civilibus i chleba zimowego wolne wiecznymi czasy było, promovebunt to pilnie ichm. panowie posłowie.

Znaczna zawsze z ludzi uczonych Ojczyźnie podpora i pier[w]sza to jest państw ozdoba, gdy obfituje w nauki. Tych tedy fovendo Akademią Zamoyską ludzi w naukach wielkich altricem i pilno młodzi szlacheckiej institutricem, we wszystkich z Krakowską Akademią przywilejach zrównać, conabuntur ichm. panowie posłowie i szkół in praeiudicium ich pobliżu otwierać vetabunt.

A że otwarte świeżo szkoły u ojców Jezuitów w Warszawie ani prawom dawnym Akademiej Krakowskiej, ani ojców Piarum Scholarum derogare nie może i owszem aemulatione tym lepiej nauki florere mogą, wspierać ich będą ichm. panowie posłowie nasi i confirmationi szkół ich dopomogą.

Znaczne wielkiego domu pietatis documentum fundacja w. jm. pana Jana Zamoyskiego wojewody sandomirskiego konwentu ojców Dominikanów w mieście Janowie, dobrach dziedzicznych tegoż jm. pana wojewody nowo uczyniona, aby per constitutionem stwierdzona i ugruntowana była curae sit ichm. panom posłom.

¹³² *Helena Sapieżyna.*

¹³³ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 207.*

¹³⁴ *Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 53–54.*

Na asekuracyjej zostających ludzi, a żebrzących u Rzeczypospolitej łaski, jako to regimentu jm. pana [Stanisława] Koniecpolskiego starosty dolińskiego, na osobliwy z przodków swych zasługującego respekt i samych spółnie z innymi wszelkie Rzeczypospolitej eksekucyją przysługi. Gorąco ichm. panom posłom zalecamy curae et promotioni, aby respektując nałożone de proprio kilkuletnie koszty tandem po tęskliwej szczęśliwego czasu ekspektatywie, do dalszej, zasłużoną i godną takiej cnoty mercede zachęcić ich Rzeczpospolita chciała odwagę.

Jako imminuunt auctoritatem brachii regalis powściągane na starostwa [k. 48] sądowe jurg[i]elty sentit to Respublica, czego że się i starostwu łukowskiemu już i tak awulsami ogołoconemu cierpieć dostaje, commitimus staraniu ichm. panów posłów, aby o jurg[i]eltach na tamtym starostwie zostającą deportacją pilno się starali.

Aby się tym bardziej codziennie chwała Boża pomnażała, wniesiona do nas księdza proboszcza szpitalnego ostrowskiego¹³⁵ instanczej, succurrent ichm. panowie posłowie omni promotione na sejmie, żeby konstytucja anni 1667¹³⁶, folio 42, względem libertacji temuż kościołowi deklarowana była tym sposobem. Objaśniając konstytucyją sejmu 1667 sub titulo „Aprobacyją gruntu szpitalnego w Ostrowie”¹³⁷, deklarujemy, iż wszystkie role, place, grunty, ogrody i łąki in erectione episcopali anno 1664 die 11 ianuarii specyfikowane temuż kościołowi szpitalnemu, dla pomnożenia chwały Bożej inkorporujemy et immunitatibus ecclesiasticis adscribimus od ciężarów żołnierskich, dworskich i miejskich za konsensem ur. starosty parczewskiego¹³⁸ uwalniamy.

Znacznie to repugnat, że miasto Lublin pro suprema sede iustitiae Trybunałowi Koronnemu ordynowane już hospicij sędziom deputatom w domach swoich concedendo, nadto przez nieprzyjaciół znacznie zniszczone i zubożone będąc, chleby zimowe żołnierzom wydawać adigitur. Serio tedy włożą się w to ichm. panowie posłowie, aby lege mediante od ciężarów hibernorum wolne było.

Mając osobliwy respekt na terazniejszą dezolacją per temporum iniurias miasta na pograniczu Wielkiego Księstwa Litewskiego, Parczów, żeby ad extremam nie przyszło ruinam, zlecamy to ichm. panom posłom staranie, żeby od przyszłych wszelakich podatków publicznych od lat kilku uwolnione być mogło.

Do całej Rzeczypospolitej należy interesse powiatu i starostwa piltyńskiego, [k. 48v] z całą się tedy znioz[ł]szy Rzeczpospolitą, instancję od

¹³⁵ Krzysztof Krzymuski.

¹³⁶ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 305.

¹³⁷ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 305.

¹³⁸ Jan Karol Daniłowicz.

legatów tamtecznych w pilnej będą mieli pamięci ichm. panowie posłowie, żeby za niesłuszne pretensje książęcia jm. kurlantskiego¹³⁹ nie nastąpiła od Rzeczypospolitej tego powiatu avulsio.

Wiadomo mając województwo nasze miasta JKM Kazimierza Dolnego tak znaczną przez nieprzyjaciela dezolacją, że w swoich prawie ruinach pogrzebione leży, aby od ostatniego mogło sublevari zginienia, zlecamy ichm. panom posłom, żeby instancję gorącą ad ordines Regni wnieśli, aby te rudera miasta raczej aniżeli miasto, od stanowisk i chlebów zimowych i żołnierza przechodzącego, także podejmowania posłów cudzoziemskich, przyna[j]mniej na lat kilka uwolnione było.

Podobny meretur respekt i miasteczko Urzędów, które od znacznej niegdy liczby rzemieśników i osiadłości ad extremam paucitatem i paupertatem przywiodła temporum calamitas, tak że podatków publicznych nullatenus solvendo być może. Starania tedy przyłożą ichm. panowie posłowie, aby od podatków publicznych folgę od Rzeczypospolitej sine oneratione jednak województwo odnieść i otrzymać mogło.

Gaudent wszystkie kościoły w Koronie eo privilegio, że podatków publicznych z poświętnego nie płacą, sam tylko kościół ubogi trzebieski temu subest ciężarowi, który in glorium sobie kładąc województwo zleca ichm. panom posłom, aby adlaborent jakoby eo onere levare i równym z inszymi kościołami wolnościom mógł adscribi.

Między inszymi instancjami, któreśmy ichm. panom posłom naszym zlecili sit cordi ichm. sprawa jm. pana Samuela Krzysztofa Drohojewskiego starosty miedzialskiego, który zostając w wojsku pod chorągwią usarską JKM, gdy się dostał w ręce nieprzyjacielskie i w więzienie moskiewskie, starostwo jego miedzielskie ad malam informationem [zostało] konferowane. Zaczym, aby to starostwo jm. in instanti przywrócone było jako exulanti z województwa kijowskiego. Insze sprawy tegoż jm. pana starosty miedzialskiego, [k. 49] które od wielu lat indeliberatione zostają w klemencyję JKM zalecić, aby były sądzone.

Zdrowiem ledwie, nie życiem przypłacił wiernej swojej przeciwko Rzeczypospolitej i Panu usługi jm. pan Andrzej Drohojewski chorąży przemyski, którą i w wojskowych pracach nie wprzód deservit, aż go deservit zdrowie. Upraszać tedy będą JKM imieniem całego województwa ichm. panowie posłowie, aby tęskliwej ekspektatywie i zasługom jego solamen ex primis vacantibus szczodrobliwą ręką obmyślić raczył.

I pobożności, i sprawiedliwości rzecz jest, aby szczupłe bardzo dobra zakonu świętego Franciszka w Lublinie przy kościele świętego Piotra będących, ponieważ z dóbr ziemskich ta jest uczyniona fundacja, od chleba

¹³⁹ *Jakub Kettler.*

[zimowego] uwolnione były i stanowisk żołnierskich, zwłaszcza że nadto w ostatnim zostają spustoszeniu. Pro dexteritate tedy sua augent cum tota Republica ichm. panowie posłowie, aby immunitatibus dóbr ziemskich przypisane od tych ciężarów uwolnione były.

Merentur zasługi jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, które od dawnego czasu spólnie z rodzonym swoim¹⁴⁰ w wojsku koronnym traktować zacząwszy dotychczas zdrowia i substancji nie oszczędzając, statecznie pod chorągwią usarską jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego¹⁴¹ traktuje, aby jakąkolwiek wdzięczność i nagrodę od Rzeczypospolitej odnieść mógł. Zlecamy tedy ichm. panom posłom, aby to serio promowowali, żeby grunt pewny Cieszkowizną nazwany cum omnibus attinentiis przy mieście Łukowie leżący, pro bonis terrestribus był deklarowany i od wszelakich ciężarów miejskich i stanowisk żołnierskich iuxta antiqua privilegia od antecesorów JKM temuż gruntowi służące [był] uwolniony.

Magnae nad bliżnim pietatis zakonnikom Dobrej Braci nazwanym fundowany w Lublinie klasztor dotąd swojej nie otrzymał confirmacji, omni tedy meliori studio instabunt ichm. panowie posłowie, aby grunty ich i domki pewne przy klasztorze odnioz[ł]szy swoją od Rzeczypospolitej confirmacją, immunitatibus ecclesiasticis gaudere mógł.

Z niemałą ludzi podróźnych niewygodą przebywać przychodzi trudną barzo pod miasteczkiem Bychawą przeprawę w dobrach jm. pana [Tomasza] Zaporskiego skarbnika lubelskiego, której reparationem, aby tym chętni przed się brał i do niej dla wygody publiczny teneatur, starać się będą ichm. panowie posłowie, aby na postanowienie nowego tam cła komisja naznaczona była.

Wyświadcza o tym podobne temu staranie także in levamen [k. 49v] podróźnych i konsolacją reparantis drogi w dobrach jm. pana Adama Krzewskiego skarbnika łukowskiego, Woli Chomiejoyej nazwanych i o podobną komisją uczynią instancją do stanów Rzeczypospolitej.

Dworek na Panny Mariej ulicy w Lublinie ex opposito ojców Bernardynów leżący, przez jm. pana Andrzeja Polańskiego obywatela województwa naszego wiecznym prawem kupiony, dziedziczny, aby mógł wespół z inszymi dworami szlacheckimi eadem libertate et praeminentia gaudere instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Że tą, którą właśnie należy, drogą garną się do klejnotu szlachectwa polskiego ur. Treterowie, stryj i synowiec¹⁴², otwiera nam oczy jawne

¹⁴⁰ *Zapewne Stanisław Rozwadowski.*

¹⁴¹ *Jan Sobieski.*

¹⁴² *Bernard i Szymon Treterowie.*

jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego świadectwo, które ostateczne i służbie wojennej, męstwie i odwag ich w obszernym liście swym daje. In quantum tedy na nich i na ur. Brauna¹⁴³, dawnego królów Panów naszych służyć, będzie Rzeczypospolitej zgoda, non contradicent jej ichm. panowie posłowie nasi i owszem promotebunt.

A jako nikomu ex afflictis nie chce denegare succursu województwo nasze, tak pogotowiu onego, obywatelowi swemu jm. panu Aleksandrowi Żyrzyńskiemu, dodać chce. Zleca gorąco ich ichm. panom posłom, aby o zniesienie kondemnaty trybunalskiej na nim o zabicie jm. pana Kurosza ekstendowanej, ponieważ cum parte componere chce, tylko że mu minorenitas successorum tego zagradza drogę, jako najpilniej się starali.

Wniosą i za panem Piotrowiczem tłumaczem koronnym instancją ichm. panowie posłowie, aby przy swoim na tłumactwo prawie zostawał, ani denegabunt operam w instancji puszczarzów i furmanów armatnich, aby należyta odnieść mogli nagrodę.

Te tedy wszystkie artykuły, punkty i desideria nasze tak na terażniejszym zjeździe naszym umówione, jako i w przeszłej instrukcji na sejm coronationis rozerwany ichm. panom posłom nasi [s] danej, (które to per essentialiam reassumere jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy i już w tej inkludują się wyrażone instrukcji) fidei et dexteritati ichm. panów posłów naszych committimus honore et conscientia ich obowiązuje, aby to co ex re Ojczyzny et bono województwa naszego będzie cum omnibus statibus constituent, pilnie we wszystkim przestrzegając, ne quid Respublica detrimenti patiat.

A dla lepszej pewności instrukcją niniejszą jm. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i one do akt grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie dnia 22 miesiąca stycznia roku 1670.

Franciszek Kosowski wojski lubelski, marszałek koła rycerskiego tegoż województwa mp.

^{a-a} W tekście zostawione puste miejsce. W rkps BOssol. 217, k. 165 „alliance”.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 22 stycznia 1670 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 33–35v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Franciszek Kossowski wojski lubelski, marszałek sejmiku, 29 I 1670 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 50–53v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 332–332v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 92–95 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 49–52v – kopia; **Rkp. 6.** BOssol. 216, s. 137–139 – kopia.

[k. 33] My rady duchowne i rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy sejm walny pro die 5 martii w Warszawie złożony poprzedzający, pro die 22 mensis ianuarii anno eodem do Lublina za

¹⁴³ Wawrzyniec Braun.

obwieszczeniem przez uniwersał JKM na miejsce konsultacyjom [k. 33v] naszym zwyczajnie zgromadzeni, przy obraniu ichm. panów posłów na sejm namieniony i napisaniu onym instrukcji, takową nad to w sprawach województwa naszego prywatnych zgodnymi głosami postanowiliśmy uchwałę.

A naprzód zabiegając znacznej niewygodzie obywatelów województwa naszego sprawy swoje w Trybunale mających i ubliżeniu prerogatywy województwa naszego, uważając przez to, że vacante sub tempus interregni theatro Regio i Sąd Główny Trybunalski vacare też musiał, a zatym i deputat województwa naszego jm. pan Andrzej Olendzki sędzia ziemski łukowski według alternaty prawem obwarowanej z ziemi łukowskiej zgodnie na sejmiku electionis immediate przed abdykacją przeszłego Króla JM¹⁴⁴ obrany, funkcji swojej nie zaczynał i nie odprawował, zaczym lubo nam do sejmiku electionis niedawno przeszłego¹⁴⁵ nie przyszło, nihilominus przerzec[z]one chcąc submonere incommoda tegoż, jako przed tym in legitimo termino obranego, na terażniejszy Trybunał iterato zgodnie sine quavis contradictione uprosiliśmy i ares[z]t elekcyi przeszłej na rok teraz bieżący onemu aprobujemy niniejszą zgodą naszą.

Nie życząc sobie zaciągać w dalszy credit ordynowanego przez Trybunał Lwowski do brania w województwie naszym zasłużonego żołdu żołnierza Rzeczypospolitej i onego do tym chętniejszych zachęcając dla Rzeczypospolitej odwag, commisimus jm. panu poborcy naszemu, aby z wybranych przeszłymi czasy kontrybucyj regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego¹⁴⁶ ćwierć a 1 augusti winną ex [k. 34] nunc zapłacił, praevia sufficienti ich quietatione ichm. zaś panom deputatom tegoż regimentu quos non decet tristes abire a conspectu województwa na wykupno z gospód zł 300 jm. pana [Adama] Wilczopolskiego poborcę naszego, z czopowego ziemie naszej assignamus. W dalszym zaś płaceniu, aby tym lżejszy ponosiliśmy ciężar i nie oraz winnym podpadał kontrybucyjom, pozwalamy in decursu c[z]terech niedziel z dóbr naszych generaliter wszystkich ziemi lubelskiej i urzędowskiej sumę trojga podymnego, [a] w ziemi łukowskiej sumę półtrzeciu podymnym, correspondentia do rąk terażniejszego jm. pana poborcy naszego realiter oddać, któremu zwykła jako w przeszłych laudach jest opisano concedimus konsolacyją.

A że różne podatków u każdym ich. panów obywatelów województwa naszego znajdują się retenta, zaczym serio monemus ichm., aby w winnych

¹⁴⁴ Jan Kazimierz.

¹⁴⁵ Sejmik ten powinien odbyć się 9 września 1669 r.

¹⁴⁶ Jan Sobieski.

jako najprędzy iścili się długach, a zalecamy ichm. panom urzędnikom grodzkim, aby apud refractarios te windykować retenta nieodwłocznymi ichm. panów egzaktorów dopomagali egzekucyjami.

Laskawy in concivem respect promovet województwo nasze, że concedendo calamitati czasów fiscii sui ubieżone z retentów od jm. pana [Andrzeja] Niewęgłowskiego przychodzących, a regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego na dobrach jego iure convictis nakazanych sumę zł 500 fraterna temuż jm. panu Niewęgłowskiemu kondonujemy i za to regimentowi recompense z czopowego miasta Łukowa u w. jm. pana starosty łukowskiego¹⁴⁷ i równo, to jest zł 500 assignamus. Residuum zaś winnego temuż regimentowi długu skazanego tenże jm. [k. 34v] pan Niewęgłowski in facie sejmiku affective płacić submituje się.

A że jm. pana Zabielskiego obywatela województwa naszego substantia malignitate fortune przez przypadkowy ogień conditus zniesiona, chcąc afflicto subvenire concivi podatki wraz przypadające i do wydawania od nas uch[w]alone, tak jako z dobrego przychodzili onemu bratersko condonamus do dawnego przychylając się prawa, które przypadającym ogniem nawiedzone miasteczka od wydawania czopowego uwalnia, miasteczko Łęczną znacznym świeżo przypadkiem ogniem spustoszałe ab onere contributionis ducillaris uwalniamy. Też immunitatem miasteczku Opolu i Bełżycom concedendo ea tamen lege, aby satisfaciendo legi przysięgi sub qualitate conflagrationis wykonali i one województwu pokazali.

Znaczna to bywała sejmików naszych remora, że ichm. panowie urzędnicy ziemscy i województw obcych, którzy tu mają u nas swoje posesje, miejsca i głosu zaraz po urzędnikach ziemie naszej ambiut w czym drugim urzędnikom następujących zda się in esse praeiudicium, toż my sobie tedy bratersko przyrzekli, iż my humanitate certando z ichm. wzajemnie z nami realitate certari życzymy sobie i każdemu ex officialibus exoticis, który nam to deducet realiter, że w ziemi swojej possessionatus i na swoim sejmiku za urzędnika przyjęty jest takiemu i my zaraz po urzędniku ziemi naszej głosu pozwalamy.

Jakowa stąd ozdoba całego województwa i securitas pignorum jego dependet, aby tu nasza metropolis miasto Lublin w zaczętej non frustretur fortyfikacyjej na oko widząc, continuationem jej [k. 35] omni conatu wzięliśmy przed się ad attententiam. Tedy jej jw. jm. pana kasztelana bełskiego [i] starostę lubelskiego¹⁴⁸ z ichm. pany sądowymi ziemskimi i urzędnikami grodzkimi, a in socios laboris i ad excipiendas rationes expensorum et perceptorum ichm. panów Stanisława Kiełczowskiego cześnika, Tomasza

¹⁴⁷ Kazimierz Widlica Domaszewski.

¹⁴⁸ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

Zaporskiego skarbnika, Jana Poniatowskiego podwojewodzkiego i komornika granicznego lubelskich i jm. pana¹⁴⁹ Leżyńskiego uprosiwszy, czopowe z miasta Lublina a die 1 octobris 1669 tak od piw, jako miodów, gorzałek i wszelakich likworów pozwoliliśmy. Do którego, ponieważ to jest commune bonum i wszystkim potrzeba obrony, contributiones na fortyfikację zwyczajne miesięczne, miasto, przedmieścia, Żydów i jurisdikcje wszystkie nemine excepto do rąk jm. pana Adama Psczołki Wilczopolskiego adiungent, który takowe percepty na wszystkie tej fortyfikacyjnej potrzeby i robotniki za asygnacjami ichm. ad attendentiam uproszonych distribuit. A rationes tak perceptorum jako i expensorum wzwyż mianowanym ichm. co sześć niedziel oddawać będzie, a ichm. na następujących sejmikach nam relacją czynić i w nich województwo informować będą. Z przeszłych zaś na tę fortyfikację percept kontrybucyjnej i expens panowie egzaktorowie i dispensatorowie miasta lubelskiego ich reddent rationes przed tymiż ichm. panowie deputaci i summas restantes także, które są jeszcze in rentis [k. 35v] na przyszłe expensa importabunt jm. panu poborcy. A jako salariatum mając tej fortyfikacyjnej ingenera pana Tryfoniego, płacą jego na przyszłym sejmiku 100 zł na każdą ćwierć auximus tak realny tej aukcyjnej executionem z czopowego naznaczając, one effective zasłużonemu temu operario wypłacać jm. panu administratorowi iniunximus.

Te tedy zgodne między sobą uczyniwszy sancita dalsze obrady nasze do sejmiku relationis odkładamy, a in quantum by strzeż Boże jaki malignitatis turbo radami publicznymi zawichrzywszy, optatum sejmu tego exitum miał rozerwaniem jego intervertere, a zatym i nasze sejmiku relationis expetationem eludere, tedy dajemy w moc jw. jm. panu wojewodzie naszemu lubelskiemu¹⁵⁰, aby on pro arbitrio suo po rozerwanym strzeż Boże sejmie, sejmik nam na dalsze securitatis nostrae obmyślenie złożył i nas uniwersałem swoim do wspólnej obrady konwokował.

Co wszystko dla lepszej wagi zleciliśmy jm. panu marszałkowi naszemu ręką własną podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać.

Działo się w Lublinie dnia 22 ianuarii roku 1670.

Franciszek Kosowski wojski lubelski, marszałek koła rycerskiego.

VIII. Sejmik relacyjny w Lublinie 20 maja 1670 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 25 IV 1670. BPAU-PAN 1070, k. 231–232 (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 317–318). Na sejmik ten

¹⁴⁹ W tekście pozostawione miejsce na imię. W rkp. BOssol. 217, k. 33v, dopisane imię Walenty.

¹⁵⁰ Władysław Rej (Rey).

wystosował list marszałek wielki i hetman wielki koronny Jan Sobieski, Jaworów 2 V 1670¹⁵¹.

1. *Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 20 maja 1670 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 776–777 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Stanisław Borowski łowczy lubelski, marszałek sejmiku, 24 V 1670 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 80–82v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 333–333v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 95–96 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 59–61v – kopia; **Rkp. 6.** BOssol. 216, s. 139–140 – kopia.

[k. 776] My rady, dygnitarze i rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik z[a] obwieszczeniem przez uniwersał JKM do Lublina na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne zgromadzeni pro die 20 mai[i] anno 1670, przy obraniu ichm. panów posłów i napisaniu onym do Króla JM instrukcyi, takowaliśmy przy tym w sprawach województwa naszego przywołanych zgodnymi głosami postanowiliśmy uchwałę.

A naprzód sejmik relationis konserwujemy sobie *authoritate ex vigore* sejmiku terażniejszego za powrotem ichm. panów posłów pro die 20 iunii anni praesentis 1670, na którym to sejmiku i zapłata regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego¹⁵² namawiana być ma. Także sumę JKM z trzech poborów deklarowaną praesenti laudo reasumujemy i ktoby jej jeszcze dotąd nie oddał, aby jako najprędzy przed sejmikiem relationis oddana była do rąk ichm. panów [k. 776v] egzaktorów naszych. Więc że się ciż ichm. panowie egzaktorowie uskarżają się na nie-małe retenta i upór braci województwa naszego, przeto powagą sejmiku terażniejszego za uniwersalną zgodą wszystkich braci postanawiamy na takowych sądy grodzkie to jest *querelowe eram extra cadentiam*, na których wszyscy retentores tak trzech poborów jako i podymnego i inszych podatków, aby sądzeni byli, i któryby dotąd jeszcze nie oddali *cum paenis ab hinc* oddawać powinni będą.

Fortyfikacja miasta Lublina, aby in *pristino vigore et ordine* zostawała i porządek roboty jej, aby się zaczęte wały nie rujnowały, powinni będą panowie mieszczanie lubelscy z retent tych, które się jeszcze przy nich najdują, znosząc się z tymi ichm., którym to od województwa jest *commisum*, robotę zacząć a 1 iunii podług deklaracyi swojej. A cokolwiek na nie erogują sumy, województwo ducta *proportione* tyle drugie łożyć deklaruje, do sejmiku przyszłego relationis dla skuteczniejszej potym w tej mierze za miastem obrady.

Przychylając się do usilnej prośby i braterskiej komiseraczej nad bracią naszą, których Pan Bóg w tych czasiech *malignitate fortunae*, to jest przez przypadkowy ogień nawiedził, tedy chcąc *afflictis subvenire* od podatków

¹⁵¹ Tekst tego listu zamieszczony jest w PWS, t. I, cz. I, s. 508–513.

¹⁵² Jan Sobieski.

wszelakich zgodnie od nas uchwalonych, tak jako z dóbr ich przychodziły, do lat trzech uwalniamy ichm., to jest jm. pana Marcina Suchodolskiego, jm. pana Piotra Gruszeckiego i jm. pana Adama Chobrzyńskiego.

Zwykła zaś województwa naszego przeciwko ludziom rycerskim humanitas jako nigdy vacuos do nas przyjeżdżających nie odsyła, tak i teraz w tejże per severando wdzięczności, a mając do siebie w poselstwie przysłanego od jw. jm. pana marszałka koronnego jm. pana Piotra Suchodolskiego, towarzysza z pod chorągwie usarskiej JKM, brata et concivem naszego, któremu consolationis ergo 100 talerów naznaczamy z czopowego u jm. pana administratora naszego. Takową konsolacją jm. panu Stanisławowi Stoińskiemu oficerowi regimentu jw. jm. pana marszałka koronnego, ex occasione zasług regimentowi od nas należących czekającemu i nie mały koszt dla tego podejmującemu, zł 300 u tegoż jm. pana administratora [k. 777] naszego z czopowego pozwalamy.

Także też mając wzgląd na żalosne godnej komiseraczej instancją jm. pana Adama Tuszowskiego brata i obywatela województwa naszego, niemal przez lat 20 w rękach i okowach tureckich zostającego, z braterskiej kompasiej naszej takową konsolacją zł 300 u tegoż jm. pana administratora z czopowego deklarujemy.

Na praesidium barskie jm. panu Asverusowi obe[r]sterowi regimentu tamecznego¹⁵³, lubośmy byli mniej powinni, na instancją jm. pana marszałka wielkiego koronnego ad rationem zasług regimentu tego suplementując cztery pobory cum abiuratis uchwalone, tysiąc zł z czopowego u jm. pana administratora naszego.

Te tedy zgodne między sobą postanowiwszy sancita, dalsze zaś obrady nasze za powrotem ichm. panów posłów do sejmiku relationis odkładamy, co dla lepszej wagi zleciliśmy jm. panu marszałkowi naszemu ręką własną podpisać i do akt grodzkich podać.

Działo się w Lublinie dnia 20 maja r. P. 1670.

Stanisław Borowski łowczy lubelski, marszałek koła rycerskiego.

2. Instrukcja posłom do króla z sejmiku relacyjnego w Lublinie 20 maja 1670 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 777–779 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Stanisław Borowski łowczy lubelski, marszałek sejmiku, 24 V 1670 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 82v–87v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 171v–172v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 53–57v – kopia.

[k. 776] Instrukcja ichm. panom, Franciszkowi Kosowskiemu wojskiemu lubelskiemu i Janowi Gałęzowskiemu, posłom województwa lubelskiego z sejmiku naszego za uniwersałem JKMci P. n. m. pro die 20 maii anno

¹⁵³ Jan Asverus Heydenpol Wrzosopolski.

1670 determinowanego, zgodnie obranym i ex gremio nostri do JKM wyprowadzonym dana.

Tak częste Ojczyzny naszej vulnera, a ledwie iam non animam agentis Reipublicae przez tak [k. 777v] częste lekkomyślne rozerwanie sejmów, a w nich zatamowany wszelki rząd ab intra i egzekucja praw ojczystych. Otwarte nieprzyjaciołom wrota, przytępiona ochota przyjaciół naszych ad coniunctionem et socianda in Republica arma znacznie każdego prywatnego człowieka jakiegokolwiek fortuny swoje mającego, a dopieroż integrum Reipublicae corpus afficere musi. W takowym żalu najduje się województwo nasze, uważając się być bli[ż]szym nad insze województwa następującym (strzeż Boże) na Ojczyznę nawałnościami, dla tegoż z tym większą pilnością ucieka się do JKM P. n. m. uniżone wprzód oddawszy podziękowanie, za jako najwyższy stan tej Rzeczypospolitej, najcie[ż]sze około Ojczyzny prace i starania na się przejmując, i żeby in eadem cura paterna w dalszym czasie nie ustawał, suplikować będą ichm. panowie posłowie.

A że jest to największy fundament bezpieczeństwa każdego państwa, zjednoczone serca w respekcie i poszanowaniu królom panom swoim winne, tudzież i wspólnej między sobą ufności i konfidencyj, która że się zda exulare dotąd z Ojczyzny naszej i póki non revocabitur mala, nadzieja pokazuje się przywrócenia dawnego szczęścia i pokoju Rzeczypospolitej. W czym, że najskuteczniejszą powagę i staranie JKM rozumie być województwo nasze, upraszać będą pokornie ichm. panowie posłowie nasi, aby JKM jako czuły Pan i łaskawy ociec rozróżnionych między sobą synów do pożądanego przyprowadził jednoty. A jeżeliby też sam z osoby swojej pański jakiegokolwiek in primordiis panowania swojego odniósł nieukontentowania, aby to wszystko w wrodzony swojej ku tej Ojczyźnie miłości darować raczył, co Pan Bóg długoletnim zdrowiem i nieśmiertelną sławą JKM P. n. m. amore et obsequio civium nieomylnie nagradzać będzie.

Wici jedne za dwoje, ponieważ uważamy być wielkim wstępem gotowości na wszelkie nagłe postronne niebezpieczeństwa i terażniejszy pomi[e]szany status Ukrainy nie może nic spokojnego obiecywać, zaczynam o wydanie ich jako najprędzy upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi JKM. A lubo za rzecz potrzebną widzi być województwo nasze, aby i trzecie wici byli zaraz [k. 778] publikowane, a to na zaszczyt imminentium tam ab intra quam ab extra periculorum, iż jednak w tym prędkim czasie nam non constat, jakie w tym punkcie będą inszych województw desideria i instancje, których i my pluraliter konformować się życzymy dając to w moc JKM, aby kombinowawszy pominionych województw instancje, tak czas złożenia sejmu, jako i wydania trzecich wici regia determinował prudentia.

Sposoby zabezpieczenia rozerwaniu sejmów lubo i w naszym województwie in summo zostawują desiderio, iż jednak terażniejszy zjazd ani czas o tym traktować i konkludować nie pozwala, uważywszy, że ta materia na przedsejmowych sejmikach commodissime traktowana i obmyślona być może, zaczym upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM, aby z osoby swojej pański remedia na przyszłe da Pan Bóg przedsejmowe sejmiki w instrukcyj swojej podać raczył.

Toż rozumienie nasze jest o wypłaceniu zatrzymanych upominków tatarskich, że taż materia na też przedsejmowe sejmiki odłożona być musi, gdyż żaden informacyi skarbowy nie mamy, jakoż się ordynaryj[n]e podatki Rzeczypospolitej obracają. In quantum by jednak zgoda wszystkich województw w tym punkcie nastąpiła, aby nie czekając sejmu z przyszłych przedsejmowych sejmików tę sumę wypłacić, tedy i województwo nasze to, co z proporcjonalnego podziału [n]a nie przy[j]dzie, wypłacić powinno. Tym czasem upraszać będą JKM, aby potrzebną zawsze Rzeczypospolitej [c]hana krymskiego¹⁵⁴ przyjaźń i korespondencyją zatrzymywał tak przez poselstwa, jako i inne sposoby, asekurując tegoż [c]hana jm. o prędkiej satysfakcyj w pretensjach jego.

Koronacja Królowej JejM¹⁵⁵, iż niedawno konstytucją w Krakowie naznaczona i obwarowana, jeżeliby jednak inszych województw w tym zaszedł assensus, tedy i województwo nasze nie odbiega li okazji ujęcia kosztów JKM.

A że i stąd niemałą perturbacją odnosi Rzeczpospolita, widząc niektórych ichm. ex primoribus Regni tak nagły et cum omnibus pignoribus sporządzony ad loca remociora odjazd, pod ten czas kiedy ich praesentia zda się być najpotrzebniejsza, skąd i wszystka Rzeczpospolita okazją bierze, obawiając się jakiejś skrytej na tę Ojczyznę nawałności, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi JKM, aby tych ichm. listami i napomnieniem swoim pańskim nieodwłocznie in viscera Regni rewokował, i żeby nie tylko sami, ale etiam cum pignoribus et oneribus powrócili. A in quantum by w tym terminie authoritas JKM non proficeret ani wydane wici na pospolite ruszenie do wspólnej obrady i obrony Rzeczypospolitej ichm. tych nie sprowadziły, to im JKM deklarować będzie, że poenis legum w sprawach i statutach naszych ojczystych wyrażonym podlegać będą.

Modum postanowienia hibern od tak dawnych czasów we wszystkich publicznych radach usiłowała postanowić Rzeczpospolita, widząc przez to ostatnią zgubę dóbr JKM, duchownych i naszych ziemskich przez przeszkody żołnierskie. A że ta propozycja [k. 778v] bez swego skutku

¹⁵⁴ *Aadil Gerej (Girej).*

¹⁵⁵ *Eleonora Habsburżanka.*

do tych czas zostaje i obawia się województwo nasze, żeby przez odwłokę sejmu w dalszą nie poszła pertrakcją, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi, aby JKM nie tylko przez listy, ale też przez umyślnych do Lwowa lubo na insze miejsce, gdzie większa sposobność będzie, od boku swego na to zesłanych komisarzów z deputatami od ichm. panów hetmanów i od wojska, to negotium ex voto Reipublicae skończył. Na teź pomieniony ordynacyj hibernorum zmieścić się będzie mogło i to co afficit Rempublicam, że ichm. panowie obe[r]sterowie i oficerowie tak na praesidiach jako też i w wojsku praesentes nie bywają, jako i rotmistrze polscy przy swoich chorągwiach, i żeby żaden z rotmistrzów cuiuscunque status et condicionis, wyżej nad inne, chorągiew ani re[g]lamentu przy niej nie miał.

Praesidium kamienieckie i opatrzenie tamecznej fortece, że sumę potrzebne jest do ubezpieczenia Rzeczypospolitej tamecznej podejżrany ściany zaleca województwo nasze uniżoną prośbą staraniu JKM P. n. m. i oraz pokornie łączy podziękowanie za ten znaczny wstęp, który JKM na początku zaraz panowania swego, nie folgując kosztom i innym rozchodom swoim, znaczną część sumy z własnych dochodów na reparacyją tameczny fortece ordynował. W której wdzięczności i podziękowaniu, że się i cała Rzeczpospolita poczuje, nie powątpiewamy, deklarując i to JKM, że cokolwiek jego requisycją względem poratowania praesidium barskiego z nas być mogło, ochotn[i]eśmy uczynili.

Na szczęśliwym zaczęciu i dokończeniu komisyi kozackiej, iż siła należy Rzeczypospolitej, upraszać będą JKM ichm. panowie posłowie, aby zaczęte in hoc negotio ojcowskie staranie swoje łaskawie kontynuował.

Nie trzeba by nam słów JKM P. n. m. wyliczać różne inconvenientia, które po województwach pochodzą stąd, że impossessionati i w żadnych województwach nie mający zasług, w nichże urzędy sobie upraszają, czegoż pod ten czas województwo nasze doznaje, kiedy stolnikostwo lubelskie impossessionato i między nami na żadnych publikach ani ekspedycjach nie bywającemu oddane. Zaczym upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM, aby optime merito z pr[z]odków i osoby swojej nie tylko temu województwu, ale i całej Rzeczypospolitej, jm. panu skarbnikowi terazniejszemu lubelskiemu¹⁵⁶ konferować raczył, skarbnikostwo zaś dobrze zasłużonemu i [w] wojsku i in consiliis publicis jm. panu Konstantemu Leżyńskiemu konferowane było.

Te wszystkie punkta uniżoną prośbą naszą zaleciwszy wysokiemu baczeniu i łasce JKM, to cokolwiek jeszcze zostaje, zdrowia i fortun naszych za całość i dostojęństwo JKM i Rzeczypospolitej ochotnie i wiernie

¹⁵⁶ Tomasz Innocenty Zaporski.

oddajemy, i to co jeszcze od województwa naszego przychodzi z niedopłacony sumy gratuito respektem kosztów JKM pozwolonej, nieodwłocznie oddać tam, gdzie JKM ordynować będzie, deklarujemy.

Które to desideria nasze [k. 779] na teraźniejszym zjeździe naszym zgodnie umówione dexteritati ichm. panów posłów naszych commitimus, aby to co ex re Ojczyzny et bono województwa naszego być mogło, pilnie we wszystkim JKM upraszali.

Dla lepszej pewności instancje nasze jm. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i one do akt grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie dnia 20 maja roku 1670.

Stanisław Borowski łowczy lubelski, marszałek koła rycerskiego.

IX. Sejmik z limity w Lublinie 20 czerwca 1670 r.

Sejmik zwołany uchwałą poprzedniego zgromadzenia z 20 V 1670 r. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. 29 V 1670 r. król Michał wydał w Warszawie uniwersał do województwa lubelskiego ogłaszający pierwsze i drugie wici na pospolite ruszenie. APL, CL RMO 96, k. 355–356v (z błędną datą 19 V 1670) i BPAU-PAN 1070, k. 303–303v (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 186–187).

X. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 29 lipca 1670 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 27 VI 1670 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 194–196). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono. Na sejmik ten wystosował list wojewoda belski i hetman polny koronny Dymitr Wiśniowiecki, Załoście 4 VII 1670¹⁵⁷.

1. Instrukcja posłom na sejm zwyczajny z sejmiku lubelskiego 29 lipca 1670 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 1429–1433, 1435–1436v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Bazyli Krasowski w imieniu Jana Karola Daniłowicza starosty parczewskiego, marszałka sejmiku, 18 VIII 1670 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 87v–98v, 101–103 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 172v–176v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 63–71v – kopia.

[k. 1429] Instrukcja w. ichm. panom, w. Janowi Karolowi Daniłowiczowi staroście parczowskiemu, jm. panu Adamowi Ciołkowi Drzewickiemu podsędkowi lubelskiemu, jm. panu Andrzejowi Olędzkiemu sędziemu ziemskiemu łukowskiemu, posłom województwa lubelskiego na sejm walny warszawski die 9 septembris złożony, na sejmiku przedsejmowym w Lublinie die 29 iulii a. D. 1670 zgodnie obranym i wyprawionym.

Jako ubolewa przy spółnym całej Rzeczypospolitej żalu województwo lubelskie, iż po szczęśliwym unaniami przy szczególnej boski ordynacji

¹⁵⁷ Tekst tego listu zamieszczony jest w PWS, t. I, cz. I, s. 532–534.

całej Rzeczypospolitej votorum concordia JKM obraniu znajdują się tacy nieźyczliwi Ojczyzny synowie, że nie patrząc na ojcowskie JKM względem dobra pospolitego starania i nie upatrując in defensam przez rozrywanie sejmów Rempublicam gotową jej perniciem, złośliwą jakoś złowziętością sejmów [k. 1429v] już dwa rozrywają¹⁵⁸. Tak to z szczególnej Opatrzności Boskiej przypisuje, że przy szczególnym JKM panowaniu i tych wewnętrznych mieszaninach naszych, jeszcze Majestat Boski hanc periclitantem Reipublicae novem od zachodzących ab intra dissensionum et ab extra periculorum nawałności bronić raczy et omni consiliorum et defensae przez rozerwanie dwóch sejmów destitutam protectione boską swoją dźwiga prawicą. Nie dając onej oddawać, za co pokornie majestatowi jego Boskiemu oddawszy dzięki, zleca ichm. panom posłom, aby oraz JKM P. n. m. uniżenie podziękowali, że non desistit ojcowsko w zatrzymaniu całości państw od Boga sobie powierzonych, ale szukając ratowania ginącej Ojczyźnie sposobów nie odbiega spólnych rad, gdy nam po rozerwanych dwóch sejmach, nie odpocząwszy po dwojakich sejmowania irritu eventu fatygach, trzeci sejm dla obrady zobopólnej jako wewnętrznych dissensi uspokojenia, tak combinatis civium votis et animis w zachodzących ab extra niebezpieczeństwach, skutecznej obrony obmyślenia i innych potrzeb Rzeczypospolitej składać raczy. A zarazem uniżenie upraszać będą, aby JKM P. n. m. jako dobrotliwy ociec wszystkie niesmaki, które by pańskie JKM serce urażać miały, dobru pospolitemu darowawszy disiunctos civium animos, mianowicie między ichm. pany hetmany koronnymi¹⁵⁹, dobrotliwą łaską i pańską swoją powagą kombinować chciał i wszystkie dissensyje umorzył i uspokoił.

Więc że horret animus wspomnieć na tak złośliwą rozrywania sejmów temeritatem, aby się jakimkolwiek sposobem temu zabezpieczyć mogło i terazniejszy sejm zawziętą nie rozrywał się malewolencyją, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi, znioz[ł]szy się z innymi województwy, JKM, aby trzecie wici na pospolite ruszenie wydać rozkazał. Gdzie skupiwszy się in casu dubii szczęśliwego dokończenia sejmu eventus, materyje na rozerwanie sejmu przez którekolwiek województwo wniesione [k. 1430], gdy cale województwa w kupie będą, bratersko między sobą uspokoiwszy, potrzebny barzo terazniejszy Rzeczypospolitej sejm skończyli et unitis consiliis tak obronę Rzeczypospolitej obmyślić jako też et necessitatibus Reipublicae, województwo przy tym desiderii subvenire mogło.

A że fama fert jakoby znajdowali się niektórzy, którzy by mieli coś czy-li in detrimentum Reipublicae, czy-li też na dostoje[ń]stwo obranego

¹⁵⁸ *Sejm koronacyjny 1669 r. i sejm nadzwyczajny 1670 r.*

¹⁵⁹ *Jan Sobieski i Dymitr Wiśniowiecki.*

przez nas wolnymi głosy machinari, już niektórym na instancją województw wielgopolskich wydane są mandaty lubo każdy Ojczyźnie swej malevolus godzien prędko być ma kary, aby jednak Rzeczypospolitej ta obiectionum pateat noxa, proponent to ichm. panowie posłowie nasi imieniem województw, aby pierwaj niżeli ad iudicium condescendentur z stany Rzeczypospolitej i izbą poselską i senatem mając colloquium, tych którym co zadano exquirat lubo defensae lubo też noxae rationem i dopiero jeżeli się co na nich pokaże, rigorosum u JKM i Rzeczypospolitej urgere iudicium. Przy tym też także fama increbuit jakoby przeszłe dwa sejmy rozerwane non ex fundamento legis albo też ex desiderii województw, tych, których posłowie porozrywali, ale z samej złoŝnej zawziętości bez żadnej perswazyi, upornie posłowie sejmy z kijowskiej ziemi i braclawskiej porozrywali, aby consentiente tota Republica, jeżeli tam praesentes będą, względem owego rozerwania in facie Reipublicae sprawili się albo też in quantum to na teraźniejszym nie zmieścić by się mogło sejmie, na przyszły da Bóg sejm mandaty im wydane były instabunt ichm. panowie posłowie. Zabiegając czas tym złoŝliwym bez fundamentu prawa et contra mentem et praescriptum instrukcyj województw rozerwaniem sejm, non derogando jednak, Boże strzeż, pupillae libertatis nostrae wolnemu głosowi, znioz[ł]szy się i z innymi województwy ichm. panowie posłowie proponent to medium, aby na początku zaraz sejm instrukcje wszystkich województw czytane były, z których zaraz elicietur mens et desiderium województwa, a poseł każdej materii żadnej, której by w instrukcyi swej nie miał na zatamowanie rad publicznych [k. 1430v] lubo też zerwanie sejm, aby nie wnosił, a tylko to co mu propositum w instrukcyi traktował i promowował. Jeżeli by zaś kontradukujący poseł znalazł się, aby kontradukcję swoją do ostatniej sejm godziny, nie odjeżdżając ani uchodząc trzymał i zaś ^arationem^a rozerwania sejm na wszystkie sejmiki województw przez listy swoje dał i nas na sejmie przyszłym, nie będąc już posłem, tegoż sprawił się, starać się przy tym będą ichm. panowie ^bposłowie^b, aby per legem publicam declaretur electio posłów na sejm ad usum et prascriptum legis electionis deputata.

Wielka to jest do dissensyi civium i mieszanina wewnętrznych okazja, kiedy znajdują się tacy, co i niesłusznie czasem różne osoby przed JKM udają, skąd jako od Pana tak inter cives musi rość difidencyja. Postarają się ichm. panowie posłowie nasi, aby lex antiqua de famoso libello reasumowana była [i] JKM upraszać będą, aby JKM każdego takiego, który by na kogo co udał, wydał i ten udania swego, aby dowodził w czym jeżeli deficit poena talionis, aby karany był.

Siła do publicznego przyda pokoju, gdy jako ichm. panowie senatorowie, tak i prywatny żaden z pany postronnymi żadnej mieć nie będzie

korespondencji. Serio tedy instabunt ichm. panowie posłowie, aby to lege circumscribatur et rigoriosissime imponantur in contravenientes poenae, tudzież i w przysięgę ichm. panów senatorów i urzędników koronnych i ziemskim dołożono, że żadnych korespondencji z postronnymi pany miewać nie będą, co aby i teraz ichm. panowie senatorowie exequantur i toż na terażniejszym sejmie comprobenbent exposcent ichm. panowie posłowie.

Proponowano od JKM w instrukcyi swej z postronnymi pany Rzeczypospolitej ligę ad commune totius Reipublicae consilium i decyzją zleca województwo ichm. panom posłom. Tudzież też i względem wyprawy posłów do Moskwy ad communem totus Reipublicae sensum stosować się będą et super plenariam facultatem concludendi o wieczny pokój pozwolą, tak jednak, aby sine avulsione bonorum Reipublicae, instabunt jednak, aby wysłani i deputowani posłowie [k. 1431] przysięgli byli.

Jako winszuje województwo szczęśliwego z domem rakuskim¹⁶⁰ spowinowacenia i wszystkie sobie ex hac Augusta domo w osobie Króla JM ominatur szczęśliwości, tak naprzód dawszy ichm. panom posłom koronacy[i] Królowej¹⁶¹ w Warszawie [i] zapisania reformacyi pozwolenia facultatem oraz i potwierdzenia pakt dawnych z cesarzem jm. chrześcij] ańskim¹⁶², pozwala, żeby jednak były in facie Reipublicae przeczytane, i aby nic nowego nie przydawano, pilno przestrzegać będą. Więc że większą sumę JKM po Królowej JejM nad reformacją, którą zapisać mu obiecano od cesarza jm., nie życzy sobie województwo brać ciężaru tego na Rzeczypospolitą, zleca to jednak ichm. panom posłom, aby upraszali JKM, żeby się abo prowizją od cesarza jm. kontentować chciał abo księstwo jakie w tej sumie odebrał, a jeżeli wola będzie JKM Żywiec wykupić, i na to pozwolą ichm. panowie posłowie.

Kozaków zaporowskich ponieważ dawne probata przeciwko Rzeczypospolitej fides i życzliwość, którą i teraz przez posłów swych odzywają się, aby tedy według propozycyi według JKM do dalszej usługi i życzliwości Rzeczypospolitej zachęceni zostawali i ukontentowani byli, addent ichm. panowie posłowie assensum z inszymi województwy.

Upominków tatarskich ordynacje jako już jest przez prawo z pogłównego żydowskiego postanowiona, tak i na ten czas, aby lege reassumantur, i aby Żydzi pogłównę tą monetą dobrą oddawali i skarb na co innego onych nie obracał, będą tego ichm. panowie posłowie popierać.

¹⁶⁰ *Mowa o Austrii.*

¹⁶¹ *Eleonora Habsburżanka.*

¹⁶² *Leopold I Habsburg.*

Aukcja wojska lubo innymi artykułami już przez województwa opisana jest, jednak i w tym do zobopólnej całej Rzeczypospolitej obrady będą ichm. panowie posłowie stosować się.

Należy siła Rzeczypospolitej na zatrzymaniu praesidium białocerkiewskiego, które iż prędkiego potrzebuje suplementu, inibunt rationes ichm. panowie posłowie z innymi województwy jakoby jako najprędzej suplementowane było. A że ichm. panowie pułkownicy niektórzy, z których pułków ludzie tam zostawają, odebrawszy na regimenty swoje zupełne zasługi, ludzi tamtych ani suplementowali ani lelunkowali, zleca to województwo ichm. [k. 1431v] panom posłom, aby upraszali pana hetmana¹⁶³, aby pilno pytając się o tym, takich którzy by zasług tych in supplementum powinnego praesidium nie oddali, kazał i restitutionem nakazał, a teraz już, aby ludzie ci w jeden regiment złączeni jm. panu Leblowi komenda[n]towi tamecznemu¹⁶⁴ oddani byli, zlecamy to ichm. panom posłom promotioni.

Hiberna wojska przez którą, gdy żołnierz na konsystencją ciągnięciem iść musi, wielkie dóbr i ubogich poddanych dziać się musi spustoszenie, aby była postanowiona i na początku zaraz sejmu przez stany Rzeczypospolitej, aby de modo ustanowienia jej tractetur, serio instabunt ichm. panowie posłowie starając się o to, jakoby żołnierz tu in viscera Reipublicae nie wchodząc, tam w Ukrainie lubo też na pograniczu Ukrainy zimować mógł.

Patrzac na szczupłe JKM intraty, mając przy tym respekt na coroczną przez JKM przeszłemu JKM Janowi Kazimierzowi płacenia prowizyi pensio, re[gl]iment Króla JM, którego ludzi 700 w kompucie być ma, w komput zapłaty wojska inkorporować pozwolą ichm. panowie posłowie i względem zapłaty obmyślenia z innymi województwy zniosą [się], tak jednak, aby regimentu tego potior pars zawsze do obozu wchodziła, a druga, żeby przy boku JKM zostawała.

Ekonomie Króla JM i prowenta do stołu należące, iż od prowentów Rzeczypospolitej są odłączone, które zatem i sami ichm. panowie podskarbiowie koronni i Wielkiego Księstwa Litewskiego od skarbu arendować zwykli, starać się będą ichm. panowie posłowie u JKM, aby w całej Króla JM jurysdykcji zostawały, tak w Koronie jako i w Wielkim Księstwie Litewskim, a ksiądz pisarz najwyższy skarbu JKM¹⁶⁵, aby przy zwykłej z dawna onych administracji bez żadnej przeszkody zostawał.

¹⁶³ Jan Sobieski.

¹⁶⁴ Jan Zygmunt Loebel.

¹⁶⁵ Dobrogosy (Bonawentura) Madaliński.

Miesiące na rozdawanie wakansów żołnierzom zasłużonym, aby prawem reasumowane były promować będą ichm. panowie posłowie, a wakanse te tak zasłużonemu przed tym jako i teraz zasługującemu się żołnierzowi, aby JKM za zaleceniem jednak ichm. panów hetmanów rozdawał. Instabunt przy tym też, aby w pretensjach swoich ichm. panowie wojskowi ukontentowani być mogli, zechcą promovere.

Rachunki skarbowe tak sukcesorów przeszłego jm. pana podskarbiego¹⁶⁶ jako i terażniejszego¹⁶⁷, aby odprawowane były na początku zaraz sejmu i deputaci do nich, aby per electionem w izbie poselskiej stawali i obrani ab super recte [k. 1432] excipiendam calculationem et alia przysięgali instabunt ichm. panowie posłowie. Post excipiendam jednak calculationem quibus wydane być nie mają, aż[by] się pierwszej województwa na relacyjnych sejmikach w rachunkach przejrzał[y]. Sukcesorowie jm. pana podskarbiego przeszłego względem wygubienia starych szelągów rationem reddant et respondeant. Terażniejszy zaś jm. pan podskarbi, aby submiszej swojej względem wyniszczenia złych szelągów i aukcyjcej ceł dosyć uczynił ut urgeant zlecamy to ichm. panom posłom. Causae prytym fisci, aby nie tamowali spraw innych sejmowych, a potrzebna onych Rzeczypospolitej decyzje wniosą to ichm. panowie posłowie nasi, aby przez deputatów ex utroque ordine obranych i przysięgłych sądzone podczas sejmu były. Tamże zaraz i retentorowie kwarty przez skarb Rzeczypospolitej, aby podani i sądzeni byli i JKM wakanse po nich, aby ex nunc rozdawał urgebunt ichm. panowie posłowie.

Moneta jakie zniszczenie Rzeczypospolitej in dies przynosi, już widoczny jest dowód. Reasumując tedy i dawne artykuły województwo serio ichm. panom posłom zleca, aby cum tota Republica extirpandae mone-tae praesentis, a zaś wprowadzenie dobrej monety ineant modum prosząc JKM o komisję cum delegatis z pogranicznymi pany na poprawę jej. Przy tym też, ponieważ dobrej monety valor in dies z prywatnego kupców podnoszenia crescit, przez co privatorum uciśnienie być musi, będą starać [się] ichm. panowie posłowie, aby abo prawem to zabronione było abo już valor monety dobrej przez sejm postanowiony był, którego by aż do dalszej Rzeczypospolitej deklaracji augere nie wolno było. Więc że tegoż uciśnienia w dobrej monecie nie małą są okazją Gdańszczanie, gdy także stare złoto i sreb[r]ną monetę privata autoritate podnieśli, ale w wielu stan szlachecki od nich aggravatur, inibunt rationes z całą Rzeczpospolitą ichm. panowie posłowie jakoby temu za[po]biec i ta licentia Gdańszczan comprimi mogła.

¹⁶⁶ Jan Kazimierz Krasiński.

¹⁶⁷ Jan Andrzej Morsztyn.

Nie mniejszy też stan szlachecki cierpi agramacją na cłach wodnych, gdy w jednym miejscu niepotrzebnie i bez prawa cła płacić musi, [a] w drugich dla nowych jakich się w szkucie przeciw wolności rewizyj spłynieniu lubo też w bieżeniu nazad miewa przeszkodę i statków zatrzymania, instabunt ichm. panowie posłowie, aby cła te i egzakcyje ich rigorosius circumscribantur. Nowe cła, mianowicie w Nowodworze [k. 1432v], aby zniesione były, statki zaś szlacheckie, aby przy przysiędze od wszelkich rewizyi i płacenia niepotrzebnych na cłach pisarzom szostaków wolne zostawały.

Luboć i przeszłymi artykułami prosiło województwo ichm. panów posłów o promocją, aby JKM posłów cudzoziemskich na rezydencji długo nie trzymał, ale i teraz toż reassumendo zlecamy ichm. panom posłom, aby o toż upraszali JKM et lege conscribant jakoby rezydencja posłów cudzoziemskich nad niedziel sześć przy dworze dłuższa pozwolona nie była.

Skrypta da archiwum, iż czasem z sz[k]odą Rzeczypospolitej lubo też zatrudnieniem, jakim onej dawane bywają, starać się będą ichm. panowie posłowie, aby per legem cale wydanie ich praecludatur potestas i terazniejsze, aby in Volumina legum inserowane, a które by miały być nocivum Reipublicae, [aby] kasowane zostały.

Correcturam iurium jako [z] dawna Rzeczpospolita życzy sobie, a dla trudności spraw Rzeczypospolitej dotychczas do niej przyjść nie może i na terazniejszym sejmie, jeżeli by względem innych Reipublicae negotia effectum sortiri nie mogła, upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM i stanów Rzeczypospolitej, aby deputaci iurisperiti ex utroque ordine naczaczeni i czas jem [s] ad expediendum ordynowany był.

Niemale inter status fomentum niezgody codzienne ludzi stanu szlacheckiego o dziesięciny i wyderkafy, a już i o różne inne pretensje do sądu duchownego pociąganie, gdzie arctis iudicatis et scandalosis ex communicationibus aggravantur. Serio tedy instabunt ichm. panowie posłowie, aby takowe sprawy in foro fori nie w sądzie duchownym sądzone były, a jeżeli by jakie iudicatum w sądzie duchownym stanęło, tudzież i excommunicatione, aby nullitatis lege publica deklarowane były. Więc że w pretensjach i sprawach duchownych otrzyma kto w Trybunale lubo innym sądzie kondemnatę i konwikcyją, a egzekucyi otrzymać post convictionem nie może i w wydawaniu chłopów, chociaż że convicti abusu immunitatum stanu swojego refractarie stawiają się duchowni, a nadto częstokroć climinariter t[c]hnyony piórem szlachcic poenam talionis do[j]ść nie może, aby tedy totius Reipublicae iudicis świętej sprawiedliwości na duchownego praescribatur modus et in temerarium ac contemptorem iuris decernatur lege publica executio, ardentess o to instabunt ichm. panowie posłowie.

Niemają do przyczynienia prowentu Rzeczypospolitej [k. 1435] być widzimy województwo sposób, gdy winne czopowe po miastach i miasteczkach postanowione będzie. Zlecamy to tedy ichm. panom posłom, aby to stanom Rzeczypospolitej proponowawszy serio zaraz instant jakoby winne czopowe w mieście Lublinie na fortyfikację tegoż miasta ordynowane i prawem naznaczone było, a sama fortyfikacja miasta Lublina jako barzo Rzeczypospolitej potrzebna, tamże prawem postanowiona była.

Relaksacyi poenae publicae żadnej nie pozwolą ichm. panowie posłowie, a stosując się przy tym do dawnych instrukcyi naszych i na nobilitacje żadne pozwalać nie będą.

Dystrybutę soli województwom zalecą osobliwej łasce JKM panowie posłowie i upraszać będą, aby prawo stanąć mogło jakoby administratorowi żup in casu nieoddawania na każdą ćwierć soli województwu, do Trybunału przypozywani, tamże ad cuiusvis instantiam inter causas fisci ex speciali registro sprawowali się.

Wielką w tym każdy cierpieć musi krzywdę, gdy względem zbiegłego poddanego dla nieczęstych sądzenia ziemskich roków prędko mieć nie może sprawiedliwości, aby tedy lubo dawne prawo do grodu pozywania reassumi mogło lubo też konstytucja ziemie halickiej¹⁶⁸ województwu o zbiegłych poddanych służyła, starać się będą ichm. panowie posłowie. A przy tym, iż wielką względem poddanych, którzy do wdów w miastach i wsiach wstępują, bywa inter licientes controversio, aby tedy i to lege declaratum było jako o wdowy także, przy którym by poddany circa fundum zostawać miało ad distinguendas lites et controversias sprawy determinowane być mają.

Multum accedet do pomnożenia zniszczonych JKM dóbr, gdy rozrodzeni sołtysowie w jednym domu, którzy teraz immunitate libertacyi swych bronią się, na innych rolach osadzeni będą. Promovebunt to ichm. panowie posłowie, aby circumscribatur lege, żeby sołtys jeden, tylko ociec z synem na łonie swym sołtyskiem zostawał, a inni, aby na role i robotnie dni dzierżawcom osadzeni być mogli.

Luboć prawa dawne dosyć opisały wydawanie glejtów z kancelaryi koronnych, reasumują jednak prawa te ichm. panowie posłowie, aby glejty supper condemnationes personales wydawane nie były, a wydane pro nullis declarantur.

[k. 1435v] Wielkość spraw w registrach trybunalskich, które in cumulum ze wszystkich województw pisane nie prędko ukrzywdzonemu sprawiedliwości doczekać się pozwalają, instissimum być widzi województwo, aby ichm. panowie posłowie proponere to stanom Rzeczypospolitej

¹⁶⁸ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 281.

jakoby województwa spraw swoich przez miesiące w Trybunałach mieć mogli disiudikacją. Desiderium przy tym dawne względem drugiego deputata wniosą ichm. panowie posłowie.

Sprawa taksy dóbr po książęciu jm. Sanguszk¹⁶⁹ pozostałych, od lat kilkudziesiąt zaczęta, egzekucyi mieć nie może dla różnych osób każdego roku funkcjami publicznymi zabawnych, eksceptami i suspensami odwołujących, żeby tedy eksceptyje te na raz tylko służyły, starć się o to ichm. panowie posłowie będą.

Sądy kapturowe, które się w niektórych województwach po szczęśliwej elekcji JKM P. n. m. non in tempore sądzić poczęły, multos cives do uszczerbków honoru przyprowadziły, te aby kasowane były, serio instabunt ichm. panowie posłowie.

A iż mieszczenie lubelscy na posesorach i dzierżawcach gruntów szlacheckich przy Lublinie będących, tudzież na obywatelach gruntów tych dekreta jakieś za dworem contra praescriptum iuris publici in contumaciam teraz świeżo otrzymali i one do egzekucyi przywodząc, dominium tych gruntów panom dziedzicznym wydzierają i sobie przywłaszczają chęć, tedy aby te dekreta uti in praeiudicium ordinis equestris et aggravationem bonorum nobilium od nich otrzymane per legem publicam skasowane były i na potym, aby ciż mieszczenie lubelscy ani jurisdikcyją swoją, ani żadnymi podatkami gruntów szlacheckich nie agrawowali, serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Wiele i innych tak in publicis negotiorum Reipublicae occasionibus jako też i prywatnych województwach [s] swego potrzebach obszerni opisało województwo punktów [w] instrukcyjach, które że dla zerwanych dwóch sejmów swego skutku nie wzięły, reasumując one na ten czas zleca ich generalem ichm. panom posłom promotionem.

Słuszną rzecz i te widzi być województwo, aby inquisitione in criminalibus per testes iustos odprawowane były, żeby tedy [k. 1436] lex ta reassumatur i zaraz i w inkwizycyjach ratione alienationis fundorum, aby także przez świadków przysięgłych odprawowały się i wywodzone były, starać się będą ichm. panowie posłowie.

Petita.

Każdy to widzieć może jako obstaculum spraw publicznych Rzeczypospolitej, tak na elekcji JKM jako też i przez insze czasy, czyniła difference ordynacyi zamojskiej. Zniosą się tedy cum tota Republica ichm. panowie posłowie, aby obicem hanc jako najskuteczniej amovere mogli i albo przez sąd albo per interpositionem ludzi wielkich compositione albo

¹⁶⁹ Zapewne Adam Aleksander Sanguszko wojewoda wołyński.

takim sposobem ta różnica uspokojona i decydowana była, tak jednak, aby się tym nic nie prejudykowało prawem inszych ordynacyi.

Merentur dawne zasługi jw. jm. pana marszałka wielkiego koronne-
go¹⁷⁰, aby w wysokie i JKM i wszystkiej Rzeczypospolitej były konsyde-
racyi. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby wydane sumy in rem
Reipublicae od jm. onemu oddane były i hunc zelum jm. pro salute Patriae,
aby JKM jm. nagradzać raczył łaską swoją, upraszać będą.

Nie mniejszy tak u JKM jako i całej Rzeczypospolitej godne są uwa-
gi dla dobra pospolitego poniesione straty książęcia jm. pana wojewody
bełskiego i hetmana polnego koronnego¹⁷¹, które że dotychczas nie mają
swoj[e]l rekompensacyi, instabunt ichm. panowie posłowie, aby suma
70 tysięcy asekurowana od Rzeczypospolitej wniesiona była na starostwo
lubomskie. Także restytucya albo nagroda za starostwo dra[h]imskie od-
padłe od książęcia jm. i insze pretensje względem spustoszenia dóbr książ-
ęcia jm., onemuż z łaski JKM nagrodzone były.

Nie mogą w sercach naszych wygasnąć wielkie merita in Rempublicam
świętej pamięci jm. pana [Pawła] Sapiehy wojewody wileńskiego i het-
mana Wielkiego Księstwa Litewskiego, które [k. 1436v] własną swoją
substancją popierał, skądże i teraz pozostała jejm. pani wojewodzina¹⁷²
z ichm. pany synami swoimi¹⁷³ wielką ponosić musi substancyi swojej
ruinę. Intercedent ichm. panowie posłowie, aby tak ta na ekonomii sza-
welski asekurowana suma, tak i druga już likwidowana, ichm. od skarbu
Wielkiego Księstwa Litewskiego wypłacona była.

Długi niektóre panom obywatelom koronnych od najjaśniejszego nie-
gdy Króla JM Władysława [IV] na potrzeby jego zaciągnięne, mianowicie
dług ichm. panów Daniłowiczów i dług książęcia jm. Zasławskiego¹⁷⁴,
który asekuracyjami od tegoż świętej pamięci Króla JM Władysława
[IV] danymi weryfikowane będą. Ponieważ przeszłego Króla JM Jana
Kazimierza jako succedaneum concernunt, aby z długu temuż Królowi
JM winnego abo z dóbr żywieckich onego creditoribus wypłacone były,
instabunt ichm. panowie posłowie. Toż praestabunt jm. panu Michałowi
Rylskiemu względem winnego od tegoż Króla JM [Jana] Kazimierza dłu-
gu zł 33 tysięcy.

¹⁷⁰ Jan Sobieski.

¹⁷¹ Dymitr Wiśniowiecki.

¹⁷² Anna Barbara z Kopciów Sapieżyna.

¹⁷³ Kazimierz Jan, Benedykt Paweł, Franciszek Stefan i Leon Bazyli Sapiehowie.

¹⁷⁴ Władysław Dominik Ostrogski-Zasławski.

Za jm. panem kasztelanem bełskim i starostą lubelskim¹⁷⁵ wniesiony w przeszłych instrukcjach artykuł, serio promovebunt ichm. panowie posłowie ratione expens na poprawę zamku i inszych, których wielkie jm. w oczach naszych czyni.

Wysokie merita i znaczne straty jw. jm. pana wojewody sierackiego¹⁷⁶ merentur, aby nagrodę swoją wzięły, zlecamy to tedy ichm. panom posłom naszym, aby artykuł w przeszłych instrukcjach pisany ratione dezolacyi włości jm. podhajeckiej swojej szczęśliwej mógł wziąć efekt.

[k. 1433] Od wielu lat po obecnych usługach Rzeczypospolitej trwającej brat nasz jm. pan starosta parczowski¹⁷⁷, że dotychczas za wielkie straty i zasługi swe żadnej nie odnosi rekompensacyi, wniosą za nim ichm. panowie posłowie instancyją, aby za straty swoje [w]sparty [z] łaski JKM jak najprędzej być mógł.

Życząc, aby pobożne intentum jm. księdza Reymińskiego w ordynowaniu konwiktu na nauki dwunastom osobom dziatek stanu nobilitatis optatum mogło sortiri effectum, promovebunt ichm. panowie posłowie nasi eundem zelum, aby dwie kamienice w mieście Lublinie będące, Chociszowska i Bonowska nazwane, od wszelkich ciężarów miejskich, także i jurysdykcji miejski (ponieważ bonis ecclesiasticis incorporantur exceptis oneribus Reipublicae), także od stancyi deputackich podczas sądu Trybunału w Lublinie, wolne były.

Jako tedy zgodne punkta instrukcyi naszej przeszłych sejmików reasumowaliśmy, tak i wszystkie petita w przeszłych instrukcjach opisane reasumujemy i one ichm. panom posłom serio promować iniungimus.

Te tedy instrukcyi naszej podawszy punkta ichm. panom posłom naszym, one aby jako najlepiej promowowali zlecamy, a dla większego waluoru jm. panu marszałkowi naszemu podpisać i do ksiąg grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie 29 iulii a. D. 1670.

Jan Karol Daniłowicz starosta parczowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego, locus sigilli.

^{a-a} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 173v.

^{b-b} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 173v.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 29 lipca 1670 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 1433v–1434v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Krasowski w imieniu Jana Karola Daniłowicza starosty parczewskiego, marszałka sejmiku, 18 VIII 1670 r.;

¹⁷⁵ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

¹⁷⁶ Feliks (Szczęsny) Potocki.

¹⁷⁷ Jan Karol Daniłowicz.

Rkp. 2. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 98v–101 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 333v–334 – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 96–98 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 73–75v – kopia.

[k. 1433v] My rady dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy nam od JKM P. n. m. pro die 29 iulii złożony, mając in consideratione tak zapłatę ordynowanemu do nas żołnierzowi jako też inne województwa potrzeby, tośmy uchwalili laudum.

Naprzód upatrując, aby w rozerwanych po szczęśliwym obraniu JKM P. n. m. dwóch sejmów¹⁷⁸ zawziętą nieżyczliwych synów Ojczyźnie malewolencją i tego sejmu, na którym tota Reipublicae w zachodzących tam ab extra quam ab intra niebezpieczeństwach dependet salus taż malevolorum niebywała zawziętość, zabiegając temu najskuteczniejszy szczęśliwego da Bóg obrad publicznych na sejmie dokończenia, ten być widzimy sposób, gdy gotowością naszą na zaszczyt wprzód dostojel[ń]stwa majestatu JKM wol[n]ymi głosami przez nas obranego, a przy tym i zabezpieczenia tym, które się dzieją w rozrywaniu sejmów in convenientiis unitis viribus unanimi consiliorum voto staniemy. Przeto lubośmy to ichm. panom posłom naszym przez nas na sejm wysłanym w instrukcyj podali, aby o wydanie trzecich wici z inszymi województwy JKM upraszali, to jednak niniejszą uchwałą naszą postanawiamy i nie czekając wydania wici, że od początku daj Boże szczęśliwie zaczętego sejmu, we trzy niedziele pospolitym ruszeniem województwo lubelskie pod Lublinem, a ziemia łukowska pod Łukowem stanąć będziemy powinni sub rigore legum de expeditione bellica sancitarum. A tam powziąwszy [od] ichm. panów posłów naszych de praeliminaribus sejmowania, a przy tym jako o konkluzyi onym tuszac będą skuteczną wiadomość dalszą, stosując się ad mentem innych województw, tudzież quo ad rem et necessitatem Reipublicae będzie potrzebno uczynimy obradę i pospolitym ruszeniem, jeśli necessitats exiget ruszy[ć] się, obowiązujemy.

[k. 1434] Biorąc przy tym przed się ordynowaną do województwa naszego zapłatę, aby naznaczony do nas żołnierz zasług swoich wziął ukontentowanie, sześcioro podymnego na zapłatę winnych ćwierci uchwaliliśmy, które troje ex nunc jako najprędzej, drugie zaś troje a 1 octobris do rąk ichm. panów poborców naszych, tak w województwie jako i w ziemi łukowskiej wydać postanawiamy. Do których wybierania tych ichm. panów poborców, w województwie [lubelskim] jm. pana Adama Pszczółkę Wilczopolskiego, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana [Adama] Grochowskiego uprosiliśmy.

¹⁷⁸ *Sejm koronacyjny 1669 r. i sejm nadzwyczajny 1670 r.*

Wielka się w tym krzywda dzieje województwu i tym, którzy podatki uchwalone in tempore wydają, że niektórzy, a siła ich jest, nie oglądając się na słuszość i uchwałę województwa, też podatki temerarie et renitenter zatrzymują. Przetoż, aby takowa ich renitentia comprimi mogła uprosi-liśmy jm. pana Adama Sebestiańskiego, aby on cum vicesgerente officii castrensis takowe zatrzymane podatki etiam manu forti et militari adhi-bita apud retentores, tak przeszłych jako i tych, któreśmy teraz uchwalili podatków, chciał excutere i każdego takiego retentora per executionem militare ad solutionem adigere. Czego sobie nikt pro in iuria et offensa iuris brać nie ma i nie będzie mógł. Co jednak do podatków, tylko tych, których egzaktorem był jm. pan Adam Wilczopolski, ściągać się ma.

A że każdy pracujący godzien jest nagrody, uważając my tedy prace i koszty jm. pana Adama Wilczopolskiego, onemu zł tysiąc pozwoliliśmy, które sobie lub z czopowego lub z tychże uchwalonych podatków obmy-slić ma. Też gratitudinem wyświadczamy i jm. panu poborcy łukowskie-mu i onemu zł 300 pozwalamy, które sobie z czopowego ziemie tamtej wybrać ma. Więc że jeszcze i trzech poborów, któreśmy byli in subsidium szczupłej intraty JKM zgodnie uchwalili, niektórzy ichm. panowie oby-watele nie powydawali retentores, tedy onych sub rigorem postanowienia naszego wzwyż pomienionego in delatae podpadać mają.

Znaczne spustoszenie miasteczka Tuchowice nazwanego, posesyi jm. pana Rudzińskiego to po nas exigit, że podług dawnej moderacyi tylko po zł 20 czopowego brać tam naznaczamy.

Mając komiseracją nad będącymi w więzieniu synowcami [k. 1434v] jm. pana Wińskiego, onemu na wykupno onych zł 100 pozwoliliśmy. Toż wyświadczać jm. panu Niekrasowiczowi towarzyszewi rotty pancernej jm. pana generała podolskiego¹⁷⁹, jako świeżo z niewoli el[i]berowanemu, także zł 100 naznaczamy.

Te tedy zgodne punkta uchwały naszej dla lepszej wagi jm. panu mar-szałkowi naszemu do podpisu i ksiąg grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie die 29 iulii anno 1670.

XI. Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1670 r.

Zgodnie z prawem sejmik powinien odbyć się 15 września 1670 r. w Lublinie. W laudum z 2 X 1670 r. wspomniano, że sejmik ten został zerwany: „że zaszczyt rozerwania sejmiku electionis deputati na Trybunał”. APL, CL RMO 96, k. 1723v¹⁸⁰.

¹⁷⁹ Mikołaj Potocki.

¹⁸⁰ W spisach deputatów informacja o zerwaniu sejmiku. DTK, cz. III, s. 84.

XII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 2 października 1670 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 11 IX 1670. APL, CL RMO 96, k. 1638v–1640 (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 329–330).

1. Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 2 października 1670 r.

Rkp 1. APL, CL RMO 96, k. 1723–1724 – *oblata*; w grodzie lubelskim oblatował Maciej Wróblewski w imieniu Jana Gałęzowskiego, marszałka sejmiku, 6 X 1670 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 334–334v – *kopia*; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 77–78v – *kopia.*; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 140–141 – *kopia.*

[k. 1723] My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa lubelskiego die 2 octobris anni 1670 na czas naznaczony, za wydaniem trzecich wici JKM P. n. m. na pospolite ruszenie, do Lublina zjechawszy się, ponieważ do zjazdu i popisów naszych namowy między sobą nie mieliśmy, teraz niniejszą uchwałą naszą stosując się do uniwersału JKM naznaczamy sobie ściągnięcia miejsce pro die 11 praesentis za miasteczkiem Koczka, na tym miejscu, które jm. pan Michał Borzechowski przez nas do ustanowienia i teraz, i potem za tym zjazdem pospolitego ruszenia obozu, za oboźnego uproszony najsposobniejsze upatrzy. Jm. za prace [i] fatygi in eo opere podjęte pozwalamy zł 300, na których zapłatę niniejszym postanowieniem asygnacji zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego do jm. pana poborcy wydać. Które to pospolite ruszenie dawno zwyczajnym porządkiem innych przeszłych pospolitego [k. 1723v] ruszenia wypraw ma się odprawować, każdy iuxta praescriptum legis idoneus in persona sui pro facultatibus w porządku wojennym ma się stawić na miejsce naznaczone, na którym miejscu postanowieni popis generalny namawiamy, gdzie do dalszego w obozie ordynansu JKM albo wiadomości ichm. panów posłów naszych, lubo stać lubo od JKM na naznaczone miejsce ruszyć się. Z tego jednak pospolitego ruszenia nie rozjeżdżać się, usque ad generalem eius dimissionem obowiązujemy się i powinni zostajemy sub poenis de expeditione explenda publica legibus Regni sancitis.

Zlecamy interea jm. panu marszałkowi koła naszego, aby ichm. panów posłów naszych listem interpellaret, że zaszyły rozerwania sejmiku electionis deputati na Trybunał, aby województwu naszemu alternate per constitutionem determinowali albo też in vim tego dwóch deputatów z województwa naszego per legem (da Bóg) imminentem declaratos obierać nam wolno było.

Tudzież za wydanie soli tanto tempore od ichm. panów administratorów żup Króla JM tardatur, której lubo beczkę soli po zł 4 prawo pospolite dostatecznie konstytucją określiło i opisało, [żeby] płacić, że ciż jednak ichm. panowie administratorowie żup Króla JM po zł 6 wyciągają, aby

zapłata beczki soli do skarbu pretii zł 4 sistatur atque futura constitutione assumatur et firmetur ichm. panów posłów upraszać.

Które to [k. 1724] zgodne zjazdu naszego postanowienie jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu sejmikom zwyczajnym, anno et die ut supra.

Jan z Targowiska Gałęzowski, marszałek koła rycerskiego.

XIII. Sejmik ekspedycyjny pod Kockiem 16 października 1670 r.

Sejmik zwołany uchwałą poprzedniego zgromadzenia z 2 X 1670 r. Dwa tygodnie później król Michał wydał uniwersał do województwa lubelskiego odwołujący pospolite ruszenie, Warszawa 31 X 1670. APL, CL RMO 96, k. 1783v–1784 (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 330). Zachował się rejestr pospolitego ruszenia województwa lubelskiego zgromadzonego pod Kockiem 1 listopada 1670 r. APL, CL RMO 96, k. 1807–1812v i BPAU-PAN 8325, k. 79–91¹⁸¹.

1. Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Kockiem 16 października 1670 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 96, k. 1812v–1814 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Bogusław Zbąski chorąży i pułkownik województwa lubelskiego, 28 XI 1670 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 334v–335v – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 91v–94 – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 141–142 – kopia.

[k. 1812v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się za uniwersałem trze[ci]ch i ostatnich wici JKM P. n. m. tu pod Kock pro die 16 octobris, według uchwały sejmiku w Lublinie die 2 octobris odprawionego, [k. 1813] chcąc zwyczajem pierwszych pospolitych ruszenia sposób i porządek tej ekspedycyjej naszej postanowić, takowy między sobą unanimi consensu et consilio namówiliśmy sposób.

Naprzód lubo zwyczaj i opis prawa pospolitego o pospolitym ruszeniu wyciągał, aby ichm. panowie senatorowie lub którykolwiek z ichm. pod duktoem i dyrektorem braciej w tym pospolitym ruszeniu będącej zostawał, ale że negotia publica sejmu odprawiającego się¹⁸² avocarunt od tego ichm., jm. zaś pan podkomorzy lubelski¹⁸³, któremu w każdej zawsze okazji usługi województwa non deficit ochotą do usługi braterskiej, dla niesposobnego zdrowia swego stawić się tu nie mógł, przetoż z pośrodku nas do tej funkczyj za dyrektora i pułkownika uprosiliśmy w. jm. pana

¹⁸¹ Rejestr ten został wydany drukiem. Rejestr pospolitego ruszenia województwa lubelskiego z 1670 roku, wyd. L.A. Wierzbicki, „Rocznik Lubelski”, t. XLVI, 2020, s. 157–166.

¹⁸² Sejm zwyczajny 1670 r. (9 IX–1 XI).

¹⁸³ Adam Pszonka.

Bogusława Zbąskiego chorążego lubelskiego, który lubo w słabym zdrowiu swoim, pro innata sua in Patriam et libertate virtute tej się funkcycyjej podjął.

A iż jako w każdym zgromadzeniu tak osobliwie w ekspedycyjej wojennej publice interest, aby sprawiedliwość vigere mogła, która ut plurimum in libra iudicii consistere zwykła, dlatego ex unanimi wszystkich braciej consensu uformowaliśmy sobie sąd żołnierski, któremu omni modam potestatem sądzenia wszelkich krzywd i ekscesów, które by się w tym pospolitym ruszeniu przez kogożkolwiek poczynione były, według opisu prawa i konstytucyj o pospolitym ruszeniu uchwalonych pozwoliliśmy. Do której funkcycyjej sądowej przy ichm. panach urzędnikach ziemskich na ten czas tu będących uprosiliśmy i obraliśmy ichm. panów, Szymona Kawieckiego chorążego nowogrodzkiego, porucznika chorągwie generalnej, jm. pana Marcina Oleśnickiego stolnika drohickiego, jm. pana Ignacego Brodowskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, jm. pana Tomasza Kielczowskiego radomskiego, jm. pana Franciszka Wysockiego stężyckiego, jm. pana Mikołaja Górskiego krasnostawskiego i in vicem [k. 1813v] jm. pana pisarza ziemskiego¹⁸⁴, jm. pana Jana Bychawskiego lubelskiego, grodzkich pisarzów, jm. pana Piotra Potępskiego wojskiego trembowolskiego, chorążego generalnej chorągwie, Jana Gałęzowskiego, Remi[gi]ana Unieszowskiego, Andrzeja Jaszowskiego, Erazmego Jezierskiego, Piotra Pajewskiego, Marcina Piotrowskiego.

A że też wiele się braciej znajduje, którzy per senium et defectum valetudinis być tu z nami nie mogli osobami swymi, tedy na popisie generalnym rewizją pocztów ich, jeżeli słuszne iuxta facultates suas stawili, być ma.

Wiele i takich jest, tak dziedziców, jako i arendarzów i dobra ich trzymających, którzy na tę ekspedycję ani sami osobami swymi nie stawili się ani pocztów nie stawili. Tedy przeciwko takowym salvam vindicationem każdemu z braciej zostawując, insuper za instygatora uprosiliśmy i obraliśmy ur. pana Adama Tuszowskiego, któremu to zlecamy, aby przeciwko takowym wszystkim actiones suas do Trybunału Koronnego instituat et poenas ex praescripto iuris publici procedentes vindicet.

Miasta także JKM, jeżeliby według zwyczaju in hactenus zachowałego piechot et necessaria ad expeditionem nie wysłały, tenże pan instygator i każdy ktokolwiek będzie chciał poenas na nich urgebit.

Księża ichm. duchowani, którzy per resignationes dóbr ziemskich, które nie mogą immunitatibus ecclesiasticis subesse ponabywali wysłać z nich powinni, czego jeżeliby nie uczynili salvam także vindicationem poenarum ex praemissis emergentium contra ipsos pomienionemu instygatorowi i każdemu z braciej zostawujemy.

¹⁸⁴ Feliks Szaniawski.

A ponieważ dla wygody nabożeństwa jm. ksiądz Kazimierz Leżyński ordinis sancti Dominici conventus lublinensis oświadczył nam ochotę do usługi tej i aktu ipso tu w obozie z nami zostając navavit operam suam, przetoż unanimi consensu wszystkich nas pozwoliliśmy mu dać 100 talerów, to jest 300 zł z czopowego lubelskiego, które mu pan poborca za asygnacją jm. pana pułkownika [k. 1814] absque omni exceptione wydać będzie powinien.

Na które wszystkie wyżej wyrażone kondycje i artykuły wszyscy in genere unanimiter zezwoliliśmy, fide, honore et conscientia obligujemy się one strzymać i wypełnić et propter maius robur et firmitatem, też artykuły pospołu i z rejestrem braciej na pospolite ruszenie zgromadzonej, przez jm. pana pułkownika do grodu lubelskiego podane być mają.

Działo się w obozie pod Kockiem die 16 ostobris a. D. 1670. Bogusław Jan Zbąski chorąży lubelski, pułkownik, Szymon Kawiecki chorąży nowogrodzki, porucznik chorągwie na ten czas generalnej, Stanisław Borowski łowczy lubelski, Ignacy Aleksander Brodowski sędzia grodzki lubelski, Jakub Brodowski, Remi[gi]an Dominik Unieszowski, Andrzej Jaszowski sędzia na ten czas województwa lubelskiego, Jan z Targowiska Gałęzowski mp., Zbigniew Suchodolski mp., Michał na Borzechowie Borzechowski obożny generalny województwa lubelskiego, Stanisław Bychawski mp., Jan z Iżyc Iżycki, Marcin Lesiecki, Gabriel Stempkowski, Marcin Gostkowski, Mikołaj Brzezicki, Marcin Wojewódzki, Jan Kazimierz z Iżyc Iżycki, Szymon Dzik, Mikołaj Górski pisarz grodzki krasnostawski, sędzia obrany, Aleksander Zwiartowski skarbnik łukowski, Piotr z Bojanowa Bojanowski, Jakub Trzciński, Andrzej Węgliński, Aleksander Brzezicki, Jan Węgliński, Kazimierz Rogoziński, Samuel Szałayski, Mikołaj Borkowski, Marcin Piotrowski, Erazmy Jezierski z Tarnawski, Tomasz Szadurski, Stanisław Libicki, Mikołaj Malinowski.

XIV. Sejmik relacyjny w Lublinie 26 listopada 1670 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu zwyczajnego, 9 IX–1 XI 1670 r. Vol. const., t. V, vol. 1, s. 108¹⁸⁵.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 26 listopada 1670 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 335v–336v – kopia; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8333, k. 13–16 – kopia¹⁸⁶; **Rkp. 3.** APL, TKL 442 (1118), k. 145–146v – kopia.

¹⁸⁵ „Województwo lubelskie: (...) Sposób podatków, do braci na sejmik podatków relationis pro die 26 novembris”.

¹⁸⁶ W grodzie lubelskim laudum oblatował Remigian Unieszowski, marszałek sejmiku, 15 XII 1670 r., a w grodzie łukowskim Jan Domański, 23 II 1671 r.

[k. 335v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się na sejmik relationis na zwyczajne miejsce pro die 26 novembris a. D. 1670, takiśmy wynaleźli sposób do wypłacenia tej sumy, która na nasze przychodzi województwo.

Naprzód ośmioro podymnego tam ex bonis regalibus, spiritualibus et haereditariis uchwaliliśmy teraz, które ante primam diem martii powinniśmy wydać. Do której egzakcyi podymnego uprosiliśmy jm. pana Krzysztofa z Trębina Trębińskiego, to jest z lubelskiego [województwa], z łukowskiej zaś ziemi jm. pana Mikołaja Paskudzkiego, który jednak, aby miał dependencyją od jm. pana Trębińskiego egzaktora generalnego.

Czopowe zaś in duplo wszystkie miasta i miasteczka, tak duchowne jako i szlacheckie i królewskie, powinny wydawać ab actu praesenti. Do którego to czopowego uprosiliśmy jm. pana Adama Psczołkę Wilczopolskiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Mikołaja Paskudzkiego, przydawszy jm. panu Paskudzkemu za superintendenta jm. pana starostę łukowskiego¹⁸⁷, które to czopowe na pół roku tylko uchwaliliśmy, rezerwę sobie czyniąc do dalszej naszej decyzji.

Na Trybunał Radomski uprosiliśmy ex gremio nostri jm. pana Remigiana z Kiełczewic Kiełczewskiego miecznika lubelskiego.

A że wielkie remanenty u ichm. panów poborców naszych znajdują się, tedy do wysłuchania tych kalkulacyi ichm. uprosiliśmy z między siebie, w. jm. pana Adama na Babinie Pszonkę podkomorzego lubelskiego, jm. pana Jerzego Szornela sędziego lubelskiego, jm. pana Stanisława Kiełczewskiego cześnika lubelskiego, jm. pana Tomasza Innocentego na Zaporzu Zaporskiego skarbnika lubelskiego, jm. pana Franciszka Wysockiego pisarza grodzkiego stężyckiego [i] komornika ziemskiego lubelskiego, jm. pana Piotra Pajewskiego i ktokolwiek na ten czas ad praesens będzie. W łukowskiej zaś ziemi w. jm. pana Kazimierza Widlicę Domaszewskiego starostę łukowskiego, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, jm. pana Wojciecha Okińskiego i ktokolwiek ad praesens będzie. Na którą to kalkulacją ichm. będą powinni zjechać feria secunda post festum Sanctorum Trium Regum¹⁸⁸.

Więc że i samo prawo uwalnia pogorzalców, tedy i my mając komiseracją nad bracią naszą, to jest jm. panem Samuelem Mielgiewskim i ichm. pany Janem i Piotrem Szaniawskimi, od terażniejszych podatków uwalniamy. Także i te domy w miasteczku Czemiernikach i później uwalniamy, które niedawno pogorzały, co powinni mieszczanie comprobare iuramento coram actis, wiele ich pogorzało.

¹⁸⁷ *Kazimierz Widlica Domaszewski.*

¹⁸⁸ *12 stycznia.*

A że jm. pan starosta łukowski nie odebrał zł 100 z czopowego, tedy one jm. defalkujemy.

[k. 336] Ponieważ nie ad mentem województwa naszego stanęły trzy konstytucje¹⁸⁹. Pierwsza, że województwo bełskie wprzód położono, niżeli nasze lubelskie, czego nigdy nie bywało. Druga, że od starostwa stobnickiego pewne per constitutionem libertowano folwarki. Trzecia, że ziemi przemyskiej pozwolono deputata, a naszemu województwu denegatum, choć instabunt ichm. panowie posłowie. Tedy obowiązujemy ichm. panów posłów naszych, aby przeciw tym trzem konstytucjom protestacją zanieśli.

A jako każdy za swoje zasługi godzien podziękowania tak i jm. pan Stanisław Borowski łowczy lubelski, który condigne przez lat kilkanaście służył województwu naszemu w wybieraniu podatków, gdzie słuszną uczynił kalkulację, z której się nic nie znalazło reszty u jm, tedy województwo nasze lubelskie wyświadczać onemu braterski candor post iustum jm. satisfactionem wiecznymi województwo nasze kwituje czasy.

A że ludzi różnych luźnych siła w miastach [i] w miasteczkach namnożyło się utriusque semus, którzy na jednym nie zwykli zagrzać miejscu i siła przez to szkody cierpią obywatele województwa naszego lubelskiego przez odchodzenie z majątności poddanych, tedy aby takowy mężczyzna na kwartał każdy dał zł dwa, a białogłowa pół talera. Czego panowie burmistrz [i] wójci powinni dojrzeć, [bo] siła takowych jest i comprobare iuramento w grodzie, i od nich wybrawszy podatekznaczony ichm. panom poborcom wypłacić.

Panowie podwojewodzowie, a jako to lubelski [i] łukowski, powinni tego będą dojrzeć, aby korce sprawiedliwe były per totum palatinatum, żeby przez takowe korce ichm. panowie bracia nie ponosili szkody, jako też i ubodzy chłopkowie w tym nie mieli krzywdy. To jest, aby w Lublinie głównym mieście wynosił garcy 32, w Kazimierzu 28, w inszych zaś miastach [i] miasteczkach podług dawnego prawa. W łukowskiej zaś ziemi, w Łukowie mieście samym korzec garcy 40, w inszych zaś miejscach, gdzie targi bywają, według dawnego prawa. Do których ichm. panów podwojewodzych uprosiliśmy, z lubelskiego ichm., którzy praesento laudo byli naznaczeni, w łukowskiej zaś ziemi uprosiliśmy jm. pana Wojciecha Okińskiego komornika łukowskiego, jm. pana Adama Krzeskiego i jm. pana Hieronima Kłębowskiego.

Panowie mieszczanie lubelscy, urzędowscy, łukowscy, kazimirscy, parcowscy, ostrowscy, wszystkie miasta i miasteczka, aby drogi zwyczajne, gościńce, barki, przeprawy, ponaprawiali, żeby przez tak złe drogi obywatele województwa naszego nie ponosili szkody, także kupcy i ubodzy

¹⁸⁹ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 87, 91, 102.

poddani. A w którym by mieście zwyczajnych dróg nie naprawiono, tedy ad cuiusvis requisitionem lub in terminis querelarum lub in terminis terrestribus powinni odpowiadać i luere poenas.

A ponieważ na pospolite ruszenie uno iure gaudentes nie wszyscy stawili się, jako na szczęśliwą elekcyją Króla JM P. n. m., jako tedy teraz na terażniejsze wydania wici pod Kock równo z nami, tedy zabiegając temu, aby każdy zarówno pociągał, prosiliśmy ex gremio nostri panów instygatorów, z lubelskiego jm. pana Pawła Tuszowskiego, z łukowski ziemi jm. pana Mikołaja Paskudzkiego i jm. pana Stanisława Radomyskiego, którzy ichm., aby iure agent in foro fori z nimi.

Żydzi którzykolwiek pokupili grunta miejskie, aby tak podymne jako i pobór z nich płacili.

A że ichm. panny zakonne świętego Franciszka ad aedes Petri tu w Lublinie zostające nie mogą suplementu mieć przy chwale Boskiej do stołu swego z wiosek swych, tedy województwo mając komiseracją nad ichm. medietatem tych podatków terażniejszych [k. 336v] kondonuje, a medietatem, aby ichm. do jm. pana poborcy oddali.

Ichm. ojcom Jezuitom województwo nasze 100 talerów daruje, a to tym sposobem, aby czopowe bursackie i z gruntów wszystkich ichm. w administracją poszło poborcy naszego.

A że na gruntach kościelnych, jako w województwie lubelskim, tak i w ziemi łukowskiej, mieszczankowie szynkują przemocne piwa, a od nich żadnej nie dają kontrybucyj, tedy postanawiamy, żeby abo poprzestali szynkować abo żeby pewną płacili pensją pod utraceniem tegoż piwa przewoźnego.

A ponieważ w województwie znajduje się tak wiele braci, których na łanie siedzi kilkanaście albo i więcej, tedy folgę im w tym czyniąc, aby jako w ziemi łukowskiej po 10 tylko płacili groszy. Nie mają się jednak inkludować w to ci, którzy kilka na łanie siedzi i mają swych poddanych.

A że się siła na kościelnych gruntach znajduje per totum palatinum dymów, z których nie chcą płacić, tedy praesenti laudo nostro uchwalamy, aby wszyscy płacili z tych gruntów sub rigore iuris.

Uskarżał się jm. pana Adam Psczołka [Wilczopolski] poborca nasz, że siła na retentach ma u różnych ichm., tedy uchwalamy, aby te retenta odbierał per executionem cum adminiculo officii.

Strony sołtysów, których tak wiele na jednym mieszka sołtystwie, tedy o nich dawne reasumujemy lauda.

To tedy zgodne nasze laudum zleciliśmy jm. panu marszałkowi naszemu, aby je ręką swoją podpisawszy do akt grodzkich lubelskich podał.

Remigian Dominik Unieszowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XV. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 5 marca 1671 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 9 II 1671. BPAU-PAN 1070, k. 339 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 266–267). Zachował się list króla Michała skierowany do województwa lubelskiego, Warszawa 12 II 1671¹⁹⁰. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono¹⁹¹. W laudum z 16 III 1671 r. wspomniano, że sejmik został limitowany do 16 marca.

XVI. Sejmik z limity w Lublinie 16 marca 1671 r.

1. Laudum sejmiku z limity w Lublinie 16 marca 1671 r.

Rkp. 1. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 103–108 – kopia¹⁹²; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 337–338v – kopia; **Rkp. 3.** BCzart. 424, s. 98–102 – kopia.

[k. 103] My rady, dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo województwa lubelskiego i powiatów jego na sejmik terażniejszy z przeszłego sejmiku za uniwersałem JKM die 5 martii tu w Lublinie odprawionego, a za zgodą spólną wszystkiego rycerstwa na dzień dzisiejszy to jest 16 martii konserwowany zgromadzeni, na miejsce zwyczajne konsultacji naszych publicznych zjechawszy się za spólnym konsensem takowaliśmy między sobą postanowili obradę.

Uważając naprzód znaczną dobroci Boskiej nad sobą providencją, którą dotąd wczesnego i spokojnego pro bono publico konsultacjom naszym pozwala czasu, pokorni Majestatowi Boskiemu czyniemy dzięki. Jest za co przy tym i JKM P. n. m. vigilantissimo principi, który avertendo quaevis pericula plus quam paternam solitudinem nam w obronie i potrzebach Rzeczypospolitej wyświadcza debitam praestare [k. 103v] fidelitatem. Przychylając się tedy do propozycji uniwersału JKM o obronie Rzeczypospolitej i aukcji wojska, lubo konstytucja sejmu przeszłego ordynowała¹⁹³, aby każde województwo takiego wyprawowało żołnierza, jakiemu na ten czas z podziału Rzeczypospolitej zapłatę obmyśla, uważając jednak niemałe incommoda, które tak w zaciągu dragoniej jako w ćwiczeniu onej obvenire mogą et quod maximum mając wzgląd na wycieńczone ustawicznymi egzakcjami substancje nasze, na pomienioną aukcją wojska Rzeczypospolitej 400 piechoty uchwaliliśmy, a to takim sposobem.

¹⁹⁰ „Kopia listu Króla JM na tenże sejmik przysłany”. BPAU-PAN 1070, k. 339–339v. Tekst tego listu zamieszczony jest w ASWPK 1668–1675, s. 267–268.

¹⁹¹ W rkps BOssol. 217, k. 336v, pozostawiono miejsce na to laudum, a na marginesie umieszczono krótki zapis: „5 mar[ca] 1671 za uniwer[salem] Króla JM”.

¹⁹² W grodzie lubelskim laudum oblatował Andrzej Sikorski w imieniu Stanisława Borowskiego łowczego lubelskiego, marszałka sejmiku, 18 III 1671 r.

¹⁹³ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 79–80.

Naprzód ze 20 łanów pachółka, którego wolno będzie każdemu, czyja substancja wyniesie albo przeniesie 20 łanów, według proporcji dóbr i łanów swoich wyprawić swego, wcześniej jednak dla wyćwiczenia onego do pułkownika, którego sobie na przyszłym sejmiku, który pro feria secunda post Dominicam Jubilate¹⁹⁴, tak do tej elekcyjnej jako i namówienia inszych materij województwu należących i potrzebnych in toto rezerwujemy e medio sui obierzemy. Tamże necessitates wszelakie koło tej wyprawy, jako to żołdu, moderunku, lenungów, barwy jednakowej i wszelakiego porządku do wojny należącego, jako i prowiant dostateczny namówimy. Bracia zaś rozrodzeni ex genere nobili, którzy w kupie 20 łanów nie mają, uczyniwszy między sobą per parochias konferencją, pieniądze ad proportionem 20 łanów składać i ad manus na ten zaciąg pułkownikowi obranemu oddawać, aby wcześniej za to pachółka słusznego i do wojny sposobnego sposobił. Do której to wyprawy wszyscy in genere tak z dóbr ziemskich szlacheckich i z dzierżaw dóbr królewskich, duchownych nemine excepto należeć powinni będą, także i od sum na interesach i prowizjach będących 20 tysięcy pachółka jednego. Więc i mieszczanie [k. 104] miast JKM według popisanego prawa [i] zwyczaju dawnego wyprawować będą. Nihilominus tej wyprawy nigdzie indziej ruszać nie mamy, aż równo z drugimi województwy, czego wszystkiego, aby tym doskonalsza mogła się obmyślić ordynacja i pułkownikom zapłata, stosując się do innych województw uchwały na tym przyszłym sejmiku inibimus rationes. Nim jednak kadencyja tego sejmiku nastąpi ichm. panowie obywatelowie i bracia województwa naszego inita ratione interesse contribuent i wszelaki porządek takiej wyprawy preparacją¹⁹⁵, tak aby już potym, gdy do tego przyjdzie, żadnej remory wyprawić nie było.

Wypłacenie zaś długu 86 tysięcy skarbowi winnego, a na przeszłym sejmie¹⁹⁶ deklarowanego, na który lubośmy na przeszłym sejmiku relationis 26 novembris anni 1670 ośmioro podymnego uchwalili i czopowe in duplo pozwolili, ponieważ dla niedostatku i zniszczenia ubogich poddanych niepodobna, aby oraz ten podatek wybrany i wydany być mógł, a osobliwie ob tardum cursum czopowego, któremu per contractus cały rok currit solucia. Tedy obligujemy w tym jm. pana egzaktora naszego, aby ten podatek trzema ratami, to jest pierwsza rata ultimis diebus maii, druga także ultimis diebus augusti, trzecia i ostatnia praevia wprzód calculatione z skarbem ex ratione ante kilku już wniesionych poborów do skarbu, które się mają includi w tę zapłatę, ultimis diebus novembris

¹⁹⁴ 20 kwietnia.

¹⁹⁵ W rkps BOssol. 217, k. 337v „praeparują”.

¹⁹⁶ Sejm zwyczajny w Warszawie, 9 IX–1 XI 1670 r.

wydał skarbowi, non derogando jednak uchwale ośmiorgu podymnego, aby się bracia nasi tymi ratami nie zasłaniali, które tylko rozumieć się mają ex ratione czopowego. A że administracja jego zostaje przy jm. panu Adamie Wilczopolskim, tedy fraterne iniungimus jm., aby to czopowe jak najporządniej per mentes wybierał i ad manus [k. 104v] jm. panu poborcy naszemu generalnemu oddawał. Także dwie ćwierci regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego¹⁹⁷ winne, iż dotąd jeszcze nie są wypłacone, obligujemy w tym tegoż jm. pana Wilczopolskiego, aby cokolwiek z retentów, [które] excutere powinien wybierze, to sine mora deputatom tego regimentu wyliczał. Na przyszłe zaś ćwierci temuż regimentowi przychodzącej płacy deklaracją do przyszłego sejmiku odkładamy.

A iż wiele się takich znajduje, którzy przeszłych podatków znaczne sumy zostają na retentach, których renitenter oddawać nie chcą, tedy na dochodzenie pomienionych podatków ad excipiendas calculationes panów poborców sąd fiskalny, tak tu w Lublinie jako i w ziemi łukowskiej, ad modum Trybunału Koronnego postanawiamy. Do którego sądu przy ichm. urzędnikach ziemskich i grodzkich lubelskich e medio nostri ichm., jm. pana Stanisława Kiełczewskiego cześnika, jm. pana Stanisława Borowskiego łowczego, jm. pana Tomasza Innocentego Zaporskiego skarbnika, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzkiego i komornika granicznego, lubelskich, jm. pana Franciszka Wysockiego pisarza grodzkiego stężyckiego, jm. pana Konstantego Leżyńskiego, jm. pana Jana Gałęzowskiego. Z ziemie zaś łukowskiej, także do sądu ziemskiego i grodzkiego, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego, jm. pana Aleksandra z Szaniaw Ługowskiego miecznika i podwojewodzkiego, jm. pana Adama Krzewskiego skarbnika, jm. pana [Wojciecha] Oknińskiego komornika, ziemskich łukowskich, jm. pana Leopolda Szczygielskiego, jm. pana Kłębowskiego uprosiliśmy. Którzy to ichm. [k. 105] panom sędziom, tak jako Trybunałowi Koronnemu cum ea autoritate omnimodam dajemy potestatem omnes et singulas causas ad iudicium suum tak ex sola delatione ichm. panów poborców jako i z pozwów, jeśliby komu wydane były devolutas, abque quavis appellatione iudicandi et decidendi. Że zaś sądy zacząć się mają feria secunda post Dominicam Misericordiae proxime ventura¹⁹⁸, a sądzić się tak długo, póki ich województwo znowu per laudum publicum nie rewokuje.

A iż wiele się i braci [z]najduje, którzy za przypadkiem ognia i zniszczenia chałup, z których podatek podymnego wybiera się, potrzebują

¹⁹⁷ Jan Sobieski.

¹⁹⁸ 13 kwietnia.

i proszą o defalkatę, jako specialiter jm. pan sędzia ziemski mielnicki¹⁹⁹, który instancją swoją do braci wniósł, aby intuli passu łaską braterską był wsparty, pozwalając oraz na rewizję majątności swej zdezolowanej. Tedy w takim razie jako i inszych ichm., których dobra ob similem desolationem anterioribus laudis nostris uwolniliśmy, które i teraz in suo robore zostawujemy, tak i tym nie chcąc deesse w braterskim afekcie naszym, pozwoliliśmy jm. panu poborcy naszemu, aby każdemu takiemu, który by defalkaty potrzebował, a na rewizję dóbr swoich przykładem [k. 105v] jm. pana sędziego mielnickiego pozwolił, praemissa per se sine succollectorem suum revisione defekt podatku jaki się pokaże defalkował. Co my wszyscy pro rato et grato jm. panu poborcy in rationibus przyjąć obiecujemy, a jeśliby kto był contrarius tej rewizji eo ipso iuxta antiquum iuramentum płacić powinien będzie.

A ponieważ panowie mieszczenie lubelscy non super quantitate dymów, ale super quantitate summae in contributionem fumariorum provenientes przysięgali [i] według tej abiuraty podatek pomieniony do skarbu wnosili, tedy chcąc w tej mierze dość statecznej probacyj et fidei ich uprosiliśmy jm. pana Krzysztofa Trębinskiego poborcę terażniejszego, jm. pana Marcina Piotrowskiego, aby upatrzwszy czas sposobny rewizją dostateczną wszystkich domów i dymów uczynili i tej funkcji swojej na sejmiku blisko przyszłym relacją dali. Dworów jednak ab antiquo szlacheckich w tę rewizję ichm. inkludować nie mają, [k. 106] które od pomienionego podatku wolne zostawać powinny, salvo jednak onere na rzemieś[li]ników, którzy do tego podatku należą.

Więc że się też i w tym nie mała ujma podatków publicznych dzieje, kiedy ^aza instancjami różnych osób, województwo czasem [w] nie małej liczbie^a konsultacje odprawujące i mniej potrzebnych largicyj pozwala, tedy in posterum pro lege cavemus, aby żadnych largicyj i donatyw nie bywało salvis anterioribus laudis.

A że novo et in hactenus in usitato exemplo irrepsit occasio województwu naszemu, że dwaj na jedno urząd mając privilegia o miejsce i predecencyją głosów concurrunt i kontrowersjami publiczne tamują ^bconsilia^b, jako to i na tym sejmiku jm. pan Paweł Koźmiński z jm. panem Adamem Krzewskim, który także na tenże urząd²⁰⁰ ma sobie konferowany przywilej, długi czas wzięli i ledwo tym uspokojeni zostali, żeby się z sobą w Trybunale przyszłym z rejestru prostego rozprawili i decyzją Sądu Trybunalskiego się kontentowali. Tedy zabiegając temu, aby in posterum takowe kontrowersyi publicznych [k. 106v] konsultacyj nie mieszały, po-

¹⁹⁹ Paweł Władysław Sawicki.

²⁰⁰ Urząd skarbnika łukowskiego.

mienionych ichm. panów konkurentów o skarbnikostwo łukowskie do Trybunału Koronnego i sądu jego odsyłamy, w którym sędzie jeżeliby którykolwiek z nich dał się wzdać, już pro inhabili zostawać ma, a in quantum by obydwu ichm. w przyszłym Trybunale nie attentowali, eo ipso voce sua carere mają i nie jako urzędnicy, ale jako bracia z miejsca swego wotować będą.

Na instancję im. księdza Mikołaja Sługockiego kanonika chełmskiego i oficjała łukowskiego, strony libertacyi trzech domów w Łukowie na gruncie kościelnym ut asserit zbudowanych, do województwa wniesioną, jako słuszną być widzimy, tak z drugiej strony nie chcąc ex assertione uszczuplać podatku publicznego, zleciliśmy to iudicio fiscali łukowiensi, aby praevia lustratione et probatione documentis authenticis coram eodem iudicio quod iuris et aequitatis erit tę instancję jm. decydowali.

Wniósł jm. pan Aleksander Zwiartowski [k. 107] poborca przeszły dwóch poborów, aby mu sumy jego, które za województwo ex decreto Trybunału Radomskiego ere suo erogował, tak przez retentorów jako i przez pana poborcę łukowskiego oddane były, w czym słuszną widząc instancję jm. committimus iudicio utroque, tak lubelskiemu jako i łukowskiemu, aby między nim a pomienionymi retentorami rozsądziło i instantaneam solutionem rozkazał, a in quantum by się kto znajdował renitens, aby z niego egzekucja nieodwłoczna czyniona była.

Że na sejmiku przeszłym relationis die 26 novembris odprawionym i administracja czopowego po ziemi łukowskiej zlecona jest jm. panu staroście łukowskiemu²⁰¹, do której za sukkolektora przydany był jm. pan Mikołaj Paskucki, który się tego czopowego nie chcąc tykać i teraz się deklarował, że się do tego interesuje²⁰² [s] nie chce [k. 107v] i jm. też pan starosta hoc totum onus in se assumit, tedy pomienionego jm. pana Paskuckiego od tej administracyi wolnym deklarujemy.

Sól ex ordinatione legis województwu naszemu należąca, ponieważ za rok przeszły i na terażniejszy przypadająca przez administratorów żup solnych jest zatrzymana, a na ten czas sposób od[z]yskania onej być nie mógł, tedy to negotium concludendi modi i administratora jej do przyszłego sejmiku przez się rezerwowanego sobie odkładamy, także i komisarza do regimentu, któremu płaciem na ten czas obierzemy.

A ponieważ ośmioro podymnego na przeszłym relationis sejmiku uchwalone non correspondet summie per constitutionem deklarowanej, do którego dupla czopowego na pół roka tylko była uchwalona, że i to non sufficit, tedy za powszechną ichm. braci [k. 108] naszej zgodą na cały

²⁰¹ Kazimierz Widlica Domaszewski.

²⁰² W rkps BOssol. 217, k. 338 „interesować”.

rok one pozwoliliśmy, to jest a die 1 ianuarii usque ad ultimum decembris eiusedm anni.

Które to laudum i z obopólną zgodą naszą ^cwe wszystkim^c strzymać unanimiter sub fide et honore obiecujemy, które dla lepszej wagi i pewności jm. panu marszałkowi koła naszego przy podpisie ręki jego do akt grodzkich lubelskich, według zwyczaju dawnego, podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie w kościele ojców Dominikanów na miejscu zwycajnym konsultacyj naszych publicznych die 16 martii anni 1671.

Stanisław Borowski łowczy lubelski, marszałek na ten czas koła rycerskiego.

^{a-a} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 338.*

^{b-b} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 338.*

^{c-c} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 338.*

XVII. Sejmik z limity w Lublinie 20 kwietnia 1671 r.

15 IV 1671 r. król Michał wydał w Warszawie uniwersał do województwa lubelskiego ogłaszający pierwsze i drugie wici na pospolite ruszenie. APL, CL RMO 97, k. 86v–88 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 271–272).

1. Laudum sejmiku z limity w Lublinie 20 kwietnia 1671 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 338v–339v – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 216, s. 143–135 – kopia.

[k. 338v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i powiatów jego, zjechawszy się na sejmik ex anteriori laudo pro die 20 aprilis sobie konserwowany, takowaliśmy namówili sobie obradę.

Naprzód widząc, że non desunt w tak ciężkim razie Ojczyzny adhibenda JKM remedia continua desudando, jakoby za szczęśliwego panowania swego tranquillitatem Patriae et publicum securitatem, która się i sama ex circumstantiis periculorum każdego cordi, zaleca między wszystkimi tej Rzeczypospolitej potrzebami pro fundamento obmyślić mógł, co i samą wyświadcza rzeczą, kiedy nam przy postrachach Ottomańskich, które się in dies ponawiają i rzetelną weryfikują istotą, żeby nas in paratos tak straszna non obruat Patriam wiciami obwieszcza, abyśmy nie omieszkając pory wojennej, wcześniej porządek wszelki, konie, rysztunki gotowali. Do których to wici cale się stosując, a nie mogąc też lepszego subsidium Patriae obmyślić nad generosa civium pectora, pospolite ruszenie iuxta antiquam legem et morem deklarujemy. Ratione zaś aukcyjey wojska pro exigentia temporum et casum, in quantum one wszystkie województwa obmyślać będą, i my skupiwszy się ne desimus

Patriae et libertatibus nostris, znosić się w tym z województwy et cum ordinibus Regni zechcemy.

Nie chcąc i w tym deesse, aby ichm. panowie wojskowi z Trybunału Radomskiego do województwa naszego asygnowani nie mieli stipendiorum suorum odbierać mercedem, ośmioro podymnego przez nas dawno uchwalonego i jako najprędzej, a najdalej in duabus ichm. panów retentorów oddawać obligujemy. Na co super temerarios et renitentes sąd fiskalny praesenti laudo reasumujemy, a do niego tychże wszystkich ichm. co in priori laudo byli specificati upraszamy, którego kadencyja poczynąć się ma 4 mai[i] anni praesentis.

Co się zaś tknie suplementu podatków, ponieważ nam to podymne non sufficit, lubośmy zniesionych substancyi naszych i ubogich ludzi różne przed się media brali, abyśmy też tandem aliquando tak ciężki podatek leniori aliquo mogli contribuere modo subveniendo oraz ubogiej i rozrodzonej braciej, którzy często conquerebantur jako na nich ten podatek ciężki, który niemal cum subditis zarówno płacą. Co że nam non successit, żebyśmy więcej podatków nie składali, generalne czopowe ze wszystkich dóbr generaliter ziemskich, królewskich, duchownych, z miast, wsiów, miasteczek, z karczm księżych nomine excepto płacić pozwalamy od wszelkich likworów excepto gorzałki, które aby co ćwierć roku do rąk ichm. panów administratorów naszych oddawane było, praestito iuramento przez kaczmarków sine szynkarzów z każdego miasta i wsi przysięgłych uchwalamy. Od którego to czopowego żaden się uchraniać nie ma, etiam i z braciej naszych rozrodzonych, kto by się taki najdował, co by się szynkiem bawić miał, krom swojej potrzeby. A to czopowe pro hac vice tylko uchwalamy, które per annum tylko, a nie dalej trwać ma, zaczynając go a die 2 iulii anni praesentis, kończyć się zasię będzie itidem na dzień takowyż anno proximae venturo. Do którego to czopowego uprosiliśmy za administratora jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego, [w] ziemi zaś łukowskiej jm. pana Leopolda Szygielskiego jako się wybierać ma [?]. Uprosilśmy [tedy] do ichm. panów administratorów naszych jw. jm. pana Ludwika Aleksandra Niezabytowskiego kasztelana bełskiego i starostę lubelskiego, jm. pana Stanisława Borowskiego marszałka naszego teraźniejszego i łowczego, jm. pana Stanisława Kiełczowskiego cześnika, jm. pana Remigiana Kiełczowskiego miecznika i podstarościę, jm. pana Tomasza na Zaporzu Zaporskiego skarbnika, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzę, lubelskich, jm. pana Krzysztofa Tręmbińskiego egzaktora naszego ziemi łukowskiej, jm. pana Kazimierza Wilczewskiego, jm. pana Rudzińskiego, jm. [k. 339] pana [Wojciecha] Okińskiego komornika ziemskiego łukowskiego. Którzy to ichm. zjehawszy się pro die 4 mai pod czas kadencyi sądów grodzkich modum et formam wybierania tego czopowego circum

scribere mają, podług którego ichm. panowie administratores nasi wybierać będą, a dotąd żaden się z ichm. agzakcyjej tchnąć nie powinien, aż wprzód iuramentum w grodzie lubelskim sine coram iudicio fiscali na tę funkcją swoją wykonają. Pro labore zaś ichm. solarium zwyczajne grosz od złotego pozwalamy, którymi groszami nie agrawując ubogich ludzi tegoż czopowego circa calculum ichm. przyjmujemy. A to czopowe nigdzie indziej obrócone być nie ma, tylko na suplement asygnacyi z Trybunału Radomskiego do województwa naszego ordynowanych. Residuum zaś, co by superaret na regiment jw. jm. pana marszałka koronnego²⁰³ za ćwierć noviter zaczęta, dawne zaś, reszta temuż regimentowi należyta, na którą już pieniądze dawno uchwalone jm. pana [Adama] Wilczopolskiego obligujemy, aby quam diligentissime retenta wyciągał i ad manus panu kwatermagistrowi na to zesłanemu oddawał, aby województwu już więcej hac ex occasione nie dochodziły querimonia. Certitudinem zaś tych retent et cognitionem jakby ich wiele u retentorów zostawało, ichm. panom sędziom fiskalnym zlecamy i ktoby ich nie oddał, tamże zaraz coram iudicio o to się sprawił ex delatione ichm. panów poborców et realiter zapłacił non recedendo ab iudicio.

Chcąc jeszcze i większą folgę sobie w tych podatkach i ubogim ludziom, których już płacz ledwie niebios nie przebija, uczynić, sól województwu naszemu pro anno praeterito w skarbie winną pro hac vice tantum sprzedać żeśmy pozwolili za jeden rok, a nie więcej. Na drugie zaś lata ma być rozdawana iuxta moram et antiquum usum secundum possessiones każdego et sortis braci rozrodzonej, do której to soli za administratora uprosiliśmy jm. pana Stanisława Kielczowskiego cześnika lubelskiego, committendo integrae fidei jm., aby tę sól jako najlepiej sprzedał i województwu indilate oddał. W ziemi zaś łukowskiej jm. pana [Andrzeja] Rozwadowskiego podstolego łukowskiego także do tej administracyjej uprosiliśmy, naznaczając ichm. obiema po złotemu jednemu od beczki za pracą, tak jako i przeszły administrator jm. pan [Jan] Gałęzowski brał.

A te sumy ichm. panowie administratorowie nasi cum omni diligentia et cura wybierając, jm. panu Krzysztofowi Tręmbińskiemu egzaktorowi naszemu tak czopowe jako i solne ad manus oddawać mają.

Ichm. panów debitorów długów pewnych województwu winnych, u kogo się co z ichm. pokaże, aby sine mora inferre województwu chcieli, fraterne prosimy.

Gratitudo jm. panu miecznikowi lubelskiemu²⁰⁴ komisarzowi naszemu radomskiemu za pilne cum gloria województwa naszego usługę, pocią-

²⁰³ Jan Sobieski.

²⁰⁴ Remigian Skarbek Kielczewski.

gając jm. ad similes actus przy tamtych półtoru, któreśmy przed tym dali i teraz z chęci braterskiej tysiąc zł deklarujemy.

Także jm. pana Jana Karola Daniłowicza starostę parczowskiego zacne i wysokie merita, które tak Ojczyźnie jako i województwu po wielokroć wyświadczał, osobliwie i teraz na tej swojej komisarskiej funkcji, już potrzebują słusznej regratyfikacji, [a] jakośmy raz condignam meritorum jm. ofiarowali gratitudinem, tak i teraz cokolwiek jeszcze jm. proveniet i właśnie z porachowania debetur wyliczyć zlecamy.

Wniesiona też do nas jm. pana kwatermagenta prośba [z] regimentu jw. jm. pana marszałka koronnego, który to solucji stipendiorum quorum oczekuje tak czas długi non sine tedio i spezy niemały, że potrzebuje przecię jakikolwiek kontentacji, zł półtora sta jm. ofiarujem[y], które to sumy wzwyż mianowane do wypłacenia z czopowego u jm. pana Wilczopolskiego asygnujem[y].

Instancja ichm. ojców Jezuitów ex ratione czopowego z jurysdykcji ichm. województwu należącego jako jest in anterioribus laudis deklarowana, tak i teraz approbatur.

Skromna bardzo prośba jm. pana z Jastkowa Mełgiewskiego brata naszego tot calamitati przez ogień przypadkowy raz po raz kilka razy posum jako iustum meretur compassionem, tak też z postulowania braterskiego od wszelkich podatków jm. ad trigennium tych kilku poddanych deklarujemy.

[k. 339v] Rewizja miasta Lublina z przedmieściami, jakośmy jm. pana [Krzysztofa] Tręmbińskiego egzaktora naszego, z jm. panem Marcinem Piotrowskim do tego użyli, tak i teraz do kontynuacji tegoż upraszamy tychże ichm. fraterne prosząc, aby to niemieszkanie odprawili et iudicio fiscali donieśli. A to jako miasto będzie miało płacić i od jak wiele domów i dymów, żeby ichm. deklarować mogli, co committimus decisioni ichm.

Którą to uchwałę naszą jm. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu zwyczajnym konsultacjom naszym die 20 aprilis anno 1671.

Stanisław Borowski łowczy lubelski, marszałek na ten czas koła rycerskiego.

XVIII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 12 czerwca 1671 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 16 V 1671. Uniwersał ten ogłaszał trzecie wici na pospolite ruszenie. BPAU-PAN 1070, k. 349v–350 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 274–276).

1. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 12 czerwca 1671 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 97, k. 439–441v – oblat; w grodzie lubelskim oblatował Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, marszałek sejmiku, 13 VI 1671 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 108–115 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 339v–340v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 102–106 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 95–100 – kopia.

[k. 439] My rady, urzędnicy, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i powiatów jego, zjechawszy się do Lublina na sejmik [k. 439v] od JKM P. n. m. uniwersałami wici trzecich pro die 12 iunii naznaczony, tę obradę i porządek pospolitego ruszenia wojenny między sobą na terażniejszym sejmiku naszym uchwaliliśmy.

Jako każdego czasu w różnych Rzeczypospolitej przeciwnych obrotach województwo nasze w sukursie i obmyślowania prędszego i skutecznego w każdym razie i potrzebie Ojczyzny naszej ratunku czule i ochotne było, tak tym więcej teraz w zachodzących od granic bisurmańskich i innych niebezpieczeństwach na zaszczyt wiary świętej katolickiej, kościołów boskich i dostojeństwa JKM, tudzież swobód tej Ojczyzny synów, zdrowie i krew naszą zarówno z drugimi województwy pospolitym ruszeniom iść i omni periculo opponere gotowiśmy. Co tym chętniej czyniemy, gdy JKM P. n. m. tantam curam et sollicitudinem circa bonum et tranquillitatem publicam widzimy, który za odebraniem trzecich wici *authoritate consensus praesentis* czynimy porządkiem.

Naprzód wz[i]ąwszy za przestrogę JKM przez trzecie i ostatnie wici, przed się pospolite ruszenie to *viritem et ex facultatibus* odprawić ochotnie gotowiśmy. Do którego pospolitego ruszenia i wyprawy panowie zastawnicy, arendarze, wójtowie *sive sint equestris sive plebei ordinis*, którykolwiek dobra tak ziemskie, duchowne jako i królewskie *per quosuis contractus et obligationes* trzymają, także mieszczenie, którzy wsi mają, tudzież szlachta przy miastach [i] miasteczkach z sum, handlów i innych przemysłów żyjąca, o[c]hraniająca się [od] wszelkich Rzeczypospolitej podatków, należeć mają, żadnymi nie zasłaniając się *libertacyjami ut sonant et iubent constitutiones anni 1621*²⁰⁵ i inne o ekspedycyjej pospolitego ruszenia opisane.

A iż niektórzy bracia utyskują na to, że sumy różnymi zapisami służące *im iure vindicantur* i od kredytorów nie są uiszczone, ani im przez prowizją fruktyfikują, widząc rzecz ciężką i niesłuszną, aby od sum niefruktyfikujących wyprawiać mieli, tedy od takowych sum tę powinność wyprawy

²⁰⁵ *Vol. const., t. III, vol. 1, s. 297–304.*

na kredytorów sumy takowe zatrzymujących i od nich żadnego pożytku nie dających kładziemy i od nich paresenti laudo ichm. pociągamy.

Czas popisu generalnego lubelskiemu i urzędowskiemu powiatom w Lublinie pod [k. 440] Bystrzycą naznaczamy dnia 6 lipca. Na który każdy, którego konstytucja i laudum pociąga, ze wszystką wojenną gotowością i porządkiem stawić się ma i pod swych podejżdzać rotmistrzów, których trzymając się wyraźnego prawa uprosiliśmy jw. jm. pana Zygmunta Szczęsnego Parysa kasztelana lubelskiego, nihil praeiudicando jw. jm. pana wojewody lubelskiego²⁰⁶ jako pierwszego senatora pod ten czas zjazdu naszego nie będącego, authoritati za pierwszego pułkownika i rotmistrza.

A iż województwo nasze w podobnych okazjach zwykło pod trzema chodźć znakami, tedy przy pozwoleniu jm. pana kasztelana lubelskiego na funkcją rotmistrzowską uprosiliśmy jm. pana Jana Wioteskiego podczaszego trembowolskiego i jm. pana Konstantego Leżeńskiego. Z ziemie zaś łukowskiej pro more et lege czas namowy wyprawy na pospolite ruszenie dzień 22 czerwca w Łukowie naznaczamy, praecavendo aby na tę pospolitego ruszenia wyprawę każdy z obywatelów łukowskich chcący in persona sua iść, nie był do wyprawy^a i składek na nie pociągniony, tudzież zaciągu na tę wyprawę^a bli[ż]szy był od inszych i obcych województw ludzi i towarzystwa z wojska kwarcianego wyjechanego, ponieważ prawo zakroczyło, aby towarzystwo wojskowe w nowe nie zaciągało się służby. Popis zaś tejże ziemie na ten także 6 lipca pod Łukowem złożony, a złączenie się z pułkiem i generalną chorągwią województwa lubelskiego dependere ma od ordynansu i dania znać jw. jm. pana kasztelana lubelskiego jako pułkownika. [Do] której wyprawy z ziemie łukowskiej uproszony za rotmistrza jm. pan Kazimierz Domaszewski starosta łukowski. Na który czas [z]wyż pomieniony, popis[u] generalnego lubelskiego i urzędowskiego powiatów, jw. jm. pan kasztelan lubelski spółnie z urzędnikami stawiwszy się, popisać wszystkich doskonale do pospolitego ruszenia należytych i oraz dignoscencyją między szlachtą i bracią upadłą rozrodzoną, [a] do wojny zdolną, uczynić mają, kto z nich wojnę traktować competenter może, [a] kto nie.

Po odprawionym zaś popisie i podniesieniu chorągwi, podjechawszy każdy pod należyty znak, póty w województwie naszym we wszystkim gotowości wojennej stać[ż]eśmy powinni, póki województwa naszego nie miną województwa górne i wielgopolskie. Za [po]mienionymi zaś zaraz ruszyć żeśmy się i do boku JKM pode Lwów, na miejsce naznaczone, pospieszyć i stawić powinni będziem[y].

²⁰⁶ Władysław Rej (Rey).

Mając zatym w wiciach JKM przestrzeżono [k. 440v] wyprawę na aukcją wojska z pode Lwowa, ile jeśli periculo popopolitum ruszeniem trzudzić się rzec[z] niepotrzebna pokazaliby, tedy województwo nasze życząc być w tej gotowości, sposób namowy wyprawy takiej zachowuje i odkłada na przyszły sejmik, który to sobie vigore laudi i consensus terażniejszego konserwuje na tenże czas popisu, to jest 6 iulii, na który i securitas domestica obmyślona być ma.

Czopowe z miast [i] miasteczek królewskich, duchownych i szlacheckich dwojakie, pro solito currere ma wsi szlacheckich onym nie agrawując, lubo w przeszłym laudum ta na nie włożona była powinność i oddawanie do administratora od województwa uproszonego.

Życząc przy tym, aby zasługom żołnierskim tak starym z Trybunału Radomskiego do województwa naszego przez asygnacje przyszłym, osobliwie chorągwi JKM usarskiej i chorągwi jm. pana łowczego czernihowskiego²⁰⁷, dosyć się stało, jako też regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego²⁰⁸ b-w województwie naszym^b zasługi zwyczajne biorącemu, tę obmyśławamy satysfakcją. Na zapłatę asygnacyjej chorągwi usarskiej czopowe ordynujemy, które w administracyjej jm. pana [Adama] Wilczopolskiego, a w arędzie jm. pana [Jana] Bychawskiego pisarza grodzkiego lubelskiego, po mieście Lublinie, oprócz Panny Mariej ulice, zostaje. Chorągwi zaś jm. pana łowczego czernihowskiego z podymnego jm. pan [Krzysztof] Trembiński exactor wypłacać powinien będąc in tempore per ratas. Regimentowi zaś ćwierć nowembrową, kończącą się ultimis diebus ianuarii, jm. pan Wilczopolski z uchwalonych na to podatków circa iudicia fiscalia wybrawszy od retentorów wypłacić ma. Co aby tym skuteczniej i prędzej chorągwiów i regimentu doszło, województwo iudicia fiscalia reassumit per eosdem circa officium castrense iudices. Sądy zaczynać się mają 22 iunii, na których ichm. panowie poborcy calculum czynić i iurament super realitatem exactionum et officii sui wykonać [k. 441] powinni będą, gdzie cum retentoribus sine adcitatione sądzić się mają, coram iudicio fiscali et executionem indilate per decretum fiscale decretum exequi sub poena lege praescripta powinni. Też sądy fiskalne i w ziemi łukowski reassumi i odprawowane być mają, eadem jako w województwie lubelskim metodo.

A iż na dalszy czas regiment jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego jeszcze uchwalonych zapłaty swej podatków nie ma, tedy na sejmiku, da Bóg, pod popis przypadającym, województwo obmyślić i uchwalić one obiecuje.

²⁰⁷ Stanisław Suchodolski.

²⁰⁸ Jan Sobieski.

Odebrawszy województwo nasze żalosną od jm. pana [Adama] Gro[c]howskiego poborcę łukowskiego querelam, że mu podczas pogorzenia Łukowa zł tysięcy podatkowych zgorzał, tedy praevia allegatorum inquisitione expedienda coram iudicio fiscali Lublinensi przysiąc ma super realitatem zgorzenia tych zł tysięcy a jako z pogorzałych pi[e]niędzy żadnego nie mógł mieć pożytku.

Sól powiatowa lubo anteriori laudo jm. panu administratorowi do przedania zlecona była w suplement podatków, jednak obawiając się województwo, aby przez tę sprzedaż w czasie dalszym wydanie jej zatrudnione nie było, praesenti laudo vindicationem jej omni processu i zwykłym między bracią podział jm. panu cześnikowi lubelskiemu²⁰⁹ admi[ni]stratori et dispensatori moderno zleca, w czym i credens do JKM temuż oddaje.

Mając też słuszny respekt i kommiseracją nad miasteczkami i wsiami, tak szlacheckimi jako i JKM w województwie naszym pogorzałymi, one tak od czopowego jako od podymnego do czasu prawem opisanego uwalniamy, ^c jako to miasteczko Siedlce, Łęczną i inne. Miasto zaś Łuków od podymnego i jednego tylko czopowego uwalniamy^c. Co jednak tak się rozumieć będzie do wszystkich, iż a tempore conflagrationis każdemu miasteczkowi currere to beneficjum ma, a każdy z nich przysiąc, wiele i od którego czasu domów zgorzało, powinien, a przed pogorzeniem kotołkowi by z nich co zatrzymał, wydać effective i wnieść do pana poborcy ma też beneficjum conceditur.

Szlachcicowi [i] bratu naszemu panu Maciejowi Roli, obywatelowi ziemi łukowskiej, któremu województwo podatki wszelkie kondonuje, a że i o uwolnienie [od] pospolitego ruszenia prosi, to do popisu województwo odkłada.

Ichm. panowie, jm. pan [Krzysztof] Trembiński i jm. pan [Marcin] Piotrowski, priori laudo do rewizji miasta i przedmieścia lubelskiego uproszeni, tę rewizję kończyć i do skutku przywieść, [k. 441v] aby chcieli, upraszamy ut constat doskonała quantitas dymów i podymnego.

Żydzi, którzy by się nowo pobudowali na gruntach u chrześcijan kupionych, iurament explere mają, jak wiele takowych gruntów pobudowali, i z nich podymne płacić będą.

A iż constat to województwu, że po różnych miasteczkach w województwie korce popodwy[ż]szane i przez jm. pana podwojewodzego²¹⁰ według urzędu jego niece[c]howane, przy targach podają mieszczańkowie, tedy przydanych anteriori laudo do jm. pana [Franciszka] Wysockiego pisarza grodzkiego stężyckiego, i jm. pana Michała Borzechowskiego

²⁰⁹ Stanisław Kielczewski.

²¹⁰ Jan Poniatowski.

upraszając, przydajemy tychże i teraz, aby exacte dojrzeli tego, jakoby korce wymierzone i ce[c]howane w Lublinie i inszych miasteczkach były i deklarowali, aby się nikomu nie godziło kupować i przedawać, tylko ce[c]howanym i wymierzonym korcem pod winami opisanymi.

Ichm. pannom Bernardynkom u świętego Piotra, mając wzgląd na spustoszenie wiosek ichm., pro pietate nostri połowę podatków wszelkich kondonujemy, co jm. panu poborcy przyjąć in calculo obiecujemy.

Także mając słuszny respekt na upadek przez ogień i insze dotknięcia boskie jm. pana Mełgiewskiego, brata i obywatela województwa naszego, onego od wszelkich podatków wolnego czyniemy, co także przyjąć in calculo jm. panu poborcy obiecujemy.

Którą to uchwałę naszą jm. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać zlecamy.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacjom naszym zwyczajnym dnia 12 czerwca r. P. 1671.

Franciszek z Stoieszyna Stoiński wojski krasnostawski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

^{a-a} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 339v.

^{b-b} W tekście dwukrotnie „w województwie naszym”.

^{c-c} W tekście dwukrotnie: „jako to miasteczko Siedlce, Łęczną i inne. Miasto zaś Łuków od podymnego jednego tylko czopowego uwalniamy”.

XIX. Sejmik z limity w Lublinie 6 lipca 1671 r.

1. Laudum sejmiku z limity w Lublinie 6 lipca 1671 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 340v–341v – kopia; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8333, k. 17–20v – kopia²¹¹; **Rkp. 3.** APL, AWH 70, s. 1–3 – kopia.

[k. 340v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjachawszy się na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne, na dzień dzisiejszy 6 miesiąca lipca, vigore laudi blisko przeszłego sejmiku naszego konserwowany i popisu na pospolite ruszenie naznaczony, takową dalszą między nami uczyniliśmy obradę.

Naprzód nie odbiegając ochoty naszej na przeszłym blisko sejmiku skłonionej na wolą JKM P. n. m. nas do zaszczytu dostojęństwa majestatu swego, ugruntowania całości Rzeczypospolitej używającego i owszem zarówno z innymi województwy certując gotowością, a prędszego na ten czas sukursu potrzebie Rzeczypospolitej nie widząc, in locum pospolitego

²¹¹ W grodzie lubelskim laudum oblatował Aleksander Ciołek Drzewicki, marszałek sejmiku, 8 VII 1671 r., a w grodzie łukowskim Jan Wielgorski, 17 VII 1671 r.

ruszenia wyprawę z dóbr wszystkich ziemskich, JKM i duchownych, tak w lubelskim i urzędowskim powiatach jako i w ziemi łukowskiej leżących, postanawiamy koni 300 polskiego zaciągu do usług JKM i potrzeby Rzeczypospolitej takowym ordynując sposobem. To jest z 15 łanów z lubelskiego i urzędowskiego powiatów, a ziemię łukowskiej z 15 włók stawiając z łanu i włóki, po zł 10 rachując, to jest zł 8 na żołnierza, zł zaś 2 gratitudini ichm. panów rotmistrzów akomodując, z których to łanów temuż konnemu żołnierzowi na ćwierć jedną zł 120 deklarujemy.

Do tejsze wyprawy miasta, miasteczka JKM i duchowne iuxta suas classes należeć powinni, z 15 także łanów konia wyprawując.

Sumy tudzież na wyderkafach, prowizjach będące i inne fruktyfikujące, ktokolwiek mający od sumy zł tysiąca po zł 6 rachując, tejsze wyprawy powinność odprawować ma.

Plebeiae personae i quovis iuris titulo dobra jakieżkolwiek w naszym województwie trzymający, z należytych pocztom do tejsze wyprawy stawić się powinni.

A że wiele takowych miast [i] miasteczek primae secundae et tertiae classis w naszym wynajduje się województwie, które dla znacznych desertat zgodnej ad proportionem dóbr ziemskich wystarczyć nie [k. 341] mogą wyprawie, tedy nie dyfikułtując przez to tej wyprawy takową onym czynimy folgę, aby ze dwóch tylko łanów ta łanowa szła od nich kontrybucyja, trzeci zaś łan onym kondonujemy.

Którą to łanową kontrybucyją sposobem wyżej mianowanym postanowioną powinniśmy in spatio dwóch niedziel wydać i do rąk jm. pana Michała Borzechowskiego przez nas do tej prace uproszonego nieodwłocznie oddawać, aby wcześniej ichm. panowie rotmistrzowie towarzystwo zaciągali (pozwoliwszy in vim solarii jm. panu Borzechowskiemu po groszu jednemu od złotego jednego).

Ichm. zaś ziemia łukowska do wybierania tej łanowej kontrybucyji obranie jm. pana egzaktora biorą sobie ad pleniorem z ichm. bracią consensum.

A ta wszystka kontrybucyja tak z dóbr, miast, miasteczek generaliter wszystkich, jak i od sum powinna być wydana sub poenis et expeditione bellica generali sancitis.

Żeby zaś z należytych rynsztunkiem i porządkiem towarzystwo zaciągane było przez ichm. panów rotmistrzów i pilna w tym ichm. była animadvertentia, upraszamy za komisarzy z powiatów lubelskiego i urzędowskiego ichm., pana Szymona Kawieckiego chorążego nowogrodzkiego, jm. pana Remigiana Kiełczowskiego miecznika i podstarościę grodzkiego, [jm. pana] Tomasza Innocentego Zaporskiego skarbnika, lubelskich, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana [Wawrzyńca] Sufczyńskiego chorążego, Stanisława Celińskiego podsędka i podstarościę grodzkiego,

łukowskich. Którym to ichm. będzie należała dignoscencyja pocztów, jeżeli na dobrym koniu i z słusznym podjedzie towarzysz rysztyunkiem.

A jeżeli by też który z pocztów od ichm. panów braci rozrodzonych stawiony nie zdał się ichm. panom rotmistrzom, równie z ichm. pany komisarzami, tedy albo poprawić w lepszy porządek albo pieniądze do rąk jm. pana egzaktora terażniejszego oddać powinien będzie wyprawujący, podług proporcycji wyprawy swej.

Ściągnięciu żołnierza tego z powiatu lubelskiego w miasteczku Parczowie i urzędowskiego w Urzędowie, zaś z łukowskiej ziemie w Łukowie, bez wszelkiego ciężenia, miejsce naznaczamy.

Służba sama zaczynać się a primis diebus augusti, a przez całą ćwierć currere powinna, a in quantum by w drugą ćwierć żołnierzowi temu ex rationibus potrzeby Rzeczypospolitej wkroczyć przyszło, tedy powinniśmy być od ichm. panów rotmistrzów trzema niedzielami przed ekspiracją ćwierci pierwszej przestrzeżenia, dla wczesnego przez nas obmyślenia dalszej onemu płacy.

Więc ktokolwiek by z ichm. województwa naszego lubelskiego obywatelów na terażniejszą wyprawę poczty swoje stawić był gotów i z domów onę wyprawić miał, tedy wcześniej ichm. panów rotmistrzów o tej swojej przestrzec ma gotowości, aby ichm. panowie rotmistrze komplet ordynowanego przez nas żołnierza miarkować należycie mogli.

W liczbie tych ludzi trzech set, nie rachując i nie inkludując pocztów żadnych nad te, które rzetelnie stanowiące zupełnie i porządnie osadzone być powinny.

Pogorzalców tak ziemie lubelskiej, urzędowskiej jako i łukowskiej, którym to beneficjum samo pozwoliło prawo, od terażniejszej wyprawy i na nią kontrybucyję uwalniamy.

Tę jednak zostawujemy sobie cautelam, iż lubo in locum pospolitego ruszenia terażniejszą postanowiliśmy wyprawę, in casu jednak, strzeż Boże, gravioris periculi et necessitatis Reipublicae, in quantum i inne województwa sine divisione podług prawa do tej concurrent ochoty, etiam do pospolitego ruszenia wolny sobie zachowujemy rekurs.

Do tego zaś żołnierza przez nas ordynowanego za rotmistrzów upraszamy, z lubelskiego powiatu jm. pana Jana na Chroślinie Rzeczyckiego, z urzędowskiego jm. pana Jana na Modliborzycach Wioteskiego podczaszego trębowskiego. Zaś ichm. ziemia łukowska obranie jm. pana rotmistrza biorą sobie ad pleniorem consessum et conferentiam z ichm. panami bracią.

Kórym to ichm. panom rotmistrzom in vim gratitudinis za tak ochotną onych gotowość pro interesse każdego z ichm. zł 3000 pozwalamy. Służbę ichm. takową przypowiadając i listy od JKM przypowiedne

wyjednać obiecując. Do czego uprosiliśmy w. jm. pana Kazimierza z Widlice Domaszowskiego starostę łukowskiego, i jm. pana Teodora Kielczowskiego za posłów do JKM dexteritati to ichm. polecając, aby [k. 341v] nam ichm. tak listy od JKM na ichm. panów rotmistrzów przypowiedne, jako też i na inne województwa naszego desideria i postulata łaskawą JKM na przyszły, da Bóg, sejmik przywieźli rezolucją.

Któremu sejmikowi czas na miejscu zwykłym pro die 27 praesentis mensis naznaczamy, a in crastino popis generalny, tak jako na same należał pospolite ruszenie składamy, gdzie ichm. panowie rotmistrzowie z żołnierzem porządnie zaciężnym w należyтым porządku i rynsztunku przed nami popisać się powinni.

Na który popis jw. jm. pan Szczęsny Parys kasztelan lubelski [i] starosta czerski, któremu i samo ten honor tribuit prawo, zjechać i województwo popisać obiecał.

Asygnacja regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego²¹² do jm. pana pisarza grodzkiego lubelskiego²¹³ przez województwo nasze na zapłatę ordynowana, aby ex nunc [k. 20] wzięła swoją satysfakcją i rzetelne uiszczenie praesenti laudo mieć chcemy.

Obmyślenie podatków in supplementum wypłacenia sumy na sejmie przez ichm. panów posłów deklarowanej i zapłatę zasług kompaniej jm. pana [Stanisława] Suchodolskiego łowczego czernihowskiego, differujemy na blisko przyszły sejmik.

Asygnacja zaś jm. pana referendarza koronnego²¹⁴ do województwa naszego świeża teraz wyszła i wydana, iż przez nas nie akceptowana, aby onę jm. pan podskarbi koronny²¹⁵, gdzie indziej ordynował.

A że ex nexu iuris ichm. panowie egzaktorowie i onych sukkolektorowie tenentur wprzód przysiąc niżeli do wybierania kontrybucyj sobie powierzonych przystąpią, tedy aby ichm. panowie sukkolektorowie ziemie łukowskiej, jako to jm. pan [Adam] Grochowski i jm. pan [Mikołaj] Paskucki, tudzież i inni wszyscy i ichm. panowie egzaktorowie, którzykolwiek do wybierania podatków województwa naszego należeli, przysięgę coram iudicio fiscali formato wykonali praesenti laudo ichm. obowiązujemy.

Ichm. pannom zakonnym konwentu lubelskiego świętego Piotra, na gorącą onych instancją, podymne przez nich do płacenia należące in toto kondonujemy.

²¹² Jan Sobieski.

²¹³ Jan Bychawski.

²¹⁴ Jan Dobrogost Krasiński.

²¹⁵ Jan Andrzej Morsztyn.

Które to takowe nasze postanowienie, aby tym prędzej do należytej przyszło wiadomości, zlecamy one do grodu naszego lubelskiego jak najprędzej jm. panu marszałkowi koła naszego podać.

Aleksander na Drzewicy Drzewicki marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

2. Instrukcja posłom do króla z sejmiku z limity w Lublinie 6 lipca 1671 r.

Rkp. AGAD, LL 25, k. 234v–235v. *Poselstwo od województwa lubelskiego przed pospolitym ruszeniem a. D. 1671.*

[k. 234v] Instrukcja ichm. panom, w. jm. panu Kazimierzowi Widlicy Domaszewskiemu staroście łukowskiemu, i jm. panu Teodorowi Kiełczowskiemu, posłom sejmiku naszego lubelskiego die 6 iulii obranym do najjaśniejszego Króla JM P. n. m.

Naprzód powinszują ichm. panowie posłowie nasi szczęśliwego, a w długi wiek pożądanego panowania JKM P. n. m., declarabunt niewzruszoną i nieodmienną do zaszczytu majestatu JKM P. n. m. i całości Rzeczypospolitej in fidis wiernych poddanych pectoribus ochotę. Utwierdzą w tym, że jako primum swobód i wolności naszych w osobie JKM zmocnione być uznawamy fundamentum, tak tym nieoszaczowanym wszystkich praw naszych ozdobiony JKM P. n. m. majestat concreditem, własnymi zastawiając się piersiami, wszystkie zajątrzonych nieprzyjaciół reprimere insultus i zdrowiem sanguineque proprio dostojęństwo JKM P. n. m. tueri gotowi zostajemy. Czego dość znaczną próbę i teraz ukazuje [k. 235] województwo nasze, kiedy nie mogąc nieco kosztów swoich uchylić i mniejszą kwotą pieniężną wyprawę ludzi dragońskich odbyć, przecię jednak widząc zdolniejsze do usług JKM P. n. m. i obrony Rzeczypospolitej kozackie chorągwie, 300 sposobnych do takowej służby ludzi wyprawuje. W czym, że równą z innymi województwy ku majestatowi JKM P. n. m. certuje życzliwością, będą upraszać ichm. panowie posłowie nasi, aby łaskawym pańskim swoim przyjąć to raczył JKM afektem.

Proponent oraz i to, że widząc województwo nasze w tak krótkim czasie impossibilitatem zaciągnięcia ćwiczzonego dragona i tak prędkiego, a słusznego onegoż munderunku, do takowej udało się konnego, lubo sobie cięższego, żołnierza wyprawy.

A że sami ichm. panowie bracia w domu pozostali osobami swymi deklarowali się byli zaszczycać dostojęństwo majestatu JKM P. n. m., do czego i [z] samych JKM mieli pochop wici i z następujących na Rzeczpospolitą nie mniejszy odbierali stimulum niebezpieczeństw, teraz zaś kiedy in-szych województw przypatrują się w wyprawach procederom et iubente lege, która sine divisione na pospolite iść każe ruszenie, w domach swych zostawać muszą. Żeby jednak przecię też żarliwą do usług JKM P. n. m.

i obrony Rzeczypospolitej wyświadczyli ochotę, raczy się zdała pectora civium szlacheckimi nagrodzić pectoribus, niżeli dobrze munderowanych nie mogąc tak prędko zasiąć dragońskich żołnierzy, impares ferendo oneri wyprawić ludzi.

Będą przy tym upraszać ichm. panowie posłowie JKM P. n. m., aby mile tę naszą przyjąwszy ochotę, listy przypowiedne ichm. panom rotmistrzom od nas do prowadzenia tych ludzi obranym z pańskiej swojej wydać rozkazał łaski.

Jako też województwo nasze żadnych do zaszczytu majestatu JKM [k. 235v] P. n. m. nigdy nie omieszkiwało i teraz nie omieszkiwa okazyi, tak prosi, aby w wydaniu soli na powiaty należącej żadnej nie ponosiło w łasce JKM repulsam. I owszem, aby JKM P. n. m. listami swojemi panów administratorów żup do prędkiego zagrzać raczył wydania, pokornie suplikuje JKM województwo nasze.

Wnosi przy tym instancją za jm. panem [Andrzejem] Rozwadowskim podstolim łukowskim, jako za dobrze zasłużonym w Rzeczypospolitej i w wojsku żołnierzem, aby jako incompetenter w Trybunale Radomskim otrzymana jest na nim kondemnata, tak żeby z miłościwej JKM P. n. m. mógł być od niej relaksowany łaski.

Przy zaleceniu tedy tych punktów w miłościwą JKM P. n. m. łaskę nam ojcowską, hostibus formidabilem JKM P. n. m. całując rękę z tym się deklarujemy i oświadczamy, że i sami nie tylko substancją, ale i zdrowia nasze przy dostojęństwie JKMłożyć gotowiśmy i pospolitym ruszeniem, kiedy sama tego urgens Rzeczypospolitej exiget necessitas, i inne województwa sine divisione belli z swoją properabunt ochotą, iść gotowiśmy.

Którą to instrukcją jm. panu Aleksandrowi Ciołkowi na Drzewicy Drzewickiemu marszałkowi koła naszego podpisać zleciliśmy.

Aleksander Ciołek na Drzewicy Drzewicki dworzanin pokojowy JKM, marszałek koła rycerskiego.

3. *Respons królewski posłom województwa lubelskiego z 18 lipca 1671 r.*

Rkp. AGAD, LL 25, k. 235v–236. *Respons od JKM województwu lubelskiemu a. D. 1671.*

[k. 235v] Respons od JKM na poselstwo sejmiku województwa lubelskiego ur. Kazimierzowi Widlicy Domaszewskiemu staroście łukowskiemu, [i] Teodorowi Kiełczewskiemu, posłom od tegoż sejmiku z kancelaryi koronnej die XVIII iulii anno 1671 dany.

W ochocie i życzliwości do obrony i zaszczytu Rzeczypospolitej majestatu JKM województwo lubelskie, jako nigdy innym województwom uprzedzić się [k. 236] nie dało, toż i teraz rzeczywiście wyświadcza przez ur. posłów swoich, ofiarując generosa pectora i staropolską życzliwość do zatrzymania całości Rzeczypospolitej. Co jako wdzięcznie JKM

przyjmować raczy, tak nie chce nic intermittere, cokolwiek do szczęśliwości i pożądanego uspokojenia powierzonych sobie od Pana Boga państw należeć może.

A że województwo lubelskie, przykładem wielgopolskich województw, bierze się do wyprawy służącego ludu, inhaerendo konstytucyj o przyczynieniu sił Rzeczypospolitej i ludzi 300 polskim trybem wyprawić obiecuje, wdzięcznie to JKM przyjmować raczy, nie wątpiąc, że wcześniej to subsidium wyprawione stanie do boku JKM.

Listy przypowiedne na rotmistrzów obranych do tych ludzi z kancelarii wydać rozkaże JKM, stosując się do laudum województwa lubelskiego.

Distributiva salaria, aby podług dawnego zwyczaju doszła obywateli województwa lubelskiego, JKM ur. administratorów żup admonere zechce.

Instancją za ur. [Andrzejem] Rozwadowskim podstolim łukowskim w respekcie zostawać będzie u JKM, któremu JKM in quantum iuris erit miłościwie subvenire będzie raczył.

XX. Sejmik z limity w Lublinie 27 lipca 1671 r.

Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Prawdopodobnie obrady zostały odroczone do 14 września 1671 r., czyli do sejmiku deputackiego.

XXI. Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1671 r.

Zgodnie z prawem sejmik odbył się 14 września 1670 r. w Lublinie. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Deputatem do Trybunału Koronnego został wybrany Jan Kiełczewski, podstoli i podstarości lubelski²¹⁶.

XXII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 15 września 1671 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Lublin 9 IX 1671 (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 378–379). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono.

1. Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 15 września 1671 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 97, k. 722–722v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Paweł Bogusław Orzechowski, marszałek sejmiku, 17 IX 1671 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 115–118 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 341v–342v – kopia; **Rkp. 4.** BCzart. 424, s. 106–108 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 101–103v – kopia; **Rkp. 6.** BOssol. 216, s. 145–147 – kopia.

²¹⁶ DTK, cz. III, s. 89.

[k. 722] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego za uniwersałem JKM P. n. m. pro die 15 septembris in anno praesentis 1671 na miejsce konsultacyjom naszym publicznym zwyczajne zgromadzeni. Uważywszy kontenta uniwersału JKM P. n. m., które do obmyślenia bezpieczeństwa pospolitego Ojczyzny naszej województwu proponować raczył, takową obradę spólnymi głosami naszymi za powszechnym wszystkich ichm. obywatelów zezwoleniem namówiliśmy i laudum województwa w ten sposób uchwalili.

Naprzód JKM P. n. m. uniżenie dziękujemy za tak czułe staranie i prawię paternam sollicitudinem, którą wyświadcza państwowi sobie od Boga powierzonym, kiedy z tej strażnicy, na której go ten Pan posadził, per quem reges regnant providendo niebezpieczeństwa, wcześniej do ratunku zwoławszy wszystkie stany tej Ojczyzny, ochotnie sam cum periculo sacri capitis sui dla zaszczytu i obrony Rzeczypospolitej pospiesza. W czym nie chcąc i my JKM P. n. m. deesse, gdyż i sama powinność po nas tego wyciąga, abyśmy przy takowej ochocie JKM i my z ochotą naszą konkurowali, tych ludzi, których [ż]eśmy raz na przeszłym sejmiku zaciągnęli do boku JKM P. n. m. ordynujemy i ten podatek na przeszłym sejmiku na zapłatę tym ludziom uchwalony, moderno laudo aprobujemy i wydać in spatio duarum septimanarum obiecujemy, sub poenis legum de expeditione bellica sancitis na retentorów extendendis. Którą egzekucyją jm. pan exactor nieomieszkanie odprawować powinien cum adminiculo officii, absque jednak violentia personae. Tym ludziom tedy od nas zaciągnionym jm. pan exactor na jedną ćwierć tylko pieniądze wydać powinien będzie, którą a 1 septembris przyznawamy.

Taką ochotę naszą JKM P. n. m. deklarowawszy, ichm. panowie posłowie nasi, których z pośrodku siebie naznaczamy i upraszamy, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, jm. pana Stanisława z Kielczowic Kielczowskiego cześnika lubelskiego, jm. pana Konstantego z Leżenic Leżeńskiego i jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego, wniosą województwa całego do JKM prośbę, aby JKM P. n. m. respektując na dezolacyję tak znaczną przez województwa wielgopolskie i oraz na ochotę naszą, o którąśmy zawżdy do każdej intencji JKM akomodowali się, rozkazał administratorom swoim skarbowym sól województwu naszemu należącą i pactis conventis na szczęśliwej elekcyci JKM nam asekurowaną, wydać. Te tedy wzwyż mianowane punkta ichm. panowie posłowie JKM, imieniem całego województwa deklarować będą.

A ponieważ dla małej frekwencyi ichm. panów obywatelów województwa naszego nie mogliśmy ad praesens obmyślić zapłaty regimentowi

jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego²¹⁷, tedy do przyszłego sejmiku sposób namówienia tejże zapłaty odkładamy. Retenta jednak temuż regimentowi należące, których jm. pan poborca dotąd nie wybrał, wybrać jak najprędzej i oddać powinien będzie i egzekucyją Niemieszkanie na retentorów sprowadzić ma.

Siła województwu na tym interest, aby retenta podatków raz od nas uchwalonych wydane były. Do czego, iż sądy fiskalne potrzebne są, tedy stosując się tak do przeszłych sejmików intencji jako i do terażniejszej, też sądy skarbowe postanawiamy, które ichm. panowie deputaci raz od nas uproszeni w dwie niedzieli reasumować powinni będą. A że do jm. pana poborce wychodzą asygnacje na tę sumę sejmem uchwaloną i Radomskim Trybunałem [k. 722v] przez jm. pana komisarza naszego asekurowaną, z której sumy trzecia część wojsku cudzoziemskiemu należy, tedy jm. pan poborca nasz inszych asygnacji dotąd przyjmować nie powinien będzie, tylko [te], które na cudzoziemskie wojsko wychodzić będą, za dołożeniem się w tym jm. pana komisarza naszego. A że ziemia łukowska sufficere nie może podatкови na przeszłym sejmiku uchwalonemu na zaciągnięcie stu koni, jako i na traktament jm. panu rotmistrzowi ziemie łukowskiej należący, tedy jm. pan exactor nasz oddawszy wprzód naszym rotmistrzom lubelskim zupełnie należącą sumę, ex remanenti sumę jm. pana rotmistrza ziemie łukowskiej suplementować powinien będzie.

Poczty, kto na popisie przeszłym stawić deklarował, do wydania łanowizny nie będzie powinien. Stosując się do przeszłych uchwał i lauda [s] sejmików naszych, jm. pan exactor nasz z dóbr królewskich i duchownych ten podatek łanowy wybierać też powinien będzie.

A że nescitur quo fato w przeszłych laudach jm. pana [Andrzeja] Rozwadowskiego podstolego łukowskiego do administracyjej soli pospolu z jm. panem cześnikiem lubelskim²¹⁸, lubo na to był unanims consensus, nie włożono, tedy praesenti laudo zarówno z jm. panem cześnikiem lubelskim do administracyjej i dystrybucyjej soli ziemie łukowskiej należącej jm. upraszamy.

Nie chcąc nikomu z obywatelów naszych deesse i owszem chcąc afflicto porrigere dexteram, jm. panu Konstantemu z Leżenic Leżeńskiemu, jako też jm. panu Aleksandrowi Sługockiemu, przez grad od Pana Boga nawiedzonym znacznie, a futuris contributionibus dobra jm., które ta calamitas dotknęła, uwalniamy.

Jawna nam wszystkim jest dezolacyja miasteczka Bełżyc, która przez ogień zaraz po sejmiku przeszłym nastąpiła. Stosując się tedy do praw,

²¹⁷ Jan Sobieski.

²¹⁸ Stanisław Kielczewski.

które in pari calamitate utrapionym suffragantur, do czterech lat od podatków obywatelów miasteczka Bełżyc uwalniamy.

Które to wzwyż namówione i zgodnie postanowione punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać.

Działo się w Lublinie dnia 15 września r. P. 1671.

2. *Instrukcja posłom do króla z sejmiku za uniwersałem
królewskim w Lublinie 15 września 1671 r.*

Rkp. AGAD, LL 25, k. 263v–264. *Poselstwo od województwa lubelskiego.*

[k. 263v] Instrukcja województwa lubelskiego posłom, panom Andrzejowi Rozwadowskiemu podstolemu łukowskiemu, i Stanisławowi Kiełczewskiemu cześnikowi lubelskiemu, Konstantemu Leżeńskiemu [i] panu Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu, do JKM P. n. m. ad expostulandum w pewnych punktach i pretensjach województwa wyprawionym, dana die 15 septembris anno.

1. Naprzód ichm. panowie posłowie imieniem całego województwa przy uniżonym pokłonie podziękują JKM P. n. m. za tę paternam sollicitudinem, z której nie tylko dobro pospolite Ojczyzny naszej obmyślając, totos conatus suos na opatrzenie bezpieczeństwa jej sam JKM sacratum caput suum na miejsce bliższe niebezpieczeństw niesie.

2. Że powinność sama wyciąga po nas jako wiernych poddanych JKM, abyśmy przy takiej ochocie JKM P. n. m. i my z ochotą naszą konkurowali, declarabunt ichm. panowie posłowie JKM, że jakośmy z pierwszego sejmiku naszego zaciągnęli pewną liczbę ludzi na aukcję wojska, tak teraz tychże ludzi do boku JKM w takowym porządku, [k. 264] w jakim [ż]eśmy przy szczęśliwym wjeździe JKM tu do Lublina prezentowali, ex nunc ordynujemy i przy boku JKM przez jedną ćwierć mieć chcemy.

3. Ponieważ sól województwu naszemu przez antecesorów JKM pozwolona i konstytucją sejmową deklarowana, od zaczęcia szczęśliwego panowania JKM P. n. m. zatrzymana jest, instabunt ichm. panowie posłowie, aby ta sól województwa i teraz bez żadnych trudności wydawana była, i na potym, aby securitas pewna i warowana na wydanie jej przez JKM P. n. m. opatrzona i naznaczona była.

Bogusław Orzechowski marszałek koła rycerskiego.

**XXIII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie
2 listopada 1671 r.**

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Lwów 21 X 1671. BPAU-PAN 1070, k. 390 (tekst uniwersału ASWB 1656–1695, s. 442–443).

1. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 2 listopada 1671 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 97, k. 912–912v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Władysław Stoiński podczaszy lubelski, marszałek sejmiku, 6 XI 1671 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 118–119 – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 105–105v – kopia.

[k. 722] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik za uniwersałem [k. 722v] JKM P. n. m. pro die 2 novembris złożony, do Lublina na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne zjchawszy się, totum actum praesentem do sejmiku blisko przyszłego przedsejmowego consensu ichm. panów braci wszystkich accedente sub eodem vigore et robore differimus. Do którego materią terażniejszą i inne desideria ichm. panów wojskowych względem asygnacji do województwa wydanych, na tenże sejmik blisko przyszły przedsejmowy odkładamy.

Którą to konserwacją sejmiku terażniejszego zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać.

Działo się w Lublinie in loco consiliorum nostrorum solito die 2 novembris 1671.

Władysław Stoiński podczaszy lubelski, marszałek koła rycerskiego.

XXIV. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 15 grudnia 1671 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Lwów 30 X 1671 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 329–330). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono. Zachowało się kilka listów wystosowanych na tenże sejmik²¹⁹.

1. *Instrukcja posłom od hetmana zaporoskiego Michała Chanenki na sejmik lubelski z 29 listopada 1671 r.*

Rkp. BPAU-PAN. 1070, k. 421–421v – kopia. Instrukcja tegoż pana Chanenka hetmana wojska zaporowskiego, panom posłom dana na sejmik województwa lubelskiego 29 novembris 1671.

[k. 421] Życzliwą ode mnie ichm. mm. panom oraz i od wojsk JKM zaporowskich panowie posłowie doniosą propensją, przy tym i powolnych w każdym terminie usług gotowość opowiedzą, upraszając, aby te punkta

²¹⁹ „Kopia listu od jm. księdza podkanclerzego koronnego na sejmik 15 decembris przedsejmowy do jm. pana marszałka sejmikowego województwa lubelskiego”, Warszawa 11 XII 1671. BPAU-PAN 1070, k. 419v–420v. Tekst tego listu zamieszczony jest w ASWPK 1668–1675, s. 341–343; „Kopia listu od jm. księdza biskupa krakowskiego na tenże sejmik”, Kielce 9 XII 1671. BPAU-PAN 1070, k. 420v; „Kopia listu pana Chanenka hetmana zaporowskiego na sejmik województwa lubelskiego pro die 15 decembris”, bez miejsca i daty. Ibidem, k. 421v; „Kopia listu jm. pana Aleksandra Załuskiego podkomorzego rawskiego na sejmik lubelski 15 decembris”, bez miejsca. Ibidem, k. 422; „Kopia listu od księżnej jejm. pani wojewodziny ruskiej na tenże sejmik”, Zamość 28 XI 1671. Ibidem, k. 423; „Kopia listu od jm. pana [Stefana] Zamoyskiego na tenże sejmik”, Orłów 11 XII 1671. Ibidem, k. 423–423v. Listy te zostaną opublikowane w „Studiach Archiwalnych”, t. XI, 2024.

wszystkie i desideria niżej opisane w osobliwej zostawały do Króla JM promocyj, i szczególnym respekcie. A gdy na sejm walny warszawski swoich ichm. panów posłów ordynować e gremio sui będą, w swojej instrukcji, aby swoją instancją poważną te wszystkie interesa wesprzeć raczyli.

A że częstokrotne przez wszystkie czasy do prześwieznego senatu od religiej ruskiej zachodzą petita, aby od unitów żadnej angariej nie cierpiała, upraszać o instancją ichm. mm. panów do Króla JM Pana mego miłościwego, aby więcej w takowe i częste nie wchodziła między sobą turbacje, ale aby ta niepotrzebna dissensja była uspokojona i surową konstytucją [k. 421v] określona religia grekoruska zostawając uspokojona.

Skądkolwiek krzewić się powinna i rozszerzać Chwała Boska, tedy najbarziej z duchownych na to z dyspozycyjej Boskiej destynowanych, dla czego za wolnością duchowną religiej ruskiej, gdziekolwiek są cerkwie i monastery lokowane antiquitus, tak w Ukrainie jako w Koronie i w Wielkim Księstwie Litewskim w odprawowaniu należytych nabożeństw, procesyi i pogrzebów sprawowania, i innych ceremonii, aby quovis in loco segura zostawała, upraszać będą powinni panowie posłowie o interpozycją do Króla JM mego miłościwego i prześwieznego senatu.

Akademia Kijowska i wszystkie szkoły, gdziekolwiek zostawały, żeby in antiquo zachowane były robore, ponieważ stąd rość może commodum całej Rzeczypospolitej i chwała Najwyższemu Bogu rozmnażać się.

Jeżeli kiedy jako teraz z dyspozycyjej wszech rzeczy Dawcy, tandem aliquando tempore imminent feliciora, do uspokojenia w krzewionych labiryntach Rzeczypospolitej, gdy Ukraina post tot clades skłoniła się po części do pożądanego pokoju za pracą i wiernym poddaństwem wojsk zaporowskich i horodowych, aby za ten swój proceder w wolnościach swoich i nabytkach, i domach, tak w dobrach królewskich, duchownych, jako i szlacheckich, tuti securique zostawali. Co za instancją i promocyją ichm. mm. panów konstytucją, żeby aprobowano było, upraszać powinni panowie posłowie nasi.

Wiedząc, że i to mnie niemniej należy, jako na ten czas szafarzowi krwi wojsk zaporowskich, abym na zaszczyt JKM Panu memu miłociwemu i usługę Rzeczypospolitej wojsko miał gotowe, jako staram się o to usilnie, tak dla łatwiejszego wojskowych ludzi zachęcenia, aby deklarowane od JKM Pana mego miłościwego w odzieży ukontentowanie pod takowe mrozy co najrychlej wojska zaporowskiego doszło, o poważną ichm. mm. panów upraszam instancją.

Wojska JKM zaporowskie, które się z swej nakłoniły chęci i nakłonić jeszcze więcej umyśliły, żeby wszystkie delicta swoje Pańską łaską i pieczołowaniem ojcowskim okryte mieli, i amnestyją generalną określone

i cale umorzone otrzymali, o instancją do Króla JM Pana mego miłościwego i prześwietnego senatu, wszech stanów koronnych, prosić panowie posłowie nasi nie zaniechają.

Beneficja zasłużonym z wojsk zaporowskich ludziom do JKM Pana mego miłościwego i od najjaśniejszych antecesorów Majestatu Jego, za prace, fatygi i nienaruszoną wierność Panu należyta nadane, aby przy utwierdzonych konstytucją prawach, tak w cale przy nich zostawali, jakoby żadne niesłuszne interesa i prawne noty odjąć im onych nie mogły.

Nie tajna świata przez wszystkie życie moje ku Majestatowi Pańskiemu życzliwa wierność, jawna nie tylko przed tym, ale i teraz świeżo ochota moja ku usłudze Rzeczypospolitej, kiedy postradawszy miłej małżonki mojej i dwóch synów, do tych czas w więzieniu mając, nie tylko z nich cieszyć się nie mogę, ale i słyszeć ledwie mi kiedy przychodzi, a przecię za naj]większą pociechę mam to sobie i szczególną w takowym mym paroksyzmie i żalu ochłodę, że stawam przy dostojęństwie JKM Pana mego miłościwego jako wierny poddany i całości Rzeczypospolitej, strat, fatyg i zabranych fortun wszystkich, w ostatku i reszty krwie mojej nie żałując. Tuszę tedy, że dla stałej wierności mojej instancja wm. mm. panów do JKM Pana mego miłościwego i wszech stanów koronnych, zechce mię wesprzeć, jako podupadłego miłościwą Pańską łaskę, do dalszych nieodmiennych sposobiając mię wiernych usług moich.

Ostatek desiderii wojskowych na sejm blisko przyszły obszerniej wypiszemy, a teraz te wszystkie punkta, aby rzetelny od ichm. mm. panów otrzymały respons, dexteritati zlecam to panów posłów i starać się o przedką ekspedycją.

Michał Chanenko hetman wojsk JKM zaporowskich.

2. Instrukcja posłom na sejm zwyczajny z sejmiku lubelskiego 15 grudnia 1671 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 97, k. 1097–1104 – oblat; w grodzie lubelskim oblatował Marcin Nieborski, sługa Tomasza Innocentego Zaporoskiego skarbnika lubelskiego, marszałka sejmiku, 30 XII 1671 r.;

Rkp. 2. BOssol. 217, k. 176v–181 – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 107–121v – kopia.

[k. 1104v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy według uniwersału JKM pro die 15 decembris zgromadzeni, unanimi consensu konkludujemy, stanowimy i zlecamy ichm. panom posłom naszym na sejm walny przyszły zgodnie obranym, to jest jm. panu Andrzejowi Olęckiemu sędziemu ziemskiemu łukowskiemu, Janowi Rzeczyckiemu rotmistrzowi naszemu, i Konstantemu Leżyńskiemu.

Naprzód JKM P. n. m. ea qua par est animorum submissione podziękować za pracę, fatygi, qui veri regis sunt labores et regiae curae, że raczył JKM caput coronatum, piersi i zdrowie na zaszczyt communis Patriae

oponere cum gratulatione ob res prospere gestas et extra ordinariam fortunam, że ad ipsam nominis JKM famam exhorruit nieprzyjacieli, populus rebellis in obsequium possessionem Reipublicae concessit. Nie mniej i że to, że auspiciis JKM fide et dexteritate consiliariorum skutek wzięła, quae longo tempore agitabat Rempublicam hybernii ordinata.

Podziękować JKM i za złożenie sejmu interposita animorum nostrorum passione, że złożony nie we Lwowie, czym augeri mógł in hoste conceptus terror, który minui videtur przez prędkie odjazd JKM hostisque resumit animum, atoli non obstante hoc errore decet omnia exequi cum summo gratorum animorum testimonio.

Jm. panu marszałkowi i hetmanowi wielkiemu koronnemu²²⁰ i [k. 1097v] książęciu jm. panu wojewodzie bełskiemu, hetmanowi polnemu²²¹ debent od nas paria menitis gratitudinis officia. Podziękować tedy ichm. za podjęte rycerskie prace i upewnienie, że magni aestimamus virtutem bellicam ichm. prudentiam et fortunam. Cokolwiek Rzeczpospolita poda sposobów do wyświadczenia gratitudinis, tak hetmanom jako i wojsku, to ichm. panowie posłowie nasi omni conatu promovebunt.

Hisce praemissis agent ichm. panowie posłowie co primario expedit Patriae, we wszystkim secuti cynosuram popolity naszej zgody i uchwały. A naprzód jako JKM P. n. m. pierwsze miejsce in consiliis publicis naznacza obronę Rzeczypospolitej, tak ichm. panowie posłowie nasi agent serio, żeby była obrona pewna prędką i par imminentibus periculis, non nimium tamen aggravans dóbr szlacheckich, czego snadniej ujdą panowie posłowie, kiedy postrzegać będą jako sobie insze województwa folgują, jako evitant sumptus et labores, jako i w przeszłych occasiam województwu naszemu nie korespondowały. Starać się i o to, żeby ochota i koszt nasz na przeszłą wyprawę wszedł w komput przeszłych podatków albo i wyprawy, jeśli aukcja wojska stanie. Tutius tedy będzie wziąć podatki do braci, niżeli tam na nowe pozwalać, zawsze się jednak reflektując do ekspensów naszych nad insze województwa.

In casum tureckiej albo jakikolwiek nowy wojny potrzebne są alianse i koligacje z postronnymi pany chrześcijańskimi, ale w tym wielkiej ostrożności potrzeba nam wolnemu narodowi, którego libertati multi inhiant. Tak tedy sobie pro prudentia sua postąpią ichm. panowie posłowie, ne quid detrimenti patiaturs libertas, i żeby nas colligatia w trudny labirynt nie wprawiła.

Script ad archivum, jeśli propter celanda consilia dać będzie trzeba, ostrożnie go dać, quod committatur fidei et prudentiae ichm. panów

²²⁰ Jan Sobieski.

²²¹ Dymitr Wiśniowiecki.

posłów. Nie pośledniejsze praesidium Rzeczypospolitej zapłata wojsku, stąd bowiem i gotowość, i ochota, secus Rzeczpospolita periclitari musi. Prodent tedy formare iudicium, jakie ostre na retentów ut metu poenae maioris faciant, co z ochoty nie chcą, choć widzą potrzebę jawną Rzeczypospolitej. Niech i Trybunał Radomski takowych sędzi i karze etiam militari executione.

Do ukontentowania i nagrody za krwawe, odważne zasługi należą miesiące żołnierskie [k. 1098] według dawnych praw i zwyczajów iustitia distributivae, żeby tym cieszyć się mogli zasłużeni kawalerowie, serio instabunt ichm. panowie posłowie. I te, które teraz rozdano, aby pro vacantibus rozumiane były.

Wojsko cudzoziemskie nieukontentowane zapłatą zapłacić im słuszna, ale też ekspostulować czemu się traktatem radomskim nie kontentowali, sequuti nocivum Reipublicae exemplum, że panowie niektórzy co regimenty cum summo Reipublicae gravamine trzymają, w skarbie importune przebrali non ad exemplum. Tedy ab iuxta decretum w Radomiu zapłacić ichm. i podziękować za paciencją, przychęcając omnibus circumstantiis ichm. do usługi Rzeczypospolitej faciendo spem cuiusvis gratitudinis.

Obrona fortis osobnych nie będzie potrzebowała podatków, kiedy auctio wojska stanie i ordinatio hiberny firmabitur in perpetuum, co curabunt omnibus modis ichm. panowie posłowie nasi.

Ponieważ [Wielkie] Księstwo Litewskie ex nexu unionis jako jedna Rzeczpospolita gaudet pacatae Patriae zarówno z Koroną, słuszna ut aequaliter contribuat et adsit cum defensionem jej, nic tedy sprawiedliwszego jako wynaleźć proporcją, jakie posiłki in posterum od ichm. debentur i prawem to determinować.

Wielkie inconveniens commisit wojsko litewskie przeszły kampaniej, że poszkodziwszy dobra koronne, kiedy najlepiej adesse wojskom koronnym potrzeba było, nic nie sprawiwszy rozeszli się i pozwijali chorągwie, quo iniquo facto Ojczyźnie ujęli posiłku, a nieprzyjacielowi addiderunt animum, reddant rationem na sejmie tak złego procederu.

Jak zawsze województwo nasze praeire solet exemplo inszym tak w kontrybucjach, jako w posiłkach wojennych, tak i teraz praestitit nad insze wyprawiwszy chorągwie do obozu kosztem nad powinność większym, tak in posterum gotowe in iisdem officiis być, jeno potrzebuje, żeby to co teraz expedit na wyprawę chorągwi, ponieważ insze województwa eadem non praestiterunt, była ratio w przyszłych podatkach, żeby tedy to potrącono było, starać się będą panowie posłowie. Żeby też in posterum zwłoka jaka w wydawaniu podatków nie była, starać się o to, żeby laudum województwa naszego de modo contribuendi et de modo poenarum contra retentores aprobowane było.

O Trybunał wojskowy lubo fugienda est omnis novitas, atoli jeśli insze bliższe miejsce cum maiori securitate niżeli we Lwowie, tak deputatów jako i querulantium wynajdą ex communi consilio, przeczyć nie [k. 1098v] będą ichm. panowie posłowie nasi.

Wielkie stąd Rzeczpospolita mieć może emolumentum, kiedy żołnierzowi na stanowisko chleb zawożą, a nie sobie go szukać i violenter wybierać będzie. Starać się tedy omnibus rationibus, żeby ordinatia ta hiberny in perpetuum gruntownie trwała, co być może, kiedy providebitur, żeby distributia była z ukontentowaniem wojska, gdyż non servat disciplinae ieiunus exercitus i quod maxime interest z honorem i ukontentowaniem wodzów wojsk Rzeczypospolitej.

Coequatia województw w podatkach potrzebna wielce, starać [się] tedy, aby stanęła utque habeatur ratio naszego województwa ekspensów i tego co Rzeczpospolita ustąpiła ziemi łukowskiej.

Trybunałskie dekreta i komisarskie, żeby posterioribus decretis znoszone nie były, także i Trybunału Radomskiego ne convellantur ulla ratione providebunt ichm. panowie posłowie.

Sejmowe także placita omnium consensu firmata, żeby przez protestacje inwalidowane nie były, expedit Reipublicae secus nihil certi foret in Republica.

Jako szkodliwa Rzeczypospolitej corruptio monetae, tak reparatia jej jest potrzebna. Inibunt tedy reparandi rationes ichm. panowie posłowie Reipublicae quam utilissimus.

Upominki tatarskie jako raz Respublica ex iustis rationibus na Żydy włożyła, tak urgendum, żeby ciż Żydowie co rok wszystko Tatarom płacili i lege perpetua cavendum, aby ten podatek od Żydów na co inszego nigdy się nie obracał.

Donativum kupieckie pro subsidio Reipublicae, aby według dekretu Trybunału Radomskiego zostawało, które aprobować trzeba cum praecautione, żeby się to donativum na co inszego nie obracało, jeno na zapłatę wojska dawnych długów. Kupców też, którzy in Republica dowodzą circumscribere lege, ne pretia rerum extendant pro libitu. Obwarować też jako najlepiej, żeby się kupcy nie ukrywali pod szlacheckim imieniem na cłach Rzeczypospolitej.

Ponieważ dawne prawa i pacta conventa, koszt na legacyje do postronnych panów, na królów polskich włożyli, tedy upraszać będą panowie posłowie, aby i teraz toż praestit JKM i ex distributiva iustitia to providebunt.

Commertiorum usus z Olędrami, jeśli się pokaże, że to z pożytkiem Rzeczypospolitej być może, a do intryg jakich nie da okazji, pozwolić ex consilio et consensu communis.

Z książęciem jm. brandeburskim²²² agendum per com[m]issionem, tak o dyshonor, jako [k. 1099] insze pretensje. Na alienacją jednak Elbląga nie pozwalać, a pytać się, gdzie się podziały cła nowe na ten dług kurfistrza jm. przez nas płacone przy spuście gdańskim.

Słuszna rzecz nie dawać żadnej okazji, żeby Król JM przeszył²²³ miał *conqueri de nobis*, którego *coronatum caput submissee veneramur*. Jeśli jednak stanęło *iudicatum* jakie, według prawa za panujących nam jeszcze Królów IchM, gdzie postanowiono teneri administratorem, jeśliby dług jaki Rzeczypospolitej na Żywcu się pokazał, toćby nie miał *laedere JKM* według tego prawa *proceder*.

O sumie trubeckiej już aż nazbyt jest napisane w konstytucyj²²⁴, która jak słusznie na skarb koronny, konstytucyje litewskie co raz wchodzą, snadno osądzić, kiedy nie tylko Trubeck i co było dano za Trubeck, ale i Smoleńsk i Siewierz i tak wielkie posesje tam dawno Moskwa *possident*, ale nawet i sam dziedzic tego *quondam Trubecka*, co wiedzieć, gdzie się podział. Pilno tedy *ichm.* panowie posłowie agent, aby ta suma już więcej Rzeczypospolitej nie trudniła.

Commissia od Śląska potrzebna, ale *providendum ne quid detrimenti Respublica patiatur*. *Provisia* jednak panom komisarzom może być *ex iustitia distributiva* naznaczona.

Nobilitacyj²²⁵ aż do uprzykrzenia czytać imiona nowej szlachty w przeszłych konstytucyjach ob *ulla menta* i owszem siła takich *conciverant Reipublicae*, dla czego na żadne nobilitacyje więcej nie pozwalać.

Nunquam desunt rationis, żeby nam soli nie wydawać, bo raz mała woda, drugi raz wielka wadzi. Upomnieć się tedy *serio*, żeby nam oddana była. Jeśli tam szkoda w niej, to *imputandum* administratorom, którzy się aż nazbyt bogacą z soli, a ekonomią jej niedbale traktują, z ich tedy intrat ująć, a na porządek żupnyłożyć słuszna. A ponieważ stanęła kondemnata na administratorze żup solnych, jeśliby zasiadł w izbie poselskiej, *ichm.* panowie posłowie mu obiciant i *vocem activam* nie pozwolą.

Że jest *desolatia* ekonomiej JKM, nie dziw, bo taka jest *facies* całej Rzeczypospolitej. Niech tedy będą w lepszym rządzie i [k. 1099v] opatrzeniu *ne princepes egeat et ne Respublica contribuat*, o czym jest konstytucyja sejmu przeszłego²²⁵, gdzie dyspozycją dóbr stołowych JKM prawo jm. księzdu pisarzowi najwyższemu skarbowemu koronnemu²²⁶ oddało i ekonomie plus *offerentibus* puszczać kazało. Tak starać się będą *ichm.* pano-

²²² Fryderyk Wilhelm.

²²³ Jan Kazimierz.

²²⁴ *Vol. const.*, t. IV, vol. 2, s. 77, 171, 199, 325.

²²⁵ *Vol. const.*, t. V, vol. 1, s. 91.

²²⁶ Dobrogost Madaliński.

wie posłowie, aby nie in contrarium tej konstytucyj i urzędowi jego nie stawało na terażniejszym sejmie, i owszem, aby te prowenta i ekonomie, które różne osoby tak w Koronie jako i w Wielkim Księstwie Litewskim za małe trzymają sumy, tamże jm. książdz pisarz najwyższy skarbowy legem do egzekucyj przywołując plus offerentibus po expiracyj terażniejszych dzierżawców kontraktów arendował, serio instabunt i nie odstąpią tego. Więc z tychże dóbr ekonomicznych JKM, gdy w lepszym rządzie będą, może mieć gwardia swoją zapłatę, ile że od hiberny świeżą komisją są uwolnione, co samo sufficiet na zapłatę regimentowi. A sołtysi, aby ad servitium Reipublicae byli znowu oddani i jako najlepszym porządkiem ordynowani, gdyż widzimy, że nie wszystkie województwa pozwoliły na to, aby płaciły regimentowi JKM, a od służby byli wolni.

Wojny moskiewskiej terrores mają być in consideratione i wcześniej consulendum securitati Reipublicae, o czym znosić się będą sollicite ichm. panowie posłowie nasi z inszymi województwy.

Grato animo excipit województwo lubelskie Trybunału Koronnego korekturę, jednak że w konstytucyjach magno errore transponowane jest województwo bełskie przed lubelskim, starć się będą ichm. panowie posłowie nasi, żeby error ten był poprawiony i województwo lubelskie, żeby swoje miało praecedentiam. Jest i drugi error w determinowaniu czasu sądom spraw województwa ruskiego i ten poprawić słuszna.

Już to invaluit, że sędziowie w Trybunale excusso omni pudore jakoby zapomniawszy przysięgi biorą korupcyją, sprawy promowują, drugie rujnują, praktykują i przed sądem sądzą cum summa oppressione partis et laesione iustitiae. Curabunt ichm. panowie posłowie, żeby lege saeviori zabezpieć i na kogo by się per inquisitionem pokazało, aby mógł intentować akcyją lub na sejm lub na Trybunał. O czym zn[i]osą się cum tota Republica ichm. panowie posłowie.

Wiele [k. 1100] bezprawia cierpi Lublin miasto i szlachta poblizsi Lublina mieszkający ob absolutam potestatem et praesumptionem panów marszałków trybunalskich, [którzy] krzywdzą, depaktują nazbyt i jakoby in servitute tenent poddanych i samą szlachtę. Postarają się tedy pilno panowie posłowie o osobną konstytucyją, dawną obostrzającą na represję takiej licencyj.

Poprzec słuszna dawnego prawa, żeby in officiis zadwornych funkcyj i sądów JKM, tak relationum jako assessoriorum, byli ludzie bonae famae reputationis. Zaczym serio instabunt ichm. panowie posłowie, jeśli się kto taki znalazł, co by notatus był, aby urząd jego pro vacanti był deklarowany.

Na przeszłym sejmie, jako nam retulerunt ichm. panowie posłowie nasi, obtinuerat województwo lubelskie drugiego deputata ad exemplum

województwa łęc[z]yckiego i ruskiego, quo errore factum, że tego nie wpisano w konstytucyje. Na terażniejszym sejmie pytać się będą ichm. panowie posłowie i procurabunt omni studio, ponieważ taka prolongacja teraz Trybunału nie podobna, aby aliquis casus nie miał avocare jednego deputata, a plurimum interest naszym obywatelom koło Lublina mieszkającym, aby w różnych agramacyjach, jak swoich tak i poddanych, mieli się gdzie udać z querelą.

Wielkie exorbitantie inter status ratione compositionis zawsze w reces idą, a interim dura putatur nobilitas. Starać się będą ichm. panowie posłowie, żeby contractus i kompozycyje ratione decimarum uczynione po konstytucyje 1635 [roku] o dziesięcinach²²⁷, robur perpetuum miały. Tenże i o to, żeby ratione decimarum duchowni pozywali do prawa ziemskiego, non ad forum spirituale i na jakiegokolwiek tam dekreta, albo [jeśli] ekskomuniki staną, aby nullum robur et valorem miały, ponieważ stante praesenti ordinatione Trybunału ichm. panowie duchowni prędkiej dojść mogą sprawiedliwości. Starać się i o to pilnie będą ichm. panowie posłowie, kiedy duchowny pozwie kogo criminaliter, a kryminału nie dowiedzie, ut poenae talionis subiaceat statim in iudicio decernendae ubi causa agitur.

Często się przytrafia per potentiam możniejszych, że szlachtę evocantur za dworem ut opprimatur facilius, jako to potkało brata naszego jm. pana Ostrowskiego, któremu jm. pan podkomorzy koronny²²⁸ nie kontentując się dekretem trybunalskim o grunty pewne, dał mandat za dworem. Curabunt tedy ichm. panowie posłowie, żeby [k. 1100v] ten mandat był nullitatis, ażeby takie actie więcej szlachty nie oprymowały sub poenis de evocatione. A jeśli jm. pan podkomorzy co praetendit, agat in foro fori.

Bywa to często, że szlachcic mając diferencyją graniczną między dobrami królewskimi a swymi nie może do[j]ść sprawiedliwości, częścią dla kosztu wielkiego, częścią ob difficultatem sprowadzenia ichm. panów senator[ów]. Starać się będą ichm. panowie posłowie, żeby komisje takie odprawować się mogły przy podkomorzym i przy jednym komisarzu z ramienia JKM, urzędniku województwa tego, gdzie sprawa agitur przydanym, a jeśliby na to insze województwa nie pozwalały, że mają tam siłą senatorów, tedy aby przyna[j]mniej tym województwo[m], gdzie jeden kasztelan, otrzymali tę konstytucyją.

Promovebunt też ichm. panowie posłowie oraz instancyją do koła braterskiego wniesioną jm. pana Oknińskiego, żeby sprawa była jego ekspediowana ^ana relacje innych ichm. sądach^a przy którymkolwiek

²²⁷ Vol. const., t. III, vol. 2, s. 260.

²²⁸ Teodor Denhoff.

z ichm. panów posłów. Także i commissia dla rozgraniczenia wsi Zalesia i Grizowy Woli, żeby swój affekt wzięła.

Relatie positarum citationum lubo są potrzebne ad evitandas captiones, utyskują jednak bracia na wielki koszt w kancelariach. Inibunt rationem, żeby i koszt mniejszy determinować i czasu skrócić relacyjej, żeby tygodniem tylko na roki ziemskie i sądowe były zeznawane. Co, jeśliby być nie mogło satius województwo nasze rozumie, żeby ich znieść.

Interest quoque, żeby proces grodzkich sądowych był skrócony, quod curabunt ichm. panowie posłowie, i żeby sub tempus comitorum, które bywają i czasu siła biorą, sądy grodzkie sądziły się.

Jako każdemu dla Rzeczypospolitej pracującemu debetur omnis gratulatio i podziękowanie, a nie zatrudnienie, tak i jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego²²⁹, jako i sukcesorów nieboszczyka jm. przeszłego²³⁰, potrzeba z tych intryg uwolnić. Że jednak województwo nasze te rachunki, które na sejmie przy takim zatrudnieniu spraw różnych publicznych ma pro suspectis, przeto ichm. panowie posłowie nasi prosić będą, aby te rachunki na Trybunale Radomskim ekspektowane bywały, gdzie, kiedy ichm. uczynią dostateczny rachunek, zaraz na kwit generalny nasze województwo pozwoli. A interim jm. pan referendarz koronny²³¹ sumę na Trybunale Radomskim płacić sobie naznaczoną [k. 1101], aby nieodwłocznie zapłacił, poprą pilną instancją i spytają się zaraz o prowenta interregni.

Należy to ad rem aerarii publici i z retentores quarti, którzy nie dbając na ostre prawo nie wnoszą jej do skarbu, a skarb nimi colludit i niepewnymi asygnacyjami płaci. Postrzegą tedy panowie posłowie, żeby na skarb, ale pan podskarbi na tym szkodował, ponieważ negligens in officio.

Często to bywa, że dekreta trybunalskie pierwsze, drugi Trybunał znosi i jm. pan kasztelan nasz lubelski²³² tegoż się obawiając w sprawie na terażniejszym Trybunale decydowany, wniósł instancją do koła naszego, żeby mógł być certus iure iudicata, i żeby adversarzowi jego convicto żadne nie uchodziły patrocinia, providebunt serio ichm. panowie posłowie nasi. Więc i jm. pan Wojciech Gostkowski uskarżał się przed bracią, że pierwszy trybunalski dekret w sprawie jego z jm. panem wojewodą plockim²³³ drugi Trybunał per patricinium krewnych jm. pana wojewody zniósł, sumy i majątności go odsądził, żeby tedy takiej nie ponosił krzywdy, intercedit za nim województwo i zleca eam curam ichm. panom po-

²²⁹ Jan Andrzej Morsztyn.

²³⁰ Jan Kazimierz Krasiński.

²³¹ Jan Dobrogost Krasiński.

²³² Feliks Zygmunt Parys.

²³³ Samuel Jerzy Prażmowski.

słom, żeby mu wolną była vigore leges publicae actia dochodzenia krzywd swoich w Trybunale przyszlým.

Wiadoma nam jest obelga jm. księǳa oficjała lubelskiego²³⁴ i afficit nas barzo, bo widzimy jawnie w takim procederze enormiter laedi ordinem spiritualem, dla czego instabunt ichm. panowie posłowie nasi ut lege et poena publica ausus takie coerceantur, i żeby jm. ksiąǳz oficjał tak ignominiose laesus i jm. ksiąǳz biskup krakowski²³⁵ w osobie jm. księǳa oficjała zkontemptowany, jako najskuteczniejszą odnieśli sprawiedliwość.

Niemale praeiudicium patitur województwo nasze i stąd, że auctoritas tribunalitia praesumit znosić dekretami swymi co się ex gravissimis rationibus wszystko województwo uchwali, jako to czopowe od wina i in-szych likworów w Lublinie. Zawsze w tym przeszkodą Trybunał ad importunam instantiam kupców, którzy w Rzeczypospolitej siła dowodzą. Starać się tedy będą ichm. panowie posłowie, żeby nam to czopowe lege publica aprobowane było, a żeby nam tego Trybunał nie znosił.

O ordynacyjej zamoyski reasumujemy wszystkie anteriora lauda i petita nasze, aby per determinationem sejmową sprawa tu prędko [k. 1101v] dokończenie wzięła, ponieważ zwłoka jej jest magno incommodo nie tylko tych co praetendunt, ale też i poblížszych dóbr tych ordynacyjnych, mieszkających sąsiadów, bo ani granic ani krzywd swoich dochodzić przez to nie mogą. Zawsze jednak mieć będą ichm. panowie posłowie in consideratione, ne vis legi publicae inferatur, i inszym ordynacyjom praeiudicium się nie działo.

In audito et pessimo exemplo ichm. panowie Wielgopolacy koło tego pospolitego ruszenia wyprawę namówili i z tym do Króla JM przysłali, którą ichm. deklaracyją i z responsem acceptionis tego od Króla JM i nam na sejmiki rozesłano. Quorum exemplo i nas siła województw takżeśmy wyprawę namówili i z nią zaraz w gotowości Króla JM czekali, aż potym ichm. porzuciwszy wyprawę, sami ruszyli się i proprio motu obóz sobie (uczyniwszy tu w Ukrainie) pod Zemborzycami między wsiami szlacheckimi lokowali. Dokąd jednym prostym traktem, zwyczajem furmanów, a nie żołnierzów, ze wszystkimi chorągwiami [szli], jedne tylko na tym gościńcu wsi[e] i miasta cale rujnując pustoszyli, przy różnych innych wielu ekscesach. W czym, aby reprehensionem condignam cum refusione triplici damnorum odnieśli, starać się ichm. panowie posłowie mają, gdyż my, którzy satisfacimus legi dla ichm. uporu i fantaziej niepotrzebnych taką pati nie powinniśmy.

²³⁴ Karol Wojciech Woźniowski.

²³⁵ Andrzej Trzebicki.

Jeśli kiedy, to teraz potrzebny jest popis in hoc statu Reipublicae, kiedy już następują te czasy, że sama nobilitas more antiquo musi excubere pro Patria. Postarają się tedy ichm. panowie posłowie o prawo popis nam utwierdzające cum ea conditione, żeby na nim panowie urzędnicy wszyscy sub poena privationis officii personaliter stawali excepta tantum regalitate vera non ficta, którą na przyszły[m] popisie albo najbliższym sejmiku iuramento comprobabunt.

Docuerunt tristia exempla, że wielki nierząd w wojsku in absentia panów hetmanów expedit Reipublicae et securitatis eius prawem obwarować, żeby przy wojsku albo jeden zawsze z ichm. panów [k. 1102] hetmanów praesens był albo jeśli legalitas jaka impedit sposobny cum autoritate senator zostawał, promotebunt to ichm. panowie posłowie nasi.

Między defektami Kamie[ń]ca fortece wielkiej importancyjej upatruje województwo nasze i o to, że przez wyderkafy większa część domów wpadła in possessionem duchownych, skąd defectus defensionis et bellici officii w tej tam fortecy, żeby tedy ichm. duchowni powinności te odprawowali albo żeby dobra puścili idoneis, instabunt ichm. panowie posłowie.

Cum insigni detrimento dóbr JKM sołtysi grunty swe wielą gospodarz[ów] osadzają, tak że na jednym sołtystwie kilka i kilkanaście siedzi gospodarzów sine officio et servitio i już to invaluit, że poddany dóbr JKM i zagon kupiwszy za sołtysów się mają, i gdzie indziej puste pola zajmują, przez co grunty dóbr JKM pusto leżeć muszą. Lex procuranda, żeby na sołtysowskim łanie więcej nad dwóch sołtysów nie osiadało, a drugich, aby dzierżawcy wolno było na rolę pustą osadzać.

O rajtarzej świeże prawo ad executionem przywieść.

Między wielkimi defektami jak w wojsku strony czeladzi, tak i we wsiach między chłopkami, to jest największa occasia, iż dawne prawo de profugis et sine literis testimonialibus uciekających i przystających nie jest in usu. Aby tedy nikt czeladnika sine literis testimonialibus (a zwłaszcza non suo tempore, to jest nie o Bożym Narodzeniu, gdy communiter czeladź, bracia rodzeni i chłopkowie przyjmuje) prawo obostrzyć, i aby pozwany o chłopca albo czeladnika swego zbiega, cum poena dwóchset grzywien oddawał. A ci, którzy z obozu uciekają, jak z regimentów tak i od towarzystwa, gdy nie dadzą o sobie słusznej sprawy i literas passus mieć nie będą, aby od każdego imani i do grodów oddawani byli, pilno się postarać.

Doznaliśmy tego, że kupy woluntarskie więcej szkodzą niż [k. 1102v] przysługi uczynią Rzeczypospolitej. Postarają się tedy ichm. panowie posłowie, żeby cale zniesione były i pana Abramowiczowych, który już grasatur po ziemi łukowskiej, żeby wolno znosić.

Petita wszystkie nasze reasumujemy, mianowicie.

Za książęciem jm. panem wojewodą bełskim²³⁶, żeby była suma ratio maiorum mentorum tak w pierwszych ekspedycjach jako i w terażniejszej kampaniej Patriae praestitorum z wielką zdrowia i substancyjej odwagą, i żeby jak sum likwidowanych assecurata, tak i Drachima odpadnienia, była słuszna recompensa.

Po wielokroć razy wniesione, a już i na elekcyjej in Volumen legum weszło petitum²³⁷ za jm. panem wojewodą sieradzkim²³⁸ o spustoszenie Podhajce, gdzie pokój z [c]hanem jm.²³⁹ wszystkiej Rzeczypospolitej jest stwierdzony, aby słuszna recompensa tak wielkich ruin stała się i teraz reasumujemy.

Jm. pan generał podolski²⁴⁰ ponieważ gotów deducere, że koszt wielki de proprio na praesidium Kamięciałożył, słuszna tego ma być od Rzeczypospolitej recompensa. Także i w praesidiach jm., aby miał ex iustitia distributiva swoje ukontentowanie od Króla JM, przyczynią się ichm. panowie posłowie.

W oczach całej Rzeczypospolitej z młodości zaraz swojej zaczął mereri de Patria z ruiną wielką substancyjej swojej i z odwagą zdrowia do tego czasu continuat kawalerskie swoje prace jm. pan starosta parcowski²⁴¹, a z podziwieniem wielkim wszystkich nie uznał nic z łaski pańskiej per iustitiis distributivis. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie za jm., żeby przyna[j]mniej z rąk terażniejszego Króla JM odebrał iusta virtutis suae praemia. A że ma pretensją o dług pewny jeszcze u świętej pamięci król Władysława [IV], dopomoga ichm. panowie posłowie, aby i w tym [k. 1103] był ukontentowany od sukcesorów Króla JM.

Jm. pan starosta łukowski²⁴² cale marti consecratus służy[ć] chce z odwagą zdrowia i substancyjej regi et Patriae. O małą rzecz teraz prosi, żeby jurgielt starostwa łukowskiego był gdzie indziej przeniesiony, ponieważ starostwo łukowskie extrema desolatione laborat, a ponieważ jeszcze addit calamitatem Łukowowi, nowy w Węgrowie jarmark in praeiudicium Łukowa wyproszony, starać się będą ichm. panowie posłowie, żeby w obojej pretensyj był ukontentowany.

²³⁶ Dymitr Jerzy Wiśniowiecki.

²³⁷ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 28–29.

²³⁸ Feliks (Szczęsny) Potocki.

²³⁹ Aadil Gerej (Girej).

²⁴⁰ Mikołaj Potocki.

²⁴¹ Jan Karol Daniłowicz.

²⁴² Kazimierz Widlica Domaszewski.

Meretur jm. pan podkomorzy braclawski²⁴³ gratitudinem publicam, że ultro concessit być pro obside u Tatarów i cały rok u nich incommoda passus. Słuszna intercedere za jm., żeby wakanssem jakim był opatrzonej.

Jm. pan [Stanisław] Morsztyn obers[z]ter praetendit dług u Rzeczypospolitej na praesidium krakowskie, jeśli go likwidować będzie i województwo krakowskie go uzna, non denegabunt intersessionem ichm. panowie posłowie nasi.

Jm. pan starosta owrucki²⁴⁴ z przodków zacnych i z siebie zasłużony Rzeczypospolitej, meretur respectum u Rzeczypospolitej.

Jejm. pani krajczyna litewska²⁴⁵ merita małżonka swego praetendit summae na okup naznaczoną pokazuje. Prosi, żeby wniesiona była na dzierżawę, którą possidet syn jejm.²⁴⁶, słuszna tego potem dopomóc.

Wniesiona do nas gorąca instancja przez jm. pana podkomorzego rawskiego²⁴⁷ za klasztorem panien zakonnych w Łowiczu zrujnowanym sat tristi exemplo commoti, tedy rei indignitate zlecamy ichm. panom posłom ut habeant rationem tanti facinoris, kiedy na tamtym miejscu mówić o nim będą, quorum magis interest.

Jm. pan Szczawiński graviter conquestus na sejmiku naszym, że nie mieszkając na granicy, żeby sprawa jego na sejmie sądzona być mogła. A że czyni o zniesienie kondemnaty pewny w Trybunale, aby in termino cassandae mógł otrzymać beneficjum deducendae inquisitionis ex peragendi honoris sui, słuszna dopomóc w tym jm.

Jm. pan chorąży chełmski²⁴⁸ i jm. pan skarbnik lubelski²⁴⁹, mając już summas expens swoich (które na chorągwie w ciężkim razie Rzeczypospolitej de proprio erogowali) liquidatas na komisiej [k. 1103v] lwowskiej, tę, aby ichm. albo z skarbu zapłacone były albo przyna[j]mniej na królews[z]-c[z]yznach, które ichm. trzymają modo emphitheutico asekurowane były, serio ichm. panowie posłowie procurabunt.

Także też jm. panu Czapskiemu²⁵⁰ i jm. panu Iwanowskiemu²⁵¹ i jm. panu [Janowi] Kłobukowskiemu chorążemu Króla JM husarskiemu, jako zasłużonym kawalerom in desiderio ichm., które na tym sejmie dedukować będą, dopomogą ichm. panowie posłowie.

²⁴³ Jan Karol Potocki.

²⁴⁴ Mikołaj Sapieha.

²⁴⁵ Helena Sapieżyna.

²⁴⁶ Władysław Sapieha.

²⁴⁷ Aleksander Załuski.

²⁴⁸ Jan Karol Romanowski.

²⁴⁹ Tomasz Innocenty Zaporski.

²⁵⁰ W rkps BOssol. 217, k. 180v „Czaplińskiemu”.

²⁵¹ Zapełniane Stanisław Iwanowski.

Ponieważ wieś Oświdnik (vel satius) Świdnik, dzierżawa na ten czas jm. pana sędziego chełmskiego²⁵² wielkiej potrzebuje reparacyjnej, prosi jm., żeby rewizorowie *authoritate conventus* do dóbr tych naznaczeni byli. Co *nihilominus praecauto*, aby posesorem wójtostwa osobnego w tymże Świdniku na rewizję wójtostwa, ani gruntem jego przez komisją opisanym, niwczym nie derogowała, *sub nullitate totius actus revisiones*, wszystko to in *consideratione* mieć będą ichm. panowie posłowie.

Expedit publicae rei, żeby jm. [Michał] Hanenko hetman wojsk JKM zaporowskich pro *tantis mentis et fide in Rempublicam* odniósł wszelaką *gratitudinem*, dla zatrzymania i przychęcenia dalszego do usługi Rzeczypospolitej, żeby i w propozycjach swoich odniósł ukontentowanie *ut rem magni momenti promovebunt* ichm. panowie posłowie.

Jedno to *musarum domicilium* Akademią Krakowską mamy i z dawna *privilegiis et gratia Regum condecoratum*, zawsze ta Akademia u całej Rzeczypospolitej zostawała w respekcie. Słuszna tedy, żeby i teraz in *tutella* jej zostawając żadnego *praeiudicium*, osobliwie i przez szkoły nowo erygowane, nie odniosła. Słuszna też i to, żeby dosyć szczupłe ich majątności od hiberny wolne były. Zgoła, żeby prawa *immunitates* Akademiej Krakowskiej zostawały *illaesa*, co *curabunt* ichm. panowie posłowie.

Jm. pan [Krzysztof] Dzierżek in *spem magni fructus publici*, jaki zawsze w domu tym Rzeczpospolita miała, posłał syna swego²⁵³ do Turek dla wyuczenia się języka i wiadomości status, na co ma ordynowany *sumpt* od Rzeczypospolitej, żeby go ten dochodził, prosi rodzic, a ichm. panowie posłowie ^b*intercedent*^b.

Jm. [k. 1104] ksiądz archidiakon chełmski²⁵⁴ pro *intentione* *erexit* *scholasterium* i asekurować chce *intratę* na Turoboycach *dziedzicznej* swej majątności, *requirit consensum Reipublicae*. Słuszna w tym *dopomóc* jm.

Dawne *petita* za jm. księdzem [Krzymuskim] *proboszczem* szpitalnym ostrowskim i teraz *reasumujemy*, i aby w prośbach swoich mógł *affect* otrzymać, *pilno instabunt* ichm. panowie posłowie.

Jm. pan [Jerzy] Godlewski chorąży czernihowski będzie się i sam na sejmie *uskarżał* na bezprawia, które ponosi, [w czym] *dopomogą* jm. ichm. panowie posłowie nasi.

Te tedy wszystkie punkta i *desideria* nasze, jako też i w przeszłych będące, ichm. panom posłom naszym *zlecamy*, *obligując* ichm. *fide*, *honore* et *constantia*, żeby nic więcej, tylko co by widzieli pro *bono Reipublicae*

²⁵² Zbigniew Sługocki.

²⁵³ Remigian Dzierżek.

²⁵⁴ Walenty Turobojski.

być potrzebnego konkludowali, nie dając ichm. absolutam potentatem, ale limitatam.

Które nasze desideria jm. panu marszałkowi do grodu podać zleciliśmy. W Lublinie dnia 15 decembra roku 1671.

Tomasz Innocentius Zaporski skarbnik lubelski, marszałek koła rycerskiego.

^{a-a} W rkps BOssol. 217, k. 179 „na relacyjnych JKM sądach”.

^{b-b} Taki zapis w rkps BOssol, 217, k. 181.

3. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 15 grudnia 1671 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 97, k. 1104v–1106 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Marcin Nieborski, sługa Tomasza Innocentego Zaporskiego skarbnika lubelskiego, marszałka sejmiku, 30 XII 1671 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 119–123 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 342v–343v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 123–127 – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 147–149 – kopia.

[k. 1104v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy uniwersałem JKM pro 15 [decembris] złożony, zgromadzeni, zgodnie między sobą uchwalamy i postanawiamy.

Naprzód wzięwszy in considerationem dług województwa naszego za cztery ćwierci winne stipendium regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego²⁵⁵, na wypłacenie długu tego uchwalamy po województwie naszym podymnego ośmioro, a w ziemi łukowskiej sześcioro, które wydać obowiązujemy się na dwie racie. Pierwsza rata ad ultimam ianuarii, druga ad ultimam aprilis w roku przyszłym, idque sub poena triplicis pensionis et executionis militaris, ponieważ uznawamy, że niektórzy na wolniejsze poeny nic nie dbając i upornie nie oddają.

Do tego podatku za egzekutora generalnego uprosiliśmy jm. pana Marcina Piotrowskiego, który do łukowskiej ziemi ordinabit succollectora bene w tamtej ziemi possessionatum, naznaczywszy ichm. zwyczajne solarium grosz od złotego.

A jm. pan poborca nie powinien tego podatku na insze potrzeby erogować prócz[z] zapłaty regimentowi. Jeśliby jednak pomienione podymne długowi temu nie wystarczyło, sądy fiskalne suplement pokażą. Dla czego sądy fiskalne reasumujemy, na których sprawić się będą powinni panowie poborcy nasi przeszli i wszyscy retentores, w których sądach zasiadać będą wszyscy ichm., którzy anteriori laudo są utwierdzeni i specyfikowani. Zaczną się te sądy feria secunda post Trium Regum w Lublinie²⁵⁶.

²⁵⁵ Jan Sobieski.

²⁵⁶ 11 stycznia.

Na czopowego symplę z miast i miasteczek, tak JKM, jako szlacheckich [i] duchownych pozwoliliśmy, i aby z królewskich miast od wszelkich likworów i winne czopowe szło, [a] w szlacheckich zaś od samych piw. A widząc, iż to czopowe dotąd w dobrej ordynacyjej nie było, uprosiliśmy jm. pana Remigiana Kielczewskiego miecznika i podstarościego naszego, który torem rodzica swego²⁵⁷ idąc [k. 1105] z samej ochoty bez żadnego solarium, aby pokazał qualitatem prowentu tego służyć się podjął województwu za administratora, dawszy mu facultatem lubo per plus offerentiam kontraktować lubo per administrationem (jeśliby, które miasteczko upornie stanęło) ten podatek exigere. Tak jednak, aby bliżsi possessores byli do kontraktu, gdy sumę tę, którą kto inszy będzie pozwalał, dadzą.

Lubośmy na dwie niedzieli tylko za komisarza do odbierania pieniędzy i oddania ichm. panom rotmistrzom naszym uprosili jm. pana Michała Borzechowskiego, iż widzimy, że już szósty miesiąc kończy się, a on z wielkim kłopotem dekreta na retentorach po[w]strzymawszy i na executie ustawicznie z kosztem swoim zsyłają[c], do tego czasu jeszcze wyciągnąć tej sumy nie może. Gwoli tedy takim wielkim inconvenientium i artykuł na sejm teraz ichm. panom posłom naszym zleciliśmy, aby jako najbardziej obostrzyć prawa na takich retentów, gdyż cale się już poenam peculatus nie bojąc.

A mając osobliwy respekt na ciężary dóbr JKM, także i na duchownych, którzy i chleby zimowe dosyć ciężkie zawsze dawać muszą, tedy tą kontrybucyją onym zmniejszamy, i aby jm. pan komisarz połowicę tylko tego, co szlacheckie dobra z łanów dają, wybierał od nich.

A ponieważ jm. pan Borzechowski siła jeszcze ma na retentach i nie-mało erogavit de proprio, nie dziwujemy się, że jm. panu staroście łukowskiemu²⁵⁸ nie mały sumy na chorągiew jego nie oddał, a jm. pan starosta łukowski gorąco instant, aby mu jakąkolwiek sumą teraz wygodzić. Tedy jm. panu [Adamowi] Wilczopolskiemu zlecamy, aby 2 tysiące z czopowego jm. teraz dał, które jm. pan Borzechowski wybrawszy, zaraz jm. panu Wilczopolskiemu wróci. Nadto i residuum u wszystkich retentów powinien dochodzić prawnie, i etiam executione militari, na nikogo nie respektując, wyciągać.

Pomnieć dobrze wszyscy, jaką szkodę nam tej largicyjej de publico czynią i jak wiele razy onych wyrzekaliśmy się, jednak teraz [k. 1105v] na honor swój, tak i na insze osoby, którym sami retardacją zapłaty dajem okazją do expens. Tedy posłom kozackim od pana hetmana kozackiego²⁵⁹ do nas

²⁵⁷ *Zapewne Remigian Kielczewski.*

²⁵⁸ *Kazimierz Widlica Domaszewski.*

²⁵⁹ *Michał Chanenکو.*

umyślnie posłanym zleciliśmy dać zł 330, a panu kwatermagistrowi jw. jm. pana marszałka, który przez tak długi czas czeka tu na zapłatę regimентовi, zł 200. Także i panom posłom jm. pana [Stanisława] Suchodolskiego zł 100, także tu u nas zapłaty czekającym, który wydatek jm. panu Wilczopolskiemu przy rachunkach przyjąć obiecujemy.

Jm. pan Probiński²⁶⁰ wybierając od nas na zapłacenie sumy podymnemu czternastu korespondujący, gdyśmy jm. ukazywali niektóre pieniądze niepewne, które go nie doszły, jest barzo zawiedziony. Zaczym, aby jm. bardziej nie zawodzić, dlatego teraz najbardzi i sądy fiskalne składamy, na których jm. jak perceptę swoje, tak i expense likwiduje i co by nie dostawało jm. do rachunku. Sąd także, aby mu ze wszystkich remanentów i czopowego, jak dawnego, tak i nowego, dołożono było providebit.

I prawa dawne i tak wiele lauda naszych stringunt do tego, aby każdy kto się publicznych pieniędzy tyka i onymi szafuje, przysięgę wprzód uczynił. Czemu siła ichm. jeszcze dosyć nie uczynili i tego prawie temere subterfugiunt, aby do tego ostrymi dekretami byli adacti, upraszać ichm. panów sędziów fiskalnych.

Że ichm. panowie Łukowianie domawiali się tego, aby podatki swoje nie podymnym, ale poborami wydawali, w czym wszyscy ichm. nie jesteśmy contrarii, [a]by tylko summam correspondentem podymnym przez pana sukkolektora wnieśli do pana egzaktora naszego generalnego.

Kontrowersją strony chorągwie jm. pana [Jana] Wieteskiego podcześniego trębowskiego cale odkładamy do sejmiku relationis albo inszego przyszłego.

Siła różnych plag swoich Pan Bóg i tego roku nawiedził województwo nasze, między którymi wiele miasteczek już w pierwszych laudach ogniem pogorzałe są opisane, ale i teraz świeżo jm. pan Krzewski powiedział o pogorzeniu poddanych swoich. Tedy według prawa o tym, kto uczynił jurament, conflagrat ma być wolny.

Wiele nas świadomi tego, jak znacznie grad w Woli Sobieskiej dziedziczny wsi jw. jm. pana marszałka wielkiego koronnego²⁶¹ szkody poczynił. Tedy respektując na ludzi ubogich, tam poddanych onych, od podatków terażniejszych uwalniamy.

Wielkie praeiudicium wszyscy cierpimy od urzędu lubelskiego, że wybierając burkowe dróg nie poprawiają z wielką szkodą tak nas samych, jako i poddanych naszych. Żeby tedy poczuwali się w powinności swojej, wolno o to z urzędem agere lub w ziemskich lub w grodzkich sądach.

²⁶⁰ W *rkps BOssol.* 217, k. 343 „Trębiński”.

²⁶¹ *Jan Sobieski.*

I to powinno być w dozorze jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewo-
dziego naszego, aby korce we wszystkim województwie jednakowe były,
wyjąwszy Kazimierz. Uprosilimy ichm.²⁶², aby czas sposobny upatrzyw-
szy we wszystkim województwie korce zarówno wymierzyć raczył, gdyż
przez to wielka szlachcie i ubogim poddanym szkoda, gdy jakie chcą kor-
ce, burmistrze miast nad prawo stanowią, a nawet w domach mieszczanie
korcami wielkimi mierzyć sobie chłopów naszych necessitują.

Którą to uchwałę naszą jm. panu marszałkowi koła naszego ręką włas-
ną podpisać i do akt grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu consultationis naszym zwyczajnym
dnia 15 grudnia r. P. 1671.

Tomasz Innocentius Zaporski skarbnik lubelski, marszałek koła
rycerskiego.

XXV. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 27 kwietnia 1672 r.

*Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 20 III 1672. APL, CL RMO 98, k. 103–104 (tekst nieco uszkodzony) i BPAU-PAN 1070, k. 482–482v (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 395–396). Zachowała się legacja skierowana do województwa lubelskiego, Warszawa 30 III 1672²⁶³. Ponadto zachowały się dwa li-
sty wystosowane na tenże sejmik²⁶⁴. Tuż przed sejmikiem, 5 IV 1672 r. król Michał
wydał w Warszawie uniwersał do województwa lubelskiego ogłaszający pierwsze
i drugie wici na pospolite ruszenie. APL, CL RMO 98, k. 137–138 (tekst uniwer-
sału ASWK, t. III, s. 396).*

1. Instrukcja posłom na sejm nadzwyczajny z sejmiku lubelskiego 27 kwietnia 1672 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 187–190v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Rzeczycki,
marszałek sejmiku, 5 V 1672 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 181–183v – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-
-PAN 8325, k. 129–138 – kopia.

[k. 187] My rady, dygnitarze, urzędnicy [i] wszystko rycerstwo wojewódz-
twa lubelskiego i powiatów do niego należących na sejmik przedsejmo-
wy pro die 27 aprilis tu do Lublina na miejsce konsultacyj naszych pub-
licznych zwyczajne zgromadzeni, obrawszy i zgodnymi głosami naszymi
deklarowawszy ichm. panów posłów z województwa naszego, jm. pana

²⁶² W rkps BOssol. 217, k. 343v „jm.”.

²⁶³ „Instrukcja Króla JM na sejmik przedsejmowy do Lublina na dzień XXVII miesiąca kwiet-
nia z kancelariej wielkiej koronnej dana w Warszawie dnia XXX miesiąca marca r. P. MDCLXXII”.
BPAU-PAN 1070, k. 483–486. Tekst tej legacji zamieszczony jest w ASWPK 1668–1675, s. 384–389.

²⁶⁴ „Kopia listu jm. pana Koniecpolskiego starosty dolińskiego na sejmik lubelski”, Zamość
25 IV 1672. BPAU-PAN 1070, k. 489–489v; „Kopia listu jm. pana wojewody wileńskiego na tenże
sejmik de data w Warszawie 30 martii Anno 1672”. Ibidem, k. 489v–490. Listy te zostaną opubliko-
wane w „Studiach Archiwalnych”, t. XI, 2024.

Tomasza Koszowskiego wojskiego lubelskiego, jm pana Mikołaja Firleja starościca lubelskiego, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, na sejm blisko przypadający, onym takową instrukcją naszą do traktowania spraw i materyi Rzeczypospolitej przez JKM P. n. m. proponowanych daliśmy.

Naprzód ichm. panowie posłowie nasi imieniem całego województwa podziękują JKM P. n. m. pro paterna solitudine, którą około nas i dobra pospolitego mieć raczy, gdy odważywszy się na trudy [i] niewczasy swoje, tot zwłaszcza praemonitus exemplis zerwanych rad publicznych i ten sejm na obmyślenie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej, lubo z wielkim niewczasem swoim złożyć JKM P. n. m. raczył.

A iż należy najwięcej na tym, aby prawa, które sobie in libera Republica stanowimy in sua zostawały observantia et excutione, inibunt ichm. panowie posłowie nasi rationes z inszymi województwy, żeby konstytucje sejmku blisko przyszłego in suo esse et rabore zostawały i protestacyje, jeżeliby przez kogokolwiek przeciwko tym konstytucyjom, które by convellerent auctoritatem comitalem były uczynione, aby były zniesione i [k. 187v] annihilowane.

Że sejmy, w których wszystkie de Republica zamykają się consilia, nie przy słuszności i prawie ojczystym, ale przez zawziętość ludzi prywatnych temerariis dissoluuntur contradictionibus, przetoż ichm. panowie posłowie do zatrzymania powagi sejmowej, i aby takie kontradycyje ważne nie były, in communi z inszymi województwy obmyślą media do powszechnej Rzeczypospolitej i zgody stosując się.

In materia o obronie Rzeczypospolitej, o uspokojeniu jako najprędszym Ukrainy, o otwarciu srebrny men[n]icy, o aukcyi wojska, o wyprawowaniu posłów do państw postronnych o posiłki prędkie i pewne i [o] inszych potrzebnych i właśnie Rzeczypospolitej należących materiach, ichm. panowie posłowie nasi do powszechnej wszech stanów zgody referują się i podatki, jeżeli jakie in casum belli Turcici proponowane będą, jako mianowicie pogłównie, convenient ichm. z inszymi województwy modum, jednak contribuendi wezmą do braci.

W instrukcyi na blisko przeszły zerwany sejm²⁶⁵ ichm. panom posłom dany wiele potrzebnych materyi i punktów zleconych było, które, że in casu zerwanego sejmku efektu swego wziąć nie mogły, committitur ichm. panom posłom naszym, aby te punkta i propositie, a osobliwie o diffidentie, o transpositie województwa w konstytucyi ordinationis Trybunału, o sołtystwa, o ewokacyją przez duchownych szlachty do sądu duchownego i inne, które ichm. będą widzieli potrzebne być Rzeczypospolitej, nie

²⁶⁵ *Sejm zwyczajny, 26 I–14 III 1672.*

opuszczając i privatorum utriusque status, desideria seria cura et sedulitate sua promowowali.

Ordynacja zamoyska, aby Rzeczypospolitej więcej nie trudniła, serio curabunt ichm. panowie posłowie.

Lubo Król JM P. n. m. ma ex lege w rękach swoich pospolite ruszenie, obviandae jednak zerwaniu sejmu, jako to już pessimo exemplo increbuit, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby durantibus comitiis Króla JM trzecie wici z kancelaryi swej wydać rozkazał.

A że też fama publica wiele confert ad momenta belli, ichm. panowie posłowie uczyniwszy konferencyją z inszymi województwy instabunt do JKM, aby się osobą swoją ku tantym krajom unde serpit fama mali zbliżyć raczył.

Niemale w tym incommodum Rzeczypospolitej, że zaczęte sejmy materiami mniej potrzebnymi nad słuszność i zwyczaj protrahuntur, przetoż ichm. panowie posłowie nasi na sejm dwuniedzielny tylko, nie bawiąc się nic in praeliminaribus, pozwolą.

Ichm. panom wodzom wojska koronnego za podjętą około bezpieczeństwa Rzeczypospolitej pracę i koszty, aby nomine publico dzięki były oddane, a mianowicie w. panu marszałkowi i hetmanowi wielkiemu koronnemu²⁶⁶ za niewczasny na komisji lwowskiej circa distributionem hibernae podjęte. Także, aby wojsko koronne in desideriis suis odniosło gratitudinem ichm. panowie posłowie nasi elaborabunt.

Należy na tym Rzeczypospolitej, aby consilia bellica przy tych, którzy ut plurimum do nich należą, były odprawowane. Dla tegoż ante omnia domówią się ichm. panowie posłowie nasi, aby ichm. panowie hetmani jako supremi exercitus directores, którym to właśnie ex officio należy [k. 188] wszystkie, które by na Ojczyznę przypaść miały casus in tempore praevidere ad consilium bellicum wokowane były, którzy pro innato suo in Patriam amore ut speratur non deerunt in hoc termino Ojczyźnie swojej. Tamże zaraz prosić będą Króla JM, aby to ichm. panom wodzom propositum było, aby zawsze jeden z nich circa exercitum zostawał, skąd i dyscyplina wojskowa magis zostawać będzie in observatione i niepotrzebnym związkom occasia praecludetur. Także, aby żaden żołnierz i oficer, tak polski jako i cudzoziemski, bez pasu i osobliwego hetmańskiego dozwolenia z wojska nie wyjeżdżał.

Jako każde państwo casu ingruentis periculi zwykło inire societatem armorum cum faederatis tak i Rzeczypospolita nasza w takim zwłaszcza uszczupleniu nerus bellici nie może się ob[el]żyć absque subsidio panów postronnych, przeto ichm. panowie posłowie nasi communicato z inszymi

²⁶⁶ Jan Sobieski.

województwy consilio, proponent to Królowi JM, aby posły do ojca świętego²⁶⁷, także do cesarza jm.²⁶⁸ ratione subsidiorum wysłać quam toties raczył. Accedet stąd i Rzeczypospolitej praesidia i inhianti na Rzeczypospolitą hostii tenetur nieco ex timore nieprzyjaznej zawziętości, tak jednak, aby te subsidia krajom naszym nie były ciężkie obmyśla stany koronne sposób.

Książę jm. kurfirszt²⁶⁹ ex pactis conventis powinien stawić do obrony Rzeczypospolitej ludzi swoich półtora tysiąca, których kurfirsztowi jm. upomnieć się, i żeby jeszcze czym więcej ludzi suplementował i sam in persona sua stawić się chciał, tym większą chęć i życzliwość swoją ku Rzeczypospolitej wyświadczać.

Asygnaty świeże przez jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego do dóbr królewskich na konsolację strat żołnierskich pod Troszańcem podjętych ordynowane i płacone, aby weszły w in coaequationem z dobrami duchownymi serio instabunt ichm. panowie posłowie.

Gwardia JKM, na którą Rzeczypospolita do czasu wybrańców pozwołała, iż ad casum hunc necessitatis Rzeczypospolitej potrzebna jest, tedy Rzeczypospolita inibit rationem, aby tym ludziom gwardii JKM w ten czas, kiedy in actu belli zostawać będzie, zapłatę obmyślała, a piechota wybraniecka, aby się do Rzeczypospolitej ex hunc wróciła.

Traktowanie przez deputacje materyi sejmowych zawsze się pokazuje, że nic nie confert commodi Reipublicae i owszem iacturam temporis przynosi, na takowe sessie amplius nie pozwalając.

Komput łańców królewskich już potrzebny jest Rzeczypospolitej do dystrybucyi hiberny, tedy agent ichm. z inszymi województwy, aby był przez ludzi godnych i umiętynych ad informationem Rzeczypospolitej weryfikowany, skąd praetendentibus aggravationem dogodzić się może i co by też Rzeczypospolitej accedere mogło pokaże się.

[k. 188v] Dekreta trybunalskie, na których ut plurimum aequalitas et libertas wspiera się, tak lubelskie i piotrkowskie jako i radomskie, aby in suo robore et autoritate zostawały starać się będą ichm. panowie posłowie, aby autoritate publica praevisum było, a cokolwiek autoritati Trybunału przeszłego Radomskiego wyrokiem sejmowym demptum jest, to aby redintegretur i autoritas dekretów pomienionych in integrum restituatur.

Commissia do „Kunegundy” jako potrzebna Rzeczypospolitej ad dignoscendam fundi controversiam, aby była ordynowana, na którą ichm.

²⁶⁷ Klemens X.

²⁶⁸ Leopold I Habsburg.

²⁶⁹ Fryderyk Wilhelm.

panowie komisarze providere powinni będą, aby z niej Rzeczpospolita nic szkody nie ponosiła.

Czopowe z miasta Lublina, aby od wszystkich likworów szło, a że autoritas Trybunału zwykła w tym jako i w inszych okolicznościach obstarę podczas sądzenia onego, tedy ichm. panowie posłowie nasi instabunt w tym, aby województwo nasze żadnej nie ponosiło przeszkody w czym konstytucyje o marszałkach reasumować.

Siła się w tym remory dzieje, że Trybunał Radomski ordinarie co rok nie sądzi się, w czym i panowie retentorowie mniej się poczuwają i panowie egzaktorowie mniej dbali i officia do egzekucyi tarda sunt. Tedy ichm. panowie posłowie nasi znioz[ł]szy się z innymi województwy promotebunt tę materią, aby quot annis Trybunał Radomski ordinarie sądził się i deputaci do tego sądu, tak jako i do sądu trybunalskiego po województwach obierani byli, którzy na miejscu zwykłym w Radomiu sądy te swoje odprawować powinni będą.

I to mniej confert ad bonum województwa, aby przykładem inszych, dwóch miało deputatów swoich. Przetoż starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, aby drugi deputat ex ordinatione legis naznaczony był, z których jeden z urzędowskiego powiatu i łukowskiej ziemie alternatą obierani będą.

Retenta kwarty wiele ujmy Rzeczypospolitej i trudności ludziom rycerskim czynią, kiedy pro tempore przez posesorów zatrzymane bywają, dla tegoż praecavendo, aby wszyscy cuiuscunque sint status et praeeminentiae retentores [k. 189] według opisu przeszłych konstytucyi byli karani i dobra posesji ich podległe pro vacanti deklarowane i tym żołnierzom, którym solutia z tych dóbr przychodziła, przez JKM konferowane były.

Żydzi w Koronie będący podatku zwyczajnego pogłównego, którego nie wiedzieć dla jakich przyczyn nie dają, a nihilominus wszystkie niemal handle w Rzeczypospolitej z niemałą opresją chrześci[j]aństwa trzymają, promotebunt to serio ichm. panowie posłowie, aby residuum pogłównego abque omni exceptione do skarbu jako najprędzy wnieśli.

Fortyfikacyja Kamie[ń]ca Podolskiego, fortecy tak znamienitej i Rzeczypospolitej potrzebny, iż jest bardzo potrzebna Rzeczypospolitej, starać się będą ichm. panowie posłowie, aby była jako najprędzy opatrzona i ufortyfikowana [była].

Merita w. pana wojewody lubelskiego²⁷⁰ meritissimi civis et senatoris Reipublicae jako nie tylko województwa naszego, ale i u całej Rzeczypospolitej merentur omnem gratitudinem, przetoż serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby wzniecona względem łaski JKM kon-

²⁷⁰ Władysław Rej (Rey).

ferowanej mu Sołotwiny kontrowersja pod konstytucyją ekonomii nowodworskiej, ponieważ o pierwsze przed nią konferowane wakanse żadna nie zaszła sporka, nie była pociągniona.

Iż w niektórych województwach ichm. panowie komisarze do zapłaty chorągwiom na województwa rozebrany naznaczeni praetendunt nad prawo, sami popisując bez podpisu jm. pana pisarza, płacąc ludziom, przez co derogatur powadze jm. pana pisarza polnego²⁷¹ u Rzeczypospolitej przysięgłego i prowentowi jm., tedy instabunt ichm. panowie posłowie, aby prawu się dosyć działo i nową konstytucyją to declararetur. Więc że względem popisów sobie należących assiduus zwykł bywać w wojsku jw. pan pisarz polny i jm. największa ludzi pod chorągwią służących jest certitudo, tedy i przy dymisji hibernorum necessaria jest praesentia jm., aby też względem kosztów swoich miał summam przez konstytucyją wyrażoną i sobie z t[e]jże hiberny wyznaczoną, instabunt ichm. panowie posłowie.

[k. 189v] In desiderio jm. pana starosty parczewskiego²⁷² w dziełach i odwagach wojennych znacznego i tu województwu naszemu dobrze zasłużonego, jakośmy w przeszłej instrukcyi zlecili byli posłom naszym promocyją, tak i w tej zlecamy, aby in hoc desiderio suo był ukontentowany jm.

Konstytucyj sejm u przeszłego o ekonomiach Króla JM²⁷³, aby nic in contrarium nie stanęło, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi. O to się starać i serio domawiać, aby jm. ksiądz pisarz najwyższy skarbu koronnego²⁷⁴ plus offerenti dobra JKM arendował, a ichm. panowie instygatorowie Obojga Narodów²⁷⁵ one de manibus modernorum administratorum, którzy je za lekkie pieniądze trzymają, skąd ujma niemała stołowi JKM, windykowali, czego ex mente województwa naszego nie odstępują.

Nie ustąpią ichm. panowie posłowie, żeby in coaequationem dalszych powinności z Rzeczypospolitą rachowane były koszty nasze, któreśmy nad insze z województwa wazyli przeszłego lata, chorągwie do obozu wyprawiając, a osobliwie chorągiew jm. pana [Jana] Rzeczyckiego, że continue na Ukrainie pracuje. Której chorągwi, że tylko kwarciany żołd postąpiony, efficient ichm. panowie posłowie, aby przez konstytucyję naznaczoną sobie hibernę równo z drugimi chorągwiami miała.

²⁷¹ *Stefan Stanisław Czarniecki.*

²⁷² *Jan Karol Daniłowicz.*

²⁷³ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 91.*

²⁷⁴ *Dobrogost Madaliński.*

²⁷⁵ *Jan Tański instygator koronny i Jan Zambrzycki instygator litewski.*

Desiderium także jm. pana podstolego łukowskiego²⁷⁶ strony Cieszkowizny posesji jego, promovebunt ichm. panowie posłowie.

Jm. pan Kazimierz Pawłowski porucznik chorągwie jm. pana starości-
ca lubelskiego²⁷⁷, ponioz[ł]szy w Troskańcu stratę całej prawie substancyi
swojej jako meretur consolationem, tak i ichm. panowie posłowie com-
mittent instancją jego Rzeczypospolitej, aby w tych stratach swoich od
Rzeczypospolitej mógł odnieść ukontentowanie.

Reasumując artykuł przeszłej instrukcyj w sprawie jm. pana
Wojciecha Oknińskiego komornika ziemskiego łukowskiego, z sołtysami
gręzowskimi o grunt ichm. panom posłom województwa naszego, aby
była [k. 190] sądzona, instancją swoją wesprzeć w sądach asesorskich
jako i na relacjach serio i punkt o rozgraniczenie wsi Zalesia, rezydencyi
tegoż cum bonis regalibus, które tak dawnych czasów in prolongatione
zostają, upraszamy i zlecamy.

Jm. pan wojewoda wileński²⁷⁸ jako zawsze życzliwy Rzeczypospolitej
oświadczał miłość swoją, tak niemniej i w tym, gdy detegit intencyje pa-
nów inflantskich w uszczupleniu dóbr JKM, słuszną tedy podziękować
jm. i media do zabieżenia szkodzie Rzeczypospolitej obmyślić, o co starać
się będą ichm. panowie posłowie nasi.

Desideria księdza władzyki przemyskiego²⁷⁹ i jm. pana Wolfa starosty
tolińskiego²⁸⁰ ichm. panowie posłowie mieć będą w pamięci, aby apud
Rempubicam miejsce swoje miały.

Pochwały godna młodość jm. pana [Remigiana] Dzierżka, syna jm.
pana Krzysztofa Dzierżka obywatela województwa naszego, który na cwi-
czenie się w języku arabskim i tureckim postposito quovis periculo pracę
i życie swoje dla posługi Rzeczypospolitej cale devovit, przetoż instabunt
za nim ichm. panowie posłowie nasi, aby za takową odwagę swoją ex
publico Reipublicae thesauro mógł jakiegokolwiek na nauki swoje odnieść
subsidiium.

Wielkie incommodum ponosi stan szlachecki w tym, że drogi w mia-
stach i miasteczkach województwa tego na przejazdach, gościńcach i uli-
cach publicznych, a osobliwie w Lublinie i Łukowie żadnej poprawy i opa-
trzenia nie mają, co potissimum stąd pochodzi, że poeny żadnej o naprawę
tych dróg, na miasta i miasteczka nie są interponowane. Przetoż seriam in-
stantiam nomine województwa wniosą ichm. panowie posłowie, aby rygor
na te miasta i miasteczka ad poenam quingentarum marcarum augeatur.

²⁷⁶ Zapewne Andrzej Rozwadowski.

²⁷⁷ Mikołaj Firlej.

²⁷⁸ Michał Kazimierz Pac.

²⁷⁹ Jan Małachowski.

²⁸⁰ Aleksander Ludwik Wolff (Wolf) starosta feliński.

A że przywileje miastom i miasteczkom kancelaria koronna cum praeiudicio województw wydaje, jako to i teraz recenter wydany jest przywilej na cech piwowarski piwowarom lubelskim, których tylko in numero trzech w tym cechu zostaje, a inszym extra contubernium będącym ciż cechowi piwo robić zabraniają, przez co diminutio czopowego, przy tym caritas piw i niewygoda numerosae nobilitati przy Trybunale zostającej być musi. [k. 190v] Tedy takowe przywileje, aby były per legem skasowane et in posterum tym podobne, żeby nie wydawane były instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

A lubo perspectam mając dexteritatem fidem et integritatem ichm. panów posłów braci naszych, która nam pewną nadzieję czyni, że eo candore, który województwa naszego odprawować będą, jednakże co in passu fidem et conscientiam ichm. oneramus, aby nie wdawając się w żadne prywatne propozycje, które plerumque retardare zwykły, consilia publica samo dobro Ojczyzny et publicam jej utilitatem na pieczy mieli i w tych tylko materiach, które do całości tejże Ojczyzny należeć będą, consilia swoje do rad inszych województw i stanów Rzeczypospolitej potrzebnych i pożytecznych stosowali i akomodowali.

Które punkta instrukcji naszej jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać i według zwyczaju do akt grodzkich podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacji naszych publicznych i zwyczajnym die 27 mensis aprilis a. D. 1672.

Jan Rzeczycki marszałek koła rycerskiego.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 27 kwietnia 1672 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 190v–192v – oblat; w grodzie lubelskim oblatował Jan Rzeczycki, marszałek sejmiku, 5 V 1672 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 123–128 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 343v–345 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 139–144 – kopia.

[k. 190v] My rady, dygnitarze, urzędnicy [i] wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i powiatów do niego należących na sejmik przedsejmowy pro die 27 aprilis tu do Lublina na miejsce konsultacji naszych publicznych zwyczajne zgromadzeni, obrawszy z pośrodku siebie ichm. panów posłów i onym instrukcją naszą do traktowania spraw i materiej Rzeczypospolitej na blisko przyszło sejmie przypadających dawszy, iż nie mniej należy, jako w publicznych około Rzeczypospolitej, tak też prywatnych województwa naszego materiach, obrady czynić, przetoż [k. 191] na tymże sejmiku wzięwszy przed się commodum województwa naszego, aby ulgę jakąkolwiek w podatkach tych, które go urgent mieć mogło, przez powszechną zgodę [i] jednostajne wszystkich nas rozumienie takowe między sobą laudum postanowiliśmy.

Naprzód na ulżenie podatków publicznych in supplementum proponowany jest sposób, jakoby najsmadniejszy podatek szelężny na garcu piwa, która materia, że się na tym sejmiku pro sufficientia ustanowić nie mogła, onę do przyszłego sejmiku relationis tractandam odłożyliśmy.

A że zostaje retentów niemało między bracią, którymi się jm. panowie poborcy nasi składają, że przez to satysfakcji żołnierzom praestare nie mogą, aby tedy te retenta egzekucyje panowie poborcy reddere rationem tych retentów mogli, reasumpcyą sądów fiskalnych już przed tym na to usta[no]wionych za niedziel dwie od blisko przyszłego poniedziałku, to jest pro die 16 maii postanowiliśmy. Do którego sądu na funkcję deputacką przy urzędnikach sądu ziemskiego i grodzkiego lubelskiego uprosiliśmy, jm. pana Tomasza Zaporskiego skarbnika, jm. pana Stanisława Kielczewskiego cześnika, lubelskich, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzego i komornika granicznego lubelskiego, jm. pana Pawła Bogusława Orzechowskiego, jm. pana Mikołaja Górskiego pisarza krasnostawskiego, jm. pana Jana Gałęzowskiego, jm. pana Piotra Pajewskiego i jm. pana Kańskiego. W tym tedy sądzie nie tylko panowie poborcy i rentores podatków, podymnego, łanowego i czopowego, ale i wszyscy in genere, którzy by się jaki[m]kolwiek sposobem do podatków publicznych interesowali vel in aliqua parte skarbowi województwa tego obnoxii byli, sprawić się powinni będą, ex delatione instigatoris et cuius cumque privati et in renitentes executio militaris ma być skazana circa officium, w których jednak egzekucyach executores egzorbitować nie mają i nie będą powinni. A te sądy lubelskie w Lublinie, a łukowskie w Łukowie, przez dawnych deputatów sądzone i odprawowane być mają.

Wyplacenie zasług trzech ćwierci regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana [k. 191v] wielkiego koronnego²⁸¹ naznacza województwo jm. pana [Marcina] Piotrowskiego poborcę swego, a dla prędszej satysfakcji temuż regimentowi przyłącza tysiąc beczek soli, z tej która przychodzi na województwa. Drugie ćwierci, które temuż regimentowi nie wypłacone, jako najprędzej także wypłacić obiecują.

Dług chorągwie jm. pana Stanisława Suchodolskiego łowczego czernehowskiego, z Trybunału Radomskiego do województwa naszego przekazany, a dotychczas jeszcze niezupełnie wypłacony, ponieważ pewne między panami egzaktorami interweniunt względem wypłacenia tego długu controversia, przetoż decisionem tych wszystkich intervenientii, jako i zapłaty samego długu, do sądu pomienionego fiskalnego odsyłamy, gdzie strony wszystkie intervenientie zroczyć się i cokolwiek przez sąd

²⁸¹ Jan Sobieski.

fiskalny między nimi constitutum będzie parti et ferre tenebuntur, aby jm. pana łowczego jako najprędsza doszła satysfakcja.

Na założenie ekspensy solnej, bez której wielki niewczas województwu dzieje się, pozwala województwo jm. panu cześnikowi lubelskiemu²⁸² z czopowych pieniędzy dać 4 tysiące zł, które tenże jm. pan cześnik według submisji swojej za niedziel 6 do rąk pana egzaktora czopowego oddać i wyliczyć powinien będzie. A skoro sól pomieniona na skład zwyczajny sprowadzona będzie, zaraz uniwersałami swymi per parachias o składzie soli tej obwieścić, do której soli dystrybucyj jm. pan podstoli łukowski²⁸³ jako administrator należeć będzie.

Czopowe generalne piwo i gorzałek ordinarie currere ma absque, jednak praeiudicio cuiusvis privati toż czopowe w Łukowie i w Kazimierzu tak ma być płacone. Od beczki wina zł 6, od pipy petercimentu zł 10. Od piw przewoźnych po dworach szlacheckich i gruntach księżych i zakonnych, od beczki po groszy 6. A iż miasta i miasteczka do kontraktowania o czopowe na ten rok a 1 ianuarii zaczynające się non comparent, tedy in quantum by przed zaczęciem sądów fiskalnych non comparent ad instantiam administratoris sprawić się powinni będą i sąd instantaneum executionem militem na nich nakazać ma.

Podymne, jako się pierwszym laudum deklarowało od domu szlacheckiego [k. 192] groszy 10, tak i teraz żeby szło praesenti laudo declaratur.

Chorągwi jm. pana [Jana] Rzeczyckiego, która cum gloria województwa naszego w zasłudze Rzeczypospolitej in huiusque zostaje, za ćwierci dwie poczynające się a 1 decembris, a kończące się ad ultimam maii, żołd kwarciany po zł 4 tysiące na ćwierć pozwalamy. Która zapłata, z którychkolwiek prowentów województwa przez sąd fiskalny die 16 praesentis przypadający, pewnie i nieodwłocznie obmyślona iznaczona będzie. Względem zaś deklaracji dalszej służby i płace jm. przez województwo, zleciliśmy panom posłom naszym, aby w tym agent cum Republica, żeby ta chorągiew jm. in coaequationem przyjęta była. Uprosilśmy jm. pana wojewody naszego²⁸⁴, aby in quantum nastąpi zgoda całej Rzeczypospolitej na aukcją wojska, upewnił jm. dalszą służbą i płacą, [a] in quantum by zaś Rzeczpospolita na aukcją nie pozwoliła, resolvet w tym jm. pana Rzeczyckiego. Życzliwość jm. pana Rzeczyckiego przeciwko województwu, koszty i prace podjęte merentur gratitudinem, którą wyświadczyć, że teraz wielkie rozchody nie pozwolili, do przyszłego sejmiku relationis województwo zachowuje.

²⁸² Stanisław Skarbek Kielczewski.

²⁸³ Andrzej Rozwadowski.

²⁸⁴ Władysław Rej (Rey).

Pretensją chorągwi jm. pana starosty łukowskiego²⁸⁵ względem nie-
dopłacenia sobie żołdu przychodzącego do sądów fiskalnych odkładamy
i odsyłamy, na których liquidationem iuratoriam przez któregokolwiek
z kompaniej zasług swoich uczynić powinni będą. Kontrowersją także jm.
pana [Jana] Wioteskiego podczaszego trembowelskiego, i chorągwi jego
do blisko przyszłego sejmiku relationis odkładamy.

Wielkie w tym praeiudicium stan szlachecki z poddanymi swymi
przynosi, że korzec według dawnego zwyczaju nie jest in huiusque wy-
mierzony, dla czego committitur to jm. panu podwojewodzem²⁸⁶ i urzę-
dowi grodzkiemu, aby quantocius tu w Lublinie korzec wymierzył i mia-
rę słuszną według dawnego zwyczaju naznaczyli i zaraz in executionem
przywodząc, obwołać to przy trąbie kazali, aby się nikt nie ważył inszym
korcem kupować i przedawać sub poena centum marcarum, tylko tym,
który będzie ab officio wymierzony. Według którego każe jm. pan podwo-
jewodzy i w inszych miastach i miasteczkach także korce powymierzać
i także obwołać, a jeżeliby kto w tej mierze był renitens ad cuiusvis instan-
tiam lubo w grodzie lubelskim na querelach lubo in iudicio fiscali conven-
tus, sprawić się et omne iudicium pati powinien będzie.

Panny zakonne lubelskie konwentu świętego Piotra reguły bernardyń-
skiej za częstymi suplikami ich, aby habita ratione tenuitatis earum od
podatków Rzeczypospolitej pro hac vice uwalniamy.

Jm. pan Krzysztof Dzierżek wniósł instancją swoją za synem swoim²⁸⁷,
którego na naukę języka tureckiego i arabskiego do Porty posłał, aby od
województwa na suplement tegoż syna swego jakążkolwiek konsolacją
odnieść mógł, zachęcając tego pomienionego syna jm., czemu asygnacją
od jm. pana egzaktora czopowego naszego jm. panu marszałkowi koła na-
szego na zł 400 dać rozkazaliśmy.

Które postanowienie i laudum nasze, aby tym skuteczniejszą we
wszystkich punktach mieć mogło obserwancyją, oneż przy podpisie jm.
pana marszałka koła naszego rycerskiego do akt grodzkich lubelskich
propter notitiam publicam podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacji naszych publicznych
i zwyczajnym die 27 mensis aprilis anno 1672.

Jan Rzeczycki.

²⁸⁵ Kazimierz Widlica Domaszewski.

²⁸⁶ Jan Poniatowski.

²⁸⁷ Remigian Dzierżek.

XXVI. Sejmik relacyjny w Lublinie 20 lipca 1672 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 4 VII 1672. BPAU-PAN 1070, k. 511 (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 411). Dzień później, 5 VII 1672 r. król Michał wydał w Warszawie uniwersał do województwa lubelskiego ogłaszający trzecie wici na pospolite ruszenie. BPAU-PAN 1070, k. 511–511v (tekst uniwersału ASWK, t. III, s. 415–416). Zachował się list króla Michała skierowany do województwa lubelskiego, Warszawa 12 VII 1672²⁸⁸. List na tenże sejmik wystosowali również przywódcy opozycyjnego ugrupowania mał-kontentów²⁸⁹. Zachowała się także krótka relacja o przebiegu tego sejmiku²⁹⁰.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 20 lipca 1672 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 647–649v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Gałęzowski, marszałek sejmiku, 23 VII 1672 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 128–132v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 345v–346v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 145–149v – kopia.

[k. 647] My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa lubelskiego za uniwersałem JKM P. n. m. na dzień 20 miesiąca lipca roku 1672 na sejmik, dla namowy na obronę niebezpieczeństw [k. 647v] na Rzeczpospolitą następujących w Lublinie na zwyczajnym miejscu zgromadzeni, takie postanowienie czynimy i sposoby obrad, które by w tak nagłym razie jako najprędzej influentum hostilitatem tamować i odwrócić mogli obmyślamy.

Primarie stosując się do uniwersału JKM i ostatnich wici pospolite ruszenie w powiatach lubelskim i urzędowskich wszyscy generaliter personis nostris pro facultatibus, w ziemi zaś łukowskiej według prawa wyprawę postanawiamy i popis obywatelom powiatu lubelskiego i urzędowskiego pod Lublin nad Bystrzycą pro die 6 [augusti], ziemi zaś łukowskiej (której rotmistrzem jm. pana starostę łukowskiego²⁹¹ deklarujemy) pro die 1 augusti pod Łukowem naznaczamy. W którym czasie popisów naszych i rotmistrzów obrać i dalszy porządek pospolitego ruszenia, tudzież i securitatis domesticae praesidium obmyślić i namówić oraz i całemu województwu ściągnięcie naznaczyć powinni będziemy. Do którego pospolitego ruszenia i miasta JKM według dawnych praw i zwyczaju należeć powinny, co jako przed tym ludzi numero et apparatu bellico do

²⁸⁸ „List Króla JM na sejmik do Lublina”. BPAU-PAN 1070, k. 512–512v. Tekst tego listu zamieszczony jest w ASWPK 1668–1675, s. 409–410.

²⁸⁹ „List na sejmik lubelski od jm. księdza arcybiskupa gnieźnieńskiego i jm. pana hetmana i marszałka wielkiego koronnego, w którym manifest i egzorbitancje były zapieczętowane”. Warszawa 9 VII 1672. BPAU-PAN 1070, k. 512v–513. Tekst tego listu zamieszczony jest w PWS, t. I, cz. II, s. 1010–1011.

²⁹⁰ „Z Janowca dnia 26 iulii 1672”. BPAU-PAN 368, k. 219.

²⁹¹ Kazimierz Widlica Domaszewski.

pospolitego ruszenia na popis sub poenis legibus Regni desuis stawić się powinny.

Więc że na terażniejszym sejmiku naszym praesentiam jm. pana kas[z]telana lubelskiego²⁹² nie mieliśmy, zlecamy to jm. panu marszałkowi koła naszego, aby przychylając się do wolei JKM P. n. m. przez list nam deklarowaną, upraszali przez list jm., żeby według prawa na czas popisu naznaczony jm. nasz mości pan praesencyją swoją adesse chciał i nas na miejsce od JKM naznaczone poprowadził. To jednak między sobą postanawiamy, że stanąwszy pospolitym ruszeniem nie pierwej ruszyć się mamy, aż górne województwa pominą nasze województwo.

A że znajduje się w województwie naszym siła braciej rozrodzonych adaequate pospolitego ruszenia odprawować nie mogą, tedy [k. 648] na przyszłym, da Pan Bóg, popisie naszego terminie ichm. panowie komisarze na ten czas przez nas naznaczeni, według prawa i konstytucyi o ich postanowionych disiudicabunt i słuszny między ichm. postanowią pospolitego ruszenia porządek.

Horret animus, iż wolna JKM P. n. m. electia contrariis agitatur diffidentis, stosując się tedy do postanowionej przez województwa niektóre, tak koronne jako i Wielkiego Księstwa Litewskiego, na przeszłym sejmie rozerwanym, konfederacyjej i my też konfederacyją tak na każde na Rzeczpospolitą nachodzące pericula, jako i przy dostojenstwie JKM wolno przez nas obranego Pana, lubo przy ściąganiu naszym lubo też przy skupieniu województw wszystkich, spisać i podpisać obowiązujemy się, a teraz unanimiter fide, honore et conscientia każdy między sobą obligamur, iż tego dotrzymać mamy.

Znajduje się siła urzędników ziemskich w województwie naszym, którzy nie tylko na sejmikach naszych nie bywają, ale podobno i na terażniejszego pospolitego ruszenia zgromadzenie nie stawiają się. Zabiegając tedy tym inconvenientis postanawiamy to między sobą, że jeżeli który urzędnik województwa naszego (verae infirmitatis excepto impedimento) in persona sua do pospolitego ruszenia między nas nie stanowi się, iż na przyszłym, da Pan Bóg, sejm[ie], urząd jego ichm. panom posłom naszym pro vacanti podać i podanie innego urzędu zlecamy.

Jm. pan Jan Rzeczycki rotmistrz województwa naszego, dotąd za zasłużone ćwierci od województwa naszego nie odebrał satysfakcyjej. Zlecamy to jm. panu administratorowi czopowego w województwie naszym, aby te zasługi chorągwi jm. za asygnacją jm. pana marszałka koła naszego z czopowego terażniejszego jako najprędzej zapłacił. Mając przy tym na znaczne tegoż jm. pana Rzeczyckiego koszty respekt, sumę jm. z osobna

²⁹² *Feliks (Szczęsny) Parys.*

złp 2 tysiące naznaczamy i do zapłacenia do tegoż [k. 648v] jm. pana administratora czopowego odsyłamy.

Jm. pan [Jan] Wioteski rotmistrz także w województwie naszym obrany, wybrawszy według postanowienia naszego zupełny na chorągiew swoją żołd, onej do obozu nie stawił i owszem nie dochodząc obozu, chorągiew jm. prywatnie zwinęła się. Tedy lubo by jm. zupełną chorągiew 100 koni stawić powinien, jednak mając na jakiegokolwiek jm. koszty respekt postanawiamy, czego się i sam jm. podjął, aby jm. na czas ściągnięcia naszego koni 50 w dobrym porządku stawił, do czego ichm. panowie officjalistowie chorągwi należeć mają. Jeżeliby jednak temu postanowieniu ichm. [s] dosyć nie uczynił, tedy zlecamy to jm. panu Franciszkowi Janiszowskiemu instygatorowi województwa naszego, któregośmy na to uprosili, aby zupełnej sumy jm. panu Wioteskiemu i kompaniej jego przez województwo wydanej jm. pan instygator nasz u jm. dochodził et in bonis jm. vindicet. Tenże jm. pan instygator przez nas obrany i innych długów województwa naszego dochodzić ma, a my na przyszłym, da Bóg, sejmiku naszym, tak za prace jm. jako i koszty pewną pensją naznaczamy.

A że dotąd regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego²⁹³ za zasłużone ćwierci, tak z podatków na to obmyślonych, jako i na soli 5 tysięcy zł u ichm. panów dystrybutorów przekazanych, nie stała się satysfakcja, tedy zlecamy to jm. panu [Marcinowi] Piotrowskiemu poborcy województwa naszego i ichm. panom dystrybutorom, aby jako najprędzej te pieniądze, tak z podatków [k. 649] jako i na sól należyte wybierali, a do rąk jm. pana kwatermagistra regimentu tego oddali i wyliczyli.

Zasługi kompaniej chorągwi w. jm. pana starosty łukowskiego dawnymi laudami asekurowane niniejszą uchwałą aprobujemy i ex retentis ziemi łukowskiej na to ordynowane solutionem naznaczamy.

Chcąc przy tym do gorętszej zakonników i sług boskich in hisce periculis Ojczyzny naszej zachęcić służby, z soli województw[u] naszemu przez JKM danej, ojcom Dominikanom iuxta antiquam laudi mentem beczek 20, ojcom Bernardynom beczek 5, ojcom Reformatom beczek 5, mniszkom Bernardynkom beczek 5. Solarium jednak należyte, tak do skarbu jako i jm. panu dystrybutorowi zapłacić mają, i aby jm. pan dystrybutor województwa naszego wydał, naznaczamy. Tymże Bernardynkom przyszłe podatki na raz tylko odpuszczamy.

Znaczne i godne w województwie naszym w. jm. pana podkomorzego lubelskiego²⁹⁴ merita od nas merentur gratitudinem, dla tegoż i teraz

²⁹³ Jan Sobieski.

²⁹⁴ Adam Pszonka.

uważając znaczną poddanych jm. w Babinie prze ogień ruinę, od wszelakich podatków [k. 649v] przyszłych na rok jeden uwalniamy.

Ponieważ samo prawo pogorzelców od podatków uwalnia i my wszystkich pogorzelców deklarujemy. że od podatków podymnego, czopowego et cuiusvis contributionis publicae wolni zostawać mają, na to jednak przysięgę wykonać powinni.

Jm. pan [Stanisław] Suchodolski łowczy czarniehowski, mając asygnację do województwa naszego, że dotąd zapłaty od ichm. panów poborców naszych nie odebrał, zlecamy to ichm. panom poborcom naszym, aby jak najprędzy sumę jm. restantem należącą oddali, a teraz za poczekanie sumy swej zł 300 jm. z czopowego naznaczamy, i aby jm. pan administrator wyliczył zlecamy.

Którą uchwałę naszą zgodnie postanowioną jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i per oblatam do akt grodzkich lubelskich podać zleciliśmy.

Na miejscu zwyczajnym sejmików w Lublinie actum et datum die et anno ut supra.

Jan z Targowiska Gałęzowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXVII. Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 6 sierpnia 1672 r.

Dzień wcześniej, 5 VIII 1672 r. król Michał wydał w Warszawie uniwersał do województwa lubelskiego ponawiający wezwanie na pospolite ruszenie. BPAU-PAN 1070, k. 532v (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 421–422).

1. Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Lublinem 6 sierpnia 1672 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 996–996v – oblat²⁹⁵; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 132v–134v – kopia²⁹⁶; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 346v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 151–152v – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 149–150 – kopia.

[k. 996] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego dosyć czyniąc prawu pospolitemu i uniwersałom JKM wydanych trzecich wici, tudzież przychylając się do uchwały naszej na przeszłym sejmiku postanowionej, na dzień dzisiejszy i na miejsce popisom naszym zwyczajne zgromadziwszy się i w dobrym porządku przed jw. jm. panem kasztelanem lubelskim²⁹⁷ popisawszy się, tę między sobą dalszego obrzędu czynimy postanowienie.

²⁹⁵ Brak datacji oblaty tego laudum w APL, CL RMO 98.

²⁹⁶ W grodzie lubelskim laudum oblatował Florian Gałęzowski w imieniu Jana Gałęzowskiego, marszałka sejmiku, 8 VIII 1672 r. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 132v.

²⁹⁷ Feliks (Szczęsny) Parys.

Naprzód, ponieważ przyrzekliśmy sobie to, że [z] województwa naszego nie pierwiej ruszyć się mamy, aż inne województwa nas pomina, gotowymi jednak będąc, na czas i miejsce od JKM naznaczone stawić się [obligujemy]. Upraszamy jw. jm. pana kasztelana naszego, aby jm. powziawszy pewne o ruszeniu się górnieszych województw wiadomości, gdy już województwa te nasze województwo pomijać będą, wcześniej nas przez uniwersały swoje awizował, czas i miejsce ściągnięcia naszego nazaczył nam. W którym czasie ściągnięcia się i skupienia naszym, dalszy porządek pospolitego ruszenia między sobą namówić i na tamtym że miejscu rotmistrzów obrać, tudzież i securitatem domesticam obmyślić powinni będziemy.

Więc że pod ten czas popisów naszych względem rozrodzonych braci naszych żadnego intuitu laudi przeszłego uchwały naszej nie uczyniliśmy porządku intimando jm. braci naszej, aby na czas przez jw. jm. pan kasztelana naznaczony, stawili się tam na ten czas, jw. jm. pan kasztelan lubelski z innymi jm. pany urzędnikami województwa naszego według prawa o tym deklarowanego rozsądzić ma, kto in persona sua, a którzy z między siebie proportionaliter wyprawić na pospolite ruszenie mają.

Najpierwszy to jest porządku w ruszeniu się naszego [k. 996v] początek, abyśmy do ściągnięcia się naszego obrali między sobą obożnego. Uprosilimy tedy między sobą jm. pana Michała Borzechowskiego i solarium zwyczajne jm. pozwalamy.

Którą to uchwałę naszą przy popisie postanowioną jm. panu marszałkowi przeszłego sejmiku naszego podpisać i do grodu lubelskiego podać zlecamy.

Działo się pod Lublinem nad Bystrzycą i miejscu popisów naszych zwyczajnym die 6 augusti a. D. 1672.

Jan z Targowiska Gałęzowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXVIII. Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1672 r.

Zgodnie z prawem sejmik odbył się 12 września 1672 r. w Lublinie. *Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Deputatem do Trybunału Koronnego został wybrany Marcin Suchodolski*²⁹⁸. Przed sejmikiem król Michał wydał w Janowcu dwa uniwersały do województwa lubelskiego ponawiające wezwanie na pospolite ruszenie. Pierwszy z nich kancelaria koronna rozesłała 23 VIII 1672 r. BPAU-PAN 1070, k. 533–533v (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 422–423). Drugi uniwersał wystosowano 7 IX 1672 r. APL, CL RMO 98, k. 725–725v (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 424–425).

²⁹⁸ DTK, cz. III, s. 96.

XXIX. Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 20 września 1672 r.

Sejmik zwołany uniwersałem kasztelana lubelskiego Feliksa Parysa, Sędowice 9 IX 1672 r.

1. Uniwersał kasztelana lubelskiego Feliksa Parysa zwołujący szlachtę na popis w dniu 19 września 1672 r.

Rkp. BPAU-PAN 1070, k. 538 – kopia. *Uniwersał jm. pana kasztelana lubelskiego w Sędowicach die 9 septembris 1672.*

[k. 538] Jw., w. mości panowie, obywatele województwa lubelskiego, moi wielce mości panowie i bracia.

Stosując się do wolej i intencji wm. mm. panów zgodnie na terminie popisowym die 6 augusti postanowionej fidei meae ad exequendum powierzonej, abym in eo Reipublicae lugubri statu na ten czas ad unum wm. mm. panów convocarem, gdyby JKM w dalszą i z województwami odleglejszymi ku dalszej pomykał się imprezie wojennej, jako tedy prędko upewniony o JKM przeprowadzaniu się i inszych województw zbliżaniu dowiedziałem się, posyłam tę braterską moję innotescencyją, upraszając wm. mm. panów, abyście wzięwszy przed oczy i externa pericula, które już każdemu jawnie i interna Ojczyźnie tej daleko stras[zi]liwsze zelo maiorum suorum, wrodzoną poruszeni ku wierze świętej chrześci[j]ańskiej, całości swobód przodków swoich prawa i majestatu pańskiego miłością, ochotnie concurrere pro die 19 septembris na miejsce pod Lublinem popisowi zwyczajnym nad rzeką Bystrzycą raczyli, nie tylko do zajmującego się zatłumienia pożaru, lec[z] i do domowych tandem, skąd wszystkie pullulant mała uspokojenia dissensiej.

Upraszam przy tym wm. mm. panów, aby consulendo województwa swego honori et reputationi, które zawsze bez nagany piastowało glorią narodu swego cnego, chcieli teraz z lepszą około obierania rotmistrzów na ten termin comparere zgodą, a tym i siebie w lepszy wprowadzić porządek i mnie przy snadniejszym rządzie do tym ochotniejszy pociągnąć usługi, którą jako zawsze wierną praestare chcę temu zacnemu województwu, tak ochotnie na placu naznaczonym i czasie czekać będę i tam co moja każe powinność exequar. Teraz braterskie moje insinum wm. mm. panów recommendando usługi.

Szczesny Zygmunt Paris kasztelan lubelski.

2. Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Lublinem 20 września 1672 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 745v–747 – oblat; w grodzie lubelskim oblatował Jan Winnicki, 20 IX 1672 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 134v–137 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 347–347v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 153–156 – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 150–152 – kopia; **Rkp. 6.** BPAU-PAN 1070, k. 538v (tekst niekompletny) – kopia.

[k. 745v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się za uniwersałami JKM P. n. m. i obwieszczeniem jw. jm. pana kasztelana naszego²⁹⁹, według funkcji od nas na się włożonej, do obozu pro die 19 praesentis pod Lublin, na zaszczyt jako wiary świętej, tak swobód ojczystych i Ojczyzny naszej oraz i majestatu pańskiego. A wzięwszy wiadomość, że JKM ex consilio senatus przy boku swoim będącego obóz pod Gołębim zataczać raczy, który jest nie tylko fatalis Ojczyźnie locus, ale i w tyle województwa lubelskiego, obraliśmy posłów z pośrodku siebie do JKM, ichm. panów, Marcina Oleśnickiego stolnika drohickiego i jm. pana Bogusława Orzechowskiego, aby przy oświadczeniu ochoty [k. 746] i gotowości do usługi JKM nisko suplikowali JKM P. n. m., aby pamiętając na jawną ruinę przeszłoroczną naszą [i] mając pański wzgląd na państwa sobie od Najwyższego Króla Królów powierzone, raczył ten obóz dalej ku nieprzyjacielowi pomknąć, a my zaraz do boku Króla JM pospieszyć nie omieszkamy. Bo jeżeliby na pomienionym miejscu obóz zostawać miał, przyszło by [nam] fortunis nostris invigilare w domkach naszych, strzegąc ich od zapadania czaty obozowej.

A że liczniejsze ichm. panów braciej popisanych zgromadzenie pod jednym comprehendi znakiem nie tak snadź może i przytrudniejsze, by prowadzenie causaret jm. panu kasztelanowi naszemu, associamus tedy prośbą naszą do funkcji rotmistrzostwa z ziemie i powiatu lubelskiego jm. pana chorążego lubelskiego³⁰⁰, którego ochotę w usłudze województwa naszego należytym wdzięczności zaszczycając respektem, majętności i posesje jm. tu w naszym województwie leżące od wszelkich in genere kontrybucji tantisper libertujemy, aż sumę złp 3 tysiące wyniosą.

Z powiatu zaś urzędowskiego upraszamy na rotmistrzostwo jm. pana [Jana] Wioteskiego podczaszego trembowolskiego, który supplendo ochotą swoją niedosłużone przez się ćwierci tej funkcji chętnie się podjął.

Do obożeństwa jm. pana Michała Borzechowskiego upraszamy i in vim consolationis prac i fatyg powinności jego należących złp 300 onemu ex nunc ofiarujemy, fraterne żądając [od] jm. pana miecznika i podstarościego grodzkiego lubelskiego³⁰¹, w którego administ[r]acji czopowe, aby rzetelnie miał sobie wyliczoną sumę pomienioną jm. pan obożny. Dalszą zaś usługę jm. in quantum nam przejdzie prosequi dalej ruszenie nasze i ście, zatrzymując melioracją salarii asekurujemy.

Więc aby województwo nasze pod czas ten bez pewnych [k. 746v] wiadomości o subsystencji nieprzyjaciela teraźniejszego i dalszych jego

²⁹⁹ *Feliks (Szczęsny) Parys.*

³⁰⁰ *Jan Bogusław Zbąski.*

³⁰¹ *Remigian Skarbek Kielczewski.*

intentach nie zostawało, upraszamy tedy jm. pana miecznika i podstarościego lubelskiego, aby z czopowego procurare chciał ludzi takowych, którzy by pocztę do obozu kwarcianego i miejsc innych, skąd by zasięgnąć wiadomość mogli, trzymali i odprawowali, donosząc je wprzód jm. panu kasztelanowi naszemu, od którego komunikacją mieć będziemy. Tudzież, aby rajców tutecznych lubelskich upomnieniem swym zagroził, jakoby communicatis z synagogą impensis ordynowali extra ordynowanych pocztarzów, upraszamy jm.

Należy przy tym pozostałych pignorurum i fortun naszych omnimode providere securitati, aby po wy[j]ściu naszym z województwa swawolne jakowe kupy domków naszych nie infestowały i violentus quis inolescere nie chciał. A nie mając na ten czas gotowych in deposito województwa naszego sum, z których by ludzi zaciągnąć ad securitatem domów naszych providendam mogliśmy, tedy in vicem zaciężnych ludzi pocztę ichm. panów urzędników ziemskich i innych prawem od pospolitego ruszenia uwolnionych przytrzymujemy, dając facultatem jm. panu pułkownikowi naszemu seligendi pocztowych takowych, tak jednak, aby numerum koni 30 nie przenosiły te pocztę pozostałe, których osobny registr jm. pan kasztelan nasz ręką swą in vim attestationis podpisany do akt grodzkich poda. Komendę zaś ludzi tych jm. panu Franciszkowi Kosowskiemu wojskiemu lubelskiemu prawem na to destynowanemu zostawujemy, obstringendo serio pocztę te pozostałe, aby subsistendo na miejscu przez jm. pana wojskiego okazany officii suis fungi, a to cokolwiek ad cautelam et securitatem domków naszych należeć będzie exequi chcieli, uchodząc instantaneum officii castrensi iudicium i winy prawem [k. 747] pospolitym contra in officiosos założonych.

Którą tą uchwałą naszą niniejszą zleciliśmy podpisać jm. panu kasztelanowi naszemu jako pułkownikowi i do akt grodzkich podać.

Działo się pod Lublinem 20 septembris a. D. 1672.

Szczęśny Zygmunt Paris kasztelan lubelski i pułkownik, starosta czer-ski mp.³⁰².

XXX. Sejmik konfederacki w Lublinie 10 listopada 1672 r.

1. Laudum sejmiku konfederackiego w Lublinie 10 listopada 1672 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 857v–858 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Bernard Dunin Głuszyński, marszałek sejmiku, 12 XI 1672 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 137v–139 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 347v–348 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 157–158v – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 152–154 – kopia.

³⁰² W kopii tego laudum z rkps BOssol. 217, k. 347v, pod tekstem uchwały znajduje się następująca informacja. „Tu potym zjeżdżali się pod Jastków i na insze miejsca. Miewali kilka razy swoje consulti, ale laudum nie podali do grodu i poselstwa do Króla JM odprawowali”.

[k. 857v] My rady koronne, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo i obywatele województwa lubelskiego zjechawszy do koła naszego braterskiego pro die 10 novembris naznaczonego tu w Lublinie, takie braterskie zgodne czynimy między sobą postanowienie.

Naprzód iurament fidelitatis stosując się do innych województw i wspólnej obrony Rzeczypospolitej wykonać deklarujemy się, jakoż ex nunc tegoż dnia iuxta rotham czynimy, a kto by na ten czas omieszkał tegoż iuramentu odprawić, tedy to przed ichm. panami komisarzami województwa naszego in absentia jm. pana lubelskiego³⁰³ odprawić każdy z ichm. tenebitur in quatuor najdalej septimanis.

Szkody województwa naszego lubelskiego mają być spisane i przez poddanych poprzysiężone w grodzie i przez ichm. panów posłów na konwokację przyszlą obranych prezentowane być mają.

Suma zawzięta przez jm. pana [Jana] Wioteskiego od województwa na zaciąg, cokolwiek się znajdzie ex calculatione [k. 858] z jm., aby oddana województwu była, a in quantum by nie oddał, do fiskalnego sądu ma być o to pozwany przez uproszonego instygatora jm. pana [Franciszka] Janiszewskiego.

Za jm. panem lubelskim przez ichm. panów posłów wnieść instancją, aby JKM miał respekt na onegoż prace i fatygi i jako na życzliwego sobie senatora.

Do jm. pana [Jana] Reczyckiego dawnego województwa naszego rotmistrza napisać ma jm. pan director nasz, używając go do usługi województwa, rewokując jm. z tamtego miejsca, żeby tu pod regiment naznaczonego od całej Rzeczypospolitej regimentarza, pod którym aukcja terażniejsza zostawać ma, przyszedł, pewien będąc obiecaney et in laudis asekurowanej zapłaty swojej. Którą i teraz nową służbę odprawiać będzie miał należytą i chleb naznaczony będzie miał z łaski jm. pana hetmana wielkiego koronnego³⁰⁴, będąc przez te czasy przeszłe w pracach wojennych pod regimentem JKM, a i od nas braci suplement in quantum by nie cale ukontentowany był, otrzyma, na co jeżeli by jm. pan Reczycki tej usługi [w] województwie omieszkał, czego nie trzymamy, musiałby i w przeszłych jako i terażniejszych zasługach zostawać.

Insze zaś punkta i terminy do przyszłego, da Bóg, sejmiku braterskiego zostawujemy.

Bernat z Skrzynna Dunin Głuszyński p[odstoli] nowogrodski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

³⁰³ *Feliks (Szczęsny) Parys.*

³⁰⁴ *Jan Sobieski.*

XXXI. Sejmik konfederacki przed generalnym zjazdem warszawskim w Lublinie 13 grudnia 1672 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 24 XI 1672. APL, CL RMO 98, k. 892–892v i BPAU-PAN 1070, k. 572 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 434–435). Zachował się list królewski skierowany do województwa lubelskiego, Warszawa 24 XI 1672³⁰⁵. Na sejmik ten wystosował list marszałek i hetman wielki koronny Jan Sobieski, Szczepieszyn 30 XI 1672³⁰⁶. Do listu dołączono instrukcję od wojska koronnego, Szczepieszyn 30 XI 1672³⁰⁷. Zachowała się również relacja o przebiegu tego sejmiku³⁰⁸.

1. Mowa wygłoszona na sejmiku konfederackim w Lublinie 13 grudnia 1672 r.

Rkp. BCzart. 417, k. 186–187 – kopia. Anno Domini 1672 na sejmiku albo kole rycerskim po konfederacji zaczętej pod Gołębem, a skończonej pod Lublinem consiliorum prorogationem pod Warszawą ex eadem confaederatione uprzed[z]ającym die 13 decembris. Votum.

[k. 186] Nie może być nic wdzięczniejszego miłej Ojczyźnie matce naszej jako słyszę, że synowie jej cives Poloni uczynnością i usługą swoją, cnotą, męstwem i odważnymi postępkami na sławę matki swej nie tylko między domowymi ścianami, ale też i u postronnych narodów zarabiają. Ani nic bardziej pożądanego jako słyszeć o zwycięstwach i triumfach i dziełach odważnych, wyliczanie ich i pamięć wieczną potomnym wiekom podawanie. Będąc bowiem matką, nie może się nacieszyć widząc męstwem tychże synów swych granice rozszerzone i rozpostrzenione, chwałę Bożą pomnożoną, kościoły i świątnice pańskie zachowane, nieprzyjacioły pogromione, obronę Ojczyźnie uczynioną, i stąd winszować sobie szczęścia, że takich sobie danych synów ma, a Rządcy Najwyższemu dziękować za takowych sobie danych synów. Czego wszystkiego, sławy, męstwa i pociechy w Ojczyźnie dwoje fundamenta i niejako źródła i początki znajdują się, miłość i uszanowanie Ojczyzny i zgoda inter cives, i miłość między synami tejże matki.

[k. 186v] Nie należą do tej miłości, którzy nie są genuini tej matki synowie jako alienigenae, którzy [z] cudzoziemskich narodów będąc, non eam, propter eam, sed propter eius, eam kochają, jako mawiamy non tę, propter tę, sed propter tuum tę kocham, tak ci filii, że ich ta matka żywi i płaci im, dlatego w niej [się] kochają, a pobrawszy zapłaty, nabierawszy pieniędzy, gdzie indziej z nimi wynoszą się i opuszczają matkę. A tu godzi

³⁰⁵ „List Króla JM na tenże sejmik”. BPAU-PAN 1070, k. 572v–573. Tekst tego listu zamieszczony jest w ASWPK 1668–1675, s. 441–442.

³⁰⁶ Tekst tego listu zamieszczony jest w PWS, t. I, cz. II, s. 1143–1144.

³⁰⁷ Tekst tej instrukcji zamieszczony jest w PWS, t. I, cz. II, s. 1144–1150.

³⁰⁸ „Lublin die 19 decembris Anno 1672”. APG 300,29,171, k. 8–9v.

się uważać, że tym cudzoziemskim synom Ojczyzna nasza nie matką, ale panią jest, chlebem ich karmiąc i za służbę płacąc, toćby jej słuchać, nie rządzić [n]ią, a ona rozkazywać, jako pani i gospodyni, i rządzić nimi ma.

Drugie zaś źródło jest zgoda między synami, która wszędzie wszystkiego dobra jest powodem, a gdzie jej nie masz, wszystko złe dzieje się. Stąd niektóre narody upominając populum do zgody i miłości, i przypominając im onę dla pamięci na tych rzeczach, które na oczach często miewają i w rękach trzymają, wyrysowane te słowa o zgodzie dają. *Concordia res parve crescunt, discordia maxime dilabuntur*, jako na monecie olenderski widzimy. Świadczą nam i rudera Romani Imperii, które imperium świata wszystkiemu kiedyś męstwem i siłami swymi sławę ruinis aliorum regnorum steterat et creverat, a toż potym dla niezgody inter cives ruina sua regnorum aliorum fundamenta posita in suis ruinis dedit: *Coniuratae, aemulatae, invidiae et ambitiones tantum imperium, quod ab aliis metuebatur, perdidit*. Tak wielka bowiem cupiditas regnandi et ambitio invaserat cives Romanos, że nie tylko viri, ale też i faeminae ambitione, inflatae movebant seditiones. Memorabile exemplum de Tulia regis Romanorum Servi filia, która będąc córką królewską nie kontentowała się tym, ale per ambitione induxit et incitavit maritum suam Tarquinium superbium przeciwko ojcu swemu własnemu, żeby na królestwo oraz i z żywotem wydarł, co uczynił, oraz i życie, i królestwo jego per vim wzięwszy. Czego przecie populus nie długo cierpiał, bo propter facinora eius et tyrannicem, et prae filium eius Syxtum patrati Lucreciae stupri wygnał go z Rzymu et pulsus in exilio occubuit.

Mamy exempla i w inszych królestwach wielkich, katolicy et christianissimi regum Franciae et Hispaniae, które królestwa, póki między sobą w zgodzie żyli i w nich cives w miłości, póty florebant [k. 187] mianowane regna, a skoro discordia wplatała się między nich, ex occasione dissidentium in religione, i same królestwa między sobą wojny toczyły w królestwach cives intestinis bellis ponebantur, jako powiada historia, że armis Reipublicae ad exitium Reipublicae utebantur. Toż z tego niezgoda i niechęć przyczyną była.

Trzeba tedy mieć się nam wszystkim do wspólnej zgody i w takiej jako jest mieszaninie Ojczyźnie do zgody mieć cives, żeby Respublica na sejmie, tak inter magnates zjednoczenie animuszów, jako et inter cives unio-
żonym animorum, i też ku Panu observantiam debitam wymogli, żeby pacatis mediis terażniejszą civium motus, nie takimi, na jakie się zaniosło sposobami uspokojeni byli. Co panowie posłowie curabunt, ani też ad iudicia descendenda curabunt, które pod ten czas irritare magis, quam componere et quietem parare in Patriam móglby. O tym nie wątpiąc, że byłoby o co iudicia formare, widząc exorbitantias et vitia multa in Republica,

gdyż ut sit diuturna Respublica corrigenda est saepe, et ad sua prima principia revoxanda, quae nisi corrigatur, sensim in era crescentiis vicibus, in peius ruit, ut omnia ruunt, i właśnie jako humanum corpus singulis diebus paulatim aggregatis humoribus curatione indigent, et medicina, et si negligatur, auctis humoribus, inducuntur morbi, aliquando laetales, et sic corpora pereunt.

Trzeba tedy vitia takowe in Republica corrigere per iudicia, ale te suo tempore mają być odprawowane nie teraz, kiedy motus in Patria i in partes diversa civium animi posse [?] i zanosło się barzo na bellum intestinum. In summa o zjednoczenie wszystkich animorum starać się będą panowie posłowie. Co się tknie propozycyjej Króla JM, do zgody powszechnej na sejmie we wszystkim, ale podatków od województwa nie pozwalać, które jest spustoszone od powiatów i wojsk na pospolite ruszenie przechodzących, i od czat obozowych, i od kwarcianych, i od Hanenkowych Kozaków. Może przecie, te które nas minus afficiunt, jako to czopowe i akczyzy pozwolić. Postulata wszystkich przyjąć i promovere etc.

Posłów na sejm albo raczej na kontynuacyją sejmu, tychże deputatów co byli pod Lublinem w obozie, a trzeciego do nich pana [Jana] Gałęzowskiego. Sędziów ad iudicia, miasto trybunału ziemskie i grodzkie urzędy, i do nich pięciu przydać, pana skarbnika³⁰⁹, cześnika³¹⁰, lubelskich i wojskiego³¹¹, i pisarza krasnostawskiego³¹², i podwojewodzego lubelskiego³¹³.

A deputatami byli do koła generalnego, pan sędzia lubelski Jerzy Szornel i pan chorąży łukowski, pan Suchczyński³¹⁴.

*2. Instrukcja posłom na generalny zjazd warszawski z sejmiku
konfederackiego w Lublinie 13 grudnia 1672 r.*

Rkp. BOssol. 217, k. 183v–185 – kopia.

[k. 183v] My rady, dygnitarze, urzędnicy [i] wszystko województwa lubelskiego rycerstwo pro die 13 decembris anno 1672 na zwyczajne konsultacyjom naszym miejsce, za uniwersałem JKM P. n. m. ad praescriptum confaederationis generalis zgromadzeni, ichm. panom Jerzemu Szornelowi lubelskiemu, Andrzejowi Olędzkiemu łukowskiemu, sędziom ziemskim, Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu, na termin kontynuacyjej koła generalnego pomienionym takową dawamy w obradach naszych instrukcyją.

³⁰⁹ Tomasz Innocenty Zaporski.

³¹⁰ Stanisław Skarbek Kiełczewski.

³¹¹ Franciszek Kossowski lub Wacław Stoiński, obaj posiadali urząd wojskiego lubelskiego.

³¹² Mikołaj Górski.

³¹³ Jan Poniatowski.

³¹⁴ Wawrzyniec Suffczyński.

Naprzód najgruntowniejszy dalszej obrady i obrony sposób zakładając na uspokojeniu wewnętrznych dyfidencji i zjednoczeniu rozróżnionych afektów [k. 184] to najpierwшему i jako najusilniejszemu ichm. panów posłów naszych staraniu zlecamy, aby z całą Rzeczpospolitą quam lenissima ineant media, którymi by niezleczone i niewystałe dotąd diffidentiarum ulcera sanari skutecznie mogły, a starożytna jak znowu restitui poufność, przy której doskonalsze zupełnej konserwacyjej i obrony środki snadno obmyślane być mogą. Po których wykorzenieniu i uspokojeniu procurabunt spólnie się znosząc z inszymi województwy, aby Rzeczpospolita przy swoich prawach, sądach prawem dawnym postanowionych i rozrządzonych cessante confederationis generalis nexu zostawała, i aby to na teraźniejszym zjeździe lege circum scriptum było.

A iż conservatio legum ut plurimum in pace conservari zwykła, a ta sine praesidio militia armatae kiedy od tak potężnego nieprzyjaciela premimur constitui nie może, przetoż ichm. panowie posłowie nasi cum ordinibus i z innymi województwy znosząc się inibunt media, jakoby ta militia nie porywając się nagle do pospolitego ruszenia przez zatrzymanie formati et augendi exercitus stipendiarii, także przez wyprawy łanowe według opisu statutu dawnego z dóbr wszystkich królewskich, duchownych i ziemskich, także miast, miasteczek od sum pieniężnych na zastawach, arendach, wyderkafach, jako w statucie dowodniej opisano jest, totaliter et fideliter według dawnych zwyczajów wcześniej primo vere actualiter obmyślane [i] wystawione. Do czego multum conferret, gdyby ci wszyscy, którzy by quacunque ratione byli obnoxii Panu i Rzeczypospolitej z ludem swoim pro viribus substantiarum zaciągnionym, sposobionym, piechotnym i jezdnym, a osobliwie kopiejnikiem w tak ciężkim razie do obrony Rzeczypospolitej konkurowali i stawili się.

Gdyby zaś in extrema necessitate do ruszenia pospolitego wszystkich województw i stanów przyszło, aby według dawnych praw i zwyczajów religiose za przodków naszych zachowanych observatio legis, a mianowicie statutu i konstytucyje 1670³¹⁵ zachowana i rigoroze egzekwowana była, gdyż praesenti casu edocti jesteśmy jako w tym abusus in disciplinatum nas samych wprzód wojował i znosił, niżeli do obrony i opozycyjej sił gwałtownemu nieprzyjacielowi przyszło.

Jeżeliby zaś do uchwały jakich podatków Rzeczpospolita listem JKM P. n. m. proponowanych, jako to szelężnego od likworów, piwa, gorzałki, miodów, od win zaś kilka groszy od garca. Więc i akcyzy przystąpiła w tym, które są minus pensibilia, że i województwo nasze accedet, declarabunt ichm. panowie posłowie. In gravioribus jednak, jako to w poborach,

³¹⁵ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 75.

podymnym, pogłównym, jako wielką dewastacją przed tym i osobiłwie teraz wyniszczeni, nie stanowiąc ani przyjmując żadnego ciężaru, do braciej referować się będą.

Upraszamy przy tym i obowiązujemy ichm. panów posłów naszych, aby przez słuszną i dowodną justyfikacją za pokazaniem i produkowaniem regestrów popisu naszego in tempore odprawionego, przy tym i atestacją w. jm. pana kasztelana naszego³¹⁶, żeśmy się na czas naznaczony zjechali i iść tam, gdzie insze województwa chcieli, by nas była subsystemacja JKM tu pod Lublinem in meditulo województwa naszego z inszymi województwy nie impediowała, obliquam o województwie naszym opinionem, które przeszłych czasów patebat exemplo ochotą swoją tak u JKM jako i u wszystkich stanów koronnych [k. 184v] eluat.

Nie mniejsza i w tym do wojennych okazyi i wczesnej wyprawy przeszkoda, gdy suma na artylerią koronną prawem deklarowana in tempore non exolvitur i różnymi, tak kalkulacyjami jako i sposobami, retardatur, skąd omieszkanie wyprowadzenia wojsk i stanowienia obozów bywać zwykła. Przetoż instabunt ichm. panowie posłowie, aby przed skończeniem koła generalnego to co de lege ad necessitatem wyprawy artyleriej koronnej należy, quam primum z skarbu koronnego temu komu należy, wydano było. Także cekauseron koronny oraz requisita armaty koronnej i municij per commissarios ad id delegandos zrewidowane, opatrzone i inwentowane były.

A iż privatorum in iuriis publica indulgentia praeiudicare nie może, a wiele obywatelów województwa naszego przez ludzie i chorągwie prywatnych ichm. panów senatorów, urzędników i inszych potentiorum, cudzoziemskie, nadworne, to jest dragońskie, kozackie, wołoskie, piechotne et id genus, które ciągnięciem po włościach chodząc wielkie i niewypowiedziane w dobrach szlacheckich poczynili szkody i dobra ich znacznie zdezolowali, tedy i w tym instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby in quantum by ad unanimitem animorum przyszło i amnestia de consensu Reipublicae et ordinum Regni nastąpiła, aby takowych privatos i ludzi ich in praesmissis in iuriis et damnis nie okrywała.

Pogłowne żydowskie i donatywy kupieckie, aby według opisu prawa i zwyczajów dawnych na zapłacenie upominków tatarskich, a nie na insze okazje i potrzeby akomodowane były, serio instabunt ichm. panowie posłowie.

Zapłatę wojsku kwarcianemu przez komisją lwowską dystrybuowaną, że niektóre województwa in hactenus zatrzymały, o którą instant wojsko koronne. Więc i insze ćwierci usque ad actum nexus, aby była obmyślona,

³¹⁶ *Feliks (Szczęsny) Parys.*

a data zaś nexus dotąd, póki się nie rozwiąże i przez pospolitą obradę Rzeczypospolitej umoderowane i akomodowane nie będzie, przy województwach zostawać ma. W czym ichm. panowie posłowie nasi do wspólnej zgody inszych województw referować się będą. Gdzie oraz i iniuria laesi, jako praetendit honoris wodza tegoż wojska koronnego³¹⁷, od kogo ją kolwiek nominatim poniósł, a na terażniejszym zjeździe iudicialiter et ordinarie vindicare ją zechce, aby nieodwłocznie per formatum iudicium decydowana była, ichm. panowie posłowie conferrent z inszymi województwy et cum ordinibus Regni. Więc i suma przez tegoż jm. pana marszałka na chorągwie trościanieckie de proprio erogowana, aby z skarbu Rzeczypospolitej quantocius zapłacona była, ex postulatibunt ichm. panowie posłowie nasi.

Znaczną w tym ujmę sił Rzeczypospolitej widzi województwo nasze, że sołtysowie prawem dawnym na milicją piechotną ordynowani JKM in subsidium gwardiei jego alienowani są. Przetoż wniosą ichm. panowie posłowie nasi z inszymi województwy instancją i suplikę swoją do JKM, aby tych sołtysów znowu pro bono Reipublicae ustąpić raczył. Z których sołtysów piechoty, gdy inste et fideliter bez żadnej obrony i utajenia, tak samych sołtysów jako i posesorów ról ich, jako też i panów rotmistrzów zebrani będą, magnum Reipublicae accedet emolumentum.

[k. 185] Fidelitas jm. pana [Michała] Chanenka i wojska przy nim zaporowskiego wielu odwag i rycerskich dzi[e]ł w tym razie contestata argumentis, jako magnam a tota Republica meretur gratitudinem, tak aby in desideriis suis odniosła recompensam, providebunt z inszymi województwy ichm. panowie posłowie nasi.

Wniesiona przez urząd grodzki lubelski do koła naszego instancja o agramację przez mandat ichm. od jm. pana starosty golubskiego³¹⁸ wydany, aby była curae et promotioni ichm. panów posłów, prosimy i zlecamy, ponieważ ex praescripto legum officium cuius in suscipienda quaerela eius debet esse paratum.

A że jm. pan Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, deposuit w kole naszym dolorem et quaerelam, że oprócz szkód w majątnościach poczynionych wzięto mu z brzegu kazimirskiego szkuty dwie pod most gołębski, które całe zrujnowane i na żaden pożytek wynieść mogły. Tedy ichm. panowie posłowie adhibebunt omnem curam, jakoby szkoda ta nagrodzona była, a jm. pan Powierski, który te szkuty brał i spiklerz we dworze jm. pana Stoińskiego w Kazimirzu będący odbić i gospodarza szlachcica pod wartość wziąć i kilka dni trzymać kazał, aby zaraz na sądach tamecznych

³¹⁷ Jan Sobieski.

³¹⁸ Mikołaj Grudziński.

illiciti processus z szlachcicem dał rationem, urgebunt ichm. panowie posłowie.

Desideria i instancje różnych ichm. do koła naszego wniesione, mianowicie jw. jejm. paniej [Barbary] Lubomirskiej marszałkowej wielkiej koronnej, jw. jejm. paniej wojewodzinej płockiej³¹⁹, w. jm. pana kasztelana połanieckiego³²⁰, jw. jm. pana podstolego koronnego³²¹, jm. pana [Franciszka] Wysockiego cześnika sochaczowskiego, jm. pana [Jana] Zbąskiego chorążego lubelskiego, jm. pana Pawła Hańskiego vicesgerenta grodzkiego lubelskiego, ichm. panów Żyrzyńskich, jm. pana Bychawskiego, jm. pana Piotrowskiego, jm. pana Strzeleckiego, ichm. ojców Jezuitów i inszych ichm. obywatelów naszych tak wielu, którzy są przez czeladź luźną przechodzących województw poenitus ze dworami, poddanymi i substancjami swymi zniesieni, aby in instantiis suis odnieść mogli effatiam et satisfactionem, committimus curae et instantiae ichm. panów posłów naszych.

Co wszystko dexteritati et sedulitati ichm. committendo onych fidei et conscientiam ich obligujemy, aby we wszystkim do powszechnej zgody Rzeczypospolitej stosując się, to cokolwiek całej Ojczyźnie i województwu naszemu widzieć będą proficuum i radzili, i czynili.

Która to instrukcja nasza dla lepszej wagi i pewności ręką jm. pana marszałka koła naszego rycerskiego podpisana jest.

Działo się w Lublinie dnia 13 miesiąca grudnia r. P. 1672.

Marcin z Suchodół Suchodolski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

3. *Laudum sejmiku konfederackiego w Lublinie 13 grudnia 1672 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 98, k. 939v (początek) – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Marcin Suchodolski, marszałek sejmiku, 17 XII 1672 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 348–350 – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8333, k. 21–25v – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 154–161 – kopia; **Rkp. 5.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 139–145 (brak części końcowej) – kopia.

[k. 939v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego pro die 13 decembris a. D. 1672 na zwyczajne konsultacyjom naszym miejsce, za uniwersałem JKM P. n. m. ad praescriptum confederationis generalis³²² zgromadzeni, też konfederacją generalną według roty przez jw. jm. pana marszałka koła generalnego³²³ ręką własną podpisanej, na terażniejszym zjeździe odprawiwszy, posłów albo deputatów na zjazd warszawski continuandae confederationis i skuteczniejszej

³¹⁹ Zofia Prażmowska.

³²⁰ Stanisław Dunin Borkowski.

³²¹ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

³²² Konfederacja gołubska.

³²³ Stefan Stanisław Czarniecki.

defensionis et conservationis Patriae obrady z instrukcją naszą delegawwszy, takową oraz na tymże zjeździe między sobą zgodną uchwałę w zachodzących województwa naszego potrzebach i okazjach per laudum publicum postanawiamy.

Naprzód chcąc wyświadczyć eundem fervorem et zelum, jako i inne województwa koronne i od ich dobrego non ab errando przykładu, do obmyśliwania subsidii przez wyprawę chorągwi lubo pocztu jakiego ludzi do boku JKM P. n. m., a pod dyрекcją jw. jm. pana marszałka koła confederationis generalnego przystąpiliśmy.

A że dla zubożenia i zniszczenia ciężkiego województwa, które nie tylko oko ludzkie widzi, ale i samemu Panu Bogu jest jawne, a to przez różne okazje, to jest przechody, ściągnięcia chorągwi zaciężnych, a co większa województw gromadnych, przeszłego i terażniejszego roku wielkopolskich, a pod ten czas i małopolskich, wszystkich do nas wejście, a przy tym wojska kwarcianego długiej i całym taborem u nas subsystencyjej, nadto wojska kozackiego z panem Hanenkiem hetmanem³²⁴, w jedno województwo nasze zgromadzenie i tak wielkiej liczby wojsk, wprzód pod Gołębiem, a potem tu pod Lublinem przez niemały czas³²⁵ [k. 348v] obozowanie, na zaciągnięcie nowej chorągwi kosztu i sposobu województwo [nie] mając, nie mogło i nie może.

Nie chcąc jednak w tym razie deesse occasione et necessitati publicae chorągiew dawną gotową jm. pana [Jana] Rzeczyckiego rotmistrza województwa naszego, którą in vim auctionis wojska w roku przeszłym, dosyć czyniąc konstytucyjej anno 1670³²⁶, zaciągnęliśmy i do obozu wyprowadziliśmy. I ta jedna chorągiew nasza statecznie w służbie wojennej dotychczas trwała i teraz ostatniej szczęśliwie odprawionej potrzeby nie omieszkała, której województwo nasze prawie przez lat półtora zasłużone maiori ex parte płaciło ćwierci i dalszych in onere jest płacenia. Uważając singulariter, że ta chorągiew nasza własna nie jest w kompucie ani być mogła kwarcianego wojska, tedy in vim nowego zaciągu terażniejszego przez konfederacyją deklarowanego tejże chorągwi gotowej dalszą służbę przypowiadziawszy i onej płacenia ciężar na się biorąc, w tak nagłym czasie na terażniejszą okazją zatrzymujemy. Obligując w tym jm. pana Rzeczyckiego ze wszystką kompanią (na co i sam będąc w kole naszym dobrowolnie consensit) in quantum by postrzegł, żeby wojsko kwarciane naprzeciwno dostojeństwu JKM i całej Rzeczypospolitej miało aliquid adversi attentare i z posłuszeństwa należytego wymawiać się chciało, tedy

³²⁴ Michał Chanenko.

³²⁵ Tu urywa się tekst z APL, CL RMO 98, k. 939v. Dalszy tekst pochodzi z rkps BOssol. 217.

³²⁶ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 81–84.

za obwieszczeniem województwa, aby z chorągwią naszą z kwarcianego, kędy teraz dla wybrania zasłużonej hiberny od ichm. panów komisarzów koła generalnego deputowanych naznaczonej jeszcze zostawa, ze wszystką kompanią wyszedł i do województwa naszego abo do boku JKM stawił się, a pod utraceniem żołdu ćwierci jeszcze nie zapłaconych i tej chorągwi winnych, przeszłych i terażniejszych przyszłych, które województwo tej chorągwi swej dawnej in vim nowego zaciągu do zapłacenia na się biorąc laudi praesenti asekuruje i pod winami innymi w prawie popolitym contra rebelles opisanymi. Trzy tysiące jednak ex laudis anterioribus tej chorągwie winne z pierwszej raty czopowego przyszłego Nowego Lata zaczynającego się temuż jm. pana Rzeczykiemu i kompaniej jm. zapłacić, za inne zaś ćwierci zasłużone cale obaczywszy ab eventu rerum, jeśli swej submitsej i punktom niżej wyrażonym dosyć uczyni, z dalszych rat czopowego płacić submitujemy się.

Po wtóre to sobie fraterne warujemy, [że] ktobykolwiek ani w kole generalnym, ani na sejmiku przeszłym i terażniejszym, a nawet w grodzie ad praescriptum confaederationis onej nie poprzysiągł i równo z innymi nie podpisał się, tedy activitate vocis między nami na terażniejszym zjeździe i innych, a oraz et functionis publicae carere powinien.

Sądy przy tym, stosując się do uchwały confaederationis koła generalnego, po województwach postanowione, w województwie naszym w Lublinie i w ziemi łukowskiej zacząć, da Pan Bóg, w poniedziałek naza-jutrz Nowego Lata przyszłego³²⁷ deklarujemy. Na które do ichm. panów sądowych ziemskich i urzędników grodzkich ad complementum dwunastu, według konfederacyjej z pośrodku siebie deputatów, z lubelskiego ichm. panów, Stanisława Borowskiego łowczego, Stanisława Kielczowskiego cześnika, lubelskich, jm. pana Franciszka Stoińskiego [k. 349] wojskiego³²⁸, [jm. pana] Mikołaja Górskiego pisarza grodzkiego, krasnostawskich, jm. pana [Jana] Poniatowskiego podwojewodzkiego i komornika granicznego, jm. pana Jana Hańskiego komornika i regenta ziemskiego, lubelskich. Z łukowskiej zaś ziemi także do ichm. panów ziemskich i grodzkich oficjalistów, jm. pana Pawła Rudzińskiego stolnika, jm. pana Jana Domaszowskiego wojskiego, łukowskich, jm. pana Adama Krzeskiego, jm. pana Leopolda Szczygielskiego, jm. pana Mikołaja Paskuckiego, jm. pana Abrama Gołuchowskiego, jm. pana Jana Jezierskiego obraliśmy i do tej sądowej pracy uprosiliśmy. Którzy to ichm. panowie deputaci z urzędami ziemskimi i grodzkimi na dzień wyżej mianowany zjechać i jurament rotą trybunalską odprawiwszy, na te sądy zasiąść absentia innych non

³²⁷ 2 stycznia 1673 r.

³²⁸ Franciszek Kossowski lub Wacław Stoiński, obaj posiadali urząd wojskiego lubelskiego.

obstante, aby tylko według prawa i zwyczaju Trybunału numerus ichm. mniejszy nad sześć nie był, powinni będą. Niniejszą uchwałą naszą postanawiamy eo adiecto, iż żaden, który by konfederacyjej generalnej w kole abo sejmikach, [a] na ostatek w grodzie rotą w konfederacyjej opisaną nie poprzyściągł, do tych sądów ad collegium ichm. panów deputatów admitti nie ma.

Pozwy na te sądy jako na Trybunał sub titulo Regio na membranach ziemskich wydawane. Dekreta także przez sąd ziemski opisane w lubelskim pod pieczęcią województwa tutecznego trybunalską, pod którą trybunalskie extracti wydają, w łukowskiej zaś ziemi pod pieczęcią ziemską z podpisami ichm. panów pisarzów lubelskiego i łukowskiego wydane być powinny. Bezpieczeństwo sądów osób ichm. panów deputatów, tak jako jest w konstytucjach Trybunałem opisane i warowane praesenti praecavetur laudo. W których sądach lubelskich wszyscy ichm. panowie egzaktorowie lubelscy i łukowscy ad instantiam instigatoris palatinatus sprawić się [i] rachunki z podatków wybranych czynić. Także i retentorowie wszyscy ordynaryjnych podatków i czopowego sprawować się praesenti laudo obligantur.

A iż pod te czasy niebezpieczeństw terażniejszych innej fortece i receptaculum nad Lublin województwo nasze mieć nie może, miasta zaś w należytej municji i dawnym porządku wielkie defecti ex data culpa magistratus utriusque civilis, a przy tym i innych prywatnych ludzi, także klasztorów znajdują się, gdy blanki albo raczej ganki koło murów, baszty drewniane albo raczej strzelnice i inna municja po Szwedach pozostałe penitus rozebrana i zniesiona, pod te czasy wielkiego porządku i opatrzenia miejsc niektórych i murów zrujnowanych prędkiego potrzeba. Tedy zlecamy to jm. panu instygatorowi naszemu jm. panu [Franciszkowi] Janiszowskiemu, aby praevia inquisitione magistratus utriusque civilis, którzy tylko zrujnowania niżej mianowanego są winni, na sądy terażniejsze zapoznał. Na których pozwani bez wszelkich ekscepcyi przez konfederacyją odciętych summario processu, jako in causa publica moram non patienti peremptorie stawać i odpowiadać iudicatum pati mają, sub poenis legum pro arbitrio iudicum moderandis et decernensibus ichm. panów sądowych, też aby około [k. 349v] opatrzenia i municji jako najprędzsi mieli staranie i do dobrej strony obrony przywiedli porządku upraszamy.

Za komendanta zaś i superintendenta podczas terażniejszej niebezpieczny użyliśmy prośbami naszymi jm. pana Remigiana Kiełczowskiego miecznika i podstarościego grodzkiego lubelskiego, którego wszyscy zwierzchności i rozkazaniu, tak miejskiego stanu jako też szlacheckiego i duchownego, parere et subesse powinni.

Gdy zaś in casu ingruentis periculi nam samym cum pignoribus sprowadzić by się przyszło, tedy każdy z nas czeladź z strzelbą porządną, prochem i ołowiem, takich co by do odprawowania warty i dalszej obrony byli sposobni, do rejestru jm. pana komendanta onemu prezentowawszy wpisać, i aby czeladka jego rozkazaniu jego podlegała, surowo przykazać mamy.

Do tegoż ciężaru nie tylko mieszczanie, ale i Żydzi, jeśli by pod taki czas chcieli się do miasta przytulać, pod komendę jm. pana komendanta należeć powinni.

A iż na zapłatę regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³²⁹ ośmioro podymne przedtym uchwaliliśmy, którego snadź cale jm. pan [Marcin] Piotrowski poborca nasz nie wybrał, tedy z retentorami na sądach terażniejszych powinien iure agere i ten podatek vindicare, a regimentowi, co należy, wypłacać. W czym pieniądźmi za sól przedaną jm. pan cześnik lubelski³³⁰, jeśli będzie potrzeba, a w ostatku i z czopowego przyszłego suplementować, żeby totaliter temu regimentowi zapłacić i uiścić obiecujemy.

Szkody znaczne przez zrujnowanie dworów i całych gumien chłopskich i dworskich każdemu, kto by znacznie i ciężej one poniósł, poprzyściąg w grodach wolno będzie.

Sumę także przez jm. pana [Jana] Wioteskiego na zaciąg powziętą pan instygator na sądach prawnie vindicare powinien będzie.

Na tychże sądach ichm. panowie sądowi post calculatione expeditum eleemosinam proposse ichm. ojcom Bernardynom lubelskim obmyślić mają.

Mając przy tym na terażniejszym zjeździe dowodną relacją krzywdy i szkody jm. pana Stanisława Olędzkiego, którego po dwakroć, to jest przeszłego i terażniejszego roku jakiś człowiek zły ze dworem i gumnami spalił, tedy mając na upadek jego słuszny respekt onego od podatków przyszłych cale uwalniamy.

Na ostatek, ponieważ jm. pan miecznik i podstarości lubelski administracją czopowego w województwie naszym zwyczajnie idącego publicae na terażniejszym sejmiku złożył i renuntiował, tedy zlecamy ichm. panom sądowym terażniejszym, aby podczas sądów swych terażniejszych ten podatek czopowego lub generałem lub particulaliter, tak po Lublinie jako i po innych miasteczkach plus offerentibus, którzy by pierwszą ratę in instanti totaliter wnieśli, arendowali, i jako będą mogli najlepiej

³²⁹ Jan Sobieski.

³³⁰ Stanisław Sarbek Kielczewski.

rozporządzili i jednego de medio sui, który by do siebie pieniądze z czopowego odbierał, desygnowali.

Do tego uważając wielkie spustoszenie prawie całego województwa, niemniej i to, że na terażniejszym zjeździe warszawskim generalnym podatki jakie, pobory albo podymne, na tak gwałtowne potrzeby Rzeczypospolitej uchwalone być mogą, których województwu naszemu per inopiam ludzi contribuere niepodobna, tedy ad media minus sensibilia udawszy się szeląg od każdego garca piwa, także od każdej kwarty gorzałki prostej, od miodu zaś garca grosz, także od wina garca groszy 4 [k. 350] na sejmiku zgodnie postanawiamy i uchwalamy. Które podatki, tak czopowego, jako szelężnego i groszowego od likworów wszelakich poczynać się mają a 1 ianuarii. Do wybierania zaś tego podatku ichm. panowie sądowi przy arendowaniu albo innym sposobem w sporządzeniu czopowego, lubo tychże, którzy czopowym będą zawiadywali i one wybierali, lubo innych egzaktorów, jako się będzie pro bono publico najlepiej zdało, delegują i asygnują.

Podatek zaś tak czopowego, szelężnego, groszowego od likworów każdy sine quavis renitentia według uchwały terażniejszej do rąk naznaczonych egzaktorów wydawać powinien sub poena triplicis pensionis et poena paeculatus, o co forum w sądach terażniejszych przez konfederacją ordynowanych naznacza się i każdy contraveniens sprawić się będzie powinien. A dla wprowadzenia w dobry porządek i ryzę tego podatku ichm. panowie sądowi dwóch superintendentów, co by te rozporządzali kalkulacje i pieniądze od egzaktorów odbierali, postanowić mają.

Zwykła województwa naszego przeciwko ludziom rycerskim humanitas jako nigdy vacuos do nas przyjeżdżających nie odsyłała, tak i teraz teje perseverendo wdzięczności, a mając do siebie w poselstwie przysłanego od jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³³¹ jm. pana [Wacława] Rozwadowskiego porucznika chorągwie, [i] jm. pana chorążego chełmskiego brata³³² et concivem naszego, któremu consolationis ergo 400 zł naznaczamy u jm. pana cześnika lubelskiego, na ten czas administratora soli województwa naszego. Takąż konsolacją zł 100 jm. panu Andrzejowi Suchodolskiemu chorążemu regimentu jw. jm. pana marszałka koronnego ex occasione zasług regimentowi od nas należących, do nas posłanemu, u tegoż jm. pana administratora soli pozwalamy. Także i posłom od wojska zaporowskiego złp 100 i 12 łokci sukna gratitudinis ergo u tegoż jm. pana cześnika lubelskiego naznaczamy.

³³¹ Jan Sobieski.

³³² Tomasz Romanowski brat chorążego chełmskiego Jana Karola Romanowskiego.

Które to laudum postanowienia i uchwały naszej, aby jm. pan marszałek terażniejszego koła do akt grodzkich dla lepszej wiadomości wszystkim podał upraszamy.

Działo się w Lublinie dnia 13 miesiąca grudnia roku 1672.

Marcin z Suchodół Suchodolski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXII. Sejmik relacyjny w Lublinie 28 kwietnia 1673 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu pacyfikacyjnego, 4 I–13 IV 1673 r. Vol. const., t. V, vol. 1, s. 102³³³.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 28 kwietnia 1673 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 350–353v – kopia; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 146–157v – kopia³³⁴; **Rkp. 3.** BCzart. 3742, s. 325–331 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8333, k. 27–36 – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 161–171 – kopia; **Rkp. 6.** APL, CL RMO 80, k. 455v–456 – kopia (tylko początek i koniec); **Rkp. 7.** BPAU-PAN 8325, k. 159–160 – kopia (tylko początek i koniec).

[k. 350] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo na dzień 28 kwietnia r. P. 1673, na zwyczajne konsultacyjom naszym miejsce ad praescriptum konstytucyjnej blisko przeszłego sejmu zgromadzonem. Naprzód nieogarnionemu majestatowi Boskiemu pokorne zniżamy dzięki, że szkodliwą Ojczyzny naszej metamorphosim [w] dawno czekane serc i animuszów między wszystkimi stanami zjednoczenie, zamieniwszy rady publiczne na wsparcie i obronę utrapionej matki naszej przez czas ten uczynione, pomyślną wszech stanów zgodą stwierdzić i konkludować łaskawie pozwolił.

Stosując się tedy do powszechnej Rzeczypospolitej naszej zgody, a zároveň z innymi województwy przy wierze świętej, dostojenstwie JKM P. n. m., Ojczyzny i wolności naszej [k. 350v] całości, trzymając się rezolucyją po odebranej od ichm. panów posłów naszych relacyjnej, do należytego punktów uchwały publicznej przystępujemy egzekwowania.

Najprędszą i najgotowszą widząc obronę Rzeczypospolitej naszej przez ludzie z województw wyprawione, a do ordynaryjnego służby kwarcianej żołnierza pod władzą i dyрекcją jw. jm. pana marszałka [i] hetmana wielkiego koronnego³³⁵ przyłączone, też wyprawę z dóbr królewskich i duchownych i naszych szlacheckich nieodwłocznie do skutku przywołując deklarujemy, sposobem na blisko przeszłym sejmie uchwalonym³³⁶.

³³³ „Województwo lubelskie, pro die 28 aprilis”.

³³⁴ W grodzie lubelskim laudum oblatował Feliks Konstanty Szaniawski pisarz ziemski lubelski, marszałek sejmiku, 2 V 1673 r. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 146.

³³⁵ Jan Sobieski.

³³⁶ Sejm pacyfikacyjny 1673 r.

To jest z dóbr królewskich i duchownych z dymów 20 jednego żołnierza pieszego, z dóbr zaś naszych szlacheckich ze 30 dymów konnego jednego, rachując według abiurat w roku 1661 et subsequentibus annis uczynionych quantitatę dymów z dóbr wszelakich pomienionych, albo jeśli kto z obywatelów naszych na ten czas juramentu nie uczynił, albo też po uczynionym juramencie desolatia et quantitatis domorum diminutia nastąpiła podług świeżo pozwolonych abiurat.

Do której rotmistrzostwa konnego żołnierza funkcyej z województwa lubelskiego spólnie i ziemie łukowskiej obraliśmy jm. pana Jana z Targowisk Gałęzowskiego, któremu traktamentu zł 4 tysiące pozwalamy tym sposobem. Aby ktokolwiek sam poczet swój wyprawi, przy prezentowaniu zaraz onego in vim traktamentu z każdego dymu po groszy 15 do rąk jm. pana rotmistrza albo delegati jego za atestacyą jm. pana rotmistrza i za kwitem z traktamentu oddał, a ktoby zaś mając optionem świeżej konstytucyej pozwoloną³³⁷ pocztu swego nie stawił, ten pieniądze iuxta quantitatę dymów swoich juramentem likwidowanych i demonstrowanych proportionaliter po zł 4 i groszy 15 z traktamentem rachując do rąk jm. pana rotmistrza, albo delegati jego pana Adama Szaniawskiego w Lublinie rezydującego, za kwitem alterutrius ichm. oddać (od którego kwitu więcej nad groszy 5 brać nie ma) na zaciąg in decursu dwóch niedziel sub poenis w konstytucyej opisanych powinien, a jm. pan rotmistrz takową ma zaciągać kompanią, której by i na drugą ćwierć powinien służyć.

Do pieszej zaś wyprawy z dóbr królewskich i duchownych tak w województwie lubelskim jako powiecie urzędowskim i ziemi łukowskiej leżących prawem postanowionej, za rotmistrza jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, który przedtym piechotę łanową tegoż województwa prowadził obraliśmy. Traktamentu jm. zł 2 tysiąca pozwoliliśmy, tak aby każdy z dóbr królewskich i duchownych possessor podług liczby dymów swoich poseszej, pieszych w barwie błękitnej, to jest dołomanic i katanice podszytej dostatniej z mus[z]kietem pewnym ląntowym, prochem i ołowiem, także i prowiantem na ćwierci dwie wyprawił. Przy prezentowaniu zaś ludzi tych in vim traktamentu jm. panu rotmistrzowi po złotemu jednemu z dymu każdego za atestacyą wyprawionych pieszych i kwitem z traktamentu (od którego kwitu także nad wyżej pomienioną brać kwotę jm. pan rotmistrz albo jego delegatus nie ma) oddał. To deklarując, iż żaden z ichm. panów posesorów dóbr królewskich i duchownych ludzi pieszych, których ex vi uchwały sejmowej wyprawić powinien lub przy swoim lub przy czyjem innym regimencie, tylko do jm.

³³⁷ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 155–158.

pana rotmistrza wyżej mianowanego, nie оголаając chorągwi województwa i powiatów stawić powinni.

Miejsce stawienia pocztów i ściągnięcia się konnego żołnierza pod chorągiew jm. pana rotmistrza od nas obranego w Urzędowie, pieszym zaś ludziom pod chorągiew pieszą w Pu[c]haczowie pro die 20 maii naznaczymy.

Dzień popisu na miejscu zwyczajnym pod Lublinem pomienionych ludzi, tak konnej jako i pieszej wyprawy, z należytych jako rzecz sama wyciąga i prawo wyraźnie opisało porządkiem i munderunkiem, tudzież prowiantem pro die ultima maii, na tenże czas i sejmik potrzebny [k. 351] dla dalszego rozporządzenia i namowy składając determinujemy.

Pierwszej ćwierci służba temu żołnierzowi wyprawnemu a die ultima maii, to jest od aktu i dnia popisu zaczynać się ma, a in quantum by konny żołnierz na drugą ćwierć in opere belli zostawał, namowę płacy na dalsze ćwierci i traktamentu postanowienie do sejmiku wyżej naznaczonego odkładamy.

Którą wyprawę tak uchwaloną arendarze, zastawnicy, którzy in possessione bonorum actualiter nie są, sumy tylko na dobrach asekurowane mający, tudzież wyderkarze, których sumy tylko na prowizjach zostają, także i ci, których sumy jakimkolwiek sposobem asekurowane per provisiones fruktyfikują, konia jednego do 10 tysięcy zł wyprawując odprawować powinni. Zastawnicy zaś in reali dóbr zastawnych possessione zostający ex quantitate tylko dymów przez przysięgę ewindykowanych, a nie od sum tę wyprawę ponosić mają, tak jako się wyżej opisało, albo sami pocztu swe na dzień i miejsce wyżej specyfikowane stawiając, albo pieniądze pro interesse et quantitate dymów poseszej swojej na zaciąg ludzi konnych oddając.

Miasta też podług opisu konstytucyj i rygoru, zaraz na się in casu nie dosyć uczynienia pospolitemu w tym prawu dosyć czyniąc, do teź wyprawy należeć mają.

Żydzi z dóbr wszystkich królewskich, duchownych i naszych ziemskich tenże ciężar wyprawy sustinere powinni, takową jednak dystynkcyą, aby z dóbr królewskich i duchownych i w nich mieszkający, ze 20 dymów tylko pieszego jednego na ćwierci dwie w porządku i barwie, tudzież prowiancie wyżej opisanym, na dzień i miejsce naznaczone sub rigore suprascripto in constitutione expresse wyprawili. Z dóbr zaś ziemskich z dymów 30 konia jednego pod chorągiew jm. pana rotmistrza zaciągu konnego na tenże czas i miejsce stawili, albo pieniężną kwotę na zaciąg z dymu po zł 4 i groszy 15 z traktamentem rachując do rąk jm. pana rotmistrza albo aubdelegati jego, jm. pana Adama Szaniawskiego, za atestacyją względem stawionego pocztu albo kwitem odebrania pieniędzy i traktamentu

oddali. Gdzie i z dóbr królewskich i duchownych traktament jm. panu rotmistrzowi pieszemu należy po złotemu jednemu z dymu, kwitowego zaś, jeżeli kto całego konia albo pieszego wyprawować będzie lub pieniądze na zaciąg da, nad groszy 5 przez jm. pana subdelegata, jeżeli zaś quantitas dymów czyjej poseszej na całego konnego albo pieszego nie wystarczy, od takowego kwitu nad groszy 3 nie powinno być wyciągano. To warując, [że] in quantum by traktament ichm. konnego i pieszego zaciągu rotmistrzom z dymów pozwolony nie wynosił sumy wyżej specyfikowanej, tedy cokolwiek do pomienionej nie dojdzie kwoty, defekt ten z podatków innych supplere województwo nasze ichm. obiecuje.

Ktokolwiek w różnych województwach [i] ziemiach swoje mający facultates w jednym województwie z dóbr swych wszystkich wyprawę tę egzekwować zechce, ten praevia manifestatione w grodzie przy specyfikacji, w którym województwie i wiele ludzi wyprawuje, intentioni prawu dosyć czynić powinien.

To też dalszemu województwa naszego zniszczeniu zabiegając praesenti laudo według prawa praecavemus, aby ichm. panowie rotmistrze albo ich namiestnicy odprawivszy popis in triduo, z chorągwiami konnymi i pieszymi żadnych stanowisk i noclegów po dobrach królewskich i duchownych, daleko więcej ziemskich nie odprawując, ani egzakcjami statyjnymi agrawując, do obozu ruszywszy się ciągnęli, a to pod sądami i winami tak w terażniejszej konstytucyjnej jako i w artykułach wojskowych szerzej opisanymi.

Przychylając się tudzież do asekurowanej Rzeczypospolitej wojsku zapłaty na oneż pogłównie generalne, tak duchownego jako i świeckiego stanu, cuiuscunque conditionis sexus et praeeminentiae ludzi, to jest w konstytucyjnej instruktarzu³³⁸ wyraźnie ocyrklowane przyjmujemy. Który to podatek po odprawionym przez ichm. duchownych qualitatibus et quantitatibus personarum konotowaniu, najdalej we dwóch, trzech albo czterech niedzielach [k. 351v] do rąk ichm. panów poborców naszych oddawać powinniśmy, sub poenis lege novella sancitis.

Do której exactoratus funkccyj obraliśmy e gremio nostri z województwa lubelskiego i powiatu urzędowskiego, jm. pana Remigiana Uniszowskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Mikołaja Paskuckiego. Którzy zarówno z sukkolektorami swymi, także possessionatis nie pierwiej do wybierania podatku tego accedere mają, aż jurament rotą w konstytucyjnej opisaną, to przydawszy, że kwitowego więcej nad opisaną kwotę laudo praesenti a contribuentibus dopomagać się nie mają, w grodzie deponere powinni, mając sobie pozwolone przez prawo solarium po pół

³³⁸ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 239–254.

grosza od jednego złotego. Tego też specjaliter dokładając, aby kwitowego z całej wsi nad groszy 5, z miasteczek zaś ad proportionem osiadłości, od uboższych w osadę i ludzi mniej, od osiadlejszych i majątniejszych pro arbitrio et conscientia więcej, jednak i od tych nad zł 2 albo 3 nie domagali się.

Lublin miasto z jurysdykcją swoją, także jurysdykcyjne wszystkie przy Lublinie w posesji różnej duchownych, mie[j]skich i szlacheckich osób zostające, ad proportionem osiadłości i ludzi liczby z kwitowym fidei dexteritati et conscientiae ichm. panów egzaktorów committitur, którzy cokolwiek in libere z miast i jurysdykcyj innych przyległych, wzajem i miasteczek offeretur non adigendo ich, do płacenia większej kwoty kontentować się powinni. Ichm. panowie poborcy w kwitach swych quantitate personarum et summarum specificie konotować i we wszystkim podług konstytucyj opisu sprawić się mają. Więc i kwity rozrodzonym braci z całej wsi, nie upominając się więcej kwitowego, nad groszy 5 dawać powinni hoc reservato, jeśliby ob discordiam kamposesorów wsi osobno kwity dawać przyszło, aby więcej nad grosz jeden nie wyciągali.

Dalszej zapłaty wojsku sposobów przez Rzeczpospolitą obmyślonych nie odbiegając i owszem ad intentionem omnium ordinum konformując się, szelężne generalne od wszelakich likworów, które zarówno wszędzie ceną, a niemniejszą nad inne mają być sprzedawane po wszystkich dobrach królewskich i duchownych i ziemskich, miastach, miasteczkach, wsiach non obstantibus quibusvis libertationibus, od każdych groszy trzech szeląg jeden, inkludując w to zakonne i duchowne karczmy, szynkowe domy dworskie [i] insze jurysdykcyjne cuiuscunque status et praeminentiae nie ekscypując. Nadto od tegoż podatku i braci rozrodzonych, którzy się szynkami bawią raczej generalem, gdzie tylko jeno szynki po wsiach i miasteczkach odprawują się, tak aby żaden ani duchowny, ani zakonny żadnej protekcji im nie dawał, non obstantibus privilegiis et libertatibus sub amissione liquorum i statków, który prowent szelężny województwa naszego ad praescriptum legis sobie zostawujemy. A ten podatek ma się zaczynać od dnia 1 maja anni praesentis, a skończyć się ma na takowyż dzień za rok przyszły.

Sposób zaś wybierania szelężnego ten ma być zachowany, aby miasta [i] miasteczka dwóch ex magistratu albo mieszczan, których sobie panowie poborcy do wybierania podatku tego sposobnych proponent et acceptabunt, ze wsiów także z gromady dwóch, których dwór, to jest dziedzic albo dzierżawca postanowi. Bracia zaś rozrodzeni albo każdy suo pro interesse albo przez obranego de medio sui, podatek ten szelężny co miesiąc wybrawszy do rąk panów egzaktorów za kwitami ich oddawać. Resztę zaś przy miesiącu trzecim odwioz[ł]szy, jurament w grodzie super

fidelem całego kwartału exactionem (których jednak jurament quo ad interesse braci rozrodzonych osobom ich i sucesorom nic derogare in paritate praerogativae nobilitatis nie ma) wykonać i uczynić powinni, a to sub rigore banicyj et triplicis pensionis in novella constitutione założone. Officia zaś takowych retentorów na delatach przez panów egzaktorów podanych sub paenis lege novella descriptis egzekwować tenentur.

Do którego podatku wybierania obraliśmy z lubelskiego powiatu jm. pana Jakuba Jaślikowskiego, z urzędowskiego jm. pana Tomasza Baranowskiego, z tą jednak deklaracją, że jeden drugiego impediować w egzakcyj nie powinien miasteczek albo wsi, do którego [k. 352] powiatu należących. Z ziemie łukowskiej jm. pana [Wojciecha] Oknińskiego komornika ziemskiego łukowskiego. Którzy to szelężnego podatku, jako i pogłównego exactores solario podług opisu prawa, także kwitowym, zgodną decyzją województwa postanowionym plus non extorquendo kontentować się mają.

A dla większego warunku pieniędzy wzwyż pomienionych i szelężnego podatków wybranych i onych rozrządzenia, nie mniej bezpiecznego konserwowania, tudzież dalszej samych że panów egzaktorów przestrogi i informacyi, uprosiliśmy za superintendentów i przełożonych e gremio nostri z województwa lubelskiego, jm. pana Jerzego Szornela sędziego, Szczęsnego Konstantego Szaniawskiego pisarza ziemskich, [a] in quantum by legalitate trybunalskiej funkcycy nie był impeditus, jm. pana Remigiana Kiełczewskiego miecznika i podstarościę lubelskiego grodzkiego, który jm. pan miecznik i podstarości jako pars officii do egzekwowania delat per se vel vicesgerentem podług prawa należy.

Z ziemie łukowskiej jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemskiego, jm. pana Stanisława Celińskiego podsędka ziemskiego i podstarościę grodzkiego, jm. pana Jana Domaszowskiego wojskiego łukowskiego. Których wszystkich ichm. ordynacyj ichm. panowie poborcy obojga podatków słuchać, kalkulacyje pieniędzy wybranych w czasie przez ichm. naznaczonym czynić, a po uczynionej kalkulacyj też pieniądze wybrane ichm. prezentowawszy, w skrzyniach pod pieczęciami swymi zamknięte, na miejsca bezpieczne przez ichm. deklarowane i pokazane deponować i od tego schowania albo sklepów klucze, także od skrzyń ichm. albo jednemu z nich, któremu to zgodnie zlecą, oddawać powinni. Tych jednak pieniędzy na żadne inne okazje i potrzeby oprócz in laudo praesenti wyrażone nie udawać i ruszać nie powinni.

Asygnacyje, które z skarbu koronnego do panów egzaktorów województwa całego wynidą, jeśliby jaka w nich zachodziła perplexitas do całego sądu skarbowego odsyłać, decyzj całego sądu i deklaracyj słuchać, z pieniądźmi zaś, które do wydanych z skarbu asygnacyi super restabunt,

albo sami przez się oddawać, albo przy jm. panu deputacie na Lwowski Trybunał obranym odwozić i tam dostateczną skarbowi koronnemu kalkulacją uczyniwszy, kwit z wypłaconych asygnacyi na województwo całe wyjednać powinni, nie implikując w to ichm. panów superintendentów, którzy się do tych pieniędzy, ani egzakcyjej ich, tykać nie będą.

Na tenże Trybunał Radomski we Lwowie deklarowany wzwyż pomienionego jm. pana Jana Gałęzowskiego z Targowisk obieramy, pozwalając jm. solarium zł półtora tysiąca.

Powszechną uchwałę całej Rzeczypospolitej quo ad interesse województwa naszego zarówno z innymi egzekwując, podatek generalny akcyzy na zapłatę wojsku ordynowanej od wszelkiego stanu duchownego i szlacheckiego nemine excepto po wszystkich miastach, miasteczkach i wsiach, gdzie tylko targi bywają, podług opisu prawa świeżo uczynionego zlecenia skarbowi koronnemu, aby ten podatek per suos delegatos per cursum et spatium medii anni wybierał, jako się ponosić submitujemy, tak że nikt kontrybucyjej podatku tego quovis modo przeszkadzać nie ma, praesenti laudo rigor na takowych założony reasumujemy.

A że tak wiele retentorów pozostało w województwie naszym, które jako najprędzej excutere, a z nich zatrzymane różnym płace uiszczać i eksplikować się w nich należy, pewniejszego jednak nie widząc sposobu do windykowania onych przez reasumpcyją fiskalnych sądów formalnych województwa naszego, te tedy sądy fiskalne całego województwa tak tu w Lublinie, jako i ziemi łukowskiej pro feria secunda post Dominicam Exaudi proxime venturam³³⁹ deklarujemy. Do których sądów przy ichm. urzędnikach ziemskich i grodzkich, którzy na ten czas są i będą praesentes, upraszamy, z województwa lubelskiego jw. jm. pana Aleksandra Ludwika Niezabitowskiego kasztelana bełskiego, lubelskiego etc. starostę, jm. pana Tomasza Innocentego Zaporskiego skarbnika, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzkiego i komornika granicznego, lubelskich, jm. pana Franciszka Wysockiego pisarza grodzkiego stężyckiego i komornika ziemie [k. 352v] lubelskiej. Z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Sowczyńskiego chorążego³⁴⁰, jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemskiego łukowskiego, jm. pana [Piotra] Rudzińskiego stolnika, jm. pana Stanisława Celińskiego podsędziego ziemskiego łukowskiego i podstarościego grodzkiego, jm. pana Bernarda Beyda Rzewuskiego cześnika, jm. pana [Kazimierza] Olędzkiego łowczego, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, jm. pana Aleksandra Ługowskiego miecznika i podwojewodzkiego łukowskiego, jm. pana Jana

³³⁹ 15 maja.

³⁴⁰ *Wawrzyniec Suffczyński.*

Domaszewskiego wojskiego, jm. pana Kazimierza Rogalę komornika granicznego łukowskiego, jm. pana Leopolda Sczygielskiego absentia unius duorum pluriumve non obstante obraliśmy. To annectendo, iż ci ichm., którzy lub na sądach palatynalnych blisko przeszłych ex vi confaederationis postanowionych, kędy się i skarbowe sprawy sądziły, lub na dawniejszych fiskalnych sądach jurament odprawili, już ad iterandum hoc idem iuramentum, ci jednak ichm., którzy tego na pomienionych którychkolwiek sądach nie egzekwowali, sądom tym praevis iuramento praeesse mają. Na których sądach skarbowych nie tylko retentorowie podatków wszystkich, podymnego, czopowego i szelężnego sprawować się powinni, ale też i ichm. panowie egzaktorowie dawniejsi, jako to jm. pana Adam Psczołka Wilczopolski, in quantum kalkulacyjej nie uczynił. Tudzież jm. pan [Krzysztof] Tręmbiński, jm. pan Marcin Piotrowski kalkulacyje oddawać i retenta weryfikować i egzekwować per officium competens tenentur. Tamże rationes jm. pan Stanisław Kielczewski cześnik jako dystrybutor soli, także jm. pan Remigian Kielczewski miecznik i podstarości grodzki lubelski jako czopowego antedecanus administrator, administracyjej swojej exponent. Przed tym sądem fiskalnym lubelskim ichm. panowie exactores ziemie łukowskiej antedecanei i teraz świeżo do podatków wzwyż pomienionych obrani, z regestrami egzakcyi swych comparere dostateczne i zupełne kalkulacyje czynić i z nich retenta demonstrare.

Cokolwiek zaś przez rachunki tam czynione liquidabitur retentów przez jak najprędszą vindicare eksolucyją windygowane, za asygancyjami uiszczać powinni, sub poenis ex nexu prawa świeżego et arbitrio iudicii fiscalis irrogandis. Toż winiarze, którzy anteriori laudo refragarii zostając szelężnego od wina iuxta laudum antierius nie oddawali, sprawować się iudicatis et poenis iudicii subesse mają i z nich teraz egzekucyja jako ex convictis peragi ma.

Na których sądach fiskalnych jm. pan [Jan] Wioteski podczaszy trębowolski, jako się na terażniejszym zjeździe naszym personaliter comparens, lubo convictus submitował sub beneficio conductus laudi praesenti, któremu locum standi na tych sądach i skarbowych tylko przyznawamy, respektem nie dosyć uczynienia winnej przez się sumy na zaciąg chorągwie województwa naszego zawziętej, sine omni exceptione sprawić się powinien.

Regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronne-
go³⁴¹ pozostałym zatrzymanej płacy długu omni ex parte uiścić się życząc, a nie mając na ten czas sufficientiam rzetelnej de integro i skutecznej zapłaty, z świeżych zaś podatków contribuere na to per inopiam et defectum

³⁴¹ Jan Sobieski.

nie mogąc, takowym sposobem adracyjonalną obmyślamy satysfakcją. Zatrzymanej soli za lata przeszłe na województwo nasze przychodzącej beczek numero 2500, na terażniejszy zaś rok beczek numero 1500, za osobnymi asygnacyjami skarbowymi, którą deductis oneribus kwoty na Króla JM należący, tudzież expens na sprowadzenie [k. 353] onej po zł 13 beczkę rachując praecommittimus. Asygnacje obie, dawniejsze i świeższe, do rąk jm. pana [Waleriana] Silickiego regimens kwatermagistra, do nas od całego regimentu przy liście jm. pana hetmana wielkiego koronnego deputowanego, za kwitem jegoż z odebranych oddać i w tym publice nomine do jm. księdza pisarza skarbowego najwyższego³⁴² napisać zleciliśmy. Czego zaś in residuo z przekazanej soli nie dobierze, z przeszłych podatków retent (które ichm. panom egzaktorom przez egzekucyje nieodwłoczne vindicare serio iniungimus, rigor na nich dawniejszym i świeższym prawem założony ex nunc interponimus) zapłacić i wyliczyć laudo praesenti deklarujemy.

W nieostatnim respektie kładąc zasługi chorągwie jm. pana [Jana] Rzeczyckiego rotmistrza województwa naszego, za 4 ćwierci zatrzymane, takowym je upłacamy sposobem. Ćwierci 2 z przyszłego najpierwszy egzakcyi szelężnego podatku, który iuxta dispertioem prawa a 1 maii currere zaczyna się, zapłacić autoritate zjazdu niniejszego submitujemy się i tę sumę za ćwierci 2 na ten czas płacić deklarowaną, panom egzaktorom szelężnego, aby wyliczyli, zlecamy. Kwotę tę jednak z szelężnego prowentu wyliczoną z retent dawniejszych podatków, jako to czopowego, podymnego, odliczyć do rąk panów egzaktorów podatków terażniejszych przez ręce antedecaneorum exactorum iniungendo. Drugie zaś ćwierci 2 ostatnie, consensu praevio samegoż jm. pana rotmistrza, do dalszego prorogujemy czasu, pewny podatek na eksolucyją onychże uchwalić i postanowić obiecując się.

A że samemu jm. panu rotmistrzowi przy różnych ekspensach [i] konkurencyjach wyświadczona przez województwo nasze gratitudo na ten czas być praesto nie może, in vim onej wygadając desiderii sumy 2 tysięcy złp, także ją z szelężnego prowentu wyliczyć panom egzaktorom za kwitem jm. cum conditione tej sumy z inszych podatków dawniejszych, czopowego et cuiuscunque generis, tymże panom poborcom restitutionis committimus.

Instancyją jw. jm. pana wojewody naszego³⁴³ wielce miłościwego pana jako najwdzięczniej przyjmując, ponieważ jm. asygnacyjej do jm. pana [Krzysztofa] Trębińskiego egzaktora naszego, z skarbu wydanej nie jest

³⁴² Dobrogost Madaliński.

³⁴³ Władysław Rej (Rey).

totaliter satisfactum, i suma 14 set złp nie dopłacona zostaje, sumę pomienioną 14 set złp [z] szelężnego, które ex vi anterioris laudi currere poczęło, skutecznie wyliczyć ad primam instantiam jm. zlecamy. Tę jednak sumę jm. pan Trembiński tak z retent pozostałych, jako i sumy przy jm. panu [Adamowi] Wilczopolskim zostającej, o którą litispendentia zaszła, ewindykowawszy in locum wydanej kwoty z szelężnego, restituere do rąk pana Jungi za wiadomością jm. pana pisarza ziemskiego lubelskiego³⁴⁴ marszałka koła naszego, laudo praesenti obligatur sub poenis in iudicio fiscali vindicandis.

Na pilnym baczeniu wdzięczności naszej ex aequo et iusto mając desudacyje ichm. panów posłów naszych cum dispendio zdrowia, przy znacznych podjęte tak długo kosztach, onym in vim consolationis po zł tysiącu pro persona każdego z ichm., z tegoż prowentu szelężnego anteriori laudo uchwalonego lub w gotowiźnie lub na retentach zostającego, oddać i do rak ichm. odliczyć naznaczamy. Tymże ichm. panów posłów naszych intimamus, aby przeciwko konstytucyjnej świeżej, która Żydów wszystkich od pogłównego generalnego eximit³⁴⁵, tudzież innym punktom, który by tylko z prawem i konsensem ordinum zgadzać się nie zdąży, stanąwszy ad acta, personaliter de invaliditate earundem niemieszkaną uczynili manifestacją.

O znacznej prowentu starostwa kazimierskiego, z którego dorocznie do skarbu idzie kwarta, diminucyjnej przez niepłacenie cła wiślnego i innych od towarów kupi Wisłą [k. 353v] na statkach spływających, a to za protekcjami od różnych dawanymi dowodnie będąc informowani, niniejszą uchwałą naszą ostrzegamy, aby takowych dawać protekcji, których świeższe i dawniejsze zabraniają prawa, nikt nie praesumował. W szynkach także miasta Kazimierza, które się przez kościelnych w domach ex vi legationum mieszczan przez wyderkafy puszczonej z ujmą prowentów kazimierskiego zamku i z szkodą podatku, jako to czopowego województwa naszego odprawują, więcej nie przeszkadzał, nie derogando jednak prawu o poświętnym.

Lubo się jm. pan [Bernard] Głuszyński podstoli nowogrodzki, nonus administrator czopowego dalszej onego zbrania [się] administracyjnej i in consessu nostro benevole deponit, tę jednak jm. depozycją do przyszłego zjazdu naszego sejmikowego na czas wzwyż mianowany złożonego, tudzież ekspiracyjnej całej ćwierci odkładamy. Po której wy[l]ściu i determinacyjnej powinien jm. będzie administrationis suae zupełną uczyniwszy kalkulacją, to co z niej demonstrabitur, do województwa importare.

³⁴⁴ *Feliks Konstanty Szaniawski.*

³⁴⁵ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 215.*

Skłaniając się do suplik przez pogorzalców województwa naszego wniesionych, jako to supliki jm. pana Stanisława Olędzkiego z Jezior, tudzież łukowskich i sieleckich mieszczan i innych tak wielu tych, przy prawie o pogorzalcach (od podatku jednak pogłównego i szelężnego, w którym prawo neminem excipit nikogo nie uwalniając) konserwujemy i anteriora lauda w tym reasumujemy hac subiuncta declaratione, żeby podatek czopowego od domów tych, które od ognia zachowane i szynk w nich idzie, wniesiony i zapłacony był.

Co do instancyj ichm. panien zakonnych mający[ch] z prawa terazniejszego pozwolone świeże przysięgi na dezolacyi dymów, pozwalamy, aby ichm. wyprawę tę wyżej opisanym sposobem uchwaloną, praevisio iuramento przez poddanych wsi i majątności swych ex quantitate dymów na ten czas osiadłych, odprawowały. W innych zaś podatkach, jako to pogłównego i szelężnego, do świeżego postanowionego prawa in toto referujemy się.

Która to uchwała nasza i zgodne postanowienie, aby tym pewniej i doskonalej wszystkim województwa naszego obywatelom wiadoma była, onę przy podpisie ręki jm. pana marszałka koła naszego ad acta niniejszego grodu lubelskiego podać zleciliśmy. Urząd zaś pomieniony grodzki lubelski też laudum nasze do grodu łukowskiego jako najpilniej przesłać powinien.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym r. P. 1673.

Szczęśny Konstanty Szaniawski pisarz ziemski lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXIII. Sejmik z limity w Lublinie 31 maja 1673 r.

1. *Laudum sejmiku z limity w Lublinie 31 maja 1673 r.*

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 353v–355 – kopia; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8333, k. 37–40v – kopia³⁴⁶; **Rkp. 3.** BOssol. 216, s. 177–184 – kopia.

[k. 353v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na dzień ostatni miesiąca maja r. P. 1673 na zwyczajne konsultacyjom naszym miejsce zgromadzeni, chcąc utrapionej Ojczyźnie na blisko przeszłym sejmie podane, a na sejmiku relationis aprobowane, ex quo tenetur affectu effectuare obrony remedia, takowy za łaską

³⁴⁶ W grodzie lubelskim laudum oblatował Gabriel Rozwadowski podczaszy łukowski, marszałek sejmiku, 5 VI 1673 r., a w grodzie łukowskim Stanisław Szaniawski, 9 VI 1673 r. BPAU-PAN 8333, k. 37.

najwyższego Majestatu Boskiego zgodnymi wszystkie nasze zdania sekundującego głosami spólnie między sobą namówiliśmy uchwałę.

Referując się naprzód we wszystkim ad laudum sejmiku relationis blisko przeszłego, którym jm. panu Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu, konnemu, także jm. panu Andrzejowi Rozwadowskiemu podstolemu ziemi łukowskiej, pieszemu, rotmistrzom województwa naszego pro die ultima maii popis chorągwi kompaniej, także ludzi pieszych [k. 354] vigore laudi anterioris naznaczony ichm., tedy jm. pana Kazimierza Domaszewskiego starostę łukowskiego, ichm. panów, Stanisława Kielczowskiego lubelskiego, jm. pana Bernarda Beida Rzewuskiego łukowskiego, cześników, jm. pana Remigiana Kielczowskiego miecznika i podstarościego lubelskiego, jm. pana Tomasza Innocentego Zaporskiego skarbnika lubelskiego, jm. pana Aleksandra Kielczowskiego łowczego mielnickiego, jm. pana Franciszka Stońskiego wojskiego krasnostawskiego, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzego i komornika granicznego lubelskiego, jm. pana Krzysztofa Tręmbińskiego uprosiliśmy. Którzy by na miejsce popisowe zwyczajne zjachawszy, porządek kompaniej, rynsztunków, pocztów i koni obaczywszy exactissime konotowawszy, monderunek także piechoty opatrzywszy, nam w kole naszym relacją uczynili i na to osobliwą mieli ichm. refleksją, aby ludzie, którym incumbit samym na pospolitym ruszeniu zostawać, pod znakiem jm. pana rotmistrza nie zostawali.

Więc że plurimum interest województwu naszemu, aby integritatem reputacjey conservando na niej aliquo praetextu (przez jakie, strzeż Boże, kompaniej nie szwankowało rozerwanie), przeto zarazem na drugą ćwierć tymże chorągwiom obiema, ad mentem legis stosując się, obmyśliliśmy żołd kwarciany konnemu po zł 41 na koń. Piechocie żołd, pieszemu żołnierzowi zwyczajny kwarciany z podymnego, z ziemskich konny, z królewskich zaś i duchownych dóbr, pieszej chorągwi.

Podymne zaś to iuxta abiurata moderno zł 1 i groszy 20 z dóbr ziemskich i dymu na konną chorągiew, z dóbr zaś duchownych i królewskich na pieszą zł 2 [i] groszy 9, inkludując to już i traktament ichm. panów rotmistrzów obydwu, [co] jest naznaczone i wydane być ma primis diebus iulii ad manus, lubo do samychże ichm. panów rotmistrzów, lubo jm. pana Adama Szaniawskiego eo nomine proszonego. Do ziemie zaś łukowskiej ex utrius bonis jm. pana Marcina Szaniawskiego similiter od ichm. proszonego.

Zna się do tego województwo, że wzięwszy na się exolutionem zasług regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³⁴⁷ przychodzących onemu, częścią dla wielkiej dezolacjey, częścią dla za-

³⁴⁷ Jan Sobieski.

trzymanego w niektórych ośmiorga podymnego dawno uchwalonego instantaneam, dotąd solutionem praestare nie mogło. Chcąc jednak częścią tak gorącym jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego correspondere instancjom, częścią też krwawe ichm. panów wojskowych ukontentować in parte przynamniej prace, sól od skarbu województwu winną, praecipuum każdego z nas sustentamentum et alimentum sobie prawie od gęby odjąwszy, temuż regimentowi za asygnacją województwa do odebrania zlecamy. Której, że ichm. panowie administratorowie żup i inni ichm., quibus attendentia soli incumbit in returdationem summam nie wydają, uprosiliśmy zgodnie jm. pana Dzierżka³⁴⁸ de medio nostri, aby jm. jechał do Króla JM P. n. m. i uskarżał się imieniem całego województwa de eusmodi panów administratorów w wydawaniu tej soli renitentia, a oraz suplikował JKM, aby za jego rozkazaniem pomienionemu regimentowi jako najprędzej in exolutionem zatrzymanych wydana była zasług. Czego, gdyby jm. pan poseł nasz u JKM efficere nie mógł, zleciliśmy jm. panu Franciszkowi Janiszowskiemu instygatorowi województwa naszego, aby on wszystkich, którym attendencyja soli zlecona jest, inter causas fisci do Trybunału przypozwawszy, z nimi iuris remediis o ekstradycją soli czynił et sine intermissione urgeat.

Temuż regimentowi czopowego dawnego retenta i terazniejsze u jm. pana podstolego nowogrodzkiego³⁴⁹, świeże także u jm. pana Marcina Piotrowskiego egzaktora [k. 354v] ośmiorga podymnego, sumy na retentach z tegoż ośmiorga podymnego przekazujemy. Które to retenta jm. pan egzaktor jako najprędzej wybierać będzie i one per executionem subdelegati ab officio castrensi, przy asystencyjej żołnierzy od regimentu przydanych (ta jednak ma być jako najskromniejsza) vindicabit. Jeśliby zaś był jm. pan egzaktor in exigendis eusmodi octo contributionum fumalium retentis remissior, zleciliśmy to jm. panu instygatorowi województwa naszego, aby z nimże samym ratione renitentiae inter causas fisci palatinatus prawnie czynił. Za co jm., tudzież zawdzięczając mu podjęte w sprawie województwa z panem [Janem] Wioteskim prace i do dalszych zachęcając go usług, naznaczyliśmy u jm. pana podstolego nowogrodzkiego z czopowego zł 100.

Widząc, jakie się wielkie omieszkanie dzieje ludziom na usługę Rzeczypospolitej zostającym, który do województwa naszego z asygnacjami od skarbu wydanymi zjachawszy, dla nierychłego pogłównego wydania cum summo jm. pana egzaktora acerbitate, a co większa non mediocri cum periclitantis Patriae discrimine, czas drogi czekając trwają. Przeto

³⁴⁸ *Zapewne Remigian Dzierżek.*

³⁴⁹ *Bernard Dunin Głuszyński.*

uchwałą terażniejszego sejmiku ustanawiamy, aby pogłówne to prawem naznaczone, w tym koniecznie tygodniu wydane było. Kto by zaś go nie wydał, executioni per legem circumscripto subesse powinien. Ichm. zaś panowie egzaktorowie in exigendis contributionibus, tak pogłównego jako i podymnego, in toto do instruktarza referując się, nie czyniąc żadnej cuiuscunque status et conditionis ludziom agrawacji, powinni secus, kto by się sprawił, ad cuiusvis instantiam pozwany sprawić się powinien.

Querulabatur jm. pan [Remigian] Unieszowski do wybierania pogłównego od nas uproszony, jakoż ex re oculis subiecta constabat, że nad zamiar wiele asygnacyi z skarbu koronnego do województwa naszego wyszło, których, że in possibilis est exolutio, przeto tenże jm. pan Unieszowski calculationem quam sufficientissimam in iudiciis fiscalibus (których reasumpcyą feria secunda post octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini³⁵⁰ determinowawszy, do sądzenia sporów skarbowych ichm. anterioribus laudis już uproszonych i teraz upraszamy) uczyni, jako wiele być może wszystkiej z województwa naszego pogłównego sumy. Z której, jeżeliby się co więcej pokazało nad 63 tysięcy i zł 800, wydawszy asygnacyą dawniejszym de restanti dwie świeżo wydane asygnacje, to jest jedną jo. książęcia jm. pana wojewody wołyńskiego³⁵¹, drugą jm. pana starosty parczewskiego³⁵², chorągwiom wypłacić, reliquum co by jeszcze super esset zatrzyma przy sobie, da declarationem województwa.

Z dóbr duchownych i królewskich pogłówne i piechota iuxta legem do województwa i rotmistrza od województwa obranego należeć ma i onym nullatenus ichm. duchowni usurpare sobie nie mają, ani pogłównego do siebie obierać, o czym list do jm. księdza biskupa krakowskiego³⁵³ napisany będzie. Toż się ma rozumieć o jurysdykcjach przy Lublinie będących, że i z tych piechoty i pogłówne non alibi, tylko do województwa należeć będą. Panowie zaś mieszczenie podymne nie inaczej, tylko proportionaliter według intrat i pocztów płacić mają. Także też ichm. obywatele z kamienic i dworów swoich. Żydzi similiter z swych kamienic i domów. Exactores autem od panów mieszczan podani i do wybierania podatków terażniejszych naznaczeni, nie tylko super realitatem exactionis, ale też super quantitate exactae summae, i jako ją fideliter wybierają juramentem comprobabunt, także i to, jako te podatki fideliter et integrae oddadzą.

Znajdują się takowi między rozrodzonymi bracią, którzy sub patrocinio tituli nobilitatis i urodzenia szlacheckiego piwa i insze trunki szynkują i na szynk dają, szelężnego zaś prawem postanowionego dawać się

³⁵⁰ 12 czerwca.

³⁵¹ Michał Jerzy Czartoryski.

³⁵² Jan Karol Daniłowicz.

³⁵³ Andrzej Trzebicki.

zbraniają. Przetoż obviando eiusmodi diminutioni deklarujemy, [k. 355] aby wszyscy którzykolwiek szynkami się bawią i jakiekolwiek trunki i likwory na szynk dają, szelężne od nich ad mentem legis dawali, a ktoby chciał prawu niniejszej refragari uchwałę, in iudiciis fisci delatus etiam sine addicatione sprawić się powinien będzie.

Multum diminuitur przez to praerogativae status nobilitaris, kiedy Żydzi przez wybieranie akciej od rozrodzonych braciej szlachty i innych cuiusvis status et conditionis fidei orthodoxae romanae, ludzi onych aggravant i lekko poważają. Przeto postanowiliśmy, aby Żydzi po miastach i miasteczkach akcyzy nie wybierali i wybierać się nie ważyli sub poenis legum.

Instancją jm. pana pisarza polnego koronnego³⁵⁴ do nas respectu zniesienia aresztu z sumy jm. od Rzeczypospolitej naznaczonej, włożonego iustissimam a pretior respectum. Prosimy tedy jm. pana Gabriela Rozwadowskiego podczaszego ziemie łukowskiej, dyrektora na ten czas koła naszego rycerskiego, aby jm. list do jm. pana podskarbiego koronnego³⁵⁵ eo nomine napisawszy oraz i w instrukcyj tej jm. panu Dzierżkowi posłowi naszemu dołożył, żeby imieniem całego województwa upraszał jm. pana podskarbiego, żeby aresztu tego, jako prawu przeciwnego nie chciał admittere.

Tenże jm. pan poseł nasz o przywrócenie piechoty łanowej, także i oddanie soli województwu JKM P. n. m. upraszać imieniem całego województwa będzie. W czym się do instrukcyj in toto referować mają, od jm. pana marszałka i dyrektora koła naszego danej.

Instancją jm. pana podkomorzego lubelskiego³⁵⁶ do nas respectu niewydania ośmiorga podymnego dawnego ob conflagrationem ponowioną akceptujemy, i poddanych jm. laudi praesentis vigore od płacenia tegoż ośmiorga podymnego uwalniamy.

Instancją za jm. panem podstolim ziemie łukowskiej³⁵⁷ i wszystkimi parafianami ulańskimi uti zelo orthodoxae fidei ductorum acceptandum duximus, prosząc pomienionego jm. pana dyrektora naszego, aby jm. przy innym liście strony piechoty do książęcia jm.³⁵⁸ napisanym, list osobliwy do jego książęcej mości in praetensionibus ichm. panów parafianów imieniem koła naszego rycerskiego napisał.

Która to uchwała nasza i zgodne postanowienie, aby eo certius wszystkich województwa naszego obywatelom innotescere mogła, onę przy

³⁵⁴ *Stefan Stanisław Czarniecki.*

³⁵⁵ *Jan Andrzej Morsztyn.*

³⁵⁶ *Adam Pszonka.*

³⁵⁷ *Andrzej Rozwadowski.*

³⁵⁸ *Zapewne Dymitr Jerzy Wiśniowiecki hetman polny koronny.*

podpisie ręki jm. pana marszałka naszego koła rycerskiego ad acta grodu lubelskiego podać zleciliśmy. Urząd zaś pomieniony grodzki lubelski toż nasze laudum do grodu łukowskiego jako najprędzej przesłać powinien.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacjom naszym zwyczajnym, anno et die ut supra.

Gabriel Rozwadowski podczaszy ziemie łukowskiej, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXIV. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie [22] czerwca 1673 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Michała, Warszawa 15 VI 1673 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 471–472). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono.

1. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie [22] czerwca 1673 r.*

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 355–355v – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 216, s. 184–189 – kopia.

[k. 355] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo za uniwersałem JKM do województwa naszego die 15 iunii anno praesenti wydanym i sejmik nam na dzień a publicatione sui naznaczającym³⁵⁹, na miejsce sejmikom naszym zwyczajne zgromadzeni, uninami omnium assensu te zgodnie namawiamy punkta.

Powinną wprzód Królowi JM za ciekawe około całości Rzeczypospolitej staranie i pilne oko na następującą Ojczyznę niebezpieczeństw mołem, jako wierni poddani obligando gratitudinem do całej [k. 355v] Rzeczypospolitej zdania i woli JKM terażniejszym uniwersałem wyrażonej, którym nas o jako najprędze uchwalonych na przeszłym sejmie podatków JKM praemonet wydanie, i jako do najgruntowniejszej około całości Rzeczypospolitej zagrzewa obrady, z naszych stosujemy się animuszów ochotę. Aby tedy tym prędzej JKM requisitia wzięła swój efekt, że jeszcze niektórzy z obywateli województwa leniwi w oddaniu pogłównego znajdują się, tym nie dalej nad sobotę przyszlą wypłacenia się z retentów frysztu pozwalamy, abinde oraz reluctantibus i moram trahentibus beneficium abiurat dymów amputamus. Co jm. panu egzaktorowi naszemu u takowych per exequitio-nem militare cum triplici pensione repetere zleciwszy, pilno zalecamy.

A że ichm. braci sic visum, że to z lepszym województwa, aby podatek szelężnego co kwartał oddawano, a przysięgę nie chłopci, ale Żydzi sami, którzy arendy trzymają exequantur, invigilabit temu jm. pan egzaktor

³⁵⁹ Według uniwersału sejmiki miały zebrać się „na miejscach zwyczajnych, a publicatione tego uniwersału najdalej w tydzień”. ASWPK 1668–1675, s. 472.

nasz do tego uproszony, aby to absque województwa detrimento quam optima odprawowało się methodo.

Mając jeszcze vacantes species concepti doloris z tak rocznego zrujnowania województwa przez stanie obozem in visceribus onego JKM, dla tego e medio nostri w tym i w inszych fusius w instrukcyjej specyfikowanych interesach, uprosiliśmy jm. pana Andrzeja Ryszkowskiego, żeby przy wiernych zaleceniu usług naszych o odmienienie traktu ścia do obozu i ciągnięcia, in quantum by przyszło do tego pospolitego ruszenia, upraszał serio JKM. Któremu na expensa podróże zł 100 darowaliśmy i autoritate laudi praesentis jm. panu marszałkowi koła naszego iniunximus, aby do jm. pana egzaktora czopowego województwa naszego, pomienionemu jm. panu Ryszkowskiemu wydał asygnacyją.

A ponieważ nie wszystkim braci uniwersał ten JKM innotuit, inszych tedy interesów województwa materiem do większej braci frekwencji odkładamy, dla czego eandem sejmiku terażniejszego acivitate in toto conservando, [dies] 7 iulii do namówienia dalszych województwa obrad naznaczyliśmy.

Te tedy punkta zgodnie unanimi consensu omnium postanowione zlecieliśmy jm. panu marszałkowi kongresu na ten czas naszego do akt grodzkich lubelskich podać.

Jan Andrzej Sirakowski stolnik bełski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXV. Sejmik z limity w Lublinie 7 lipca 1673 r.

1. Laudum sejmiku z limity w Lublinie 7 lipca 1673 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 99, k. 587–589 – oblatą; w grodzie lubelskim oblatował Krzysztof Trębiński, marszałek sejmiku, 19 VII 1673 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 355v–356 – kopia; **Rkp. 3.** APL, TKL 442 (1118), k. 147–148v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 161–164v – kopia.

[k. 587] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego za uniwersałem JKM do województwa [k. 587v] naszego 25 iunii³⁶⁰ anno praesenti wydanym i na blisko przeszłym sejmiku produkowanym iuxta conservationem laudi anterioris, pro die 7 iulii na miejsce consultationum naszym zwyczajne dla dalszych około całości Rzeczypospolitej obrad zgromadzeni, te sobie zgodne unanimi omnium consensu namawiamy i postanawiamy punkta.

Jako zawsze województwo lubelskie wszelkie JKM desideria uprzejmym odbierało afektem, tak i teraz, licet in calamitoso rerum statu et summa województwa tego przez obóz tak roczny desolatione, życziwą

³⁶⁰ *Pomyłka. Powinno być „15 iunii”.*

JKM około całości Rzeczypospolitej odebrawszy przestrożę i o nierychłe podatków oddanie intymacją. Że niektórzy z obywatelów województwa tego zupełnie uchwalonych ob iniuriam temporum nie wypłacili podatków ichm. panom egzaktorom województwa naszego, aby executionem militare indilate cum adminiculo, jednak officii castrensis de retentoribus contributionum quarumvis odprawowali i już się więcej retentami nie składali, serio iniungimus.

Więc iż siła jest takich, którzy subsidium charitativum iuxta praescriptum constitutionis per inopiam oddawać nie mogą, tedy wniesioną eo nomine przez miasto lubelskie do województwa instancją do sądów fiskalnych [k. 588] województwa naszego pro cognitione et decisione referimus.

Co zaś strony wyprawy dymów z miasta pomienionego Lublina, te według uchwały miast górniejszych, jako to Krakowa i Warszawy, mieć chcemy, i aby tak miasto Lublin, jako i inne primae classis wyprawowało praesenti laudo deklarujemy. A że multum interest województwu widzieć taryfam wszelakich podatków, dlatego ichm. panowie poborcy nasi quarumcunque exactionum według zwyczaju antecesorów swoich księgi swoich egzakcji jak najprędzej porządnie spisać i spisane do grodu oddać będą powinni, i nie wprzód z wypłacenia tych podatków ichm. kwity odbiorą, aż te księgi do grodu oddadzą.

Regiment jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³⁶¹, aby condignam zasług swoich jak najprędzej odniósł mercedem, praesenti laudo mieć chcemy. Któremu in vim satisfactionis retenta wszystkie dawne i sól in anteriori laudo specyfikowaną naznaczamy, i żeby ichm. panowie poborcy nasi, do których regiment ten należy, około ukontentowania omnem adhibeant diligentiam serio iniungimus.

Punkt strony zasług chorągwie zaciężnej województwa naszego na drugą ćwierć winnych in anteriori laudo wyrażony in toto reasumujemy, eo adiecto, że kto by nie oddał tego podatku ad 15 augusti, cum triplici pensione et [k. 588v] poenis ten podatek oddać będzie powinien. Za skuteczną po wszystkie czasy jw. jm. pana wojewody lubelskiego³⁶² circa bonum Patriae et honorem województwa tego wigilancją, niemniej i za to, że ludzi swoich z innych województw do tego województwa aplikuje, wielce dziękujemy i jm. panu marszałkowi koła naszego, aby nomine on tego województwa condigne jm. przez list podziękować raczył zlecamy.

Lubo województwo lubelskie do wybierania podatków z ziemiej łukowskiej należących osobliwych panów egzaktorów z tej ziemie per antierius laudum obrało, jednak że ciż ichm. contraveniendo sancitis

³⁶¹ Jan Sobieski.

³⁶² Władysław Rej (Rey).

województwa tego iuxta mentem legis et praescriptum laudorum nie sprawują się, tedy ab hinc z ziemie łukowskiej sukkolektorowie tylko być mają i od egzaktorów województwa lubelskiego dependencyą mieć powinni. A ponieważ ci ichm. panowie egzaktorowie ziemie łukowskiej ani z dawnych podatków rachunków nie czynią, ani świeżę uchwalonych do skarbu województwa lubelskiego nie oddają, i owszem consessus publicos kiedy by rationem reddere powinni evitant. Tedy w tak jawnej województwa całego krzywdzie jm. panu [Franciszkowi] Janiszewskiemu instygatorowi województwa [k. 589] naszego, aby sobie prawnie ze wszystkimi ichm. pany egzaktorami ziemie łukowskiej, tak dawnymi jako i terażniejszymi, postąpił i onych do Trybunału eo nomine pozwał zlecamy.

W osobliwym to zawsze u województwa naszego bywało respektcie, aby ci, którzy życzliwe usług swoich województwu wyświadczali ochoty, za podjęte prace odbierali fawory. W czym, iż jm. pan [Andrzej] Ryszkowski w interesach województwa tego do Króla JM posłany, jawne przy relacji swojej cnoty i wszelkiego starania pokazał dowody, tedy ichm. [s] nagradzając podróżne expensa do 100 zł per antierius laudum deklarowanych, zł 50 przyłączamy, i aby te zł półtora sta jm. pan egzaktor czopowego sine omni mora oddał, praesenti laudo deklarujemy.

Te tedy zgodnie namówione i postanowione punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego spisać i spisane do akt grodzkich lubelskich podać.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym die 7 iulii a. D. 1673.

Krzysztof z Trębina Trębiński, marszałek natenczas województwa lubelskiego.

XXXVI. Sejmik deputacki w Lublinie 11 września 1673 r.

Zachowały się dwa listy wystosowane na tenże sejmik od osób ubiegających się o ordynację ostrogską³⁶³.

1. Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 11 września 1673 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 356v–358 – kopia; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 158–163v – kopia³⁶⁴; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8333, k. 41–44v – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 189–195 – kopia.

³⁶³ „List jm. pana wojewody belskiego hetmana polnego, który mając za sobą siostrę rodzoną księżniczkę jm. ordynację znieść chce. To pisze do całego województwa”, Luboml 1 IX 1673. BPAU-PAN 1070, k. 640; „List od jm. pana Lubomirskiego kawalera maltańskiego, w którym popiera prawa ordynacyi, aby ponieważ sukcesora nie masz, kawalera maltańskiego obierali. Do województwa”, Rzeszów 24 VIII 1673. Ibidem, k. 640v–641v. Tekst obu tych listów zamieszczony jest w ASWK, t. III, s. 458–460, 463.

³⁶⁴ W grodzie lubelskim laudum oblatował Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, marszałek sejmiku, 15 IX 1673 r. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 158.

[k. 356v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się na czas i dzień prawem opisany pro die 11 septembris, to jest pro feria secunda post festum Nativitatis Gloriosissimae Virginis Mariae do Lublina na miejsce konsultacyjom zwykłe, na obranie deputata na Trybunał, da Bóg, przyszły do Piotrkowa i Lublina, po obranym zgodnie sine quavis contradictione marszałku koła naszego jm. panu Franciszku Stoińskim wojskim krasnostawskim, obraliśmy oraz zgodnym consensum et suffragiis tegoż jm. pana Franciszka Stoińskiego za sędziego i deputata województwa naszego na Trybunał Koronny.

A lubo jm. pan Aleksander Zwiartowski i Piotr Gruszecki temu lenti przyszed[ł]szy do koła naszego nullo legis praescripto nec rationis praetextu, lec[z] solo temerario ausu, studio et praemeditato conceptu, po obranym już nemine contradicente pomienionym marszałku (na sam (censurae żadnej daleko więcej illicito tractamento niepodległy) Sąd Trybunału Koronnego przy obecności w kole naszym na ten czas kilku ichm. deputatów i świątobliwe decreta jego narzekając, i mówiąc, „nic nam po deputacie, ponieważ nas aggravatorie sądzą”) wyszli z koła. Ani powrócić za prośbą e medio posłanych braci chcieli, i owszem magnorum meritorum w województwie lubelskim urzędników słowy uszczypliwymi lżyli, a potem salvando errore protestationem contra illegimitatem electionis et actuum sejmiku, przybrawszy sobie do podpisu braci i szlachty etiam in medio consessus nie będących, uczynić chcieli. Tedy, aby to electioni legitimae nic nie praejudikowało, praesenti laudo pomienionego jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego, uti legitime in fundamento legis i zgodnie nie tylko obranego, ale etiam recusantem uproszonego, aprobujemy. Co tym mocniej stwierdzając uprosiliśmy przy jm. panu marszałku naszym e medio totus consessus ichm. panów sądowych ziemskich i innych urzędników i braci przy ichm., aby in quantum by protestacyja jaka przeciwko aktowi elekcyjej zanesiona być miała, imieniem całego koła reprotestacyją et solennem protestationem przeciwko ichm. samym uczynili. A zabiegając temu, aby tak illiciti ausus sejmików mieszaniny ludzi wielkich niewinne uszczerbki sine ratione et collusione legis impune abeant, zlecamy to jm. panu [Franciszkowi] Janiszewskiemu instygatorowi województwa naszego, aby jako laesionem prześwietnego Trybunału, tak i totius palatinatus per terminum tactum w Trybunale windykował.

A że dalszy sejmik po skończonym electionis ex vi conservationis et legalitatum obrany płace regimentowi jw. jm. pana hetmana wielkiego koronnego³⁶⁵, jm. panu rotmistrzowi naszemu konnemu³⁶⁶, calculationis

³⁶⁵ Jan Sobieski.

³⁶⁶ Jan Gałęzowski.

z pany poborcy i egzaktorami, i z innych poważnych racyi nazajutrz ciągnąć się musiał, tedy tegoż jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego do kontynuacyjej i dyrekcyjej koła uprosiwszy, takowe niżej opisane punkta namówiliśmy, na które unaniami consensu pozwalamy.

Nie tylko instancją jw. jm. pana marszałka koronnego zagrzani, ale ipso nexu powinności województwa naszego (wziąwszy na się płacą zasług regimentu jm. dragońskiego obowiązani) widząc, iż uchwalone anterioribus laudis et a latere podatki nie wystarczą wypłacić kilku ćwierci zatrzymanych per desolationem et aegestatem notum Reipublicae województwa, namówiliśmy na zapłatę temuż regimentowi i pozwolili sześcioro podymnego w lubelskim. Ziemia łukowska półpiąta, a to cum abiuratis modernis pro hoc tantum solo tempore et actu. Do którego podatku wybrania, z lubelskiego jm. pana Tomasza Baranowskiego, z ziemi łukowskiej jm. pana [k. 357] Marcjana Szaniawskiego naznaczamy, solarium zwyczajne po groszu od złotego pozwalając. Czas zaś wydania intra quatuor septimanus praefigendo etiam sub militari executione. Reliquum zapłaty temuż regimentowi z retent różnych pozostałych u ichm. panów poborców, które powinni ichm. ab actu praesenti w niedziel dwie executere, etiam per militem executionem sub poena peculatus et solutione de suo.

Na zapłatę chorągwi jm. pana [Jana] Gałęzowskiego rotmistrza konnego województwa naszego, lubo podatek dymowy po groszy 51 świeżo uchwalony, który in spatio tydnia jednego powinniśmy byli oddać, że dotąd nie wydany, tedy dla suplementu jm. i chorągwi, ile tak dawno w obozie gloriosae zostający, z szelężnego od wszystkich egzaktorów onym naznaczamy zł 6 tysięcy. Którą zaś kwotę z podymnego na zasługi chorągwi uchwalonego jako najprędzej jm. panu [Jakubowi] Jaślikowskiemu, lubo od któregokolwiek egzaktora szelężnego suma ta abo część jej od deputatów chorągwie odebrana będzie, panowie egzaktorowie podymnego oddać powinni będą.

Asygnacja skarbowa regimentowi jw. jm. pana kasztelana bełskiego³⁶⁷ na 20 tysięcy do jm. pana [Remigiana] Uniszewskiego poborcę pogłównego, dana, iż in toto wypłacona być nie może, tedy temu to regimentowi zł tylko 9 tysięcy za przyniesieniem sobie na tę sumę asygnacyjej jm. pan poborca wyliczyć ma, a resztę panowie deputaci u skarbu od regimentu requirent.

Zapłata jm. panu [Andrzejowi] Rozwadowskiemu podstolemu łukowskiemu [i] rotmistrzowi pieszemu, anteriori laudo uchwaloną, iż dotąd

³⁶⁷ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

zatrzymana i niewydana, praesenti laudo iniungimus, aby jako najprędzej wydana była sub poenis legum etiam per executionem militare.

Uważając też remoram w wydaniu podatków i ospałe na retentorów egzekucyje, a przez to wiele deputatów i różnych ludzi do wojny należących, dla egzekucyje i zasług mniej potrzebuje tu zostających, gwoli czemu nad zwyczaj nasz executionem etiam militare pozwolić musieliśmy. Aby tym skuteczniej podatki te wydane były, sądy fisci anterioribus laudi postanowione reasumujemy i czas im ab actu praesenti, panów egzaktorów województwa lubelskiego za tydzień, jm. panu jednak [Marcinowi] Piotrowskiemu ex legalitatibus eius za niedziel dwie, jako i ichm. panom egzaktorom ziemie łukowskiej ob distantiam loci praefigimus. Do których, do dawniejszych ichm. panów sędziów, jm. pana wojskiego krasnostawskiego³⁶⁸, jm. pana Orzechowskiego, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego, jm. pana Michała Borzechowskiego przydajemy. Miejsce zaś sądów w kamienicy, stancyjy jm. pana sędziego lubelskiego³⁶⁹ naznaczamy. Na które to sądy powinni comparere wszyscy ichm. panowie poborcy i egzaktorowie, tak dawniejszych jako i świeższych podatków, tak z lubelskiego województwa jako i ziemie łukowskiej, a to dla uczynienia statecznej kalkulacyjy rachunków z podatków przez się wybieranych. Na też sądy registra i księgi egzakcyjy swoich comportare, comportata comprobatione iuratoria weryfikować mają sub poena peculatus. A cokolwiek w gotowiznie mieć będą, importabunt na tym prędsze należytych sum panom żołnierzom wypłacenie.

A że jm. pan poborca pogłównego łukowskiego detulit to, iż jm. ksiądz oficjał łukowski denegavit od poddanych swoich pogłównego, nec intulit od ichm. duchownych wybranego, tedy jm. upraszamy et praesenti stringimus laudo, aby to wszystko inferre chciał i kazał do pana poborce.

Egzakcyją akcyzy, iż tylko legem ad ultimam octobris anni praesentis skarbowi [k. 357v] koronnemu cauta, tedy dalszą jej dyspozycyją sądowi fiskalnemu zlecamy.

Więc że przez przysięgi żydowskie na szelężne fałsz się pokazuje i diminucyją szelężnego, tedy trzymając się konstytucyje, nie Żydzi, lecz chrześcijanie przysięgać mają, a kto chłopa nie ma, a szynk prowadzi, sam przez się.

Jm. pan Jakub Jaślikowski egzaktor szelężnego, iż słusznie securitatem wydanych laudo praeterito pozwolonych zł 10 tysięcy jm. panu [Janowi] Rzeczyckiemu rotmistrzowi województwa lubelskiego, potrzebuje, tedy tę sąd fiskalny obmyślić powinien będzie, tak jakoby jm. żadnej trudności

³⁶⁸ Franciszek Stoiński.

³⁶⁹ Jerzy Szornel.

z skarbem przez to nie miał. Temuż jm. panu Jaślikowskiemu i suplement na Komisją Lwowską tenże sąd, lubo sejmik opatrzy przyszły.

Mając także wzgląd na znaczne spezy i teraz, ale i podczas Komisjej Lwowskiej jm. pana Remigiana Uniszowskiego egzaktora pogłównego, onemu zł 900 z retentów różnych pozwalamy. Jm. zaś panu [Mikołajowi] Paszkuckiemu zł 300 wydać deklarują Łukowianie.

A że jm. pan Dzierżek³⁷⁰ pilnym staraniem i nie bez kosztu pozyskał nam część soli suchedniowej u JKM, i temu gratitudinis ergo zł 400 z retent przeszłego czopowego ordynujemy.

Szłusnie meretur gloriosae stawając w usługach ojczystych i województwa jm. pan Jan Gałęzowski rotmistrz województwa naszego, aby respectus kosztów i spezy jm. podczas komisjej był w pamięci, obmyślić tedy debitam gratitudinem i suplement ten na przyszłym sejmiku deklarujemy. A teraz deputatom chorągwi po zasługi zł 200 z retent pierwszego czopowego administracyjnej jm. pana miecznika lubelskiego³⁷¹ naznaczamy. Jm. zaś panu [Walerianowi] Silickiemu regimens kwatermagistrowi tamże zł 100.

A że znajduje się wiele takiego towarzystwa pod chorągwią konną, którzy zabrawszy żołąd całej ćwierci do obozu nie szli i do chorągwie non comparuerunt, tedy jm. pan rotmistrz nasz do trąby ich przypozwać i sądem wojskowym rozprawić się z nimi powinien będzie, aby takowa licentia nie szła impunita.

Wniesione też pewne do koła naszego od jw. ichm. panów, książęcia jm. pana wojewody bełskiego³⁷², jako jm. pana [Hieronima] Lubomirskiego kawalera maltańskiego, desideria względem ordynacyi ichm. Ostrowskich, te uważając magnae importantiae ad pleniozem consessum na przyszły sejmik przedsejmowy odkładamy.

A iż suchedniowej soli województwie należytej z skarbu ad rationem wystawiono jest do Puław beczek półtora tysiąca, tedy do dystrybucyjej tej soli użyliśmy jm. pana Franciszka Stońskiego wojskiego krasnostawskiego, który rzeczy pewnej o tej soli dowiedziawszy się, uniwersałami swymi obwieścić bracią województwa o czasie posyłania po nią ma. Wybieranie jej zaś do niedziel 10 służyć będzie. A kwoty od każdej beczki należeć będzie dać skarbowi po zł 8, [a] złoty dziewiąty tak respektem prace jm., jako że pieniędzmi swymi u skarbu tę sól okupuje.

A że ichm. panowie Łukowianie deklarują się dać sumę za sól na ziemię swoją należytą, tedy gdy odliczą onę do rąk jm. pana [Franciszka]

³⁷⁰ Zapewne Remigian Dzierżek.

³⁷¹ Remigian Skarbek Kielczewski.

³⁷² Dymitr Jerzy Wiśniowiecki.

Stoińskiego, jm. administratorowi ichm. wydać sól powinien będzie. Jeśliby zaś sumy nie oddali, także od beczki po zł 9 płacić będą powinni.

Obawiając się przy tym jeszcze non excepta calculatione z pany poborcami, aby uchwalone podatki wystarczyć należytej wypłacie chorągwiom i pułkom miały, i z wielu innych potrzeb, sejmik *authoritate praesentis laudi pro die 16 octobris* sobie *in loco solito* naznaczamy.

Te tedy zgodnie namówione i postanowione punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego spisać i spisane do akt grodzkich lubelskich z podpisem ręki jm. podać.

Działo [k. 358] się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwycajnym die 11 mensis septembris a. D. 1673.

Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXVII. Sejmik z limity w Lublinie 16 października 1673 r.

1. Laudum sejmiku z limity w Lublinie 16 października 1673 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 358–358v – kopia; **Rkp. 2.** APL, CL RMO 99, k. 759–761 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Kulikowski, imieniem Bernarda Dunina Głuszyńskiego podstolego nowogrodzkiego, marszałka sejmiku, 27 X 1673 r. (tekst miejscami uszkodzony); **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 165–169v – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 195–199 – kopia.

[k. 358] My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się na czas i dzień *per laudum* na przeszłym blisko sejmiku sobie naznaczony *pro die 16 octobris* do Lublina na miejsce konsultacyjom zwykłe, na wysłuchanie rachunków od egzaktorów województwa naszego i retentorów wszystkich podatków na delacie od panów egzaktorów naszych podanych, przejrzenia, i defektów dla wypłacenia się asygnacji skarbowych, i zaciągniętemu na usługę rycerstwu suplementu obmyślenia, pod dyрекcją obranego z pośrodku nas marszałka jm. pana podstolego nowogrodzkiego niżej podpisanego postanowiliśmy.

Naprzód wniesioną w pośrodek koła naszego w. jm. pana podkomorzego naszego³⁷³, względem nastąpienia na honor i reputacją swoją przez jm. pana Piotra Gruszeckiego na przeszłym sejmiku *electionis deputati*, odebrawszy skargę, jako wszyscy słusznie *condolemus*, że człowiek tak wielki nie tylko naszemu województwu, ale i całej Ojczyźnie *meritissimus* publicznie od człowieka nieuważnego urażony został. Tak na ukontentowanie żalu jm. szukać będziemy sposobu, jakoby takowy nieuważny postępek w pomienionym panu Gruszeckim ukorzony być mógł, i wnieść *eo nomine publicam instantiam* do Izby Trybunalskiej ichm. panom sę-

³⁷³ Adam Pszonka.

dziom naszym ziemskim lubelskim zlecamy, aby ta sprawa jako securitatem Trybunału zachodząca sądzona być mogła, tak aby sąd w powadze bezpieczeństwa swego i jm. pan podkomorzy w urazie swojej słuszne odnieść mógł ukontentowanie.

Po tymże w kalkulacyjnej jm. pana Remigiana Uniszowskiego subsidii charitativi egzaktora weryfikacyja ekspensy kwitami i asygnacjami nie pokazała się sufficiens, a to dla zatrzymania asygnacyjnej skarbowej od ichm. panów deputatów chorągwie usarskiej jw. jm. kasztelana bełskiego³⁷⁴, od wypłaceniu i odebraniu na też asygnacją należytej naznaczonej sobie pensji i reszty, która jeszcze względem zatrzymania asygnacyjnej zostawała przy jm. panu egzaktorze, przez dekret fiskalny za oczywistym stron obydwu stawieniem, całe dopłaceniu. Którą resztę przyniesioną do sądu in instanti i przysądzoną, aby brali ichm. panowie deputaci, a asygnacją przywrócili jako całe zapłaconą, ichm. obiecując i resztę odebrać, i asygnacją oddać recesserunt i już więcej non comparuerunt, zostawivszy przy sądzie onę resztę, ani asygnacyjnej przywrócili. Co szerzej, gdzie tego czas i miejsce będzie, opowie jm. pan egzaktor, a my to testimonium rei gestae dla jm. obrony dajemy mianowanemu jm. panu egzaktorowi.

Przy tym mając też z łaski JKM skarbowej soli, a województwu naszemu suchedniowej półtora tysiąca beczek do Puław wystawionej, żebyśmy jej dystrybucyją porządną, wdzięczni będąc łaski JKM, widzieli i jako się komu z nas dostawać jej ma, za sporządzeniem dobrym circumspectae, któregośmy do tej attendencyjej uprosili jm. pana dystrybutora, functionis widzieli. Upraszamy tegoż jm. pana dystrybutora, aby kazał swoim tej soli szafarzom rejestrować, komu i jako wiele tej soli dostanie się. Z których rejestrow, da Pan Bóg, na przyszłych zgromadzeniach naszych (o co też i przeszłych dystrybutorów upraszamy) constare nam będzie mogła, i wydanej, i zostającej soli kwota.

Wspomniana też trudność od ichm. panów szelężnych egzaktorów i też czopowych, kto by między szynkarzami chrześciani i Żydami comprobare miał realitatem szynków i wypłaceniu od nich podatków należytych, tę resolwujemy tak. Żydzi od tych likworów, które sami, nie przez osobnych na inszych miejscach faktorów albo kaczmarzów [k. 358v] szynkują, sami też od takiego swego szynku, nie przez chrześciani, jako niewiadomych szynkowania i wypłacenia ich, przysięgać mają. Ale gdy chrześcijanie żydowskie napoje do wydawania i szynku swego poruczone wydają, od takich, jako też i od swoich własnych, gdzie indziej chrześcijanie przysięgać, jak prawo kazało, będą.

³⁷⁴ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

Akcyzy niedaleki czas następuje do zawiadowania skarbowego uwolnienia, a województwu wiedzieć o niej według konstytucyj i swoich postanowić egzaktorów, obowiązek i sejmowa uchwała jest³⁷⁵. Na tę tedy akcyzy egzakcją poruczamy sądowi skarbowemu, żeby ichm. ludzi uważnych, pilnych, a pewnych [i] do tej pracy sposobnych, wiele ich potrzebę będą rozumieli, postanowili i tę egzakcją od ekspiracyjej skarbowych egzaktorów wybierać, jakoby szkoda w tym prowencie żadna nie była, naznaczyli. Takową egzakcją w ziemi łukowskiej ichm. panowie sądowi fiskalni uczynią, którzy jednak od ichm. postanowieni, dependencyją w tym wybieraniu, od generalnego egzaktora w naszych tu powiatach postanowionego, będą mieli.

Że też wybierania te podatków, a zwłaszcza czopowego i od likworów szeleżnego, jako wszystkie pospolicie sprawy, tak i ta podatkowa terminari musi według prawnego opisu przysięgą, żeby łączniejszy akces każdemu z przysięgą był, gdzie kto bliżej i snadniej odprawić będzie mógł, pozwalamy. Także przysięgi, komprobując realitatem wydawania każdy swego podatku, czynić albo w grodzie albo w sądach fiskalnych, jako kto zechce, byle od przysięg tych przyjętych, więcej nad kwotę w konstytucyj postanowioną i napisaną wyciągać nikt od przysięgi i od ekstraktu nie ważył się, sub poenis et rigore w tejże konstytucyj wyrażonymi.

A że ze wszystkich egzaktorów rachunków pokazało się barzo wiele retent, tak u braci naszych nie wydających, ale samymi egzekucyjami przywiedzeni, ledwie co wypłacających, a zatym i u ichm. panów egzaktorów niezupełnie zapisane księgi podatkowe causantes. Reasumując też sądy, tychże jako i na przeszłych sejmikach ichm. panów sędziów lubelskich i łukowskich upraszamy, aby seriam animadversionem tak jako prawo obostrzyło, w tak gwałtownej Ojczyzny potrzebie na wszystkich retentorów jako i egzaktorów mieli poczuwających się egzekucyjami i winami, przywodząc do skutecznej satysfakcyjej, okrywali. I cokolwiek będą widzieli i rozumieli potrzebnego ad bonum publicum województwa ratione tych omnis generis podatków incessanter czynili, ab omnibus largitionibus abstinendo, singulariter vero wyprawę do jm. rotmistrza województwa naszego in opere belli pro Patria zostawiającego zalecamy ichm., żeby tak jako się w przeszłych uchwałach postanowiło, i do obozów, gdziekolwiek będą i do przyszłej, da Pan Bóg, komisjej przez deputatów od chorągwie jm. przysłanych expediatur należyta, tak jm. panu rotmistrzowi jako i wszystkiej kompaniej, zapłata, żeby i terażniejsze i na dalsze czasy satysfakcja powinna dochodziła ichm.

³⁷⁵ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 180.

Te tedy zgodnie namówione i postanowione punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi naszemu do grodu naszego lubelskiego podać.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym dnia 17 października r. P. 1673.

Bernart [z] Skrzynna Dunin Głuszyński podstoli nowogrodzki, marszałek natenczas koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXVIII. Sejmik przedkonwokacyjny w Lublinie 29 grudnia 1673 r.

Sejmik zwołany uniwersałem prymasa nominata Kazimierza Floriana Czartoryskiego, Smarzewice 5 XII 1673 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 485–490). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono. Zachowało się kilkanaście listów wystosowanych na tenże sejmik³⁷⁶.

1. Instrukcja posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku lubelskiego 29 grudnia 1673 r.

Rkp. 1. APL, KKWL 1, k. 20v–23 oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Karol Daniłowicz starosta parczewski, marszałek sejmiku, 3 I 1674 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 185v–186v – kopia.

[k. 20v] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik nam po śmierci świętej pamięci najjaśniejszego Króla JM Michała, przez jo. książęcia jm. Kazimierza Floriana książęcia na Klewaniu Czartoryskiego, biskupa kujawskiego, nominata arcybiskupa gnieźnieńskiego, przed konwokacją warszawską na dzień dzisiejszy złożony, na miejsce sejmikom naszym zwyczajne zgromadzeni. Na przyszłą, da Bóg, konwokacją, obrawszy z pośrodku siebie ichm. panów posłów, jm. pana Pawła Bogusława Orzechowskiego, jm. pana Wacława Stońskiego podwojewodzego kijowskiego, a z ziemie łukowskiej jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, te ichm. panom posłom naszym podajemy instrukcję.

A naprzód jako in publico całej Rzeczypospolitej śmierci świętej pamięci Króla JM Pana naszego luctu i przy spólnej ze wszystkimi województwy

³⁷⁶ „Od jm. pana kawalera Lubomirskiego”, pod Chocimiem 14 XI 1673. BPAU-PAN 1070, k. 659; „Od jm. pana Zamoyskiego podstolego lwowskiego”, na polach wołoskich między Jassami 20 XI 1673. Ibidem, k. 661–661v; „Od akademików Zamoyskich”, Zamość 27 XII 1673. Ibidem, k. 661v; Teksty tych listów zostaną opublikowane w „Studiach Archiwalnych”, t. XI, 2024; Teksty pozostałych 8 listów zamieszczone są w ASWPK 1668–1675, s. 482–485, 490–495: List Dymitra Wiśniowieckiego, obóz za Prutem 26 XI 1673 (Ibidem, s. 482–483); List Jana Chrzyciela Ossolińskiego, Poznań 29 XI 1673 (Ibidem, s. 484–485); Listy królowej Eleonory, Warszawa 15 i 18 XII 1673 (Ibidem, s. 490–491); List Jana Sobieskiego, Lwów 18 XII 1673 (Ibidem, s. 492); List żołnierzy z chorągwi ordynackiej, zamek dubieński 19 XII 1673 (Ibidem, s. 493); List Zbigniewa Ossolińskiego, Koprzywnica 22 XII 1673 (Ibidem, s. 494); List Michała Kazimierza Radziwiłła, Biała 26 XII 1673 (Ibidem, s. 494–495).

kompaszej, lubo tuszmy, że publica najjaśniejszej Królowej JejM Paniej naszej iusti doloris będzie kondolencyja. Upraszamy jednak ichm. panów posłów naszych, aby i sami przez się imieniem et ore województwa naszego huius meroris najjaśniejszej Królowej JejM zupełną uczynili kondolencyją.

[k. 21] Biorąc przy tym przed się w tak ciężkim Ojczyzny naszej razie publica consilia, kiedy widzimy, iż in primo ciężkiej wojny z potężnym nieprzyjacielem Krzyża Świętego limie, zostawać bez Pana ultimum est sperare Ojczyzny naszej casum, gorąco żądamy [od] ichm. panów posłów naszych, aby instent z innymi województwy, jakoby elekcyja nowego, da Bóg, Pana jak najprędzej, przyna[li]mniej primis diebus aprilis, a najdalej mediis złożona et omissis usitatae praxis (ile w nagłej Rzeczypospolitej potrzebie) solennitatibus na 3 niedziele do odprawowania się skrócona była.

Więc mając przed sobą świątobliwe przodków naszych w podobnych Ojczyzny razach instituta i wzięwszy dawne electionum zwyczaje i prawa, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby inita animorum et votorum ze wszystkimi województwy confidentia securitas przyszłej, da Bóg, elekcyje naszej, tak intuitu anteriorum legum, jako też exspeciali confederationis publicae circumscripto była obostrzona, w czym ze wszystkimi województwy zniosą się ichm. panowie posłowie.

Osobliwą uznawamy Majestatu Boskiego nad Ojczyzną naszą łaskę, że lubo śmiercią świętej pamięci Króla JM ciężko nas zasmucić raczył, podał zaraz pociechę, gdy tak znaczną i na wszystek świat sławną z nieprzyjaciela Krzyża Świętego dał nam wiktoryę. Abyśmy tedy tak wielkiej łaski niegodnym uczynionej byli przed Majestatem Jego wdzięczni, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby dzień wiktorii chocimskiej, Marcina świętego³⁷⁷ in gratiarum actionem Bogu Wszechmogącemu cuius dextera fecit virtutem był od nas, aeviterne speciali aliqua solennitate od ojca świętego nadaną, aprobowany i solennizowany.

Przy tym, że osobliwa do tej wiktorii wojska całego Obojga Narodów emicuit virtus i wielka ichm. panów hetmanów, osobliwie jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³⁷⁸, [k. 21v] dopomogła dexteritas, meretur jako całe wojsko, tak i ichm. panowie hetmani Obojga Narodów, wielkiego podziękowania. Co, aby publico całej Rzeczypospolitej nomine jm. panu marszałkowi i hetmanowi wielkiemu koronnemu i innym ichm. panom hetmanom exequatur urgeant ichm. panowie posłowie.

³⁷⁷ 11 listopada.

³⁷⁸ Jan Sobieski.

A ze bene meritis iusta gratitudo i krwawie zasłużona debetur menes Komisja zaś Lwowska za panowania świętej pamięci Króla JM naznaczona obstante JKM obitu nie doszła, nie widzimy nic do ukontentowania wojska najpotrzebniejszego, tylko aby actus komisje tej w Warszawie podczas konwokacyjnej, da Bóg, przyszłej odprawowany był. W czym z innymi województwy ichm. panowie posłowie exposcent et urgere zechcą, aby nieodwłocznie odprawowana była i dobrze zasłużonemu wojsku zatrzymane i winne wypłacone były stypendia.

Więc że in hac imminetis belli z nieprzyjacielem Krzyża Świętego molle trudno mieć Rempublicam bez wojska destitutam, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby inito z całą Rzeczpospolitą consilio quota et certitudo wojska była postanowiona i zapłata ordynowanemu wojsku po województwach podzielona była, do czego i na pozwolenie podatków ex re et necessitate Reipublicae dajemy ichm. plenariam facultatem.

Znajdują się niektóre chorągwie i regimenty, które pobrawszy tak z skarbu Rzeczypospolitej, jako i województw na zasługi pieniądze na czas przeszłej kampanii, a nadto do tak potrzebnej i znacznej wojska okazyi nie przybyli i nie stawili się. Upraszamy ichm. panów posłów naszych urgeant, aby tacy wszyscy na przyszłej komisji sądeni i od ćwierci, na które pieniądze pobrali, cale osądeni byli.

Widomą rzecz baczmy, że lubo najjaśniejsza Królowa JejM pozostała ma sobie od Rzeczypospolitej zapisana na dobrach pewnych reformacją, do posesji jednak dóbr tych stante tenutatoris vita nie przyszła, słuszną tedy rzecz widzimy, aby debita Królowej JejM była naznaczona od Rzeczypospolitej provisio, do której pozwolenia ex [k. 22] consensu całej Rzeczypospolitej dajemy facultatem ichm. panom posłom.

Największa Rzeczypospolitej naszej w tym dependet salus, kiedy w tak ciężkim jej paroksyźmie cives do publicznej occurrent obrady, a że wielką być widzimy potrzebę praesencyji ichm. panów hetmanów, ante omnia poprą tego ichm. panowie posłowie nasi, aby jeżeli praesentia ichm. panów hetmanów na przyszłej konwokacyjnej nie będzie, nomine totius Reipublicae ichm. jako najprędzej wokowani i uproszeni byli.

Jako każde actus, ile publiczne w Ojczyźnie naszej summam mają mieć auctoritatem i żadną okazją wznowione i in dubium wokowane, albo quoquo modo interpretowane być nie mogą, tak i akt sejmu przeszłego anni 1673, ponieważ wszystkie materie sejmowi należące na nimże tractabantur, aby in reali auctoritate zostawał, i nie za zjazd jaki, ale cale za sejm był miany, urgeant ichm. panowie posłowie.

Niemniejsza do spokojnej koło dobra Rzeczypospolitej i przyszłej, da Bóg, elekcyjnej obrady widzimy okazją, gdy z postronnymi i najbli[ż]szymi Rzeczypospolitej naszej sąsiadami nieodmienną zachowamy przyjaźń,

aby tedy królowi jm. szwedzkiemu³⁷⁹ komisja pewna, której potrzebuje, pozwolona [była], a z księżciem jm. kurfistrzem³⁸⁰ *authoritate* zjazdu przyszłego *convocationis* przyjaźń potwierdzona i ponowiona była, *instabunt* ichm. panowie posłowie.

Przestrzegając tego, żeby bez wszelkiej przeszkody *consilia* publiczne odprawowały się i bez odwołki, jako najprędzej do elekcji nowego Pana (na czym samym *salus Patriae* zawisła) przyszło, starać się będą ichm. panowie posłowie *inito consilio* z ichm. inszymi, aby wszystkie inne materie i prywatne *interessa*, jako to ordynacje zamoyska i ostrogska, czas konsultacji potrzebniejszy teraz biorące, do przyszłego sejmku, da Bóg, *coronationis* sejmku odłożone były.

Doszły nas pewnych osób *petita* [k. 22v] o instancją względem zapłacenia długów przez świętej pamięci Króla JM winnych, więc żeśmy i to słyszeli, iż *remanenty soli* Królowi JM świętej pamięci należącej, przez jm. pana podskarbiego³⁸¹ zatrzymane i niewydane są, a stąd niepośledniejszy przy[j]ść może na zapłacenie długów *supplement*. Upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby *urgeant* u jm. pana podskarbiego, żeby sól pozostała i należąca Królowi JM świętej pamięci do rąk ichm. panów egzekutorów testamentu zupełnie wydana była, *excypując* sól jm. pana kasztelana bełskiego³⁸², który sobie jm. w skarbie *praetendit*. Upomną się przy tym ichm. panowie posłowie, aby województwu naszemu winna i pozostała sól wydana była, a ta, która już do rąk jm. pana administratora naszego z komory puławskiej jest wydana, nie była trudniona.

Podatek akcyzy jako mniej widzimy *emolumenta* Rzeczypospolitej noszący, aby był *ab ultima aprilis lege praesentis convocationis* zniesiony, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, że jednak niektóre województwa *in contrarium legis* i przeszłej uchwały sejmowej ten podatek akcyzy *privata authoritate* zniesli, a stąd na zapłatę wojsku, cokolwiek Rzeczypospolitej przyjąć by mogło *emolumenti*, *serio instabunt* ichm. panowie posłowie nasi, aby te województwa, które ten podatek u siebie zniosły, z innego podatku obmyślili *recompensam* Rzeczypospolitej.

Mennicy otwarcie lubo widzimy być potrzebne Rzeczypospolitej, w terażniejszym jednak *interregni* czasie nie zlecamy ichm. panom posłom na otwarcie jej pozwalać. Jeżeliby jednak *necessitas Reipublicae* *urgeret* tego, *ad certam quotam* najwięcej trzech kroć sto tysięcy *reducendo* na wybicie, i to według *ligi* i komisji *anni 1658*, pozwolą ichm. panowie posłowie.

³⁷⁹ Karol XI.

³⁸⁰ Fryderyk Wilhelm.

³⁸¹ Jan Andrzej Morsztyn.

³⁸² Aleksander Ludwik Niezabitowski.

Lubo przechody wojsk, tak Wielkiego Księstwa Litewskiego przez Koronę et reciprocę koronnych przez Księstwo Litewskie są dawnymi unionis prawami obostrzone [k. 23] i opisane, aby jednak i terazniejszą konwokacją przechody te wojska, mianowicie Wielkiego Księstwa Litewskiego, reassumptis antiquis legibus postanowione i rigorosa opisane były, instabunt ichm. panowie posłowie.

Piechota wybraniecka jako z dawna obsequium Rzeczypospolitej należąca, tak aby i na terazniejszej konwokacyjnej całe Rzeczypospolitej przywrócona była, starać się będą ichm. panowie posłowie.

Iura et privilegia Zamojskiej Akademiej, żeby in ea mutatione rerum ac temporum non mutantur, ale całe in suo pristino statu conserventur, advertent ichm. panowie posłowie i do przyszłego, da Bóg, coronationis sejmku konfirmacją ich odłożono.

Jako tuszymy, że każdemu bene merito iusta refundetur od Rzeczypospolitej gratitudo, tak gdy widzimy, że godnej pamięci jm. pan Jan Rzeczycki rotmistrz, w przeszłej sławnej Ojczyźnie okazji mężnie z nieprzyjacielem czyniąc gloriose na placu poległ, a zaś substancją swoją zupełnie i całe zawiod[ł]szy, osierociałą numerosam prolem po sobie zostawił. Upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby wniesli do całej Rzeczypospolitej instancją, żeby i nad straconą substancją jm. i na ubogie sieroty mogła mieć Rzeczypospolita kompasją, a na oswobodzenie jej tymże ubogim sierotom obmyśliła i naznaczyła jaki suplement.

A na cokolwiek ichm. panowie posłowie nasi ex re necessitate et bono Reipublicae obaczą, committimus tractandum dexteritati prudentia et fidei ichm.

A tę instrukcją naszą ichm. podaną jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt publicznych podać zlecamy.

Datum w Lublinie na miejscu sejmikom naszym zwyczajnym die 29 decembris anno 1673.

Jan Karol Daniłowicz starosta parczowski, pułkownik JKM, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

2. *Laudum sejmiku przedkonwokacyjnego w Lublinie 29 grudnia 1673 r.*

Rkp. 1. APL, KKWL 1, k. 14–17v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Karol Daniłowicz starosta parczowski, marszałek sejmiku, 3 I 1674 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 358v–360v – kopia; **Rkp. 3.** APL, TKL 448, s. 1–11 – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 199–205 – kopia; **Rkp. 5.** APL, TKL 442 (1118), k. 76–79 – kopia (tekst uszkodzony).

[k. 14] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystkie rycerstwa województwa lubelskiego za uniwersałem jo. książęcia jm. Kazimierza Floriana książęcia na Klewaniu Czartoryskiego biskupa kujawskiego i pomorskiego, nominata arcybiskupa gnieźnieńskiego, na sejmik po śmierci świętej niegdy

pamięci Króla JM Michała Pana naszego pro die 29 decembris a. D. 1673 zgromadzeni. Na miejsce zwyczajne publicznych konsultacyj naszych do kościoła ojców Dominikanów lubelskich zszedł[ł]szy się, de unanimi consensu wszystkich nas wspólnej zgodzie i zezwoleniu, takowe laudum w materiałach do obrady i publicznych rad naszych należących postanowiliśmy i punkta powszechną [k. 14v] zgodą i zezwoleniem stwierdzone namówili.

Naprzód, ponieważ in securitate publica consistit salus civium, ta zaś ut plurimum na sprawiedliwości, która jest basis pacis, funduje się, przetoż chcąc jako najgruntowniej to pacis et securitatis fundamentum na sprawiedliwości świętej ugruntować, według zwyczaju i dawnych praw sądy kapturowe, które die 2 ianuarii w lubelskim naszym województwie, a w ziemi łukowskiej die 8 ianuarii począć się mają, nemine contradicente postanowiliśmy, którego dnia praecise, tak lubelskie jako i łukowskie, akta grodzkie otworzone być mają. Do których odprawowania sądów obraliśmy ichm. panów deputatów z pośrodka siebie, to jest z województwa lubelskiego, jw. jm. pana Władysława Reja wojewodę lubelskiego, w. jm. pana Ludwika Niezabitowskiego kasztelana bełskiego, starostę lubelskiego, w. jm. pana Jana Karola Daniłowicza starostę parcowskiego, pułkownika wojsk Rzeczypospolitej, jm. pana Szymona Kawieckiego chorążego nowogrodzkiego, jm. pana Jerzego Szornela sędziego ziemskiego lubelskiego, jm. pana Szczęsnego Szaniawskiego pisarza ziemskiego lubelskiego, jm. pana Bernata Głuszyńskiego podstolego nowogrodzkiego, jm. pana Stanisława Kiełczowskiego cześnika lubelskiego, jm. pana Remigiana Kiełczowskiego miecznika i podstarościego grodzkiego lubelskiego, jm. pana Stanisława Borowskiego łowczego lubelskiego, jm. pana Tomasza Zaporskiego skarbnika lubelskiego, jm. pana Franciszka Stońskiego wojskiego krasnostawskiego, [k. 15] jm. pana Adama Wilczopolskiego wojskiego grabowieckiego, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzkiego lubelskiego, jm. pana Kazimierza Niemojskiego pisarza grodzkiego lubelskiego, jm. pana Franciszka Wysockiego pisarza grodzkiego stężyckiego, jm. pana Mikołaja Golskiego pisarza grodzkiego krasnostawskiego, jm. pana Jana Hańskiego komornika ziemskiego lubelskiego, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego, jm. pana Michała Borzechowskiego, jm. pana Aleksandra Zwiartowskiego. A w ziemi łukowskiej w. jm. pana Kazimirza Domaszewskiego starostę łukowskiego, jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemskiego łukowskiego, jm. pana Stanisława Cielńskiego podśędka ziemie łukowskiej, jm. pana Pawła Rudzińskiego stolnika łukowskiego, jm. pana Jana Domaszewskiego wojskiego łukowskiego, jm. pana [Aleksandra] Ługowskiego miecznika łukowskiego, jm. pana Adama Krzewskiego skarbnika łukowskiego, jm. pana Leopolda Szygielskiego,

jm. pana Abrahama Gołuchowskiego, jm. pana Wacława Rozwadowskiego, jm. pana Jana Szaniawskiego, jm. pana Jana Jezierskiego, jm. pana Nieprzeckiego, jm. pana Wojciecha Łaskiego uprosiliśmy i per electionem vocum nemine contradicente postanowiliśmy. I którym to ichm. plenariam et omnimodam potestatem iudicii, tak jako sędziom Trybunału Koronnego pozwoliliśmy i pozwalamy. Na których to sądach ante omnia sprawy cum exactoribus et contributionum retentoribus et eo facilius rationes podatków naszych, komisarzom na komisją generalną naznaczonym i obranym innotescert et patere mogły. Także rachunki cum exactoribus ekspediowane być mają.

Dzielność i odwaga regimentu jw. jm. pana marszałka i hetmana [k. 15v] wielkiego koronnego³⁸³, który województwo nasze na się satisfactionem zapłaty im przychodzącej wzięło, lubo meruit, aby nad powinność kontentowany być mógł, ale że tenuitas na ten czas rationum podatków naszych sufficere nie może, teraz to deklarujemy sześcioro podymnego w województwie naszym, a w ziemi łukowskiej półszosta podymnego uchwaliliśmy. Do których wybierania w województwie naszym jm. pana Tomasza Baranowskiego, a w ziemi łukowskiej jm. pana Marcjana Szaniawskiego uprosiliśmy. Do których rąk pomieniony podatek najdalej za niedziel dwie wydać wszyscy sub rigore et poenis in constitutionibus descriptis powinni będziemy, a pomienieni ichm. panowie poborcy regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego sumę zebraną oddać tenentur, wytrąciwszy sumę ex calculo provenientem in fidei województwa naszego z podatku szelężnego wziętą. Od jm. pana Jakuba Jaślikowskiego administratora tegoż szelężnego, ta suma jako realiter odebrana z tychże podatków od ichm. panów poborców podymnego, aby była do rąk jm. pana Jaślikowskiego oddana, laudo praesenti deklarujemy.

Nie mniejszej wdzięczności i nagrody godna zostaje kompania godnego pamięci ludzkiej nigdy jm. pana [Jana] Rzeczyckiego, który sam gloriose pro Patria occubuit, i kompania jego meruit to odwagą swoją, aby godne dzieł swoich ukontentowanie odniosła, ale dla wycieńczonych ustawicznymi podatkami sił naszych nie mogąc więcej, jedno podymne na zapłatę i ukontentowanie ich uchwalamy, do którego wybierania tenże jm. pan poborca należeć ma.

Asygnacje skarbowe, które tak jm. panu bełskiemu³⁸⁴, jako jm. pana [Eliasa] Łackiego regimentowi, i jm. panu [Andrzejowi] Roźniatowskiemu,

³⁸³ Jan Sobieski.

³⁸⁴ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

jeżeli iuste et legitime wydane są sama słuszość wyciąga, aby były uiszczone i wypłacone.

[k. 16] Asygnacja z skarbu wydana jm. pana bełskiego kompanii chorągwie usarskiej na sumę 20 tysięcy złp do jm. pana Remigiana Uniszowskiego charitativi subsidii województwa naszego egzaktora, że dotąd nieoddana, dla niedopłacenia tylko ichm. 970 złp za wypłaceniem reszty, że ma być przywrócona jm. panu Uniszowskiemu od jm. pana bełskiego, tęśmy otrzymali w kole naszym braterskim jm. deklaracją.

Uważając też remoram w oddaniu czopowego i podymnego i ospale na retentorach egzekucyje jm. panu podstolemu nowogrodzkiemu³⁸⁵ cum retentoribus czopowego, a jm. panu [Tomaszowi] Baranowskiemu podymnego sześciorga, iure agere w sądzie naszym kapturowym zlecamy. A cokolwiek accedet sumy na zapłatę regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego wszystko cedere ma.

Mając też wzgląd na życzliwą animadwersją w czopowej administracyjnej województwa naszego jm. pana Remigiana Kielczowskiego miecznika lubelskiego, który staraniem swoim auxit pozorną sumę województwu naszemu, na tę animadwersję spendowanego sumę 2 tysiące złp in vim gratitudinis et solarii jm. z tegoż czopowego kondonujemy. Residum zaś sumy 1300 zł ma jm. pan miecznik³⁸⁶ vindicare i regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego in spatio quatuor septimanarum ab actu praesenti oddać. Tegoż jm. pana miecznika ex satisfactione in toto administracyi czopowego laudo kwitujemy.

Wygadając na publicznej usłudze komisarzowi naszemu jm. panu Janowi Gałęzowskiemu wysłanemu, który in campo marso mając rotmistrzowską funkcją świeżo z pod Chocimia powrócił [k. 16v] i zaraz na drugą konwokacyi funkcję komisarzką spółnie z jm. panem Wacławem Stoińskim podwojewodzym kijowskim, posłem na też konwokacyją i z inszymi ichm. uproszonymi wyjeżdżają, że tak prędko posilić ichm. w drogę gotowizny inszej nie masz, tylko z podatku akcyzy lubelskiego i urzędowskiego powiatów, potestate sejmiku przeszłego iudicibus fiscalibus concessa uproszonego, aby sumę 3 tysięcy złp inkludując, już i należyte zł 500 jm. panu [Andrzejowi] Rozwadowskiemu podstolemu łukowskiemu, obranemu tejeż ziemie posłowi, który tę potrzebę teraz założył. Co zaś z prowentów inszych od województwa, bądź ordynaryjnych czopowego, bądź umyślnie złożonych, na to miejsce równo będzie, żeby zapłata ex mente Reipublicae z tego podatku naznaczona defektu przez to żadnego nie miała.

³⁸⁵ Bernard Dunin Głuszyński.

³⁸⁶ Remigian Skarbek Kielczewski.

Asekurując w tym jm. pana superintendenta akcyzy, że w tym półroczu drugim superintendencji swojej województwu sejmową konstytucją akcyza porzucona nikomu inszemu, tylko samemu województwu cum suis succollectoribus rationibus et calculo subesse ma. Którą to kalkulacją na Trybunale Radomskim lubo też na Komisji Lwowskiej siła przez te pół roku uczyniła, jm. pan komisarz nasz skarbowi koronnemu deducere będzie powinien, w czym jeżeliby impetycją jaką miał od skarbu evincere, mianowanego jm. pana superintendenta tej akcyzy województwo obiecuje.

Ponieważ to manifeste patuit z kalkulacyj panów poborców, że niektóre majątki podatków na zapłatę drugiej ćwierci piechocie z województwa wyprawionej, a osobliwie ichm. ojców Jezuitów lubelskich i krakowskich, tudzież i starostwo urzędowskie, a w łukowskiej ziemi klucz wiśniowski, do tych czas nie pooddawali i oddawać temere recusant, i lubo pachołów na przeszlą okazją wyprawili, z której jedni przed okazją z obozu ze wszystkim ryszunkiem pouciekali, a na ich miejsce [k. 17] jm. pan rotmistrz (jako constat z atestacy jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego) innych świeżych zaciągając i munderować, drugich zaś proprio sumptu do czasu samego lenungować musiał, tedy uważając jawne szkody i ekspensy jm. pana rotmistrza praesenti laudo zlecamy ichm. panom egzaktorom, aby na sądy terażniejsze kapturowe fiskalne pomienionych posesorów przypozwali.

Osierociałą et cum numerosa prole pozostałą godnej pamięci jm. pana [Jana] Rzeczyckiego małżonkę chcąc w podupadłej miłością naszą braterską dźwignąć fortunie, sumę od nas zaciągniłą przez godnej pamięci jm. pana Rzeczyckiego in vivis jeszcze zostającego, 2 tysiące złp te j[ej]m. cale deklarujemy, a nadto 6 tysięcy złp z czopowego, które się ma poczynąć a 1 ianuarii anni 1674 naznaczamy j[ej]m., i odebrać od tego kto będzie administrował czopowym, przekazujemy.

Jm. pan Dzierżek³⁸⁷ często do usługi naszej braterskiej zgodny, ob desolationem kondycyjej swojej przez tak roczne pospolite ruszenie wydolać ullatenus nie może podatkom tak częstym w województwie naszym będącym. [Przeto] unanimi consensu nostro podymne dawne do wybierania jm. panu [Marcinowi] Piotrowskiemu i jm. panu [Tomaszowi] Baranowskiemu naznaczone, którego by należało ichm. odebrać od jm. pana Dzierżka, 197 zł, tę kwotę jm. kondonujemy.

Chcąc też augere jak najbardziej multum divinum i dopomóc do jak najprędszej erekcyjej kościoła gułowskiego konwentowi miejsca tamecznego, tysiąc złp z raty drugiej czopowego laudo praesenti naznaczamy.

³⁸⁷ *Zapewne Remigian Dzierżek.*

Ichm. panny zakonne Berna[r]dynki konwentu świętego Piotra otrzymawszy na przeszłych sejmikach łaskę województwa naszego, że podymnego część pewną odpuszczone mają w roku 1670 i zaś pogłównego resztę [k. 17v] zł 40 nieoddanego, także darowane do skutku tej darowizny nie przyszed[ł]szy, powtórna teraz od województwa otrzymują łaskę, żeby jm. panowie egzaktorowie nie wyciągali od nich mianowanych podatków i specyfikowanej pogłównego kwoty, zlecamy ichm. omnium braci consensu.

Te tedy zgodnie namówione i postanowione punkta zleciliśmy w. jm. panu Janowi Karolowi z Żurowa Danielowiczowi staroście parcowskiemu, marszałkowi koła naszego rycerskiego, według zwyczaju do urzędu i akt grodzkich lubelskich z podpisem ręki jm. jako na ten czas dyrektora naszego podać.

Działo się w Lublinie na miejscu zwyczajnym konsultacyjnej publicznych, to jest w kościele ojców Dominikanów lubelskich dnia 29 miesiąca decembra r. P. 1673.

Jan Karol Danielowicz starosta parcowski, pułkownik JKM, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XXXIX. Sejmik relacyjny i przedelekcyjny w Lublinie 12 marca 1674 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu konwokacyjnego, 15 I–22 II 1674 r. Vol. const., t. V, vol. 1, s. 300³⁸⁸.

1. *Laudum sejmiku relacyjnego i przedelekcyjnego w Lublinie 12 marca 1674 r.*

Rkp. 1. APL, KKWL 1, k. 156–158v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Adam Szaniawski imieniem Bernarda Dunina Głuszyńskiego podstolego nowogrodzkiego, marszałka sejmiku, 30 III 1674 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 360v–362v – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 171–177v – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 205–212 – kopia.

[k. 156] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na dzień 12 miesiąca marca r. P. 1674, na zwyczajne konsultacyjom naszym miejsce ad praescriptum konstytucyjnej na blisko przeszłym sejmie convocationis zgodnie uchwalonej zgromadzeni. Naprzód nieogarnionemu Majestatowi Boskiemu pokorne czynimy dzięki, że tak przeciwną Ojczyzny naszej eclipsim po żalosnej i niespodzianej śmierci najjaśniejszego króla Michała P. n. m. w pożądaną obróciwszy jedność, rady publiczne na wsparcie i obronę Rzeczypospolitej, pomyślną wprzód wszech stanów miłością i z obopólną zgodą determinować raczył,

³⁸⁸ „Województwo lubelskie [...]. Sejmik relationis pro die 12 martii naznacza”.

i nieomylną na blisko następującej elekcji, szczęśliwie obranego wolnemu narodowi Pana uczynił nadzieję.

Stosując się przy tym do świeżo postanowionej konfederacji³⁸⁹, a zároveň z innymi województwy wszystkie sancita z relacji ichm. panów posłów naszych wyrozumiawszy, do należących uchwały punktów, przy obecności nas wszystkich przystępujemy egzekwowania. A że po intymacji przez w. jm. pana podkomorzego lubelskiego³⁹⁰ sejmiku, tudzież i obranym nemine contradicente koła naszego dyrektora, drugiego dnia nastąpiła przez jm. pana Kazimierza Domaszewskiego starostę łukowskiego, bez wszelkiej przyczyny kontradycja, który non in fundamento legis, nec rationis praetextu, lecz na samej zasadziwszy się zawziętości, obrady wszystkie nasze rujnować usiłował. A przy tym [k. 156v] jm. pana Zajązkowskiego, który z kondemnatami w Trybunale otrzymanymi in obiectione loci standi w kole naszym stanąwszy, jako szlachcic activitatem onemu nie dopuszczał, in oppresionem stanu szlacheckiego et convulsio-nem wolności jego publice w kościele słowami nieuważnymi zelżywszy, na honor i reputacją nastąpiwszy i do szable się rzuciwszy, in medio consessu szlacheckiego zkontemptował, a na ostatek wyszed[ł]szy tumultuarie z kościoła de nullitate eiusdem actus w grodzie uczynił manifestacją. Tedy w tak jawnej całego województwa dyshonorze i krzywdzie stawać wszyscy obligujemy się i jm. pana marszałka koła naszego upraszamy, aby nomine całego województwa solenniter uczynił reprotestacją, ponieważ rzeczy na blisko przeszłej konwokacji uchwalone o obronie, tylko ad executionem przywołać zarówno z innymi województwy należy. Która reprotestacja nie powinna in futurum praeiudicare protestacyjom, in quantum by się jakowe znajdowały in fundamento legis et iniuria activae vocis zaniesionym.

Przychylając się przytym do blisko przeszłej konstytucji na terazniejszej konwokacji zgodnie uchwalonej, a oraz widząc jawne necessitates Rzeczypospolitej i wojska dobrego na przyszłą wiosnę, przeciwko nieprzyjacielowi głównemu Krzyża Świętego potrzebną resistencją, pogłówne generalne w instruktarzu szerzej ocyrklowane, za zgodą stanów Rzeczypospolitej przyjmujemy. Który to podatek uchwalony wszyscy, tak z dóbr królewskich, duchownych, jako i szlacheckich, cuiuscunque conditionis sexus et praeeminentiae ludzi wydawać powinniśmy, sub rigore w konstytucji opisanym, nikogo nie ochraniając. A ten podatek ma się zaczynać iuxta praescriptum constitutionis novellae a die 5 aprilis, a determinować się powinien 5 maii. A żeby ten podatek exacte do egzekucji

³⁸⁹ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 263–315.*

³⁹⁰ *Adam Pszonka.*

był przywiedziony i przy księży plebanach *tactorum bonorum* realitetem popisów, jako żadnej osoby nie ochronili i oszukania w tym podatku nie uczynili, *corporali iuramento* stwierdzić mają i *exactores* świeccy od duchowieństwa też *subsidium* odbierać *tenebuntur*. Senatorowie, dygnitarze, urzędnicy koronni i ziemscy w swoich województwach też *subsidium* płacić mają. Te zaś wsi, które *numerosa* osiadła *nobilitas* przez dwóch szachciców *e medio sui* na to wysadzonych i do grodu wysłanych, a miasta i miasteczka przez dwie osoby *ex magistratu* rejestra popisowe poprzysiąc mają, a *in quantum* się kto według opisu w juramentach nie sprawi, tedy *ichm.* panowie egzaktorowie takowych juramentów przyjmować nie powinni.

Rejestra do grodów *per oblatam* przez księży plebanów podane z kancelariej, *sine solario* *ichm.* panom egzaktorom, bez wszelakiej turbaciej i odwołki *iuxta obloquentiam constitutionis* wydawane być mają, *praesente stringimus laudo*, od których indukcyi każdy *offerens* przy podawaniu do grodu płacić będzie powinien, *non excedendo quotam* w konstytucyi od juramentów opisany.

Do której pogłównego egzakcji uprosiliśmy *e medio sui* z województwa lubelskiego, *jm.* pana Adama Szaniawskiego, a z ziemie łukowskiej *jm.* pana Andrzeja Dębowskiego, którzy zarówno [*z*] sukkolektorami swymi ten podatek jako najprędzej bez wszelkiego respektu wybierać, [*a*] wybrane na asygnacje skarbowe, za widomością jednak sądu ziemskiego lubelskiego będą powinni. Którym uważając prace i [*k.* 157] *expensa* na Komisję Radomską, przejażdżki na egzekucyje, koszty, pozwalamy *solarium* od każdego złotego po groszu jednemu, tak aby już więcej u województwa nie upominali się *gratitudinem*. Toż *subsidium charitativum* Żydzi wszyscy z miast królewskich, duchownych i szlacheckich *per classes*, kędykolwiek tylko swoje mają mieszkania, arendarze po wsiach mieszkający *nemine excepto*, oprócz każdorazowego ordynaryjnego pogłównego, płacić mają. Do tychże *ichm.* panów egzaktorów *insimul cum plebeiis*, których popisować w Lublinie starsi żydowscy, z mieszczanów zaś *duo ex magistratu*, z przydaniem kogo od sądu ziemskiego, *et cum scitu* *jm.* pana poborcę *tenebuntur et corporali iuramento super fidelem conscriptionem* stwierdzić będą powinni. W miasteczkach zaś *factores bonorum* za wiadomością samychże panów dzierżawców popisane i juramentem komprobowane rejestra, podać mają *jm.* panowie poborcy z grodu wyjąwszy.

Chcąc dobrze zasłużone wojsko Rzeczpospolita w krwawych jego zasługach zawsze mieć ukontentowane, tudzież i rigor na *ichm.* panów rentorów podatków publicznych do jako najprędzej przywodząc egzekucyje, Trybunał Radomski dwojaki, jeden *in iulio* 16 przypadający w roku terażniejszym, a drugi *die 3 februarii in anno* 1675 postanowiła. Na który

Trybunał in iulio przypadający unanimitate consensu uprosiliśmy jm. pana Bogusława Orzechowskiego, ^a na drugi in februario w. jm. pana Karola Daniłowicza starostę parczowskiego (lubo też kogokolwiek ichm. na przyszłym, da Bóg, sejmiku coronationis e medio sui obiorą)^a. Którzy zarówno, jako w każdym in Republica publicznych okazjach, summa prudentia et dexteritate certando i na temtym miejscu gloriose stawając interesom województwa swego attendere będzie powinien.

Lubo Rzeczpospolita na terażniejszej konwokacyj szelężne po wszystkich województwach poznosiła i już więcej do skarbu wydane być nie powinno, które jednak ad 1 maii do skarbu currere powinno i do tychże panów egzaktorów wydawane. Jednak my widząc tak jawne województwa naszego długi, toż szelężne do roku prolongować pozwoliliśmy, ponieważ i konstytucja terażniejsza wszystkie lauda i podatki (które sobie województwa na sejmikach zgodnie namówią) aprobować. Które szelężne ma się zaczynać po determinacyj do skarbu wydanego a die 1 maii w roku 1674, a kończyć się ma eodem die in anno 1675, hoc sollenniter praecauto, aby ten podatek szelężnego na żadne inne województwa potrzeby, tylko na szczególną regimentowi jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego³⁹¹ satysfakcją był obrócony. Do którego szelężnego [za] egzaktora obraliśmy z województwa lubelskiego jm. pana Mikołaja Hańskiego, a w ziemi łukowskiej jm. pana Waleriana Turskiego. Którzy ichm. panowie egzaktorowie ad normam jm. pana [Jakuba] Jaślikowskiego ten podatek praevio iuramento z miast, miasteczek, wsiów królewskich i duchownych, także szlacheckich nemine excepto wybierać będą powinni, kontentując się solarium zwyczajnym i kwitowym po groszy 6, gdzie i ichm. panom egzaktorom głównego od każdego kwitu groszy 6. Miasta zaś i wsi proportionem według osiadłości kwitowe płacić powinni.

Retenta wszystkie dawne i terażniejsze, tak u jm. pana [Krzysztofa] Trembińskiego, jako i jm. pana [Marcina] Piotrowskiego i jm. pana [Tomasza] Baranowskiego i w ziemi łukowskiej, kędy by się tylko znajdowały, mają celere na zapłatę temuż regimentowi jm. pana marszałka, które jako najprędzej mają [k. 157v] być wydane.

Mając braterską komiserację nad jm. panem [Jakubem] Rozwadowskim chorążym rotty pancernej jm. pana kasztelana podlaskiego³⁹², który niedawno w Ukrainie przy wierze świętej i całości Ojczyzny heroice stawając wzięty, z więzienia nieprzyjacielskiego wyszedł, zasadziwszy za siebie kilku osiadłych szlachty, onemu na wykupno więźniów zł 600 pozwalamy, które aby jm. pan egzaktor z przyszłego szelężnego ante omnes assignatarios wyliczył praesenti laudo iniungimus.

³⁹¹ Jan Sobieski.

³⁹² Stanisław Karol Łużecki.

Także i jm. panu [Walerianowi] Silickiemu regimens kwatermistrzowi regimentu jw. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego, długo należytej satysfakcyej nie bez znacznych strat oczekiwającemu, zł 200 z tegoż przeszłego szelężnego naznaczamy.

Wiele ichm. w kole naszym querulabantur, że z kancelariej grodzkiej juramenta na szelężne wykonane anonime sine certitudine sum w każdym kwartale wybranych wydawane być zwykły, przez co constare nie może wiele na kwartał jeden wynieść szelężnego egzakcya. Przeto uwarzywszy potrzebną konsyderacyją praesenti laudo obligamus gród, aby juramenta na szelężne wykonane cum specificatione summ w każdym kwartale wybranych, wydawane per extractum były.

A jakobyśmy sobie toties quoties na przeszłych sejmikach przyrzekli i deklarowali, aby non multiplicando juramentów na egzakcya szelężnego wykonanych, ktokolwiek karczmy i szynki trzyma, lubo w pierwszym lubo w średnim lubo w ostatnim kwartale, jurament ten wykonawszy, do wykonania na każdy kwartał juramentów nie był obligowany.

Więc że każdemu szlachcicowi interest na elekcyją przyszłą stawić się i nowego dopomóc obierać Pana, i my we wszystkim do dawnych zwyczajów i prac stosować się obiecujemy, a in quantum by tego była necessitas, tedy za uniwersałem jw. jm. pana wojewody lubelskiego³⁹³ naszego pospolitym ruszeniem stawić się na miejsce deklarujemy. A teraz ad menetem konstytucyjej przychylając się, która posłów na elekcyją obierać każe, uprosiliśmy e medio sui w. jm. pana Adama Pszonki podkomorzego lubelskiego, jm. pana Jana Karola Daniłowicza starosty parczowskiego, jm. pana [Jana] Zbąskiego chorążego lubelskiego, jm. pana Szczęsnego Konstantego Szaniawskiego pisarza ziemskiego lubelskiego, jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemie łukowskiej, jm. pana Piotra Kaweckiego chorążego nowogrodzkiego, jm. pana Bernata Dunina Głuszyńskiego podstolego nowogrodzkiego, jm. pana Pawła Rudzińskiego stolnika ziemie łukowskiej, jm. pana Stanisława Kiełczewskiego cześnika lubelskiego, jm. pana Zbigniewa Bliskowskiego podstolego lubelskiego, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego ziemie łukowskiej, jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego, jm. pana Jana Gałęzowskiego rotmistrza JKM, jm. pana Gabriela Rozwadowskiego podczaszego łukowskiego, jm. pana Bogusława Pawła Orzechowskiego, jm. pana [Łukasza] Kochanowskiego stolnika chełmskiego, jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzkiego lubelskiego, jm. pana Marcina Suchodolskiego, jm. pana Adama Zaporskiego wojskiego horodelskiego, jm. pana Franciszka Wysockiego pisarza grodzkiego stężyckiego, jm. pana

³⁹³ Władysław Rej (*Rej*).

Remigiana Unieszowskiego, jm. pana Aleksandra Drzewickiego, jm. pana Stanisława Zaporskiego, jm. pana Aleksandra [k. 158] Kielczewskiego wojskiego mielnickiego, jm. pana Adama Drzewickiego, jm. pana Pawła Unieszowskiego, jm. pana Wickiego skarbnika łomżyńskiego, jm. pana Aleksandra Zwiartowskiego, jm. pana Kazimierza Hańskiego komornika ziemskiego lubelskiego, jm. pana Wacława Rozwadowskiego, jm. pana [Adama] Krzeskiego skarbnika ziemie łukowskiej, jm. pana Brodowskiego, jm. pana Pawła Bielskiego. Którzy to ichm. na dzień i miejsce w konstytucyjnej opisane³⁹⁴ na początek stawić się na elekcyję mają i do wszystkich, tak publicznych, jako i prywatnych konsultacyi, circa bonum publicum zarówno z innymi województwy pari affectu et aequali iure certando accerede powinni, securitatem omnem i miłość braterską między sobą quam firmissime zachowując. I ci wszyscy ichm., którzykolwiek tu nie są specyfikowani, eadem autoritate et iure gaudere zarówno mają.

Ponieważ jm. pan Piotr Gruszecki należytą przed się wzięwszy refleksję sam się w tym osądził, że na blisko przeszłych sejmikach actus publicos interturbując irrecollecta voce sua na honor w. jm. pana podkomorzego lubelskiego³⁹⁵, którego zawsze emeritissimum civem veneramur, słowami, laezją honoru jm. praeseferebant nieuważnie targnął, a przy tymże niesłusznym traktamencie i jm. pana pisarza ziemskiego lubelskiego³⁹⁶ integritatem zarówno reputacyi i nigdy nie naruszonej, niesłuszną tangebatur tradukcyą, o co w Trybunale Lubelskim blisko przeszłym, tak ad instantiam województwa całego intuitu interturbatum sejmiku, jako ex interesse jm. pana podkomorzego lubelskiego, respektem laesii jm. kondemnata jest otrzymana. Personaliter w kole naszym stanąwszy, publicznej w tym instancyi zażywszy, ten swój niesłuszny progres in calefcentia głowy swojej retorquet i należytą już uczynił deprekacyą jm. panu podkomorzemu (tęż deprekacyą in facie ludzi zacnych jm. panu pisarzowi ziemskiemu lubelskiemu oraz ichm. panom ziemskim, jako assessoribus Iudicii Tribunalitii, submitując się sub rigore praetactae condemnationis). Tedy, gdy tej swojej submisiei actualiter dosyć uczyni jm., z pomienionej kondemnacyi cum toto ipsius antecedenti et subsequenti processu, przez terazniejsze laudem nasze od rygoru tej kondemnacyi relaksować fraterne pollicetur.

A że jm. pan Aleksander Zwiartowski, przysposobiwszy do siebie niektórych z braci, zanieśli byli protestacyą przeciwko jm. panu Franciszkowi Stońskiemu wojskiemu krasnostawskiemu, marszałkowi koła sejmiku electionis i całemu sejmikowi de nullitate actus electionis et laudi,

³⁹⁴ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 271.*

³⁹⁵ *Adam Pszonka.*

³⁹⁶ *Feliks Szaniawski.*

[z]reflektowawszy się, że in competenter uczynili et sine legalitate rationis, tedy hoc laudo post factam deprecationem sejmiku całego i jm. pana wojskiego krasnostawskiego protestationem sui cassant, eliminant, annihilant, nihilus integerrime reputationi jm. pana wojskiego nocere debere declarant.

Więc i województwo ex prosecutione w Trybunale causae, która intentowana per instigatorem palatinatus onego wolnym czyni, i oraz aby kwitował jm. pan instygator ex merito causae praesenti iniungit laudo.

[k. 158v] Wniesiony do koła naszego od jo. książęcia jm. pana wojewody bełskiego³⁹⁷ instans, jako nam zostaje cordi, że tak emeritissimus civis Patriae znacznymi odwagami bez respektu samego zdrowia doświadczony, tanta od nieprzyjanych sobie na honorze patitur procella, na które nie-uważnie transakcyi i my wszyscy compati musimy, i cokolwiek do słuszności i sprawiedliwości będzie należało allaborare usiłujemy, aby w tak wielkich pretensjach należyte otrzymał ukontentowanie.

A że manifeste patuit z kalkulacyi panów poborców, że niektórzy primores w ziemi łukowskiej podatków, tak publicznych, jako i prywatnych, per renitentiam wydawać recusant, przez co wielką omieszkę i panów egzaktorów ostatnią ruinę praeseferunt, tedy my wszyscy w samą wejrzawszy słuszność zlecamy to skarbowi koronnemu, aby asygnacye żołnierzom na retenta wydane przez samychże ichm. panów żołnierzy bez respektu odszukane być mogły, a ichm. panowie egzaktorowie delaty i kondemnaty na terażniejszej komisji i w sądach kapturowych otrzymane żołnierzom wydać authenticie tenentur.

Uważając znaczne spezy i straty jm. pana Remigiana Unieszowskiego egzaktora przeszłego pogłównego, które cum summo fortunę swojej i zdrowia dispendio na terminy prawne, egzekucyje i zakładanie za defektałożył, onego desideria do przyszłego, da Bóg, sejmiku coronationis odkładamy, na którym gratitudinem namówić i obmyślić obiecujemy. A teraz pogłównego mniszkom św. Piotra kondonowanego, zł 65, jm. panu [Marcinowi] Szaniawskiemu z retent oddać nakazujemy.

Które to zgodne, uchwalone i napisane punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby lub do grodu lub do sądu kapturowego województwa naszego praevia manifestatione z podpisem ręki swojej podał.

Działo się w Lublinie die 14 martii a. D. 1674.

Bernat z Skrzynna Dunin Głuszyński podstoli nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

^{a-a} *Opuszczony fragment pochodzi z rkps BOssol. 217, k. 361.*

³⁹⁷ *Dymitr Jerzy Wiśniowiecki.*

XL. Sejmik relacyjny w Lublinie 17 lipca 1674 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, Warszawa 4 VII 1674. BPAU-PAN 1070, k. 705v–706 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 522–524).

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 lipca 1674 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 363–363v – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 216, s. 213–216 – kopia.

[k. 363] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo na dzień 17 miesiąca lipca w roku 1674, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, za uniwersałem Króla JM P. n. m. na obranie poborców zgromadzeni.

Naprzód najwyższemu Bogu pokorne oddajemy dzięki, iż za szczęśliwą i zgodną Króla JM P. n. m. elekcyją, wszystkie zawzięte uspokoiwszy w Ojczyźnie dissensie, użycza nam zgodnych ku spólnemu ściągających się dobru konsultacyi.

Więc stosując się we wszystkim do uniwersału JKM P. n. m. takową unaniami omnium consensu et voto uczyniliśmy w obraniu poborców obradę i na miejsce zeszłego świeżo jm. pana Tomasza Baranowskiego, egzaktora trzynaściorga podymnego w województwie naszym, uprosiliśmy do tejsze egzaktorskiej jm. pana Jana Gałęzowskiego funkcyej.

A że nieboszczyk św. pamięci jm. pan Baranowski satisfaciendo officio suo tę oboje podymnych kontrybucyje, częścią sam przez się, częścią też przez subdelegatów swoich powybierał, jednakże niemałe do wybierania po sobie zostawił retenta, tedy iudicium fiscale capturale sufficientem calculationem cum successoribus jego uczyniwszy i księgi dobrze zrewidowawszy, cokolwiek z tej kalkulacyjej pokaże się retent, wszystkie pomienionemu jm. panu Gałęzowskiemu poda, który etiam per militarem executionem dochodzić i jako najprędzej w wypłaceniu regimentowi JKM P. n. m. dosyć czynić tenebitur.

Ponieważ zaś św. pamięci jm. pan Marcin Piotrowski ośmiorga podymnego antedecanus egzaktor, dekretowi fiskalnemu ratione niezapłacenia regimentowi JKM in vita sua nie dosyć uczynił, tedy praesenti laudo stringimus sukcesorów jego, aby z wybranych podatków pomienionemu regimentowi JKM satisfaciunt. A czego zaś w tych podatkach za funkcyej swojej świętej pamięci jm. pan Piotrowski nie odebrał (co z jego patebit registrów), to exigere sukcesorowie jm., lubo sami przez się, lubo też per surrogatum suum, etiam adhibita militari executione powinni, a sine mora regimentowi in residuo JKM dość czynić.

Iż jm. pan Mikołaj Kański egzaktor szelężnego województwa naszego quaestus est, jakoby panowie mieszczenie lubelscy uchwalonej mieli contrarie szelężnej kontrybucyjej i onej na determinowany nie chcą

oddawać czas, o co i od JKM P. n. m. osobnym są upewnieni mandatem, tedy my ex vi tam anterioris quam et praesentis laudi obligujemy pomienionego jm. pana egzaktora, aby onych per iudicium capturale do wydawania i płacenia szelężnego podatku tak od win, jako i innych likworów raczył adigere, tymże postępując procesem po innych wszystkich miastach, miasteczkach i wsiach królewskich, duchownych i szlacheckich, in quantum by publicznej województwa chcieli refragari uchwale. Którego szelężnego, aby porządniej i łącniej mogła się dziać egzakcja, praesenti iniungimus laudo grodowi lubelskiemu, aby w juramentach nie tylko querełowe specyfikowali sumy, ale też in super ab hinc dokładali w juramentach kwoty, warow, beczek wyrobionych i wyszynkowanych, wszelakich likworów, dla lepszej w tym województwa informacyjnej i snadniejszej panów egzaktorów kalkulacyjnej.

A że prawo pospolite uwalnia pogorzelców od wszelakich (oprócz pogłównego) podatków do czterech lat, tedy eadem iuris praerogativa miasto Parczew i drugie miasteczko Bychawa i część w Świdnie jm. pana Węglińskiego gaudere powinni, salvo iuramento ratione domów pogorzałych in castro lublinensis praesito solita iuramenti forma.

Suchedniową sól, której skarb koronny tysiąc beczek ad rationem na województwo wydał, chcąc do jako najlepszej przyprowadzić dystrybucyi, uprosiliśmy do tej funkcycy e medio sui z powiatu lubelskiego jm. pana Pawła Unieszowskiego, a z ziemie łukowskiej jm. pana Wacława Rozwadowskiego. Którzy ichm. pomienioną sól na łany podzieliwszy wydawać onę będą, tak na powiat lubelski, jako i ziemie łukowską, na żadne skarbowi nie pozwalając cła, zapłaciwszy skarbowi po zł 8, każdą beczkę cum pensione proprii solarii, od każdej beczki po złotemu panom dystrybutorom. Którzy ichm. panowie dystrybutorowi powinni będą dystrybutne soli registra specificie (kto mianować brał, a kto nie brał) connotare, aby województwo na przyszłym sejmiku wiedzieć mogło, siła może superesse solnych remanentów, które in usum et commodum całego województwa cedere mają. Więc wiele jest takich [k. 363v], którzy po tę suchedniową nierychło posyłając sól ichm. panów dystrybutorów do niemałej zawodzą szkody, tedy in quantum by ktokolwiek a die 18 septembris nie posłał po nią, pomienionej soli carere powinni.

Ponieważ zaś jeszcze restat w skarbie 500 beczek soli, które do tejże należą dystrybucyi, a skarb ich nie wydaje, tedy uprosiliśmy e medio sui jm. pana Wacława Rozwadowskiego eo nomine do Króla JM P. n. m. z instrukcją, aby pomienioną z skarbu na województwo wydać nakazał resztę. A jako zawsze conferebat województwo z solnej dystrybucyi do klasztorów elemosinam, tak i teraz ordynujemy ichm. ojcom Dominikanom soli

beczek 6, ojcom Bernardynom beczek 2, ojcom Reformatom beczek 2, ojcom Bonifratom beczek 2, pannom zakonnym Bernardynkom beczek 2.

Nie godzi się *silentio praesterire magna merita* jm. pana Michała Borzechowskiego, który *circa exactionem* tak dwuletniego w województwie naszym łańcowego *dexterrime* pracując *cum dispendio fortunae* swojej *magnam navavit operam*, gdy nie tylko z wybranych, ale i długiem na się zaciągniętych sum, żołnierzom naznaczone wypłacał *stipendia*. Tedy my należytą jm. wszystkie prace nagradzając wdzięcznością, pomienionego jm. pana egzaktora *praesenti laudi* z egzakcyj kwitujemy i *retenta*, in quantum by się kędy znajdowały, jm. kondonujemy.

Mając wzgląd na znaczne straty jm. pana Remigiana Unieszowskiego, który na zakładanie zadefektu [?] miała substancję swojej zahartował część, tedy onego jako na przeszłym sejmiku, tak i na teraźniejszym, do przyszłego sejmiku *electionis* odkładamy, na którym takowe powinniśmy *inire media*, jako jm. w swojej słusznej był ukontentowany *pretensjey*. Także i jm. pana Jakuba Jaślikowskiego przeszłego szelężnego egzaktora oraz i jm. pana [Wojciecha] Oknińskiego do przyszłego względem *kontentacyjey* odkładamy sejmiku.

Assignatia na ludzi JKM, także i drugą na regiment w. jm. pana kasztelana bełskiego³⁹⁸, aby wypłacał jm. pan [Marcin] Szaniawski poborca pogłównego, *praesenti iniungimus laudo*, któremu przyszło w kole naszym *conqueri* na niektórych ichm., którzy tej na determinowany czas nie oddali *kontrybucyjey* i *nectendo hucusque moras* wiele przez to jm. pana poborcy w wybieraniu uchwalonego podatku kosztów i *turbacyjey* dodają. Tedy chcąc mieć *innoxium* w tej mierze jm. pana poborcę, a oraz *indemnitati* onego *providendo*, pozwalamy jm. *fortem et militare* etiam *cum triplici pensione executionem*, a przy tym zawdzięczając jm. prace, *retenta* wszystkie tak rocznych wypraw in quantum by się kędy znajdowały, kondonujemy i *praesenti laudo* wybranych sum i wypłaconej *kontrybucyjey* kwitujemy.

Instancją jm. pana starosty rzeczyckiego³⁹⁹ za chorągwią pancerną względem niezapłacenia jednej ćwierci do przyszłego odkładamy sejmiku, *iniungendo praesenti laudo* jm. panu administratorowi czopowego, aby jejm. pani Rzeczyckiej w oddaniu konferowanej od województwa per modum *donatywy* sumy *satisfaciat*.

Ponieważ jm. pan Piotr Gruszecki *satisfaciendo laudo anteriori publiczną* w. panu podkomorzemu lubelskiemu,⁴⁰⁰ którego *intaminata fides* et

³⁹⁸ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

³⁹⁹ Andrzej (Jędrzej) Rzeczycki.

⁴⁰⁰ Adam Pszonka.

inviolabilis dexteritas znakomicie perennat, równie i jm. panu pisarzowi ziemskiemu lubelskiemu⁴⁰¹ i jm. panu komornikowi i regentowi ziemskiemu⁴⁰², in laesis honoribus w kole naszym uczynił deprekacyą, tedy jm. a rigore quovis kondemnat trybunalskich super illo obtentis relaksujemy i nullitatis wszystkie jurydyczne processa deklarujemy. Cum ea jednak conditione, iż jeśliby na potym chciał jm. pan Gruszecki znowu co podobnego naprzeciwno ichm. reassumere et moliri, tedy znowu iidem rigores do samego mają się wracać waloru i też na jm. mają być poeny ekstendowane.

Które punkta zgodnie unanimi omnium consensu namówiwszy, zleciłmy jm. panu dyrektorowi koła naszego do grodu lubelskiego per oblatam z podpisem ręki własnej podać.

Datum w Lublinie die 18 iulii roku 1674.

Zbigniew Suchodolski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XLI. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 16 sierpnia 1674 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, Warszawa 27 VII 1674 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 526–527). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono.

1. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 16 sierpnia 1674 r.*

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 364–364v – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 216, s. 216–219 – kopia.

[k. 364] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego za uniwersałem JKM P. n. m. albo raczej za trzeciemi i ostatniemi wiciami na pospolite ruszenie wydanymi, na sejmik pro die 16 augusti anno praesenti 1674 nam tymże uniwersałem JKM złożony, zgromadzeni na miejsce zwyczajne konsultacyi naszych do kościoła ojców Dominikanów lubelskich zszed[ł]szy się, de unanimi consensu wszystkich nas wspólnej zgodzie takowe laudum postanowiliśmy i zgodnie namówili.

Dosyć czyniąc prawu pospolitemu i temuż uniwersałowi JKM, który mile, iż o nas i miłej Ojczyźnie upatrując imminencia nieprzyjaciela Krzyża Świętego i Korony naszej pericula radzi, przyjmujemy i nisko cum ea qua par est majestatowi JKM P. n. m. veneratione, za ojcowskie amovendorum horum periculorum obmyślenie dziękujemy. I posła od województwa naszego, jm. pana Aleksandra Drzewickiego, do JKM P. n. m. z sejmiku te-
raźniejszego z tymże JKM podziękowaniem et cum promptitudine nostra na zaszczyt miłej Ojczyzny i uniżoną prośbą, aby wojska w województwie

⁴⁰¹ *Feliks Szaniawski.*

⁴⁰² *Jan Hański.*

naszym w obozie lokowane amowowane były, et in aliis punctis wysyłamy. A nie chcąc deesse miłej Ojczyźnie i nam samym, jako w niej enutriti filii fraterne sobie przyrzekamy, aby każdy ktokolwiek do obrony jej i kościołów świętych prawem popolitem jest obowiązany, na tę ekspedycją contra communem christianitatis i Krzyża Świętego hostem, jako najporządniej według praw dawnych i konstytucyj annu 1621⁴⁰³ i inszych gotował się. Do którego wedle tychże praw jest obstrictus i na popisie, który laudo praesenti tu pod Lublinem na miejscu zwyczajnym nad Bystrzycą rzeką in crastino sejmiku electionis deputata blisko przyszłego, to jest na wtorek po święcie Narodzenia Naj]świętszej Panny Mariej⁴⁰⁴, odkładamy, w dobrym porządku jako należy sub poenis de expeditione bellica sancitis stawał, zgodnie laudo praesenti obowiązujemy. Na którym popisie ichm. panów rotmistrzów z powiatów lubelskiego i urzędowskiego obrać sobie powinni będziemy i tam iść, kędy JKM in persona sua pójdzie i miejsce, i czas, za ustąpieniem jednak z województwa naszego obozu lokowanego i pominieniem nas województw wielgopolskich, naznaczy. Ziemia zaś łukowska, iż według dawnych praw i świeższych konstytucji wyprawą z włók ad instar wyprawy województwa podlaskiego na pospolite ruszenie ma sobie pozwoloną, tedy dla zordynowania lepszego tej wyprawy, czas i miejsce zwyczajne pro die ultima augusti proxime venturi, w kościele farnym łukowskim laudo praesenti składamy. Na którym zjeździe sposób tej wyprawy namówić i onemu wszyscy dosyć czynić będą powinni, aby w tym prawu popolitemu i obronie Ojczyzny wygodziło się. A że na terażniejszym sejmiku za rotmistrza zgodnie jm. pana Wawrzyńca Sufczyńskiego chorążego ziemie łukowskiej sobie obrali, tedy zordynawszy tę wyprawę pod chorągiew jm., każdy jako na kogo, i którą wieś z ordynacyjej tej przychodzić będzie, towarzysza na koniu dobrym i z należytem porządkiem stawić będzie powinien. Ta zaś chorągiew ziemie łukowskiej z innymi chorągiewami województwa naszego łączyć się [ma] i tam iść, kędy i one z duktoem województwa na obronę Ojczyzny pójdą.

Do tegoż pospolitego ruszenia i służby wojennej, iż miasta i miasteczka JKM wedle praw dawnych należą, tedy i w województwie naszym miasta i miasteczka JKM zostające na tęż ekspedycją przy województwie naszym wyprawic będą należały, tak aby nikt od tej obrony Ojczyzny sub poenis eo nomine sancitis nie ukrywał się.

Do wielu sejmików suplikuje regiment JKM, któremu się dług dawny od województwa naszego przychodzi o zapłacenie zatrzymanych ćwierci, na których wypłacenie podymnych kilkoro i insze podatki laudis

⁴⁰³ *Vol. const., t. III, vol. 1, s. 297–304.*

⁴⁰⁴ *11 września 1674 r.*

anterioribus ordynowaliśmy. Inhibemus tedy laudo praesenti ichm. panom egzaktorom naszym, aby te pieniądze sine mora regimentowi temu wypłacone były.

Ordynowało także województwo nasze podymne jedno na zapłatę chorągwi niebos[z]czyka jm. pana [Jana] Rzeczyckiego, aby tedy w tej chorągwi suma jednemu podymnemu korespondująca od panów egzaktorów wypłacona była iniungimus. A ze strony tego jednego podymnego z ziemie łukowskiej in anteriori laudo jest ambiguitas napisana, tedy ad resolvendam hanc ambiguitatem do sejmiku electionis deputata hanc materiam odkładamy. Które podymne jm. pan egzaktor tameczny przy sobie tantisper zatrzymać ma, a z powiatów lubelskiego i urzędowskiego, aby jm. pan egzaktor to jedno podymne tej chorągwi in toto oddał inhibemus.

Przyobiecana od województwa naszego laudo sejmiku suma zł 600 jm. panu Jakubowi Rozwadowskiemu z podatku szelężnego terażniejszego dotąd niewypłacona, zlecamy tedy laudo praesenti ichm. panom egzaktorom tego podatku, aby in summa iuxta mentem laudo anterioris jako najprędzej do rąk jm. pana Rozwadowskiego była oddana.

[k. 364v] Te tedy laudum i onego punkta na sejmiku terażniejszym zgodnie namówione et in laudo praesenti napisane, jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt tutecznych grodzkich lubelskich per oblatam podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym dnia 16 sierpnia roku 1674.

Andrzej Olendzki sędzia ziemie łukowskiej, marszałek koła rycerskiego.

XLII. Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1674 r.

1. Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 10 września 1674 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 364v–365 – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 216, s. 219–221 – kopia.

[k. 364v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się na sejmik electionis deputata pro die 10 septembris przypadający, takowe między sobą uczyniliśmy postanowienie.

Naprzód na przyszłe Trybunału Koronnego sądy uprosiliśmy za deputata jm. pana sędziego ziemskiego łukowskiego⁴⁰⁵. Więc że z przeszłego sejmiku, któryśmy za wiciami JKM odprawowali, konserwowaliśmy sobie termin continuationis tamtego sejmiku in crastino sejmiku electionis deputata⁴⁰⁶, tedy vigore anterioris laudi takowe na terażniejszym terminie formowaliśmy laudum.

⁴⁰⁵ Andrzej Olędzki.

⁴⁰⁶ 11 września 1674 r.

A chcąc jako najlepszy województwo nasze mieć w wybieraniu podatków porządek warujemy to, aby ichm. panowie poborcy, którzy wybrali podatki, uczyniwszy jurament na egzakcyje swoje kalkulacyją czynili coram iudicio capturali lublinensi.

Ciż ichm. panowie poborcy powinni kwity produkować wszystkie sub poena peculatus [i] powinni, nikomu nie folgując, w wybieraniu retentów serio postępować.

Jm. pan [Mikołaj] Kański egzaktor szelężnego, powinien także przed tymże sądem kapturowym z przeszłej ćwierci doskonałą praevio iuramento uczynić kalkulacyją, i w kwitach wszystkich specyfikować odebraną w każdym kwartale z każdego miasta, miasteczka i wsiów sumę. Także i jm. pan egzaktor ziemi łukowskiej. Tenże jm. pan Kański egzaktor szelężnego, z mieszczanami lubelskimi ma w sądach kapturowych względem retentów szelężnego czynić i postarać się o dekret, który z nimi na Komisjej przeszłej Radomskiej stanął, co serio jm. iniungimus, nihilominus cum summo rigore powinno i dalej currere.

Jm. pan [Jakub] Rozwadowski, że dotąd od jm. pana Kańskiego nie jest w swej satisfactus asygnacyjej, terażniejszym obostrzamy laudum, aby w dalsze nie puszczana była ta satysfakcyja.

A jako za wydanymi od JKM wiciami supersedowaliśmy a subsellio capturali, tak za wydanymi znowu rewersałam reasumujemy też sądy kapturowe i termin ab actu electionis deputata za niedziel trzy naznaczamy,⁴⁰⁷ tak w województwie lubelskim jako i w ziemi łukowskiej.

Regimentu JKM emerita stipendia, jako w osobliwym zawsze są u nas respekcie, tak żeby tym prędzej doszły, do od[z]yskania dawnych nieboszczyka jm. pana [Marcina] Piotrowskiego retentów, jm. panu Kochanowskiemu ma przydać dla prędszej egzekucyjej żołnierzków jm. pan regimens kwatermagister⁴⁰⁸.

Więc że drugie ex mente Rzeczypospolitej do wydawania przypada pogłównie, za poborców upraszamy z województwa lubelskiego jm. pana Adama Szaniawskiego, a z ziemi łukowskiej jm. pana Marcina Szaniawskiego, którzy ichm. powinni wybierać to pogłównie według nowo spisanych i poprzysiężonych registrów.

A lubo wszystkie do województwa naszego przychodzące asygnacyje chętnie zwykliśmy przyjmować i onym nieodwłoczną czynić satysfakcyją, osobliwie jednak chcemy to mieć, aby w pierwszym były respekcie asygnacyje ichm. województwa naszego obywatelów traktujących usługę Rzeczypospolitej, jako to jw. jm. pana kasztelana bełskiego⁴⁰⁹, jm. pana

⁴⁰⁷ 1 października 1674 r.

⁴⁰⁸ Walerian Silicki.

⁴⁰⁹ Aleksander Ludwik Niezabitowski.

krajczego koronnego⁴¹⁰, jm. pana starościca lubelskiego⁴¹¹, jm. pana [Jana] Gałęzowskiego, aby najpierwej z przyszłego były wypłacone pogłównego. Przyjąwszy oraz i na chorągiew tak w. jm. pana starosty łukowskiego,⁴¹² jako i jm. pana wojewodzica czernihowskiego⁴¹³, asygnacje do ziemie łukowskiej dane, iniungimus jm. panu poborcy tejsze ziemie łukowskiej, aby je z przyszłego pogłównego wypłacił.

Asygnacja zaś chorągwi jm. pana starosty rzeczyckiego⁴¹⁴, że non constat, jako ordynowane na zapłatę tej chorągwi obróciły się w ziemi łukowskiej podatki, differetur ad calculationem in iudicio capturali z panami poborcami.

A jako zawsze zwykliśmy wszystkie manutenere prawa daleko barziej, kiedy znaczne od jm. pana [Bogusława] Orzechowskiego odbieramy życliwości ku województwu naszemu i wa[l]ce na Komisjej Radomskiej dowody, do samego przychylając się prawa 300 zł szelężnego lubelskiego oddać jm. iniungimus.

A jako zwykliśmy wszystkich suplikujących łaskawie przyjmować postulata, tak i teraz ichm. panom, Stryjewskiemu i Domańskiemu, z niewoli idącym ludziom, po zł 30 z tegoż szelężnego naznaczamy.

[k. 365] Więc mając respekt na straty i prace w przeszłej województwa naszego usłudze, na jm. pana Remigiana Uniszowskiego kazaliśmy dać asygnacją do jm. pana egzaktora czopowego na zł półtora tysiąca. Z tegoż czopowego za podjęte także prace i koszty jm. panu [Jakubowi] Jaślikowskiemu zł 400. Jm. panu [Wojciechowi] Oknińskiemu komornikowi łukowskiemu, także zł 100 naznaczamy.

To tedy laudum nasze zgodnie namówione jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać dla większej wagi i do grodu per oblatam podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie dnia 11 miesiąca września r. P. 1674.

Aleksander Drzewicki marszałek koła rycerskiego.

XLIII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 29 lipca 1675 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, Jaworów 8 VII 1675 (tekst uniwersału ASWPK 1668–1675, s. 541–543). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono.

⁴¹⁰ Jan Ignacy Leszczyński.

⁴¹¹ Mikołaj Firlej.

⁴¹² Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁴¹³ Teodor Tyszkiewicz.

⁴¹⁴ Andrzej (Jędrzej) Rzeczycki.

1. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 29 lipca 1675 r.*

Rkp. 1. APL, KKWL 1, k. 1425–1428v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Ignacy Brodowski sędzia grodzki lubelski, marszałek sejmiku, 1 VIII 1675 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 365–366 – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8333, k. 45–48 – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 221–225 – kopia.

[k. 1425] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo za powtórными wiciami JKM na sejmik dla obrania rotmistrzów i namówienia dobrego między sobą porządku na pospolite ruszenie, przez uniwersał w. jm. pana Jana Karola Daniłowicza krajczego koronnego, parcowskiego etc. starostę, marszałka sądów kapturowych województwa naszego, na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne zgromadzeni, takowe zgodnie między sobą uczyniliśmy postanowienie.

Stosując się we wszystkim do powtórnych wici i wyraźnej woli JKM P. n. m., który sam w takowe wdawszy się niebezpieczeństwa, osobą prawie swoją zatrzymując [k. 1425v] tantam belli z nieprzyjacielem Krzyża Świętego mołem, nasze zdrowia, fortuny i substancje odważnie zaszczycą, gdzie nie mogąc już dalej tak ciężkiej i zajadłej bisurmańskiej respondere imprezie, a wiedząc dobrze chorągwie ustawicznymi nadwerężone pracami w takiej szczupłości i całe wojsko niepłatne, dla czego niemała nuza tak w koniach jako i ludziach subsequi musiała, intymuje nam, abyśmy bez jednej można li godziny viritim gromadzili [się] i przy fortcach gotowi stojąc, na czambuły nieprzyjacielskie pilne oko mieli, dalszej JKM P. n. m. oczekiwając woli i trzecich wici. Nie godziło się nam inaczej sobie postąpić, tyl[k]o staropolską cnotą i chrześci[j]ańską pobudzeni kompasją, na tego nieprzyjaciela jako na ogień, ile siły nasze zdołać mogą, kupić się i w polu gotowymi będąc, tam zdrowia nasze nieść i stawić się, gdzie wola JKM ex re et occasione dictabit.

Którego zgromadzenia naszego chcąc sami między sobą widzieć i wiedzieć siły, złożyliśmy unaniami omnium consensu popisu termin i czas pro die 5 augusti, to jest w poniedziałek przyszły, na którym popisu akcie za przybyciem ichm. panów senatorów naszych mamy sobie dyrektora i rotmistrzów obrawszy, dobry porządek według artykułów i prawa de expeditione bellica namówić, konsystencyjej czas i miejsce postanowić i na wszystkie wojenne okazje być gotowymi.

Na które pospolite ruszenie wszyscy nemine [k. 1426] excepto tak dawnej staropolskiej prerogatywy stawić się powinniśmy, jako i nowa szlachta iuxta leges sami in personis suis zarówno przybyć tenentur, którym specialiter constitutiones wyprawowania się singularem praescripserunt modum. Ci zaś, których samo excipit prawo i są do wojny niesposobni, wyprawić poczty swoje porządne mają.

A że ziemia łukowska wespół z województwem podlaskim hoc gaudet iuris beneficio, gdy loco pospolitego ruszenia z łanów ad praescriptum

constitutionum wyprawują, tedy na niniejszym kongresie naszym uprosiliśmy za rotmistrza do tej wyprawy ziemie łukowskiej w. jm. pana Kazimierza Domaszewskiego starostę łukowskiego, który jm. jako najprędzej tenetur chorągiew wyprawną z łanów zaciągnąwszy lubo pocztę ze wsiów zgromadziwszy, insimul z nami na czas i miejsce namówione łączyć się, nie odbiegając niwczym dawnych zwyczajów i praw.

Mieszczanie lubelscy jako *primae classis iuxta constitutionem anni 1621*⁴¹⁵, to jest od 4 tysięcy każdy mieszczanin pachołka dobrze munderowanego z muszkietem, barwą i liberią, trybem węgierskiej piechoty pro hac powinni stawić generali expeditione, o czym dosyć abunde opisało prawo. Których mieszczan dobra ruchome i nieruchome sumy pieniężne fruktyfikujące [k. 1426v] taksowane być mają. A że ob intervenientem mortem jm. pana starosty lubelskiego⁴¹⁶ officium castrense vacat, którym takowa incumbit ex mente legis taxatio, tedy my uprosiliśmy komisarzów, jm. pana Jerzego Szornela sędziego ziemskiego, jm. pana Stanisława Kiełczewskiego cześnika, jm. pana Jana Poniatowskiego komornika granicznego i podwojewodzego, lubelskich i jm. pana Wacława Stoińskiego podwojewodzego kijowskiego, którzy ichm. unius duorumve absentia non obstante tej miasta Lublina będąc mieć attendencją wyprawy.

Miasteczka zaś inne *secundae et tertiae classis* i dobra duchowne iuxta praescriptum constitutionis anni 1673⁴¹⁷ et laudum anni eiusdem wyprawić powinni, to jest ze 20 dymów pachołka dobrze munderowanego z barwą, muszkietem, lenungami, konfirmując się ze wszystkim do wyprawy pod czas jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego podstolego natenczas łukowskiego, rotmistrza. Do której tak z województwa lubelskiego z dóbr królewskich i duchownych, jako z ziemie łukowskiej wyprawy, uprosiliśmy za rotmistrza jm. pana Wacława Rozwadowskiego podstolego ziemie łukowskiej, iniungendo jm., aby uniwersałami wszystkie królewszczyny i duchowne dobra obwieściwszy, pomienioną do siebie jako najprędzej[g] gromadził [k. 1427] wyprawę, onę munderował i do okazji sposobił wojennej. Kto zaś nie zechce sam wyprawować albo kompletu w majątności swej na pachołka nie ma dymów, tedy tenetur uchwalone anterieus dać do rąk jm. pana rotmistrza albo subdelegati jego pieniądze, za które jako najprędzej powinien jm. zaciągnąć, munderować i insimul z nami za wydaniem trzecich wici na czas i termin stawić [się], przy województwie zostając.

⁴¹⁵ *Vol. const., t. III, vol. 1, s. 297–304.*

⁴¹⁶ *Aleksander Ludwik Niezabitowski.*

⁴¹⁷ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 155–158.*

Wniesiona suplika mieszczan lubelskich na niektóre grunta i dwory nieposłuszne szlacheckie nihil aequius, tylko aby była z swoim ukontentowaniem, którzy widząc prawie periclitantem Rempublicam nie chcą koło fortyfikacji miasta, poprawiania wałów, plecienia kosztów, odprawiania wart i ostrożności wszelakiej, zarówno z innymi mieszczanami przykładać się. Tedy my in tam ardua Ojczyzny necessitate iniungimus hoc negotium ichm. panom komisarzom naznaczonym, aby takowych rebelles etiam inter causas fisci sądzili, dekretowali i do powinności miejskiej i kontrybucyi ordynaryjnych etiam per fortem executionem przymuszali. Tymże panom mieszczanom lubelskim na reparację i erekcją wałów ex errario publico przyłożyć się czymkolwiek z czopowego terażniejszego, za wiadomością jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁴¹⁸ pozwalamy, który jm. pan sędzia z ichm. pany komisarzami gospody, żeby z nich mieszczanie szlachty nie darli, moderować powinien.

Lubo szelężne już tak dawno [k. 1427v] po województwach niemal wszystkich jest practicatum i w województwie naszym tak dawno wszyscy z majątności swych dziedzicznych, królewskich i duchownych nemine contradicente wydawamy. Której uchwale tot laudis postanowionej et constitutionibus stwierdzonej jedyni tyl[k]o winiarze lubelscy refragarii zostając in supina temeritate, a oraz na samej fundując się zawziętości od win i innych likworów contribuere nie chcą, lubo sami benevole w sądach kapturowych to płacenia przyjęli na się onus. Tedy my widząc jawną wszystkich nas krzywdę stringimus jm. pana Jana Drzewieckiego administratora tejże kontrybucji, który będąc a iudicio capturali do tej uproszony funkcji i teraz laudo nostro confirmatur, aby jm. zwyczajem dawnym na sądy terażniejsze fiskowe renitentes przypożwał, i in casu contraventionis executionem fortem finalem etiam et militare extendere raczył. Hoc jednak praecavemus, aby na żadne inne prywatne województwa to szelężne nie szło ekspensy, tylko na szczególną regimentowi JKM zapłatę.

A że ziemia łukowska pewnym pretekstem a 1 maii podatku szelężnego do tego czasu nie dawała, tedy pro hac sola vice pozwalamy, aby ichm. panowie obywatele łukowscy to szelężne ab actu praesenti, to jest a 1 augusti wydawać zaczęli i per integrum annum, etiam ad 1 augusti in anno 1676 wydawali. Do której egzakcji funkcji uprosiliśmy jm. pana Waleriana Turskiego [k. 1428] w ziemi łukowskiej.

Ponieważ podczas terażniejszej tak niebezpiecznej [ekspedycji] województwo lubelskie osobiłą ma swoją do Lwowa posztę, tedy aby ichm. panowie obywatele ziemie łukowskiej nie byli extra notitiam rerum, pozwalamy na pomienioną posztę zł 100, którą sumę za asygnacją jm. pana

⁴¹⁸ Jerzy Szornel.

marszałka koła naszego jm. pan Walerian Turski, administrator szelężnego ziemie łukowskiej, dać powinien.

Mając osobliwy respekt na znaczne straty jm. pana Waleriana Silickiego regimens kwatermistrza regimentu JKM, który tak długo w Lublinie mieszkając, na zatrzymane u nas czekając zasługi, dotychczas jeszcze in toto swojej nie odebrał satysfakcji, tedy respektując na jm. in vim gratitudinis pozwalamy jm. zł 300. Którą sumę, aby ichm. panowie administratorowie z szelężnego terażniejszego wyliczyli praesenti iniungimus laudo.

Ponieważ absentia jm. pana [Franciszka] Kosowskiego wojskiego lubelskiego causavit disquisitionem z jm. panem Wacławem Stoińskim podwojewódzym kijowskim o urząd wojstwa exortam, kto ma przy Lublinie podczas pospolitego ruszenia zostawać, tedy hoc negotium et disiudicatio do przyszłego differtur popisu.

Retentorowie szelężnego tak po wsiach jako i miasteczkach, której pomienionej nie chcą oddawać jm. panu administratorowi kontrybucyjnej, aby in locum inne podatki, to jest podymne albo pobory, składali w czym żaden contrarius [k. 1428v] być nie powinien.

Które to wszystkie punkta zgodnie namówione, aby tym prędziej wszystkim województwa naszego obywatelom wiadome były, one przy podpisie ręki jm. pana marszałka koła naszego ad acta capturalia per oblatam podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie die 29 iulii anno 1675.

Ignacy Aleksander Brodowski sędzia grodzki lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XLIV. Sejmik ekspedycyjny [pod Lublinem] 5 sierpnia 1675 r.

1. Wzmianka o sejmiku ekspedycyjnym [pod Lublinem] 5 sierpnia 1675 r.

Rkp. BPAU-PAN 1070, k. 730v⁴¹⁹.

[k. 730v] Za wydaniem uniwersału jm. pana krajczego koronnego⁴²⁰, marszałka kapturowego, de data 20 iulii, aby się ichm. panowie Lublanie zjeżdżali i o porządku się namówili na dzień 29 [iulii]. Którzy zjechawszy, odkładają popis ad 5 augusti, a potym na ten dzień zjechawszy się obierają rotmistrzów, jm. pana [Szymona] Kawieckiego chorążego nowogrodzkiego, i jm. pana Wacława Stoińskiego podwojewódzkiego kijowskiego. Solarium im po półtrzecia tysiąca naznaczywszy, a zjazd naznacza[ją] pro 14 augustii.

⁴¹⁹ Inna wzmianka znajduje się w laudum z 9 września 1675 r. „A iż na przeszłym popisie, na sejmiku przeszłym uchwalonego, zjechawszy się ichm. panów rotmistrzów w niebytności ichm. panów senatorów zgodniemy obrali i uprosili [...]”. APL, KKWL 1, k. 1058.

⁴²⁰ Jan Karol Daniłowicz.

XLV. Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1675 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 9 września 1675 r.*

Rkp. APL, KKWL 1, k. 1057v–1058v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Bogusław Orzechowski, marszałek sejmiku, 2 X 1675 r.

[k. 1057v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik electionis deputata tu do Lublina na miejsce zwyczajne zjachawszy się, takąśmy namowę i zgodę między sobą circa electionem deputata uchwalili.

A naprzód zgodnie i nemine contradicente na przyszły Trybunał Koronny jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemskiego łukowskiego, tot meritis in Respublica clarum, województwu też naszemu we wszystkich okkurencyjach [k. 1058] dobrze zasłużonemu, za deputata unaniami consensu obraliśmy i uprosiliśmy, a to z alternaty ichm. panów braci łukowskiej ziemi należącego, jakowa consequenter inszym województwa naszego powiatom, non obstante carentia exercitii functiones iudicialis vacantibus etiam iudiciis, będzie zwyczajnie alternatim należała.

A iż na przeszłym popisie, na sejmiku przeszłym uchwalonego, zjechawszy się ichm. panów rotmistrzów w niebytności ichm. panów senatorów zgodnieśmy obrali i uprosili, aby pod ten czas tak niebezpieczny dla zaszczytu tego województwa [w] pogotowiu zostawali, tedy tymże ichm. panom rotmistrzom naznaczoną kontentacją, to jest po półtora tysiąca zł każdemu, na tymże sejmiku wydać zleciliśmy jm. panu administratorowi czopowego województwa naszego. Którzy ichm. panowie rotmistrze tak długo w obozie pod Lublinem będą zostawać, póki insza deklaracja a iudicio capturali nie nastąpi.

Którą to namowę i uchwałę naszą zgodnie unaniami consensu przez nas zawartą zleciliśmy jm. panu Pawłowi Bogusławowi z Orzechowca Orzechowskiemu marszałkowi koła naszego podpisać i imieniem całego województwa do akt kapturu lubelskiego podać.

Działo się w Lublinie r. P. [k. 1058v] 1675, die 9 septembris.

Paweł Bogusław z Orzechowa Orzechowski marszałek koła rycerskiego mp.

XLVI. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 31 grudnia 1675 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, pod Czarnokozińcami 7 XI 1675. APL, KKWL 1, k. 1234–1235 (tekst uniwersału ASWK, t. IV, s. 23–24).

1. *Instrukcja posłom na sejm koronacyjny z sejmiku lubelskiego 31 grudnia 1675 r.*

Rkp. BOssol. 217, k. 187–193v – kopia.

[k. 187] Instrukcja ichm., jw. jm. panu Janowi Karolowi z Żurowa Daniłowiczowi krajczemu koronnemu, lubelskiemu, parcowskiemu staroście, jm. panu Andrzejowi Rozwadowskiemu stolnikowi ziemie łukowskiej i jm. panu Pawłowi Bogusławowi z Orzechowca Orzechowskiemu, posłom z województwa lubelskiego, powiatu urzędowskiego i ziemie łukowskiej, na sejm coronationis pro die 4 februarii in anno sequenti 1676 w Krakowie przez uniwersał JKM P. n. m. złożony, obranym i uproszonym.

Jeszcze snadź non displicet oczom opatrności Boskiej (lubo z tym zawsze zawisnych sąsiadów naszych okiem widziana) Rzeczypospolitej naszej konstytucja, kiedy i w zamieszaniu od ciężkiej straszego świata nieprzyjaciela wojny teraźniejszej, nie chciwszy jej mieć acephalam zdolną tanti belli curas, swobodnymi głosami in campo electorali przybrała stanów jej głowę. Z tej zaś różnymi tegoż nieprzyjaciela impetami przez lat prawie dwie agitowanej, wszystkie insuldy nieporównaną prudencyją et fortitudine wytrzymać łaską swoją dopomog[ł]szy, powraca ją do stolice państwa jej lauris et triumphis ozdobną, aby na ostatek i złotem ją ukoronawszy, informa dotąd status nostri, corpus do należytej formy i istoty reducat, a uformowawszy je tak znowu ad imaginem et similitudinem suam jedno we trzech stanach, inspiret mu spiracula vitae, i tak ożywiwszy cokolwiek aspera interregni noctae activitatis pomartwiało, było skutecznym calamitatis publicae ratunkom, otworzyła drogę przez rady sejmowe. Veneramur za to etiam ipso reverenti silentio majestat Boski. Ichm. zaś panowie posłowie nasi pierwsze to mieć będą staranie, aby tych naszych szczęśliwości causam secundum et instrumentum JKM P. n. m., ore jm. pana marszałka koła poselskiego oświadczeniem wiernego poddaństwa naszego, jako najuniżeniej venerentur, tronu i korony w długie wieki vitam et victoriam synowsko apprecando powinshawali. Oraz i pełna wszelkiej należytej wdzięczności podziękowanie adiciant za tak niezwyčajne i ledwie do wierzenia potomności podobne prace i równe cum gregariis odwagi i fatygi, a zaś nad królewskie dochody erygowane koszty, przytym wszędzie ojcowskie o dobro swojej i naszej Ojczyzny pieczętowanie, które tak daleko pełne łaskowości serce jego protraxit, że nie spocząwszy bynajmniej po tak długo wytrzymanych niewczasach obozowych, na równe prawie znowu niewczas sejmowe odważać się raczy. Za co wszystko vitus et sanguinem nostrum przy dostojęństwie majestatu JKM P. n. devota esse oświadczą się ichm. panowie posłowie, a oraz i uniżoną wniosą prośbę, aby hydrze tej calamitatum Ojczyzny recrescentia od tak potężnego nieprzyjaciela capita, dalszego staraniem i nieustającą sollicitudine et cura paterna do końca adurere raczył, i consumati per servatos cives i uspokojoną Ojczyznę operis gloriám wielkiemu imieniowi swemu adiciat.

Facilitabunt do tego na teraźniejszej obradzie z strony swej drogę ichm. panowie posłowie nasi, a lubo sejm niniejszy coronationis tej jest istoty,

że wszystkie status nostri vulnera leczyć i słuszenie civium desideria kontentować jego jest pole, że jednak w szczere tylko pole et in vastum solitudinem obrócone są żyzne niegdy i nasza dla państwa tego prowincje, a nawet i residuum całości naszej extreme periclitatur, tak że samą tylko obrony prędkością ratować się należy. Wezmą przed się zawsze honestam, ale teraz unice salutarem temporis parsimoniam ichm. panowie posłowie [k. 187v], a sejm niniejszy najdalej do trzech niedziel remotis solennitatibus reducere pozwoiliwszy, samą obronę za cel consiliorum mając, extremis laboranti Patriae na zatrzymanie życia jej eliksir z prędkości obrady obmyślą. O to jednak JKM P. n. m. uprosiwszy, że kiedy my na terażniejszym sejmie same tylko vitales partes i cor Ojczyzny naszej już prawie oppressum ratować chcemy, JKM P. n. m. powierzchownych nam jej egzorbitancyi et privatorum desideriorum medelae, sejm inszy securiore Reipublicae naznaczyć nam raczy.

Niemale accelerationis consiliorum momentum accedet, kiedy pospolita owa wszystkich dobrych dzieł remora, niesnaski procerum wykorzenione będą, które i teraz między wielkimi w tej Rzeczypospolitej Wielkiego Księstwa Litewskiego wodzami zawzięte, respektem prerogatyw urzędów ich, a podobnie inter praecipuos także cives respectu ordinationuum diffidencyje, aby JKM P. n. m. powagą swoją pańską et interpositione ludzi wielkich componere i sopire raczył, prosić będą ichm. panowie posłowie, i żeby z rozłączonych tak tych Ojczyzny strzał, w kupę unionis i miłości braterskiej pańską związanych interpozycją, trudny do przełamania snoppek nieprzyjacielowi obciat, uniżenie instabunt. Tudzież in quantum by sprawa ordynacyjej zamoyskiej raz per transactionem Reipublicae uspokojona, wznowieniem swoim negotiationes Reipublicae dyfikułtować miała, tedy ichm. panowie posłowie nasi serio interponent, aby w żadne nie wchodząc kontrowersje, directe do Trybunału, gdzie contraventioni et iniuriatis forum naznaczone, odesłana była.

Podobnym staraniem i wszystkie inne privat obices amovebunt ichm. panowie posłowie, a szczególnie curam promovendi bello et pacis procurando, chwyciwszy się tę tak poważną materią per delegatos, jako w największym sekrecie, który anima consiliorum est, formować pozwoiliwszy dalszą obojga tego executionem, curam et arbitrium, aby w zwykłe swoje starania i przezorną dyrekcyją JKM P. n. m. przyjąć raczył. Instabunt przez pokorną suplikę ichm. panowie posłowie, przydawszy ad levamen tak ciężkiego cuncta gerendi ciężaru i pomagania sollicitae JKM curie, przykładem constitutionis 1621⁴²¹, z senatu i koła rycerskiego komisarzów na to przysięgą obowiązanych, z którymi dalsze belli et pacis interwencje

⁴²¹ *Pomyłka. Taka konstytucja została przyjęta na sejmie w 1620 r. Vol. const., t. III, vol. 1, s. 264.*

concludere oraz alliance cum exteris (jeżeli które Rzeczypospolitej pomocne być mogą) zawierać JKM P. n. m. liberum esto.

A że najpokorniejsza jakiegokolwiek pomocy nadzieja od cara jm. moskiewskiego⁴²² mogłaby affulgere, gdyby nas per rationem status sui raczej słabszymi nierad widział in decursu armisticyi z nami, jemu intercedentis et in proximum resumendi belli, dla tego, aby do jego remove re apprebensją komisarzów, albo ad producendas inducias, albo do wiecznego pokoju, naznaczenie promoxebunt pilno ichm. panowie posłowie.

Niechaj żadnym pozorem nie zda się, aby na niewdzięcznych synów paść miała pasterska ojca świętego⁴²³ około trzody swej sollicitudo, który nie tylko świątobliwymi swymi i wszystkich wiernych modlitwami, ginące już prawie to państwo chrześcijańskie ratował, a słus[z]niej rzeczemy, dotąd zatrzymał, ale że nadto sumy pewne na koszty wojenne submittere raczył. Za co jako wszyscy mente ad oscula pedum jego świętych volvimur, tak ichm. posłowie nasi albo przez list ab omnibus Regni ordinibus, albo li przez alloquium publicum jm. księdza nuncjusza⁴²⁴ evincant, uniżone imieniem całego królestwa podziękowanie i oświadczenie synowskiej pro paterno beneficiis wdzięczności, a oraz i dalszej przydanie prośby, aby i na czasy przyszłe obydwu tych ratunku naszego sposobów non deserendo, i zagniewany na nas Majestat Boski błagał nam, i ciężkość aegestatis publicae przez wojny pogańskie i ods[z]czepieńskie na nas, upadłą ojcowską largitione sublewet i pieniężnymi subsidis wspierać nas raczył. Wiemy i dobrze, że nie na jedną tylko stronę naszą, ale i na wszystkie chrześcijaństwa ściany ojcowska jego świątobliwości sollicitudo, i ratunki obrać się muszą. Zaczynam i nie wszystek ratunek nas na sam skarb jego świątobliwości walić usiłujemy, ale na zachowanie świątnic Boskich i dla zatrzymania chwały jego w tym królestwie, i o te przy tym ratunku [k. 188] sposoby suplikujem[y], które w Ojczyźnie naszej znaleźć nie mogą, to jest, aby na płacenie żołnierzom przeciw pogaństwu wojującym annaty od ichm. księży biskupów nowych tu oddawane były [i] intraty annorum gratiae po zmarłych biskupach, które dobrze skądinąd opatrzone kapituły między się partiuuntur, tymże żołnierzom cedant. Dobra opacie albo ich portionem, aby żołnierze na wojnie z pogany i zasłużeni in feudum ab ecclesia, za praesentą JKM trzymać mogli.

Przy tym, aby starym statutom polskim assensu ojców świętych ugruntowanym clerus tutechny sprzeciwiać się nie raczył, osobliwie względem wyprawiania na wojnę ludzi z dóbr duchownych, jako tych, które z dóbr

⁴²² Aleksy Michałowicz.

⁴²³ Klemens X.

⁴²⁴ Francesco Martelli.

ziemskich i królewskich coaluerunt, także i respectu intrusionis sui in iurae patronatus, które królom Panom naszym z dawna servientia. Więc że respektu ustawicznych naszych z nieprzyjaciółmi Krzyża Świętego utarczek i różnic, niektóre różnice nasze z duchowieństwem tutecznym urbanitate Urbani VIII per brevo pontificium ułatwione były, tak, aby Clementis Decimi clementia za tak świątobliwe wojny nasze, etiam cum auctione przy nich nas in perpetuum zachowała. W czym, aby seria ojca świętego do ichm. pasterzów admonitio, także i contra violatores iurium patronatus podług prawa executionis subsequatur, upraszać wielce będą ichm. panowie posłowie.

Ten przy niskim podziękowaniem jo. książętom ichm. prymasowi⁴²⁵ i biskupowi krakowskiemu⁴²⁶, za wszelkie circa bonum publicum obrady i czułe starania, obróć synowską ekspostulacją do pomienionych ichm. i innych ichm. księży biskupów wszystkich, a na pospolite te, a ciężkie barzo statui equestri do sądu duchownego pociąganie i ekskomunikami etiam ex levioie occasione agrawacje, uskarżą się i conservationem nostri circa hoc breve Urbani VIII urgebunt. A zreasumowawszy statut dawny de cortesanis, a drugi de iure patronatus executionem jego super usurpatoribus modernis, serio requirent i o nie upraszać będą.

Wziąwszy przy tym przed się dosyć gloriosa wojska Rzeczypospolitej obojga zaciągu merita i prace, a zatem winną zasłużonemu wojsku stendiarum zapłatę, przy uprzejmym tak ichm. panom wodzom Obojga Narodów za tak pracowitą manudukcją, jako i całemu wojsku za chętnie i mężnie wytrzymane prace podziękowaniu, do obmyślenia jej ichm. panowie posłowie wspólnie z innymi województwy sese accingent, i jakoby najprędsza monitorum wojska dojść mogła satisfactia inibunt rationes. Nic jednak nie powątpiewając o miłości i kompaszej wojska całego, iż uzaleni nad tak strapioną jako wspólni synowie matką, w skarbie swoim dość [u]szczupłą, cokolwiek w zatrzymanych ustąpią ćwierci i publice cedent aegestati, o co upraszać ichm. pilnie zlecamy ichm. panom posłom naszym.

Do podatkovania zaś kiedy przyjdzie, przychylając się do deklaracji województw innych, tamże na przyszedłem, da Bóg, sejmie, wspólnie z innymi województwy nie biorąc modum contribuendi do braciej, chyba by inne województwa brały one constituent, i lubo na pobory sine abiuratis, lubo na podymne pozwolą. Dopomnieć się jednak tego, żeby aequalitas dymów kmieci krakowskich [i] sandomierskich, dobrze osadzonych, a zaś w województwie naszym szczuplejszych, przy tym też moderatio

⁴²⁵ Andrzej Olszowski.

⁴²⁶ Andrzej Trzebicki.

zagrodników i komorników ubogich przez Rzeczpospolitą lege publica opisana była.

Najpewniejszy jednak i najprędszy do zapłaty wojsku widzi województwo nasze podatek pogłównego, ale w tym, jeżeli zgodą całej Rzeczypospolitej inibunt rationes ichm. panowie posłowie z inszymi województwy, jakoby sposób wydawania i spisowania osób, jako najlepszy znaleziony być mógł. Widzi bowiem na oko jako per in sufficientem przez ichm. duchownych przeszłego pogłównego conscriptionem siła barzo ludzi ochraniało się, a zatem znaczna podatku tego być musiała diminutia, która w przyszłym pogłównym pewnie nie będzie, gdy registr osób w dobrach szlacheckich sami panowie, a rozrodzeni bracia, przez jednego e medio szlachcica, w dobrach zaś duchownych, aby administratores bonorum nobiles, a w miastach [i] miasteczkach [k. 188v] przez samychże burmistrzów albo wójtów poprzysiężone będą.

Więc i to postrzega województwo nasze, że multum accedet Rzeczypospolitej naszej z tego podatku pogłównego, kiedy nowy instruktarz wydawania jego spisany będzie, o co instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby meliorando pierwsze pogłównego instruktarze ichm. panowie senatorowie, dygnitarze, urzędnicy a personis ichm. małżonek, medietatem kwoty na osoby i urzędy swoje włożonej płacili. Zaczyn sama słuszość przyczynia się, gdy conditia uboższej ziemianki od fortuną wyższej znaczniejsza była, przy tym pro qualitate osoby i dystynkcyjej kmiecia bogatego od uboższego zagrodnika i komornika lege publica per instructurarium kwota deklarowana i opisana była, tak aby kmieć na żyznym i tłuszciejszym siedzący kraju, w płaceniu tegoż pogłównego od kmiecia gleb tenuioris miał swoją różnicę, także komornik od zagrodnika.

Ichm. duchowni jako wielką w postanowionym przeszłym pogłównym contra praescriptum legis publice uczynili wariacyją, przez [to], gdy cale wydawanie in contrarium procesów podatek na sejmie zgodnie uchwalony, nie według instruktarza ad menetem legis, ale ad libitum ichm. wydawany był, a drugi i dotąd ichm. panom poborcom in toto nie wydany i zatrzymany. Inibunt rationes z innymi województwy ichm. panowie posłowie nasi, jakoby najlepszy sposób wydawania podatku tego lege publica opisany był i egzekucyja ex spiritualibus obwarowana. Upraszać zaś będą ichm. księży biskupów, aby wspólnie w tak ciężkim Rzeczypospolitej razie do ratunku jej concurrando nie byli w niwczym contrarii, i owszem exemplo praeceuntes w wydaniu podatku tego, i sami podali Rzeczypospolitej sposób wydanie prędkiego. Który podatek pogłównego tam a personis spiritualibus, quam et familia ipsis do rąk panów poborców, aby oddawany był, instabunt ichm. panowie posłowie. Do tegoż podatku pogłównego inamplius supplementum zapłaty wojsku i szeleżne generalne, aby po

wszystkich województwach i ziemiach postanowione i iuxta dispositionem et ordinationem województwa wydane, także do rąk panów poborców, pozwolą ichm. panowie posłowie.

Przy tej jednak przez Rzeczpospolitą na zapłatę jakichkolwiek podatków uchwale serio z innymi województwy zniosą się ichm. panowie posłowie i instabunt, żeby te wszystkie podatki w województwach wojsku według podziału wypłacone, a zaś na jedne prywatne expensa largitiones, lubo też w nagrodę strat, jakośmy exemplum przeszłego sejmu mieli, iż nie tylko na samą wojsku dobrze zasłużonemu zapłatę, obrócone i ordynowane było.

Więc że przy uchwale podatku interest Reipublicae do rachunku i kalkulacyjej wojska na zapłatę mieć Trybunał Radomski i już jest per legem publicam deklarowany, promovebunt ichm. panowie posłowie, aby jako najprędzej reasumowany i postanowiony był, i jak względem przeszłych, pogłównego i szelężnego, i innych ekstraordynaryjnych podatków rachunku, tak i z wojskiem Rzeczypospolitej zasług i kapitulacyi złożony był, intimabunt ichm. panowie posłowie.

A że w przeszłym anni 1672 konstytucyi⁴²⁷ praescripto temuż Trybunałowi causae militares privatorum iniuriarum damnorum, tum et criminales do sądenia naznaczone są, instabunt ichm. panowie posłowie, aby reassumpta lege hac na tymże Trybunale wszystkie sprawy iniuniarum in criminalibus et civilibus causis sądzone były. I tenże Trybunał Radomski, aby już et in futurum na sądenie wszystkich in genere spraw fisci (nie tamując spraw województw i ziem prywatnych w Trybunałach Koronnych) et omnes militares causas przez ćwierć roku, incipiendo a feria secunda post festum Circumcisionis Christi Domini⁴²⁸, cuius libet anni sprawy te sądził i determinował. Na którym Trybunale i wszyscy którzykolwiek idąc pospolitym ruszeniem szkody jakie poczynili, nie zasłaniając się evocationibus et iurisdictionibus propriis, sine quibusvis exceptionibus sprawić się powinni.

Spraw kapturowych terażniejszych moles, że podobno Trybunał Koronny tak zabawić musi, a dawniejsze w registrach województw sprawy odłogiem leżeć by musiały, zleca to ichm. panom posłom województwo, aby te sprawy moderni interregni w Trybunałach, da Bóg, przyszłych [k. 189] w miesiącach na województwa ordynowanych, przed innymi sprawami dawniejszymi sądzone były. Przy tym i dawne desideria województwa względem drugiego deputata, aby alternatim z urzędowskiego

⁴²⁷ Pomyłka. W 1672 r. nie uchwalono konstytucji, gdyż oba sejmy zostały zerwane. Mowa o konstytucji uchwalonej na sejmie konwokacyjnym w 1674 r. Vol. const., t. V, vol. 1, s. 288–289.

⁴²⁸ 6 stycznia 1676 r.

powiatu i łukowskiej ziemi na Trybunał Koronny, lege publica naznaczony był, promovebunt ichm. panowie posłowie. Także antepositionem województwa bełskiego przed lubelskim errore typografa uczynioną, o czym ichm. panowie posłowie na ten czas in tempore manifestacją zanieśli, aby już praecedentia województwa naszego przed bełskim lege publica powrócono była, pilnie vindicabunt ichm. panowie posłowie.

Otwarcie monety, którą nam w instrukcyjej swojej JKM P. n. m. proponuit, lubo do całej Rzeczypospolitej w tym ichm. panom posłom odsyłamy zgody, w tym jednak praecavemus, aby tylko na otwarcie takiej mennice, która by emolumentum Reipublicae przynieść mogła, et cussio mone-tae ac commodum non in privata privatorum commoda, ale na pożytek Rzeczypospolitej obracało się, pozwołą, do czego komisarze przysięgli, aby od Rzeczypospolitej destynowani byli.

Pospolite ruszenie największe, a ostatnie vires Rzeczypospolitej, na odparcie sił tak wielkiego nieprzyjaciela, jako potrzebne być widzi województwo, tak zleca to ichm. panom posłom, aby upraszali JKM, żeby in imminenti periculo na Rzeczpospolitą wcześniej wici wydane jedne za dwoje były. Reasumując zaś w tym dawne o pospolitym ruszeniu prawo, a concurrando wszelkimi do obrony Ojczyzny matki naszej siłami, instabunt ichm. panowie posłowie, aby publica et generali całej Rzeczypospolitej byli sancitum declaratione ex lege, żebyśmy wszyscy nie tylko in personis nostris, ale też ex facultatibus, każdy proportionie facultatis et substantiae, w którym województwie kto ma posesje, swoje poczty wyprawiwszy, w tymże województwie stawali, ale i nadto uważając szczupłość, zniszczenie piechot i regimentów, dziesiątego ze wsi z każdej in casu ingruentis na Rzeczpospolitą necessitatis stawili. Poprą przy tym i to ichm. panowie posłowie nasi, że i ci wszyscy co wojnę służą, nie zasłaniając się służbą wojenną albo stawieniem pocztów przy chorągwi, poczty ex facultatibus do województwa, w którym posesje mają, stawić będą powinni. Urzędnicy także każdego województwa w swoim województwie ad persona, aby stawali, urgeant praescriptione ichm. panowie posłowie.

Więc że w ciągnięniu pospolitego ruszenia w nadzieję dawnego prawa i opisaną in victualibus omnis generis w pospolitym ruszeniu tamę, siła sobie niektórzy w czynieniu wielkich szkód pozwalają, promovebunt ichm. panowie posłowie jako najbarziej, aby ciągnięcia pospolitego ruszenia seria była per legem circumscriptio, ale zaś et victualium omnis generis nie według dawnego statutu, ale habita ratione moderno praetii postanowiona i opisana była per legem publicam taksa, według której w pospolitym ruszeniu każdy iuxta praescriptum legum antiquarum kupować, co komu potrzeba, będzie powinien.

Wielką w tym Rzeczpospolita musi mieć krzywdę, gdy regimenty cudzoziemskie nie mając komplet ludzi za pełny, zawsze na regimenty swoje upominają się zapłaty. Czemu zabiegając z dobrem Rzeczypospolitej być widzi województwo, aby regiment każdy przed jm. panem pisarzem polnym koronnym wchodząc i wychodząc do obozu, ad normam popisu polskiego zaciągu popisował się, i tamże registr kapitulacji swojej podawał, a zaś one oberszter lejtnant, major albo deputowany kapitan poprzysięgał. Według których registrów zapłata i hiberna tymże regimentom, aby szła, promovebunt ichm. panowie posłowie.

A że też regimenty i ich suplementy marsem podobrach Rzeczypospolitej incircum chodzące wielką ruinę i krzywdy poddanym czynią ubogim, tedy i w tym reassumendo dawne prawa starać się będą ichm. panowie posłowie, jakoby jako najsurowsze na takich Rzeczpospolita usta[no]wić na terażniejszym sejmie mogła prawo i karę, i żeby i oficerowie lenungi, tak w obozie jako i w trakcie, żołnierzom dawali serio animadvertendae, aby to lege cautum byli, zaleca województwo ichm. panom posłom.

Chorągwie przy tym polskiego zaciągu, że teraz obstante legalitate infirmitatis jm. pana [k. 189v] pisarza polnego⁴²⁹ nie popisowały się, tedy jako teraz registra kompaniej pod chorągwiami w tych ćwierciach zostających, tak i na potym nie przez deputatów, ale przez poruczników poprzysięgane były, zechcą to promovere ichm. panowie posłowie.

Lubo wie województwo, że w pamięci JKM bene meritis zawsze zostaje gratitudo, żeby jednak do zachęcenia tym większego w dalsze usługi Rzeczypospolitej wojska, prawo i konstytucja o miesiącach i rozdawaniu w nich wakansach żołnierskich reasumowana była, ichm. panowie posłowie promovebunt.

W tak nagłym na Rzeczpospolitą razie, gdy zniszczonego żołnierza jako najprędzej, aby zaraz na wiosnę naprzeciwno tak wielkiemu nieprzyjacielowi był gotów, suplementować potrzeba, a zaś podatków przez Rzeczpospolitą na przyszłym sejmie uchwalone niepodobna, żeby tak prędko wydane były, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi JKM P. n. m., aby in fidei Reipublicae et in vim podatków przyszłych, gdzie by mógł JKM, pieniędzy na prędko suplement wojska zaciągnął.

Przybędzie i stąd sił Rzeczypospolitej, gdy more maiorum, ale i w tak wielkim Ojczyzny niebezpieczeństwie poczty panięce, tudzież z starostw i dzierżaw, do boku Króla JM stawione będą. W czym zagrzeją ichm. panowie posłowie miłością Rzeczypospolitej ichm. panów dworzanów, starostów i dzierżawców.

⁴²⁹ *Stefan Stanisław Czarniecki.*

Instabunt także ichm. panowie posłowie o reasumpcją starego prawa za św. pamięci królów Zygmunta [III i] Władysława [IV] o suplementach na wojnę z wyprawy, prócz pospolitego ruszenia, zaraz do boku Króla JM pocztów od ichm. duchownych, senatorek, urzędniczek stanu wdowiego, szlachty nowej i innych, według dawnego zwyczaju uchwalonego. Miasta także primae et secundae classis et tertiae, aby nie czekając pospolitego ruszenia similiter do boku JKM pro qualitate et proportionem facultatum suarum ludzi wyprawowali, allaborabunt ichm. panowie posłowie. Co, gdy do skutku przyjdzie się niemałego, do suplementu wojska przybędzie, ale i przez to niemniej accedet virium Reipublicae, gdy województwa pruskie lubo pospolitym ruszeniem po rzekę tylko Drwęcę iść powinni, dadzą się zażyć, aby z pospolitym ruszeniem zarówno z nami szli na miejsce okazji wojennej, choć pro hac sola vice tantum. Życzy także województwo lubelskie, by jako najskuteczniej pospolite ruszenia stanąć w swej gotowości mogły, [tedy] upraszać JKM przez ichm. panów posłów swoich, aby gdy uniwersały na pospolite ruszenie wychodzić będą, wyższą datą i wcześniej do województw dalszych i górnych wydane były, aby tym prędzej pospieszyli i województwo nasze mijali, z którymi i my zarówno ruszać się deklarujemy.

Widzi to dobrze województwo lubelskie, iż przez to artyleriej należytej i prawem opisanej nie dochodzi prowent, że wiele ichm. panów rotmistrzów podatek kwarciany na artylerią ordynowany w zasługi sobie potrącają. Tedy zabiegając temu zechcą poprzeć ichm. panowie posłowie, aby kwarta na nic inszego obrócona nie była, tylko na samą artylerią, i żeby każdy z ichm. panów starostów, dzierżawców, lubo służbę traktujący, onę wydawał.

Przy tak wielkich Rzeczypospolitej ciężarach, gdy jako zapłacie wojska, tak i innym expensom subsistere nie podobna, bierze przed się województwo nasze ten sposób, aby cała Rzeczpospolita ekspostulowała z posłami ziem pruskich, żeby książę jm. pruskie⁴³⁰, ludzi, których in subsidium Rzeczypospolitej ex vi pactorum stawić ma, lenungami przyrzeczeniem pro hac vice tantum opatrzył i do boku Króla JM jako najprędzej stawił. W przechodach jednak, aby tak wielkich szkód jako w przeszłej kampanii nie czynili, aby Rzeczpospolita obmyśliła porządek, allaborabunt ichm. panowie posłowie i o przeszłe szkody uskarżą się, oraz aby z królem jm. szwedzkim⁴³¹ o podobne posiłki ekspostulowano, przypomną ichm. panowie posłowie.

⁴³⁰ *Fryderyk Wilhelm.*

⁴³¹ *Karol XI.*

Zaleca i to ichm. panom posłom województwo nasze, aby serio inquirant, jeśli nowa szlachta in anno 1672 na sejmie pacificationis⁴³² nobilitowani, którzy in gartitudinem [k. 190] klejnotu szlachectwa ludzi pewnych na usługę Rzeczypospolitej stawić mieli, dosyć temu i innym submisjom swoim uczynili, upomniawszy, aby in quantum non satisfecerunt satisfaciunt submissionibus suis, ale i teraz in subsidium Rzeczypospolitej w nagłej potrzebie też miłość et gratitudinem Ojczyźnie, jako matce już swojej wyświadczyli. Poprą przy tym ichm. panowie posłowie, aby ciż nowo nobilitowani, szlachta, pogłównie od osób swoich in duplo do rąk panów poborców województw i ziem wnosili, i nadto ex possessoribus suis z ładu po zł 10 także, do rąk panów poborców na zapłatę wojsku wydali. Urzędy przy tym, aż iuxta praescriptum legum publicarum, konferowane nie były.

A że znajdzie się, iż niektórzy ichm. panowie rotmistrze piechoty łańcuchowych, którzy pobrawszy pieniądze od sołtysów submitują się stawić za nich pacholców, nihilominus nie stawiają, tedy tacy, aby na gar[d]le byli karani. In futurum zaś, aby też piechota według dawnych zwyczajów per legem do służby Rzeczypospolitej ordynowana była, instabunt ichm. panowie posłowie oraz, aby rewizja była łańców sołtyckich i lustracja onych uchwalona była, poprzeć zechcą.

Relacją z skarbu koronnego mając, iż wiele poborów i dawnych jeszcze podatków, zaślaniając się laudis privatis województw, publicznych Rzeczypospolitej nie tylko do skarbu Rzeczypospolitej nie wnoszą, ale nec comparent w sądach trybunalskich kondemnaty dając na sobie otrzymywać. Inibunt serio rationes z innymi województwy ichm. panowie posłowie, jakoby tantae contumacii poborców i protectione potentiorum, która ich wspiera, zabieżeć i podatki te wszystkie zatrzymane, aby do skarbu Rzeczypospolitej wniesione były, starać się będą i to efficiant, aby panowie poborcy po województwach wprzód de perceptis czynili rachunki, a potem do skarbu cum paratis calculationibus przychodzili.

Wielkie Rzeczypospolita cierpi uciążenie, kiedy suplementy na werbunki idąc, a po wsiach i miasteczkach tylko krążą, do obozu nie pospieszają. Przeto cavebunt ichm. panowie posłowie, aby lege publica pozwolono takich etiam privatis, gdy tak krążyć tylko, a do obozu pospieszać nie będą, znosić, reasumując dawne prawo niestawiania w dobrach, ale osobliwie w domach i dworach szlacheckich oraz, aby in futurum uniwersałów na suplementy po zatoczonym i zawartym obozie nie wydawano, upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM. Więc że i tak wiele chorągwi i regimentów do obozu na teraźniejszą kampanię (mianowicie ludzie jm.

⁴³² *Pomyłka. Sejm pacyfikacyjny odbył się w 1673 r.*

pana Łosia⁴³³ długo bardzo po wsiach i miasteczkach krążąc, nazad i tam, i sam Wieprz i Wisłę przeprowadzając) nierychło, a drudzy i nie weszli do obozu, aby vigictissime sądzeni byli i lege, żeby to obostrzone in posterum było, województwo mieć życzy.

Pogłówne od żołnierzków przychodzące, jeżeli zapłacone i jako się w skarbie obróciło, pilnie się pytają ichm. panowie posłowie. In futurum zaś tenże podatek pogłównego przez Rzeczpospolitą uchwalony, aby lubo w województwach lubo w wojsku raz, a nie dwa razy płacony był, dojrzą ichm. panowie posłowie.

Siła na tym Rzeczypospolitej należy, aby sufficienter informari mogła do skarbu koronnego, jako wielkie podatki et proventus cuiuscunque generis et species w administracją skarbową zachodzące obróciły się, i jakową z przeszłych podatków miarę et quantitatem przed się wziąć Rzeczypospolitej expedit. Dopomną się tedy in facie Reipublicae ichm. panowie posłowie generalem calculationem jm. pana podskarbiego⁴³⁴. Niemniej urgebunt rationem et calculum z wakansów generaliter wszystkich, cokolwiek ich sub tempus moderni interregni do administracyjej et praescriptio iuris devolui mogło, i w niej zostawali. I nie pierwszej do [k. 190v] pozwolenia na kwit in personam jm. pana podskarbiego condescendent, aż uczynionej przez jm. kalkulacyjej generalnej na przyszłym, da Bóg, relationis sejmiku dadzą nam relationem.

Sollicita cura jm. pana podskarbiego koronnego pracowitemu swemu urzędowi dosyć czyniąc, przypomina długi tak JKM P. n. m. na wygodę publicznym potrzebom erogowane, jako i wojsku zasłużonemu winne. Inibunt tedy rationes ichm. panowie posłowie cum ordinibus Regni, żeby te długi wypłacone były nie tracąc nadzieje (o co z wojskiem ekspostulować będzie należeć)⁴³⁵, że uwiedzeni kompasją wyniszczonej Ojczyzny matki swojej, i widząc tantam aegestatem, ustąpić i darować nieco z zasług swoich zechcą.

Do wychodzenia jednak [z] tych długów Rzeczypospolitej przypomnieć nie wadzi cła morskie przeszłymi czasy zatrzymane, żeby znowu wróciły się do Rzeczypospolitej, i jako się dotąd obracały, aby wejrzawszy w to pilno Rzeczpospolita iustam rationem ich in emolumentum jej odebrała.

In tantum aegestate publica niepotrzebnym sumptibus quibus in dies exhaurimur zabezpieć godzi się, do czego wiele pomocy doda lex

⁴³³ Władysław Łoś.

⁴³⁴ Jan Andrzej Morsztyn.

⁴³⁵ Zapewne w tym miejscu powinien znaleźć się nawias zamykający.

sumptuaria według dawnych konstytucyi, które, aby reassumantur przyłożą starania ichm. panowie posłowie.

Niemniej i to praemit Rempublicam, że podatki uchwalone, a nie od wszystkich, ani swego czasu wydawane bywają, na co dawny compuls prawem obwarowany per executionem, żeby do efektu przywiedzione były, urgebunt ichm. panowie posłowie reassumendo constitutionem 1662⁴³⁶.

Niemale także momentum pożytku Rzeczypospolitej przybędzie, kiedy rerum pretia victualium et utensialium tam domesticarum quam exoticarum in suis metus et valere staną, które, żeby pod terażniejszy czas in actu exercitae były, życzymy i poruczamy ichm. panom posłom. Których postanowienie jako jest poruczone prawem dawnym dygnitarzom i urzędnikom, confirmatio jego, aby była cum adminiculo urzędników grodzkich, dla skutecznieszego effectu impositi pretii, które pro libitu mercantium z wielką szkodą ludu wszystkiego augentur.

A że też metallorum auri et argenti et monetae cuiuscunque in certis valor intrinsecus et extrinsecus barzo miesza lud pospolity, gdy pewności żadnej złota i srebr[n]a i też mieszana moneta nie ma, ale jako apetyty kupieckie albo też kupujących napadnie podnoszą i umniejszają, wejrzą w to ordines Regni, aby już pewna jaka cena, choć niezmnieszona, jednak pod taki czas, i oraz do którego currere ma, naznaczony był. Tymfy jednak, aby suo cursu szły.

Należy też i to rządowi domowemu, aby jednaka miara nie tylko w każdym województwie po miastach i miasteczkach była, ale też i po całej Koronie, aby jednaka miarą wszędzie zboża urobków swoich, także i zagraniczne do Korony przywiezione, były mierzone, gdyż przez to omyłkom niemałym i oszukaniom między kupującymi i sprzedającymi bezprawie bywać zwykło, a zatym niepokój i zwada między ludźmi okazją bierze. Przyłożą tedy i w tym starania ichm. panowie posłowie, żeby korcowych pomiarkowanie ad normam gdańskiego korca przyjęła Rzeczpospolita.

Confirmatio et privilegiorum królom Panom naszym w statutach i konstytucjach opisana, nie wąpiemy nic, że pierwsze będzie miała miejsce, gdy corona sacro capiti Królowi JM P. n. impunetur, przecię i to przypominamy ichm. panom posłom, żeby cokolwiek się będzie zdało ex rem meliorem status nostri publici, co by do zwykłych dawnych solemnitates desideraretur, aby strzegli i ad effectum pro bono publico przywiedli.

Decreta sądów kapturów, którebykolwiek ex consensu et personali comparitione partium stanęły i in executione res indicatae przy wypełnionych ab utrinque przysięgach dependent, aby non obstantibus quobusvis

⁴³⁶ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 191–195.

illegalibus protectonibus et prosecutionibus in suo robore zostawały, serio będą usiłowali promotione sua, ale i dojrzą tego ichm. panowie posłowie.

Kadencje zaś tychże sądów kapturowych, gdziekolwiek contra praescriptum iuris nad [k. 191] tymże prawem naznaczone formowane były, aby cum omnibus iudicatis suis, tudzież condemnationibus tamże otrzymanych, pro nullos deklarowane były praecavebunt ichm. panowie posłowie.

Desideria województwa naszego względem szkód przez pospolite ruszenia gołębskie poczynionych, na przeszłym sejmie do Rzeczypospolitej wniesione, a na on czas w reces poszłe, reassument przez swoje jak znowu do JKM i Rzeczypospolitej promocją ichm. panowie posłowie.

Doniesioną też mając do koła naszego przez jm. pana podstolego lwowskiego⁴³⁷ ordynata zamojskiego, lec[z] i z przestrogi w instrukcji JKM informowani de nuditate fortece zamojskiej, tak w defecie minicyjej przez umniejszenie i wywiezienie dział, jako też i znaczną w pewnych miejscach ruinę murów i wałów, czemu z dóbr swoich ordynackich nie czuje się wystarczyć jm. pan podstoli. Sądzymy, że prędkiej animadwertencyjej i sukursu od Rzeczypospolitej potrzebuje, jako unicum prawie antemurale przedwiślne, tedy w pilnej pamięci będą mieć ichm. panowie posłowie opatrzenie tej fortecy i obmyślenie requisitarum do niej, oraz zapytają się, kto i czemu exuit z dział i municyj tę fortecę.

Znaczne spezy i sum własnych erogowanie JKM P. n. m. na różne potrzeby i okazje prosequendi belli turcici, którymi niedostatki skarbu Rzeczypospolitej z dobroci swej i koło całości Ojczyzny naszej, ojcowskiej czułości i starania zakładał, co i w instrukcyjej swej na[d]mieniał raczy, aby w osobliwym Rzeczypospolitej respekcie i pamięci były. Ichm. panowie posłowie nasi starać się będą i sposoby una cum ordinibus Regni ad invenire zechcą, przez które by tantis expensis z skarbu JKM dosyć się stało. Wziąwszy i ten do ukontentowania JKM przed się sposób, aby starostwa, które JKM ante thronum otrzymał, usui et commodo JKM aplikowane były i cedere mogły in haereditatem. Przy tymże zaraz podziękują ichm. panowie posłowie JKM P. n. m., że iustum respectum mając distributivae iustitiae i łaskawą pamięć na znaczne in Republica qua toga qua sago z wielkich przodków, lec[z] i osoby samego jw. jm. pana krajczego koronnego⁴³⁸ merita, odwagi i samego zdrowia w okazjach wojennych szwanki podjęte, z ruiną substancyjej własnej ważone, tam in togata quam armata Respublica spezy i koszty, tudzież przyjąwszy łaskawie instancyją województwa naszego za jm. o konferowanie starostwa lubelskiego,

⁴³⁷ Marcin Zamoyski.

⁴³⁸ Jan Karol Daniłowicz.

ea portione honoru i chleba opatrzył jm., a pokornie upraszać będą, aby w dalszym łaski swej respekcie mieć raczył JKM P. n. m. jm. pana krajczego koronnego.

Wdzięczna świętej pamięci Króla JM Michała P. n. m. pamiątka w sercach naszych i nigdy nie wygaszona wyciąga to po nas, abyśmy coronato capiti najjaśniejszej Eleonorze Królowej JejM małżonce JKM pozostałej po winną część, wysokim cnotom i przeciw narodu naszego Rzeczypospolitej obserwancyjej, w jako największym respekcie mając, w osobie Królowej JejM świątobliwego Pana naszego o spólnej Ojczyźnie meritissimo uniżoną powolnością szanowali, co w każdej wyświadczać okazjej i tę Królowej JejM P. n. m. instancyją, jako słuszną strony praw od Rzeczypospolitej nadanych i też prowizjej na raty naznaczonej, do egzekucyjej przywieść winniśmy. Starać się tedy ichm. panowie posłowie będą i ze wszystkimi stanami Rzeczypospolitej znosić, aby we wszystkim Królowa JejM Eleonora P. n. m. satysfakcyją swoją należytą i teraz odniosła, i na potym odnosiła, ani odległość Królowej JejM i oddalenie się do Śląska dla konferencyjej z najjaśniejszą cesarżową jejm. panią matką swoją⁴³⁹ przeszkodą i zatrudnieniem tej satysfakcyjej była, przestrzegą tego ichm. panowie posłowie.

Donosi też JKM P. n. m. przez instrukcją województwu naszemu oraz i zaleca iusto Reipublicae respectui uszczuplenie dochodów stołowi swemu służących, przez uciążenie różnymi [k. 191v] agrawacyjami ekonomii mensae Regiae należytych, w czym jako nas i sam upomina status, ne Rex aegreat. Tak słuszną requisycyją JKM P. n. m. uważając województwo nasze, zaleca pilno ichm. panom posłom, aby ineant modos urgeantque i w skutku jakoby uszczuplone proventus mensae Regiae były suplementowane choć przystawieniem starostw pruskich do ekonomiej.

Jo. książę jm. książdz arcybiskup gnieźnieński⁴⁴⁰ primatiali praerogativa w Ojczyźnie naszej od Rzeczypospolitej ozdobiony, żeby tej ozdoby ściągający się do nas, i nasz potym naród zdobiący uszczerbku żadnego, jako in ditionibus Poloniarum taliter apud extraneos ani impeticii ponosił, advertent ichm. panowie posłowie communicato z inszymi ichm. consilio et opera, gdyby tego potrzeba była, za wniesieniem instanczej in gremium Rzeczypospolitej książęcia jm.

Dekreta Trybunału Radomskiego, Lwowskiej i Lubelskiej Komiszej, aby a subselliis iudiciorum altiorum nie były kasowane, także dobra JKM i Rzeczypospolitej, aby nie były per ius eumphiteseos [?] alienowane (asekuracyi jednak na nich sum nie przecząc) ex methodo, żeby suma asekurowana nie z largicyi, ani za dawne pretensje, lec[z] ile w tak ciężkim

⁴³⁹ Eleonora Mantuańska.

⁴⁴⁰ Andrzej Olszowski.

Rzeczypospolitej razie, respektu długu rzetelnego, albo z potrącenia za-
sług, albo też stawienia za to ludzi do usługi Rzeczypospolitej, cedere mo-
gła, przestrzegać tego zechcą i tego cavebunt ichm. panowie posłowie.

A że deductum to, że województwo nasze (jako ex calculatione
w Trybunale Radomskim facta patet) wniosło sumę dwóch poborów nad
powinność, ta, aby teraz pro persoluto województwu przyjęta była w na-
stępujących podatkach, starać się o to będą ichm. panowie posłowie.

Reszta soli suchedniowej przeszłym kwartałem służąca, iż wojewódz-
twu naszemu przez panów administratorów soli przetrzymana [jest],
uskarżą się o to przed JKM panowie posłowie nasi oraz jako zatrzymaną,
tak o teraźniejszym kwartałem służącym, upraszać będą JKM.

Laudorum dawniejszych i teraźniejszego, osobliwie intuitu szeleżne-
go na zapłatę regimentowi JKM P. n. ordynowanego w województwie na-
szym uchwalonych, approbatione lege publica procurabunt ichm. pano-
wie posłowie.

Instancja w. jm. pana referendarza koronnego⁴⁴¹ ma też być cordi,
tak w poselskiej izbie jako senatorskiej, aby pro meritis onego rodzica⁴⁴²
et propriis in Rempublicam collatis loco praemioque nie odniósł utrapie-
nia, gdy dosyć uczyniwszy skarbowi koronnemu et rationibus productis
likwidowawszy curam suam et sollicitudinem koło swej rodzica swego
pracowitej funkcji, kwitu otrzymać nie może. Intercedant tedy ichm. pa-
nowie posłowie ad Rempublicam za jm.

Multum w tym interest bono publico i powszechnej inter concivis zgo-
dzie, aby in aequali Republica aequaliter wszyscy regni concives pro me-
ritis suis dygnitarstw, danin, dzierżaw i starostw, per omnes provincias
regni capaces byli. Tedy instabunt singulariter ichm. panowie posłowie
nasi, aby ichm. panowie obywatele pruscy, którzy aequaliter partycypują
wszystkich honorów, danin, dzierżaw i starostw w Koronie, nie byli też
contrarii praetensione indygenatów swoich ichm. panom koronnym do
partycypowania z pruskich danin [i] starostw, gdy JKM komu konferować
będzie. A osobliwie instabunt za jw. jm. panem wojewodą sieradzkim⁴⁴³,
który i propriis w Ojczyźnie osoby swojej meritis plenus, i maiorum suo-
rum gloria clarus et emeritissimus przy Zajączkowi i Montawach, daninie
w Prusiech, którą św. pamięci król Michał contulit, był jm. consensu pub-
lico ratyfikowany.

Chcąc mieć chwały Bożej jako największe pomnożenie, więc fundatio-
nem do kościoła opolskiego de nova radice erogowanego, którą w. jm. pan

⁴⁴¹ Jan Dobrogost Krasiński.

⁴⁴² Jan Kazimierz Krasiński.

⁴⁴³ Feliks Kazimierz Potocki.

połaniecki⁴⁴⁴ insistendo woli i dyspozycyjej jw. jm. pana Jerzego z Konar Słupeckiego kasztelana lubelskiego i w. niegdy małżonki swej⁴⁴⁵, chce uczynić i wieś Łaziska do tegoż kościoła fundaczej adicere. To tedy desiderium na pomnożenie chwały Bożej zalecą stanom koronnym ichm. panowie posłowie i te sortes w tej wsi lubo immunitatibus ecclesiae przypisuje, ostrzega jednak, aby ad onera ecclesiastica ordinis należące nie podlegały, ale jako dzisiejszą bona terrestria, tak lubo kościołowi należeć będą, naturam jednak bonorum terrestrium nie mają odmieniać. Do tegoż kościoła kamienice w Lublinie na Grodzkiej ulicy, Cybulskich rzeczoną, a przez jm. księdza [k. 192] plebana opolskiego kupioną i inkorporowaną, iure civili eximent et immunitatibus ecclesiae adscribent.

Mając po sobie legem publicam w. jm. pan Kazimierz Domaszowski starosta łukowski, która od starostw odłączać sądowych i odrywać nie pozwala, wnosił do koła naszego żalosne użalenie, że starostwo łukowskie nie tylko przez przywileje rozerwane, lec[z] jurgieltami uciążone, przez co iuriata jurydycznym spezom wystarczyć nie może, ile przy tak ciężkim publica calamitate starostwa spustoszeniu. Wniosą tedy ichm. panowie posłowie do stanów Rzeczypospolitej i JKM prośbę, aby te jurgielty, które już i od świętej pamięci królów [Jana] Kazimierza i Michała rewokowane, i teraz z starostwa tego zniesione były, i jeśli by impetycja prawna o nie jaka była, w niej jm. pana starostę składali.

Zrujnowany w substancjach dziedzicznych w województwie lubelskim i bełskim, i w ziemi halickiej zostających w. jm. pan Mikołaj Firlej starościc lubelski, a to częścią przez nieprzyjaciół koronnych, lec[z] i od wojsk Rzeczypospolitej przez przechody i obozów stanowiska, niemniej i służbą Rzeczypospolitej trzymając zawsze godny znak sławy przy usłudze Rzeczypospolitej, jako wielki z wielkich przodków swoich i kochający Ojczyzny syn, et civis słusznie braterską od nas meretur kompasją, a za tym pociąga o przyczynę iusti respectus ad Rempublicam i JKM, którą ichm. panowie posłowie najprędszą wniosą.

Dobrze całej Rzeczypospolitej i królom Panom wiadoma tak in campo martio, jako consilii publici dexteritas i wielkie od wielu lat in Rempublicam zasługi jm. pana Jana Karola Romanowskiego chorążego chełmskiego, łatwo każdy osądzi, że znaczną gratitudinem w Rzeczypospolitej zaciągają, aby tedy iure feudi, a jeśli nie można, asekuracją przyna[.]mniej sumy na Świdniku (excepto wójtostwa) ukontentowane były, ichm. panowie posłowie expostulabunt i starać się o to będą.

⁴⁴⁴ Stanisław Dunin Borkowski.

⁴⁴⁵ Teodora ze Słupeckich Borkowska.

Samo nieme milczenie przemówić musi, dając testimonium wiernej, pracowitej i chętnej przez lat ^atrzydziestu^a kilku usługi Rzeczypospolitej i znaczną ruiną dziedzicznych substancyj jm. pana Eliasza Łąckiego pułkownika JKM, daleko więcej ostatka substancyj i fortun przez nieprzyjaciela zniesienie podczas terażniejszej kampaniej pobudzą każdego [do] kompaszej i do pomożenia jakiejkolwiek rekompensy. Tą wdzięcznością zasług jm. pobudzone województwo nasze zleca ichm. panom posłom przyczynę do Rzeczypospolitej i JKM, niski nad jm. respectus.

Słuszną kompasją nad zgubą i startą braci naszej ichm. województwa podolskiego, pobudzone województwo nasze instancją ichm. wniesioną przez jm. pana łowczego braclawskiego⁴⁴⁶ bratersko przyjąwszy, pilno zalecamy ichm. panom posłom, aby una cum Republica znioz[ł]szy się dali ichm. ad intrices przez przyczynę do JKM o reclinatorium, i aliquam proportionem chleba do zatrzymania dalej [w] usłudze Ojczyzny ichm.

Jako znaczne JKM, ale i wodzom wojsk i Rzeczypospolitej wiadome są zasługi i odwagi jm. pana Kłobuchowskiego⁴⁴⁷ chorążego znaku królewicza jm., tak do nagrody onych i województwo nasze afektom concurrento, zlecamy ichm. panom posłom desiderii promotionem jm.

Promovebunt oraz i desideria ludzi pana [Michała] Hanenka, i teraz w usłudze Rzeczypospolitej zostających intuitu sumy na starostwie łomżyńskim zostającej.

In tanta calamitate temporum nie mając panowie mieszczenie lubelscy sufficere podatkom i ekspensom na posłów i insze rozchody, ostatni sposób w ratowaniu się i zaciągnionych na miasto długów wzięli [s]przedaż wsi Konopnice jm. panu Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu rotmistrzowi JKM, aby tedy per legem publicam resignationem bonorum jako aniquitus terrestrium była im pozwolono, ponieważ te dobra za własne ich pieniądze są kupione. Więc że miastu nie fruktyfikują, i owszem szkodę przynosi i dobra też jako dziedziczne iuri terrestri applicantur i od wszelakich egzakcyi żołnierskich, jako i teraz zostają wolne i zawsze zostawały, promowować ichm. panowie posłowie zechcą.

Wniosą też ichm. panowie posłowie do JKM jako i do całej Rzeczypospolitej intercesją za jm. [k. 192v] panią stolnikową lubelską⁴⁴⁸, której dobra dziedziczne, tak w Koronie jako i w Wielkim Księstwie Litewskim, obozami tak ciężkimi i częstymi, i ciągnięciem wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego zrujnowane, aż na koniec powtórny chlebem zimowym na trzy chorągwie jw. jm. pana wojewody wileńskiego⁴⁴⁹ wydanym, tak są

⁴⁴⁶ Jan Stanisław Dąbrowski.

⁴⁴⁷ Jan Kłobuchowski (Kłobukowski).

⁴⁴⁸ Teofila Drohojowska.

⁴⁴⁹ Michał Kazimierz Pac.

zrujnowane i zniesione, że nie podobna, aby w przyszłych podatkach aequaliter mogły te dobra correspondere. Zaczyn imieniem województwa będą upraszać ichm. panowie posłowie, aby Rzeczpospolita nie tylko respekt miała na te dobra w uwolnieniu ich od przyszłych exactiis, ale aby i na potym w tych dobrach ichm. panowie hetmani Wielkiego Księstwa Litewskiego nie wazyli się konsystencyi naznaczać i zimowych chlebów ukazywać. Tamże zaraz i województwa całego lubelskiego deponent quarellam ichm. panowie posłowie, że nie tylko w swoich dawnych pretensjach nie są od wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego ukontentowani, ale i w terażniejszych świeżo przeszłych przechodach, ciężko są aggrawowani.

Jeżeli kto więcej oświadczyć może miłej Ojczyźnie, jako ten kto zdrowiem swoim jej pieczętuje zdrowie, to gdy oświadczył jm. pan Andrzej Suchodolski major JKM, słuszną aby, gdy samemu fata zażywać i odbierać krwawych zasług nie pozwoliły, przyna[li]mniej aby successores jego cieszyli się z nich. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby likwidacyja zasług nieboszczykowskich stanęła i odebrania ich cieszyli się.

Życzliwe nie od małego czasu Rzeczypospolitej zasługi jm. pana [Andrzeja] Rozwadowskiego stolnika łukowskiego, iż osobliwego potrzebują Rzeczypospolitej respektu, gorącą instancją swoją zagrzeją ichm. panowie posłowie Rempublicam, i suplikować będą do JKM, aby pewna wioska, Cieszkows[z]czyzna nazwana, przy Łukowie zostająca, mogła cedere in haereditatem jm.

Wieś Grudawa w województwie wołyńskim, powiecie łuckim leżąca, posesej ur. pana Andrzeja Węgleńskiego podległa, vigore sumy tyśiąca czerwonych zł, którą świętej pamięci Zygmunt August do Moskwy na wojnę idąc u posesora tej wsi antiquitus zaciągnął. Asekurowany ten dług konstytucją post decessum nieboszczyka godnej pamięci jm. pana Gabriela Sęmpkowskiego kasztelana bractawskiego, otrzymał jw. jm. pan wojewoda czernihowski⁴⁵⁰ przywilej na te dobra. Za którego otrzymaniem stanął dekret asesorski za Króla JM świętej pamięci Jana Kazimierza, aby oddał posesorom summam wzwyż mianowaną, który widząc summam desolationem tych dóbr przez lat kilkanaście nie oddaje, a to przez zniesienie tej wsi tak ciężkie, że tylko ze trzech dymów podymne płaci, a teraz uciążona jest hibernii 330 zł, a kwarty 80. Ponieważ tedy non sufficit tantis oneribus, aby była libertowana od nich, gdyż dług zaciągniiony na nią in commodum Reipublicae cessit, a jm. też pan wojewoda czernihowski non satisfacit decreto i nie wykupuje, aby była pro vacanti deklarowana i moderno possessori konferowana, upraszać będą ichm. panowie posłowie.

⁴⁵⁰ Stanisław Kazimierz Bieniewski.

Jako wiele ichm. nad Wiślan deponent facies Reipublicae dotknięcie pańskie per insudationes, a zatym zniesienie onymi majątności i urodzajów, tak gdy iustum respectum mieć będą u Rzeczypospolitej i JKM, i za jm. panem czerskim⁴⁵¹ osobliwą wniosą instancją ichm. panowie posłowie.

Częsta po tak wielu sejmach agitata wniesiona suplika ichm. panów Sołtyków, zacnych i wielą eksperymentów wojennych w oczach ichm. wódców wojska doświadczonych, o sumę trubecką słuszną i od województwa naszego meretur do Rzeczypospolitej przyczynę, którą ichm. panom posłom naszym pilno zlecamy.

Żałosna nader zaszła województwa naszego suplika jm. pana Marcjana Strońskiego crudelis maritidii rodzonego jego, jako decreta convictio-nis maritida w kapturach krakowskich testantur, a iż tym cięższa, że dolor dolori additus, gdy po śmierci nieboszczyka jm. pana Zygmunta Strońskiego violentis fatis zesłego, przywilej na wieś Przysieki przez nieboszczyka [k. 193] kupną, i jakoby patrimonium zostałych sierot uprosił przywilejem jm. pan Brzozowski. Przyczynią się tedy ichm. panowie posłowie do JKM, aby rewokowawszy ten przywilej jm. panu Marcjanowi Strońskiemu, jako stryjowi sierot, ile jeśli minorennos in capaces privilegii cedere mógł.

Desiderium także jm. pana Śnitowskiego, aby terazniejsza tenuta jm. od pana Stryńskiego, żeby ta, na którą antecesorowie jego za króla świętej pamięci [Zygmunta] Augusta dali byli łąnów 6 dziedzicznych, w dobra dziedziczne obrócić się mogła, która neglectu tylko antecesorów per lustrationem za królewszczynę poczytana i oderwana była, serio promote-bunt ichm. panowie posłowie.

Wniesiona do koła naszego jm. pana Andrzeja Krasowskiego querimonia na namiestnika i wszystką kompanią chorągwi pancernej jw. jm. pana wojewody kijowskiego⁴⁵², ratione invasionis domus nobilitaris concussio-nis et spoliationis, serio zalecamy ichm. panom posłom naszym, aby in facie Rzeczypospolitej uskarżyli się na takową żołnierską u braci rozro-dzonych minoris conditionis przez konsystencyje swoje i opresje licencyją. [A] oraz przy tym przyczynią się ichm. panowie posłowie do ichm. panów hetmanów, od jm. pana wojskiego krasnostawskiego⁴⁵³ o sprawiedliwość z chorągwi pancernej jw. jm. pana wojewody sieradzkiego⁴⁵⁴, która do wsi Celin, leżącej w ziemi łukowskiej, przyszed[ł]szy w nocy niespodzianie na kilku chłopach stanęli i po ośmi[u] towarzystwa w jednej chałupie, przez co wniwecz razem poddanych obrócili.

⁴⁵¹ *Samuel Stanisław Rudziński (Rudziński).*

⁴⁵² *Andrzej Potocki.*

⁴⁵³ *Adam Szaniawski.*

⁴⁵⁴ *Feliks Kazimierz Potocki.*

A że też zachodzą województwo nasze supliki różne ichm. duchownych jako to jm. księdza proboszcza i plebana ostrowskiego⁴⁵⁵, aby pewne grunty w miasteczku do probostwa szpitalnego za pozwoleniem jw. jm. pana starosty parcowskiego⁴⁵⁶ inkorporowane i konstytucyją⁴⁵⁷ aprobowane od ciężarów wszelkich żołnierskich uwolnione były, i ta konstytucja przeszłym tym sejmem konfirmowana była.

Ichm. ojców Dominikanów lubelskich i aprobacją dekretu o pewne w Chełmie grunta kościelne ferowanego.

Ichm. ojców Franciszkanów lubelskich o górę żydowską w Lublinie in quantum iura producent.

Ichm. ojców Bernardynów św. Antoniego o aprobacją zapisu na Rodecznicy, gdzie się fundowali.

Ichm. ojców Bonifratellów lubelskich, lec[z] i całej prowincji, aby prowincja tychże, że cała sub Regula Divi Augustini od lat ośmdziesiąt ad viscera Regni introducta, teraz per legem publicam była de plano confirmata et ratificata różnymi swymi fundacjami i tym podobnymi przyległościami. Te tedy słuszne dość i z prawem zgadzające się desideria ichm. wszystkich omni conatu promovebunt ichm. panowie posłowie.

W oczach całego województwa są miasta Lublina wielkie ciężary przez przechody wojsk, posłów różnych różne spezy, lec[z] i przez pospolite ruszenie gołębskie ciężkie spustoszenia i ruiny. Tym wszystkim ich calamitatibus et afflictionibus compatiendo województwo nasze zleca ichm. panom posłom promotionem desideriorum miasta tego, które wnieść mają in facie Rzeczypospolitej i JKM, takich jednak, które by legi et laudis województwa nie były przeciwne.

Postulata ichm. panów kollatorów kościoła juchnowieckiego, aby były jako w krzywdzie Boskiej od Rzeczypospolitej akceptowane, dexteritati ichm. panów posłów committimus.

Desiderium też pana Polańskiego o libertacją kamienicy jego w Lublinie od stanowisk deputackich i żołnierskich w pamięci mieć będą ichm. panowie posłowie.

Godzi się compati i synagodze Żydów lubelskich omni calamitate ad tutis, zaczym suplikującym, aby pogłównie i podatki od nich do poborców województwa, a nie do skarbu oddawane były, [a] wszelką ciężkość i niezdolne spezy ab exactoribus et ministris skarbu znając, poprą tedy tej supliki ichm. panowie posłowie.

⁴⁵⁵ Krzysztof Krzymuski.

⁴⁵⁶ Jan Karol Daniłowicz.

⁴⁵⁷ Vol. const., t. IV, vol. 2, s. 305.

Te tedy wszystkie punkta i desideria nasze ichm. panom posłom zlecamy, obligując ichm. fide, honore et conscientia, żeby nic więcej, tylko coby widzieli pro bono Reipublicae być potrzebnego, konkludowali.

Które to nasze desideria jm. panu marszałkowi koła naszego ad acta województwa naszego publica podać zleciliśmy.

W Lublinie dnia [k. 193v] 31 miesiąca grudnia r. P. 1676 [s]⁴⁵⁸.

Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

^{a-v} W rkps „XXX”.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 31 grudnia 1675 r.*

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 367–368 – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 216, s. 225–228 – kopia.

[k. 367] My rada, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się do Lublina na czas i dzień 31 grudnia r. P. 1675 uniwersałem JKM sejmiku przedkoronacyjalnymznaczony, na obranie posłów na koronację. Po namówionych punktach do instrukcyj sejmiku coronationis należących i do funkcji poselstwa na tenże sejm uproszonych, niżej mianowanych ichm. panów posłów, z powiatu lubelskiego jm. pana Jana Karola z Żurowa Daniłowicza krajczego koronnego i starostę lubelskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego stolnika łukowskiego, a z powiatu urzędowskiego jm. pana Pawła Bogusława z Orzechowca Orzechowskiego, takowaliśmy uchwałę i obradę per laudum za spólnym konsensem koła i zgody w interesach województwa naszego postanowili.

Naprzód, iż ichm. panowie egzaktorowie czopowego i szelężnego, dawniejszy i świeższy, tak w województwie jako ziemi łukowskiej dotąd iustum calculum z egzakcyj swojej nie [o]trzymali, przez co constare nie może kwota egzakcyj, tedy praesenti laudo iniungimus rachować się ichm. Do których rachunków delegujemy i uprosiliśmy ichm., jako to, jm. pana Jerzego Szornela sędziego ziemskiego, jm. pana Stanisława Kiełczewskiego cześnika, jm. pana Tomasza Zaporskiego skarbnika, lubelskich, jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego, jm. pana Jana Poniatowskiego komornika granicznego i podwojewódzkiego lubelskiego, tudzież jm. pana [Kazimierza] Hańskiego pisarza kapturowego. Którzy znioz[ł]szy się z sobą pewny termin i czas ichm. panom egzaktorom do rachunków tych stawania oznajmić mają i te wszelkie rachunki, wcześniej przed sejmikiem relationis odprawić, aby sejmik miał wszelaką sufficientem egzakcyj calculum. Sądy jednak defectium i obieranie sędziów do sejmiku relationis odkładamy.

⁴⁵⁸ Oczywiście błąd kopisty. Powinno być „1675”.

A że jm. pan [Jan] Gałęzowski rotmistrz JKM, kontrahent czopowego anni 1674 potrzebuje rachunku z sobą, ale i z sukkolektorem swoim panem Kiernerem, tedy rachunek ten tymże ichm. panom deputatom zlecamy.

Jm. pan Marcján Szaniawski egzaktor pogłównego ziemie łukowskiej, iż praetendit sobie u w. jm. pana starosty łukowskiego⁴⁵⁹ niewydanie pogłównego, tak od osoby jm. pana starosty i urzędu jego, jako dworu i poddanych, tedy vigore praesentis laudi, na co sam w. jm. pan starosta pozwala, termin ichm. rozprawy bez adcitacyjej w kapturach niniejszych naznaczamy.

Że zaś jm. pan [Walerian] Turski egzaktor szelężnego ziemie łukowskiej nie mając anteriori laudo wyraźnie sobie pozwolono, aby o szelężne łukowskie kontraktował, w kontrakt z w. jm. panem starostą wchodzić nie chciał, a jm. pan starosta bliższego kontraktu być twierdził, szelężne to wybierać do decyzjej sejmiku kazał, tedy deklaruje wolność województwo kontraktowania panu Turskiemu z jm. panem starostą. Jm. zaś pan starosta sumę kontraktem mianowaną przed sejmikiem relationis do egzaktora wnieść deklaruje się. A że też kontrakt czopowego anni 1675 ekspiruje kontrahentom die 10 stycznia, tedy ichm. contrahentes, jm. pan [Aleksander] Zwiartowski, jm. pan Borzechowski, przed zwyż pomienionymi ichm. pany deputatami do rachunków [o] wydanie sumy dedukować mają. A coby przy nich jeszcze znalazło się, deputatowi od regimentu JKM na wypłacenie [k. 367v] długu odliczą. Który pan deputat ma też przed temiż ichm. pany deputatami liquidatio wziętych już sum uczynić ut constet dług winny regimentowi, z tej jednak reszty czopowego dadzą ichm. panowie Zwiartowski i Borzechowski za asygnacyją jm. pana marszałka sejmiku niniejszego.

Ichm. pannom Bernardynkom tutejszym do św. Piotra zł 200. Ojcom Karmelitom Woli Gułowskiej zł 100, którym ojcom i dług winny województwu przez pana Krzysztofa Milanowskiego poborcę zł^a ...^a (o co stanęła na nim poena peculatus i różne dekreta) odkazujemy i darujemy na dokończenie fabryki kościoła Woli Gułowskiej.

Czopowe zaś na rok niniejszy 1676, od dnia 10 stycznia zaczynające się, zlecamy jm. panu marszałkowi koła niniejszego, tak aby po województwie jako i ziemi łukowskiej puścił kontraktem jw. jm. panu krajczemu koronnemu [i] staroście lubelskiemu⁴⁶⁰ za sumę zł 10 tysięcy, jeśli Trybunał sądzić się nie będzie, jeśli zaś current sądy trybunalskie i continuabuntur, za sumę zł 12 tysięcy. A ten kontrakt ad normam pierwszego z jm. panem Zwiartowskim i jm. panem Borzechowskim spisany być ma.

⁴⁵⁹ Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁴⁶⁰ Jan Karol Daniłowicz.

Compatientur też suplikującym różnym ichm. panom braci w województwie naszym i ziemi łukowskiej donoszącym ciężkie dotknięcie Pańskie przez ogień. Tedy wszystkie w roku 1675 przypadły onym pro affectu fraterno (w czym i samo wspiera ichm. prawo, deklarujemy, iż od podatku podymnego i innych, od których i samo excipit prawo, do lat tymże prawem opisanych wolni być mają, praevia iuratoria super realem conflagrationem comprobatione). Jeśli jednak pogłównie z sejmu przyjdzie, do tego z nami wspólnie należeć będą.

Dochodzi też do województwa, iż ichm. rozrodzeni bracia, tak w województwie, jako w ziemi łukowskiej, uchylają się od podatku czopowego i szelężnego, warząc na szynk piwo. Tedy ci, którzy browary swoje mają, na rejestrze podawać ichm. panom egzaktorom powinni będą tych, którzy w browarach ich piwa robią, a jeden z nich ze wsi każdej super realitatem słodów i szynków przysięgać ma. Rewizję też ichm. panom egzaktorom w domach swoich bronić nie będą.

A iż niektórzy ichm. wzbraniłi się dotąd szelężnego idącego wydawać, tedy praesenti laudo szelężne to ad manus egzaktorom a 1 maii zaczęte 1675 anno, wydawać deklarujemy.

Patrząc też na ciężkie straty i upadek przez więzienie przy usługach Rzeczypospolitej jm. pana Wilaniowskiego obywatela ziemie łukowskiej, brata naszego, onemu suplikującemu zł 100 za asygnacją jm. pana marszałka naszego z szelężnego łukowskiego egzaktorowi tegoż szelężnego wydać naznaczamy. [Także] zlecając temuż panu egzaktorowi szelężnego, aby złp 100 na posztę i komunikacją wiadomości ziemie łukowskiej, temu kto by owe dysponował, do rąk wyliczył.

Widząc także impossibilitatem wybrania reszt egzakcji jm. pana [Mikołaja] Paskuckiego egzaktora ziemie łukowskiej, onego z niedobrych tychże egzakcji jego sum wypuszczamy i kwit dać jm. panu marszałkowi koła naszego zlecamy.

Instancją towarzystwa znaku godnej pamięci jm. pana [Jana] Rzemczyckiego o niedopłacone na zasługi resztę, iż skutku swego teraz wziąć nie mogła, do sejmiku przyszłego relationis, tudzież i instancją jejm. paniej Rzemczyckiej tamże odkładamy.

A że regimenty i różne zaciągi cudzoziemskiego znaku nie mogąc na stanowiska trafić, circumcirca województwo nasze obchodząc, tak przykrymi noclegami, jako pobocznymi egzakcjami, szkodzą i niszczą, przez co ubodzy poddani nasi znając upadek i zniszczenie do podatkovania przy[j]ść nie będą mogli. Tedy zlecamy jm. panu marszałkowi sejmiku naszego, aby pod tytułem swoim uniwersał do nich napisał, żeby pospieszyli do stanowisk swoich i tych przestali egzorbitancy, obiecując przez posłów na sejmie uskarżyć się na nich.

Które to nasze zgodne w obradzie interesów województwa naszego [k. 368] postanowienie jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i ad acta na ten czas capturalia sive terrestria podać, zleciliśmy i uprosili.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym anno et die ut supra.

Franciszek Stoiński wojski krasnostawski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

^{a-a} W rkps pozostawiono miejsce na wpisanie wysokości kwoty.

XLVII. Sejmik relacyjny w Lublinie 27 kwietnia 1676 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu koronacyjnego, 4 II–4 IV 1676 r. Vol. const., t. V, vol. 1, s. 449⁴⁶¹.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 27 kwietnia 1676 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 100, k. 317v–322v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Franciszek Kossowski wojski lubelski, marszałek sejmiku, 9 V 1676 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 164–169 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 368–370 – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 228–236 – kopia.

[k. 317v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo na sejmik relationis z sejmu szczęśliwej koronacji JKM P. n. m. na dzień 27 aprilis, praefixione deklaracji posłów województwa naszego naznaczony, na zwyczajne konsultacjom naszym miejsce zgromadzeni, doskonałą od ichm. panów posłów naszych o odprawionym sacrae unctionis i coronationis najjaśniejszego Króla JM P. n. m. akcie, a potem o dalszym zaszczytu Ojczyzny obradach, wzięwszy relację. Jako tamten iterato uprzejmych głosów naszych apprekacyjami prosequimur i gestientes z radości Boskiemu pomazańcowi vitam et victoriam, w późny wiek z serca winszujemy. Tak in ulteriori nie odstępując zwykłej do ratowania Ojczyzny, lubo w zniszczeniu naszym, ochoty na to wszystkie obróciliśmy conatus, jakoby deklaracji ichm. panów posłów naszych na sukurs terazniejszym status publici potrzebom na sejmie przeszłym danej satisfieri mogło. A że w tym Ojczyzny zaszczycie dwa osobliwie przedsięwzięła Rzeczpospolita sposoby, to jest zapłatę dawnego, a przyczynienie przez wyprawę nowego wojska, tedy i my zarówno ze wszystkimi województwy tychże biorąc przed się executionem sposobów. Ponieważ pierwsze momenta gruntują sobie dobrze emerita przez wydaną na borg krew dawnego wojska stypendia, na wypłacenie tak słusznego długu i asekurowanej od Rzeczypospolitej satysfakcje, dwoje ex nunc in maio subsidium charitativum generale od wszystkich in genere cuiuscunque status sexus

⁴⁶¹ „Województwo lubelskie. [...] Sejmik relacyjny na dzień 27 aprilis deklaruje”.

conditionis et praeeminentiae osób, tak jako są w konstytucyj i instruktarzu anni 1662 wyrażone⁴⁶² i otaksowane, i my wydać według nowych popisów assumimus. Które popisy już nie ichm. księża plebani, ale sami haeredes i pos[s]essores bonorum generale omnium fideliter konotować one i do grodu [k. 318] z podpisem ręki swej podawać, i juramenta nie w osobach plebeiae conditionis, ale przez podstarościch, ekonomów i sług szlachtę super realitatem registrów wykonywać tenentur. Od których juramentów i ekstraktów, aby grody i ziemstwa obywatelów nie depaktowali, i nie więcej nad groszy 6 brali sub rigore novellam constitutione descripto⁴⁶³.

Szlachta rozrodzeni po wsiach na swoich dzielnicach poddanych nie mający, juramenta na registra tego podatku przez dwóch e medio posesjonatów odprawić mają. Także i Żydzi do płacenia terażniejszego dvojga subsidium oraz cum populo tenentur. Czas wydawania pieniędzy i podawania registrów constitutione novellam naznaczony a 1 mai[i] ad 1 iunii. Do której exactoratus funkcję e gremio nostri obraliśmy, z województwa lubelskiego i powiatu urzędowskiego jm. pana Jana Wronowskiego, a z ziemie łukowskiej jm. pana Marcina Szaniawskiego. Którzy ichm. uczyniwszy wprzód super fidelem exactionem w grodzie jurament, we wszystkim tym raty majowej wybieraniu et in executione ulteriori functionis suae, cale się podług opisu konstytucyj terażniejszej sprawując. I w tym in super województwu naszemu tenebuntur, że żadnego inszego a contribuentibus wyciągać nie będą solarium, ani od województwa rekompensy, kontentując się eo solario, które skarb koronny in rationibus egzaktorom zwykły potrącać, oprócz tylko samego kwitowego po groszy 5, z całej wsi od kwitu, chyba żeby osobne kwity, który sortis suae posesor brać wolał. Od miasteczek zaś do wielkości albo szczupłości osady dexteritatem et conscientiam stosujący, nie więcej przecie nad zł 2 albo 3 wymagać nie będą, sub respondendo o to na sądach fiskalnych albo w grodzie.

Na dalsze zaś krwawych zasług tegoż zasłużonego rycerstwa wypłacenie skuteczny sposób od całej Rzeczypospolitej przyjęty i doskonale namówiony i my admittimus, i szeleżne generalne po wszystkich miastach, miasteczkach, wsiach królewskich, duchownych i szlacheckich nemine excepto, od szynków [i] wszelakich likworów, iuxta mentem novellae constitutionis et sententiam declarationis posłów województwa, do rąk jm. pana superintendenta od skarbu Rzeczypospolitej naznaczonego i do nas [k. 318v] zesłanego wydawać będą.

⁴⁶² *Vol. const., t. IV, vol. 1, s. 246–257.*

⁴⁶³ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 373–374.*

Niemniejszym staraniem i drugiego subveniendi Ojczyźnie sposobu chwytając się i do przyczynienia wojska przez wyprawę z dymu ludzi pieszych accedendo bierzemy na się obowiązek stawiania z dóbr w województwie naszym generaliter wszystkich, duchownych, królewskich i naszych szlacheckich ad praescriptum constitutionis novellae⁴⁶⁴, z dymów 28 podług abiurat i eksystencji regestrów anni 1673, żołnierza pieszego jednego w barwie błękitnej, dostatniej z kirami białymi, trybem cudzoziemskim ubranego, z należytyym orężem, [to] jest z muszkietem lontowym, berdyszem, z żołdem i prowiantem doskonałym na całe pół roku. Do której wyprawy, lubo divisim lubo coniunctim z kim drugim, wszyscy generalnie się obstringimus, oprócz tych samych, których by na dymach i domach tych, z których ta wyprawa iść powinna, ręka Pańska per conflagrationem dotknąć miała. Którą jednak sposobem w prawie opisanym iuramento w grodzie super quantitate dymów pogorzałych evincere, i tą przysięgą takiemu od wyprawy zasłonić się wolno będzie. ^aA ta wyprawa nie z chłopów, ale z samych panów dziedziców i posesorów currere ma^a.

Do prowadzenia zaś tych ludzi uprosiliśmy e medio nostri, z województwa lubelskiego i powiatu urzędowskiego jm. pana Aleksandra Ciołka Drzewickiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego stolnika łukowskiego. Traktamentu ichm. po zł 10 z każdego pieszego pozwoiliwszy takim sposobem. Iż ktokolwiek z obywatelów województwa naszego takową będzie miał domów quantitate, że praecise jednego, dwóch albo quocunque numero żołnierzów na 28 dymów, jednego rachując, wyprawą własną stawić zechce. Taki od każdego żołnierza traktamentu ichm. panom rotmistrzom zł 10 do rąk ichm. lubo superintendentów ichm., których sobie do skomputowania z tej wyprawy i traktamentu assumuntur, jm. pan Drzewicki i jm. pan stolnik⁴⁶⁵ z województwa lubelskiego i powiatu urzędowskiego [oraz] jm. pana Adama Szaniawskiego komornika ziemskiego lubelskiego, a z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Jana Zarzeckiego, za kwitami ich ręcznymi, od których więcej nad groszy 6 brać mają, powinien będzie.

Co by zaś [k. 319] nad quotientem 28 dymów zostawać komu miało, albo też w mniejszych kondycjach i między rozrodzoną bracią nie dostawało zupełnej dymów liczby, takowemu każdemu wolno będzie lub z przyjaciелеm jakim, lubo z sąsiadem swoim, którego sobie jednego albo więcej do 28 dymów aequiparem commodius znajdzie i obierze. Na zaciągnięcie takiego pieszego sposobem wyżej mianowanym, odzienie, munderowanie i uprowiantowanie zgodzić się i złożyć tak gotowego z traktamentem pod

⁴⁶⁴ *Vol. const., t. V, vol. 1, s. 372–373.*

⁴⁶⁵ *Andrzej Rozwadowski.*

chorągiew i władzą ichm. panów rotmistrzów oddać, albo li też z każdego dymu ex pos[s]essione et sorte sua zł 5 do rąk ichm. panów rotmistrzów lub superintendentów ich, za kwitem alterutrius ichm. realnie oddać i odliczyć. [Jednak] tak, aby za takową divisim kontrybucją na jednego pieszego wystawienie porządnie, odzianie, umunderowanie i uprowiantowanie, lub też tygodniowe leneungi z dymów 28, zł 130 na całe pół roku, a na traktement z osobna zł 10, in summa [k. 319v] zł 140, effective mógł mieć. A jeżeli skuteczniejszy combinationis modum na sądach blisko przyszłych ichm. do tego uproszeni wynajdą i podadzą, takowy wolno też będzie każdemu z obywatelów sequi, byleby legi novellae satisfieri mogło.

Do teje wyprawy należeć będą osoby wszystkie pieniądze na prowizjach mające od sum fruktyfikujących i wyderkafów, iuxta obloquentiam eiusdem constitutionis novellae, od 20 tysięcy sumy pryncypalnej jednego pieszego wyprawując, za których, gdy possessores wyprawia, wytrącić sobie proporcjonalną kwotę z czynszu lub z prowizje powinni będą. Także i arendarze od sum niewytrzymanych eadem proportionem, a z osobna z dymów arendarzom podległych wyprawa ta currere ma.

Miasta pryncypalne i inne wszystkie królewskie, które per magistratum osobno dymy [k. 320] anno 1671 poprzysiężone mają, habitam proportionem maiorum domorum do tej wyprawy należeć będą. Obywatele, którzy w województwach różnych i ziemiach mają majątności, każdy w tym województwie, ubi bona consistunt, pro quantitate bonorum et fortunarum do wyprawy wyżej mianowanej tenentur.

Ściągnięcia miejsce jm. pana Drzewickiego ludzie wyprawni w Puchaczewie, a jm. pana stolnika łukowskiego w Radziniu i Ulanie, mieć będą, gdzie ze wszelaką skromnością samym się tylko dachem kontentując i najmniejszych rzeczy od obywatelów nie wyciągając subsistent, a potem in tempore in constitutione novella praefixo. Popis na zwyczajnym województwa naszego miejscu, przed [k. 320v] ichm. pany komisarzami niżej mianowanymi odprawiwszy, do zaszczytu Ojczyzny, tak jako konstytucja rozkazuje, i tam gdzie uniwersały vocabunt, pokwapią się ichm. panowie rotmistrze.

A że liczba dymów, zatym i piechoty z województwa lubelskiego i ziemi urzędowskiej przechodzi liczbę ziemie łukowskiej przychodzącą, za braterską abutrinque kondescensją ichm. panowie rotmistrze jednym [s] drugiemu ex supernatem numerum ustąpić submitowali się, i tak ludzie wszystkiego ogółom województwa równo między się rozdzieliwszy, aequali numero kompanie swoje prowadzić in necessitatibus ich attendere mają.

Lubo ichm. panowie posłowie w relacji swojej tego nam wyraźnie dołożyli, że w deklaracji podatków na sejmie przeszłym danej i ręką

poselską podpisaną, expresse specyfikowali, aby iuxta abiurata 1673 anni ta dymowa wyprawa z województwa naszego była ordynowana. In quantum by jednak casu aliquo variatia, jaka być miała, tedy praecavende w tym indemnitati województwa naszego częstymi wojsk przechodami, kilką obozów, a osobliwie gołębską konsystencją, magna parte sui zniesionego, solennem przeciwko temu ichm. panowie posłowie nasi podług submiszej swej uczynią protestationem.

Na komisją do ukontentowania wojska i podatków terażniejszych Rzeczypospolitej zordynowania uprosiliśmy e medio nostri w. [k. 721] jm. pana Jana Karola Daniłowicza krajczego koronnego, lubelskiego, parcowskiego starostę, którego podróżnym na tę funkcję ekspensom, choć in parte succurrere chcący, zł 3 tysiące z czopowego terażniejszego roku prezentujemy jm.

Że nieustające publiczne ekspensy zaciągały za sobą w województwie naszym nieuchronno często i różnie contribuendi necessitatem, w czym znajdować się muszą tak ex parte egzaktorów w dystrybucie, jako i ex parte retentorów w nieoddaniu perplexitates i defekta, dla czego gwoli objaśnieniu się w rachunkach i poskromieniu renitentiae sądy fiskalne w województwie, już nie raz praktykowane, reassumimus. I na nie do ichm. panów sądowych ziemskich i urzędników grodzkich uprosiliśmy e medio nostri, jm. pana Stanisława Kielczowskiego cześnika, jm. pana Remigiana Kielczewskiego miecznika, jm. pana Jana Poniatowskiego komornika granicznego i podwojewodziego, im. pana Franciszka Kosowskiego wojskiego, lubelskich, jm. pana Adama Psczołkę Wilczopolskiego wojskiego grabowieckiego, jm. pana Bogusława Orzechowskiego, jm. pana Marcina Suchodolskiego, jm. pana Michała Borzechowskiego, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego, a z ziemie łukowskiej do słuchania kalkulacji tamecznych egzaktorów, jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemskiego łukowskiego, jm. pana Wacława Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, jm. pana Jana Jezierskiego. Którzy to ichm. przysięgę superrecte iudicando, oprócz jednak ichm. panów sądowych ziemskich i urzędników grodzkich, już alias przysięgą swoją etiam in causis fisci obstrictos wykonawszy, absentia unius pluriumve non obstante, na blisko następujący poniedziałek po święcie św. Stanisława biskupa⁴⁶⁶ zjachawszy się do Lublina i jurysdykcją swoją ufundowawszy, zupełną władzą vigore laudi praesenti constitutione approbati mieć będą sądzenia praxi, przedtym usurpata wszystkie generalnie sprawy tykające się intrinsece podatków województwa naszego, w pogłównym, podymnym, czopowym, szelężnym, i quocunque modo nazwanym podatku, tak cum retentoribus, jako też i samych panów

⁴⁶⁶ 11 maja.

egzaktorów *calculaciones excipiendo*. Którzy wszyscy, tak dawniejsi, jako i świeżsi, rejestra zupełne egzakcyi swoich na tenże czas do grodu podać *per oblatam* powinni będą *et sine quavis adcitatione comparere*.

Także oblig *comparendi* i *calculi exacte* przed tymże sądem fiskalnym lubelskim *faciendi praesenti* [k. 721v] *laudo stringit*, i wszystkim ichm. panom poborcom i egzaktorom ziemie łukowskiej, którzy *insimul sine quavis adcitatione* tu do Lublina z rejestrami egzakcyi swoich, na tenże wyżej mianowany czas stanąć [powinni].

Sumy wybrane likwidować, wypłaconych asygnacji produkować i kwity od województwa otrzymane demonstrować *tenebuntur*. Sąd zaś osobny fiskalny gwoili sądzeniu sposobniejszemu *retentów*, tak daleko nie *fatygując* braci i poborcom do otrzymania *kondemnat* i *zwodzenia egzekucyi*, w Łukowie *pari potestate ordinamus*. Do którego przy ichm. panach sądowych ziemskich i urzędnikach grodzkich *uprosiliśmy*, jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego stolnika, jm. pana Wacława Rozwadowskiego podstolego, jm. pana Bernata Beyda cześnika, jm. pana Aleksandra Ługowskiego miecznika, jm. pana Adama Krzeskiego skarbnika łukowskiego, jm. pana Leopolda Szczygielskiego, jm. pana Jana Jezierskiego. Którzy ichm., *absentia unius plurium verum obstante*, sposobem wyżej wyrażonym *zasiadać* i *juramenta* (oprócz ichm. panów grodzkich i ziemskich urzędników) *wykonawszy*, sądy *more solito* *odprawować* będą. Do tegoż sądu fiskalnego lubelskiego *disiudicationi* *należać* będzie *calculus* z czopowego tak dwuletniego administracji jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego i *pretendowania* od województwa *defalka*, któremu *in rationibus* zł 80 od ojców Karmelitów Woli Gułowskiej *przebrane*, a teraz od województwa *onymże* *kondonowane*, *akceptowane* być mają. *Inter praecipuas* tegoż sądu *curas* będzie *calculatio* z jm. panem Walerianem Silickim kwatermagistrem pułku JKM dragońskiego, *aby exacte constare* mogła *quantitas* długu temu regimentowi jeszcze *winnego*, i *ratio* już *perceptorum*, *par ratio* będzie i *chorągwi* jm. pana starosty rzeczyckiego⁴⁶⁷ z jm. panem Marcjanem Szaniawskim egzaktorem ziemie łukowskiej.

Ciż ichm. panowie sędziowie fiskalni wyżej *naznaczeni* będą mieli *facultatem skombinowania dymów in ordine* do tej wyprawy, także i do *odprawienia popisu* tej *piechoty* i *popisania rejestrów* jej ichm. panom *rotmistrzom iuxta obloquentiam constitutionis novellae*.

Wszystka w tym *securitas bonorum et honorum* każdego z nas *na osobliwiej zwiśla*, *aby acta publica*, to jest księgi, tak ziemskie, jako i grodzkie, w *należyтым* *zostawały porządku* i w *całości*. Do ich tedy *rewizji* i *porządnego zordynowania* *uprosiliśmy* tychże [k. 322] ichm. panów

⁴⁶⁷ Andrzej (Jędrzej) Rzeczycki.

sędziów fiskalnych, aby czas między sobą upatrzawszy, one zrewidowali, a o tym co by ad melius esse należeć miało, informowali województwo na sejmiku przyszłym. Hoc idem praestabunt ichm. panowie sędziowie skarbowi ziemie łukowskiej, aktom ziemskim i grodzkim w ziemi swojej.

Niezgasłą pamięć meritorum i sławy, lubo zgasłego światu, jm. pana Jana Rzeczyckiego rotmistrza JKM mając zawsze w sercu województwo nasze, naznaczonego in tesseram wdzięczności sukcesorom jego, a dotąd zupełnie nie wypłaconego donatywy residuitatem, to jest zł jeszcze 2100, u ichm. panów administratorów czopowego anni praesentis назнача i wydaną eo nomine asygnacją, przy zeznaniu satysfakcji przez jejm. panią Rzeczycką, pro persoluto in rationibus przyjmie województwo.

Podobnym in concives wzruszeni afektem ku jm. panu Borzechowskiemu i jm. panu Bobowskiemu, z których jeden lubo żywy wprowadza, ale intenebris et in umbra mortis sedet w ciężkich kajdanach pogańskich, drugi z nich rękojmą oswobodzony okupu swego jeszcze nie odplacił, obiema in subsidium po zł każdemu 200 bratersko naznaczamy i tę asygnację do ichm. panów egzaktorów szelężnego ordynować zlecamy jm. panu marszałkowi naszemu.

Jm. pana [Waleriana] Silickiego kwatermagistra regimentu JKM dra-gońskiego alleviando taedium długiej, nie bez znacznego kosztu winnego długu, ekspektatywy in vim consolationis zł 300 z szelężnego od jm. pana [Jana] Drzewieckiego administratora terażniejszego, assignamus.

Inter haec aspera wydatków deklarowaną też mając perceptive condimenti condimentorum soli suchedniowej, której za najpierwszą deflugitacją beczek półtora tysiąca wystawić nam obiecano, [k. 322v] do dystrybucyi onej z województwa lubelskiego jm. pana Remigiana Uniszowskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Aleksandra Ługowskiego miecznika i podwojewodzkiego łukowskiego, użyliśmy. Którą sól według łanów ichm. panowie administratorowie od uniwersału swego w czasie 18 niedziel wszystkim obywatelom wydawać powinni będą, pretio et quantitate za innych administratorów practicata zwyczajne jałmużny, do których i ojców Franciszkanów lubelskich adscripsimus, jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁴⁶⁸ dispositini committimus. Obywatele zaś ziemie łukowskiej ex sorte sua ojcom Bernardynom łukowskim beczek 5 ordynują.

A że przy terażniejszych konsultacjach naszych in puncto głosu podczaszemu lubelskiemu należącego comparuit z przywilejem na ten urząd od jm. pana [Stanisława] Niemiery, mandatarius ab eodem instanti o przywileju na tenże urząd jm. panu Aleksandrowi Zwiartowskiemu danym w kole naszym relatum, i sam nadszed[ł]szy on prezentował, dla tegoż my

⁴⁶⁸ Jerzy Szornel.

in tali dwóch przywilejów concurrentia nic statuere nie mogąc, do sądu JKM, którego majestatowi taka cognitio competit, strony obiedwie odesłaliśmy. Temu interea miejsce, głos i prerogatywę podczastwa zachowując, kto ad iudicationem jego do koła naszego przyniesie.

Które to punkta zgodnie namówione i postanowione zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką własną nomine omnium podpisać i do akt grodzkich lubelskich per oblatam podać.

Działo się w Lublinie w kościele ojców Dominikanów die 27 aprilis 1676 anno.

Franciszek Kossowski wojski lubelski, marszałek koła rycerskiego tegoż województwa mp.

^{a-a} Taki zapis w rkps w BOssol. 217, k. 368v.

XLVIII. Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1676 r.

1. Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 14 września 1676 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 100, k. 1681–1683v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Stocki, imieniem Jana Gałczowskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, marszałka sejmiku, 17 IX 1676 r.;

Rkp. 2. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 169–171v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 370v–371v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8333, k. 49–51v – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 236–239 – kopia.

[k. 1681] My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjachawszy się na sejmik electionis deputata anni 1676 pro die 14 septembris, lege publica sancito, za zgodnymi głosami obraliśmy na Trybunał Koronny deputata jm. pana Tomasza z Kielcewicz Kielczewskiego pisarza grodzkiego lubelskiego. Na którym sejmiku i to zgodnie uchwalamy, aby tych wszystkich, którzy dotychczas derogando konstytucji sejmu terazniejszego coronationis o wyprawie dymów⁴⁶⁹ et laudo sejmiku relationis, dotychczas retentorami wyprawy dymowej zostają, ichm. panowie sędziowie fiskalni per laudum przeszłego sejmiku naznaczeni jako najprędzej sądy zaczawszy, według praw na retentorów opisanych sądzili, nullius conditionis ludzi ekscypując i ex rebellibus executiones czynić nakazali. Której wyprawy dymowej, ponieważ też ichm. duchowni do iurydykcyj książećcia jm. biskupa krakowskiego⁴⁷⁰ należący, do rąk ichm. panów rotmistrzów secundum legem novellam per laudum województwa naznaczonych pieniędzy nie oddali, ani ludzi pod regimenty tychże ichm., [k. 1681v] tedy iniungimus jm. panu marszałkowi, aby do książećcia jm. biskupa krakowskiego imieniem województwa napisał, żeby ta wyprawa ichm. panów rotmistrzów jako najprędzej doszła. Nowe zaś juramenta

⁴⁶⁹ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 372–373.

⁴⁷⁰ Andrzej Trzebicki.

ratione quarumvis contributionum zachodzące, anno praesenti (exceptis conflagratis) nullius valoris być mają.

A że z uchwały sejmu coronationis trzecie pogłównne do wybierania imminet, tedy do tej egzakcyjej z województwa lubelskiego upraszamy jm. pana Jana Wronowskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Marcjana Szaniawskiego. Którzy to ichm. panowie poborcy powinni sobie solarium zwyczajne grosz od złotego brać, według rejestru przeszłego pogłównego, inhaerendo novellae constitutioni sejmu coronationis, żadnych nowych, contra sensum legis, nie przyjmując rejestrów.

Ichm. zaś panowie poborcy, tak terażniejsi, jako i prześli, którzy kalkulaczej nie czynili i kwitu nie odebrali, powinni rejestra do grodu podawać i realitatem, co od kogo wzięli i co na retentach zostaje, juramento comprobare. Executionem zaś retentów w województwie płacić lubelskim i w ziemi łukowskiej czynić, i jm. pan exactor subsidii charitativi powinien będzie, za jednąż drogą i z retentorów przeszłego szelężnego^a oneż odprawić, odebrawszy delatę od jm. pana egzaktora szelężnego^a retent, i kwitu nie da, aż juramento będzie comprobatum, jako wiele retentor robił piwa i gorzałki.

Ponieważ zwyczaj województwa na sejmiku electionis deputata administratora czopowego obierać, tedy omnium consensu uprosiliśmy do administraczej jm. pana Marcina Suchodolskiego z województwa lubelskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana^b Jana^b Zarzeckiego, który jednak powinien mieć dependentiam od jm. pana administratora województwa lubelskiego. Która to administracja currere powinna a 1 ianuarii in anno 1677, ad annum [16]78 inclusive. Z którym to jm. panem administratorem powinien będzie [k. 1682] jm. pan marszałek koła terażniejszego z ichm. na to na ten czas uproszonymi, to jest, jm. panem sędzim ziemskim lubelskim⁴⁷¹, jm. panem stolnikiem łukowskim⁴⁷², jm. panem podsędkiem czer skim⁴⁷³, jm. panem wojskim⁴⁷⁴, jm. panem skarbnikiem⁴⁷⁵, lubelskimi i z jm. panem Stanisławem Michowskim, absentia eorum unius duorumve, non obstante per plus offerentiam jednak kontrakt spisać.

A że z uczynionej relaczej ichm. panów sędziów kapturowych destynowanych do słuchania kalkulaczej z czopowego od jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego starosty wąwolnickiego, sędziego grodzkiego lubelskiego, rotmistrza JKM, administratora na ten czas czopowego, jawnie patet, że jm. nie tylko in toto kontraktu z województwem satisfacit,

⁴⁷¹ Jerzy Szornel.

⁴⁷² Andrzej Rozwadowski.

⁴⁷³ Jan Remigian Boglewski.

⁴⁷⁴ Franciszek Kossowski.

⁴⁷⁵ Tomasz Zaporski.

ale też ingruente hostilitate damna znaczne i koszty podjął, na co i dekreta kapturowe różnych z jm. panem administratorem kontrahentów uwalniające zaszyły. Tedy za te wszystkie jm. podjęte koszty zł tysiąc odebrać od jm. pana Jana Drzewieckiego egzaktora szelężnego albo z czopowego zlecamy, oraz i praesenti laudo dosyć uczynienie zupełne przez relacją ichm. panów sędziów odebrawszy, pomienionego jm. pana starostę wawolnickiego, sędziego grodzkiego lubelskiego kwitujemy.

Uczyniwszy asekuracją anni 1673 na sejmiku przedsejmowym chorągwi na zasługi zatrzymane godnej pamięci jm. pana [Jana] Rzeczyckiego rotmistrza JKM, że jeszcze in hucusque ta chorągiew nie jest satisfacta, a województwo w tak ścisłym czasie informować się nie może, tak ex calculo facto przed ichm. panami sędziami kapturowymi ziemi łukowskiej, jako też wiele sumy deputat tej chorągwie odebrał od pomienionej [k. 1682v] ziemi egzaktora, tedy do weryfikacyjnej rachunków upraszamy jm. pana podsędką czerskiego, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego z województwa lubelskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Leopolda Sczygielskiego. Po której wryfikacyjnej na przyszłym sejmiku inibimus media do skutecznego ichm. ukontentowania.

A ponieważ remanenty solne województwu naszemu należące w skarbie koronnym in hucusque są zatrzymane, tedy to committimus jm. panu Remigianowi Uniszowskiemu dystrybutorowi solnemu, aby pozostałe remanenta omni via iuris, jako de lege competit, od skarbu ewinkował, insimul z jm. panem dystrybutorem ziemi łukowskiej.

In hac calamitate temporum widząc braci naszych, jednych w niewoli pogańskiej jęczących, a drugich afflictos ledwie speciem życia na sobie pokazujących, zrujnowanych na zdrowiu nullum refugium fortunę mających, tu jednak z dyspozycyjej Boskiej reduces, chcąc tedy manum porrigere incerti, quid fata et nobis ferant, in hac egestate publica proposse subvenimus afflictis. A naprzód jm. panu Niezabytowskiemu niewolnikowi, na okup dajemy zł 300. Jm. panu Zygmuntowi Jezierskiemu niewolnikowi, itidem zł 300 na okup, oraz tych, którzy to ad manus biorą commonemus, aby incessanter o eliberacją tych więźniów starali się. Jm. zaś pan administrator przyszłego czopowego, który te pieniądze za administracją jm. pana marszałka wydać ma powinien, jednak wiedzieć komu te odda pieniądze. Powróconemu zaś jm. panu ^cPawłowi^c Dmińskiemu towarzyszowi roty pancernej [k. 1683] w. jm. pana podkomorzego chełmskiego⁴⁷⁶ i znaczne vestigia niewoli bisurmańskiej na zdrowiu swym i fortunie niosącemu, jakiegokolwiek solarium kompaszej braterskiej dajemy zł 300, u jm. pana Waleriana Turskiego egzaktora szelężnego ziemi łukowskiej anni

⁴⁷⁶ Jan Karol Romanowski.

1674 et anni 1675 zł 100, [a] u jm. pana ^dJana-^d Zarzeckiego administratora czopowego przyszelego ziemi łukowskiej zł 200.

Jejm. paniej Poniatowskiej⁴⁷⁷ pokornie suplikującej zł 300. Ichm. zaś panom deputatom niżej mianowanym, mając respekt na ich ekspensa, którzy zaraz prędkiej mieć nie mogą w zasługach według asygnacji skarbowych satsfakcji, propter aegstatem publicam, in vim gratitudinis każdemu po zł 100 konferujemy z przyszelego, da Bóg, czopowego, jeżeliby terażniejsze sufficere nie mogło. To jest: jm. panu Wojciechowi Zakrzewskiemu [i] jm. panu Bobickiemu zł 200, deputatom chorągwie jw. jm. pana wojewody płockiego⁴⁷⁸, jm. panu Bratkowskiemu deputatowi chorągwie jm. pana oboźnego koronnego⁴⁷⁹ zł 100, jm. panu Antoniemu Krasuskiemu chorągwi jm. pana chorążego lubelskiego⁴⁸⁰ deputatowi zł 100, jm. panu Janowi Gałęzowskiemu deputatowi chorągwie jm. pana starosty wąwolnickiego⁴⁸¹ zł 100, jm. panu Stanisławowi Kaszewskiemu jm. pana starosty rzeczyckiego⁴⁸² chorągwi deputatowi zł 100.

Mając też respekt na conflagrati i jm. pana [k. 1683v] Gabriela Stępkowskiego przez co ultimam podpadł ruinam, chcąc go sublevare, dajemy mu zł 100 z terażniejszego czopowego administracji jw. jm. pana krajczego koronnego⁴⁸³. Jm. pana Bartłomieja Kaznowskiego, ponieważ pewnych dóbr w Stępkowie leżących nie jest possessor, tedy od płacenia podymnego in posterum uwalniamy.

Którą to uchwałę naszą zgodnie postanowioną zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego do ksiąg grodzkich lubelskich podać i onę ręką swoją podpisać.

W Lublinie die et anno et supra.

Jan z Targowiska Gałęzowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

^{a-a} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 370v.

^{b-b} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 370v.

^{c-c} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 371.

^{d-d} Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 371.

⁴⁷⁷ Zapewne Maryna Poniatowska.

⁴⁷⁸ Samuel Jerzy Prażmowski.

⁴⁷⁹ Stanisław Koniecpolski.

⁴⁸⁰ Jan Bogusław Zbąski.

⁴⁸¹ Jan Gałęzowski.

⁴⁸² Andrzej (Jędrzej) Rzeczycki.

⁴⁸³ Jana Karol Daniłowicz.

XLIX. Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 26 października 1676 r.

Sejmik (zjazd) zwołany uniwersałem wojewody lubelskiego Władysława Reja, Warszawa 16 X 1676⁴⁸⁴.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący szlachtę na zjazd pod Lublin na 26 października 1676 r.

Rkp. APL, CL RMO 80, k. 704v–705v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Franciszek Kaliński, 19 X 1676 r.

[k. 704v] Władysław z Nagłowic Rey wojewoda lubelski, libuski, słowiński starosta. Jo., jw., ww. moim wielce wm. panom i braci, ichm. panom obywatelom województwa lubelskiego powołność usług moich braterskich pilno zalecam.

Nie chcąc w tym uniwersale moim powtarzać wszystkich okoliczności niebezpieczeństw ojczystych, które jo. książę jm. książdz arcybiskup gnieźnieński⁴⁸⁵ dostatecznie do wiadomości wm. panom podał⁴⁸⁶, sufficiet to na[d]mienić, że lubo JKM nieporównanym męstwem i nieopisaną żarliwością ku dobru pospolitemu, tak w dziele rycerskim jako też in negotio traktatów z nieprzyjacielem stawia, lubo i rycerstwo wszystko tak koronne jako i Wielkiego Księstwa Litewskiego pamiętną na postronne wieki resolucją mężny daje odpór pogańskim insultom. Iż jednak przy tak wielkiej potędze zewsząd prowiantami opatrzoney znajduje się nieprzyjaciół, że nie tylko o powrocie nazad, choć aż przy spóźnionym czasie, nie myśli, ale owszem^a [...] otuchy sobie firmuje i zawziętość swoją dalej continuare [k. 705] umyślił, należy tedy każdemu tej Ojczyzny obywatelowi wszelkie przygody brać w uwagę i one in^b [...] obmyśliwać, nie dopiero [wtedy], kiedy nawalność periculorum wszystkie remedia excludet. Do czego ja z powinności i respektu mego ku wm. mm. panom i braci dając powód pilno upraszam, abyście in commune, jako o całą Ojczyznę tak też o zaszczyt województwa swego, obradę uczynić chcieli, co że się stać inaczej cum fructu nie może, chyba zjachawszy się wszyscy wespół w porządku wojennym. Dla tegoż termin zjazdu tego pod Lublin, na miejsce zjazdom pospolitemu ruszeniu zwyczajne, diem 26 octobris naznaczam, tego będąc rozumienia, że już na ten czas patebit wm. panom status et fortuna

⁴⁸⁴ Nie wiadomo czy sejmik (zjazd) doszedł do skutku, gdyż nazajutrz po wydaniu uniwersału (17 X 1676 r.) Rzeczpospolita zawarła traktat z Turcją w Żórawnie (Żurawnie).

⁴⁸⁵ Andrzej Olszowski.

⁴⁸⁶ Uniwersał Andrzeja Olszowskiego do województwa lubelskiego z Warszawy 15 X 1676. APL, CL RMO 80, k. 706–707v. Tekst tego uniwersału zamieszczony jest w ASWPK 1676–1695, s. 44–46.

JKM i wojsk przy nim będących, i według tego dalsze rady miarkować zechcecie, blisko barzo przykład ochoty województwa sendomirskiego wm. panowie w oczach naszych macie, gdy ichm. tameczni obywatele in armis pod Pokrzywnicą stanęli, radząc o tym, aby ich, strzeż Boże, jaka nawalna potrzeba nie w domu, ale na koniach zastała. Ja też dalszą powinnością i usługą moją, tak w publicznych, jako i prywatnych województwa lubelskiego potrzebach, adesse nie omieszkam. Ten zaś uniwersał mój do grodu lubelskiego podany ichm. panom oficjalistom sądowym zalecam, aby solita praxi et via każdemu był dany.

Dan w Warszawie 16 octobris a. D. 1676.

[k. 705v] Władysław Rey wojewoda lubelski.

^{a-a} Wyrzaz nieczytelny.

^{b-b} Wyrzaz nieczytelny.

L. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 10 grudnia 1676 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, Żółkiew 3 XI 1676 (tekst uniwersału ASWK, t. IV, s. 57–58). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono.

1. Instrukcja posłom na sejm nadzwyczajny z sejmiku lubelskiego 10 grudnia 1676 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 193v–198v – kopia; **Rkp. 2.** APL, CL RMO 80, k. 975v–986v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Gałęzowski, imieniem Stanisława Michowskiego, marszałka sejmiku, 19 XII 1676 r. (tekst uszkodzony, brak zakończenia); **Rkp. 3.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 171v–188v – kopia.

[k. 193v] Instrukcja ichm. panom, jm. panu Franciszkowi Kossowskiemu wojskiemu lubelskiemu, jm. panu Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu sędziemu grodzkiemu lubelskiemu, jm. panu Kazimierzowi Widlicy Domaszowskiemu staroście łukowskiemu, posłom województwa lubelskiego na sejm ekstraordynaryjny w Warszawie pro die 14 ianuarii złożony, z sejmu blisko przeszłego z szczęśliwej JKM koronacji w skrypcie ad archivum danym⁴⁸⁷ postanowiony, na sejmiku w Lublinie z uniwersałem i instrukcją JKM P. n. m. przyslaną, dnia 10 grudnia odprawującym się dana.

Starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, aby na początek sejmu ante electionem jm. pana marszałka izby poselskiej wcześniej zjachali, którego provinciam virtuti non ambitioni deferent iuxta alternatam narodów.

Po obraniu jm. pana marszałka przez usta onegoż podziękują za te odwagi, prace, pericula JKM P. n. m., który obtuitu sacraei capitis sui

⁴⁸⁷ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 385.

przeciw mocy całego Orientis te nam sprawić raczył malatiam, że oto dotąd more maiorum na zwyczajnych temu miejscach godzi nam się capescere Rempublicam et cum principe publicas amplecti curas.

Powinszują JKM P. n. m. przeszłych ex devictis gentibus triumphos dzisiaj[j] servatae Patriae gloriam, która nie tylko całą Europę implevit, ale też do przyznania i zadziwienia się męstwu, odwadze i nieporównanej activitati JKM samego nieprzyjaciela przywiódł, gdy w garstce wojska, całego wschodu siły i szesnastu obszernych monarchii, które Otthomanus victrici pede premit moc, i nie wid[zi]ane w Polsce tatarskich wojsk tłumy na sobie szczęśliwie strzymał, ad tractatus przywiódł. I po niemałej części wyjął z rąk nieprzyjacielskich to, co nie tylko samej cesarza tureckiego⁴⁸⁸ osoby sudore bellico partum, ale też i traktatem pod Buczacem częścią a Respublica avulsum, częścią dura belli necessitate impositum było, zniósł sromotne z wolnych głów naszych litrum sine litro in litro zostających Lwowa uwolnił obsides.

Opowiedzą ciż ichm. panowie posłowie quo motu, qua trepidatione województwo nasze concutiebatur ex praesumptione periculi osoby JKM P. n. m., którego fovere ad summum fastigium natum in tutelam praesidium columen Patriae caelitus za pana datum, vita et sanguine powinniśmy.

Podziękują także ichm. panowie posłowie Wielkiemu Księstwu Litewskiemu, naszym wielce miłościwym panom i braci, którzy de continenti nie chcieli być otiose periculorum spectatores, ale ex vi unionis i powinności synowskiej, ku wspólnej matce tak mężnym wojskiem onej assistere raczyli.

Podziękują ichm. panowie posłowie hetmanom Obojga Narodów, tak koronnym jako i Wielkiego Księstwa Litewskiego, za opatrne rady, odwagi w boju dexteritatem w wojennych czynach, [k. 194] prace i fatygi należące in obeundis imperatoriis oneribus. Zalecą tak wielkie ichm. mm. panów merita i koszty respektowi JKM jako suppremo arbitro meritorum civium, i całej Rzeczypospolitej.

Winne także podziękowanie ichm. panom pułkownikom, generałom, oberszterom, rotmistrzom, kapitanom i całemu rycerstwu wojsk Obojga Narodów, tak polskim, jako i cudzoziemskim trybem służącym, oddadzą, za których męstwem żadnymi przeszłymi nieznównanym wielu sanum et rectam mamy tę Rzeczpospolitą.

Upraszać będą ichm. panowie posłowie, aby jako za staraniem JKM P. n. m. i ojcowską pieczołowitością ta tak krótka czasu dimensia, a propitio numine jest nam zawierzona, abyśmy o całości swojej i konserwcyjej swobód naszych radzić mogli, tak aby JKM P. n. m. chciał paternam admovere

⁴⁸⁸ *Mehmed IV.*

solicitudinem, aby tak złoty czas daremnie nie szedł i owszem, aby na tym sejmie, który ad modum convocationis odprawować się powinien i ekstraordynaryjnym jest denominowany, żadna materia nie traktowała się, tylko sama conservatis Reipublicae. I żeby ichm. panowie posłowie na żadną, która by nie była Rempublicam, nie pozwalali na prolongacyję.

Stosując się przy tym do należytej Panu chrześci[j]ańskiemu JKM P. n. m. intencyjej, instabunt ichm. panowie posłowie do JKM i stanów Rzeczypospolitej, aby posła do ojca świętego⁴⁸⁹ posłać, który by powinszowawszy jego świątobliwości tam augustam inaugurationem, podziękował za oświadczone, tam afflictas od nieprzyjaciół Krzyża Świętego Ojczyźnie naszej, jego świątobliwości ojcowską szczodroблиwość. Upraszał oraz, aby jego świątobliwość jako communis christianitatis pater to antemurale dalszą swoją chciał wspierać łaską, oraz żeby się uskarżył imieniem JKM i całej Rzeczypospolitej, że niektóre conventi ausu temerario wydzierają się ex iure patronatus JKM P. n. m., którego od tak wielu lat antecessorowie JKM byli in possessione.

Doniesie przy tym jego świątobliwości, jaka przez ustawiczne wojny jest tej Rzeczypospolitej vastitas, jaka wszystkich obywatelów in universo aegestas, a przy tym suplikować jego świątobliwości będzie, żeby jego świątobliwość ichm. duchownych w państwach JKM i Rzeczypospolitej zostających, zwierzchnością swoją pasterską napomnieć raczył, aby z obywatelami tej Rzeczypospolitej tantis bellorum incommodis ad summam inopiam przywiedzionymi, w odbieraniu czynszów i dziesięcin moderate się obchodzili, sądami duchownymi indebite nie agramowali. Upraszać przy tym będzie jego świątobliwości o konfirmacyją bullae Urbani Octavi, ratione decimarum i dawnych iure Reipublicae de compositione inter status.

Więc że JKM P. n. m. in manibus consilii nostri Rempublicam ponure raczył et explorare a statibus Rzeczypospolitej pacis et belli decisionem Rzeczpospolita bierze przed się, podziękowawszy JKM P. n. m. za tę komunikacyją regiarum curarum stanom tej Rzeczypospolitej, upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM P. n. m., aby jako anima animans ac vivificans languidum et exangue tot bellorum symptomatibus Reipublicae corpus, widząc słabość naszą pacem aliquam praeferre in numeris triumphis, które by mu propitium numen obiecało, raczył.

A że fundament tak potrzebnego pokoju na potwierdzeniu pakt od Porty Otomańskiej zawisł, upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM P. n. m., aby virum consummatae prudentiae zdolnego, według pańskiego JKM rozsądku, jak najwcześniej JKM wyprawić raczył. Na którą legacyją

⁴⁸⁹ *Innocenty XI.*

w obmyśleniu sumptu do zgody całej Rzeczypospolitej referent ichm. panowie posłowie.

Odebrawszy od JKM *paternae solitudinis* przestrożę, że car jm. moskiewski⁴⁹⁰ nie tylko winnych przez poprzysiężone traktaty przeciwko Porcie nie dał posiłków i inszych nie dotrzymał traktatu punktów, ale też już na lat trzy pakta z nimi ekspirują, przeto *committimus* ichm. panom posłom, aby z JKM P. n. m. i z stanami [k. 194v] Rzeczypospolitej *mature deliberent* i co JKM P. n. m. i Rzeczypospolita *decernet*, przyjęli.

Mediatio od JKM proponowana między panami postronnymi, że należy do stanów Rzeczypospolitej wszystkich i jest *magnae deliberationis et considerationis*, zaczym ichm. panowie posłowie *ad consensum totius Reipublicae* referować się będą.

Ponieważ zaś [c]hana jm. krymskiego⁴⁹¹ życzliwość, tak w zawarciu traktatów z Portą, jako też w niepuszczaniu czambułów, a nadto po umówionych paktach z obietnicą na każdego nieprzyjaciela posiłków jest *contestata Reipublicae*, tedy *providebunt* ichm. panowie posłowie, aby pogłównie żydowskie według dawnego zwyczaju i taryfy na upominki [c]hanowi jm. deklarowane było.

Widząc przy tym, że każdej Rzeczypospolitej *conservatio* jest *non denegata gratitudo* tym, którzy *in defensam Reipublicae* zdrowie i substancję ważyli, przeto chcąc takowym *aequa reprehendere lance*, zlecamy ichm. panom posłom *ineant* z stanami Rzeczypospolitej *rationes*, aby wszyscy ichm., którzykolwiek *ad defensionem Ojczyzny* JKM ochotnie i nie mieszkanie *adstiterunt*, za krwawe zasługi *iusta recompensa* ukontentowani zostali. Ci zaś, którzy *testitudines* passu do obozu spieszili, słuszną odnieśli *animadwersją*.

A jako odważne zasługi w osobiwej konsyderacyjej ichm. wojskowych województwo mając i przed tym na szczęśliwy sejm *coronationis* ichm. panom posłom zleciło, aby na wszelkie podatki dla skutecznej i realnej zapłaty wojsku pozwolili, tak i teraz *iniungis*, aby ichm. panowie posłowie *persuadeant* stanom Rzeczypospolitej podatek akcyzy i szeleżnego, ile nie tak *afflictae plebei* ciężki, aby *emptum sanguine servitium* według świątobliwej słuszności *ad aequatam* odebrało *satisfactionem*, oraz i przyszłych zasług *realem* spodziewało się *recompensam*, tak terażniejsze w usłudze zostające wojsko, jako i te, które będzie a *Respublica in futurum* zatrzymane.

Daje jednak województwo nasze ichm. panom posłom tę prekaucyją, aby do deklaracyi pomienionych nie przystępowali podatków, póki

⁴⁹⁰ *Fiodor III.*

⁴⁹¹ *Selim I Gerej.*

Rzeczpospolita proporcjonalnej sumy nie wytrąci województwu naszemu z nich, a to ratione tego, że województwo nasze stosując się ad mentem konstytucji sejmowych i przed tym na ewakuację kijowskiego praesidium, i teraz dla zaszczytu całej Rzeczypospolitej na dymową wyprawę niemałe sumy ochotnie contribuit, w czym, żeby się ichm. panowie posłowie do sejmu coaequationis nie odkładali, iniungimus ichm.

Podatki zaś takowe uchwalone, jako to akcyza, szelężne, aukcja cel, żeby nie do dyspozycji skarbu wchodziły, ale po województwach równie, jak i wojsko, za dystrybutę poszły, curabunt ichm. panowie posłowie i tego odstąpić nie powinni.

Concedit też to województwo ichm. panom posłom, jeżeliby co oprócz pogłównego, cel, szelężnego, na przeszłym sejmie uchwalonych, a jeszcze do skarbu nie wniesionych, na zapłatę ichm. panom wojskowym miało, desiderai ineant o tym media ad satisfactionem cum ordinibus Reipublicae ichm. panowie posłowie. Post praestitum jednak et comprobatum z tych podatków calculum od jm. pana podskarbiego⁴⁹² i odebrawszy asekurację satysfakcji od Rzeczypospolitej, województwu naszemu jako już fusius wyższy artykuł obloquitur.

Upomną się przy tym ichm. panowie posłowie i referent nam, co też tymi czasy tak sub tempus interregni z ekonomiej wakansów, jako też sub felicibus auspiciis panowania JKM, z aukcji cel koronnych i wszystkich generaliter do skarbu koronnego wchodzących podatków i procentów percepit jm. pan podskarbi koronny, czego quotam producere ma i expensorum registr, jako nihil in privatum convertit commodum iuramento comprobare, inaczej mu na kwit ichm. panowie posłowie, tak z przeszłych, jako i terażniejszych rachunków, nie powinni pozwolić.

Inferent przy tym ichm. panowie posłowie, aby wszyscy administratorowie podatków Rzeczypospolitej realitatem exactionis suae i regestrów expensorum, jako nihil in suum usum [k. 195] converterunt poprzysięgli, w czym, żeby było formatum iudicium fiscale a tota Respublica, curabunt ichm. panowie posłowie.

A ponieważ tak wielka quantitas w kompucie wojsk koronnych znajduje się, in opere zaś belli wielka go pokazuje się diminutia, a podatków zaś kontrybucja in aequali termino zostaje, starać się będą ichm. panowie posłowie, aby ichm. oberszterowie, rotmistrze, porucznicy, przy likwidacji zasług, registra każdej ćwierci iuramento in persona comprobent, super numerum ludzi pod regimentami i chorągwiami in opere belli mianych.

⁴⁹² Jan Andrzej Morsztyn.

Więc że sumy pewne od ojca świętego przeszłego⁴⁹³ in sublevationem aegestatis skarbu Rzeczypospolitej weszły, inquam tedy usum dysponowane zostały, inquirant ichm. panowie posłowie.

A że aegestas publica i wyniszczenie krajów Rzeczypospolitej evidenter to nam pokazuje, że in tanto numero wojsk zatrzymać nie możemy, tedy iniungimus ichm. panom posłom agant z JKM i Rzeczypospolitą, żeby wszystkie po aprobacyjej pakt od Porty pozwijać chorągwie, ductam zatrzymawszy proportionem, której proporcycyjej nie mają być zostawione regimenty, ale totaliter wszystkie pozwijane. Pozwijanych zaś ludzi, ponieważ Rzeczypospolita bez piechot być nie może, aby po województwach rozebrać, curabunt ichm. panowie posłowie. A kto by tak pervicax w zwinieniu regimentu swego zostawał, declarabunt ichm. panowie posłowie, że na żadne podatki in exolutionem zasług ich nie pozwolą.

Podadzą też to do konsyderacyjej JKM i całej Rzeczypospolitej ichm. panowie posłowie, że ad eam deducti jesteśmy inopiam, in stipendiario milite propter publicam aegestatem nie tylko wojny postronne prowadzić, ale też secure granic naszych bronić nie możemy, ponieważ potencyja Ottomańska wzięwszy Podole i Ukrainy partem, tam altas egit radices, że czekanej kiedykolwiek spodziewać się zguby, codziennych wyglądać zabiegów z osadzonych [z] Nowego Krymu koło Kamieńca colonus potrzeba. A przeto, żeby stany Rzeczypospolitej wzięły przed się, że satius by ad antiquam maiorum wróciwszy się normam militiae, którzy szeroko granice rozprzestrzenili i wszystkim okolicznym nieprzyjaciołom strasznymi byli, na trzy partie narodów podzieliwszy pospolite ruszenia, excubias na linii odprawować z tym, które Rzeczypospolita reservabit wojskiem tym sposobem, aby jedna drugiej succedat partia, w czym jednak ad consensus Reipublicae referent się ichm. panowie posłowie.

Więc że też teraz siła znajduje się pozwijanych chorągwi i regimentów, którzy albo pod Żórawnym przy zaszczycie sacrati capitis JKM, albo też in praesidiis będąc, wiary świętej, całości Ojczyzny broniąc, krwią swoją ogień bisurmański gasili (ponieważ Rempublicam to primarie spectat), inquired ichm. panowie posłowie, co za rationes ichm. panów hetmanów permoverunt, że tak zasłużoną kawalerią i infanterią pozwijano. Na których, że cedere miała hiberna, a teraz za zwinieniem onych nescitur in quos conversa usus, spytają się ichm. panowie posłowie, gdzie się ta podziela hiberna. Instabunt oraz, aby tych lubo zwinionych dobrze, jednak de Republica meritis ta hibernorum distributa, jako i zasłużone równo z innymi stipendia doszły. Attendent i temu intense ichm. panowie posłowie,

⁴⁹³ *Klemens X.*

aby jeśli kto hibernę po zwinionych chorągwiach inprivatum usum obrócił, onę restituat zwinionym.

A że w podatkach uchwalonych, tak szeleżnego jako i pogłównego, wprzód prywatne wypłacają exactores asygnacyje, chorągwiom zaś i regimentom należące remorantur, i na res[z]cie zaostawają zasługi, tedy committimus ichm. panom posłom cum Respublica deliberent, jako takim zabiec inconvenientiam.

Ponieważ przez instrukcją JKM o defektach artyleriej województwo odbiera przestrogę, przeto iniungimus ichm. panom posłom, aby się pytali, kędy ordynowany prowent kwarty podziawa się, ponieważ go Rzeczpospolita na artylerią obróciła i do rąk jm. pana generała artyleriej⁴⁹⁴ oddawać per legem nakazała, oraz i instant, aby jm. pan [k. 195v] generał pokazał registra expens, których realitatem, żeby corporali iuramento comprobet, czego ichm. panowie posłowie odstąpić nie powinni. Jeśliby też jacy retentores kwart znajdowali się, tedy aby podług praw na retentorów opisanych privatione dzierżaw swych karani byli, curabunt ichm. panowie posłowie.

Za Kozakami zaporowskimi, którzy w tak trudnych Rzeczypospolitej czasach nieodmienną wiernością, stateczną odwagą, wojskom JKM adstiterunt, instabunt ichm. panowie posłowie do JKM i Rzeczypospolitej, aby konserwowani byli in confiniis Regni, in viscera nigdy nie wchodząc, którym w obmyśleniu należytych stipendia referent się ichm. panowie posłowie do zgody całej Rzeczypospolitej.

Że tak wiele w utarczkach wojennych znajduje się różnymi szwankami zrażonych braciej, którzy nikędy reclinatorium nie mają, tedy starać się będą ichm. panowie posłowie, aby ad pristinam normam redeant pobożnych fundatorów intencyje, którzy w Tykocinie i we Lwowie na skaleczonych żołnierzów erexerunt xenodochia.

Praecavebunt też ichm. panowie posłowie, aby skarb nadwornym chorągwiom żadnych asygnacji nie wydawał, bo te prywatnym sumptem jako privatorum annexi servitio zostawać powinny, ani żadnych uzurpować w ciągnięciu mają sobie stanowisk.

Praw dawnych o Trybunałach Koronnych reasumptionem urgebunt ichm. panowie posłowie, żeby Trybunał suprema autoritate sua non confundat iurisdictiones grodowych, tak prohibendo executiones super condemnatos jako wdając w taksy, które officio pallatinati et castrensi subsunt, jako też in exigendis foralibus, które ex lege są zakazane.

Wniesione przy tym desideria na przeszły sejm województwa naszego względem drugiego deputata, aby alternatim z urzędowskiego powiatu

⁴⁹⁴ Marcin Kątski.

i łukowskiej ziemi na Trybunał Koronny lege publica naznaczony był, promovebunt ichm. panowie posłowie.

Proponent też i to ichm. panowie posłowie stanom Rzeczypospolitej, aby prawo na sejmie uchwalone było, żeby manu lictoris protestacyi extractem autentycznie ex actis publicis wyjętych palić się nie godziło, bo sat jest poena na tego, co nie dowiedzie talianis et revocationis, a stąd actorum publicorum autoritas vilescit enormiter.

Inferent i to ichm. panowie posłowie, aby ichm. panowie komisarze, którzy by na potym na komisiej sprawy swoje albo likwidacje mieli sądzić się, tam kędy zasiadają, nie mogli, ale albo do drugiej komisjej, albo do Trybunału odesłani byli. Ten jednak artykuł do przyszłych in futurum, nie do terażniejszych ichm. panów komisarzów, refertur.

A że ordynacyja ostrogska tamuje obrady Rzeczypospolitej, tedy upraszać ichm. panowie posłowie będą JKM i całej Rzeczypospolitej, aby ją do inszego odłożyć sejmu hoc praecauto, żeby possessores dóbr ordynackich secundum mentem ordynacyi, póki Rzeczypospolita non decernet, ludzi należytych na usługę Rzeczypospolitej stawiali, habita jednak ratione spustoszenia tamtych dóbr.

Ordynacyja zaś zamoyska, że lubo przez konfederacyją i sejm electionis jest uspokojona, a jeszcze partes controversiam movent, starać się będą ichm. panowie posłowie, aby na tym sejmie spraw nie trudniła Rzeczypospolitej.

Lubo by Król JM P. n. m. przez instrukcyją swoją nie oznajmił nam de aegestate skarbu swego, patet jednak dobrze województwu, że JKM tak znaczne koszty przez lat kilka erogowawszy, dla konserwacyjej nas wszystkich musiał swoją wyniszczyć szkatułę, tedy plenariam facultatem ichm. panom posłom zlecamy incundi media z stanami Rzeczypospolitej na sublewacyją skarbu JKM.

Wdzięczna świętej pamięci Króla JM Michała P. n. m. pamiątka w sercach naszych i nigdy nie wygaszona wyciąga po nas, aby coronato capiti najjaśniejszej Eleonorze Królowej JejM, małżonce JKM pozostałej, powinna cześć wysokim cnotom i przeciw narodu naszego obserwancyi w jako największym respekcie mając w osobie Królowej JejM, świątobliwego Pana naszego o spólnej Ojczyźnie [k. 196] meritissimum uniżoną powolnością szanowali. Co w każdej wyświadczać okazję i tę Królowej JejM P. n. m. instancyją, jako słuszną z strony praw od Rzeczypospolitej nadanych, i też prowizyi na raty naznaczone, do egzekucyjej przywieść winniśmy. Starać się tedy będą ichm. panowie posłowie i ze wszystkimi stanami Rzeczypospolitej znosić, aby we wszystkim Królowa JejM P. n. m. satysfakcyją swoją należytą i teraz odniosła, i na potym odnosiła, ani odległość Królowej JejM i oddalenie się do Śląska dla konferencyjej

z najjaśniejszą cesarzową jejm. panią matką swoją⁴⁹⁵, przeszkodą i zatrudnieniem tej satysfakcyj był, przestrzegą tego.

Przychylając się do instrukcyj JKM P. n. m. i punktu o wypłacenie długów przez świętej pamięci Królów IchM. polskich, to jest Władysława [IV] i Jana Kazimierza zaciągnionych, w tejsze instrukcyj do całej Rzeczypospolitej położonego, aby tym prędzej creditoribus per executores testamenti Króla JM Jana Kazimierza, albo raczej ex bonis tychże Królów IchM. derelictis satysfakcja stała się, instabunt u Rzeczypospolitej ichm. panowie posłowie nasi, aby potioritas w długach ante omnia deklarowana była przez sąd komisarski na to z sejmu przeszłego coronationis naznaczony. [Więc] i suma sukcesorom niegdy jw. jm. pana Mikołaja Daniłowicza podskarbiego koronnego przez pomienionego Króla JM Władysława [IV] na potrzebę tegoż Króla JM zaciągnioma, należyta (ponieważ województwo wołyńskie exolutionem onej, że przez rozerwanie sejmiku swego na ten czas et aliis obstantibus tegoż województwa legalitatibus)⁴⁹⁶ recusavit z dóbr i sum żywieckich, ponieważ ad rationem sumy sukcesorom należytej ichm. panowie komisarze 26 tysięcy dekretem swoim sumy tej ze żywieckiej już przyznali, non obstantibus legatis tychże świętej pamięci Królów IchM quibus vis, gdyż ante omnia iustitiae et aequitatis ratio, a potym pietatis opus praeoculis habenda est wypłacona była.

Sejm ex vi constitutionis w Grodnie naznaczony⁴⁹⁷, aby był propter maiorem commoditatem miejsca do Wilna przeniesiony consensui Rzeczypospolitej, ichm. panowie posłowie będą.

Zważywszy przy tym publicam aegestatem i zadłużoną Rzeczpospolitą, curabunt ichm. panowie posłowie, aby konstytucyja de valore monetae na szczęśliwym coronationis sejmie uchwalona⁴⁹⁸ reasumowana była.

A że klejnotów szlactwa różni clandestine chcą sobie acquirere, curabunt ichm. panowie posłowie, aby onego żaden, który by od ichm. panów hetmanów i koła wojskowego nie był rekomendowany, nie mógł participare. Protestacyje zaś przeciwko nobilitacyjom przeszłego sejmu zanesione, tylko przeciwko tym walor mają, którzy nie są instancyją ichm. panów hetmanów i całego wojska recommendati, instabunt ichm. panowie posłowie.

Temu zaś serio attendent, aby infamie w Trybunałach super quasus is personas cuiusvuis conditionis otrzymane, per instantias ichm. panów

⁴⁹⁵ Eleonora Mantuańska.

⁴⁹⁶ W rkps BOssol. brak nawiasu zamykającego. Jest natomiast w rkps AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 179v.

⁴⁹⁷ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 172–173.

⁴⁹⁸ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 382–383.

hetmanów nie były znoszone, tylko *per consensum totus Reipublicae* i to sprodukowawszy kwit od strony.

Iż wiele braciej uskarża się na odwłokę sprawiedliwości i sądów sejmowych, które nie według prawa pospolitego i konstytucyjnej anni 1641, sub titulo „O porządku sądenia spraw sejmowych”⁴⁹⁹ odprawują się, urgebunt ichm. panowie posłowie, aby po odprawieniu wot senatorskich jm. pan marszałek poselski deputatów do remis według prawa naznaczyć raczył i remisy we czwartek, aby sądzone były, bez których naznaczenia JKM sądzić nie może, aby się dosyć stało prawu pospolitemu, tak przez konstytucje dawne, jako i pośledniejsze [k. 196v] et novellam postanowionemu, gdyż od lat dwudziestu i dalej sprawy w regestrach zostające dla tego sądzone nie są. A in quantum by sąd ziemski aliquo casu albo pisarz ziemski do pisania dekretów pro tunc nie był, do czego adstrictus być powinien sub privatione officii, tedy z ichm. panów deputatów do remiss jeden, aby był naznaczony do pisania dekretów, aby przez to w prawach swych, co raz czekając sądów, nie zawodzili się ludzie, ciężkie ponosząc koszty, a świętej nie odnosząc sprawiedliwości.

A że siła ad securitatem Rzeczypospolitej należy, aby starostwa jurysdyczne inflore konserwowane były, tedy iniungimus to ichm. panom posłom, aby promoveant, żeby antiquitus oderwane klucze i wsi do starostw jurydycznych znowu się wracały, [a] jurgielty na nich zostające, żeby anihilowane były.

A przy tym, aby na żadną alienacją dóbr królewskich, jako też asekuracją sum jakichkolwiek nie pozwalali limiatam, w tym ichm. panom posłom dajemy potestatem.

Podjeżrane przy tym tak bliskie sąsiedztwo nieprzyjaciela Krzyża Świętego województwo nasze mając, oraz i z instrukcyj JKM utwierdzeniu miejsc potrzebnych przestrożę odebrawszy, a w fortece оголоcone się być widząc, uprasza przez ichm. panów posłów JKM i Rzeczypospolitej, aby podatki miasta Lublina i hiberny, tak i z województwa, które by na tym sejmie stanęły, na fortyfikację Lublina obrócone zostały, skąd i ozdoba całej Rzeczypospolitej i securitas obywatelom województwa będzie.

Że jednak obywatele miasta Lublina ufając w odwłokę praw zadwornych contemnunt iurisdictiones grodów i Trybunałów, tedy starać się ichm. panowie posłowie będą, aby in causis facti et debitorum ad instantiam cuiusvis exceptis causis fundi et privilegiorum rozprawowali się, sine quibusvis appellationibus et prosecutionibus.

Ponieważ wielkie inconvenientie z przeszłego szczęśliwej koronacji sejmu na sejmikach relationum się działy, a to, że ichm. panowie posłowie

⁴⁹⁹ Vol. const., t. IV, vol. 1, s. 16–17.

relacją bez drukowanych konstytucji czynili, tedy teraz iniungimus ichm. panom posłom, aby z drukowanymi konstytucyjami propter sufficientiorem informationem na sejmik do nas przybywali. I żeby na sejmie to promoveant, żeby te konstytucyje, przeciwko którym jm. pan Andrzej Rozwadowski stolnik łukowski, na przeszły sejm coronationis poseł, protestował się, z woli województwa inwalidowane były.

Nic nie masz słusznieszego jako, aby bene meritis in hac Republica civibus quam iustissimam obmyślić tak znacznych strat swoich consolationem, którzy tam feroci potencji tureckiej grassante hostilitate et tot bellorum attriti calamitatibus o niemało fortun i substancyi swych w Pokuciu i Podolu zasadzonych przyszedłszy ruiny, do nas jednak szczęśliwie w zdrowiu reduces wielkiej merentur kompaszej i respektu, którym że sami subvenire nie możemy aegestati insinum, tedy łaski JKM P. n. m., jako suppremi gratiae distributivae arbitri onych deponimus, aby JKM P. n. m. clementiae remedio surgere mogli, którzy acerbo bellorum facto corruerunt.

Miedzy którymi, że non postremam partem tak obszernych włości w Podolu, Pokuciu, Ukrainie i w województwie ruskim będących, ferociente hoste zniesionych, żalem tylko litare muszą jw. ichm. panowie sie-radzki⁵⁰⁰ i kijowski wojewodowie⁵⁰¹, których merita całemu jako polskiemu wiadome światu, tak też publice calamitatis straty wielkiej godne rekompensy. Zaczym iniungimus ichm. panom posłom, aby osobliwemu JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej zalecali ichm. respektowi.

Kiedy też teraz świeżo w oczach całej Rzeczypospolitej dziedziczne dobra żurawińskie ichm. panom Sapiehom i żurowskie jm. pana Daniłowicza⁵⁰², tak straszne hostilis colluvies z ziemią okropną zrównała incynercją i nieprzyjacielskimi [k. 197] stratowała kopytami, nic słusznieszego nie rozumiemy jako tam magnorum in Republica civium znaczne straty i ruiny, instancją braterską insinum łaski JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej recommendare nie zaniechają ichm. panowie posłowie.

Widząc dobrze jejm. pani wojewodzinej braclawskiej⁵⁰³ tak ciężkie ruiny, które od zaczęcia wojny tureckiej cruenta hostilitas w jej exercuit dobrach i równo z ziemią złożyła, tedy upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM i całej Rzeczypospolitej, aby tak znaczna calamitas osobliwy JKM mereatur respekt.

⁵⁰⁰ Feliks (Szczęsny) Potocki.

⁵⁰¹ Andrzej Potocki.

⁵⁰² Jan Karol Daniłowicz (z Żurowa).

⁵⁰³ Urszula Potocka.

Wielkie jm. pana podkomorzego podolskiego⁵⁰⁴ zasługi i nieporównalne straty niemniejszej godne od JKM P. n. m. respektu i nagrody, które in gremium łaski JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej insinuare ichm. panom posłom zlecamy.

Tak znaczne merita jm. pana Szymona Kaweckiego chorążego nowogrodzkiego, et tot bellorum sudoribus probata virtus, począwszy od abaskiej⁵⁰⁵ pod Kamieńcem będącej ekspedycyje i continue przez lat 36 heroici exantlati [?] labores, do tego województwo nasze stringunt, abyśmy przez ichm. panów posłów naszych tam benemeritum civem pacis et belli momentis, doświadczonego Ojczyzny syna JKM i całej Rzeczypospolitej rekomendowali respektowi.

Nie może być nic periculosius Reipublicae jako mutuae cedes inter cives, a tym więcej senatoris ordinis, czego świeży, żal się Boże, przykład mając w okrutnym oraz z synem zabiciu świętej pamięci jm. pana kasztelana warszawskiego⁵⁰⁶. Wniosą instancją ichm. panowie posłowie nasi do JKM P. n. m., żeby ta sprawa na teraźniejszym sejmie sądzona była i tam enorme crimen impune nie poszło.

Mając respekt na oświadczone województwu naszemu zasługi jm. pana Andrzeja Olendzkiego sędziego ziemie łukowskiej, które przez tak wiele lat in variis subselliis onemu pokazuje, wniosą ichm. panowie posłowie nasi do JKM P. n. m. et totam Rempublicam intercesją, aby kamienica na rogu Olejnej ulice w Lublinie i z placem podle niej będącym, którą sumptibus suis dawno zrujnowaną restauruje, iuribus jego podległą, jako się w sobie in circumferentia i z placem podle niej będącym zawiera, a iurisdictione civili et oneribus civilibus stanowisk, chlebów żołnierskich, i od stancyi deputatów podczas Trybunału, komisarskich podczas komisyi i inszych publicznych aktów, wolna była, [a] do jurysdykcyje ziemskiej i grodzkiej należała.

W wielkiej mając konsyderacyje i osobliwym respekcie województwo nasze tak znaczne merita continuis fessa laboribus jm. pana [Feliksa] Szaniawskiego pisarza ziemskiego lubelskiego, który magnarum w województwie naszym będąc expectationum maximos quosque honorum meruit gradus, instabunt ichm. panowie posłowie do JKM P. n. m., aby w osobliwym pańskim zostawał respekcie.

Devastatio tak obszernej substancyje jm. pana [Bonawentury] Bełżeckiego stolnika halickiego, w Pokuciu będącej, braterską meretur

⁵⁰⁴ Hieronim Lanckoroński.

⁵⁰⁵ Mehmed Abazy.

⁵⁰⁶ Jan Zygmunt Oborski.

kompasją, którą tak znaczną ruinę deferant in sinum JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej, ichm. panowie posłowie committimus.

Tak znaczna jm. pana [Franciszka] Wysockiego cześnika sochaczewskiego, in binis legationibus u Porty Ottomańskiej wyświadczona dexteritas meruit słuszną za prace i straty swe rekompensę, którą chcąc mu i na sejm coronationis województwa i ziemie debita nagrodzić, gratitudine pewne na to ichm. panom posłom w instrukcjach podali artykuły. Tedy i teraz wniosą instancją ichm. panowie posłowie nasi do JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej, aby tam bene meritis civis gratiam Patriam w nagrodzeniu tak znacznych strat swoich uznał.

Ponieważ ab antiquo per privilegia et constitutiones grunt Czeszkowizna ab onere civili została i na sejmie przeszłym coronationis publico approbaretur, consensu respiciendo ad bene [k. 197v] merita jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego stolnika łukowskiego, towarzysza rotы usarskiej JKM, aby intra bona terrestria cum suis attinentis i z domem w mieście incorporaretur, curae ichm. panom posłom committimus.

Że też communis calamitas przez nieprzyjaciela koronnego dotknęła jm. pana Jana Dąbrowskiego łowczego braclawskiego, wszystkie jego in ruinam podawszy fortuny, zaczym committimus ichm. panom posłom, aby respektowi JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej one recommendent.

Zasługi dość determine i pracowicie in quovis subsellio jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego, podstarościego lubelskiego, województwu toties wyświadczone, jako też grata memoria i rodzica jego⁵⁰⁷, który przez lat trzydzieści kilka pióro ziemskie lubelskie trzymając w Trybunałach gloriosissime obstawał, eum u województwa meretur respektom, aby ichm. panowie posłowie wnieśli do stanów Rzeczypospolitej i JKM instancją, aby pomienionego jm. pana wojskiego kamienica na Olejnej ulicy i dworek na Krakowskim Przedmieściu, za Bonifratrami w mieście w Lublinie zostające, per legem publicam libertowane ab omnibus oneribus civilibus, stanowisk, chlebów żołnierskich, i stancyi deputatów podczas Trybunału, i inszych zjazdów publicznych.

Reasumując dawniejszych instrukcyi artykuły in desideriiis ur. pana Wojciecha Oknińskiego komornika ziemskiego łukowskiego, a to respektu libertacyi placów w mieście Łukowie, iż ex antiquo na tych placach nazwane Sikorsczyzna i dobra do nich należyte status nobilitaris zostawał, osobliwy respekt na znaczne merita jm. mając, jako przedtym te dobra żadnym ciężarom miejskim i żołnierskim nie podlegały, teraz, iż po wiele razy dworki na tych placach ogniem przypadkowym zniesione są, jako przedtym, tak i teraz, od wszelkich egzakcyi miejskich, żołnierskich

⁵⁰⁷ *Mikołaj Stoiński.*

stancyi, aby były per legem uwolnione publicam, instabunt ichm. panowie posłowie.

Jeżeli kogo bardziej, jako jm. pana Marcina Bogusza rotmistrza JKM, publici mali perstrinxit sensus, który od zaczęcia civilis z Kozakami belli mało co z dóbr swoich podolskich dla codziennych wojen i inkursyi miał emolumenti, a choć też i cokolwiek proveniebat fortun, te z odwagą zdrowia et dispendio krwi własnej codziennej consecravit Rzeczypospolitej usłudze, tak tedy wielkie in Republica magni civis odwagi słusznej od Rzeczypospolitej merentur ad animadwersję i rekompensy, za którym instabunt ichm. panowie posłowie do JKM P. n. m. i całej Rzeczypospolitej.

A że grunty dwa, jeden nazwany Wieniawa, drugi zaś pod klasztorem ojców Bernardynów przy mieście Lublinie leżące, jm. pana Teodora Suchodolskiego kapitana gwardiej dragońskiej JKM, dziedziczne, częścią przez ogień przypadkowy, częścią przez ustawiczne przechody i egzakcje żołnierskie, a mianowicie w rocznym dawaniem chleba zimowego cale są zrujnowane, tak dalece, że na nich już tylko po kilku chłopów i to bardzo zubożałych ludzi zostaje. Tedy uważając merita jm. pana Suchodolskiego, całej Rzeczypospolitej i województwu naszemu dobrze zasłużonego, reasumując o tym przeszły artykuł na sejm szczęśliwej koronacyji JKM P. n. m. w instrukcyję ichm. panom posłom dołożony, instabunt i teraz ichm. panowie posłowie nasi, aby te grunty jm. pana Suchodolskiego per legem publicam od hiberny oneribusque civilibus uwolnione były i z ziemskimi dobrami eo in passu zrównane zostały.

Przychylając się do instancyi jm. pana Krzysztofa Dzierżka brata i obywatela województwa naszego, imieniem swoim o zasługi urodzonego niegdy jm. pana [k. 198] Prandoty Dzierżka tłumacza koronnego, w skarbie koronnym zatrzymane, a przez przywilej świętej pamięci Króla JM Władysława [IV] osobliwy deklarowane, jako i syna swego Remigiana Dzierżka na tymże miejscu za tłumacza przy boku JKM P. n. m. terażniejszego zostającego wniesionej, ponieważ tenże jm. pan Krzysztof Dzierżek po bracie swoim pozostałe długi wypłacać creditoribus powinien, i na syna swego względem języka tureckiego uczenia się, i innych, wielkie erogavit expensa. Tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi u Króla JM P. n. m. i Rzeczypospolitej za tymże jm. panem Dzierżkiem, aby instancya jm. sum miała respectum i sumy, jedna, to jest szesnaście set talerów imperialnych za zasługi tegoż jm. pana Prandoty Dzierżka w skarbie zatrzymana, jm. panu Krzysztofowi Dzierżkowi ex vi successionis naturalis po bracie swoim należąca, tudzież i druga, synowi jm. należąca, a także w skarbie Rzeczypospolitej za lat cztery zatrzymana, to jest 400 czerwonych zł na każdy rok po 100 czerwonych zł rachując, zapłacone były z skarbu Rzeczypospolitej i przywilej za świętej pamięci Króla Michała, synowi

jm. na tłumactwo koronne i jurgielt przyzwolony doroczny, per legem et constitutionem requi był aprobowany, instabunt ichm. panowie posłowie.

A że traktując usługę Rzeczypospolitej jm. pan Stanisław Jezierski, którego jawne województwu naszemu i Rzeczypospolitej merita, i rycerskie odwagi w ciężką podczas ekspedycyjej brahiłowskiej tatarskich więzów dostawszy niewolą, a potem darowany od sołtana Turczynowi nazwanemu Diiwna Eufeusi, który był na ten czas pisarzem w namiocie silistryjskiego paszy, o sam aż się oparł Stambuł, skąd, że trudne eliberationis media, zatym instabunt ichm. panowie posłowie, aby JKM P. n. m., jako będzie ekspediowany do Porty poseł, raczył mu z miłościwej łaski przeciwko rycerskim ludziom curam eliberationis zlecić onego.

Kiedy bratnasz i obywatel województwa lubelskiego jm. pan Aleksander Rzeżyński, który zdrowie i substancyją na usłudze Rzeczypospolitej straciwszy, niesłusznie o zabicie jm. pana Kurosza impetitur, zaczym instabunt ichm. panowie posłowie do Rzeczypospolitej i JKM P. n. m., aby a pōenis quibusvis publicis mógł być per legem uwolniony.

Respektując na zasługi urodzonego Franciszka Czerniewica wojskiego parczowskiego, w regimencie jw. jm. pana krajczego koronnego, lubelskiego, parcowskiego etc. starosty⁵⁰⁸ wyświadczone, województwu zaś naszemu dobrze wiadome, desiderium tegoż pana Czerniewicza, aby ichm. panowie posłowie nasi mieli onego w respekcie, instando, aby dworek onegoż na gruncie Lipowiec nazwanym, wybudowany z placami, gdzie browary i słodownia zbudowana w miasteczku Ostrowie, w starostwie parcowskim, per constitutionem ab omnibus oneribus civilibus et hiberna militari, ac stationibus uwolniony był, nic do tych placów nie przyczyniając. Browar jednak powinien należeć ad proventum Reipublicae.

Wójtostwo zbuckie, tenutae jm. pana Radzikowskiego regenta grodzkiego łukowskiego, jako przez tak wiele lat ab onere hibernorum wolne zostawało, i w dystrybucie przez tak wiele lat obstante eodem iure nie jest położone, tak i teraz, aby eadem gaudeat praerogativa curabunt ichm. panowie posłowie.

Miasteczko Radzin, ponieważ przez przeładowanie hiberny i przechodów żołnierza, a najbardziej ogniem funditus zniesione, zabiegając konserwacyjej zniszczonych ludzi, aby przyna[j]mniej na lat kilka od hiberny i podatków wolne zostało, instabunt ichm. panowie posłowie. Ponieważ zaś o tak wielką spalenia to miasteczko, przez chorągiew przyszło ruinę, zaczym instabunt ichm. panowie posłowie tak o słuszną rekompensę, jako też i na excessivos animadversionem.

⁵⁰⁸ Jan Karol Daniłowicz.

Kiedy dubia bellorum felicitate in certi sunt martis eventus in-duram więzów [k. 198v] nieprzyjacielskich abactos servitute[m] wier-ną Rzeczypospolitej traktujących usługę, pod znakiem jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego rotmistrza JKM, kilkunastu braci naszych województwa lubelskiego widzimy, którym nic słusniejszego jako, aby afflictis porrigere manum, i onych z ciężkich wyprowadzić niewoli tara-sów. Zaczym committimus ichm. panom posłom, aby in eliberationem tak wielką cierpiących niewolą więźniów, z kilku Tatarów u JKM P. n. m. supplicii efflagitent prece ichm. panowie posłowie.

A że też zachodzące województwo nasze supliki różne ichm. duchow-nych, a osobiwie jm. księdza proboszcza ostrowskiego⁵⁰⁹, aby pewne grunta w miasteczku Parcowie do probostwa szpitalnego z pozwoleniem jm. pana krajczego koronnego, starosty parcowskiego, inkorporowane były, od ciężarów wszystkich miejskich i chlebów żołnierskich uwolnione et constitutione anni 1667 są aprobowane⁵¹⁰, zaczym instabunt ichm. pa-nowie posłowie, aby ta konstytucja reasumowana i komprobowana per modernum sejmu koronnego conventum była.

Ponieważ ichm. ojcowie Dominikani konwentu lubelskiego approba-tionem dekretu o pewne grunta kościelne w Chełmie leżące, a niesłusznie przez Żydów sobie appropriowane, ferowanego expostularunt, zaczym instabunt ichm. panowie posłowie, aby ten dekret per legem publicam ex mente Reipublicae mógł być confirmowany.

Słuszna także ichm. ojców Bonifratellów illatio konwentu lubelskie-go nil aequius, jako, aby et suum eventum et confirmationem per legem publicam fundacji lubelskiego województwa inszymi prowincji tutejszej fundacyjami sortiri mogli, o co instabunt ichm. panowie posłowie.

Uskarżą się tedy ichm. panowie posłowie przed ichm. pany hetmany, że wielkie województwo nasze przez przechodzące chorągwie i regimenty poniosło szkody, a osobiwie na ludzi jm. pana Denemarka⁵¹¹ regimentu, który we wsi Rzeczycy należącej do konwentu Canonicorum Regularium kraśnickiego, gdy im jm. ksiądz Naramowski, proboszcz tameczny komór i stodoł we dworze stojących bronił, gumno dworskie i z chłopskimi stoga-mi funditus spalili, aby excessores w krzywdzie tej sądzeni byli, instabunt ichm. panowie posłowie. Deferent ciż ichm. panowie posłowie insciam panom hetmanom z pułku jm. pana [Wacława] Dobczyca, jm. pana Limpę kapitana i porucznika Briinekiera, którzy ziemię łukowską, od wioski do wioski chodząc, dwory szlacheckie depopulabantur, w Detowni wsi jm.

⁵⁰⁹ Krzysztof Krzymuski.

⁵¹⁰ *Vol. const.*, t. IV, vol. 2, s. 305.

⁵¹¹ Jan Dennemark.

pana łowczego rawskiego⁵¹² trzy dni stawszy, do dworu się dobywszy dwóch chłopów zabił, a potem chorążego JKM, jm. pana Prezyne, broniącego tej swejwoli, nie tylko znieważył, ale i wszystek jego zabrał porządek, o czym fusius protestacyja opiewa.

Te tedy wszystkie punkta i desideria nasze ichm. panom posłom naszym zlecamy, obligując ichm. fide, honore et conscientia, żeby nie więcej, tylko coby widzieli pro bono Reipublicae być potrzebnego, konkludowali.

Które nasze desideria jm. panu marszałkowi koła naszego ad acta województwa naszego publica podać zleciliśmy.

W Lublinie dnia 17 grudnia miesiąca, roku 1676.

Stanisław na Michowie Michowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 10 grudnia 1676 r.

Rkp. 1. BOssol. 217, k. 371v–373 – kopia; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 189–194v kopia⁵¹³; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8333, k. 53–56 – kopia; **Rkp. 4.** BOssol. 216, s. 239–243 – kopia.

[k. 371v] My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się do Lublina na czas i dzień 10 grudnia r. P. 1676, uniwersałem JKM sejmikom (po szczęśliwej elekcji) poprzedzającym sejm ekstraordynaryjny w Warszawie in a. D. 1677 die 14 ianuariiznaczony, na obranie posłów. Po namówionych punktach do instrukcyj należących na funkcją poselstwa uprosiwszy niżej mianowanych ichm. panów posłów, z województwa lubelskiego jm. pana Franciszka z Kosowa Kosowskiego wojskiego lubelskiego, jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, z ziemi łukowskiej jm. pana Kazimierza Domaszowskiego starostę łukowskiego, takowaliśmy uchwałę i obradę per laudum za spólnym konsensem koła i zgody w interesach województwa naszego postanowili.

A naprzód, ponieważ ichm. panowie rotmistrze wyprawy dymowej piechoty instancją swoją do województwa wnieśli, że akomodując się menti constitutiones sejmu coronationis⁵¹⁴, tudzież i laudo sejmiku relationis, podjąwszy się tej funkcji należytych ludzi in tempore stawili do obozu, a jednak dotychczas nie odbierają rzetelnej zapłaty. Tedy do porachowania z ichm. i do weryfikacyji registrów, [jak] wiele pod chorągwiami in opere belle ludzi mieli, delegujemy i uprosiliśmy jm. pana cześnika⁵¹⁵,

⁵¹² Aleksander Załuski.

⁵¹³ W grodzie lubelskim laudum oblatował Jan Gałęzowski, imieniem Stanisława Michowskiego, marszałka sejmiku, 19 XII 1676 r. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 171v–172.

⁵¹⁴ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 372–373.

⁵¹⁵ Zapewne Stanisław Skarbek Kielczewski.

jm. pana miecznika⁵¹⁶, jm. pana skarbnika⁵¹⁷, lubelskich, jm. pana wojskiego krasnostawskiego⁵¹⁸, jm. pana [Jana] Gałęzowskiego, jm. pana podstolego łukowskiego⁵¹⁹, jm. pana cześnika [k. 372] łukowskiego⁵²⁰, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego. Którzy znioz[ł]szy się z sobą i pewny termin ichm. panom rotmistrzom naznaczywszy, tę kalkulacyją z ichm. expedient. Relatio na sejmiku relationis województwu oddadzą, a takowe registra ichm. panowie rotmistrze powinni juramento comprobare.

Nihilominus ichm. panowie egzaktorowie, tak w ziemi łukowskiej, jako i w województwie lubelskim, wyprawy dymowej persistant in exactione sua od retentorów executione castrensi urgeant, a wybranych pieniędzy, aby nie ważyli się wydawać, ale je przy sobie trzymali do dnia relacyjej województwu od ichm. panów deputowanych. Po której relacyjej i komprobacyjej ichm. panów rotmistrzów, co ichm. debebitur oddane być powinno, ostatek infiscum województwa cedere ma. Ciż ichm. deputowani do kalkulacyjej z ichm. pany rotmistrzami deputatntur do słuchania rachunku jm. pana Bychawskiego, sukkolektora jw. jm. pana krajczego koronnego⁵²¹.

A że ichm. panowie egzaktorowie subsidii charitativi uskarżają się na retentorów, tedy praesenti laudo pozwala województwo, aby executia castrensia cum delata, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej, sprowadzona była.

Więc że się wsi niektóre duchowne w województwie naszym znajdują, które asserunt, że do konsystorza wniosły pogłówne, tedy iniungit województwo jm. panu egzaktorowi, aby wprzód amicabiliter się upomniał solacyjej, a potym executionem urgeat.

Executia zaś ratione retentorum dymowej wyprawy nie ma dóbr duchownych w województwie naszym zostających agrawować, pro tunc za pokazaniem kwitu od jm. księdza biskupa krakowskiego⁵²². In posterum zaś, aby non praesumant ichm. duchowni do jm. księdza biskupa od poddanych swych inferre podymne, ale egzaktorom województwa oddają sub solutione iterum, by też i kwit był produkowany od jm. księdza biskupa et executione militari.

A że z rachunku uczynionego per deputatos, jm. pana cześnika lubelskiego, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego, jm. pana Michała

⁵¹⁶ Remigian Skarbek Kielczewski.

⁵¹⁷ Tomasz Innocenty Zaporski.

⁵¹⁸ Adam Szaniawski.

⁵¹⁹ Zapewne Wacław Kazimierz Rozwadowski.

⁵²⁰ Zapewne Tomasz Kielczewski.

⁵²¹ Jan Karol Daniłowicz.

⁵²² Andrzej Trzebicki.

Borzechowskiego, z jm. panem [Walerianem] Silickim kwatermagistrem regimentu JKM patet, że województwo zostało się winno regimentowi 12 tysięcy 239 zł, które mu województwo sumę wypłacić asekuje się praevia od skarbu w remanentach soli świętej pamięci Króla JM Michała województwu satisfactione. Konserwuje jednak sobie województwo in toto czopowe u jm. pana Marcina Suchodolskiego administratora per arendam czopowego anni 1677, aby na żadne largitie nie szło i na żadne asygnacje wydawane nie było, oprócz (przeszłego na electionis sejmiku deputata laudum asygnacyi), gdyż de suo suppleret descitum jm. pan Suchodolski.

A że jm. pan Marccjan Szaniawski sufficientem przed ichm. pany naznaczonymi do słuchania rachunków, jm. panem [Janem] Boglewskim podsędkiem czerskim, jm. panem podstolem łukowskim i jm. panem Zbigniewem Suchodolskim, dał rationem, tedy praesenti laudo quietatur.

Te sądy fiskalne, któreśmy na przeszłym sejmiku byli nazaczyli ziemi łukowskiej reasumujemy, do których, oprócz ichm. w pierwszym laudum mianowanych i oprócz ziemskiego i grodzkiego urzędu, upraszamy jm. pana stolnika⁵²³, jm. pana cześnika, jm. pana podstolego, łukowskich, jm. pana Jezierskiego, jm. pana [k. 372v] Szczygielskiego⁵²⁴. Którzy to ichm. panowie sędziowie powinni będą na sejmiku, lubo relationis lub deputackim, tych rachunków swych dać informacją.

Ihm. zaś exactores, tak województwa, jako i ziemi łukowskiej, nie powinni wydawać zasług przez asygnacje skarbowe naznaczonych na regimenty i chorągwie te, które iniuriarunt obywatelów województwa i ziemi łukowskiej ad plenariam iniuriarum satisfactionem.

Obrani zaś praesenti conventu ihm. panowie posłowie nasi, od jm. pana [Jakuba] Jaślikowskiego mają wziąć informacją taryfy szelężnego w województwie naszym za egzakcję jm., a konfrontować ją z taryfą skarbową.

A że sławetny pan Junga⁵²⁵ ważył się w mieście Lublinie egzakcją podatku szelężnego wybierać nim do skarbu cessit, tedy qua autoritate to czynił, aby się na sądach fiskalnych sprawił, praesenti laudo warujemy.

Ponieważ księgi grodzkie z relacji ihm. panów rewizorów potrzebują, aby były przepisane, przeto na przepisanie onych sumpt zł tysięcy od jm. pana Jana Drzewieckiego, z reszty szelężnego przy jm. zostającej, w dyspozycję jm. pana pisarza grodzkiego⁵²⁶ ordynujemy oraz i ad attendentiam jm. pana podwojewodzkiego⁵²⁷ przydajemy. Do łukowskich zaś

⁵²³ Andrzej Rozwadowski.

⁵²⁴ Zapewne Jan Jezierski i Leopold Szczygielski.

⁵²⁵ Zapewne Jerzy Junga.

⁵²⁶ Wojciech Niemyski lub Tomasz Kielczewski.

⁵²⁷ Jan Poniatowski.

przepisania [u] jm. pana [Wojciecha] Oknińskiego zł 500 naznaczamy, w dyspozycją jm. pana pisarza grodzkiego łukowskiego⁵²⁸ oraz i jm. pana podstolego łukowskiego do attendencyjej upraszamy.

A że jm. pan [Szymon] Dzik będąc regentem kancelariej grodzkiej tutecznej, tak zapisowych, jako i relationum, nie indukował, tedy ad urgendum negotium z jm. panem Dzikim upraszamy za instygatora jm. pana Floriana Gałęzowskiego, któremu solarium zł 100 u jm. pana Bychawskiego sukkolektora jw. jm. pana krajczego koronnego⁵²⁹, z remanentów czopowego naznaczamy.

Laudum przy tym anni 1664, aby dwory szlacheckie wolne były ab oneribus civilibus, praesenti renovamus.

Ichm. ojcom Jezuitom ex larga manu województwo z soli suchedniowej quotannis 10, praesenti laudo, beczek assignat.

Tudzież i na Konopnicę, aby była sól suchedniowa od jm. pana administratora wydawana, ponieważ z konsensem Króla JM donacyją jm. pan sędzieja grodzkiego⁵³⁰ od mieszczan lubelskich otrzymał.

Mając przy tym respekt na zasługi jm. pana Łepkowskiego porucznika jm. pana starosty kowalskiego⁵³¹, obywatela naszego, który z niewoli wyszedł, na reparacyją porządku zł 300 z remanentów czopowego u jm. pana [Aleksandra] Zwiartowskiego i jm. pana Borzechowskiego naznaczamy.

Widząc też ustawiczną pilność jm. pana [Waleriana] Silickiego kwatremistrza regimentu JKM, i tuteczną rezydencyją w od[z]yskaniu zasług regimentowi od województwa winnych, a dotąd dla niedostatku publicznego niewypłaconych, tedy jm. in vim jego prac zł 200 u wyżej mianowanych ichm. oddajemy.

Wiadoma też konwentu Franciszkańskiego ruina, do tej nas strinxit kompaszej, żeśmy pomienionym zakonnikom na restauracyją zł 500 u [w]zwyż mianowanych ichm. naznaczyli, które, aby vigore laudi praesentis oddane były, uchwalamy.

Z niewoli też ciężkiej powróconemu jm. panu Chrzążowskiemu, obywatelowi województwa, in vim eleemosine zł 30 z tychże remanentów województwo decernit u pomienionych ichm.

Chcąc zaś afflictis i skaleczonym podać rękę, niewidomego pana Jana Kuszyńskiego i z jałmużny żyjącego, praesenti laudo od wszelkich uwalniamy podatków.

⁵²⁸ Adam Szaniawski.

⁵²⁹ Jan Karol Daniłowicz.

⁵³⁰ Jan Gałęzowski.

⁵³¹ Władysław Morsztyn.

A że teraz Parców i Uścimów świeżo pogorzeli, tedy laudum o confla-gratach reasumujemy i żeby vigore przeszłego [k. 373] o conflagratach laudum od podatków wolni byli.

Ponieważ też miasta i miasteczka korców nad opisane prawo podwyższyli, tedy na tę rewizją jm. pana podwojewodzego i jm. pana Remigiana Uniszowskiego upraszamy, aby ichm. iunctim tym egzorbitancyjom miasteczek zabiegali i korce do dawnej przywiedli mensury.

Upraszamy też jm. pana Remigiana Uniszowskiego, aby jechał do JKM imieniem województwa, uskarżając się na skarb o zatrzymanie remanentów soli, oraz w wydanie jej upraszał. Któremu kredens i instrukcją, aby jm. pan marszałek oddał, województwo iniungit.

A że materia ratione substytuta jm. panu pisarzowi ziemskiemu⁵³² na terażniejszy interwenit sejmik, tedy onę, lub na relationis lub electionis deputata sejmik, in toto sobie zachowujemy.

Które to punkta zgodnie namówione i postanowione zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką własną nomine omnium podpisać i do akt grodzkich lubelskich per oblatam podać.

Działo się w Lublinie w kościele ojców Dominikanów na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, anno et die ut supra.

Stanisław na Michowie Michowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

II. Sejmik deputacki w Lublinie 29 marca 1677 r.

1. Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 29 marca 1677 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 101, k. 220–220v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Nahorowski, imieniem Aleksandra Kielczewskiego łowczego mielnickiego, marszałka sejmiku, 29 III 1677 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 373 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 216, s. 243 – kopia.

[k. 220] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik do Lublina pro feria secunda post Dominicam Laetare⁵³³ iuxta constitutionem anni 1676⁵³⁴, sejmu coronationis formatum, zjachawszy się obraliśmy za deputata na Trybunał Piotrkowski, według tejże konstytucyjnej postanowionej, unanimitate votorum nostrorum assensu jw. jm. pana Jana Karola Daniłowicza krajczego koronnego, lubelskiego, parczewskiego starostę.

In cuius fidei jako marszałek na ten czas zgodnie od ichm. panów na ten sejmik obrany, ręką się swą podpisuje.

⁵³² Feliks Szaniawski.

⁵³³ 29 marca.

⁵³⁴ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 390–391.

Działo się w Lublinie [k. 220v] na miejscu zwyczajnym sejmikom województwa lubelskiego naznaczonym, dnia 29 marca roku 1677.

^a-Aleksander Kiełczowski łowczy ziemie mielnickiej^a.

^{a-a} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 373.*

LII. Sejmik relacyjny w Lublinie 24 maja 1677 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu nadzwyczajnego, 14 I–26 IV 1677 r. Vol. leg., t. V, s. 246⁵³⁵.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 24 maja 1677 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 101, k. 613v–618 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Andrzej Rozwadowski stolnik łukowski, marszałek sejmiku, 29 V 1677 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 195–200v – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 373–375 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8333, k. 57–62 – kopia; **Rkp. 5.** BOssol. 216, s. 244–250 – kopia.

[k. 613v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo po sejmie szczęśliwie [k. 614] determinowanym, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne pro die 24 maii, na sejmik relationis zjachawszy i dostateczną od ichm. panów posłów naszych odebrawszy raelacją, ante omnia powiną veneramur JKM P. n. m. submisją, kiedy za szczęśliwą manudukcją JKM tantam molem differentiarum w Ojczyźnie pańską i ojcowską swoją uspokoiwszy cara et solitudine, dobą pokoju pożądanego przez zgodnie wysłanego do Porty Ottomańskiej posła⁵³⁶ uczyniwszy nadzieję, zwyczajne konsultacje nasze peragere pozwolił.

We wszystkim tedy ad menetem legis novellam stosując się, a chcąc porządek na terażniejszym sejmiku umówiony z należytą exequi ochotą, aby się tym prędzej krwią zasłużonemu w żołdzie swoim wygodziło wojsku, na przyszłą Sendomirską Komisją sto tysięcy złp raty pierwszej wnieść do skarbu, według deklaracyjej ichm. panów posłów województwa naszego danej, assumimus. Którą sumę przy ciężkiej dezolacyjej naszej, nie mając sposobu inszego, przez wydanie pogłównego jednego według taryfy i eksystencyjej registrów w skarbie anno 1670 likwidowanych, jm. pana Jana Wronowskiego w województwie lubelskim, a w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Marcjana Szaniawskiego, egzaktorów, które to registra ichm. wyżej mianowani poprzysiężone mają oddać i powinni będą niżej pomienionym ichm. egzaktorom, z których mieć będą sufficientem informationem. Także podymnego pięcioro według abjurat anni 1673. A przy tym ad complementum tej sumy stu tysięcy, a wszyscy ichm., którzy takroczej wyprawy omieszkali albo pieniędzy na nie nie wnieśli, dziesięcioro podymnego do

⁵³⁵ „Województwo Lubelskie, [...] Seymik Relationis die 24 Maij”.

⁵³⁶ Jan Gniński.

rąk terażniejszych ichm. panów egzaktorów wnieść powinni sub rigore w terażniejszej konstytucyjey opisanym⁵³⁷, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej, nemine excepto z każdego dymu deklarujemy i obligujemy się.

[k. 614v] Do których podatków unanimiter pozwolonych egzaktoriej uprosiliśmy e medio nostri, jm. pana Adama Szaniawskiego komornika ziemskiego z województwa lubelskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana [Jana] Zarzeckiego. Którzy ichm. uczyniwszy jurament super fidei exactionem, jako bez wszelkiego respektu braku, żeśmy w osobach to pogłównie, jako też i podymne, wybierać będą, stosując się do konstytucyjey i instruktarza o pogłównym anno 1652⁵³⁸.

Uważając przy tym wielkie expensa ichm. panów egzaktorów, tak na sukkolektorów, jako i na Komisją około sprowadzenia pieniędzy, pozwalamy ichm. solarium od każdego złotego grosz, kwitowego iuxta interiora lauda groszy 6, hoc praecauto, aby ichm. panowie egzaktorowie ichm. panów obywatelów województwa naszego nie agramowali. Której to egzekucyjey czas zaczyna się die 10 iulii, a determinować się powinien die 11 augusti. Primarie atque ichm. panowie egzekutorowie wypłacać będą powinni ichm. panom obywatelom województwa naszego z tych następujących podatków asygnacje.

A że per constitutionem novellam Komisja do zapłaty wojsku przeznaczona w Sendomirzu⁵³⁹, uprosiliśmy tedy na tę komisarzką funkcją w jm. pana Kazimierza Domaszewskiego starostę łukowskiego, upraszając jm., aby jm. wszystkie interessa województwa naszego tak akomodował, żeby wszyscy ichm. panowie obywatele, którzy przez żołnierze ciężkie odnieśli krzywdy, odebrali sanctam iustitiam. Zlecamy oraz jm. panu komisarzowi, aby ichm. panom rotmistrzom wyprawy dymowej takrocnej [k. 615] vigore laudi dał testimonium imieniem województwa całego, quanta dexteritate województwu naszemu służyli, kiedy in tempore primarie w województwie ludzi dobrze umoderowanych prezentowali, po tym do obozu pilno pospieszywszy, przed jm. panem pisarzem polnym koronnym⁵⁴⁰ popisawszy [się] i rękę swoją podnios[ł]szy, ordynansem jo. książęcia jm. hetmana wielkiego koronnego⁵⁴¹ przez całą kampanią^a pla-netowali^a. Do czego summum addet momentum jw. jm. pana wojewody lubelskiego⁵⁴² naszego miłościwego pana authoritas et interpositio, o którą

⁵³⁷ *Vol. leg.*, t. V, s. 221–222.

⁵³⁸ *Prawidłowy zapis w rkps BOssol. 217, k. 373v „1662”*; *Vol. const.*, t. IV, vol. 2, s. 246–257.

⁵³⁹ *Vol. leg.*, t. V, s. 221–222.

⁵⁴⁰ *Stefan Stanisław Czarniecki.*

⁵⁴¹ *Dymitr Wiśniowiecki.*

⁵⁴² *Władysław Rej (Rey).*

wielce upraszamy, aby tych ludzi integre fidei od rezydencji długiej na Komisji Sandomirskiej, et in re tam clara et liquida można-li a super vacaneo iuramento ewinkował.

Więc że constat o niektórych ichm., że się do likwidacji jw. jm. pana hetmana in sua Republica przyszedli, zaczynam jm. pan komisarz przestrzegać tego powinien będzie na przyszłej Komisji Sandomirskiej, albo gdziekolwiek będzie, aby takowe likwidacje jako sub rapticie otrzymane nullitati subiaceant i ad calculationem Rzeczypospolitej, aby były odesłane, albo jeśliby particularni mieli stąd per iudicium jakie, aby im było wolno inferre competenti o to agere.

Commendamus przy tym interes zasług rodzzonego jm. pana Dzierżka, obywatela naszego, jm. panu komisarzowi zlecając in curam et protectionem jm., któremu jm. panu komisarzowi solarium in vim expensarum z podatków teraźniejszych u wm. panów egzaktorów naznaczamy zł tysięcy.

Gdy nam lex novella tantam udzieliła gratiam, że nam drugiego deputata, tak do Piotrkowa jako i do Lublina, za staraniem ichm. panów posłów naszych wielce miłościwych panów i braci na tymże sejmiku relationis, po szczęśliwie skończonym sejmie, obrać pozwoliła, uprosiliśmy do tej funkcji z ziemie łukowskiej jm. pana Wacława Rozwadowskiego podstolego [k. 615v] łukowskiego, do Lubelskiego [Trybunału], z powiatu zaś urzędowskiego jm. pana Stanisława na Zaporzu Zaporskiego, do Piotrkowskiego Trybunału.

Chcąc zaś zawdzięczyć ichm. panom posłom naszym wielce miłościwym panom od nas wszystkich podziękowaniem za tak ciężkie prace i straty, którzy będąc na dwuniedzielny uproszeni sejm kilkanaście w Warszawie przemieszkali, a nade wszystko tanta emolumenta, tak w przydaniu drugiego deputata jako i w podatkowaniu lekkości oraz ugruntowaniu u taryfy anni 1673 zmniejszonej w podymnym, i inszych wielu, tak in commune całej Ojczyzny jako in privatum naszego województwa, commodum przyniesionych emolumentów, lubo publica aegestas condignam mercedem ekspens ichm. exsolvere nie pozwoliła, życząc jednak choć in parte aliqua ukontentowania prosiemy, aby się ichm. każdy z osobna tysiącem zł kontentować chcieli.

Więc że ichm. panowie rotmistrze na przeszłoroczną wyprawę dymową od nas uproszeni nie podług kapitulacji Rzeczypospolitej swoją odnieśli satysfakcję, ani według naszej sejmikowej, gdy siła ichm. wyprawy tej omieszkawszy solaria ichm. także zatrzymali, tedy ad rationem tego, jako ichm. teraźniejsza przyszła komisja wykwituje i ordynuje, po zł tysiącu naznaczamy z tychże podatków uchwalonych, jako też ichm. panom posłom. Które sumy ichm. panowie egzaktorowie za asygnacjami jm. pana

marszałka koła naszego rycerskiego powinni będą ante omnia oddać i wypłacić, co ichm. in calculo województwo deklaruje przyjąć.

Regimentowi JKM dług dawnych [w] województwie zasług zatrzymany, ponieważ do tych czas nie jest eksolwowany, odsyłamy do podatku czopowego deklarując, aby jm. successores sławnej pamięci jm. pana Marcina Suchodolskiego [k. 616] tegoż czopowego anni currentis administratora, to jest jm. pan Maciej Suchodolski przez asygnacje swoje do wm. kontrahentów tegoż czopowego wydane, wypłacił sumę złp 10 tysięcy, na żadną inszą expensę tego podatku nie obracając. A in resto qua[e] et quanta pokaże się ex calculo na przyszłych sądach fiskalnych, temuż regimentowi winna suma, to co się znajdzie ex retentis u jm. pana [Mikołaja] Kańskiego [i] u jm. pana [Jana] Drzewickiego z szeleżnego, u pana Jungi mieszczanina lubelskiego, który przez niedziel kilka [szeleżne] privata autoritate w mieście Lublinie i po rezydencyjach wybierał, niż w skarbową przyszło administracją, in anno praeterito in satisfactionem huius restantis sumę cedere ma. Z czego ci wszyscy ichm. lub ad instantiam jm. pana kwatermistrza lub ad instantiam instigatoris iudicii fiscalis, na które sądy ichm. wyżej mianowani i insi wszyscy retentores stawić się powinni, tamże reddere calculum swoich wszystkich egzakcją województwu. ^bDo czego i jm. pan [Aleksander] Zwiartowski jako to respektem ^bczopowego in anno 1674 jm. w administracją zdanego, że z niego nie uczynił kalkulacyjej, tak respektem do siebie danych z nie wypłacenia assygnacyjej stringitur et sine quavis adicione sprawić się będzie powinien równo z ichm. panami wyżej mianowanymi.

Ponieważ jejm. pani Suchodolska pozostała małżonka jm. pana Marcina Suchodolskiego post fata małżonka swego abrenuncivit, contractum o czopowe de toto i ciężar ten jm. pan Maciej Suchodolski za consensum drugich rodzonych swoich sam na się totaliter assumpsit i z tym się [w] kole naszym deklarował, tedy uwalniając de integro jejm. panią Suchodolską, jm. pana Macieja Suchodolskiego w tym kontrakcie przez rodzica jego zawartym in toto manutenemus.

Sól z spraw województwu należąca, ponieważ za terażniejszą deflugitacją spłynęła i onę ichm. panowie administratorowie żup do rąk jm. pana Remigiana Uniszowskiego [k. 616v] oddali, tedy do tej dystrybucyjej tegoż jm. pana Remigiana Uniszowskiego z województwa lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Aleksandra Ługowskiego miecznika i podwojewodzego łukowskiego, approbamus. Czas wydawania tej soli niedziel 18 od wydania innotescencyjej, a praevia satisfactione skarbowi po zł 8 od beczki, a ichm. panom dystrybutorom po złotemu praefigimus. Zakonom zaś jałmużny praevia satisfactione skarbowi secundum lauda anteriora et

dispositione jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁵⁴³ commissam, includendo w to ojców Bernardynów łukowskich soli beczek 4, które oby-watele ex portione sua conferre mają.

Sól zaś przeszłoroczna, że per tariditatem lata i zbytecznie małej Wisły spłynąć nie mogła, nie chcąc w tej mierze być onerosi JKM szczupłym pro-wentom i prawie non sufficientem wielkim po obozach i inszych okazjach expensom, in tesseract jakiegokolwiek wdzięczności naszej tego suchednio-wego naszego condymentu skarbowi JKM ustępujemy.

Widząc remoram w wydawaniu podatków, kiedy tak ichm. panowie egzaktorowie dawniejsi wybranych przez się nie likwidowali kontrybu-cyi, ani też retentores w dawnych poczuwają się retentach, chcąc tedy jako najprędzej accelerare egzekucyją sądy fiskalne in toto reassumimus, tak w województwie naszym jako i w ziemi łukowskiej, tychże ichm. panów sędziów w przeszłym laudum uproszeni, to jest sejmiku relationis anni 1675 approbamus. Do tejże ziemi łukowskiej sądów uprosiliśmy jm. pana komornika granicznego ziemie łukowskiej⁵⁴⁴. Którzy ichm. przy ichm. urzędnikach ziemskich i grodzkich, unius pluriumve absentia non ob-stante, w poniedziałek po Świętej Trójcy⁵⁴⁵ sądy swoje odprawować będą i wszystkie kalkulacje od ichm. panów egzaktorów excipient, a potem na sejmiku przyszłym informabunt województwo. [k. 617] Tamże zaraz retentorów wszystkich praecisus omnibus dilationibus dekretami swymi ^cadigent^c, aby dług regimentowi z reszt swoich wypłacili i kwity od jm. pana regiment kwatermistrza dane pro persoluto przyjmować będą ichm. Na tychże sądach w ziemi łukowskiej tenetur ad calculum jm. pan Adam Grochowski z podatków podczas egzakcyi swoich przez się wybranych, a oraz i księgi poprzysiężone ad acta podać obligatur.

Lubo samo prawo pogorzalców ^dod podatków^d na lat cztery uwal-nia, więc i my mając powiną komiseracją nad bracią naszą, którzy fa-tali casu drudzy per malitiam ludzi ^eogniem^e są zniszczeni, jako to jm. pan Mysłkowski, jm. pan Rozwadowski, jm. pan Jan Szaniawski, jm. pan Aleksander Ługowski miecznik i podwojewodzy łukowski, i z inszymi sąsiadami swymi, jm. pan Jastrzębski, jm. pan Paszkowski, mieszczanie miasteczka Radzina, mieszczanie miasteczka Parcowa, ichm. ojcowie Konwentu kraśnickiego, jejm. paniej [s] Rozwadowska w Bychawie. Tych wszystkich ab onere podymnego wszystkiego libertujemy hoc praecauto, aby jurament w grodzie per conflagrationem dymów, jeśli kto nie uczynił,

⁵⁴³ Jerzy Szornel.

⁵⁴⁴ Wojciech Okniński.

⁵⁴⁵ 14 czerwca.

czynili, jako wiele chałup pogorzało. W pogłównym jednak hoc beneficjum currere nie może.

Takoweż beneficjum mieszczanom radzińskim i parcowskim wypłaconiu czopowego currere ma, tym tylko jednak, których ręka Boska w tej mierze dotknęła.

Przychylając się przy tym do dawniejszego laudum, w którym pan Krassuski na probostwie farnym lubelskim mieszkający, ratione przez ogień zniszczenia już juramento w grodzie [k. 617v] lubelskim proposito, od podymnego i czopowego uwolniony, że zaś contra mentem województwa ichm. panowie administratorowie czopowego do płacenia onego necessitant, iniungimus praesenti laudo, aby praeiudicium żadnego non patiat iur i libertacyją eo nomine daną approbamus.

Mając in consideratione znaczne straty i ekspensa jm. pana Jana Wronowskiego egzaktora województwa naszego, który tak długo na usłudze województwa podjąwszy się na czas mały do tych czas desudat, in vim gratitudinis i nie płaconego solarium zł półtora tysiąca jm. z przyszłych podatków obmyślił, deklarujemy się.

Accelerando przy tym jako najprędsze retentów wybrania, aby się i asygnacyjej jo. księżęcia jm. pana hetmana wielkiego koronnego⁵⁴⁶ dosyć stało, executionem iuxta obloquentiam constitutionis novellae pozwalamy.

Pozwalamy mieszczanom lubelskim na reparacyją ratusza zł 500 z przyszłego czopowego anni 1678 i deklarujemy, teraz jednak tę naprawę de proprio eam exequi powinni.

Restauracyja i zregistrowanie ksiąg grodzkich aprobowujemy, tak w województwie lubelskim jako [k. 618] w ziemi łukowskiej, i tych ichm. upraszamy, żeby mieli attendentiam, aby do słusznego przyszły porządku iuxta anteriora lauda.

Więc za przyniesieniem konstytucyjej na sejmik terażniejszy niektóre się pokazały appendices praeter mentem Reipublicae et scitum ichm. panów posłów naszych, mianowicie appendices konstytucyjej o fundacyjej Teologiej⁵⁴⁷, która involuit inscriptionibus obligatorias, także i praeiudicium jm. pana [Mikołaja] Firleja starościca lubelskiego, tedy contra hanc appendicem, tudzież i przeciwko libertacyjom dworów, przez które by podatki Rzeczypospolitej odjęte być miały⁵⁴⁸, i inszym contra mentem legis in volumen konstytucyjej ingrossowanym, prosimy, aby ichm. panowie posłowie solennem uczynili protestationem.

⁵⁴⁶ Dymitr Wiśniowiecki.

⁵⁴⁷ Vol. leg., t. V, s. 239–240.

⁵⁴⁸ Vol. leg., t. V, s. 239.

Które punkta zgodnie namówione zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką własną nomine omnium podpisać i do akt grodzkich lubelskich per oblatam podać.

Działo się w Lublinie w kościele u ojców Dominikanów dnia 24 maja r. P. 1677.

Andrzej Rozwadowski stolnik łukowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

^{a-a} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 373v.*

^{b-b} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 374.*

^{c-c} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 374v.*

^{d-d} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 374v.*

^{e-e} *Taki zapis w rkps BOssol. 217, k. 374v.*

LIII. Sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego w Lublinie 17 sierpnia 1677 r.

Sejmik zwołany uniwersałem wojewody lubelskiego Władysława Reja, Warszawa 19 VII 1677⁵⁴⁹.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego na 17 sierpnia 1677 r.

Rkp. APL, CL RMO 101, k. 1173–1173v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Jan Nachorecki, 2 VIII 1677 r.

[k. 1173] Władysław z Nagłowic Rey wojewoda lubelski, libuski, słotwiński starosta.

Jw., w. moim wielce miłościwym panom i braci, wszystkiemu rycerstwu województwa lubelskiego.

Przy zaleceniu służb moich i chęci braterskich wiadomo czynię, iż lubo po ze[j]ściu świętej pamięci jm. pana [Adama] Ciołka Drzewieckiego pod-sędka lubelskiego, względem wakującego [k. 1173v] urzędu podsędkostwa w tych czasach elekcją wm. mm. panom i braci złożyć umyśliłem, ale za niedawnymi znowu czasy śmierci sławnej także pamięci jm. pana Jerzego Szornela sędziego ziemskiego lubelskiego, doszła mię wiadomość. Już przychodzi mi, stosując się do zwyczaju pospolitego, nie podsędkostwa, ale sędziego ziemskiego lubelskiego wm. panom złożyć elekcją, jakoż ono pro die 17 augusti w roku 1677 na mie[j]scach zwyczajnych w Lublinie składać umyśliłem. Upraszając wm. panów, abyście na ten dzień zjachawszy ludzi na ten urząd (ale z łaski Boskiej w tym województwie na nich nie

⁵⁴⁹ *Sejmik zapewne doszedł do skutku, a sędzią ziemskim lubelskim został Feliks Szaniawski, dotychczasowy pisarz ziemski lubelski.*

schodzi) godnych obrali i ja sam, [jeśli] użyczy li mi Bóg zdrowia, do tegoż aktu stawić się in medium wm. panów nie omieszkam, braterskie na ten czas wm. panom przesyłając usługi.

Ten mój uniwersał ręką własną przy pieczęci mojej podpisuję.

Datum Varsaviae die 19 iulii a. D. 1677.

Władysław z Nagłowic wojewoda lubelski, locus sigilli.

LIV. Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1677 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 13 września 1677 r.*

Rkp. 1. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 201–205v – kopia⁵⁵⁰; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8333, k. 63–66v – kopia.

[k. 201] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik electionis deputatów dwóch na Trybunały Koronne, iuxta sonantiam constitutionis novellae⁵⁵¹, do Lublina na miejsce [k. 201v] konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni. Naprzód Pana Zastępów majestat piis veneramur suspiriis, iż za szczęśliwym JKM P. n. m. panowaniem spokojnie aram iustitiae sanctae adorare i wszystkim ukrzywdzonym dexteram porrigere pozwolił. Na którą deputację funkcją uprosiliśmy z województwa lubelskiego jm. pana Aleksandra na Drzewicy Drzewickiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego i podstarościego grodzkiego lubelskiego.

A że przy tejże okazji na tymże sejmiku różne poważne intercesserunt materie, które całej Rzeczypospolitej publiczne i województwa naszego prywatne za sobą pociągają intuitur, w których stosując się do prawa popospolitego przyszło nam unaniami consensu takowe uczynić rozporządzenie.

Jako zawsze województwo nasze sacrosancte wszystkie Rzeczypospolitej zwykło colere sancita, tak i teraz novellam legem in contribuendo egzekucyjej przywodząc, drugą ratę podatków w deklaracyjej ichm. panów posłów naszych mianowaną, to jest sto tysięcy złp na zapłacenie wojsku przed kontrybucyją pogłównego [k. 202] jednego, według regestrów i likwidacyjej jm. pana [Jana] Wronowskiego, podymnego pięciorga iuxta abiurata anni 1673, resumendo in toto przeszłe laudum, ordynujemy.

Do których podatków egzakcyjej uprosiliśmy z województwa lubelskiego jm. pana Jana Bychawskiego, z ziemie zaś łukowskiej jm. pana Jana Zarzeckiego. Solarium zwyczajne grosz od złotego i kwitowego groszy

⁵⁵⁰ W grodzie lubelskim laudum oblatował Aleksander Drzewicki, marszałek sejmiku, 18 IX 1677 r. AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 201.

⁵⁵¹ Vol. leg., t. V, s. 227.

6 ichm. pozwalając, ea conditione, aby się więcej w województwie nie upominali gratitudinem. Która egzakcja poczynąć się ma 1 decembris, a skończyć się 1 ianuarii powinna. W tym jednak obligujemy ichm. panów egzaktorów województwa naszego, aby jurament super fidelem exactione w grodzie uczynili i we wszystkim według instruktarza anni 1662 i kontraktu skarbowego sprawili się.

Przychylając się ad consensum publicum i chcąc, aby jako najprędzej krwawie zasłużonemu wojsku w satysfakcyj i w do[j]ściu hiberny stało się ukontentowanie, uprosiliśmy tegoż jm. pana Jana Bychawskiego do wybierania hiberny ze wszystkich dóbr, wydawaniu hiberny podległych w naszym województwie i ziemi łukowskiej leżących, [k. 202v] a tenutarii takowych dóbr mają dać jm. panu Bychawskiemu po 3 grosze od każdego złotego.

Więc że mutatio posesorów nowych wielką przyniosła diskwizycją, którzy ad contribuendum głównego za przeszłych posesorów na ten czas w majątnościach nie zostających necessitati zostają, przeto widząc poniekąd aggravans, iniungimus ichm. panom egzaktorom, aby się głównego u przeszłych upominali posesorów, które beneficjum jednak dawniejszym egzaktorom służyć nie może.

A luboby każdemu, który tak wielkie Rzeczypospolitej potrzeby i summam wojska ma prae oculis egestatem, żadnego in renitentes nie trzeba opisować rygoru. Zabiegając jednak kontumacjom zawziętości rigorem poenarum novella lege descriptarum, to jest militare executionem cum triplici pensione interponimus, reassumendo sądy, tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej, fiskalne [i] tychże ichm. panów deputatów, którzy w przeszłym mianowani zostają laudum, upraszamy, aby bez wszelkiego respektu takowych contumaces i wielką Rzeczypospolitej przynoszących ruinę, sądzili i prędką podatków urgeant executionem.

A że wiele jest takich czopowego i szelężnego egzaktorów, tak w województwie naszym, jako i ziemi łukowskiej, którzy in toto nie wyrachowawszy się, jurament super exactiones [k. 203] suas nie wykonali i restantem detractant satisfactionem, tedy upraszamy jm. pana Franciszka Janiszewskiego pisarza grodzkiego stężyckiego, za generalnego województwa instygatora, który jm. pan instygator wszystkich egzaktorów contumace lub w województwie lubo w Trybunale Koronnym, inter causas fisci przypozwawszy, satisfactionem sine ulla dilatione et poenam peculatus urgere powinien.

Przyniesiona do koła naszego przez w. jm. pana starostę lubelskiego⁵⁵², komisarza województwa naszego, skarbowa delata, jako nas w nieod-

⁵⁵² Jan Karol Daniłowicz.

daniu permonit, tak i do prędkiej satysfakcyj chcąc suffragiari pilnym Rzeczypospolitej potrzebom magnum przydała momentum, życząc tedy jako najprędszą accelerare satysfakcją, upraszamy jm. pana instygatora naszego, aby jm. ex laudis praeteritis informowawszy się przypozwał inter causas fisci egzaktorów. Upraszamy interea jm. pana komisarza naszego, aby jm. na terażniejszej komisji upominał się we czterech poborach, któreśmy dali in anno 1668 na ewakuację Kijowa, koekwacją z Rzeczpospolitą, ponieważ my[śmy] tylko sami na ten czas te cztery wypłacili pobory, a [k. 203v] drugie non contribuerunt województwa.

Nie mniej i ta permovit nas okazja z relacji, tak ichm. panów posłów naszych na sejmiku relationis jako też i ex privatorum querelis, którzy spuszczając do Gdańska wielkie w płaceniu ceł ponoszą gravamina, że tedy ultra mentem Rzeczypospolitej in Volumen legum takowa stanowi szlacheckiemu szkodząca weszła konstytucja⁵⁵³. Upraszamy na poselską funkcję do JKM jm. pana Andrzeja Drohojowskiego chorążego przemyskiego, i jm. pana Rostworowskiego chorążego kaliskiego⁵⁵⁴, którzy supplices JKM P. n. m. upraszać będą, aby panowie administratorowie komór celnych od tych niesłusznych, za rozkazaniem JKM, supersedowali egzakcji.

Non desistendo oraz w uczynieniu porządku w prywatnych województwa naszego materiach, na tym zdało się nam rozrządzić sejmiku czopowe województwa naszego, widząc tedy do przysługi województwa ochotnego jm. pana Stanisława na Michowie Michowskiego, który piętnaście tysięcy ochotnie na rok przyszedłszy 1678 pozwolił, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego spisać eo nomine przy bytności niektórych [k. 204] ichm. kontrakt z jm., na które czopowe takowe ordynujemy asygnacje.

Mając prae oculis znaczne w. jm. pana Kazimierza Domaszowskiego starosty łukowskiego, komisarza województwa naszego merita i niemałe przy naszej usłudze straty, naznaczamy jm. z tegoż czopowego złp dwa tysiące.

Commovit respectum nie tylko gorąca instancja, ale i sama christiana commiseratio nad nieszczęśliwym przypadkiem jm. pana Jakuba Jaślikowskiego brata naszego, który fatali[s] igne nie tylko dwór ze wszelakim szlacheckim zbiorem i ozdobą, ale i chara pignora dzieci swoje postradał. Chcąc tedy w tak ciężkim terminie in parte dźwignąć jm., naznaczamy z tegoż czopowego zł dwa tysiące.

Nie mniejsza u nas konsyderacja życziwej usługi jm. pana Jana Wronowskiego w wybieraniu podatków trojga pogłównego, a zatym

⁵⁵³ *Vol. leg., t. V, s. 225–226.*

⁵⁵⁴ *Pomyłka. Był to chorążyc kaliski Jacek Rostworowski.*

suplementując małe jm. pozwolone solarium, ordynujemy z tegoż czopowego złp półtora tysiąca i na przyszłe podatki do egzakcyjy jm. upraszamy.

Więc quod maximum uważając defekt czterech tysięcy in complementum stu tysięcy na wypłacenie przeszłej raty do skarbu Rzeczypospolitej należących, że tedy [k. 204v] omnino na komisją terażniejszą interest spełna ze stu tysięcy likwidować, serio iniungimus i prosimy jm. pana Michowskiego kontrahenta, o czopowe terażniejszego, aby ante omnia te 4 tysiące z tegoż czopowego wyliczył jm. panu Szaniawskiemu Adamowi komornikowi ziemskiemu i egzaktorowi województwa naszego.

A lubo residuitatem sumy, od wyprawy tak rocznej dymowej zostającej, ordynowaliśmy do skarbu Rzeczypospolitej i w pierwszą ratę stu tysięcy utraciliśmy, że jednak ichm. panowie rotmistrze nasi, którzy tych mieli ludzi pod swoją komendą i dyspozycją, jeszcze się na komisji nie likwidowali, i z tejże reszty należące sobie na ludzie niedobranej upominają się satysfakcyjy, mieć chcemy, aby jm. pan Adam Szaniawski komornik ziemski i egzaktor województwa lubelskiego, który tej wyprawy był administratorem, zatrzymał się tantisper z wniesieniem tej reszty do skarbu, póki komisja ichm. panów rotmistrzów non disiudicabit.

Instancja panów pułkowników wojska JKM zaporowskiego osobliwy u nas znalazła respekt, którym rekompensując expensa w Lublinie przy odbieraniu sumy według asygnacyj skarbowej i zachęcając do tym życzliwszej usługi Rzeczypospolitej, naznaczamy złp [k. 205] 300 u ichm. panów Suchodolskich, terażniejszego czopowego administratorów.

Veneremur przy tym poważną instancją JKM P. n. m. za panią Ratyńską, wdową, chcąc tedy i tej ubogiej succurrere sierocie i rekompensując in parte szkodę przy sypaniu wałów koło Lublina poniesioną, naznaczamy jej ex restanti suma u jm. pana [Aleksandra] Zwiartowskiego i jm. pana Borzechowskiego zł 100, z której administracyi kwit ma dać ichm. jm. pan marszałek.

A że visum ichm. panom obywatelom ziemie łukowskiej, aby do administracyi soli na ziemię łukowską należące obrali dystrybutorów, uprosiliśmy do tej usługi jm. pana Leopolda Szczygielskiego, salvam in toto electionem dystrybutora, województwu zachowując.

Ihm. zaś panowie dystrybutorowie przeszli, aby retenta solne tym komu debentur oddawali, serio tym iniungimus laudo.

Nie godziło się zapomnieć i instancją jm. pana Jana Wioteskiego podczaszego trębowolskiego, któremu jeszcze w przeszłym deklarowany był kwit od województwa laudum, z sumy na stawienie ludzi ad opus belli wziętej. Mając tedy respekt na gorące wielu ihm. i samego jm. pana podczaszego instancją, że dwóch części płacenia tej [k. 205v] sumy uwalniamy, trzecią zaś część do jm. należącą, ojcom Bernardynom łukowskiego

konwentu na erekcją murów kondonujemy. Do tegoż płacenia, pro tertia sorte, jm. pan Kozubowski i jm. pan Zwiartowski porucznik i chorąży jm. pana podczaszego chorągwi, praesenti obligantur laudo. Którzy in quantum by obydwu płacić nie chcieli, salvam viam agendi lub w grodzie lub inter causas fisci w Trybunale, ichm. ojcom Bernardynom zachowujemy.

Które to punkta unanimi omnium consensu namówione i postanowione zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego per oblatam do akt grodzkich lubelskich podać i one ręką swoją własną podpisać.

Działo się w Lublinie na zwyczajnym konsultacyjom naszym miejscu dnia 15 septembris roku 1677.

Aleksander na Drzewicy Drzewicki marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LV. Sejmik elekcyjny podkomorzego lubelskiego w Lublinie 2 marca 1678 r.

Sejmik zwołany przez wojewodę lubelskiego Władysława Reja uniwersałem datowanym w Lublinie 18 II 1678 r. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Nominację na urząd podkomorzego otrzymał już 6 III 1678 r. Jan Bogusław Zbąski, dotychczasowy chorąży lubelski, Urzędnicy, t. IV, z. 4, nr 205.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny podkomorzego lubelskiego na 2 marca 1678 r.

Rkp. APL, CL RMO 102, k. 111v–112 – oblatą; w grodzie lubelskim uniwersał oblatował szl. Franciszek Kaliński 18 II 1678 r.

[k. 111v] Władysław z Nagłowic Rej wojewoda lubelski, libuski, słotwiński starosta. Jo., jw., w. moim wielce [112] miłościwym panom i braci ichm. panom obywatelom województwa lubelskiego przy zaleceniu służb moich. Jako rozumiem, iż nie masz nikogo z ichm. panów, który by nie miał po dziś dzień condolere fatis sławnej pamięci jm. pana podkomorzego lubelskiego⁵⁵⁵, człowieka całej Rzeczypospolitej wysoce zasłużonego, tudzież i całemu województwu lubelskiemu przez lat kilka się z urzędu swojego wszystkim ozdobę i pomocą z niczym żalem ani ukrzywdzeniem żyjącego, tak z drugiej strony nie wątpię, że ichm. panowie życzyście, aby to miejsce nie zostało próżne i owszem, aby po tak wielkim człowieku nastąpił takowy, któryby mógł w tych opłakanych publicznych czasach radą i osobą swoją wspierać dobro Ojczyzny i województwa naszego, wygadając tedy intencyjom wszystkich wm. panów składam termin elekcyjii podkomorskiej na dzień 2 marca blisko przyszły, na który termin i sam w Lublinie oczekiwać będę, nie wyjeżdżając, abych mógł adesse temu aktowi i usłu-

⁵⁵⁵ Adam Pszonka.

dze wm. panów dość uczynić. Datum w Lublinie die 18 februarii anno 1678, Władysław Rej z Nagłowic wojewoda lubelski.

LVI. Sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 17 marca 1678 r.

Sejmik zwołany przez wojewodę lubelskiego Władysława Reja uniwersałem datowanym w Lublinie 21 II 1678 r. Akt tego sejmiku nie odnaleziono, najprawdopodobniej nie doszedł do skutku i elekcyję przełożono na 3 VI 1678 r. (zob. LVIII).

1. *Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny podsędku lubelskiego na 17 marca 1678 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 102, k. 182v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował szl. Franciszek Kaliński 2 III 1678 r.

[k. 182v] Władysław z Nagłowic Rej wojewoda lubelski, libuski, słowieński starosta, jo. i jw., w. moim wielce miłościwym panom i braci ichm. panom obywatelom województwa lubelskiego przy zaleceniu służb moich. Lubo nie bez ciężkiego żalu przychodzi mi trzeci raz składać wm. moim mm. panom czas elekcyjnej podsędkowskiej, kiedy te przeszłe irritu eventu cesserunt zgorszenia tylko miasto urzędów ziemskich województw przyczyniły, żeby jednak nie zdał drogare in publicum osobliwie tym ichm., którzy sprawiedliwości świętej w padole ziemskim potrzebują, składam tedy termin przyszłej elekcyjnej podsędkowskiej pro 17 martii, licząc uprzejmie, aby ten akt przeszczęśliwym skutkiem cedat panom, aniżeli przeszłe. Działo się w Lublinie die 21 februarii anno 1678, Władysław Rej z Nagłowic wojewoda lubelski.

LVII. Sejmik deputacki w Lublinie 21 marca 1678 r.

Sejmik zebrał się na mocy konstytucji sejmu 1676 r., Vol. leg., t. 5, s. 177–178. Akt tego sejmiku nie odnaleziono. Deputatem województwa lubelskiego na Trybunał Koronny mógł być podstoli lubelski Jan Gałęzowski, DTK, cz. III, s. 143. Wynika stąd, że sejmik doszedł najprawdopodobniej do skutku.

LVIII. Sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 3 czerwca 1678 r.

Sejmik zwołany uniwersałem wojewody lubelskiego Władysława Reja (zob. niżej). Uniwersału nie odnaleziono. Nominację na urząd podsędku otrzymał Franciszek Stoiński, dotychczasowy wojski krasnostawski, Urzędnicy, t. IV, z. 4, nr 224.

1. *Laudum sejmiku elekcji podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 3 czerwca 1678 r.*

Rkp. 1. APL, KGL RMO 102, k. 596–598v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Stefan Michowski, podsędek lubelski i marszałek sejmiku 6 VI 1678 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 206–210 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 375–376v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 179–182v – kopia.

[k. 596] My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa lubelskiego na miejsce sejmikom naszym zwyczajne pro die 3 iunii za uniwersałem jw. jm. pana Władysława Reja wojewody lubelskiego zgromadzeni, wakującego aż ad nunc temporis urzędu podsędkowskiego, in tanto numero godnych do tego między nami honoru ludzi conformes legi publicae czterech kandydatów unitis obraliśmy votis, których propter prestantiam mentorum a rei feliciter transactione gloriam w laudum naszym [k. 596v] potomnej zostawujemy imiona pamięci. Naprzód jm. pana Franciszka Stoińskiego wojskiego krasnostawskiego, jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego podczaszego lubelskiego, jm. pana Stanisława Kiełczewskiego cześnika lubelskiego, jm. pana Remigiana Kiełczewskiego miecznika lubelskiego.

Post lata tedy i transakta takowe suffragia, które tylko naszemu województwu prodesse mogą necessitati publicae, a postanowionej już na sejmie przeszłym chcąc dosyć czynić uchwale, aby dla zwłoki naszej w zapłacie należytej zasług wojska Rzeczpospolita żadnego nie cierpiała dispendium, sub arcto unius diei actu, podatek trzeci tej uchwalamy raty. Poglówne jedno według świeżej ostatniej skarbowej taryfy. Do którego egzakcyjej anteriori obranych teraz utwierdzamy laudo: z lubelskiego województwa jego mości pana [Jana] Wronowskiego, a z łukowskiej ziemie jm. pana Jana Zarzeckiego, którym za pracą zwyczajną kwitowe groszy pięć a salarium od złotego grosz jeden.

A że taryfa pogłównego u nas w całym województwie sta tysięcy nie wynosi, a inszego podatku zaraz ad manus złożyć nie możemy prócz szelążnego, które teraz w administracyjej skarbowej będąc jeszcze ad ultimam currentis iunii⁵⁵⁶. Ponieważ tedy jm. pan Adam Szaniawski komornik ziemski lubelski, deklarował się tak w województwie naszym, jako i ziemi łukowskiej u nas szelążne za sumę 40 000 arendować, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby publico nomine kontrakt z jm. doroczny spisał. Które to szelążne poczyna się in a.D. 1678 a prima iulii, a kończyć się powinno in a.D. 1679 die ultima iunii. W którym kontrakcie, jako jm. szelążne bez abiurat arendujemy, [k. 597] tak też tylko taką defalkę pozwalamy, nad którą insza żadna iść niema, to jest koronnego

⁵⁵⁶ W *Tekach Pawińskiego* podano błędnie „iulii”, zob. PAU-PAN, rkp. 8324, k. 179v.

nieprzyjaciela, ogień i powietrze morowe. Którą sumę na cztery dzieląc raty in cursu całego kwartału wypłacać iniungimus. Które szelągne iuxta praescriptum constitutioni i instruktarza tak po miastach JKM, jako duchownych i szlacheckich, też po wsiach gdziebykolwiek odprawowały się szynki od wszystkich in genere likworów sine nulla quarumvis personarum praepeditione currere powinny. Po spisaniu kontraktu i objęciu arendy od jm. pana Adama Szaniawskiego komornika ziemskiego lubelskiego, a prima iulii jm. pan Szaniawski sumę na każdy kwartał przysługującą, na wypłacenie asygnacyji skarbowych od jm. pana [Jana] Wronowskiego poborcy generalnego, do siebie ordynowanych wypłacać powinien będzie.

A że na terażniejszym sejmiku nadprzykrzone mamy skargi na ichm. panów poborców naszych od ichm. panów deputatów wojskowych dla niewypłacenia asygnacyjej, jako e converso panów poborców na defekta przeszłych podatków i oraz retentorów. Dlatego reasumując sądy fiskalne, naznaczonych w przeszłych laudach upraszamy ichm. panów sędziów, aby ichm. zjehawszy się społecznie sub finem kadencyjej kwerel, sądy swoje skarbowe odprawowali i kalkulacyją przed sobą czynić kazali. Z której jeżeliby jakie własne realne właśnie bez winy ichm. słusznej pokazały się defecta, powinniśmy inire media na przyszłym sejmiku, aby panowie poborcy powiną ichm. panom deputatom wojskowym uczynili satysfakcyją. Na tychże sądach prosimy ichm. panów sędziów, aby executionum instantaneam eiusque vigorem obmyślili na retentorów. W ziemi także łukowskiej, ponieważ nas skarga dochodzi na przeszłego tamecznego poborcę jm. pana Marcina Szaniawskiego, jako [k. 597v] e contra jm. na sukkolektorów swoich, dlatego praesenti laudo upraszamy których obraliśmy sędziów: jm. pana starostę łukowskiego⁵⁵⁷, jm. pana stolnika⁵⁵⁸, jm. pana podstolego⁵⁵⁹, jm. pana cześnika łukowskiego⁵⁶⁰, jm. pana Jana Jezierskiego, jm. pana Leopolda Szczygieskiego, którzy ichm. zasiadłszy, kalkulacyjej, tak samego pana poborce, jako i sukkolektorów jego wysłuchają i na przyszłym sejmiku informabunt województwo.

Ponieważ na przeszłym sejmiku ob multas legalitates sam czas nam nie pozwalał obierać dystrybutora tegorocznej soli województwu naszemu należytej, teraz tedy authoritate conventus nostri upraszamy ichm. panów Stanisława Zaporskiego za dystrybutora tej soli, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Leopolda Szczygieskiego. Przy tejże zaraz usłudze naszej upraszamy jm. pana Stanisława Zaporskiego in quantumby pomieniona

⁵⁵⁷ Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁵⁵⁸ Andrzej Rozwadowski.

⁵⁵⁹ Wacław Kazimierz Rozawdowski.

⁵⁶⁰ Bernard Bejdo Rzewuski.

sól na zwyczajne miejsce za upomnieniem się jm. nie stanęła, do JKM in persona nostri z uniżonym naszym, jako wiernych poddanych, ukłonem w tej mierze jechał, upraszając, aby pomienioną sól województwu żupy według prawa wydały, a oraz żeby JKM upraszał, aby cła generalne wodne od szlacheckich zbóż i towarów iuxta tenorem konstytucyj przeszłego sejmku ustały.

Mając wzgląd na prace i zasługi jm. pana podczaszego lubelskiego⁵⁶¹ residuum niedopłaconej asygnacyjej chorągwi jm. zł 400, do czopowego w roku terażniejszym idącego naznaczamy. Sub nectendo naszą donatywę dwom towarzyszom spod znaku jm. świeżo z niewoli wyszłym: jm. panu Borzechowskiemu zł 300, jm. panu Jezierskiemu zł 300 do tegoż czopowego in anno eodem.

Aby wiadomo było województwu i pateat rectitudo jm. [k. 598] pana Macieja Suchodolskiego, który po świętej pamięci zeszyłym rodzicu swoim przyjął czopowe anni 1677 w administracyją. Dla tego upraszamy i deputujemy do wysłuchania jm. z czopowego rachunków: jm. pana wojskiego krasnostawskiego⁵⁶², jm. pana podczaszego, jm. pana cześnika⁵⁶³, jm. pana miecznika lubelskich⁵⁶⁴, aby ci ichm. przed sejmikiem electionis deputata, z jm. uczynili doskonałą kalkulacyją.

Asygnacja na retenta akcyzy anni 1673 od skarbu Rzeczypospolitej chorągwi jm. pana starosty nowodworskiego⁵⁶⁵. Drugą jm. panu Aleksandrowi Potockiemu daną, ponieważ to już cognitum województwu, że jm. pan starosta łukowski nasz komisarz na Komisyjey Sandomierskiej zapłacić się asekurował tym chorągwiom imieniem całego województwa, tedy evincedo jm. pana komisarza naszego do wypłacenia asygnacyjej tych szelążnego według dyspozycyjej kwartałów naznaczamy.

Communis calamitatis pamiętnymi będąc, która teraz singulariter ex praescripto factorum niektórych dotknęła braci, protunc jm. pana miecznika ziemi łukowskiej⁵⁶⁶, wolną od pogłównego terażniejszego ze dworską czeladzią i z temi, co pomarli być deklarujemy. Także jm. pana vicesgerenta lubelskiego⁵⁶⁷ i sług jm. od pogłównego terażniejszego uwalniamy. Jm. pana Uniszowskiego, jm. pana Kotużyńskiego, jm. pana Sługockiego instancyje propter multitudinem materyjej do przyszłego odkładamy sejmiku.

⁵⁶¹ Jan Gałęzowski.

⁵⁶² Adam Szaniawski.

⁵⁶³ Stanisław Skarbek Kielczewski.

⁵⁶⁴ Remigian Skarbek Kielczewski.

⁵⁶⁵ Wojciech Konstanty Breza.

⁵⁶⁶ Aleksander Ługowski.

⁵⁶⁷ Paweł Hański.

Konflagacje wszystkie, jako specyfice teraz na sejmiku ad tenorem konstytucyj, jaka o takich napisana jest, odsyłamy. Ichm. ojców bernardynów łukowskich instancyja nie mogąc iustius decydować, non obstante ulla quietatione do przeszłego, co względem jm. pana Zwiartowskiego i jm. pana Kozubowskiego, odsyłamy laudum. Którym ichm. ojcom soli beczek 5 z ziemi łukowskiej ofiarujemy. Chorągiew jm. pana kasztelana podlaskiego⁵⁶⁸ propter brevitatem sejmikowania naszego czasu, ponieważ nam to o ichm. zasługi iurene ad iniuria [k. 598v] ichm. do nas o wypłacenie asygnacyjej wnoszą, postulatam do przyszłego zostawujemy sejmiku, dlaczego pan poborca dotąd ichm. asygnacyjej nie wypłacił, i odebrawszy relacyją od ichm. panów sędziów na ten sąd wysądzonych temuż jm. panu poborcy nisi ex iusto et aequo succurere deklarujemy. Choragwi jm. pana podkomorzego lubelskiego⁵⁶⁹, ponieważ pan [Jan] Bychawski poborca asekurował się in moderno conventu dosyć uczynić in residuo restantis, summę praesenti stringitur satisfacere laudo.

Które to nasze zgodnie umówione i postanowione punkta zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby one przy podpisie ręki swej do akt grodzkich lubelskich per oblatam podał. Działo się w Lublinie die 3 iunii a.D. 1678, Stefan Michowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

LIX. Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 27 czerwca 1678 r.

Sejmik zwołany uniwersałem wojewody lubelskiego Władysława Reja, datowanym w Krasnymstawie 7 VI 1678 r., Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Zwołanogo zapewne po awansie dotychczasowego pisarza, Szczęsnego Konstantego Szaniawskiego, na urząd sędziego ziemskiego lubelskiego, zob. Urzędnicy, t. IV, z. 4, nr 155 i 281. Kolejny pisarz ziemski lubelski – Jan Kazimierz Hański – jest wzmiankowany dopiero w roku 1679, por. ibidem nr 156.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcji podsędka lubelskiego na 27 czerwca 1678 r.

Rkp. APL, CL RMO 102, k. 651 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował szl. Franciszek Wilczyński 13 VI 1678 r.

[k. 651] Władysław z Nagłowic Rej wojewoda lubelski, libuski, słowiński starosta jo. i jw., w. moim wielce miłościwym panom i braci ichm. panom obywatelom województwa lubelskiego przy zaleceniu służb moich podaję do wiadomości: Ponieważ po tak długich terminach niezgodnych, tandem

⁵⁶⁸ Stanisław Karol Łużecki.

⁵⁶⁹ Jan Bogusław Zbąski.

szczęśliwie do skutku przyszła elekcja podsędkowska, biorę tedy pewną i nieomylną stąd otuchę, że i elekcja pisarska jako tak potrzebnego województwu temu urzędnika pari cedet cuenta; na którą termin wm. panom i braci składam pro die 27 iunii, na który termin sam i sam koniecznie zjechać zechcę, abym nie omieszkiał usługi wm. panom i braci. Datum w Krupem die 7 iunii a. D. 1678, Władysław Rej wojewoda lubelski locus sigilli.

LX. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 3 listopada 1678 r.

Król uniwersałem datowanym z Jaworowa 16 IX 1678 r. zwoływał sejm do Grodna na 15 XII, wyznaczając termin sejmików przedsejmowych na 3 XI 1678 r., por. ASWK, t. IV, s. 87; ASWPK 1676–1695, s. 142–143. Instrukcja królewska oraz listy dygnitarzy na sejmiki, ibidem, s. 144–156. Uniwersału skierowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono. W korespondencji nuncjusza papieskiego Francisca Martelli zachowała się relacja o przebiegu tego sejmiku oraz diariusz jego obrad⁵⁷⁰.

1. Instrukcja posłom na sejm z sejmiku w Lublinie 3 listopada 1678 r.

Rkp. APL, CL RMO 99, k. 189–190v, 348–355v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Paweł Bogusław Orzechowski marszałek sejmiku [instrukcja wszyta do księgi grodzkiej za rok 1673 nie zawiera daty obłaty, dokonano jej zapewne 15 XI 1678 r. – zob. laudum sejmiku w Lublinie 3 listopada 1678 r.]

[k. 189] Instrukcja na sejm przysły w Grodnie pro die 14 decembris w roku terażniejszym 1678 przypadający, ichm. panom posłom województwa lubelskiego i ziemie łukowskiej na sejmiku naszym dnia 3 listopada w tymże roku w Lublinie odprawionym i zgodnie obranym: w. jm. panu Janowi Karolowi z Żurowa na Wiśniowcu Daniłowiczowi krajczemu koronnemu, staroście lubelskiemu, parczewskiemu, Andrzejowi z Drohojowa na Niebieszczanach Drohojowskiemu chorążemu lubelskiemu, Kazimierzowi Widlicy Domaszewskiemu staroście łukowskiemu, dana.

My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy pro die ut supra na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni, [k. 189v] takąśmy ichm. panom posłom naszym wzwyż mianowanym dali i dajemy instrukcją.

A naprzód stawiawszy się ichm. panowie posłowie na początek sejmure ore jm. pana marszałka poselskiego JKM P. n. m. podziękują i powinny

⁵⁷⁰ Nuncjusz Francisco Martelli do kardynała Alderano Cybo, Lublin 14 XI 1678, Archivio Apostolico Vaticano, Segr. Stato, Polonia, Nr 96, k. 578–578v: [opis sejmiku w j. włoskim]; *Summarius illorum, quae gesta sunt in comitiolis palatinatus Lublinensis a die 3 novembris per totam diem decimam*, k. 580–583: [diariusz sejmiku w j. łacińskim].

wdzięczność wyświadczą, iż jako tylko za wolnymi głosami państwo od Boga sobie powierzone odebrał, tak w ojcowskim obmyślowaniu i pieczołowaniu Ojczyznę naszą piastuje, *vitam et regium pectus cum periculo sacri capitis tot periculis obiiciendo* od nieprzyjaciół broni i w dalszym staraniu koło dobra pospolitego nie ustając *ex hac specula*, na której go ten Pan, przez którego *aeger regnant* posadził, o następujących niebezpieczeństwach ojcowsko przestrzega. Prosić i suplikować będą ichm. panowie posłowie JKM p. n. m., aby w dalszym ojcowskim staraniu nie ustając serca pańskiego i afektu swego ojcowskiego od wiernych swoich poddanych nie tracił, że nie zawsze świątobliwe JKM pro Republica conatus, *nomini JKM p. n. m. gloriosi Rzeczypospolitej proficui* efekt swój biorą, co wszystko z niczego inszego tylko *ex summa calamitate*, którą *praemittitur Rzeczpospolita* nasza i oprymicyi pochodzi.

Niczym inszym państwa porządne nie stoją tylko, kiedy *circa bonum publicum* rady i konsultacje swoje, które *securitatem et defensionem* concernunt porządnie odprawują się. Zlecamy tedy ichm. panom posłom naszym, aby wszystkie te rady *quam [k. 190] secretissime et sine arbitris* odprawowane były i żeby wszyscy posłowie którzykolwiek *accedent* do tych konsultacyi przysięgą obowiązani byli *super secreta consiliorum*, nie pozwalając ichm. panom sekretarzom przy tych konsultacyjach być, ponieważ często *quam secretissima quoque in publicum* wychodzą.

Siła Rzeczypospolitej naszej, jako *in statu pacato*, tak pogotowiu w terazniejszym tak niebezpiecznym, na przyjaźni sąsiedzkiej i poufalej korespondencyjey zależy, która aby żadnym podobieństwem nie była naruszona, ichm. panowie posłowie jako dawne prawa *reasument*, tak i nowe prawo *instabunt*, aby ludzie i wojska za granicę *sine consensu Rzeczypospolitej* nie wychodzili, *poenam* naznaczywszy na tych, którzy by się tego wazyli.

Ordynacyja ostrogska, jako może ułaczyć sprawy Rzeczypospolitej, kiedy będzie uspokojona, tak zaś gdyby zostawała w tych terminach jako teraz jest, mogłaby zatrudnić konsultacje sejmowe. *Instabunt* tedy ichm. panowie posłowie nasi i prosić będą JKM p. n. m., aby powagą swoją w to wstąpiwszy, *consummata prudentia sua* to *negotium*, na którym tak siła Rzeczypospolitej należy, uspokoił, *animos civium inter se* rozróżnionych pogodził, żeby strzeż Boże te prywatne niechęci et *odia civium* *cursum publicum consilium* nie tamowały. A *inquantum* by też na tym sejmie ta ordynacyja nie mogła być do końca uspokojona, do przyszłego sejmu *salvis iuribus Reipublicae* w *reces* puszczona była dojrzą tego [k. 190v] ichm. panowie posłowie.

Zniesienie kościoła karmelitańskiego we Gdańsku, jako jest *pessimi et inaudit* *exempli* w Ojczyźnie naszej, tak *serio* ichm. panom posłom zlecamy i zalecamy to *negotium*, aby zniósłszy się *cum tota Republica* w tę

sprawę wejrzawszy, authores tak szkaradnego postępku ordinaria iuris via sądzeni i karani byli.

Jako zawsze pograniczne miasta wszystkie państwa zwykły mieć w porządnej i bezpiecznej opatrności, tak osobliwie teraz, kiedy ab oriente tak wielkie następują niebezpieczeństwa, z inszych stron niepewna przyjaźń sąsiadów naszych może jakie periculum Ojczyźnie naszej przynieść, tedy ante omnia ichm. panowie posłowie starać się o to będą, aby posłowie cudzoziemscy tak we Gdańsku rezydujący, na którym siła Rzeczypospolitej należy, jako też i w inszych miastach nie rezydowali, raczej aby przy dworze pańskim zostając, negotia od panów swoich sobie comissa odprawowali, które odprawiwszy do panów swoich powracali. Którzy jak długo in posterum przy dworze królewskim rezydować mieli, decidał w tej materii Rzeczpospolita, wyjąwszy tych posłów, z którymi by Rzeczpospolita w koligacją weszła.

A że na tym sejmie de summa rerum agetur i Rzeczpospolita decideret de fatis suis, tedy in puncto defensionis publicae ichm. panom posłom dajemy absolutam potestatem i żeby się do powszechnej zgody całej Rzeczypospolitej skłaniali zlecamy, przestrzegając tego ne quid detrimenti Respublica patiat.

In eo statu zostajemy, że się już obejść nie możemy bez korespondencji [...]⁵⁷¹.

[k. 348] [...] żeby wolno było pozwać tak jm. pana marszałka poselskiego, jako i deputatów do konstytucyj deputowanych. Ciż ichm. panowie posłowie starać się będą, aby konstytucje, jeśli nie drukowane, przynajmniej ręką jm. pana marszałka poselskiego podpisane na sejmik relacyjny przywieźli dla informacyj województwa jako sobie ma postąpić w dalszych obradach i deklaracjach przez posłów naszych uchwalonych. Z tym się województwa deklarują, iż podatków od ichm. panów posłów uchwalonych nie przyjmą i płacić ich niepowinni będą, inquantum konstytucji na sejmik relacyjny nie przywiozła.

Jako najwyższe ozdoby Rzeczypospolitej naszej jest, kiedy sacrarium iustitiae Trybunał Koronny, jedyne valorum praw, swobód i wolności naszych in suo robore et splendore zostaje, tak tym bardziej ichm. panowie posłowie desudabunt i starać się o to będą, aby wszystkie dekreta Trybunału Koronnego, osobliwie teraźniejszego lubelskiego, zachowane wcale były, przeciwko któremu, iż od niektórych ichm. manifestacje same się z sobą niezgadujące pozachodziły auctoritatem sądów i dekretów trybunalskich convellentes. Więc także y impetitie formam incontaminatam

⁵⁷¹ W tym miejscu kończy się pierwszy fragment instrukcji, kolejny odnaleziony, dotyczy już innych kwestii.

tak prześwieczonego tego sądu, jako i osób w nim zasiadających per dentes, te wszystkie aby lege publica kasowane były i na potym, żeby ich nie bywało, quam rigidissime praecavebunt, i oraz aby ad antiquam normam sądy trybunalskie ordynowane były, to jest aby się tylko do świętego Franciszka sędzieli, zlecamy to ich. panom posłom naszym. W której ordynacyjej Trybunału, aby i to dołożono było, żeby te kapituły, które przedtym w Trybunale lubelskim i piotrkowskim deputatów swoich nie miewały in posterum nie obierano. A osobliwie dojrzą tego [k. 348v] ichm. panowie posłowie, aby sprawy, które się raz w Trybunale zaczęły determinacyją swoją także w Trybunale brały, i żeby każdy in causis facti ex loca delicti sprawić się powinien i tamże, gdzie się zaczęły, decydowane były.

Więc że Trybunały Koronne suprema potestate sua derogant iurisdictionibus, wdając się w taksy i inne sprawy, które competunt iurisdictioni palatinali et castriensi circa magistratus, jako w tym statut przestrzega i konstytucyja 1598 anni, którą konstytucyją reasumowawszy starać się będą ichm. panowie posłowie nasi ut nova lege caveatur ne confundantur iurisdictiones i Trybunały nie wdawały się w taksy i w powinności inszym jurysdykcjom należące. Ostrzegą i tego ichm. panowie posłowie tymże prawem, aby tak wiele regestrów w Trybunale nowych, osobliwie taktowych, które cale mają dependencyją teraz od ichm. panów marszałków trybunalskich, te wszystkie registra jako nowe skasowane były i żeby na potym, tak registra ordynaryjne, jako i taktowe w dyspozycyjej kancelaryji ziemskiej zostawały inhaerendo constitutionum anni 1578, 1609, 1613 instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

A że wielka się dzieje opresyja ubogiem ludziom przez niesłuszne egzakcyje foraliorum, przez co wielkie inkonweniencyje dzieją się i niewygodą ludziom przejeżdżającym się dla drogości, tedy obostrzą tymże prawem ichm. panowie posłowie nasi, aby Trybunały i asystencyje ich także i instygatorowie i insze zwierzchności nie ważyły się tych egzakcyi wybierać, tylko ci, którym prawo pozwoliło sub poenis w konstytucyjach opisanych, i żeby wolno każdemu iniuriato upomnieć się tego lub w grodzie lub w Trybunale ex rigore fisci, dojrzą tego ichm. panowie posłowie nasi. Instabunt także o to ichm. panowie posłowie [k. 349] nasi, aby ichm. panowie deputaci trybunalscy w stancjach i kamienicach, które im naznaczone bywają per legem publicam gospodarzów z ich przynależtych stancyjej nie rugowali, ale w swoich stancyjach zwyczajnych żeby stawali, zlecamy to ichm. panom posłom naszym.

Dobra Rzeczypospolitej, aby nie były alienowane ani sumami żadnymi onerowane zlecamy to ichm. panom posłom naszym. Ponieważ jedyny sposób jest ukontentowania dobrze zasłużonych, niemniej i o to starać się będą, aby te dobra, które od starostw różnych podpadały, przez

co summam iniuriarum patiuntur ihm. panowie starostowie sądowi, tedy ihm. panowie posłowie nasi instabunt u JKM i całej Rzeczypospolitej, aby te avulsiones in futurum nie były i owszem ut restituantur modernis possessoribus i na nich zostające jurgielty jakiekolwiek, aby kasowane były, dopominać się pilno powinni będą.

Pretia rerum, aby iustum valorem miały ihm. panowie posłowie starać się będą. Zagaściło się to w Ojczyźnie naszej, że relaxationes poenam publicam a iudicio tribunalitio iniuriarum post deductas inquisitiones et personalitates in volumen legum sine quietatione partis wchodzą, zlecamy to tedy ihm. panom posłom naszym, aby na żadną relaksacją wieże nikomu nie pozwalali, oprócz jm. panu Duninowi i panu Bzowskiemu, ponieważ constat, że się to in defensione vitae stało.

Inquantum by ihm. panom posłom naszym przyszło dawać deklaracją względem podatków, taryfę anni 1673 podymnego będą mieli in consideratione, do której w deklaracjach aby się stosowali zlecamy to ihm. panom posłom.

Wielka się dzieje diminutio powagi ihm. panów komisarzów, którzy re[praesentant] [k. 349v] całą Rzeczpospolitą na sobie, kiedy pozywani bywają o iudicata i dekreta na komisjach ferowanych, co że się i teraz niektórym ihm. panom komisarzom stało, których o pewne dekreta komisyj sandomierskiej mandatami na sejm pociągniono, ostrzegą tego ihm. panowie posłowie, którym to iniungimus, żeby nie tylko te mandaty skasowane były lege publica, ale też i dawne konstytucyje o dekretach Trybunału i deputatach reasumowane były.

Kwarta quadrupla, aby zniesiona była per legem publicam i żeby na artyleryją ordinaria quarta, a nie na inszą potrzebę obracana była praecavebunt panowie posłowie.

W tak ciężkich Ojczyzny naszej paroksyzmach, w których ledwie nie fatalny period Rzeczypospolitej imminet, zlecamy to ihm. panom posłom naszym, aby ihm. panów duchownych naszych wielce miłościvych panów per amorem patriae upraszali, żeby do ratunku tej Ojczyzny cum amore concurrere aequaliter z nami chcieli i tych podatków, które Rzeczypospolitej dla zaszczytu swego na teraźniejszym sejmie uchwalili, płacić i wydawać nie wzbraniłi się. Więc i retenta, które zostają przy ihm. po województwach, jaką znaczną sumą Rzeczypospolitą suplementowali instabunt ihm. panowie posłowie.

Nic znacniejszego, jako to żeby żołnierz w krwawych zasługach swoich cieszył się, a jako zlecamy to ihm. panom posłom, aby się o to starali, tak niemniej żeby indemnitati Rzeczypospolitej praecavere chcieli w informowaniu się jako która chorągiew i w której ćwierci na usłudze Rzeczypospolitej zostawała i żeby ihm. panowie pułkownicy sami registra

swych regimentów poprzysięgali [k. 350] accessit i komu go skarb w województwie naszym zaarendował upomną się u jm. pana podskarbiego⁵⁷².

Do tej nieszczęśliwości Ojczyźnie naszej przychodzi, że te miasta, które przedtym in meditullio przed lat kilkunastu były, teraz już jedyną zasłoną Ojczyzny naszej zostają, to jest Lwów i Zamość, które in casum strzeż Boże inkursyje nieprzyjacielowi wstręt i zaszczyt Ojczyźnie naszej dać mogą. Zaczym ichm. panowie posłowie inibunt rationes cum tota Republica, aby te pomienione fortece w jak najlepszym opatrzeniu zostawały i żeby succurs a Republicam do fortyfikacyjej należący mieć mogły. Na których, jako i na inszych pogranicznych forticach, aby szlachta bene possessionati komendantami byli providebunt ichm. panowie posłowie i oraz zapytają się jeżeli ta suma, którą JKM p. n. m. in pactis conventis miłościwie deklarował, na fortyfikacyją lwowską dochodzi i jeżeli z niej privati non participant.

Cokolwiek nieszczęśliwości na Ojczyznę naszą padło i że dotąd in hoc statu deplo[rando] zostajemy, sejmów przeszłych nieszczęśliwa konkluzya tego nam jest przyczyną, która aby na potym nigdy nie bywała zabieżeć się może, kiedy nie poseł jeden, ale całego tego województwa posłowie inquantumby kiedy do tego przyjść musiało cum protestatione z izby wychodzili pra[wo] o tym napisawszy, dojrzą tego ichm. panowie posłowie.

W tak ciężkich agrawacyjach i ciężarach, które stan rycerski propter calamitates belli ponosić musi nie mniejsza i ta jest, że zbiegłych swoich poddanych od ichm. panów duchownych nie mogą odzyskować, zlecamy to ichm. panom posłom, aby ichm. panów duchownych naszych wielce miłościwych panów upraszali, żeby [k. 350v] sami podali sposób, jakoby w tak słusznej pretensyje i instansyje mógł być stan szlachecki kwitowany. Także, aby ichm. panowie duchowni w wytykaniu dziesięcin według prawa do się postępowali, przykładając się do podatków, jako prawo chce mieć z tych dóbr kędy wytykają gdzie oraz i o reasumpcyą constitutio anni 1635 ichm. panowie posłowie instabunt. Ostrzegłszy przy tym tego, aby szlachta o wyderkafy i dziesięciny do grodu i ziemstwa, a nie do duchownego [sądu] wzywani byli, mając przy tym sobie securitatem bonorum terrestrium zaleconą reasumowawszy konstytucyją anni 1625 et 1635.

Najpewniejsza zguba każdej Rzeczypospolitej ex multitudine legum pochodzi, a zwłaszcza z takich, które prywatnym ludziom są szkodliwe, a in commune żadnego pożytku nie przynoszą, między którymi, iż konstytucya o zastawach na przeszłym sejmie postanowiona bardzo i aequitati contraria i szlacheckiemu stanowi praeiudicare szkodliwa, aby była zniesiona Rzeczpospolitą ichm. panowie posłowie upraszać będą i oraz

⁵⁷² Jan Andrzej Morsztyn.

ostrzegą tego żeby haeredes non per extenuationem, ale per exolutionem summarum inscriptarum do dóbr swych przychodzili.

Wniosą też ichm. panowie posłowie ad Rempublicam instancją, aby stan szlachecki, in causis fundi z dobrami królewskimi granicząc, za dawnymi mandatami do sądów za dworem nie był ewokowany, ale raczej ad forum competens to jest terrestre lege cavebunt ichm. panowie posłowie szlacheckiemu stanowi.

[k. 351] Instabunt ichm. panowie posłowie i gorąco będą upraszać JKM p. n. m., aby sól suchedniowa, jako insze województwa tak i naszego województwa dochodziła, aequaliter bowiem do wypłacania podatków przykłada się województwo nasze aequaliter też powinno się [---] łaską JKM. Wszak i prawo jest, a przy tym miłościwa JKM p. n. m. przez ich. pana Zaporskiego posła naszego do JKM obietnica da[na], przy prawie tedy stojąc tym śmieiej JKM p. n. m. upraszać będą. A in casum jeśli by dla jakiej przyczyny którego roku nie mogła być wystawiona, żeby per legem wolno było województwu naszemu ruską sól kupować, domówią się tego ichm. panowie posłowie.

Obchodzi też i to wielce województwo nasze, że miasta niektóre, jako to Piotrków gaudent no[vis] privilegiis na dożywotnie magistratus i inne urzędy, co iż jest z umniejszeniem powagi starostów i z uciśnieniem pospółstwa, star[ać] się o to ichm. panowie posłowie będą, aby takie przywileje na potym nie wychodziły, a otrzymane, żeby kasowane były.

Wielka się i w tym dzieje opresya stanowi szlacheckiemu, gdy in causis factis szlachcica z mieszczaninem a iudicio civili permittunt appellationes et persecucionibus, a po tym szlachcic za dworem sprawiedliwości doczekać się nie może. Szlachcic zaś każdy wszędzie mieszczaninowi sprawić się musi, tedy i o to starać się będą ichm. panowie posłowie, aby exceptis causis fundi privilegiorum et iuris in causis tantum facti et debitam sprawowali się mieszczanie sine appellationibus et persecucionibus lub w [sądzie] miejskim lub na kwerelach.

Vilescit splendor [k. 351v] [klejno]tu szlactwa polskiego, kiedy takie osoby [do] szlactwa przypuszczone bywają, którzy ani in toga, ani in sago [Rzeczypospo]litej naszej służyli. Zlecamy tedy to ichm. panom posłom, aby prawem [w]arowano, izby żaden nie był capax klejnotu szlactwa polskiego, któryby wprzód od ichm. panów hetmanów nie był po sejmikach zale[cony]. Do którego klejnotu żeby na miejsce pana Kotonego, pan [Jakub] Berens, [---] dobrze zasłużony żołnierz był przypuszczony instabunt ichm. panowie posłowie.

Za pomnożeniem chwały Bożej i wia[ry] świętej rozprzestrzenił Bóg szeroką granicę tej Rzeczypospolitej, więc [ż]e prowincya inflancka ad corpus tej Rzeczypospolitej vindicata wraca się [...] avitam religionem

catholicam romanam, tedy aby ordynacją [tej] prowincyje na sejmie przyszłym postanowioną tak in ecclesiasticis, jako in politicis, dignitatibus et statibus do egzekucyje przywiedziono i jm. ksiądz biskup tam, żeby noviter a Republica fundowany cum suo capitulo et clero miał opatrzenie ad suam [di]gnitatem pastorałem senatorialem. Inibunt rationes ichm. panowie posłowie izby Rzeczypospolita, jako fundatrix provideat integritati et securitati tak kościołów, jako i klery w wydzieleniu pewnych dóbr tak na kościół katedralny, jako in usum mensae episcopalis. A że ichm. pan starosta dyneburski⁵⁷³ missonarium JKMci w tamtej prowincyje, jako nam deductum jest przez list jm. księdza nominata tamecznego⁵⁷⁴, oppressit et indigne tractavit i w promowaniu chwały Bożej impedivit, instabunt ichm. panowie posłowie, aby na przyszłym sejmie był o to sądzony i serio karany.

Gdy sama rzecz mów i słów siła zda się potrzeba, głośnie są nie tylko Rzeczypospolitej naszej, ale niemal w całym chrześcija[ństwie] merita jw. jm. pana wojewody lubelskiego⁵⁷⁵, który przez wiele lat Ojczyźnie służąc zdrowia, fortun i substancyji swoich dla zaszczytu tej Rzeczypospolitej [k. 352] nie żałuje, od publicznych, sejmowych funkcji nigdy się nie [---], zdrowymi radami częstokroć habentem patriam wspiera; zaczym ichm. panów [---] mając przed oczyma tak wielkie merita tak wielkiego senatora, wniosą insta[ncyją] JKM i całej Rzeczypospolitej, aby nie tylko od JKM pana naszego szczodrobliwą łaską był do dalszej usługi Rzeczypospolitej zachęcany, ale żeby też i od [---] względem zniesienia majątności krupskiej jw. jm. pana wojewody [lubel]skiego⁵⁷⁶ przez konsystencyją kilkuniedzielną taboru wojska kwarcianego był w tak [słu]sznych swoich pretensyjach ukontentowany.

Niemniejsze i w. jm. pana krajczego koronnego⁵⁷⁷ są merita Ojczyźnie całej, JKM p. n. m. w każdych okazjach publicznych z uszczerbkiem zdro[wia], fortun i substancyji swoich ochotnie oświadczone, które aby słuszną otrzymały, tak od JKM, jako i od całej Rzeczypospolitej nagrodę, instabunt ichm. panowie posłowie i oraz gorącą wniosą instancyją za panem krajczym koronnym, żeby suma dwakroć stu trzydziestu i pięciu tysięcy i sześciuset zł przez świętej pamięci Króla JM Władysława u jw. niegdy jm. pana Mikołaja z Żurowa Daniłowicza podskarbiego wielkiego koronnego na dwa zapisy osobne w kancelaryjej koron[nej] zeznane zaciągniona, per executores testamenti świętej pamięci Króla JM Kazimierza

⁵⁷³ Jan Andrzej Plater.

⁵⁷⁴ Mikołaj Popławski.

⁵⁷⁵ Władysław Rej.

⁵⁷⁶ Władysław Rej.

⁵⁷⁷ Rafał Leszczyński.

ichm. panom sukcesorom tegoż jm. pana podskarbiego koron[nego] za dekrétami komisarскими i ex mente totius Reipublicae ad cognoscenda rea[liter] debita postanowionemi, in parte z państwa żywieckiego jest wypłacona, in parte zaś ad solvendum tak u Rzeczypospolitej jako na pałacu Króla JM Kazimierza w Warszawie będącego przez dekreta pomienione komisarские naznaczona. Tedy ichm. panowie posłowie nasi instabunt, aby tymże ichm. panom sukcesorom jako najprędsza od Rzeczypospolitej obmyślona była satysfakcja.

Wniesioną do koła naszego instancją w. jm. pana Stefana [Petriceicu] wojewody i hospodara ziem mołdawskich ochotnie przyjęliśmy, co dla Rzeczypospolitej z życzliwości swojej wrodzonej ku wierze chrześcijańskiej fortun swoich postradawszy, partes Rzeczypospolitej securas uczynił. [k. 352v] [---] i tą wdzięczność oświadczyć. Więc też stosując się do konstyt[ucyi] na] sejmie coronationis postanowionej, wniosą instancją ichm. panowie posłowie do JKM i całej Rzeczypospolitej, aby ta suma gospodarowi jm. [---] konstytucją naznaczona, hospodara jm. quotannis dochodziła.

Za w. jm. panią marszałkową koronną⁵⁷⁸ instabunt ichm. panowie posłowie, aby stosując się do dekrétów kapturowych suma ta, którą ichm. panowie Prażmowscy od [Andrzeja] Tymfa wzięli, wrócona była. Jak[o] znaczny uszczerbek w dobrach i fortunach swoich jm. pan obożny ko[ron]ny⁵⁷⁹ przez terazniejsze traktaty z Portą Ottomańską zawarte poniósł, wszyscy [wiem]y, zlecamy tedy ichm. panom posłom, aby do Rzeczypospolitej za jm. panem obożnym koronnym wnieśli instancją, żeby w tak wielkiej stracie substancyji swojej [móg]ł od Rzeczypospolitej jaką odnieść nagrodę.

Że tak długo Ojczyznę naszą ręka Boska ciężko dotyka i nie ustają calamitates tej Rzeczypospolitej, niepoślednia jest tego przyczyna tak częste zabójstwa i okrutne morderstwa, które w Ojczyźnie naszej się zagaściły. Woła o pomstę do Boga niewinna krew wylana, jako situ tak osobliwie w. jm. pana kasztelana warszawskiego⁵⁸⁰ magni civis in Republica tyrańsko zamordowanego i jm. pana stolnika czerskiego⁵⁸¹, będą tedy mieli ichm. panowie posłowie to negotium przez jm. pana chorążego zatorskiego⁵⁸² do koła naszego wniesione sobie serio zalecone, starając się o to, aby lege publico podobnym kryminałom drogę zagrozdono.

⁵⁷⁸ *Zapewne Barbara z Tarłów, wdowa po Jerzym Sebastianie Lubomirskim.*

⁵⁷⁹ *Stanisław Koniecpolski.*

⁵⁸⁰ *Jan Oborski.*

⁵⁸¹ *Jan Kazimierz Oborski.*

⁵⁸² *Stanisław Morsztyn.*

Mając respekt na oświadczone województwu naszemu zasługi jm. pana Andrzeja Olędzkiego sędziego ziemskiego łukowskiego, które przez tak wiele lat in variis salebris onemu okazuje, wniosą ichm. panowie posłowie nasi do JKM p. n. m. et totam Rempublicam intercesyją, aby kamienicę na rogu Olejnej ulicy w Lublinie i z placem podle niej będącym, którą sam [---] zrujnowaną dawno restauruje, iuribus jego podległą, jako się [---] circumferencyja i z placem podle niej będącym zawiera, a iure civili et oneribus civilibus, stanowiska, chlebów żołnierskich i od [k. 353] stancyjej deputatów podczas Trybunału, komisarskich, podczas inszych publicznych aktów wolna była, a do jurysdykcyjej ziemskiej należała.

Pomniąc na znaczne w województwie et in Republica mer[ita] pamięci jm. pana Mikołaja Stoińskiego pisarza ziemskiego lubelskiego [i] nieustawające prace jm. pana Franciszka Stoińskiego podsędka lubel[skiego], które dla Rzeczypospolitej i województwa naszego indesinenter podejmuje, czyniąc [---] desiderio ichm. panom posłom to zlecamy, aby kamienica [ich] w Olejnej ulicy od wszelkich ciężarów i podatków per legem publicam uw[olniona] była.

W oczach nas wszystkich i dobrej pamięci pana [Andrzeja] Rozwadowskiego stolnika łukowskiego są merita, w których i dotąd na usługę zostając nie ustaje, zaczym ichm. panowie posłowie tę konstytucyją na sejm [coro]nationis względem pewnej wsi jm. Cieszkowizny in facie całej Rze[czpospolitej] [ins]tans, a in volumen legum nescitur quo fato nie introdukowano, teraz na tym sejmie aby była in volumen legum wpisana dojrzą tego ichm. panowie posłowie.

Stosując się do pobożnej fundacyjej jm. Bernarda Bejdo Rzewuskiego cześnika ziemie łukowskiej i niegdy jm. paniej Ewy Świdrowej, małżonki jm., którą przy kościele zbuckim na odprawowanie różańca [świę]tego oraz i altarystę do tegoż różańca świętego perpetuis temporibus ordynował i u ksiąg grodzkich łukowskich przez zapis pewny konfirmował, iż ten altarysta placu do zbudowania domku nie ma, wniosą instancyją do JKM p. n. m. i całej Rzeczypospolitej, aby plac w Zbuczynie, dobrach JKM na zbudowanie altaryście temu i z ogrodem za tym placem będącym, podle plebaniej leżącym, z dawna pustym, był mu per legem pozwolony i przez dzierżawcę tamecznego zbuckiego wymierzony, a [od] stanowisk i chlebów żołnierskich perpetuis temporibus był [---].

Jeżeli komu jako bene meritis de Republica należy od niej [grati]tudo, którzy cum dispendio zdrowia i fortun swoich własnych [nie żałuj]ąc służą, daleko bardziej tym, których adversa fortuna [k. 353v] [---] zrujnowała nieprzyjaciela, powinny ex compassione od Rzeczypospolitej [---] respekt. Osobliwie między innemi praedae hosti cessit substancyja [---] żórawińska jm. pana Mikołaja Sapiehy starosty owruckiego [---] z antecesorów swoich

w Ojczyźnie meriti i ichm. panów rodzonych [---] młodszych w oczach JKM i wojsk tam będących wiekopomnej pamięci zostawiwszy monumentum. Zlecamy ichm. panom posłom [---] naszego, aby do dobroczynnej klementycyje JKM i całej Rzeczypospolitej tak słuszny i politywania godny interes zalecili i promowali [na] sejmie, jakoby tak znaczna ruina rekompensyją nieodwłoczną z łaski jego [---]oskiemu za przyczyną izby poselskiej była ukontentowana.

Ichm. panowie posłowie nasi za jm. panem cześnikiem sochaczewskim⁵⁸³ [wnio]są instancyją do Rzeczypospolitej, aby wydatki jego na usłudze Rzeczypospolitej w posły zostając erogowane nagrodzone były. Wydatki jm. pana Proskiego na usłudze Rzeczypospolitej dotąd zostającego, jako też i strony jm. pana Kazimierza Kiełczewskiego dla dobra Rzeczypospolitej poczęte, aby były ichm. od JKM i i Rzeczypospolitej nagrodzone serio ichm. panowie posłowie, jako do Króla JM tak i do całej Rzeczypospolitej wniosą instancyją.

Prosić też ichm. panowie posłowie będą za jm. panem Hipolitem Aleksandrem Śnitowskim chorążym owruckim, aby za zasługi swoje, które od kilkadziesiąt lat świadczył Królowi panu i całej Rzeczypospolitej, mógł gaudere prawami antecesorów JKM na Żuków alias Policką Wieś jeszcze za Zygmunta Au[gusta] przez komutacyją konferowane, co przywilejami i komisją gotów [ro]borować.

Musiało by w sobie mieć pro aliquo piaculo województwo nasze, gdyby recurrentibus do siebie aequo suffragari nie miało [---] Więc gdy jm. pani Anna Konstancja z Dębian Mieleszkowa [stolnikowa] nowogrodzka recurrit do tegoż województwa ukrzywdzone, wprzód [---] panów komisarzów od Rzeczypospolitej do dystrybucyje pieniędzy [---]tuskich naznaczonych, a potem przez panów obywatelów województwa [k. 354] braclawskiego, którzy tak wiele za zawojowane dobra na wszystkie od Rzeczypospolitej in vim rekompensy nadane sumy i partykularze odebrawszy, jm. paniej stolnikowej nowogrodzkiej do wzwwyż pomienionej donacyje nie przypuszczając, sami między sobą porozbierali. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby Rzeczypospolita forum przez konstytucyją nazaczyła et terminum perpetuum kędy onych jm. i inni ukrzywdzeni przy[zywać] mogli.

Już po kilkakroć wniesioną do nas od [księ]dza proboszcza szpitalnego ostrowskiego instancyją względem poprawienia i objaśnienia konstytucyje anni 1667 w aprobacyje gruntów pewnych do kościoła szpitalnego ostrow[skiego] przy erekcyi onemu przyłączonych otrzymanej, zaleciliśmy ichm. panom posłom, aby inną konstytucyją in hunc tenorem

⁵⁸³ *Franciszek Wysocki.*

otrzymać mogli. Objaśniając konstytucyjną anni 1667 sub titulo „Aprobacja gruntu szpitalnego w Ostrowie”, deklarujemy, iż wszystkie role i grunty in erectione episcopali specyfikowane temuż kościołowi szpitalnemu dla pomnożenia chwały boskiej inkorporujemy et immunitatibus ecclesiasticis adscribimus od ciężarów żołnierskich, dworskich i miejskich za konsensem terażniejszego w. jm. pana krajczego koronnego, starosty lubelskiego i parczewskiego⁵⁸⁴, a confirmacją serenissimorum praedecessorum nostrum wiecznemi czasy uwalniamy.

Za ojcami bonifratrami konwentu gdańskiego, aby per constitutionem aprobowani byli, tudzież i lubelskiego konwentu sprawa foundationis świętej pamięci księdza [Mikołaja] Świrskiego sufragana chełmskiego, żeby na przyszłym Trybunale sądzona była instabunt ichm. panowie posłowie.

[k. 354v] Wniesioną do koła naszego instancją od jm. pana Zwiartowskiego, aby testament jm. pana Zwiartowskiego stryja jm. był lege publica skasowany, salvis iuribus jm. paniej Zwiartowskiej, zlecamy i zalecamy ichm. panom posłom.

Częste supliki i instancje od lat kilkadziesiąt ichm. panów Słowińskich wniesione, a teraz znowu na terażniejszym sejmiku ponowione, aby swój efekt wziąć mogły i żeby iurisdictioni [---] subiaceant ichm. panom posłom serio zalecamy, iżby tam prośbie ichm. panów Słowińskich dosyć się stało starać się o to będą ichm. panowie posłowie.

Przy tym zachowując prawa de creando nobilibus postano[wione] ichm. panowie posłowie instabunt u JKM i całej [Rzeczypospoli]tej za szlachetnym panem Kazimierzem Karolem Wiśniowskim, jako królom panom i Rzeczypospolitej w różnych okazyjach wojennych zasłużonym, aby do klejnotu praw i swobód szlacheckich był przypuszczony.

Wnieśli też do koła naszego instancją ichm. ojcowie dominikanie konwentu lubelskiego, aby circa privilegium serenissimi regi Alexandri anno 1506 na sejmie w Lublinie odprawującym się konserwowani byli i żeby dobra ich Trześniów i Hejdów od stanowisk i hibern uwolnione były przez konstytucyjną, domówią się ichm. panowie posłowie.

Nie chcąc nikomu deesse, a zwłaszcza tym, którzy się garną do koła naszego ze swoimi instancjami, jako jm. pana Abramowicza Burczaka, który łożywszy koszt niemały na piechotę, którą przez osiem ćwierci swoim kosztem suplementował. [---] już i dekret od komisyej sandomierskiej zaszedł i do terażniejszego sejmiku odesłany jest, dopomogą ichm. panowie posłowie tak [zasłuż]onej pretensyej żołnierzowi temu, aby od Rzeczypospolitej otrzymał to, co mu należy.

⁵⁸⁴ Jan Karol Daniłowicz.

Otrzymał jm. pan Żukowski, porucznik piechoty wybranieckiej, łan pusty w Krępcu, który aby do [k. 355] lat czterech inhaerendo constitutioni et legi publicae ab oneribus Rzeczypospolitej był libertowany ichm. panom posłom zlecamy.

Jako wielką sumę pan [Tytus] Boratyni na potrzebę Wielkiego Księstwa Litewskiego erogował, wie to wszystka Rzeczpospolita nasza. Że tedy dotąd ta suma nie jest oddana, gorąco o to instabunt ichm. panowie posłowie u Rzeczypospolitej, aby to, co wydał na potrzebę Wielkiego Księstwa Litewskiego wrócono mu było.

Za jm. panem Maciejem Suchodol[skim], obywatelem województwu i Rzeczypospolitej dobrze zasłużonym, do jm. pana [podskar]biego wniosą prywatną instancją, aby ta asygnacja, którą otrzymał [od]mieniona była, ichm. panowie posłowie.

Niemniej za jm. panem Dzierżkiem wniosą ichm. panowie posłowie do Rzeczypospolitej, jako za dobrze zasłużonym tej naszej Ojczyźnie synem, swoją gorącą instancją, aby ten dług, który nieboszczyk pan Prandota Dzierżek u całej Rzeczypospolitej miał, mógł być na tym sejmie jm. panu [Dzier]żkowi jako sukcesorowi zapłacony. Niemniej i o to będą się starać ichm. panowie posłowie, aby przy jurgielcie syn jm. pana Dzierżka był konserwowany. Jm. pan Modrek, porucznik jm. pana Teleżyńskiego, lubo otrzymał asygnacją od [skar]bu, iż jednak dotąd ta asygnacja nie jest wypłacona, domó[wią] się tego ichm. panowie posłowie.

A na ostatek za panem Iwaszkiewiczem, który tak długo prawo z panem sławetnym [---]dynellem, mieszczaninem lubelskim, prowadzi, aby koniec w tej [spra]wie swojej mógł wziąć wniosłszy instancją prosić będą i [---]kować JKM p. n. m. ichm. panowie posłowie. Libertacją kamienic ichm. panów Górskich młodych, pana Polańskiego także i pana [k. 355v] [---]nickiego ab oneribus civilibus salvis oneribus Reipublicae dexteritati ichm. panów posłów zlecamy.

Które to punkta przez nas zgodnie postanowione i namówione, poruczywszy fidei et dexteritati ichm. panów posłów naszych zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką własną podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacji naszych zwyczajnych, dnia 3 listopada roku 1678, Paweł Bogusław z Orzechowa Orzechowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 3 listopada 1678 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 99, k. 185v–189 – oblaty; w grodzie lubelskim oblatował Paweł Bogusław Orzechowski, marszałek sejmiku [brak daty oblaty, laudum wszyte do księgi grodzkiej za rok 1673]; **Rkp. 2.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 215–219v – kopia [tu podana data oblaty

dokonanej przez Orzechowskiego – 15 XI 1678 r.]; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 376v–378 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 183–189 – kopia; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8333, k. 67–70 – kopia

[k. 186] My rada dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik sejm generalny poprzedzający pro die tertia novembris od JKM p. n. m. zgromadzeni na miejscu zwykłym konsultacjom naszym w Lublinie, dawszy dostateczną instrukcją ichm. panom posłom naszym na sejm walny grodzieński, takieśmy sobie w potrzebach województwa naszego uchwalili laudum.

A naprzód chcąc jak najlepszy wprowadzić porządek sądów naszych fiskalnych raz od nas postanowionych i od Rzeczypospolitej aprobowanych, na których siła województwu naszemu zależy; upraszamy i obtestamur ichm. panów posłów naszych, aby inhaerendo ordynacyjej swojej kadencyji przypadających nie omieszkiwali (non obstante absentia ichm. panów ziemskich urzędników, także i grodzkich inquantumby ab legalitatem zjechać nie mogli), acelerując cursum iustitiae i ichm. panom egzaktorom naszym dopomagając do tego, aby jak najprędzej wybrawszy podatki, nieodwłocznie ichm. panów wojskowych krwawe zasługi zapłacone były. A in quantum by querele sądzone nie były, aby kadencyja sądów fiskalnych według ordynacyjej tychże sądów konserwowana była. Do których ichm. panów sędziów już raz postanowionych uprosiliśmy ichm. panów: jm. pana Jana Aleksandra na Drzewicy Drzewickiego deputata naszego lubelskiego, jm. pana Jacka Rostworowskiego chorążycza kaliskiego, jm. pana Teodora Kiełczewskiego, jm. pana Jana Olbińskiego i jm. pana Pawła Bielskiego.

Chcąc wyświadczyć i całemu światu polskiemu pokazać, że nigdy raz namówionych podatków od Rzeczypospolitej i przez [k. 186v] naszych ichm. panów posłów deklarowanych płacić nie wzdrygamy się, ani publice legi contravenire chcemy, lubo multis calamitatibus pressi i ledwie nie oppressi. Na wypłacenie tak pierwszej, jako i drugiej i trzeciej raty (ponieważ przeszłe podatki od nas namówione, jako to ex calculatione patet, wystarczyć nie mogą), sześcioro podymnego cum abiuratis anni 1673 tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej uchwalamy. Do której egzakcyjej podatków uprosiliśmy jm. pana Mikołaja Piotrowskiego w województwie lubelskim, a w ziemi łukowskiej jm. pana Jana Zarzyckiego, którym jm. panom egzaktorom grosz od złotego naznaczamy. Których to podatków egzakcyja poczynąć się ma a prima decembris anni praesentis, a kończyć się ma decima quinta ianuarii. Z których to podatków najpierwej powinien będzie ichm. panom wojskowym dotąd nieukontentowanym w zasługach swoich na traktament wydać 2000 zł, których dwu tysięcy dystrybutę jm. panu marszałkowi koła naszego zlecieliśmy. Z tychże 2000 zł jm. panu Tchórzewskiemu, zasłużonemu dobrze

żołnierzowi na poratowanie zdrowia 100 zł naznaczamy. A ponieważ ichm. panowie deputaci panów egzaktorów naszych do sądów trybunalskich pociągali i kondemnaty na nich pootrzymywali, i drugie jeszcze in lite zostają, tedy zlecamy to jm. panu marszałkowi koła naszego, aby asyg-nacji na ten traktament tym ichm. nie wydawał, póki by kwitu od panów egzaktorów naszych nie pokazali [k. 187].

Wszak na to sądy fiskalne postanowione są, aby jako najprędzej i najskuteczniej satysfakcja każdemu się na nich stała. Z których sześciorga podymnego po wydaniu traktamentu najpierwej pan egzaktor nasz powinien będzie jm. panu Adamowi Kazimierzowi Szaniawskiemu wojskiemu krasnostawskiemu sumę quae et quanta proveniet ex calculatione i ex decreto fiscali wydać, jako egzaktorowi primae rathae. Drugą sumę, jako secundae rathae, egzaktorowi jm. panu [Janowi] Bychawskiemu quae et quanta ex calculatione et decreto fiscali proveniet. Residuum zaś jm. panu [Janowi] Wronowskiemu tertiae rathae egzaktorowi wypłacać powinien będzie.

Z niemałym to naszym żalem musi być, że dotąd regimentowi JKM p. n. m. resztę dawnych zasług nie wypłaciliśmy. Chcąc tedy jako najskuteczniej pomieniony regiment uspokoić podatek czopowego generalnego uchwalamy po wszystkiem województwie. Do którego wybierania podatku uprosiliśmy jm. pana Jana Iżyckiego. Które to czopowe a decima ianuarii anni 1679 zaczynać się ma, z którym jm. panem Iżyckim kontrakt arendowny spisać jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy. W tym jm. pana egzaktora naszego czopowego przestrzegając, aby tego podatku od nas uchwalonego na żadne insze nie wydawał potrzeby, tylko na samo uspokojenie i wypłacenie się z długu regimentowi JKM p. n. m., oświadczając się z tym i deklarując, iż jeżeliby jm. pan egzaktor in contrarium sobie postąpił, by też i per posteriora lauda, tedy tego in calculatione jm. przyjąć nie powinni będziemy, ale de suo powinien będzie pan egzaktor województwu to refundere i oddać cokolwiek [k. 187v] ultra mentem moderni laudi uczynił. Przy tym, aby haeredes bonorum z których czopowe jm. pan egzaktor będzie wybierał bliższymi byli do kontraktu z jm. panem egzaktorem, to czopowe jako zawsze bywało przedtym, stosując się do dawniejszych uchwał mieć chcemy.

Nie życząc sobie, aby w województwie naszym najmniejsza jaka nota paść miała w publicznych naszych konsultacjach, które by authoritatem prześwietnego sądu Trybunału Koronnego laedere miała, upraszamy ichm. panów urzędników ziemskich naszych, aby na reasumpcyą Trybunału po nowym lecie, w manifestacyjach z sobą się niezgadzających, naznaczoną nie zjeżdżali.

A iż w. jm. pan krajczy koronny⁵⁸⁵ asygnacyjej do siebie wydanej na czopowe od jm. pana Macieja Suchodolskiego jako egzaktora czopowego dotąd nie wypłacił, tedy mając respekt na tak wielkie merita tak zacnego kawalera, który przez wszystkie wieki, tam in toga quam in sago nie tylko Ojczyźnie całej, ale osobiwie województwu wyświadcza, tej sumy quae et quanta się pokazuje do przyszłego sejmiku relacyjnego czekać obiecujemy. Z którego czopowego, ponieważ exactam calculationem pokazał jm. pan Maciej Suchodolski, tedy praesenti laudo jm. pana Macieja Suchodolskiego kwitujemy.

Deduxit na to jm. pan Aleksander Zwiartowski, egzaktor pewnego podatku w województwie naszym uchwalonego, iż nie tylko exacte się z niego województwu wyrachował, ale też generalny kwit od jm. pana podskarbiego koronnego⁵⁸⁶ otrzymał, tedy aby [k. 188] na przyszłych sądach naszych fiskalnych nie był turbowany praesenti laudo nostro jm. pana Zwiartowskiego ab onere pokazania ksiąg z tego podatku uwalniamy.

Na gorącą instancją ichm. panów obywatelów ziemie łukowskiej, mając też osobliwy respekt na straty jm. pana Marcina Szaniawskiego, poborcę przeszłego łukowskiej ziemie, subveniendo calamitati tego człowieka tak utrapionego i przez złość ludzką zrujnowanego, sumę 3000 zł za jm. pana Szaniawskiego pomienionego ichm. panom egzaktorom naszym łukowskim zapłacić asygnacją jw. jm. pana kasztelana podlaskiego⁵⁸⁷ zlecamy. Residuum zaś co się zostaje przy jm. panu Szaniawskim tenże pomieniony jmśc pan Szaniawski ichm. panom deputatom zapłacić powinien będzie.

Niejedną plagą Pan Bóg, jako Ojczyznę naszą, tak i województwo nasze nawiedza, osobliwe jednak przez ogień znacznie situ obywatelów województwa naszego dotknął i afflixit. Chcąc tedy subvenire wszystkim ichm., których Pan Bóg tą plagą ogniową pokarał, stosując się też i do prawa pospolitego, do lat czterech od podatków, któreśmy na tym sejmiku uchwalili i na przyszłym uchwalimy, uwalniamy. Osobiwie jednak, mając respekt na zasługi jm. pana wojskiego lubelskiego⁵⁸⁸ od tychże podatków jako summae afflictum i od Boga tą plagą nawiedzonego, także ichm. panów Radłowskich, jm. pana Kociudzińskiego, libertujemy i uwalniamy. Inszych zaś ichm. instancje, jako to jm. pana stolnika pińskiego⁵⁸⁹, jmśc pana podwojewodzkiego lubelskiego⁵⁹⁰, jm. pana vicesgerenta [k. 188v]

⁵⁸⁵ Rafał Leszczyński.

⁵⁸⁶ Jan Andrzej Morsztyn.

⁵⁸⁷ Stanisław Karol Łużecki.

⁵⁸⁸ Franciszek Kossowski.

⁵⁸⁹ Andrzej Konstanty Gozdowski.

⁵⁹⁰ Jan Poniatowski.

lubelskiego⁵⁹¹, jm. pana Dzierżka, jm. pana Remigiana Uniszowskiego, ojców Woli Gułowskiej także i paniej Ratyńskiej względem zrujnowania domu jej przez fortyfikacją wałów lubelskich, ponieważ na tym sejmiku terazniejszym nie mogła się zmieścić, do przyszłego sejmiku relationis odkładamy.

Wielka się przez to dzieje diminutia prowentów i podatków województwa naszego, kiedy różnych sposobów szukają niektórzy, aby podatków w województwie naszym uchwalonych i od Rzeczypospolitej aprobowanych nie płacili, między którymi iż Żydzi pogłównego i szeląznego od gorzałek i inszych likworów płacić nie chcą, tedy praesenti laudo postanawiamy, aby jako dawno tak i teraz podatek ten wypłacali, i szelązne które od nich przychodzi od gorzałek jm. panu egzaktorowi naszego szeląznego oddali. Z którym jm. panem egzaktorem kontrakt raz na sejmiku przeszłym postanowiony i zawarty in toto aprobujemy.

Wniesioną do koła naszego gorącą instancją od ichm. niektórych za jm. panem Kańskim, na którym ex delatione instigatoris na sądach fiskalnych stanęła poena peculatus, tedy dosyć czyniąc instanczyj braterskiej do koła naszego wniesionej a rigore decreti jm. pana Kańskiego uwalniamy, poenum peculatus znosimy, a resztę u jm. należytą jm. panu Kańskiemu kondonujemy.

Które to punkta przez nas zgodnie postanowione zleciliśmy jm. panu marszałkowi naszemu ręką własną podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie na miejscu sejmików naszych zwyczajnych, die 3 novembris anno 1678. Paweł Bogusław z Orzechowa Orzechowski, marszałek koła rycerskiego, Władysław Rej wojewoda lubelski, Andrzej Drohojowski chorąży lubelski, Jan Poniatowski komornik graniczny i podwojewodzi lubelski mp.

LXI. Sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego w Lublinie 26 listopada 1678 r.

Sejmik zwołany uniwersałem wojewody lubelskiego Władysława Reja datowanym w Lublinie 5 XI 1678 r. Akt tego sejmiku nie odnaleziono. Nominację na urząd sędziego przed 9 X 1678 r. otrzymał Franciszek Stoiński, dotychczasowy podsędek lubelski, Urzędnicy, t. IV, z. 4, nr 282.

1. *Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego na 26 listopada 1678 r.*

Rkp. APL, CL RMO 102, k. 18–18v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował szl. Franciszek Kaliński 8 XI 1678 r.

⁵⁹¹ Paweł Hański.

[k. 18] Władysław z Nagłowic Rej, wojewoda lubelski, libuski, krasnopolski etc. starosta. Jo., jw., w. moim ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom [i] obywatelom województwa lubelskiego moim wielce miłościwym panom. Przy zaleceniu mojej usługi i zwykłej chęci, moje braterskie ofiaruję jasności urzędu mojego, w każdej okazyjey nie zwykłem deesse całemu województwu, osobliwie teraz, kiedy nie bez żalu każdego z wm. mm. panów z osobna, po zejściu tak godnego prudencyją dexteritate według prawa in [---] w naszym województwie godnej pamięci jm. pana Szczęsnego Konstatnego Szaniawskiego, sędziego ziemskiego lubelskiego, za którą fatali [---] całego województwa obywatelom in desiderii iustitiae [---] ziemskiej zachodzi takie plenitudine iuris urzędu [---], electiones sędziego ziemskiego lubelskiego pro die 26 novembris [k. 18v] anno praesentis naznaczam i składam na miejscu zwyczajnie województwa naszego konsultacyjom obranym, biorąc sobie za szczęśliwe omen za takową elekcycją e gremio w wm. panach skutek owym, do których się miłości z powolnością moją zalecam.

Datum w rezydencyi mojej lubelskiej dnia 5 miesiąca listopada, roku pańskiego 1678, Władysław Rej wojewoda lubelski, locus sigilli.

LXII. Sejmik relacyjny w Lublinie 1 lipca 1679 r.

Sejmik zwołany uchwałą sejmu grodzieńskiego, 15 XII 1678–4 IV 1679 1678 r. Vol. leg., t. V, s. 295.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 1 lipca 1679 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 103, k. 484–490v; oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Michał Zaporski, marszałek sejmiku 12 VII 1679 r. – brak końcowych kart; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 225–233 – kopia; **Rkp. 3.** Ossol. 217, k. 378–381 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 191–201v – kopia, brak końcowych kart.

[k. 484v] My rada dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik na dzień i czas prawami naszemi naznaczony, po odprawionym sejmie grodzieńskim w roku 1679 zjehawszy, chcąc wiedzieć jeżeli zdania nasze tak ad defensam Ojczyzny, jako ukontentowania województwa w instrukcyjach ichm. panom posłom podane ex communi stanów koronnych pożądany wzięły efekt consilio i już ad ordinatam takowych zjazdów zgodnie dyrektorze koła naszego przystępując praxim uznawszy, jako my relacyjnej funkcji w. ichm. panów posłów sine legibus z tego sejmu latis słuchać, tak też ichm. de dubiis, które by obvenire mogły spytani jako odpowiedzieć, tak też conclusive one resolwować sine earum fundamenta nie mogli. Ex hac tedy ratione communitatis suffragiis zobopólnie zgodziliśmy się na to, abyśmy terażniejszą trudność uznania obrady dobra pospolitego, do dnia 26 [k. 486] czerwca z tak gruntownych dołożyli

racyji, gdzie dopiero zgromadzeni plenarie, informowawszy się z przeczytania konstytucyj i z relacyj w. ichm. panów posłów, że te tak szkodliwe prawu całości i wolności naszej ultra scitam mentem i zgodę stanów koronnych privato nonnullorum arbitrio. Już po deklaracjach wszystkich województw powstały niektóre sancita admirati virtutem summi custodis legum jw. jm. pana kanclerza koronnego⁵⁹², który jako summus patriae civis in tanto culmine dignitatis, conscientiae rectae iudicio optimo proivit exemplo. Iż wydane in publicum tak szkodne niektóre widząc ustawy, nie wprzód one koronną utwierdzał pieczęcią, aż wprzód jako nieznaczne et ex bustis favillaque absolute malorum civium odradzające się nie prawa, ale rozkazy, rzetelną i jasną infamował protestacją. Quid agendum in eo discrimine przy braterskim, a szczerym podziękowaniu w.ym ichm. panom posłom, iż ichm. tam fatales ac occultas głowom naszym i oraz fortunom machinas wyjawili, magna nominis sui gloria kochający wolności i Ojczyzny synowie zgodnie praesenti upraszając iniungimus laudo, aby ichm. solenną w grodzie naszym uczynili protestacją lubelskim, przeciwko tym, które tu już in suo notatae tenore takim porządkiem w laudum naszym napisane zostają.

1. Konstytucja, która każe składać pół pogłównego, a podatki żadne nie powinny stawać iuxta praescripta legum, jedno przez deklaracje województwa et nemine contradicente.

2. Konstytucja o nobilitacyjej wielu ludzi, którzy w instrukcje na sejmiki przedsejmowe nie będąc od JKM podani, tu per appendices in volum legum weszli.

3. Konstytucja o ziemi drohickiej, która sine consensu omnium ordinum szkodliwą commodo publico et aequalitati otrzymała libertacją. Iż sumy kilkadziesiąt tysięcy, którą powinna była wnieść do skarbu, tak vigore dekretu Trybunału Radomskiego in a.D. 1671, jako uchwały przeszłego sejmu warszawskiego, do tego sumę dwojga podymnego i wyprawy dymowej, która należała skarbowi z komisyyj sandomierskiej per factiones solutionem effugiendo, do sejmu coequationis odłożyła. [k. 486v]

4. Konstytucja sub titulo „Aprobacyjej sandomierskiej”, która dekreta i kondemnaty kasuje trybunalskie, które by zawsze powinny integre zostawać boć Trybunał jest pupilla et solida wolności basis.

5. Konstytucja, która uwalnia a poena publica niektórych. A ta etiam consentiente parte odpuszczona być nie może, bo tak ustanowili prawa.

6. Konstytucja, która niesłusznie Rzeczypospolitej derogavit, iż bez jej znacznego kosztu niemalą kwotę w przemyskiej ziemi i innych

⁵⁹² Jan Wielopolski.

województwach, wybranieckich ludzi z wojennej oderwawszy usługi, prywatnych ludzi darowała asystencyj i pożytkowi.

7. Konstytucja, która prywatnym ludziom in summam Reipublicae defraudationem wielkie ex publica impensa podatków ponaszacza largicje pod tytułem jako i ludzi innych służbę Rzeczypospolitej odprawujących.

8. Konstytucja, mająca w sobie aprobacją deklaracyjej komisyyej radoskiej jm. panu podstolemu sandomierskiemu⁵⁹³ danej, in anno Domini 1671.

9. Konstytucja appendix sub titulo „Remisyji na sejm”, który nie tylko liberae voci praeiudicium wnosi, ale cale facultatem contradicendi prawami słusznemi utwierdzoną tollit.

10. Konstytucja, która w Brześciu Litewskim extra communem omnium ordinum sensum pod deflugitacyjej statków postanowiła cło na Bugu.

11. Konstytucja, publicae agrawacyje dóbr królewskich i onychże alienacyje stały, żadnemu na sejmikach przedsejmowych niesłychane.

12. Konstytucja, która extra notitiam Rzeczypospolitej całej et christianum morem nieznanym za dyzunitami stała cum praeiudicio unitorum w posłuszeństwie Sanctissimae Romanae Ecclesiae zostających.

13. Konstytucja, która de integro zerwane ob contradictiones aut odia privata deputackie sejmiki (quibus ea sola poena, carere actu in iudicis Trybunału), znowu de integro stanowić się pozwoili.

[k. 487] 14. Konstytucja o Żydach koronnych, którzy według dawnego prawa na siebie stanowionego co rok powinni dawać 100 tysięcy pogłównego, teraz clandestine uwolnieni rocznią we dwuletnią obrócili pensyją.

15. Konstytucja, gdzie uwolniony został jm. pan Stanisław Ossoliński z kondemnat na sanockich kapturach na sobie otrzymanych.

16. Konstytucja, w której jm. pan Czyż⁵⁹⁴ in comoda usus arte pod fałszywym instancyjej ichm. panów posłów imieniem naszym, kamienicę swoją od wszelakich libertował podatków.

17. Konstytucja, gdzie extra reverentiam sedis apostolicae kanonów praescripta legum honestatem omnibus communem, restuitur honor periuro priori matrimonio wielebnemu księdzu Teodorowi Wieliczce, et legitimatur proles ex adultera sublata uxore, duorum filiorum.

18. Konstytucja, którą Jerzy Kol, kupiec lubelski skrypt libertacyjej, czyli prerogancyjej szlacheckiej otrzymał.

Te tedy wszystkie nie konstytucyje, ale raczej praeiudicia wolnościom exilio legum damnando, ex archivo świątobliwych i starożytnych praw

⁵⁹³ *Marcjan Ścibor Chełmski.*

⁵⁹⁴ *Jan Czyż podstoli wileński. Vol. leg., t. V, s. 292.*

naszych, terażniejszą w. ichm. panów posłów eliminujemy protestacją, takową serae etiam posteritati zostawując przestrożę, iż to bardziej domestica et ea eiusmodi arte, aniżeli wolną i oczywistą dotkniętą succumbit libertas wojną. A jeżeli które zapomniane do tego registra protestacyjej naszej nie weszły punkta w laudum, tedy damnationis eorum takową na przyszłym sejmiku zostawujemy sobie wolność, chcąc na drugim sejmie serio ich urgere.

Po takowej publicznemu Rzeczypospolitej stanowi uczynionej kaucyje ad particularia sed ea publica województwa naszego condescendo. Abyśmy różnych nam interwencyji, których curamus fieri in publico i w domach zachowali porządek, tak sobie w radach naszych postąpić ustanawiamy.

Naprzód wiedząc o komisyjej die 3 octobris do Lwowa [k. 487v] naznaczonej, gdzie różne i wielkie ab utriusque z koronnym skarbem deputatami od kwarcianych Rzeczypospolitej ludzi, tak likwidujących się ex omnibus terris poborcami będą zachodziły trudności, capiendo takową farraginem i oraz perplexitatem a praecavendo indemnitati nas wszystkich probatae experientiae ad onus tantae mollis obralismsy i uprosiliśmy e medio sui jw. jm. pana Jana Karola Daniłowicza, podskarbiego nadwornego koronnego, gdzie jm. in incidentia województwa naszego procurabit omnem w skarbie interesów naszych securitatem, oraz i tego dojrzy, aby jm. pan podskarbi koronny, który na sejmie grodzieńskim otrzymał kwit salvis dubiis dany, aby tam sine omni dilatione dubiorum rationem uczynił. A w następującym podziale na województwa wojska wziął takową proporcją kwoty ludzi, których by zapłacie taryfa millesimi sexcentesi septuagesimi tertii [1673] właśnie wystarczyć mogła. W tym jednak takowe prosiem ex affectu nam praestare commodum, aby przy odebraniu ludzi, już nam przedtym znajomych, nie postronnych wziął ichm. oficerów. A że na przeszłej komisyjej sendomierskiej skarb koronny nie komputował województwu naszemu ludzi dymowych z dóbr ordynacyjej zamojskiej przychodzących, a przez osobny ordynans książęcia jm. pana wojewody krakowskiego⁵⁹⁵, jako supremi ducis wojsk naszych wszystkich, do ludzi których ex bonis ordinatis na każdą usługę Rzeczypospolitej w. jm. pan ordynat stawiać powinien przyłączonych pro praesidio wprzód Zamościa, a potym Lwowa ordynowanych, wespół z ludźmi jm. pana kasztelana połanieckiego wyprawionych i tamże we Lwowie przy ludziach jm. pana Zamoyskiego będących, tedy jm. pan komisarz starać się będzie, aby ci ludzie, jako realiter na praesidium pomienionych fortet będący, byli przyjęci i suma dwudziestu ośmiorga podymnego na wyprawę w roku 1676

⁵⁹⁵ *Dymitr Jerzy Wiśniowiecki.*

pozwolona, jako realiter wyprawionych z podatków województwa wytrącona [k. 488] była.

Takowe tedy contenta na komisiją spisane jm. życzliwości braterskiej uprzejmie zaleciwszy, mając godny respekt jako na wyświadczone nam wszystkim w publicznych i prywatnych interesach koszty przed temi terazniejszego sejmu przy funkcyje swej poselskiej gratuito podjęte, tudzież teraz na terazniejszej komisyje następujące prace, omni chcąc certare gratitudine, sumę z podatku czopowego za przeszłe arendy województwu restantem 6 700 zł dajemy jm. i z onejże praesenti laudo zaraz kwitujemy przy tym zł 1000 starostom lubelskim z dawna na egzekucyje należący z czopowego, tak teraz jm. jako i na potym żeby był ustanawiamy.

Mając wzgląd na straty i koszty jm. pana starosty łukowskiego⁵⁹⁶ na terazniejszym grodzieńskim sejmie od jm. podjęte, in vim rekompensaty zł 2000 szeląznego pierwszej raty u jm. pana [Tomasza] Głuskiego naznaczamy. Przy tym, że zaraz jadącego na komisiją jm. pana [Jana] Wronowskiego egzaktora naszego pogłównego fide publica evincimus, oznajmując, iż tylko z egzakcyje 1678 jednej raty, a nie dwóch powinien się skarbowi koronnemu kalkulować, bo choć był jm. in laudo do dwóch rat wybierania mianowany, ale po tym zaś jedną a drugą kto inny wybierał ratę.

Tu już ad singularem esentiam obmyślenia securitatis Rzeczypospolitej przystąpiwszy, jako możemy wszyscy widzieć jaśnie, iż każde państwo lubo by in plenitudine przeróżnych i mądrych zostawało rad, ale jednak bez skutku ich po staremu bezpiecznie być nie mogło, który skutek wojsko się ma rozumieć, a to per nullas inventiones ani media, tylko przez regularną zapłatę zostawać conservari i agere może, tedy mając wzgląd na wojsko nasze, które in desertis campis vastaę solitudine bezzapłatne głodno zostaje, do najprędzszego wypłacenia zasług jego łatwiejsze nad inne medium pogłowne wzięli za podatek według taryfy 1673, który się poczyną [k. 488v] primis iulii diebus, a kończy się decima quinta septembris. Ten tedy z lubelskiego województwa obrany jm. pan Jan Gałęzowski komornik ziemski lubelski do dwóch rat, z łukowskiej zaś ziemi jm. pan Zarzycki do jednej terazniejszej raty, ichm. panowie egzaktorowie pilno wybierając na komisiją przyszłą pierwszej raty wniesć powinni, mając ichm. jako terazniejsi, tak i przeszli którychkolwiek podatków egzaktorowie adminiculum moderno laudo decretum egzekucyją żołnierską, która jednak aż post elapsum solutionis podatku tempus z delatami, z podpisem samych panów egzaktorów ręki i z sukkolektorów ich, że asystencyja

⁵⁹⁶ Kazimierz Widlica Domaszewski.

na retentorów wychodzić powinna, zwyczajne ichm. pozwalając salarium od złotego grosz, od kwitu po groszy sześciu.

Więc że urzędy ziemskie i grodzkie od roku 1673 odmienione są, tedy praesenti laudo deklarujemy, aby podatek terażniejszego pogłównego ichm. moderni urzędu possesores płacili. Ichm. też panowie urzędnicy in-szych województw tu zostający, ponieważ per respectum honorów swych jako praecedentiam miejsc, tak i głosów u nas na sejmikach mają, tedy i ci ichm. ad solutionem urzędu pogłównego, jeśliby kwitów z tamecznych gdzie urzędów ponabywali nie pokazali województw, tenentur.

A że zaraz na tę zapłatę wojsku druga in decembre przypada rata, tedy nie mając teraz czasu do jej uchwały dla wielkich i poważnych materyjej, do drugiego po elekcyjej ichm. panów deputatów trybunalskich non obstante etiam ullo incommodo takowej elekcyjej uchowaj Boże zerwania odkładamy dnia, salvo nominato exactore do dwu rat pogłównego z województwa lubelskiego.

Więc że wniósł instancją do nas jw. jm. [k. 489] pan wojewoda lubelski⁵⁹⁷, aby mu ta suma, którą względem starostw swych w przeszłych pogłównych wniósł realiter do ichm. panów egzaktorów naszych, a oprócz tego takową sumę w tych województwach, gdzie te starostwa consistunt zapłacił, aby mu to w tej sumie, którą on ex dignitate palatinali względem ostatnich uchwalonych pogłównych winien, potrącono było. Tedy deklarujemy, iż cokolwiek się z ksiąg ichm. panów egzaktorów pokaże co od tych starostw jm. wniósł, że mu to z pomienionych ostatnich defalkowane być powinno.

Więc że terażniejsze podatki daleko większej do swej koekwacyjej potrzebują taryfy, aniżeli te, które z nas i poddanych naszych pochodząc mogłyby się sumą swą z taryfą zrównać skarbową, dlatego my alliciendo kontrybucyi terażniejszych ciężar, szelągne tak winne, jako i piwne, miodowe i gorzałczane w województwie lubelskim, powiecie urzędowskim, ziemi łukowskiej, ut insensibile damnum ultimi consumentis in supplementum onych, postanowiliśmy, puszczając oneż w arendę jm. panu Tomaszowi Głuskiemu, dobrze nam zasłużonemu, za sumę 50 tysięcy z którym jm. pan marszałek nasz kontrakt spisze in eam formam. Naprzód żeby jm. ratę pierwszą dał ante apprehensionem podatku tego, a teraz z niej tylko, które się specificie kładą sumy w. jm. panu staroście łukowskiemu 2000, jm. panu Adamowi Szaniawskiemu pisarzowi grodzkiemu łukowskiemu 3149 zł, jm. panu [Aleksandrowi] Zwiartowskiemu 1000 zł, jm. panu [Janowi] Wronowskiemu 2800 wypłacił conservando residuum tej raty pierwszej do asygnacyjej z komisyyej przyszłej wypłacenia.

⁵⁹⁷ Władysław Rej.

A żeby te sumy zapłacone wzwyż od jm. pana [Tomasza] Głuskiego, publicznym nie były szkodne asygnacyjom przyszłego czopowego [k. 489v], kontrahentowi tę sumę 8949 zł groszy 29 szelągów 11 oddać hoc laudo jm. panu Głuskiemu do tego szeląznego naznaczamy. Drugie zaś raty aby ten jm. asygnacyjom z komisyyj przyszłym in cursu kwartałów wypłacił. Defalki żeby się nie upominał oprócz nieprzyjaciela strzeż Boże koronnego, powietrza morowego i ognia. Na stronę zaś jm. kontrahenta warować to jm. pan marszałek w kontrakcie powinien, aby jm. panu Gałęzowskiemu przeszkody w miastach, miasteczkach i wsiach haeredes ani possesores nie czynili, sub rigore w podatku pogłównem na takowych tego podatku retentorów specificato (ale jeśliby sami chcieli ichm. trzymać, aby przez kontrakt od jm. pana Głuskiego takowy trzymali podatek cavemus anticipative na raty pieniądze dawali, sub nullitate contractus), gdyż ma facultatem jm. pan Głuski za taką sumę województwu daną komu chce per contractum w miastach, miasteczkach i wsiach, gdzieby i u kogo takie szynki odprawowały się puścić i arendować.

A gdy widzimy i uznajemy to wszyscy, jaka znaczna i wielka jest takowych pomienionych trunków w płaceniu szeląznego szynkarzów protervia, że ad hunc usque diem ambiendo o kwocie szeląznego płacenia a simpliciter wydać nie chcąc skarbowi należyte zatrzymują pieniądze, tedy my fundując powagę uchwały naszej na prawach koronnych, stanowimy teraz od becзки win węgierskich, wołoskich, zamorskich, które by cuiuscunqę generis albo nominis były ex moderatione nostra po zł 13, a od piw in duplo, które jednak tą prolongacyją niepłacenia, aby trudności nie czyniła z wozów, zaraz nim do piwnicy pójdzie płacone być ma terażniejszemu jm. panu kontrahentowi. W browarach zaś miody i piwa [k. 490] warzący ludzie, aby zaraz za zniesieniem słodów piwnych i miodowych szelązne płacili rozkazujemy. Ci zaś wszyscy, którzy gorzałką handlują, aby po odmierzeniu prostych gorzałek, z woza od kwarty takiej gorzałki po 2 szelągi sub militari instantanea executione jm. panu Głuskiemu płacili. A że tu się nam przeszły kontrahent jm. pan Szaniawski uskarża o tęż niezapłaconą gorzałkę, a jest in onere solutionis dekrety ad actus asygnacyjom żołnierskiem, tedy my jm. subveniendo, ponieważ jeszcze nic z przeszłorocznej gorzałki szynkarze szeląznego nie dali, ustanawiamy aby jm. pro praeterito arendy tempore, jako tylko wiele prostej gorzałki mieli, teraz po dwa szelągi temuż jm. płacili sub executione easdem instantanea militari. A chcąc anticipative między jm. panem Adamem Szaniawskim przeszłym, a jm. panem Tomaszem Głuskim terażniejszym kontrahentem distinguere lites, tak ustanawiamy aby jm. Pan Szaniawski od tych tylko win, które a prima die inchoatione possessionis jm. weszły, teraz moderna decreta pro semper executione militari sobie postępując brał

szelążne od beczki po zł 13. A od tych zaś, które nie tykane tylko złożone, a *excesserunt prima iulii* jm. pan Głuski. Więc żeby w tym żadnej omyłki nie było, ponieważ kupcy lubelscy dawno albo od kilku lat przywiezione wina u siebie mają, tedy my te ekscypując tylko takroczniej inwekty, huic oneri szelążnego, *subiacere* deklarujemy.

Należyta naszemu województwu z żup koronnych Bochnie i Wieliczki przez lat trzy zatrzymana sól, ponieważ nas teraz dopiero dochodzi, tedy do odbierania i dystrybuty jm. pana miecznika lubelskiego⁵⁹⁸ *anteriori laudo* i teraz jm. życzliwą usługę upraszamy. A z łukowskiej ziemi do pierwszej soli jm. pana Leopolda Szczygielskiego przedtym obranego, do tegorocznej jm. pana podstolego łukowskiego⁵⁹⁹, na których [k. 490v] ichm. koszty względ mając przyrzekamy, iż który by z nas tej soli *in cursu et fine* dziesięciu nie odebrał niedziel, tedy ta sól totaliter przepadać powinna, *nec ad restitutionem* onejże ichm. panowie administratorowie *tenentur*.

Znając się być ukrzywdzonymi od dystrybutorów aut *cuiuscumque officii* w żupach bocheńskich i wielickich będących, jm. pana [Adama] Kotowskiego i [Jana] Wodzickiego do Trybunału pozwać *decrevimus*. Instygatora do atentowania tej sprawy jm. pana [Jana] Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego przydając, który o zatrzymanie trzyletniej soli *nomine publico* aget z ichm., na którą pracą jm. zł 300 ofiarujemy. Zwyczajną zaś elemożynę solną z łaski teraz wydać z komory puławskiej ichm. panom administratorom *naznaczamy*, aby ichm. ojcom dominikanom, bernardynom, karmelitom, pannom zakonnym świętego Piotra, świętego Józefa oddali, jaka przed tym do tych klasztorów kwota dawana była.

Sądy fiskalne *iterato reasumując*, do tychże na miejsce zeszłego jm. pana Jana Poniatowskiego podwojewodzkiego lubelskiego, teraz *in eodem honore* urzędu tego zostającego, jm. pana Jana Iżyckiego *in collegium* już będących ichm. panów sędziów *naznaczamy*, do których sądów panowie egzaktorowie ziemi łukowskiej z gotową kalkulacją przychodzić będą powinni i tam się likwidować.

Zatrzymywaliśmy się dotąd z deklaracją naszą *indolendo* na taką niechęć ichm. duchownych, którzy *in hac calamitate communis patriae subsidio charitativo* adesse nie chcą. Ale że ponieważ też w ichm. zostaje niedyskrecja, tedy nie mając inszego medium uproszenia ichm. *stanowimy*, abyśmy też wszyscy w województwie lubelskim po dzierżawach, naszych dziedzicznych, zastawnych, arendowanych dziesięcin nie wydawali, póki

⁵⁹⁸ Stanisław Zaporski.

⁵⁹⁹ Wacław Kazimierz Rozwadowski.

ichm. do tej wspólnej miłości poratowania wiary i Ojczyzny, tego podatku wydaniem się nie nakłonią.

[k. 380v]⁶⁰⁰ Ichm. ojcom jezuitom kolegium lubelskiego za zbudowanie nowo na bursackim gruncie browaru in a.D. 1678 zapłacić z przyszłego czopowego specificata zł 300 summa postanawiamy, ale że ichm. multo maiorum expensarum (którym dana non sufficit suma), numerum sobie kładą. Tedy ponieważ to in perpetuum pożytkowi województwa naszego cedet, ad affectationem takową ichm. słuszną pretensją, do przyszłego sejmiku elekcyjnej ichm. panów deputatów na Trybunał Koronny odsyłamy.

[k. 381v] Teraz dopiero do instancyjnej przystępując ichm. braciej naszej, ani mając wolnego petita ichm. dignoscere czasu, do elekcyjnej ichm. panów deputatów takowe wszystkie odkładamy sejmiku. Niektóre tylko przeczytane tu mianując instancyje kładziemy.

Wniesioną prośbę za jm. panią Anną z Michowa Szornelową, pozostałą godnej niegdyś pamięci jm. pana Jerzego Szornela sędziego ziemskiego lubelskiego małżonką, ponieważ jm. iusta petit, aby od głowy pomienionego jm. urzędu więcej subsidii charitativi nie płaciła kontrybucyjnej. Za tą głową, który ad exactam utriusque aetatem continuando in hoc officio usługę nunquam województwu defuit. Tedy z osobliwego respektu naszego, który per memoriam tak wielkich ludzi, et post sera fata jest u sukcesorów w pamięci jm. ab hoc onere kontrybucyjnej praesse, tylko urzędu głowy małżonka swego, pro praeterito et futuro praesenti laudo uwalniamy.

Jm. pana Iżyckiego podwojewódzkiego lubelskiego tak horrendo przez ogień zniesionego respektowi naszemu do przyszłego sejmiku zostawujemy. Jm. panią Rzczycką, jako i jm. pana Uniszowskiego, jm. pana komornika granicznego⁶⁰¹, który jako nam intulit na sejmiku rewizyją ksiąg podkomorskich, tak my potrzebną onęż widząc, których by z pośrodku nas ichm. do rewizyjnej uprosił i my zobopólnie wszyscy uprosiemy, do przyszłego także sejmiku odkładamy.

Te tedy punkta jako do obrony Ojczyzny naszej, tak do zachowania w całości interesów województwa naszego zgodnie ustanowione, praesenti autoritate conventus aprobując, podpisem jm. pana marszałka naszego utwierdzamy. Dan z Lublinie die 1 iulii roku pańskiego 1679, Michał Zaporski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

LXIII. Sejmik deputacki w Lublinie 11–12 września 1679 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 11–12 września 1679 r.*

⁶⁰⁰ Za podstawę publikacji dalszej części *laudum* przyjęto tekst z rkp. B.Ossol. 217.

⁶⁰¹ Jan Gałęzowski.

Rkp. 1. APL, CL RMO 103, k. 646v–647v; *oblata*; w grodzie lubelskim oblatował szl. Kazimierz Skrzyński 15 IX 1679 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 234–235 – *kopia*; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 205–206 – *kopia*.

[k. 647] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, zjechawszy się na czas i dzień lege publica na elekcyjną deputatów na Trybunał Piotrkowski i Lubelski naznaczony, szczęśliwie one zaczawszy et eo felicii exisu skończywszy, zgodnie obraliśmy i uprosili do tej funkcji jm. pana Jacka Rostworowskiego z województwa lubelskiego i jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego stolnika łukowskiego z ziemie łukowskiej, viros nie tylko probatae dexteritatis, ale et legum publicarum nostra pollentes, województwu zaś naszemu w wielu usługach publicznych dobrze perspectos.

Po której elekcyjnej nazajutrz zszedłszy się do kościoła na miejsce konsultacyjom naszym zwykle, innixi anteriori laudo namówienia drugiej raty podatków publicznych one namówić życzyliśmy. Lecz że różne różnych sposobów podatkovania podane rationes et media skutkowi namowy tych podatków zakroczyły, widząc do tego, że przez dalszą prorogacją czasu namowy tych podatków nic się nie ubliży wydania ich, ani zasługom wojska remora będzie, zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby [k. 647v] nomine publico, upraszał jw. jm. pana wojewody lubelskiego⁶⁰² i jm. pana podskarbiego nadwornego lubelskiego starosty⁶⁰³, aby do JKM p. n. m. wnieśli swoją instancją, jakoby nam sejmik na samych podatków namowę złożyć raczył w czasie po komisji lwowskiej, za zdaniem ichm. sposobnie upatrzonym. Inne wszelkie domowego porządku namowy na tenże czas odkładamy.

Które to zgodnie między nami umówione postanowienie zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego ad acta publica przy podpisie ręki swojej podać. Działo się w Lublinie dnia 12 septembris 1679, Jacek Łukasz Rostworowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

LXIV. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 29 grudnia 1679 r.

Uniwersału króla Jana III, zwołującego sejmik w Lublinie na 29 grudnia 1679 r. nie odnaleziono.

1. Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 29 grudnia 1679 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 104, k. 11v–13 – *oblata*; w grodzie lubelskim oblatował ur. Stefan Brodowski 4 I 1680 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 235–238 – *kopia*; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 381–382 – *kopia*; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 207–210 – *kopia*.

⁶⁰² Władysław Rej.

⁶⁰³ Jan Karol Daniłowicz.

[k. 11v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo, zjechawszy się na miejsce konsultacyjom zwyczajne na dzień 29 miesiąca grudnia uniwersałem JKM dla wypłacenia chorągwiom przez komisją lwowską do województwa lubelskiego podanym naznaczony. A uważając in hac aerumnosa Republica osobliwą przez ichm. stanu rycerskiego Ojczyzny konserwacją, lubo debita ichm. concernit merces, tym jednak ochotniejszą na ukontentowanie dobrze zasłużonego rycerstwa o sposobie podatkovania consulimus obradę.

Naprzód zgodnym nas wszystkich konsensem pogłównie, referując się do konstytucyj annu 1673, laudo praesenti uchwalamy. Do którego egzakcyjy jm. pana [Jana] Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana [Jana] Zarzeckiego, jako dawnych [k. 12] egzaktorów aprobujemy przy zwyczajnym ichm. salarium, które to jednak pogłowne za niedziel sześć powinno być wydane, tak mieć chcemy.

A iż różni, tak z braci ichm. szlachty, jako i innego stanu ludzi wiele suplikuje do województwa o słuszny respekt na znaczne szkody przez ogień dopuszczenia boskiego, tak we dworach jako po chałupach poniezione, tedy my iustam compassionem, mając in consolationem każdego, lubo we dworze, lubo w chałupach pogorzałego, od podatku pogłownego tak przeszłego, jako i terażniejszego uwalniamy praevio iuramento vere conflagrationis.

Asygnacje ze skarbu do województwa lubelskiego dane, przy osobliwym jednak erga terrigenas respekcie, aby swoją odbierały satysfakcją. Dług regimentu JKM winny, i przez niemały czas w satysfakcyj należytę zatrzymany, aby przez jm. pana [Tomasza] Głuskiego (od którego już ad rationem zł 600 są dane) in residuo szeląznego był wypłacony deklarujemy. Asygnacja ze skarbu jw. jm. panu wojewodzie lubelskiemu⁶⁰⁴ dana, aby przez tegoż jm. pana Głuskiego, kontrahenta podatku szeląznego, wypłacona była mieć chcemy.

Mając doniesioną sobie województwa od ichm. panów egzaktorów szeląznego panów winiarzów lubelskich w wydaniu renitentią, którzy się na komisyj lwowskiej condemnare permiserunt, tedy aby egzekucja instantanea per officium castrense lublinense odprawiona była, laudo praesenti cavemus.

Respektując województwo na znaczne prace i expensa jm. pana [Jana] Drzewieckiego, około egzakcyj podatku szeląznego, ale i oporem idące wydawanie onemu laudo praesenti, czas do wypłacenia szeląznego in residuo do roku prorogamus.

⁶⁰⁴ Władysław Rej.

Browar ichm. ojców jezuitów, ponieważ in commodum województwa wystawiony, tedy ten koszt ichm. kompensując do zł 300 laudo anteriori naznaczonych, drugie zł 300 ad complementum zł 600 jm. pana [Adama] Szaniawskiego z szeląznego deklarujemy, którzy to ichm. ojcowie jezuiti residuitatem zatrzymanych podatków komu będzie należało ad solvenda tenentur. Salva jednak z pomienionych browarów czopowego do rąk jm. pana podwojewodzkiego lubelskiego pensione reservata.

Do przyszłej administracyjej soli, to jest anno 1680, jm. pana Jędrzeja Suchodolskiego, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Wacława Rozwadowskiego podstolego łukowskiego laudo praesenti upraszamy. Sól dla trzyletniego w żupach krakowskich powietrza zatrzymana, dla [k. 12v] boskiej plagi i dla poważnej JKM instancyjej, stosując się do podobnych innych województw deklaracyjej indulgemus. Processa illitis pendencyjej o tę sól odstępując ichm. panów żupników wolnych laudo praesenti czyniemy.

Asygnacyje wszelkie jm. pan Głuski do siebie na szelązne dane cum scitu jm. pana Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego, jako generalnego egzaktora podatków, wypłacone być mają. Także sumy przeszłego podatku pogłównego zatrzymane przez ichm. duchownych do jm. pana Gałęzowskiego, komornika ziemskiego lubelskiego, oddane być mają.

Więc lubo nam jm. pan Wronowski w kole naszym produkował kwit ze skarbu koronnego na komisyyej przeszłej lwowskiej otrzymany, jednak że niektórych ichm. panów wojskowych asekuracyjami swemi poujmował, a to z okazyjej zatrzymania podatku przez ichm. panów retentorów, na których w kole naszym uskarżał się, tedy salvam repetitionem a retentoribus, którzy kwitu nie pokażą jm., zachowujemy, temuż jm. panu Wronowskiemu zł 436 i groszy 6 u jm. pana Głuskiego do skutecznego wypłacenia laudo praesenti naznaczamy.

Do rewizyyej ksiąg podkomorskich jm. pana pisarza grodzkiego lubelskiego⁶⁰⁵, tudzież ichm. panów komorników ziemskich lubelskich⁶⁰⁶ i jm. pana Michała Borzechowskiego laudo praesenti deputujemy.

Jm. panu staroście łukowskiemu⁶⁰⁷ zł 1000 od województwa po sejmowej donatywie in anno 1678 zatrzymanej, ponieważ nie doszedł jm., on do wypłacenia u jm. pana Głuskiego naznaczamy. Areszt od jm. pana [Pawła] Bielskiego na zasługi regimentu JKM ex vi condemnaty na komisyyej lwowskiej blisko przeszłej otrzymany, aby był przyjęty laudo praesenti deklaru-

⁶⁰⁵ Stanisław Michowski.

⁶⁰⁶ Jan Gałęzowski.

⁶⁰⁷ Kazimierz Widlica Domaszewski.

jemy. Jm. pana Stanisława Michowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego z czopowego które trzymał in anno 1678 laudo praesenti kwitujemy.

Desideria wszelkie, tak przez supliki, jako ustnie przez różnych ichm. panów bracią do nas wniesione do przyszłego sejmiku laudo praesenti zachowujemy. Niewolnikom, panu Hiniewiczowi i panu Polińskiemu, po zł 100 z szeląznego od jm. pana Głuskiego naznaczamy.

Supliki szlachty ubogich, to jest pana Piotra Przegalińskiego, Anny Paszkowskiej, Marianny Żuchowskiej do nas wniesione, widząc ich in summa aegestate, że nie mając skąd płacić podatku, tedy od pogłównego tak przeszłego, jako i terażniejszego laudo praesenti uwalniamy.

O list do jm. pana wojewody⁶⁰⁸ na sejmik wokujący oraz upraszający, aby się jm. na konwokacyjnej autoritate sua włożył i starał jakoby województwo przełożone i uciążone [k. 13] ludźmi do zapłaty należącymi z komisyyej swojej mogło mieć ulgę, nomine publico jm. pana marszałka upraszamy. Także do księcia jm. pana wojewody krakowskiego⁶⁰⁹ i jm. pana marszałka koronnego⁶¹⁰, ratione zatrzymania i impedimentu wydania podatku szeląznego i czopowego, aby listy były napisane upraszamy.

Które laudum unanimi consensu uchwalone zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby one per oblatam do grodu lubelskiego podał i ręką swą podpisał. Działo się w Lublinie dnia 29 miesiąca grudnia w roku 1679, Jakub Brodawski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXV. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 2 kwietnia 1680 r.

Sejmik zwołany przez króla Jana III w celu uchwalenia podatków na wojsko, uniwersałem wydanym w Warszawie 29 XII 1680 r. Akt tego sejmiku nie odnaleziono, z kolejnego uniwersału królewskiego, wydanego 15 V 1680 r. wynika, że nie doszedł do skutku (por. niżej).

1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 2 kwietnia 1680 r. do Lublina.

Rkp. APL, CL RMO 104, k. 336v–337 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował szl. Wawrzyniec Krasuski 18 III 1680 r.

[k. 336v] Jan III z Bożej łaski, Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a osobliwie w. senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu

⁶⁰⁸ Władysław Rej.

⁶⁰⁹ Dymitr Jerzy Wiśniowiecki.

⁶¹⁰ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

województwa lubelskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym. Uprzejmie i wiernie nam mili, że jeszcze dotychczas zasłużone wojsko za dawne ćwierci w zasługach swoich od uprzejmych i wiernych nie jest ukontentowane ani na przyszłe ćwierci, według dyspozycyjej wojska na przeszłej komisyyej lwowskiej uczynionej nie jest obmyślona zapłata, co wszystko uprzejmych i wiernych wm. na przeszłym sejmiku w dalsze odłożyliście czasy, przeto ad hunc effectum sejmik na instancyją uprzejmych i wiernych waszych złożyć i naznaczyć umyśleliśmy, jakoż składamy i naznaczamy na miejscu zwyczajnym na dzień 2 miesiąca kwietnia w roku terażniejszym.

Na który sejmik abyście uprzejmie i wiernie nam mili zjehawszy się podatki, tak in supplementum dawnych ćwierci, jako też na zapłatę przyszłych ćwierci to jest a prima maii roku 1679 zaczętych, ad proportionem tej części wojska, która się województwu uprzejmych i wiernych wm. ex generali [k. 337] repartitiones dostała, ultimarie uchwalili i postanowili gorąco żądamy, czyniąc to exemplo innych województw i ziem. Które gdy już nie tylko uchwały na to podatki, ale i niektóre już z pieniędzmi odprawują deputatów chorągwi do siebie naznaczonych, resztą uprzejmych i wiernych wm. warować prędkim skutkiem tej ochoty, w której dla odłożonych ex rationibus sejmików daliście się uprzejmości i wierności wm. uprzedzić. Jednak nie wątpimy, że uprzejmi i wierni waszmościowie nic nie omieszkacie i nie dopuścicie się nic w długiem oczekiwaniu zasłużonemu i zasługującemu się wojsku. A ten uniwersał nasz, aby tym prędej do wiadomości wszystkich doszedł, on po grodach, parafiach i innych miejscach zwyczajnych publikować rozkazujemy, który dla lepszej wiary ręką naszą podpisujemy, pieczęcią koronną stwierdzić rozkazaliśmy. Datum w Warszawie dnia 14 miesiąca marca roku Pańskiego 1680, panowania naszego szóstego,

Jan III Król.

LXVI. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 17 czerwca 1680 r.

Sejmik zwołany uniwersałem Jana III, wydany w Warszawie 15 V 1680 r.

1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 17 czerwca 1680 r. do Lublina

Rkp. APL, CL RMO 104, k. 336v–337 – oblaty; w grodzie lubelskim oblatował szl. Jan Mieleszkowicz 27 V 1680 r.

[k. 728] Jan III z Bożej łaski, Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a osobliwie w. urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim

rycerstwu województwa lubelskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie i wiernie nam mili, jako my do ugruntowania zupełnej tej Ojczyzny szczęśliwości, do oddalenia periculorum, które jakoby ex consequenti inferunt metum principali concurrimus voto et cura, tak kiedy uprzejmościom i wiernościom waszym, którzy przed tym od inszych [k. 728v] województw za insze odbieraliście palmam w dawnej in publicum ochocie subsistere widzimy; musi nas to niepomąłu angere, kiedy zasłużone wojsko nie próżnowaniem, ale prawie dawno ekspirowanych ćwierci dotychczas nie cieszy się zapłatą. Co niemniej uprzejmym i wiernym wm. movere powinno, ponieważ ta tylko sama partycja, która się uprzejmym i wiernym wm. przez asygnacje skarbowe i z generalnej repartycyje dostała, dotychczas oczekiwła żołdu, dla nieomylnych w województwie uprzejmym i wiernym wm. podatków, i nie wiedzieć quo fato niedoszłych kilku sejmików. Już tedy czwarty sejmik ad cum effectum uprzejmych i wiernych wm. złożyć umyśleliśmy, jakoż i składamy tym uniwersałem naszym na dzień 17 miesiąca czerwca blisko przyszły na miejscu zwyczajnym. Na który sejmik abyście uprzejmi i wierni nam zjehawszy się, necessarium publicum przedsięwzięli i podatki ex mente konstytucyje sejmu⁶¹¹ grodzieńskiego, tak na zapłatę dawnych ćwierci, jako i nowych a die prima maii roku 1679 zaczętych uchwalili, tak aby i asygnacje z przeszłej komisyje lwowskiej wydane wypłacone były, i zaś ta partycja, która się na województwo uprzejmie i wiernie wm. z generalnej repartycyje wojska dostała, gotowy bez borgu mogła odnieść żołd.

Gorąco żądamy amore communis patriae uprzejmych i wiernych wm. obligując, niewątpiąc, że tandem uprzejmych i wiernych wm. ten sejmik tak szczęśliwie i zgodnie odprawicie, że i zasłużonego rycerstwa tęskliwej do uprzykrzenia ekspektatywie, et nostro angori koniec zamierzycie. Ten zaś nasz uniwersał, aby tym prędzej do wiadomości wszystkich doszedł, on po grodach, parafiach i innych miejscach zwyczajnych [k. 729] publikować rozkazujemy. Na który, przy podpisie ręki naszej pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia 15 miesiąca maja roku Pańskiego 1680, panowania naszego 6,

Jan III, Król.

2. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie z 17 czerwca 1680 r.*

Rkp. 1. APL, KGL RMO 104, k. 973v–977; oblatą; w grodzie lubelskim oblatował ur. Stanisław Rozwadowski marszałek sejmiku 26 VI 1680 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 238–243 – kopia; **Rkp. 3.** BOssol. 217, k. 382–383 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 3278, k. 1–8v – kopia.

⁶¹¹ Chodzi tu o konstytucje sejmu w Grodnie z 1678 r.

[k. 974] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, na sejmik de modo contribuendi pro die 17 mensis iunii in anno praesenti 1680 za uniwersałem JKM p. n. m. zgromadzeni, na miejsce konsultacyjom naszym w Lublinie zwyczajne zjechawszy się, takowe de consensu omnium stosując się do prawa pospolitego i uniwersałów JKM postanowiliśmy sancita.

A naprzód jako to jest fundamentum naszego na ten czas sejmikowania, aby jako najskuteczniejsza wojsku do nas z komisyyej lwowskiej ex mente Reipublicae ordynowanemu obmyślona była zapłata, także pomienione wojska wzięwszy przed się repartacyją, ponieważ już w pięciu zaborgowaliśmy się ćwierciach, na wypłacenie tedy tych nowych zasług poborów 6 sine abiuratis tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej, do których ichm. duchowni de lege et solito more przykładają się powinni. Także podymnego sześcioro w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej iuxta obloquentiam legis podymnego pułpięta uchwalamy. Które to podymne tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej modo suprascripto postanowione iuxta tariffam anni 1663⁶¹² wydane być powinno, cum ea jednak clausula, iż ktoby się hac tariffa widział aggravatum mniejszą quantitatę dymów mając, aby mu in persona sui posesoris odprzysiąc się wolno było, cum ea specificatione siła mu nie dostaje dymów przydając to, aby ichm. panowie bracia rozrodzeni, którzy się post taryfam praefatam pobudowali, proportionē ducta przykładali się do drugich braci. In futurum zaś dla lepszego porządku cavemus fraterne sobie na przyszłym electionis deputatów [k. 974v] na Trybunał sejmiku, jeżeli podobne famalis contributionis uchwalimy podatki iuratam dymów constituere revisionem.

Do których egzakcyjej upraszamy w województwie lubelskim do poborów jm. pana Mikołaja Piotrowskiego, a do podymnego jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego, w ziemi zaś łukowskiej do poborów jm. pana Andrzeja Dembowskiego, a do podymnego jm. pana Marcina Jastrzębskiego regenta grodzkiego łukowskiego. Tymże ichm. panom egzaktorom, tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej salarium zwyczajne po groszu od złotego i kwitowe groszy 6 z całej wsi naznaczamy. A ta egzacyja poborów poczynąć się powinna a die prima augusti ad ultimam eiusdem kończyć się ma. Podymnego zaś a die prima octobris ad ultimam eiusdem currere powinna.

Więc kontrybucyją szeląznego na terażniejszy reassumimus rok, tedy nie tajne każdemu znając przeciwko województwu życzliwość i probatam

⁶¹² W BOssol., rkp. 217, k. 382 podano błędnie rok 1673.

dexteritatem jm. pana Tomasza Głuskiego, takrocznego szeląznego kontrahenta, który jako tak rok wielkiej życzliwości w aukcyjnej szeląznego pokazał dowód, tak i teraz tegoż podatku, gdy znaczną pozwolił aukcją słuszną meretur od każdego wdzięczność. Stosując się tedy ad consensum publicum upraszamy jm. pana marszałka koła naszego, aby z jm. doroczny eo nomine za summę złp 60 tysięcy spisał kontrakt. Co fidei et dexteritati jm. pana marszałka koła naszego committimus. Które to szelązne, a die prima iulii zaczynające się, die ultima iunii in anno 1681 kończące się pomieniony jm. pan kontrahent od wszelakich likworów, [k. 975] to jest od win i petercymentów, miodów, piw i gorzałek, iuxta sonantiam et mentem constitutionis anni 1676 wybierać i one przez cztery raty ichm. panom deputatom wojskowym na zapłatę oddawać anticipando każdy kwartał tenetur. Pierwszą jednak ratę in instanti przy spisaniu kontraktu wyliczyć ma, do którego szeląznego egzakcyjnej żaden z posesorów i dziedziców interesować się ani przeszkadzać nie powinien, ani win wszelakiego rodzaju, także piw, gorzałki i wszelkich napojów pod swoją protekcyję brać, albo swym imieniem cudzych zaszczycać nie powinien. A to stosując się do tejsze wzwyż mianowanej anni 1676 konstytucyjnej et rigorem eadem constitutione na retentorów interpositum i owszem fraterne sobie przyrzekamy i pozwalamy po wszystkich miasteczkach i wsiach szlacheckich, królewskich i duchownych, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej gdziesiękolwiek zwyczajne odprawują szynki. Habita jednak ratione rozrodzonych braci, którzy nie na szynk, ale na potrzebę swoją domową warzą piwa, aby in oppressione od panów sukkolektorów nie byli, pomienionemu jm. panu kontrahentowi naszemu albo sukkolektorom jm. sine omni haeredum et posesorum impedimento sub rigore in constitutione superiori specificata administrować, wybierać i komu chcieć per plus offerentiam arendować et secundum velle suum ordynować. Retentores zaś per processum fisci et militarem executionem do rąk najprędzszego oddania podatku tego cum adminiculo officii adigere, tak aby jako najskuteczniejsza ichm. panom wojskowym stała się satysfakcja.

Z tego zaś szeląznego [k. 975v] pierwszej raty jm. pan kontrahent na traktament ichm. panom wojskowym deputatom teraz na sejmiku naszym przytomnym zł 3000 (których dispartite jm. panu marszałkowi koła naszego zlecamy), wyliczyć ma. Jm. panu Aleksandrowi Dydyńskiemu z niewoli sześćioletniej tureckiej za łaską Bożą powróconemu chcąc subvenire braterskimi afektami naznaczone zł 300, jm. panu Adamowi Szaniawskiemu pisarzowi grodzkiemu łukowskiemu, ponieważ nad kontrakt szeląznego generalnego ex calculatione patuit sumy złp 748 i groszy 21 na asygnacyję skarbową wydał. Tudzież ichm. ojcom jezuitom lubelskim per antierius

laudum za zbudowanie nowego browaru zł 600 defalkował zapłacić naznaczamy.

A że jm. pan Głuski pomieniony szeląznego kontrakt znaczną ex anterioribus laudis suppledo dawniejsze defekta szeląznego erogavit sumę, przez co ichm. panom wojskowym do nas z asygnacjami z komisyyj lwowskiej ze skarbu ordynowanym sufficiens nie mogła być od jm. pana Jana Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego, poborcy województwa lubelskiego satysfakcja. In super tenże jm. pan komornik egzakyjej swojej przez conflagrata i niewydane a personis spiritualibus subsidii charitativi niemałe pretenduje defekta, tedy my succurrendo jm. cokolwiek realnych in iudicio fiscali deducet defektów ex moderatione eiusdem iudicii wszystkie defekta, tak szeląznego, jako i czopowego zatrzymane ichm. panom wojskowym supplere ante omnia zlecamy asygnacją, aby ichm. jako najprędzej należyte swoje od [k. 976] jm. pana komornika odebrali ukontentowanie, a osobliwie Króla JM i królewicza jm.

Niemniejszy i w tym województwu accedet pożytek, kiedy czopowe po miastach i miasteczkach szlacheckich, królewskich i duchownych reassumimus, do którego czopowego upraszamy jm. pana marszałka koła naszego, aby jm. z jm. panem Tomaszem Kiełczewskim podstarościm grodzkim lubelskim za sumę 12 tysięcy kontrakt doroczny spisał. A to czopowe poczynać się ma die 11 ianuarii in anno praesenti, powinno zaś die 10 ianuarii in anno futuro 1681 kończyć się, cum ea jednak conditione, aby jm. pan kontrahent in instanti za pół roka na zapłatę wojsku wyliczył pieniądze, residuum zaś in decursu każdego kwartału, i żeby panowie posesores miast, miasteczek temuż jako przed tym trzymając kontraktami płacili. A ponieważ, że częste z podatku czopowego dzieją się dyspartycyje, tedy to sobie praesenti laudo de unamini cavemus consensu, aby żadne prywatne asygnacyje w tę czopowego nie wchodziły kontrybucją, ordynując tylko na szczególną wojska zapłatę.

Więc że ichm. panowie wojskowi deputaci de praecedentia wydawania sobie zasług między sobą concurrunt, którą uważywszy między ich. precedencyją praesenti sancimus laudo, aby począwszy od pierwszej husarskiej Króla JM chorągwi, iuxta proportionem koni i sumy, każdą przychodzącą sumą od ichm. panów egzaktorów naszych dzieleni byli. Do tegoż podziału i zapłaty regiment jm. pana generała majora Łąckiego⁶¹³ insimul należeć ma.

Sady fiskalne, tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej, do przyszłego electionis deputatów sejmiku in eadem forma et praerogativa konserwujemy. Sól suchedniowa, ponieważ conatu ichm. panów

⁶¹³ *Elias Jan Łącki.*

dystrybutorów windygowania i odebrania na województwo zostaje, tedy ichm. za tę [k. 976v] podziękowawszy usługę, dystrybutę onej a prima iulii ad ultimam augusti naznaczamy, zachowując teje soli różnym zakonom iuxta obloquentiam anteriorum in toto laudorum donatywy.

Jm. pan Remigian Uniszowski znacznie przez utonienie ładownej szkuty ręką Boską dotknięty, na przyszłym electionis deputatów sejmiku in desiderio suo w pilnym ma być respekcie. Uważając przy tym znaczne temi czasy zrujnowanie jm. pana Krzysztofa Dzierżka, brata naszego, tedy subveniendo jm. defectibus od wszystkich tak przeszłych ab anno 1679, jako i terazniejszych podatków communi omnium consensu uwalniamy.

A że nam tak ichm. panowie kontrahenci szeląznego, tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej in medio nostri uskarżają [się] na wielu ichm., którzy podatki uchwalone zatrzymując, onych nie wydają, a przez to satisfactionem ichm. panom wojskowym tamują, tedy my, chcąc jako najprętszą i najskuteczniejszą ichm. uczynić satysfakcją, praesenti stringimus laudo, aby ichm. panowie egzaktorowie et contrahentes nullo habito respectu personarum, etiam spiritualium, urgeant nad ichm. pany retentorami, tak dawniejszymi, jako i terazniejszymi i przyszłemi, executionem. W też egzekucją includuntur retenta winiarzów jm. panu [Adamowi] Szaniawskiemu pisarzowi grodzkiemu łukowskiemu per processus winne iuxta decreta et anteriora lauda.

Nie chcąc deesse afektami naszymi jako ichm. braci, tak i ludziom różnego stanu przez ogień ręką boską dotkniętym, onych praevia cognitione iudicii fiscalis et iuramento ad normam legis od podatku uwalniamy. Bychawa i w Suchodołach sors jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego w poborach i w podymnym osobliwy meretur respekt. [k. 977] A że w ziemi łukowskiej jm. ksiądz Okniński, a przeszły komornik ziemski łukowski ex sensu laudi wziął był na reperacyją tak ziemskich, jako i grodzkich ksiąg specificatam in laudis summam zł 500, tenże in exactione sua jako i jm. pan Grochowski vicesgerent grodzki łukowski in residuo egzakcyi swojej non satisfacit województwu, tedy upraszamy ichm. panów sędziów fiskalnych, aby ichm. tak dawniejszych jako i terazniejszych chcieli jak najskuteczniejszymi przycisnąć dekretami ad satisfactionem, na przyszłym zaś sejmiku po tych wszystkich kalkulacyjach inforabunt nas ichm. panowie sędziowie fiskalni.

Które to wszystkie punkta unanimi consensu postanowione, upraszamy jm. pana marszałka koła naszego, aby solito more ad acta grodu lubelskiego ręką swoją podpisawszy podał. Działo się w Lublinie dnia 17 czerwca miesiąca, roku Pańskiego 1680. Stanisław Rozwadowski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXVII. Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1680 r.

*Sejmik został zerwany, DTK, cz III, s. 156; zob. też instrukcja na sejm z sejmi-
ku w Lublinie z 3 grudnia 1680 r.*

LXVIII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 3 grudnia 1680 r.

*Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III wydanym w Jaktorowie 22 X 1680 r.,
w grodzie lubelskim oblatował szl. Karol Iżycki 8 XI 1680 r., APL, CL RMO 104,
k. 1639v–1640. Druk: ASWK, t. IV, s. 128–129; ASWPK, s. 215–216 – tu z datą
24 X 1680 r.*

1. Instrukcja posłom na sejm z sejmi- ku w Lublinie 3 grudnia 1680 r.

Rkp. 1. APL, KGL RMO 104, k. 1824–1840v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował ur.
Tomasz Kielczewski cześnik łukowski i podstarości lubelski, marszałek sejmi-
ku, 23 XII 1680 r.;
Rkp. 2. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 243–268 – kopia.

[k. 1824] Instrukcja ichm. panom jw. jm. panu Karolowi z Żurowa
Daniłowiczowi podskarbiemu nadwornemu koronnemu, lubelskie-
mu, parczewskiemu staroście, jm. panu Aleksandrowi na Drzewicy
Drzewickiemu podstolemu lubelskiemu, jm. panu Kazimierzowi Widlicy
Domaszewskiemu staroście łukowskiemu, posłom województwa lubel-
skiego na sejm ordynaryjny pro die 14 ianuarii w roku przysłym 1681
złożony, na sejmi-
ku przedsejmowym die decembris 3, za uniwersałem
JKMci i instrukcją w Lublinie odprawionym podana.

[k. 1824v] A naprzód, gdy nie tylko województwo nasze, ale wszystek
polski świat na oko to widzi, iż i między ściśnionymi zawa-
dami fluctuat Ojczyzny naszej nawa, i lubo burzliwemi przeciwno-
ści et publicae ege-
statis wichrami rzucana, i ostatniemu bliska niebezpieczeństwu zostawa,
przecie jednak zguby i zatopu swojego inter scopulos et syrtes szczęśliwie
dotąd uchodzi, a w ostatku i teraz inter Scyllam niebezpiecznej wojny et
Charybdim niestałego pokoju ma dosyć czasu deliberandi, jako by się ku
miłej kiedykolwiek malacyjej Styrem consili publici wykierować mogła.
Tym większe i gorętsze winna dzięki i wdzięczności swoje najwyższemu
ziemi i morza Panu, który imperavit ventis, aby jej nie pogrążyły dotąd.
Dlategoż antiquo more od błagania Majestatu Boskiego i wezwania Ducha
Świętego łaski przyszłe zaczynając sejmowanie, tam i swoje i nasze vota
nuncupabunt ichm. panowie posłowie, a tak winne tej wszystkich spraw
ludzkich Cynozurze oddawszy ukłony, z podobną tej wdzięcznością uda-
dzą się do Najjaśniejszego Majestatu mądrego tejsze nawy nauclera JKM
p. n. m., przyznając, że za roztro-
pnym steru jej przez niego kierowaniem,
[k. 1825] zdzieramy się z tak wielu szkodliwych wiecznego stonienia ha-
ków, uchodzimy bliskiego przełamania się niebezpiecznych prądów i tak

wiele pomijamy ledwie uchronnych ostatniego rozbicia i naufrag scopulos. A za tym z należytą tak wielkiej dobroczynności wdzięcznością oświadczą się jako najdoskonalej. W nagrodę zaś tego życia i fortuny nasze, pro incolumitate majestatu Jego być poświęcone deklarują oraz uniżoną ingeminabunt supliki, aby nieupuszczając z umiejętnej ręki swej rudla tego i na czas dalszy raczył ku pomyślnemu publice felicitatis portowi dyrygować tot periculis quassatam i znacznie nadwerężoną Ojczyznę, z którą wdzięcznością, podziękowaniem i supliką, aby tym skuteczniej explikować się mogli nie tylko privatim z osób swoich, ale et publico ore dyrektora swego, do elekcyjnej jego najpilniejszej przystąpiwszy, exequi conabuntur.

[k. 1825v] Niemniej merenti wielkiego podziękowania ichm. panowie hetmani nasi, wielce moiści panowie, których czułe do zachowania całości Ojczyzny przezory odważne w kampaniach, osobliwie terażniejszej, ku zatrzymaniu i zatamowaniu imprez nieprzyjacielskich w osobach swoich własnych wyświadczone fatygi i prace są całej na oko widome Rzeczypospolitej. Upraszamy ichm. panów posłów, aby winną przy niskim podziękowaniu jako sami privatim, tak wspólnie i z innymi ichm. pany posłami adesse chcieli wdzięcznością i zaraz uniżoną prośbą, aby zaczęte w ratunku Ojczyzny, tak consilio, jako odważnymi czynami solitudines indefesso prosequi raczyli studio et opere.

Więc że świeżą sejmu grodzieńskiego konstytucyją przysięga ichm. panom marszałkom poselskim, tudzież i ichm. panom deputatom do konstytucyjnej praescripta ex consensu ordinum postanowiona jest, staną przy prawie tym ichm. panowie posłowie i żeby ad executionem przyszła w wykonaniu przysięgi przez ichm. pana marszałka, jako zaś po tym i ichm. panów deputatów serio instabunt. Do zatrzymania zaś unanimittis między sobą animorum et votorum i ten przed się bierze województwo nasze sposób, gdy ichm. panowie posłowie et rationem aequalitatis biorąc w tak trudnych ratowania Ojczyzny materiach i sami przysięgę wykonają i na potym, aby ichm. panowie posłowie przysięgali na sejmach et lege to praecautum było obstringimus w tym fide[m] [k. 1826] ichm. panów posłów naszych.

Dowód i to jest nieporównanej JKM p. n. m. łaskawości, że uważwszy ex specula najjaśniejszego tronu swego, wszystkie, lubo trudnej wojny lubo niebezpiecznego pokoju, incommoda i nam jednak też uważać i coby się bardziej ex re Reipublicae widziało, to sobie brać pozwalać miłościwie raczy. Certabunt tedy w tej mierze ichm. panowie posłowie należytą wiernym poddanym powolnością, z tą więcej niż ojcowską JKM p. n. m. dobrocią i tak trudną optionem reciproce przy powtórzonym podziękowaniu przeczonemu JKM majestatu rozsądkowi permittent, a w obranej zaś którejkolwiek z tych dwóch proponowanych rzeczy, znosząc się do

mediis conservandae Patriae ze wszystkimi stanami Rzeczypospolitej mieć będą, omnimodam iniunctam województwa naszego, facultatem sancienti wszelaką jej obronę. To jednak generalne we wszystkich sejmie tego materiach i okolicznościach mając mocy swojej ograniczenie, ne quid libertas i terażniejsze status Rzeczypospolitej postanowienie, vel in minimo detrimenti patiat, i żadnego takiego non admittent sposobu, któryby najmniejszą wolności et status immutationem miał redolere. W czym fide, honorem et conscientiam ichm. obstricta esse volumus.

Największej do zaszczytu i obrony ojczyzny, [k. 1826v] ile przy tak wielkich potężnego nieprzyjaciela impetach, bierze przed się województwo skutek pospolite ruszenie. Aby przykładem przodków naszych, którzy nie tylko każdemu nieprzyjacielowi odpór, ale i szeroką granicę tej Rzeczypospolitej straszną u całego świata dzielnością i męstwem rozprze-strzeniać zwykli, zniosą się w tym ichm. panowie posłowie z innemi województwy i to ultimum do ratunku Ojczyzny prawie upadającej azylum wezmą przed się, supremo JKM p. n. m. arbitrio i ojcowskiemu przezorowi w ręce jego i do ratunku nas zupełnie oddawszy przedsięwzięcie. Starać się o to jednak będą, aby reasumowawszy dawne o pospolitem ruszeniu i porządku onego prawa i konstytucyje jako najlepszy ściągnięcia się onego był opisany i ordynowany porządek, gdyż horret jeszcze województwo nasze wspomniawszy nad świeże pod Gołąb i Lublin pospolitego ruszenia ściągnięcia i obozy. Każdy z nas nie tylko osoby swoimi, ale ex facultatibus stawać do obrony Ojczyzny ma cavendum jako najostrzej lege publica. W czym i z innymi województwy elaborare zechcą ichm. panowie posłowie.

Jako jednak to ostatniej obrony antemurale pospolite ruszenie być musi, tak gdy z obrady stanów Rzeczypospolitej do aukcyjnej wojska przyjdzie, najprędszy sposób widzimy w podniesieniu [k. 1827] pocztów pod chorągwiami, taż jednak aukcyja do zapłaty według dystrybuty po województwach ordynowana być ma, w czym wspólnej ze stanami Rzeczypospolitej zgodzie conferent ichm. panowie posłowie.

Wyprawa piechot i ordynacyja regimentów, ponieważ przez zaciąganie dopiero ludzi i werbunki tak prędko na porę wojenną i w samą kampanię wystawiona aby być mogła rzecz się zda trudna, tedy usum to województwu aby z łańców województwa każdego, nie pieniędzmi, ale ludźmi gotowymi ze wszystkich pro facultatum quantitate i ordynacyjej łańców, moderunkiem i prowiantami lubo z województwa każdego wyprawa była, lubo też do gotowych regimentów ludzie ordynowani, tak żeby zawsze supplement defectu ludzi, gdzieby się pokazał z tychże łańców i wyprawy być mógł. Co do dalszego porządku proponent ichm. panowie posłowie.

W zadłużonej już zasłużonemu wojsku i dalszego dłużenia się ująć nie mogąc Rzeczypospolitej, iż bez podatków podobno obejść się nie można będzie, suplikować w tej mierze będą ichm. panowie posłowie do JKM et implorabunt braterskiej kompasyje u innych województw, aby nas zrujnowanych tak od nieprzyjaciela, jako też (a znać i ciężej) od przyjaciół przez obozy swoje i dotąd przez sterilitatem glebae i małą liczbę colonorum [k. 1827v] przyjść do siebie niemogących niepociągali do różnych z sobą podatków, których sors iniqua bardziej niżeli ich afflexit. Zaczym choć połową tego, coby ad proportionem ich na nas przypadać miało, kontentować się chciały instabunt, a jako tam zaś przez deklaracyją swoją postąpią sumę.

Ponieważ modi contribuendi brane do braci samo nam tylko sejmików zatrudnienie, a snać i difidencyje między obywatelami rósć zwykło, dla tegoż na wypłacenie sumy postąpionej nowo nam przez podymne i osiadłości tariffam propriis in persona sua panów i dziedziców podczas quarel, iuramentis sub triplici alias starej kwoty na wieś i dobra swoje przychodzącej, exolutione evincendam przyniosą i osobliwym ichm. panowie posłowie obwarują prawem, abyśmy aequaliter z dóbr naszych wszyscy pociągać mogli. A w tymże prawie zaraz i modum subveniendi tym, których by Pan Bóg plagą ogniową dotknął opiszą, in aequilibrio trzymając compassionem nad uszkodzonymi, tak w pogorzeniu domów, jako depositiorum zboża i fortun, tudzież i nad trudnościami całego województwa respectum czasu praefiksyją opisawszy. Szeląznego przy tym z rąk województwa brać nie dopuszczą i owszem cursum jego w [k. 1828] województwie naszym jako najostrzej opiszą, względem których podatków jako laudorum województwa approbationem, tak i sądów fiskalnych privilegia tam obostrzą authoritatem.

A że z ceł generalnych wielką stan szlachecki w wybieraniu ich dobrą monetą solo privatorum tylko commodo cierpi od egzaktorów po komorach opresyją, serio instabunt ichm. panowie posłowie, aby cła te zniesione były i każdy administrator komory ad instantiam cuiusvis laesi w Trybunale Koronnym ex speciali registro odpowiadał et in futurum szlachcic possessionatus, a przy tym i przysięgły, ordynowany na komorach zostawał. Z przeszłych zaś tychże ceł egzakcyje aby ichm. pan podskarbi wielki koronny, osobliwie ciż administratorowie lubo też et contrahentes quam solidissimam oddali calculationem i quantitate egzaktorom in faciae Reipublicae, iż na żadne swoje pożytki sum wybranych nie erogowali ani przy kontraktach na żadne largicyje albo rękawiczne wydawali, ale wybrane zupełnie na potrzeby Rzeczypospolitej wypłacili i w niczym Rzeczypospolitej w wypłaceniu nie uszkodzili iuramento comprobent, serio o to instabunt ichm. panowie posłowie.

Walog monety w instrukcyjej JKM proponowany, ponieważ w tej Rzeczypospolitej [k. 1828v] nieszczęśliwości do inszego reduci nie może, już super cursum onego pozwolą ichm. panowie posłowie. To jednak in securitatem privatorum lege publica praecavere starać się będą, aby creditores, którzy ex antiquo mając sobie dobrej monety contractibus, do płacenia praescripto non obstante contractus conditione, ponieważ in publica calamitate każdemu eandem ferre et pati aequum est. Sumy, tak na wyderkaftach zostające, jako i inne jakiegokolwiek in bonis haerentes valore praesentis monetae currentis odbierali.

Artyleryja, jako summum et maximum robur obrony Rzeczypospolitej, aby w jako największy porządek wprowadzona była inibunt media z całą Rzeczypospolitą ichm. panowie posłowie. I zaraz spytają się, jeżeli pewne dzierżawy i starostwa na tę artyleryję prawem i konstytucyjami ordynowane, albo raczej pensyja z nich dochodzi na spezy artyleryjej, i jm. pan generał artyleryjej, ponieważ dotąd z ekspens Rzeczypospolitej nie czynił kalkulacyjej instabunt ichm. panowie posłowie, aby one in facie Reipublicae praevia eiusdem calculationis iuramenti comprobatione uczynił.

Nie mniej interest Reipublicae, aby względem furmanów słuszna stała dyspozycja, którą jako JKM w instrukcyjej swojej proponuje, tak inites cum [k. 1829] Republica mediis pokornie upraszać będą, aby łaską swoją pańską lubo ex quibusvis vacantibus lubo innemi sposobami, rzetelną na nich kazał ordynować ekspensę, do których erogowania zda się być słuszna województwu, aby komisarz a Reipublicae przysięgły ordynowany był.

Magazynów od JKM proponowana ordynacyja, jako wielce ad conservationem ludzi, zwłaszcza regimentowych potrzebna jest, tak conferent ichm. panowie posłowie de mediis postanowienia, a najlepszy by się zdał, gdyby ichm. panowie pułkownicy regimentów z części lenungów obmyślać je chcieli, potrącając to zaś ludziom regimentów swoich. Suma zaś 120 000 zł na też magazyny przez Rzeczypospolitą ordynowane gdzie jest et in quos usus obrócona jest exquirent rationes ichm. panowie posłowie, i jeżeli one na prywatne largicyje przeciwko wyraźnemu prawu jm. pan podskarbi wielki koronny ordynował, aby de proprio zapłacił serio instabunt ichm. panowie posłowie.

Wielkie w tym dobra nasze szlacheckie, ale i JKM i Rzeczypospolitej cierpią uciążenie, że ichm. duchowni, nie czyniąc dosyć sancitis publicis i uchwałom podatków na sejmie votorum unanimitate postanowionych, aequalitater z nami pociągać nie chcą, i owszem od płacenia onych różnymi processibus et interdictionibus zakładając się uchodzą, przez co w uchwalonych deklaracyjami podatkach wielkie defekta, a zatym i zasłużonemu wojsku winne zasługi zatrzymywać się i województwa defekta te wielce

suplementować muszą. Obstabunt serio ichm. panowie posłowie [k. 1829v] nasi i do żadnych deklaracyji podatków nieprzystąpią, póki ichm. księża biskupi, jako i publicznemu prawu, tak osobliwym na komisjach lwowskiej i sandomierskiej danym deklaracyjom, dosyć nie uczynią i podatków retenta, osobliwie pogłównego od duchownych przychodzącego, wydać nie rozkażą. I owszem, naszych ichm. panów zelo amoris patriae conservatione chwały Boskiej i kościołów Jego Świętych zagrzeją ichm. panowie posłowie, żeby w tak ciężkim upadającej już prawie Rzeczypospolitej terminie, bratersko z nami nie tylko de mediis ex consilio do poratowania jej chodzić raczyli, ale też i osobliwą na zaszczyt et oppugnaculum defensyi miłej Ojczyzny z intrat dóbr swoich na zapłatę wojsku subvenire chcieli.

Zapłata wojsku, jako już po województwach przez komisją lwowską ordynowana jest i rozebranie chorągwi i regimentów postanowienie, tak aby się już do skarbu nie wracało jako najpilniej przestrzegać będą ichm. panowie posłowie. Iż zaś województwo nasze tąż dystrybutą i rozdziałem wielką nader ludzi i nad przeszlą także płacenia w województwie proporcją jest przeładowane i uciśnione, wniosą to ichm. panowie posłowie et proponent statibus Regni, że tej taryfie płacenia (ile gdy od pogłównego, jako abominabilem exactionem abhorret województwo i ichm. panom posłom pozwalać nie zleca), nie może korespondować ludziom do województwa ordynowanym. Dojrzą przy tym ichm. panowie posłowie, aby uchwalone [k. 1830] na zapłatę wojsku przez województwa podatki na żadne prywatne ekspensa i largicje nie obracały się, gdyż dosyć już jasna rzecz jest jako przez komisye i Trybunały Skarbowe wielce w ekstraordynaryjnych ekspensach szkodzi Rzeczpospolita. I gdy już jest rozebrane po województwach do zapłaty wojsko, na żadne komisye i Trybunały nie pozwolą ichm. panowie posłowie, oprócz że Trybunał Radomski według dawnych praw reasumowany będzie.

Correctura Trybunału Koronnego, jako wielkiej potrzebuje całej Rzeczypospolitej deliberacyjej, tak gdy na ten czas ile w zachodzących na Rzeczpospolitą innych okazyjach, nie widzi województwo rzetelnej do traktatu tego sposobności, szczęśliwшему da Bóg ichm. panom posłom proponować zleca to czasowi. O to jednak uprasza ichm. panów posłów, aby serio instare et statibus Reipublicae proponere raczyli, żeby na ten czas ulteriore correctionem sądów tych zatrzymawszy, dawną od przodków naszych tego parlamentu dosyć szczęśliwie postanowioną ordinationem wzięli przed się i Trybunał Koronnego ordynacją anni 1670 lege publica zniósłszy, ad methodum dawnymi konstytucyjami et ordinationibus praescriptam reducere chcieli. W czym jednak z innemi województwy korespondować ichm. panowie posłowie będą. Regestrów jednak circumscriptia i innych antiquae ordinationis terminos et causarum cursus,

a osobiwie aby registra takowe w ręku i dyspozycyjej ziemstwa zostawały i nienależyte w tych registrach sprawy, które sub praetextu violatae securitatis in dispositionem [k. 1830v] et disiudicationem iurium przycho-
dzą, nie tylko sądzone, ale i wpisywane nie były, aby quam rigorissime
lege publica determinata et ordinata była, wielce w tym przestrzegać będą
ichm. panowie posłowie.

A że nad dawne a wyraźne prawa i konstytucyje jako Trybunały
Koronne w nienależyte sobie taksy, które tylko starościńskim i wojewo-
dzińskim należą urzędowi, ingerere się zwykli, tak znowu ichm. panowie
marszałkowie trybunalscy przeciwko wyraźnemu konstytucyjom egzakcy-
ją foraliorum z wielkim ubogich ludzi uciążeniem uzurpują sobie, staną
ichm. panowie posłowie przy dawnych prawach i konstytucyjach o rea-
sumpcyją onych prosząc, quam rigidissime cimscriptionem, tak na
taksy jako najbardziej ciężkich egzakcyi urgeant i zaraz przestrzegą tego,
żeby egzakcye te nie tylko na jm. pana marszałka, a pogotowiu na panów
instygatorów, których niezwyčajna po sześciu tymi czasy inolevit poda-
wania od ichm. panów marszałków i od ichm. księży prezydentów praxis
vetantibus legibus nieszły, i owszem dawnym przychylając się zwyczajom,
żeby tylko dwóch panów instygatorów, którzy by ipso salario od izby so-
bie naznaczonym kontentowali się, było. Więc że się nageściło w mieście
Lublinie i innych nad wszelaki zwyczaj privatarum personarum, tychże
foraliorum egzakcyi i w tym desudabunt ichm. panowie posłowie, żeby
egzakcye te na kogo z dawnych zwyczajów iść mają i powinny lege publi-
ca rigore incontravenientes interposito praescribantur.

Jako dawne prawa, a osobiwie konstytucya anni 1635 de [k. 1831] com-
positione inter statum, tak też i świeżo na sejmie grodzieńskim postano-
wione świętobliwą inter statum stanęły intencyją, aby rozróżnione statuum
saecularis et spiritualis jurysdykcye et tandem totali Rzeczypospolitej
componenti decissione, proponent to ichm. panowie posłowie statibus
Regni i promovere zechcą, aby tak względem dziesięcin, jako i wyderka-
fów status saecularis do sądu duchownego nie był pociągany i względem
tychże dziesięcin totaliter całej Rzeczypospolitej in solutione et exdecima-
tione pro veteri et antiquo usu iuxta breve Apostolicum stanęła decyzyja.
A przy tym i względem poborów, do których ex vi exdecimationis ab an-
tiquo status spiritualis należał, do czego przykładać się powinni per le-
gem publicam decidatur. Że zaś contrarium legis et eiusdem constitutionis
1635 et contra breve Apostolicum ac praescriptum jego in compositione
ab antiquo dziesięcin in contrarium postawały w Trybunałach Koronnych
dekreta, te aby kasowane były i kontrakty ex antiquo usu observare in in-
tegrum restituantur dojrzą tego ichm. panowie posłowie.

Nie mniejszą i w tym cierpi stan szlachecki fortun i substancyji swoich iacturam, gdy w registrze compositi iudicii o substancyje ex cognitione iurium sądzić się musi, względem czego już i sejmu grodzieńskiego aby registr ten compositi iudicii w Trybunale Koronnym zniesiony był, stanęła [konstytucja]⁶¹⁴. Która aby na terażniejszym sejmie reasumowana i totaliter conclusa była, starać się omnimode będą ichm. panowie posłowie.

Starać się musiało województwo nasze [k. 131v], kiedy po sejmie grodzieńskim względem pewnych konstytucyi in facie Reipublicae nietraktowanych, a in volumen legum wpisanych od od jm. pana kanclerza koronnego⁶¹⁵ wyszły na sejmiki przestrogi i lubo jako po inszych województwach, tak i od naszych ichm. panów posłów na ten czas pozachodziły przeciwko niektórym protestacyje, zlecamy to jednak ichm. panom posłom naszym, aby wprzód z jm. panem kanclerzem wielkim koronnym, naszym mości panem, serio expostulare chcieli, aby pro munere officii jako przezorny pieczętarz o konstytucyjach tych, które by non ad mentem statuum wpisane były deklarował. Jm. pan marszałek zaś sejmowy i ichm. pany deputaty do konstytucyi ordynowanemi, aby reddant rationem wydanych extra tractatum publicum konstytucyi, poprą tego ichm. panowie posłowie.

Pretia rerum, a zwłaszcza w tej nieszczęśliwości Ojczyzny naszej, gdy a libitu panów kupców wszelkich towarach, które et in summum kupujących luxum do Korony wprowadzają, a zaś w ceny wielkie i przedaży podnosząc wszystkie pretia rerum dependimus jako in immensum poszły, każdy z dotknięciem uszczerbku siebie samego widzieć musi. Usilnie upraszamy ichm. panów posłów, aby in spem u Rzeczypospolitej jakoby informowane tylko prawa dawne i świeże ad constituenda eadem stawaly, ale jako najprędzej ad executionem i dawniejsze i teraz świeże da Pan Bóg z sejmu terażniejszego [k. 1832] przyszły i jako najlepszym sposobem opisane były, gdyż przez to wiele Rzeczypospolita widomie niszczeje. Lex przy tym sumptuaria gloriosa przodków naszych memoria postanowiona, opisana i rigorissime trzymana upraszamy ichm. panów posłów, aby one quam strictissime promować raczyli jakoby znowu reassumantur et rigoris interpositione praescribantur, gdyż podobno pozwalając sobie każdy et extra statum suum bierzemy vindictam et extenualis rebus nostris, że strzeż Boże i dalej extenuabimur.

Największy to jest fundament prawa i wolności naszych primum et principale, aby sejmowa powaga Maiestas et autoritas całej Rzeczypospolitej zostawała circa suam immunitatem. A że przeciwko temu exorbitatum, gdy marszałkowie poselscy i deputaci do konstytucyi, którzy actorum

⁶¹⁴ Słowo opuszczone w KGL, występuje w kopii AAL, s. 114.

⁶¹⁵ Jan Wielopolski.

suorum sejmowi samemu oddawać rationem powinni i sejmy same in cognitione konstytucji wchodzić mają in ius vocanti, jako się teraz noviter po sejmie grodzieńskim stało, gdy fides jm. pana marszałka poselskiego⁶¹⁶ novo et praeiudicioso exemplo do Trybunału Koronnego ewokowana i strasznemi kondemnatami aggrawowana została. Że tedy convellitur summum ius et cardinale sejm, którego prima potestas et suprema i in-sze wszystkie iurysdykcje od niego dependentes, starać się będą ichm. panowie posłowie ex hoc novo casu o prawo wyraźne, i aby takowe kondemnaty otrzymane nie tylko wagi swojej nie miały et condemnatis nie szkodziły, ale żeby z Trybunału, z grodu relacje, gdziekolwiek są znane eliminowane były i w tym osobliwym prawem stanęła circumspecta jako ichm. panowie marszałkowie sejmowi by cokolwiek extra sancita publica in volumina [k. 1832v] wpisywać pozwolili sobie, nie w Trybunałach, ale na sejmie ante omnia odprawować ex officio sui rationem oddawali.

Do jakiegokolwiek na ten czas Trybunału Koronnego melioracji przyjdzie, nic droższego ile habita ratione aequalitatis nie widzimy, gdy ichm. duchowni na Trybunał Koronny ad normam elekcyjnej po województwach aż w czwarty rok obierani będą, zlecamy ichm. panom posłom osobliwie w tym promocyjnej. Patrimonia dziedziczne ziemskie ichm. duchowni zwykli per testamenta notabilibus legatis onerować, a przez to cum diminutione servitii bellici dobra ziemskie a statu aequi alienować. Co iż się in fraudem legis et constitutionis dzieje, reasumując statut i konstytucje świeże, o takowych testamentach opisane, aby nie tylko testamenta takowe, lecz i dekreta in quocunque foro et subsellio do tych testamentów ferowane kasowane były, instabunt et lege cavebunt ichm. panowie posłowie.

Reasumować dawne prawa i konstytucje o sprawach deputackich w Trybunale przypadających, i w tych wszystkich z którychkolwiek bądź ordynowanego, bądź taktowego przypadających. Ma być wedle prawa remissa ex quo iudex zwłaszcza gdyby obydwu, tak aktor, jako pozwany, deputatami w tymże sądzie byli. Wszystkie dekreta, procesa, kondemnaty przeciwko tymże w podobnych okazjach ferowane otrzymane, aby kasowane były. To się ma rozumieć, gdyby ojciec albo syn w Trybunale zasiadał, tudzież brat rodzony, mąż albo tutor w sprawach ojcowskich, synowskich, braterskich, żoninych, pupillorum et subditorum, takowych remissa powinna iść.

Jw. jm. pan podskarbi wielki koronny⁶¹⁷ extraordinarius ad Serenissimum et Christianissimum Galiarum et Navariae Regem ablegatus publicae et privatae na dworze tamecznym negotiationis suae, aby

⁶¹⁶ *Franciszek Sapieha.*

⁶¹⁷ *Jan Andrzej Morsztyn.*

na sejmie uczynił relacją i jeżeli co więcej nad [k. 1833] instrukcją et dignitatem charakteru swego pozwolił sobie, ut reddat rationem wszystkiego instabant ichm. panowie posłowie.

Nobilitacje jako pro bene meritis każdemu największe są gratitudinis dokumenta, tak gdy JKM w instrukcyjej swojej dobrze zasłużonych w Ojczyźnie kawalerów proponować raczył, tudzież i ichm. panowie hetmani zasłużonych dobrze żołnierzy nam prezentują, non deerunt ichm. panowie posłowie i pozwolić i succurere promocyją każdemu dobrze zasłużonemu.

Przy tym, gdy desideria i instancje województwa naszego na sejm przeszły grodzieński ichm. panom posłom podane effectum instancji naszej nie wzięły, upraszamy ichm. panów posłów, aby serio promować, ile w zaleceniu do tegoż klejnotu szlachectwa jm. pana Franciszka Ferentiniego w różnych przedtym kampaniach dość zasłużonego et meritum, ale jeszcze et merendi biorącego intencją. Tudzież i jm. pana Kazimierza Wiśniewskiego, także w wojsku przez lat kilkanaście i pod usarskimi chorągiewami dobrze zasłużonego, których na ten czas ichm. panom posłom zlecamy, aby i do inszych województw et status w promocyji, iżby do tego klejnotu przypuszczeni byli, adesse chcieli ichm. panowie posłowie.

Ponieważ nam to deductum, iż pana Michała Zabłockiego rodzic samym tylko do miasta wniesieniem się i w mieście przemieszkiwaniem abusus est prerogatywy nobilitatis, a upraszał koła naszego o instancję na sejm warszawski daną, aby mógł być⁶¹⁸ dziadów swoich, których nobilitatem et praerogativam cuiusvis nobilium adaequatam deduxit honori nobilitari restitutus, przeto zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby in re iusta temuż panu Michałowi Zabłockiemu od przodków swoich minime w dziełach szlachcicowi przyzwoitych non devianti na sejmie da Bóg przyszlým, quo ad cassationem abusus w rodzicu jego dopomogli i aby honore praerogativis omnibus nobilitatibus gaudent, jako dawny z dziadów swoich szlachcic, instantią dopomogli.

W wielu miastach, tak koronnych, jako i duchownych, znajduje się to, że w pustoszeniu hisce calamitatibus dotąd place, na których przedtem osiadłości bywały, odłogiem i pustkami leżą, a zaś żaden lub by się fundować [k. 1833v] chciał, ex ratione pretensyi jakiegżekolwiek od sukcesorów haereditatis odważyć się nie może. Succurendo tedy miast tych reperacyjom i naprawom procurabunt ichm. panowie posłowie, żeby to lege praescriptum było, iż gdy w roku przynajmniej a promulgata lege haeredes placów tychże spustoszałych po miastach i miasteczkach budować się nie

⁶¹⁸ W tekście puste miejsce na brakujący wyraz.

będzie, wolno będzie magistratowi onego miasta non obstante quovis haereditatis praetextu temu, kto realiter osiadać et iura civitatis suffere ze chce, dawać i fundować się pozwolić.

Insistendo przy tym i dawnym prawom, ale i ustawicznym ichm. panom posłom przedtem proponowanym artykułom, upraszamy na ten czas ichm. panów posłów, aby praevideant, żeby konstytucyje ex consensu ordinum postanowione, ex nunc przez jm. pana marszałka podpisywane i do grodu podawane były, których jeżeliby nie można drukowanych, przynajmniej excerpt autentyczny na sejmik relationis ichm. panowie posłowie przynieść nam mają. Sejm zaś ad praescriptum konstytucyi grodzieńskiej nad niedziel sześć, żeby się nie odprawował, materias tylko sejmowania potrzebne wzięwszy przed się praevideant ichm. panowie posłowie.

Dwa miliony od cara jm. moskiewskiego Rzeczypospolitej przysłane i osobliwą sejmu grodzieńskiego deklaracją na samą wojsku zapłatę ordynowane, jako i gdzie się obróciły expetent ichm. panowie posłowie rationem. Przy tym zaraz, że dochodzi województwa nasze, iż sumy na ablegacyje przez Rzeczypospolitą ordynowane większe nad ordynacją są erogowane, aby in rationibus jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego przyjęte nie były, postrzegą tego ichm. panowie posłowie.

Wiele do poparcia sprawiedliwości świętej pomoże to, gdy w miastach JKM i duchownych, którzy osobliwemi gaudet iudiciorum privilegiis, a zaś in causis facti, które determinatam potrzebują decisionem, tudzież et causis debitorum i o małe sumy wychodzą apelacyje, w czym iniuriati wielką sprawiedliwości świętej uciepieć muszą remoram, starać się będą ichm. panowie posłowie, aby jako in causis debitorum, stosując się do konstytucyi anni 1670, gdzie non excedit suma 3000 zł w miastach apelacyje non [k. 1834] obstantibus quibusvis prosecutionibus dopuszczone nie były. In causis zaś facti a definitiva sententia już nie za dworem, ale do Trybunału apelacyje wychodziły (non praeccludendo in causis itidem facti et violentiarum agendi każdemu iniuriato i do sądów grodzkich viam), była praescripta lex eo insuper addito, że negligentes ex officiis burmistrzów, którzy potissimum sprawiedliwości czynić nie chcą, do Trybunału lubo do grodu podawać wolno będzie.

Jako już dawnymi i świeżymi konstytucjami ichm. panowie senatorowie do rezydencji JKM naznaczeni, aby zawsze rezydowali są adstricti, tak o raesumpcyą prawa tego starać się będą ichm. panowie posłowie, i to tamże zaraz przydawszy, żeby i na sejmikach, ile publicznych obrad ichm. panowie senatorowie, których zawsze potrzeba praesentia, a osobliwie ichm. panowie urzędnicy ziemscy, zjeżdżali, w czym et rigor interponatur dojrzą ichm. panowie posłowie nasi mości panowie.

Wielką miasta sądom Trybunału Koronnego, Lublin i Piotrków, ordynowane ponoszą przez to ruinę, że stancje ichm. panów deputatów, lubo przez gospodarzów dobrze naprawne, a zaś często przez ichm. rujnowane i spustoszałe zostawają. Największy zabieżenia dalszemu spustoszeniu widzi województwo sposób, gdy ichm. panowie posłowie dojrzą tego, o co sollicite obstringimus ichm., aby determinata lege i konstytucją praescriptum było, żeby stancje za położeniem skryptu przez urząd grodzki albo delegata od jm. pana starosty lubelskiego, każdy gospodarz pod inwentarzem jm. panu deputatowi swemu z podpisem ręki jego oddawał, którą tenże jm. tymże inwentarzem nie spustoszałą ani zrujnowaną oddać będzie powinien. O co in contravenientes forum w Trybunale drugim, po odprawionej funkcji ex speciali registro aby naznaczone było, starać się będą ichm. panowie posłowie.

Przy tak ścisłych w upadłych fortunach naszych et publicis calamitatibus i ta niemniejsza jest, gdy w jednym każdego szlachcica intrat, zbóż i kresencyji sprzedaży nadzieje, w kupowaniu onych we Gdańsku [k. 1834v] na wolnej panów gdańskich mieszczan stan szlachecki zostaje dyskrecyje, succurrendo tedy już dalej extenuatis w tak wielkich [publicznych]⁶¹⁹ spezach sumptibus, usilnie prosić będą ichm. panowie posłowie JKM i Rzeczypospolitej, aby raczył miłościwie initis cum Republica rationibus podać sposób tej pro libitu panów gdańszczan. Więc i dyskrecyje et pro libitu stanowienia sobie targów najskuteczniejszy sposób województwo widzi, gdyby i na okręty każdemu przedawać wolno było.

Więc że świeżemi czasy Rzeczypospolita Holenderska przez umyślnych posłów swoich chciała z Rzeczypospolitą w traktat wchodzić o wieczny już zbóż od nas pochodzących targ, i pożyteczny bardzo całej Rzeczypospolitej traktat nie wiemy quo nie doszedł fato i o to upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM i całej Rzeczypospolitej et status, żeby w ten traktat znowu z Holandją Rzeczypospolita wnieść mogła, co summo caedet pewnie całej Rzeczypospolitej emolumenta.

Iż wielkie ponoszą agrawacje i szkody nieznośne w sprzedaży zbóż swoich obywatele koronni, gdy gdańscy miernicy pro arbitrio suo w mierzaniu zbóż ich damnificant, inibunt tedy ichm. panowie posłowie modos jakoby przynajmniej samo strychowanie mogło sprzedającym przywrócone być.

Sprawa gdańska względem zrujnowania i zniesienia kościoła i tak wielkich nad zakonnikami Kościoła katolickiego wiolencyjej, że dotąd sądzona nie była i przez to dalsza ausum et violentiarum ex procrastinata

⁶¹⁹ Słowo tylko w AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 225.

conniventia rośnie okazyja, zelanter ichm. panowie posłowie upomną się jakoby to impune nie poszło.

Cła z konstytucyi grodzińskiej na Bugu w Brześciu Litewskim ordynowane, iż przez straszne w komorze tamtej obywatelów koronnych w wybieraniu onych extraordinarie agramują, aby były lubo totaliter zniesione, lubo też żeby obywatele koronni temtędy ze zbożami swemi własnymi posyłający nie byli agramowani, serio instabunt ichm. panowie posłowie.

[k. 1835] Wziąwszy przed się dawne prawa i sancita, ponieważ ichm. księża opaci ex nexu prawa na się włożonego⁶²⁰ młodzi szlacheckiej exercitium nauk jako powinni nie dają, tedy in vim tego, aby na zapłatę wojsku proportionaliter z intrat ichm. ordynowana była pensyja, proponent to ichm. panowie posłowie.

Ponieważ jaśnie wielebny jm. ksiądz biskup chełmski Stanisław Świąćicki, sine praeiudicis iuris publici et privatorum, fundacyją teologii świętej ex puro zelo et amore in Ecclesiam Sanctam Catholicam, ex bonis propriis terrestribus w Warszawie przy kolegium warszawskim Societatis Jesu de nova radice uczynił i onę ad exercitium et executionem per erectionem canonicam przyprowadził, tedy, non obstante constitutione sejmu grodzieńskiego, aby per ordines Regni ta fundacyja aprobowana była iuri-busque bonorum terrestrium gaudeat. I żeby sprawy foundationis collegii varsaviensis Societatis Jesu na przyszłym sejmie sądzone były, instabunt ichm. panowie posłowie do Króla JM et ordines Regni.

Widome jm. pana [Samuela] Proskiego kawalera maltańskiego na rezydencyji u Porty zostającego potrzeby wielkiego JKM i Rzeczypospolitej wyciągają respektu, które osobliwej JKM łasce i całej Rzeczypospolitej, aby go na tamtym miejscu już prawie et pro victima całej Ojczyzny będącego na spezy suplementowała zaleciwszy, upraszać będą ichm. panowie posłowie.

A że w województwie naszym sejmik electionis deputatów przy niektórych ab intra zamieszaniach nie doszedł i deputatów z województwa na Trybunał Koronny nie mamy, zlecamy to ichm. panom posłom, aby serio o naznaczenie nam lubo przy relationis sejmiku, lubo et anticipative postarać się raczyli i deklaracyją tegoż sejmiku wcześniej do grodu odsyłali.

Ichm. panowie obywatele województwa podolskiego, nasi [k. 1835v] panowie i bracia, już cale od fortun i substancyji swoich critico Reipublicae tempore, gdy widzimy odpadłych i orbatos, słuszną nad ichm. naszymi mościami pany i bracią mieć nie tylko województwa nasze, ale i cała Rzeczypospolita kompasyją. Succurendo tedy ichm. lubo in extenuatis i całej Rzeczypospolitej rebus, wniosą ichm. panowie posłowie

⁶²⁰ W *ibidem* – prawa szlacheckiego, k. 258.

instancją do JKM i całej Rzeczypospolitej, żeby ichm. jako JKM łaska, tak całej Rzeczypospolitej respekt wsparł. Osobliwemu jednak ichm. panów Potockich, których przy terażniejszym rozgraniczeniu, lubo i nie podległe Czortkowa dobra do rozgraniczenia nieprzyjacielowi caedere musiały i wszystka już prawie substancyja ich fortuna abscessit. Merita zaś i wielkiego rodzica w tej Ojczyźnie, ale i samych ichm. sperata Ojczyźnie usługa, najbardziej zaś i pozostałych nad to minorenium prolis tenuitas JKM i całej Rzeczypospolitej zalecą ichm. panowie posłowie respektowi, przy którym i jm. panu Rozwadowskiemu tamże od Czortkowa dóbr swoich postradanych posesorowi. Tudzież i ichm. panom Szadurskim, jm. pani Kłodnickiej tak już substancyji i dóbr swoich nad traktat i granic podolskich teraz orbatis, succurent instancją swoją ichm. panowie posłowie.

Żydzi koronni już przedtym pogłównie zwyczajne do skarbu Rzeczypospolitej dobrą monetą ex praescripto constitutionum wnosili, teraz zaś lubo przez konstytucją sejmu grodzieńskiego currenti moneta w płaceniu są declarowani, aby i teraz do płacenia dobrą monetą lege publica adstricti byli dojrzą tego ichm. panowie posłowie.

Już dobrze i dawne, ale i świeże teraz konstytucyje obostrzyły i rigorem płacenia in tempore quarti, która że dotąd in executionem nie przychodzi, przez to zaś jako zapłata ordynowanym chorągwiom, [k. 1836] tak najbardziej artylerii koronnej niedochodzi. Instabunt wielce ichm. panowie posłowie, aby przy reasumpcyjej tej konstytucyi zaraz wszystkich dobra te, z których dotąd nie jest płacona kwarta pro vacantibus deklarowane były, in futurum zaś jako najostrzej obrwarowano prawem, aby zaraz za podanemi od skarbu retentorów delatami, dobra renitentium JKM bene meritis rozdawać ex nunc wolno było.

Znajduje się wiele takich, którzy nie zostając in reali nobilitaris tituli progenie zowią się i mianują szlachtą, i owszem zakazanemi szlachcicowi każdemu handlami i lichwami bawią się, żeby tedy ten klejnot za wielkimi przodków naszych zasługami każdemu dany in abusus nie przychodził, a nadto et privatim sobie uzurpowanym nie był, reasumując i dawne o tym prawa, aby wolno każdemu było po takim i dobrach jego kaduk uprosić, postarają się o świeże prawo ichm. panowie posłowie. A nadto, iż wiele do województw obcych nacisnęło się szlachty, przed którymi rodowici bracia w głosach docisnąć się nie mogą, praecaveant to ichm. panowie posłowie upraszamy, aby to lege cautum było, żeby żaden advena, o którym by non constaret którego województwa był szlachcicem, nie mógł mieć activitatem głosu aż atestacją województwa swego, że stamtąd szlachcicem jest przywiezie.

A że zawsze jw. jm. pana wojewody sieradzkiego⁶²¹ ku maiestatem JKM i całej Rzeczypospolitej statecznie clarescere zwykła życzliwość, nie tylko ex meritis antecessorów JKM, ale też ex meritis świeżej pamięci samegoż jm., przeto respektując na tak znaczne straty jm. przez odpadnienie do nieprzyjaciela dóbr Brahiłowa, Domiłowic i Kitajgrodu i przez zrujnowanie innych, których tylko dotychczas rudera manent, klemencyją JKM i pańską łaską a całej Rzeczypospolitej wsparty będąc, instancją mógł lubo przez wakans lubo też przez inszy respekt do jakiej fortuny swej przyść [k. 1836v] reintegracyjej. Co singulari voto ichm. panom posłom e medio nostri obranym recommendamus, aby to desiderium jm. majestatowi JKM i całej Rzeczypospolitej od ichm. jak najznaczniej zalecone było.

Uważając jako znaczną nie małej substanczyjej stratę hisce tempestatibus et iniquitate fatorum Reipublicae jw. jm. pan Stanisław na Konięcpolu wojewoda podolski, tak od czasów dawniejszych w dobrach ukraińskich, jako i teraz świeżo per avulsionem Jazłowa dzisiejszą województwu podolskiemu dislimitacją poniósł i dotychczas nie mniejszą przez częste obozowania i wojsk koronnych, w dobrach jego dziedzicznych mikulińskich, tarnopolskich i innych nieprzyjacielowi poblizszych, konsystencyje, które tam iure belli et necessitate Reipublicae zostają [i] ze zgubą substanczyjej jego i ad excubias zostawać muszą ponosi, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby gorąco do majestatu JKM p. n. m. i stanów koronnych wnieśli instancją, aby pomieniony jm. pan wojewoda podolski, jako civis tak ex antenatis suis, jako i z osoby swojej odniósł rekompensatę jakoby do dalszej Rzeczypospolitej usługi, która i teraz z tej reszty substanczyjej, której mu nieprzyjaciel nie zagarnął in defenso studio zaszczyca, był zgodniejszy.

Księżę jm. pan wojewoda wołyński⁶²² za bytnością swoją na stolicy moskiewskiej quantum bono publico praestitit w odebraniu z rąk moskiewskich tak wielkiej prowincyjej i w zatrzymaniu przyjaźni cara jm. moskiewskiego, że nam to dobrze wiadomo [k. 1837] zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby do Króla JM p. n. m. i całej Rzeczypospolitej instancją wnieśli za księciem jm., żeby prac i kosztów swoich condignam odniósł gratitudinem. Także cokolwiek na te koszty de proprio erogował, aby mu to circa calculationem expensorum przyjęto było instabunt ichm. panowie posłowie.

Tak częste mając pro oculis w. jm. pana podskarbiego nadworne go koronnego⁶²³ względem sumy sławnej pamięci jm. panu Mikołajowi

⁶²¹ *Feliks Kazimierz Potocki.*

⁶²² *Michał Jerzy Czartoryski.*

⁶²³ *Jan Karol Daniłowicz.*

Daniłowiczowi podskarbiemu koronnemu winnej, a do zapłacenia przez Króla jm. Władysława sławnej pamięci osobliwemi skryptami asekurowanej i przez dekret jm. panów komisarzy od Rzeczypospolitej naznaczonych likwidowanej i do Rzeczypospolitej ad solvendum odesłanej, ponieważ sukcesorowie tegoż jm. pana podskarbiego koronnego ad rationem dóbr żywieckich pewną część odebrali, ichm. panowie posłowie nasi u Króla JM i Rzeczypospolitej instabunt, aby tymże ichm. panom sukcesorom obmyślona była od Rzeczypospolitej satysfakcja.

Znaczne w oczach nie tylko województwa naszego, ale i całej Rzeczypospolitej wielkie w przeszłym Trybunale in administrata iustitia w acceleracyjej prace, z niemalym tak zdrowia, jako i substancyjej jm. pana Kazimierza Gołuchowskiego starosty radomskiego, marszałka natenczas Trybunału przez ustawiczną i nierozrwaną w Lublinie rezydencyją są uszczerbkiem, jako województwo ma in summa przy podziękowaniu i wszelkiej wdzięczności, za widoczne jm. merita consideratione, tak zleca ichm. panom posłom, aby przy zaleceniu JKM [k. 1837v] insynuować jm. chcieli.

Przełożył nam i dał sprawę w kole naszym jm. pan Sebastian Gilbaszewski instygator koronny, że dosyć czyniąc prawu et antiquissimo usui et praxi podpisując pro officio suo more antecessorum mandaty sejmowe, o podpisanie mandatu na sejm jest w Trybunale Koronnym lubelskim kondemnowany. Przeto aby ten proces, ex nullo debito, lecz ex officio in foro incompetenti otrzymany, był skasowany i na potem, aby o takowe mandatów podpisy żadnych nie ponosił impetycji i agrawacyji instabunt ad ordines Regni ichm. panowie posłowie et lege cavebunt.

Suppleverunt sortem et conditionem jm. księdza Adama Stanisława Sarnowskiego, kolegiaty łączyckiej proboszcza, a intimi camerae najjaśniejszego Króla JM pana naszego pisarza i sekretarza, znaczne merita i nie tylko pobożne w Kościele Bożym i przy dworze pańskim prace ustawiczne, lecz i w obozach przy dostojęństwie pańskim nad charakter jego kapłański odwagi i niewczasy, przeto aby tak godny w Kościele Bożym kapłan królowi JM wygodny, camerae minister w obozach dobrze Rzeczypospolitej zasłużony comilito, cnoty, pracy i zasług swoich należyte odebrał praemia instabunt ichm. panowie posłowie. Aby przykładem konstytucyi anni 1609 do dygnitarstw i prebend w Wielkim Księstwie Litewskim i innych prowincyjach pateat mu aditus lege na sejmie omnimodam cavebunt mu capacitem.

[k. 1838] Że ex meritis, tak rodzica godnej pamięci swego, jako z własnych multo nomine w różnych funkcjach województwu naszemu wyświadczonych zarobił ten respekt jm. pan Franciszek Stoiński sędzia ziemski lubelski, aby województwo nasze wniosło ad Rempublicam

desiderium jm. w libertacyjej kamienicy jm. na Olejnej ulicy, od lat kilkadziesiąt w posesyjej szlacheckiej zostającej, tudzież i dworku na Krakowskim Przedmieściu, tedy ichm. panowie posłowie usilną wniosą ad Rempubicam za jm. instancyją, aby voti sui był compos, ile gdy już to otrzymał na sejmie grodzieńskim, tylko nie wiemy quo fato nie dołożono libertacyji a quibusvis oneribus.

Uważając merita jm. pana Szymona Kaweckiego chorążego nowogrodzkiego, a przed tym oboźnego wojskowego, który przez lat trzydzieści kilka traktował usługę wojenną od Abazyjej z uszczerbkiem zdrowia i substancyjej, żadnej nagrody nie wzięwszy przed kilką lat przez nieprzyjaciela koronnego od podolskich dóbr i fortun odpadł i teraz znowu świeżo zaś w ruskim województwie, a powiecie trembowelskiem z Liczkowicz, Trybuchowicz, Hendnej z przynależnościami, dziedzicznych przez tegoż nieprzyjaciela na rozgraniczenie przez ichm. panów komisarzów od Rzeczypospolitej deputowanych także privatus. Przeto patrząc na tak wielką ruinę onego, tako za zasłużonym w nagrodę dóbr tych w województwie ruskim leżących, przy instancyjej za ichm. pany Potockimi odniósł swoją osobliwą tenże jm. pan chorąży nowogrodzki konsolacyją i satysfakcyją ichm. panowie posłowie nasi instabunt gorącą [k. 1838v] u JKM p. n. m. i Rzeczypospolitej.

Na reparacyją dóbr Rzeczypospolitej wójtostwa świdnickiego funditus i przez nieprzyjaciela i przez wojska nasze zniesionego (jako to connotavit lustracyja), iż jm. pan Kosowski wojski lubelski znaczne erogavit koszty, do uznania ich otrzymają komisarzów i komisycją ichm. panowie posłowie.

W świeżej pamięci zostają merita jm. pana Stanisława Wyżyckiego chorążego kijowskiego, który przez lat kilkadziesiąt z konia nie zsiadając znaczny uszczerbek w substancyjej swojej poniósł, chcąc tedy gratitudinem posteritati jego wyświadczyć, zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby się o to starali, żeby przy tym prawie, które Rzeczpospolita in anno 1662 nieboszczykowi sławnej pamięci pozwoiliła, sukcesorowie nieboszczykowi zachowani byli.

Już dawne za jm. panem [Andrzejem] Rozwadowskim stolnikiem łukowskim ex bene meritis nie tylko województwu w publicznych usługach, ale i widomych na sejmach i usługach wojskowych pokazanych meritorum okazyjach, proponowane w instrukcyjach naszych ichm. panom posłom instancyje i już na sejmie szczęśliwej koronacyjej aprobowane stanów Rzeczypospolitej zaszło postanowienie, jako renovamus braterską, tak upraszamy ichm. panów posłów natenczas naszych, aby in desiderio jm. w libertacyjej pewnych dóbr przy Łukowie Cieszkowizny mianowanych chcieli adesse jako to JKM, tak całej Rzeczypospolitej instancjowali, aby in volumen legum to jm. weszło desiderium.

Z wielkim prawa pospolitego zamieszaniem i privatorum żalem być to ma, kiedy iurisdictiones confunduntur, iż urzędy in contumaciam, nie znosząc się z urzędami proprii districtus, dobra szlachcie rodowitej per executionem odbierają. Czego że się jm. panu Gabrielowi Rozwadowskiemu podczaszemu ziemi łukowskiej dostało, któremu urząd grodzki nowomiejski dobra w województwie lubelskim, w powiecie urzędowskim leżące, per executionem wdawszy się in alienam iurisdictionem i inne grody minąwszy, odebrał. Zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby tej egzekucyjnej cassationem na sejmie przyszłym urgeant, i na potym egzekucyjnej takowych w cudze jurysdykcje nie wdając się, aby urzędy starościńskie, grodzkie praesumere nie wazyli się odprawować, serio et quam strictissime ichm. panowie posłowie proscriptionem legis dojrzą.

[k. 1839] Dawne ekspostulacje u województwa jm. pana Krzysztofa Dzierżka mając prae oculis, które że dotąd ad effectum nie przysły, tedy one ichm. panom posłom naszym ad inferendum na sejmie zlecamy upraszać Króla JM p. n. m. i Rzeczypospolitej, aby urodzonego jm. pana Prandoty Dzierżka, na ten czas tłumacza według przywileju koronnego, a rodzonego jego zasługi od Rzeczypospolitej zatrzymane, a przez dekreta tak Króla JM jako i komisyjnej sandomierskiej respective uznane i w wybieraniu onych na cłach inowrocławskich przywilejem pewnym asekurowane (ponieważ ex vi et occasione debitum przez rodzonego jego contractorum na usługę Rzeczypospolitej processibus jest innodatus) in eliberationem bonorum mogły być oddane, w czym instabunt ichm. panowie posłowie.

Wiedząc o tym dobrze województwo nasze, że dobra dziedziczne jm. pana Walentego na Kamionkach Kalinowskiego cześnika ziemi halickiej, jm. pana Jana Dąbrowskiego łowczego braclawskiego wieś Białobrzeźnica i Siemiakowce w województwie ruskim i ziemi halickiej, a powiecie trembowelskim ab antiquo leżące, przy rozgraniczeniu teraźniejszym przez ichm. panów komisarzów a Republica ordynowanych hosti patriae są oddane, chcąc tedy fraterne ichm. hoc in passu succurrere ichm. panów posłów naszych obligamus, aby serio u Rzeczypospolitej ekspostulowali, aby te dobra ichm. pomienionym od Rzeczypospolitej nagrodzone były.

Zabiegając dalszym kontrowersyjom względem komutacyjnej sześciu łańców niegdy urodzonego pana Polickiego dziedzicznych, w dobrach Krzczonowie leżących na części przy Żukowie będących, temuż urodzonemu Polickiemu puszczonego zachodzącym, stosując się do przywileju komutacyjnej Króla jm. Zygmunta Augusta, gdy instancją w kole naszym pan Hipolit Aleksander Śnitowski o ponowienie i reasumpcją tegoż prawa wnosił, zlecamy aby instent o to ichm. panowie posłowie. Petitum przy tym jm. pana [Wojciecha] Okręskiego komornika ziemi łukowskiej

względem uwolnienia dworku jm. w Łukowie od ciężarów prywatnych i żołnierskich zlecamy ichm. panom posłom.

Instancja miasta Lublina per supplicationes varias in medium koła naszego tot vicibus porrecta, akomodując się, a chcąc temu miastu tot calamitatibus zniszczonemu [k. 1839v] succurrere, ponieważ jako stancje deputackie in ruinam et desolationem una cum canalibus ruinosi per eandem calamitatem (dla których rectus ductus aquae zrujnowały się i miasto dla wielkiej spezy reparare żadnym sposobem tego nie może, gdyżby na to wielkiej sumy potrzeba), poszły, tedy upatrując commodum całego Trybunału i bezpieczeństwo ognia instabunt ichm. panowie posłowie u Króla JM i Rzeczypospolitej, aby in reparationem ductus aquae per calamitatem temporum i pospolite ruszenia różne zrujnowane oraz cum reparatione mansionum na deputatów constitutam przez województwa od tejże Rzeczypospolitej mogli mieć succurs et modum subsidii obmyślane. Tudzież od kondemnat w Trybunale lubelskim ut extra forum competens otrzymanych adhaerendo legibus Regni wolnemi byli i te kondemnaty autoritate comitali zniesione.

Jako wielkiej są ciążnienia w pospolitym ruszeniu dawnymi prawami obostrzone obserwancje securitates, które gdyśmy w pierwszym o pospolitym ruszeniu artykule ichm. panom posłom zlecili, aby strictissime prawa i konstytucje reasumowane były, tak gdy i w przeszłych pospolitego ruszenia pod Gołęb i Lublin zgromadzeniu, już też nad to chorągiew powiatów różańskiego, łomżyńskiego i wiskiego egzorbitowała, gdy najechawszy szlachtę ichm. panów Tchórzewskich tam prawie hostici impetu i szturmem dobywając nie tylko dom hostiliter splądrowali, ale i matkę starą jejm. panią Tchórzewską i Jana Tchórzewskiego syna jej okrutnie zabili, trzeciego poranili. Upewnią się tedy ichm. panowie posłowie ile gdy jm. pan Tchórzewski, brat i obywatel województwa naszego w tym concurrir do nas o instancję, a nadto już na powiatach tych i tamtychże autorach violentiarum condemnaty i procesa w Trybunale przeprowadził, aby sprawa ta in publicum promowana była i ichm. panowie posłowie ziem tych, że gdy ludzie od nich ordynowani tę wiolecją poczynili, voce przy kondemnatach i konwiktach careant.

Mając w wielkim respekcie dawne zawsze jm. księdza Kosowskiego proboszcza bobrownickiego w Kościele Boskim pomnożenia chwały Boskiej intencje, gdy i teraz na pewną w Lublinie na Przedmieściu Krakowskim kamieniczkę przy wschodach ku ojcom bernardynom nazwaną Baranowską, będącą non alio tylko applicationis dalszych foundationum et promotionis chwały Boskiej zelo kupiwszy, w kole naszym suplikował aby od stancji ichm. panów deputatów trybunalskich [k. 1840] kamieniczka ta była per declarationem legis publicae wolna, zlecamy

ichm. panom posłom specjalnej w tej instancji pobożnej promotioni, ut non desint w onej ichm. panowie posłowie.

Z dawna proponowane w instrukcji całego województwa jm. księdza proboszcza ostrowskiego desiderium w melioracji ofiarowanych już od Rzeczypospolitej gruntów pewnych do probostwa skupionych uwolnienia reassumimus i upraszamy ichm. panów posłów, aby prałatowie temu (ile gdy ubogiemu szpitalowi i kościołowi accumulavit et accumulavit providencyje, zwłaszcza gdy już i przed tym konstytucja, ale i na ten czas publica w. podskarbiego nadwornego koronnego, lubelskiego i miejsca tamtego starosty zasła consensus declaratia) w intencji swojej et desiderii jego chcieli omni promotione dopomóc.

Dawne za jm. panem Franciszkiem Czerniewiczem wojskim parczewskim województwo nasze w instrukcjach swoich ichm. panom posłom na sejmy różne danych innowując instancje i teraz ichm. posłom swoim zleca, aby ichm. nasi moi panowie onego w respekcie mieli instando, żeby dworek onego na gruncie Lipowiec nazwanym wybudowany, z placami gdzie browary i słodownia zbudowana, w miasteczku Ostrowie, starostwie parczewskim, per constitutionem ab oneribus omnibus civilibus et hyberna militari ac stationibus uwolniony był, nic do tych placów nie przyczyniając, browar jednak powinien należeć ad proventum Reipublicae.

Wniesioną w kole naszym jm. pana Adama Szaniawskiego wojskiego krasnostawskiego, pisarza grodzkiego łukowskiego dobrze w zasługach publicznych zasłużonego instancją ratione libertacji kamienicy jm. szlacheckiej, jako wdzięcznie akceptujemy, tak mając iustam jm. rationem, serio zlecamy ichm. panom posłom naszym, żeby ichm. w osobliwej to desiderium jm. mieli pamięci i promocyje, jakoby pomieniona kamienica na Dominikańskiej ulicy zostająca, ile ex antiquo szlachecka od wszelkich stancji deputackich wolna i teraz per constitutionem podczas zjazdów wszelakich publicznych i Trybunałów ab impetitione pomienionych stancji libertowana była.

Braterską przy tym ichm. panów Szczyrzyckich, obywatelów województwa naszego wniesioną do nas instancją o libertację kamienicy sukcesorów Falenckich nazwaną akceptując i uważywamy, że ta kamienica, tak przedtem przez stancje ichm. panów deputatów [k. 1840v] trybunalskich, jako i teraz przez kancelaryje trybunalskie wielkiej popada ruinie, succurrent w tym ichm. panowie posłowie swoją promocyją, aby od stancji przyszłych libertowana była per legem publicam.

Lubo i przed tym już rekomendowaliśmy ichm. panom posłom do promocyje dawniejszych województwa desideria i instancje, osobliwej ichm. atencji i promotioni, że jednak w tychże dawniejszych instrukcjach województwa naszego kamieniczka na Dominikańskiej ulicy pana Andrzeja

Polańskiego żadnej od stancyjej panów deputatów nie mająca (gdyż tylko dla gospodarza i jego mieszkania izby są), wygody i o libertacyją onej jako województwo przed tym ichm. panów posłów upraszało, tak i teraz osobliwie zleca, aby kamieniczka ta per legem publicam była libertowana.

Przy zrujnowanych przez stancyje ichm. panów deputatów trybunałskich gospodach, gdyż już widzimy, że i gospodarze, którzy dla samych siebie tylko mając izby, pierwszą względem gospód ordynacyjej promowaną ichm. panom posłom rejterując propozycyją zlecamy, aby kamienice te, które przedtym nie podpadały pod stancyje deputatów, tak osobliwie, gdy tylko sam dla siebie ma stancyją gospodarz, były libertowane. W czym specialiter nigdy przed tym nie podlegała sławetnego Jędrzeja Granickiego żadnym stancyjom kamieniczka w ścisłym dość miejscu, ile rzemieślnika prawie przy jednej izbie zostającego, wesprą instancyją swoją ichm. panowie posłowie, aby libertowana była.

Te tedy wszystkie ichm. panom posłom podawszy artykuły i województwa naszego desideria i instancyje dexteritati i promocyjej one jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do grodu podać zleciliśmy. Datum w Lublinie na miejscu sejmikowania naszego die 3 decembris anno 1680. Tomasz Kielczewski cześnik ziemi łukowskiej, podstarości grodzki lubelski marszałek koła rycerskiego mp.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 3 grudnia 1680 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 104, k. 1840v–1845v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Tomasz Kielczewski cześnik łukowski i podstarości lubelski, marszałek sejmiku, 23 XII 1680 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 268v–275 – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 183–189 – kopia [z błędną datą 3 XI 1680 r.].

[k. 1841] My rada, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy nam od JKM uniwersałem pro die 3 decembris naznaczony na miejsce sejmikom naszym do Lublina zgromadzeni, szczęśliwie na sejm da Bóg przysły umówioną ichm. panom posłom podawszy instrukcyją, w zachodzących tak względem zapłacenia zasług ordynowanym do nas chorągwiom, jako też i innych zachodzących do porządku w województwi eokazyjach i interesach, tośmy unaniami consensu uchwalili laudo nostro deklaracyję.

A naprzód, biorąc przed się już po uchwalonych według deklaracyji sejmu grodzieńskiego na zapłatę ordynowanych do województwa naszego chorągwiom podatkach, dotąd w niewydaniu onych ichm. panów obywatelów remoram, a przy tym tak według ichm. panów deputatów expektatywę reasumując, sądy skarbowe i ichm. panów deputatów do tego ordynowanych bratersko [k. 1841v] upraszamy, aby jako najprędzej chcieli iudicatis et decretis suis ichm. panom poborcom rigoris interpositi

super retentores obmyślić satisfactionem. Deklarując i to praesenti laudo nostro, żeby nie tylko według prawa i dawnych konstytucyi triplex pensyją na retentorów, ale et militarii executio na każdego renitenti uchwale publicznej interponatur. Dokładając jeszcze nad to, że każdy w wydaniu uchwalonego podatku retentor z deklaracyjej ichm. panów poborców et activa voce na zjazdach i sejmikach naszych carere powinien będzie.

Że zaś i ichm. panowie deputaci do prędszej sobie satysfakcyjej ichm. panom poborcom w podanych sobie delatach dopomagać nie chcą, biorąc zwykle komisyi i Trybunałów Radomskich zwyczaję, deklarujemy, żeby ichm. panowie poborcy delaty, byle tylko realne, do rąk ichm. in exolutionem przychodzącej, każdemu kwoty podawali. Ichm. zaś jako przy deklaracyjej całego województwa, tak i przy dekretach sądów skarbowych chcieli, adhibito et familiae suae adminiculo officiose, przy subdelegatach na to przez urząd grodzki ordynowanych i od ichm. panów poborców podanych et de iure publico przysięgłych, do prędszego wybierania retentów dopomogli. Non excendo jednak metą pozwolenia sobie jakich wolencyyej, ale mając ab officioso subdelegato zupełną dependentiam.

Przy tym, że jm. pan [Tomasz] Głuski uchwalonego przez nas szelążnego podatku jeszcze za przeszły rok ma sobie zatrzymane po miasteczkach i wsiach tej egzakcyjej [k. 1842] wypłacenie, i też retenta od ichm., jako delatami tak relatione w kole naszym pokazał, one zaś in supplementum defectum ordynowane i na zapłacenie zasług ichm. panom wojskowym naznaczone jest, iniungimus jm. aby realną podawszy ichm. panom deputatom delatę urgeat w wybraniu retent tychże executionem co i ichm. akceptować powinni.

Więc że ichm. panowie poborcy, jako z relacyjej ichm. panów sędziów skarbowych mamy wielkie w pogłównym impossibilis exactionis pokazują nam defekta, onychże zaś, ipsa non deducunt probatione, zlecamy to ichm. panom sędziom skarbowym, aby każdy z ichm. panów poborców, który defectum praemissae impossibilitatis w egzakcyjej swojej poda in rationibus poprzysiągł rotha od ichm. panów sędziów sobie descripta.

W ziemi łukowskiej, iż uchwalonych przez nas podatków względem nie sądenia się sądów skarbowych przez ichm. panów poborców tamtej ziemi oporem idą kalkulacyje, upraszamy ichm. panów sędziów od nas przedtem deputowanych, aby chcieli, sedulius accelerare to spólnie z nami negotium i sądy swoje na pierwszych querelach reasumowawszy, jako w odebraniu kalkulacyjej od ichm. panów poborców, tak co i należeć będzie ex occasione podatków exequi per decreta sua, w czym od ichm. na przyszłym da Bóg sejmiku naszym, przy podżękowaniu braterskim słuchać będziemy relationem. Aby zaś tym prędzej sądów tych była acceleracyja do dawnych ichm. przez nas uproszonych i teraz upraszamy

jm. pana Franciszka [k. 1842v] Sufczyńskiego chorążego łukowskiego, jm. pana [Kazimierza] Wilczewskiego⁶²⁴ cześnika malborskiego i jm. pana Stanisława Rozwadowskiego, aby chcieli wspólnie z ichm. *condescendere* i tam, wykonawszy *ex praescripto* na sądy te przysięgę, wspólnie dopomogli braterskiej całego województwa w sądzeniu usłudze. Żeby zaś *et remora*, gdy sądy grodzkie sędzić by się nie miały, niebyła sądom skarbowm, wolno będzie ichm. naszym mości panom i braci zniósłszy się ze sobą naznaczyć sobie czas, *praevia* sądzenia onych *praefixione et innotescentia*.

A że jm. pan Jan Zarzecki komornik ziemi łukowskiej i poborca proponował w kole naszym pewne w ziemi swojej egzakcyjey dekreta, a zaś jm. pan Jan Gałęzowski, komornik ziemski lubelski i poborca, także województwa naszego mając *in supplementum defectum* ordynowane sobie czopowe po województwie i ziemi łukowskiej, tedy deklarujemy *praesentia laudo nostro*, żeby zł 1000 który przez deklaracyją jm. pana Tomasza Kiełczewskiego cześnika łukowskiego i podstarościego grodzkiego lubelskiego, jako administratora tegoż podatku u jm. pana starosty łukowskiego zostawać ma, *cedeat in exolutionem* niedopłaconych jeszcze zasług jm. panu Kulczyckiemu, deputatowi chorągwi jm. pana kasztelana braclawskiego⁶²⁵, na której jm. pan cześnik łukowski i podstarości lubelski do jm. pana starosty asygnacyją wydać ma. Co *pro persoluto* jm. *cedere* powinno, a zaś ichm. panowie [k. 1843] egzaktorowie względem tego między sobą *rationem*, województwu oddać powinni.

Czopowe w województwie naszym i ziemi łukowskiej na rok da Bóg przyszły 1681 jm. panu Andrzejowi Rozwadowskiemu stolnikowi łukowskiemu według kontraktów dawnych za zł 12 000 do administracyjej i trzymania deklarujemy, względem czego jm. pan marszałek koła naszego uczyni zwykły z jm. kontrakt. Tę jednak deklaracyją jm. w kole naszym odebrawszy, upraszamy aby zł 6000 na wypłacenie dawniejszych czekającym ichm. panom deputatom zasług, za asygnacyją jm. pana marszałka, uczynił, tej deklaracyjej swojej dojrzeć i sumę tę wyliczyć rozkazał, która po wyliczeniu w kontrakcie przez jm. pana marszałka deklarowana *et in exolutionem ad rationalis summae* opisana będzie. *Residuum* zaś do dalszej województwa w wydaniu dyspozycyjej zachowujemy jm.

Do dystrybuty soli województwu i ziemi łukowskiej należącej, aby tym prędzej jako z łaski JKM w rozkazaniu, tak i od panów administratorów żup wydana województwu była, mając już probatam jm. pana Franciszka Stoinskiego sędziego ziemskiego lubelskiego, że w tym *solicite* pracować

⁶²⁴ W obłacie błędnie Wyleżeńskiego, prawidłowe nazwisko w AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 270v.

⁶²⁵ Jerzy Wielhorski.

zechce, dexteritatem jm. naszego miłościwego pana i brata upraszamy, aby tę administracją dystrybuty przyjąwszy w wydaniu i prędkiej defluitacyjej jej chciał, jako u JKM suplikować, tak dopieroż u panów administratorów żupnych prosequi wydanie onej co summae jm. zlecamy [k. 1843v] solitudini⁶²⁶. Zwykła zaś od becзки pensyja cedere ma jm. expensom. Żeby zaś przez nierychłe soli odbierania niepotrzebnym przy rezydencyjej dystrybutora od jm. postanowionego zabezpiezone expensom, tedy laudo praesenti deklarujemy, iż po wydanych od jm. pana administratora po parafiach przez uniwersały innotescentyjach i zaczęciu dystrybuty, nad niedziel sześć dystrybuta ta trwać nie powinna będzie.

Mając przy tym wielki dowodu conservationis unanimatis i w zabezpiezeniu zatrudnienia sejmików z przykładów wielu województw effectum, gdy bratersko przyrzekłszy et laudo publico postanowiwszy, aby na sejmy generalne ichm. panowie ad praxim et descriptum legis electionis ichm. panów deputatów na Trybunały Koronne aż na czwarty sejm obierani byli, widząc zaś i w województwie naszym z łaski Bożej dosyć godnych do usługi tej publicznej całej Rzeczpospolitej i województwa ludzi, którzy zelo effectum do braterskiej województwa przysługi et innata z przodków swoich virtute nieraz odzywać się zwykli, arripimus i my to chwalebne w innych województwach sancitum i bratersko praesenti laudo deklarujemy, żeby ichm. panowie posłowie na przyszłą funkciją poselstwa od nas, aż na czwarty sejm obierani byli, co jako i uchwałą publiczną tak et fraterne dotrzymać sobie powinniśmy.

Widząc dosyć rzetelną ichm. panów wojskowych do województwa naszego na odebranie zasług ordynowanych satysfakcyjej w zapłacie sobie winnej czekających patientiam, succurrimus przy podżękowaniu ichm. braterskimi afektami et habita expensarum ratione zł 2000 wszystkim ichm. in mutuam proporcjonalnego między sobą podziału gratitudinem naznaczamy. [k. 1844] Na których wypłacenie jm. pan marszałek koła naszego do jm. pana Marcina Jastrzębskiego regenta grodzkiego łukowskiego asygnacyją wydać ma. Więc że jm. pan Farensbach chorąży kompaniej w. jm. pana starosty włodzimierskiego jeszcze na dawne zasługi czekający dotąd w województwie naszym satysfakcyjej należytej od województwa nie odebrał, traktamentu gratitudinem praestamus to i złp 300 do wypłacenia za asygnacyją jm. pana marszałka naszego do jm. pana Głuskiego naznaczamy.

⁶²⁶ Następne dwa zdania, pominięte w księdze grodzkiej, zostały zaczerpnięte z AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 272.

A że jm. pan [Jan] Kochanowski od sukcesorów niegdy jm. pana Marcina Piotrowskiego, poborcy województwa naszego, realem przed sądem skarbowym uczynioną pokazał z relacyj samychże ichm. panów sędziów w wydanych przez nieboszczyka jm. pana Piotrowskiego, ale i przez się wypłacających się podatków calculationem, tedy in vim plenariae od województwa securitatis ichm. zupełnie kwitujemy.

Rotmistrzostwa wybranieckiego dotąd przy jm. panu [Andrzeju] Rozwadowskim stolniku łukowskim, zostaje dalsza ordynacja, ponieważ i jm. pan stolnik renunciare od niego deklarował się, do przyszłego da Bóg sejmiku odkładamy.

Lubo same prawa dość opisały pogorzelcom immunitatem, osobliwie jednak mając słuszną nad miasteczkiem Piaskami dziedzicznym jm. pana Teodora Suchodolskiego, w którym nie tylko dawniejszych lat po kilka razy, ale i teraz [k. 1844v] świeżo tego roku kilkanaście domów w jednym tygodniu rynkowych i szynkowych dwoistem ogniem zgorzało, także i na wsi Czechówce tu przy Lublinie leżącej jm. dziedzicznej w oczach całego Lublina z gumnem, bydłem et in genere wszystkiem domostwem młynarz pogorzał. Succurrendo tedy tak wielkim szkodom, ale zaś i reparacyj po-
gorzałego miasteczka od wszelkich podatków, podymnego, czopowego i szeląznego do lat czterech miasto Piaski, ale i tego młynarza, płacenia wolnymi czynimy.

Jako zawsze zwykłe succurrere zwykliśmy sierotom i każdemu do nas uciekającemu się, tak gdy widzimy ciężkie w pozostałym potomstwie po nieboszczyku jm. panu Remigianie Uniszowskim z osieroconą przy straconej całe fortune małżonki sieroctwa, mając przy tym pamięć i dawnych tu w województwie naszym nieboszczyka pokazanych zasług, succurrimus bratersko jm. pani Uniszowskiej i pozostałemu potomstwu 2000 złp do zapłacenia jm. u jm. pana Głuskiego z podatku szeląznego, za asygnacją jm. pana marszałka naszego naznaczamy.

Jm. pan instygator sądów naszych fiskalnych pracując pro munere officii i usługując w sądach tych przez lat dwie, żadnej od województwa nie odebrał gratitudinem, tedy mając respekt na te zasługi jego zł 200 u tegoż jm. pana Głuskiego do wydania onych przekazujemy. [k. 1845] Mając przy tym respekt na wielkie jm. pana Niezabitowskiego, świeżo w Niezabitowie przez ogień, szkody, tudzież i instancją jm. pana Tchorzewskiego względem succursu na dochodzenie sprawy wielkiego zabójstwa braci swych przez chorągiew powiatową ziem województwa mazowieckiego popełnionego, akceptując obiema ichm. po zł 100 deklarujemy, na które jm. pan marszałek do panów poborców którychkolwiek w województwie naszym ma wydać asygnacje.

Dawne jm. pana Michała Borzechowskiego, brata i obywatela województwa naszego do nas wniesione desideria o zapłacenie kilkuset zł jm. od województwa winnych, jako praesenter reasumujemy, tak lubo na terazniejszym sejmiku satysfakcyjej jm. nie deklarujemy. Na przyszłym jednak deklarować bratersko przyrzekamy.

A ponieważ jm. pan Bychawski, przeszły województwa lubelskiego egzaktor, ex ratione nieuchwalonych in toto na zapłacenie asygnacyjom, podczas egzakcyjej swojej będąc od ichm. panów deputatów wojskowych do Trybunału pozwany ex decretis grzywien 530 in simili i jm. pan Adam Szaniawski pisarz grodzki łukowski grzywien 194 karani z osobna, znowu tenże jm. pan Szaniawski zł 400 na uspokojenie pana Paprockiego, zapłacić musieli, tedy mając w tej mierze iustam nad ichm., compassionem pomienione sumy z podatków ziemi łukowskiej na przeszłym sejmiku uchwalonych ichm. panom poborcom ziemi łukowskiej do wypłacenia nakazujemy.

Więc że w podatku szelągznego iuramenta z wielką widocznie prowenttu tego ujmą odprawować się poczęły i jm. pan Głuski, kontrahent, o ten podatek często się w kole naszym, względem diminucyjej kwoty przez się pozwolonej, skarży, [k. 1845v] tedy praecavemus to jm. praesenti laudo, aby kancelaria tak grodu lubelskiego, jako i łukowskiego juramentów takich non nisi in praesentia sukkolektorów jm., lubo samego jm., nie przyjmowała.

Iż nam delatum od ichm. panów obywatelów ziemi łukowskiej, że księgi ziemskie łukowskie wielkiej podpadają ruinie, upraszamy ichm. panów: jm. pana [Wacława] Rozwadowskiego podstolego łukowskiego, jm. pana Szczygielskiego i jm. pana [Jana] Zarzeckiego komornika ziemi tamtej, aby rewizyją captato inter se tempore ruiny ksiąg tych uczynić chcieli i zaraz inquirent ichm. gdzie, suma złp 500 na poprawę ksiąg tych od województwa ordynowana obróciła się. A że księgi ziemskie powiatu urzędowskiego wielkiej także podlegają ruinie i na tych reparacyją do przyszedłego da Bóg sejmiku zachowujemy sobie ordinationem.

Które to uchwały praesentis w punktach occasionum województwa zachodzących zgodnie postanowiwszy, one jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do grodu podać zleciliśmy. Datum w Lublinie na miejscu sejmików naszych die 3 decembris anno 1680, Tomasz Kiełczewski cześnik ziemi łukowskiej, podstarości grodzki lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXIX. Sejmik relacyjny w Lublinie 15 lipca 1681 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, wydany w Warszawie 14 VI 1681 r., w grodzie lubelskim oblatował ur. Stanisław Pierożek 25 VI 1681 r., APL, CL RMO 105, k. 798v–799v, druk: ASWK, t. V, s. 4; ASWPK 1676–1695, s. 249–251. Informacje o tym sejmiku można odnaleźć w listach adresowanych do króla Jana III⁶²⁷.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 15 lipca 1681 r.

Rkp. 1. APL, KGL RMO 105, k. 945–952 – oblat; w grodzie lubelskim oblatował ur. Walenty Bogoria Skotnicki burgrabia grodzki lubelski, 23 VII 1681 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 275v–282 – kopia.

[k. 945v] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo zjechawszy się na sejmik, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne pro die decima quinta iulii anni praesenti tu do Lublina za uniwersałem JKM p. n. m., takową unanymi consensu postanowiliśmy uchwałę.

A naprzód województwo nasze indolere his incitus Reczypospolitej musi, kiedy zepsowane skuteczne ratowania Ojczyzny rady i sposoby, i nie pościągła seculis in publicum zaczętych imprez iactura dla rozerwania per male violentia sejmu do naszych przychodzi wiadomości i luboć żałować raczej niż wetować hoc in fortunium Ojczyzny miłej przychodzi, inermem jednak et consiliis orbatam w tem większe nie chcąc wprowadzać niebezpieczeństwa, uprosiliśmy na poselską usługę do Króla JM p. n. m. ichm. panów Szymona Kaweckiego chorążego nowogrodzkiego, Andrzeja Rozwadowskiego stolnika [k. 946] ziemi łukowskiej, Antoniego Stońskiego komornika ziemskiego lubelskiego i Macieja Suchodolskiego. Którzy ichm. panowie posłowie podziękują nomine publico województwa JKM p. n. m. pro indefessa cura solitudine i ojcowskie circa boni publici conservationem pieczołowania i prosić będą, aby JKM p. n. m. z wrodzonej swej ku Rzeczypospolitej dobroci prospicere raczył dalszej integracji onej.

Ciężko od ichm. księży duchownych w różnych interwencyjach czując się być gravatos, tedy do jo. księcia jm. biskupa krakowskiego na funkcją poselstwa uprosiliśmy ichm. panów Michała na Borzechowie Borzechowskiego, Adama Stanisława na Celinach Jakubowicza Celińskiego, którzy to ichm. panowie posłowie publicas województwa naszego exponent necessitates i promovebunt zatrzymane województwu od duchowieństwa podatki.

⁶²⁷ Jan z Targowiska Gałęzowski do króla Jana III, b.m., b.d., [15 VII 1681], AGAD, APP 12, s. 619–620; Władysław Rej do króla Jana III, b.m., b.d., BJ, rkp. 1151, k. 23–24v.

Więc że zawisła nie województwa tylko naszego, ale całej Rzeczypospolitej [k. 946v] *defensio et securitas* na tym, aby *emeritus* w Ojczyźnie żołnierz, a mianowicie *iuxta mentem* konstytucyj grodzieńskiej *ex repartitione* komisyj lwowskiej na województwo nasze chorągwie i regimenty (a to jest *cum summo* całego województwa *gravamine et praeiudicio*), które in *excubis* zostając zaszczytują a *periculis* i ostatniej zguby kraje pograniczne, w największym one mając konsyredacyej, aby skuteczną in *deservitu meriede* odnosiły satysfakcją, tedy na ukontentowania w zapłacie czterech ćwierci pomienionym chorągwiom i regimentom takowe obmyśliliśmy podatki. Podatek szelążny w województwie lubelskim, ziemi łukowskiej w to nie inkludując, za zł 61 000 puściliśmy kontraktem arendownym ichm. panom Tomaszowi z Drzewicy Głuskiemu i Pawłowi Bielskiemu i kontrakt spisać eo nomine jm. panu marszałkowi koła naszego z ichm. pany kontrahentami zleciliśmy, którzy to ichm. panowie *contrahentes* pieniądze *iuxta mentem contractus* płacić i wydawać mają na samą tylko zapłatę ichm. panom [k. 947] wojskowym, to jest pierwszą i drugą ratę chorągwiom usarskim, tak JKM p. n. m. jako królewicza jm., jako też i kozackiem. Drugie zaś raty *iuxta dispositionem* jm. pana marszałka koła naszego płacone być powinny.

In *complementum* płacenia tychże zasług pomienionemu wojsku na województwo nasze lubelskie i ziemię łukowską rozebranemu, uchwalamy podymnego ośmioro w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej według prawa i dawnych zwyczajów sześcioro. Do którego wybierania uprosiliśmy e *medio nostri* z województwa lubelskiego jm. pana Bogusława Pszonkę, w ziemi łukowskiej jm. pana Jana Zarzeckiego podwojewodziego i komornika ziemskiego łukowskiego, który to podatek ichm. panowie egzaktorowie *iuxta tariffa anni 1673*, począwszy od dnia św. Michała wybierać powinni aż do św. Marcina. Tym ichm. panom poborcom *salaria* po groszu od złotego i kwitowe zwyczajne pozwalamy.

[k. 947v] Sądy fiskalne i onych dyspozycją do przyszłego da Pan Bóg *electionis deputatów sejmiku* odkładamy. Sumy także przez ichm. panów duchownych i pogłównych według rejestrów onychże zatrzymane, a na pięćoro pogłównego należące, które sumę 16 tysięcy *efficiunt*, na płacenie tymże ichm. panom wojskowym *cedere* mają. A że jeszcze tak z szelążnego przeszłorocznego zostaje u jm. pana Tomasza z Drzewicy Głuskiego zł 1800, jako też i u jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego zł 2407 z pogłównego dvojga i podymnego sześciorga egzakcyjom jm., tedy i te wyżej specyfikowane reszty in *exolutionem* zasług na te cztery ćwierci przychodzących obrócić się mają. Które to pieniądze według *delat* od ichm. panów poborców danych windykować

sobie etiam per militares executiones ichm. panowie deputaci i wybierać mają.

Czopowe przyszłoroczne die undecimi ianuarii in anno futuro 1682 [k. 948] zaczynające się, a kończące się die decima decembris in anno 1683 reasumując, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby jm. nomine publico z jm. panem Franciszkiem Stoińskim sędzią ziemskim lubelskim kontrakt według naszego pozwolenia napisał.

Pieniądze wszystkie na terażniejszym sejmiku in exolutionem wojska z komisyyej lwowskiej do nas ordynowanego uchwalone, za dyspozycyją i asygnacyjami jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego podczaszego lubelskiego, marszałka ad praesens koła naszego rycerskiego ichm. panom wojskowym wydane być mają, praesenti laudo postanawiamy.

A że na terażniejszym sejmiku przez ichm. panów sędziów fiskalnych deductum est, że chorągwi husarskiej JKM dla przeładowanie egzakcyjej jm. pana Jana Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego nie jest wydany [k. 948v] ćwierci satisfactum, tedy tę reszt jako się ex calculo pokaze z terażniejszych podatków zapłacić naznaczamy, która suma z czopowego przyszełego od jm. pana sędziego ziemskiego supplieri powinna.

Na znaczne prace i straty podjęte sejmu dwudziestoniedzielnego w Warszawie się odprawującego mając respekt, na jw. jm. pana podskarbiego nadwornego koronnego i jm. pana Aleksandra z Drzewicy Drzewickiego podstolego lubelskiego posłów naszych, ichm. z czopowego po bratersku administracyjej terażniejszej jm. pana stolnika łukowskiego po 2 tysiące zapłacić naznaczamy, a zaś jm. panu staroście łukowskiemu⁶²⁸ in vim recompense różnych prac i strat na tymże sejmie podjętych, szelężne ziemi łukowskiej całoroczne modo arendatario ad praesens tylko kondonujemy.

Widząc ciężko przez przypadkowy ogień z dopuszczenia boskiego calamitatem i ruinę jm. pana Pawła Bogusława Orzechowskiego, tedy mając respekt na wielkie [k. 949] jm. w województwie merita, podatki in genere wszystkie na terażniejszym sejmiku: szelężnego, czopowego i podymnego uchwalone z majątności jm. należące kondonujemy i onego od płacenia onych ad praesens tylko uwalniamy. Tenże respekt jm. panu Ignacemu Brodowskiemu jako wzajem spalonemu wyświadczamy z podatku tylko podymnego.

A że różnych ichm. też dotknęła ręki boskiej wola, jako to jm. Jana Ostrowskiego w Bychawie penitus ogniem zniesionego, jm. pana Kazimierza Chomentowskiego i jm. pana Domańskiego, tedy pomienionych ichm. iuxta mente legis od podatkovania libertujemy. Także

⁶²⁸ Kazimierz Widlica Domaszewski.

i innych praevio jednak corporali iuramento pogorzalców uwalniamy, także i mieszczan ostrowskich i łukowskich, którzy pogorzeli circa beneficia tychże libertacyjej zostawujemy.

Kiedy różne województwa na przyszłym sejmiku electionis deputata do traktowania zachodzą materyje, tedy prolongationem [k. 949v] sejmiku terażniejszego ad consilium po elekcyjej deputatów na Trybunał Koronny odkładamy i onego sobie continuationem zachowujemy. Rotmistrzostwo piesze i onego iuxta arbitrium nostrum dispositionem do dnia powtórnego według teje naszej konserwacyjej post electionem deputatów na Trybunał odkładamy.

Zagęściły się wielkie w wydawaniu podatków Rzeczypospolitej rentientia, osobliwie w szelągach, czopowem i inszych tak dawniejszych, jako i świeżych kontrybucyjach, której obviando i accelerationem ichm. egzaktorom i kontrahentom do jak najprętszego oddania faciendo za otrzymaniem kondemnat militarem etiam de retentoribus pozwalamy executionem. Sortes w Żukowie leżące jm. panu Hipolitowi Snitowskiemu chorążemu owruckiemu per decretum JKM iure haereditario przysądzone i obrócone ad aequalem positionem soli łanowej iuxta existentiam łanów przypuszczamy.

Dom na żydowskim mieście leżący, a per executionem niewiernemu Żydowi Moszkowi Józefowiczowi arendarzowi przedtem [k. 950] czopowego we zł 260 podatku czopowego przez jm. pana podsędkę ziemskiego lubelskiego wzięty, jm. panu Dzierżkowi darujemy, któremu jm. i czynsze pro annis retro actos należęć mają. Więć iż jm. pan Remigian Kiełczewski podsędek ziemski lubelski dał iustam rationem zostającego in retentis tysiąca zł z czopowego podatku, tedy z tego tysiąca zł pomienionego pana podsędkę kwitujemy et ab omni impetitione wolnym czyniemy, salwę sobie windykowania tychże retentorów, które jm. pan podsędek realiter deduxit być winne apud retentores zostawujemy.

Residuitatem sumy pozostałej szelągnego podatku, administracyjej jm. pana Jana Drzewickiego, którą było województwo na reperacyją ksiąg grodzkich lubelskich ex in anterioris laudi ordynowało do rąk jm. pana Stanisława Michowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego, którą sumę że jm. pan [k. 951v] pisarz grodzki lubelski na przepisanie tychże ksiąg de proprio wydał peculio, sumę zaś pomienioną jm. panu Janowi Drzewieckiemu ad praesens kondonujemy, tedy my w tej mierze constituimus, aby ta suma z szelągnego podatku jm. panu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu od ichm. panów kontrahentów non excedendo większej kwoty za 700 zł zapłacona była. Jm. pan Drzewicki zaś jako z sumy przerzeczzonej, tak ab omnibus impetitionibus ex innodationis iuridicis praesenti quietatur laudo.

Deduxit to jm. pan Jan Bychawski, że iuxta ordinationem przeszłego laudum nie jest od jm. pana [Andrzeja] Dębowskiego we zł 800 za grzyw-ny, jako też od jm. pana Piotrowskiego we zł 664, groszy 15, pieniążków 10, nie jest satisfactus, tedy te sumy wzwyż specyfikowane tak od ichm. panów kontrahentów szeląznego, jako od jm. pana Bogusława Pszonki podymnego ośmiorga, mają być zapłacone. Concernit też długu dawnego przez województwo winnego z łanowej egzakcyje jm. panu Michałowi Borzechowskiemu [k. 951] zł 600, tedy one do zapłacenia u ichm. panów kontrahentów szeląznego przekazujemy temuż jm. i na usługę poselską do księcia jm. biskupa krakowskiego⁶²⁹ zł 100 z tegoż podatku szeląznego naznaczamy.

Ichm. ojcom dominikanom na reperacyją reflektarza zł 300 kondonujemy i z szeląznego terazniejszego od ichm. panów kontrahentów zapłacić ordynujemy. Ichm. ojcom franciszkanom z Turek na oswobodzenie więźniów zł 100 jm. panu Janowi Zarzeckiemu podwojewodziem i egzaktrowi ziemi łukowskiej z podymnego teraz uchwalonego tamecznego zlecamy. Ichm. ritus graeci, którzy ad unitatem ecclesiae accedunt, zł 36 od jm. pana Gałęzowskiego komornika ziemskiego lubelskiego z pozostałej sumy u jm. zapłacone być mają.

Sól suchedniowa [k. 951v] łanowa województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej ultra mentem prawa i dawnych zwyczajów, nie na tamtym miejscu, na którym prawo naznaczyło jest nam wydawana, tedy praesenti laudo cavemus to sobie i in futurum ichm. panom dystrybutorom iniungimus, aby in hoc solito w Puławach et usitata praxi dzielona przech ichm. panów dystrybutorów była.

Prawa dawne o okazowaniu in toto reasumujemy i onym iuxta mentem et rigorem legis dosyć czynić deklatujemy się. Ponieważ in hucusque jm. panu Kulczyckiemu, deputatowi chorągwi w. jm. pana braławskiego⁶³⁰, skarbowa asygnacyja nie wypłacona z podatków przeszłorocznych czopowego i podymnego sześciorga, tedy iniungimus panom poborcy i kontrahentowi tych podatków ziemi łukowskiej, aby temu jm. panu Kulczyckiemu najprętszą i rzetelną satysfakcyją uczynili.

Które to laudum unanimi [k. 952] omnium accedente consensu zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego nomine publico do ksiąg grodzkich lubelskich per oblatam podać. Działo się w Lublinie die ut supra, anno 1681, Jan z Targowiska Gałęzowski podczaszy i marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

⁶²⁹ Jan Małachowski.

⁶³⁰ Kasztelana Jerzego Wielhorskiego.

Rkp. 1. AGAD, APP 163a, t. 3, s. 213–216.

[s. 213] Instrukcja ichm. panom Szymonowi Kawęckiemu chorążemu nowogrodzkiemu, Andrzejowi Rozwadowskiemu stolnikowi łukowskiemu, Antoniemu Stoińskiemu komornikowi ziemskiemu lubelskiemu, Maciejowi Suchodolskiemu, posłom województwa lubelskiego z sejmiku teraźniejszego za uniwersałem JKM die 15 iulii odprawującego się, do JKM p. n. m. dana.

To jest in votis nas wszystkich wiernych JKM p. n. m. poddanych, abyśmy incolumem Pana tak dobrotliwego widzieli, gdzie in praesentia majestatu JKM p. n. m. ichm. panowie posłowie nasi stanąwszy, zdrowia jako najsposobniejszego cum sincera voluntate a faventibus superis życzyć od wiernych i życzliwych winszować będą poddanych. A jako a felici inauguratione JKM p. n. m. suspiria nasze przeciwko Panu swemu jednakie i in auge są, tak i teraz onych nieustalą oświadczą stateczność. Dziękując za ojcowskie JKM p. n. m. circa bonum publicum pieczołowanie, taką należytością i uszanowaniem, jako supremo JKM p. n. m. należy nomini, upraszając JKM p. n. m., aby JKM p. n. m. paterno affectu życzliwych i wiernych poddanych [k. 214] suppeditet et orbatam consilio et armis patriam, ile w tak widomych niebezpieczeństwach ojcowsko prudentia rei gestae i z prawa pospolitego służącej guberny chciał iuvare Reipublicae et succurrere onej.

Widząc nieustającą czułość JKMci Pana naszego miłościwego circa integritatem Patriae, która tot malis praessa przez postronne wojny i inter nas dissensiones, tedy ichm. panowie posłowie nasi wszelką łączność oraz i gotowość, jako na zaszczyt wiary świętej, obronę Ojczyzny, tak primarie przed zdrowiem owszem na ustanowienie dostojenstwa JKM p. n. m. deklarować będą i za napierwszym JKM uniwersałem, gdzie wola JKM p. n. m. będzie stawać gotowiśmy.

Ponieważ niepohamowana zawziętość (zapamiętałych synów na Ojczyznę matkę swoją), rady które niby Rzeczpospolita feliciter mogła cum summo dispendio zdrowia tak dobrego Pana, którego też malevolorum zapamiętałość żadnego respektu nie mając zepsowała periclitantem, bez żadnej obrony Rzeczpospolitą zostawiła. Tedy upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM p. n. m., aby nam sejm według woli i przytomnej przy boku swoim rady na miejscu zwyczajnym złożył, abyśmy inermes et sine defensione naprzeciwno tak gwałtownemu i na całe zawziętemu chrześcijaństwo nieprzyjacielowi nie zostali.

Ingemiscimus uciążeni tak ciężką ordynowanego na województwo nasze przez komisją lwowską wojska repartycją i onego dalszemu,

a ustawicznemu w zapłacie nieustając subsistere podatkowaniu, zaczyn prosić będą ichm. panowie [k. 215] posłowie, aby JKM p. n. m., z przytomną przy boku swoim radą, wynalazł medium jakobyśmy z opatrnej a ojcowskiej JKM p. n. m. dobroci mieć mogli alleviationem przez ujęcie tak wielkiej kwoty wojska.

Uskarżają się przy tym ichm. panowie posłowie JKM p. n. m. na ichm. panów administratorów żup solnych JKM, że nie na tym miejscu jako mens legis ordinavit suchedniową województwu naszemu oddawają sól i upraszać będą, aby in posterum z JKM p. n. m. rozkazu in loco dystrybucyjnej consueto oddawana była.

Nie mniej nam i kancelaria JKM p. n. m. cursum tamuje consiliorum, kiedy dwa przywileje na jeden województwa urząd dwiema tegoż województwa wydaje terrigenis, przeto upraszać będą JKM p. n. m. ichm. panowie posłowie, aby in posterum dwiema przywileje wydawane nie były. A teraz konkurencyją odniesioną na miecznikostwo łukowskie powagą swoją pańską, żeby pomiarkować raczył, na który urząd miecznikostwa ma jeden przywilej jm. Kazimierz Ługowski, towarzysz jm. pana kasztelana podlaskiego znaku, de data die 13 ianuarii, drugi jm. pan Kazimierz Domaszewski de data die 30 ianuarii anni currentis.

Które to desideria cum orani submissione et veneratione JKM p. n. m. zaleciwszy, insze województwa occurencyje i potrzeby dobrotliwej JKM p. n. m. oddadzą protekcyje. Jan z Targowiska Gałęzowski podczaszy i marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

3. *Respons królewski na instrukcję województwa lubelskiego z 15 lipca 1681 r.*

Rkp. B.m., b.d., BOssol. 248, s. 66–68.

[s. 66] *Respons na instrukcję sejmiku województwa lubelskiego.*

Iści się to we wszystkich zbawiennych in publicum czynach JKM. p. n. m., ale osobiwie blisko przeszłego (żał się Boże) tristi fato sejmowania każdy dzień nader pokazał, że bonus et salutaris princeps universis civibus servit. Tak się dobrotliwy pro patriae prodigus sui usque ad prodigium powszechnemu impendebat zbawieniu, aby niewczasem swoim salutem civium okupił, że nieraz damno zdrowia pańskiego uprzykrzone na tronie leżąc godziny huius obliviscebatur ut optimum regem impleteret. Kiedy zaś zapamiętała zawziętość ludzka, et temeritas omni ratione potentior, wszystkie te krwawe i zdrowiem przypłacone JKM p. n. m. pieczołowitania i zbawienne rady nienagrodzone in publicum nieszczęściem przez zerwanie wyciągniętego na 20 niedziel sejmu discupit. Nie był ten zwyczajny światu JKM p. n. m. postępek ingentibus malis tristia parentandi albo sparsa compage carina ręce opuścić (bo w takim razie hebetatur sensus honorum et obtunduntur), ale zaraz wszystkich ruszywszy, sposób

et actiores curas, jakoby miseram sortem opłakanej Rzeczypospolitej a fato ostatniej vindicare zguby, solus invictus malis iactabatur. A że przy łasce Bożej dotąd prudentia rerum satis maiore i nie porównaną czułością trzymać raczy tę to zdesperowaną Ojczyznę odium in opem nie tylko in statu respirii, ale też pożądanego pokoju. Tych zaś prac [s. 67] i czynów ojcowskich nie inne większe może mieć solatia, tylko te, które się in amore civium fundują, smakuje sobie te wszystkie niewczasy, kiedy regnat optantibus cunctis, czego że znaczne od województwa lubelskiego odbiera dowody reponit tori promptuarium ojcowskiej miłości i do dalszych pro Republica trudów i prac ochotniej animatur. A za tym i desideria województwa tegoż parso sinu przyjmuje i ile się zda być in publicum salutare, łaskawie impertitur.

Wdzięcznie przyjmować raczy JKM tę in civibus województwa lubelskiego ochotę, że na zaszczyt utrapionej Ojczyzny fida et sortia pectora propulsandis malis ofiaruje. Ma w osobliwym respecie JKM to ultimum Rzeczypospolitej robur, ale go servat maioribus remediis i chyba ostatniemu, strzeż Boże zabiegając niebezpieczeństwu, ostatnie wyprowadzić siły, a póki sposobów stawać będzie suo etiam in commodo civium ante vertet incommoda sejmu drugiego, żadnej JKM nie widzi praxim, kiedy przeszły tak zbawienne niosąc coniunctury saeculorum opus, na którym się fundowała aeternitas rerum, zapamiętała zawziętość zerwała, nullo ad paenitendum regressu i owszem, wielu takich u których sceleri nefandum nomen et virtus quae securitas, tedy przyszłego, kiedy przeszłego iactura u niektórych żadnej nie znajduje kompasji, składać go zaś irritum eventum jaka krzywda in publicum, kiedy privati exhauriunt zdrowie JKM, które toties Ojczyznę immolatur, nullo in Rempubicam solatio convellitur.

Compatitur JKM ojcowską ciężkiemu województwu tego prześladowaniu repartycją komisji lwowskiej na zapłatę wojsku i pewnie, gdyby się in sinu JKM znaleźć mogło jakie huic malo remedium, ochotniej propinaret antedotum z ojcowskiej ku województwu temu propensji, ale że ta materia absolute do sejmu należy, nie widzi żadnego u siebie sposobu, jakoby to onus z województwa alleviari mogło.

Urodzonych administratorów żup solnych napomnieć każe JKM, aby na tym miejscu, jako mens legis ordinavit, suchedniowa sól województwu [s. 68] oddawana była in loco dystrybucji conscieto. Kancelaryje zaś tego serio przestrzegać będą napotem, żeby na jeden urząd dwóch nie pieczętowały przywilejów, ne collidant cives per certamina, a przez to nie tamował się cursus consiliorum.

LXX. Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1681 r.

Sejmik został zerwany, co wynika z ówczesnej korespondencji⁶³¹.

LXXI. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 23 czerwca 1682 r.

Brak informacji o uniwersale Jana III, zwołującym ten sejmik.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 23 czerwca 1682 r.

Rkp. 1. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 282–288v – kopia, oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Piotr Józef Wilczopolski, 7 VII 1682 r.; **Rkp. 2.** BOssol. 217, k. 1–3v; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 211–217.

[k. 282v] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo zjechawszy się na sejmik i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne pro die 23 iunii za uniwersałem JKMcI Pana naszego miłościwego, takową unaniami consensu postanowiliśmy uchwałę.

Chcąc jako najprędszą i najskuteczniejszą obmyślić i naznaczyć ichm. panom wojskowym deputatom exolutionem [k. 283] zatrzymanych za służg, szeląznego podatek ponieważ już ekspiruje, znowu uchwalamy i ten w. jm. panu Bogusławowi ze Zbąszyna Zbąskiemu podkomorzemu lubelskiemu w arendowną dyspozycją puścili. Z którym jm. panem podkomorzem lubelskim jm. panu marszałkowi koła naszego spisać zleciliśmy kontrakt arendowny jako z jm. panem [Tomaszem] Głuskim jm. pan marszałek przeszłego sejmiku spisał, a to za sumę zł 61 tysięcy. Którą sumę jm. pan podkomorzy lubelski tak wypłacać będzie, jako w kontrakcie będzie naznaczono, to sobie warując, aby na żadne insze potrzeby tylko na samą zapłatę ichm. panom wojskowym wydawana była, upraszając jm. pana podkomorzego lubelskiego, aby tę sumę pierwszą ratą i drugą ichm. panów wojskowych podzielił exequo et insto, i żeby ichm. panów deputatów dawniejszych pierwiej ukontentował, a potem restanti summa ichm. panów deputatów terazniejszych zarówno podzielił.

Ziemia zaś łukowska powinna będzie podatki szeląznego summam inferre 2500 zł do jm. pana podkomorzego lubelskiego, o które szelązne [k. 283v] tenże jm. pan marszałek koła naszego spíše kontrakt z jm. panem Leopoldem Szczygielskim. A że kwerymonie zachodzą ichm. panów braci rozrodzonych ziemi łukowskiej, iż w podatku szeląznym bywają agrawowani, lubo u niektórych ichm. żadnego szynku nie było, tedy in posterum ci, którzy żadnego szynku nieodprawują nie byli od ichm. pana kontrahenta terazniejszego ziemi łukowskiej uciążeni mieć to chcemy.

⁶³¹ Karol Tarło do króla Jana III, Lublin 19 IX 1691 r., AGAD, APP 163a, t. 6, s. 627; DTK, cz. III, s. 162.

I tych wszystkich ichm. rozrodzonych braci, którzy żadnego szynku na gruncie swym nieodprawują i karczem nie mają od tego podatku szeląznego uwalniamy. Którą sumą tenże w. jm. pan podkomorzy lubelski ichm. panów wojskowych podzieli, a inquantum by też ichm. panowie posesorowie haeredes senatori ordinis jako i equestris ziemi łukowskiej nie chcieli tego podatku szeląznego ichm. panu Szczygielskiemu wydawać i na kondemnaty w sądach fiskalnych otrzymane, jako też i na egzekucyje dbać, tedy wolno będzie ichm. panu Szczygielskiemu i w Trybunale inter causas fisci retenta swoje tego szeląznego vindicare.

Tymże ichm. panom wojskowym, mając respekt na ichm. [k. 284] długą expectationem zasług swoich, przy tym też to in consideratione mając, że emeritorum stipendiorum nie tak prędko dojdzie satysfakcja, tedy zł 1500 ex tertia ratha z czopowego u jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁶³² naznaczamy ichm. Którą sumę za asygnacyją jm. pana marszałka koła naszego jm. pan sędzia ziemski lubelski ichm. panom deputatom wojskowym wyda i wyliczy.

Iż ten podatek szeląznego non correspondet zatrzymanym zasługom ichm. panów wojskowych, tedy jeszcze uchwalamy i postanawiamy podymnego ośmioro w województwie lubelskim iuxta tariffam anni 1673, w ziemi łukowskiej sześcioro według tejże taryfy, do której egzakcyjej w województwie lubelskim uprosiliśmy jm. pana Adama Żelińskiego, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Marcina Jastrzębskiego regenta grodzkiego łukowskiego. Która egzekucya tego podatku podymnego na tym sejmiku lubelskim uchwalona poczynać się ma a die prima octobris anni praesenti, a kończyć się ma ultimis [k. 284v] diebus decembris. Obligując tym fidei ichm. panów egzaktorów, aby na żadne insze potrzeby tego podatku nie obracali, tylko na szelązną zapłatę ichm. panom wojskowym do nas naznaczonym.

Siła w tym województwie naszemu należy i suffrageni może w obradach publicznych konsultacyjej, kiedy się exchoatia [początek] sejmików naszych zaczynać będzie od przeczytania laudum na przeszłym sejmiku uchwalonego; tedy to sobie warujemy i obiecujemy in futurum, że po obraniu marszałka i per actis preliminaribus laudum przeszłego sejmiku czytane być ma, które lauda aby w osobną księgę wpisywane były. Ichm. panów grodowych upraszamy i jm. panu marszałkowi koła naszego zlecamy, aby do w. jm. pana starosty stężyckiego nomine publico napisał, aby księga laudum po świętej pamięci jm. panu podkomorzym lubelskim Adamie na Babinie Pszonce zostająca przepisana być mogła. Na której przepisanie koszt na przyszłym da Pan Bóg sejmiku obmysliliśmy.

⁶³² *Franciszek Stoiński.*

Chcąc zabezpieczyć różnym inkonwencyjnym, które się w ichm. panach egzekutorach podatków naszych pokazują, tedy panowie egzekutorowie podatków naszych, tak na sejmiku [k. 285] terażniejszym, jako i na przeszłym uchwalonych, powinni będą circa calculationem i podaniu ksiąg do grodu poprzysiężonych, ante quietationem, in eam iuramenti formam przysiąc, jako nikomu za te sancitia egzaktorstwa swego nic nie obiecał, w podatkach sobie powierzonych nie folgował, nikogo nie uwolnił od tychże podatków, pieniędzmi z tychże podatków wybranymi nie handlował, ani ich nikomu nie pożyczał.

Także ichm. panowie egzaktorowie przeszli, którzy nie podali ksiąg do grodu i ich nie poprzysięgli, tedy żeby jako najprędzej to uczynili iniungimus ichm. Cóż zaś wszyscy ichm. panowie egzaktorowie, którzy ab anno 1676 na usłudze województwa byli i podatki wybierali, powinni będą znowu rachować się tam, kędy na przyszłym sejmiku naznaczono będzie.

Więc że zaszła kontrowersja między jm. postarostim terażniejszym łukowskim⁶³³ a jm. panem Bogusławem Pszonką, egzaktorami naszymi podymnego względem taryfy, tedy tę materyją całe do przyszłego sejmiku naszego odkładamy. Jm. pana Jacka Rostworowskiego chorążego liwskiego ochotnie się nam [k. 285v] ofiarującego i zelum erga bonum publicum promującego gratissimo animo, jako dobrze zasłużonego tak województwu naszemu, jako i całej Ojczyźnie syna przyjąwszy, tego jm. pana chorążego liwskiego uprosiliśmy, aby z ksiąg podymnego taryfę przez jm. pana podstarościego łukowskiego skarbowi koronnemu podaną, authenticie ze skarbu koronnego wyjąwszy, województwu naszemu na przyszły sejmik produkował.

Sól suchedniowa, żeby województwu nie ginęła jm. pana marszałka koła naszego uprosiliśmy, aby tej dystrybuty soli w województwie naszym lubelskim podjął się, której wydawanie soli powinno trwać przez pół roka od obwieszczenia tegoż jm. pana marszałka naszego w grodzie lubelskim podanego i po parafiach rozesłanego. Którą sól tenże jm. pan dystrybutor w skarbie lub za asygnacją swoją lub sukkolektora swego odbierać rozkaże, a od beczki więcej upominać się nie mają w skarbie tylko 8 zł, remanenta zaś, które zostaną te powinien tenże nasz jm. pan dystrybutor po ekspiracyjej pół roku na najpierwszym sejmiku województwa deklarować. Do ziemi zaś łukowskiej za dystrybutora tej soli [k. 286] uprosiliśmy jm. pana [Jana] Domaszewskiego wojskiego łukowskiego, która dystrybuta w łukowskiej ziemi powinna trwać niedziel dwanaście od podania uniwersału do parafiej. Temuż jm. panu dystrybutorowi od beczki do skarbu należeć będzie zł 8, a jm. samemu po zł 1 od każdej beczki. Która sól aby

⁶³³ *Tomasz Kielczewski.*

jak najprędzej mogła dojść województwo nasze, zleciliśmy list napisać jm. panu marszałkowi koła naszego do jm. w. jm. pana podskarbiego nadwornego nomine publico, aby jako najprędzej sól dojść województwo mogła.

Niemala zachodzi kontrowersja między miastem Lublinem, a dworami szlacheckimi o niewydanie podatku podymnego i poborowego, tedy tak deklarujemy, iż te wszystkie dwory, które w księgach jm. pana łowczego lubelskiego⁶³⁴ nie są specyfikowane i mianowane, mają być od podatku podymnego i poborowego wolne. Które zaś są mianowane, te należeć mają do płacenia podatków, tak podymnego, jako i poborowego, stosując się w tym wszystkim do uchwał sejmików naszych.

Jako przeszłego sejmiku dobra jm. pana marszałka teraźniejszego sejmiku przez ogień zniesione od wszystkich in genere podatków w przeszłym laudum specyfikowanych [k. 286v] uwolniliśmy, tak teraz praesenti laudo uwalniamy znowu na jeden rok. Wszyscy ci, którzy przez dotknięcie plagi Pańskiej przez ogień są nawiedzeni od wszystkich podatków praevia comprobatione iuratoria uwalniamy. Także jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego skarbnika lubelskiego, część jego we wsi Suchodołach będącą, a przez ogień przypadkowy zniesioną, według juramentu w grodzie lubelskim wykonanego browar ze statkami i kamienica ze zbożami i komory także chłopom wszystko ze zbożami funditus są spalone, do lat według prawa opisanego w podatkach in genere wszystkich uwalniamy.

Ichm. panów kontrahentów szelążnego roku przeszłego, że się dla krótkości czasu instantia względem niedobrania podatku zmieścić nie mogła, tedy ichm. do przyszłego sejmiku odkładamy i adygnacje ichm. panom deputatom wojskowym wydane do tegoż blisko przyszłego sejmiku zatrzymujemy. O które aby nie byli turbowani ichm. panowie egzaktorowie szelążnego ichm. panów wojskowych serio upraszamy. Retenta tak dawniejsze, jako i teraźniejsze, aby ichm. panowie egzaktorowie wszystkich generaliter podatków, [k. 287] za podaniem prawdziwych delat ichm. panom wojskowym pro persoluto potrącamy i aby ichm. panowie deputaci do województwa naszego zesłani takowe delaty przyjmowali mieć chcemy i postanawiamy.

I to należy do porządku dobrego w egzakcyj szelążnego, aby korce jednakowe po wszystkich województwie były, zaczym upraszamy ichm. panów podwojewódzich naszych, aby korce po wszystkich generaliter tak JKM miastach, jako i szlacheckich i parafiach wymierzane były, gdzie się targi odprawują w lubelskim województwie, w korcu powinno być garncy 32, a w ziemi łukowskiej 42, w których korcach aby wszyscy sprzedający

⁶³⁴ Stanisław Borowski.

mierzyl kupującym, a nie mniejszych pod winą 14 grzywien według prawa postanowioną deklarujemy.

Jako oświeconego księcia jm. biskupa krakowskiego instancją, wielkiego w Ojczyźnie naszej biskupa i senatora quarto anni przyjęliśmy, tak to rzeczą samą pokazać jako w sercach i animuszach całego województwa obywatelów ochota do pozyskania sobie dalszego afektu księcia jm. viget sumą tą względem pogłównego zatrzymanego, to jest 8000 zł, wytrąciwszy z nich [k. 287v] półtora tysiąca zł, które już wydane są za asygnacją, kontentować się obiecujemy, o czym do księcia biskupa krakowskiego⁶³⁵ nomine publico jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy napisać. Którą sumą jm. pan podkomorzy lubelski⁶³⁶ ichm. panów wojskowych za równo podzieli.

Ichm. ojcom dominikanom konwentu lubelskiego anteriori laudo naznaczono zł 300 u ichm. panów kontrahentów szelążnego, która suma do tąd od ichm. nie jest wypłacona, aby tedy jak najprędzej była oddana pomienionym ichm. ojcom dominikanom przez ichm. panów kontrahentów, praesenti laudo deklarujemy.

Widząc summam desolutionem miasta Łukowa od Rzeczypospolitej, poborów sześciu do egzakcyj jm. pana Andrzeja Dębowskiego należących, to jest zł 190 praesenti laudo uwalniamy i jm. panu egzaktorowi pro persoluto przydając deklarujemy, a to respektem cechów których ob iniquitatem temporum cale w Łukowie nie stało. Taż calamitas afflixit i miasto Kraśnik, dostało się i wsiom też nie szczęśliwości do tego Kraśnika należącym. Respektując tedy na uciążenie ubogich ludzi 600 zł z szelążnego praesenti laudo kondonujemy, [k. 288] także i sukcesorów nieboszczyka jm. pana Adama Iżyckiego ze Starej Wsi od podatków zatrzymanych jm. panu Gałęzowskiemu komornikowi ziemskiemu lubelskiemu, jak też i ichm. panom egzaktorom inszym zatrzymanych uwalniamy.

A gdy supplicantibus województwo to nam defuit i lubo summis necessitatibus praemittitur województwo nasze afflictis jednak, gdzie się porrigere manum, zaczym sumę 600 zł u jm. pana Bogusława Pszonki egzaktora naszego podymnego naznaczamy, za asygnacjami pana marszałka koła naszego, którą sumą podzieli tenże jm. pan marszałek tych ichm., jako to jm. ojcom augustianom, jm. panu Śnitowskiemu, jm. panu Drzewieckiemu, jm. panu Karskiemu, jm. panu Skrzyszarskiemu, jm. panu Zwiarowskiemu, jm. panu Domańskiemu i jm. panu Gostkowskiemu. Z też także sumy i ichm. ojcom bonifratrom loco eleemosinae jm. pan marszałek koła naszego udzieli.

⁶³⁵ Jan Małachowski.

⁶³⁶ Jan Bogusław Zbąski.

Stosując się do dawnego zwyczaju i uchwał województwa naszego w udzielaniu soli różnym konwentom, tedy ichm. ojcom dominikanom iuxta anteriora lauda jm. [k. 288v] pan dystrybutor nasz powinien będzie wydać, ichm. zaś ojcom bernardynom lubelskim beczek 3, łukowskim z soli łukowskiej także beczek 3. Ojcom reformatom lubelskim soli beczek 3, ojcom karmelitom bosym beczek 6, karmelitom trzewiczkowym beczek 3, do Woli Głuskiej ojcom soli z łukowskiej ziemi beczek 3. Ichm. pannom karmelitantkom od świętego Józefa beczek 3, benedyktynek beczek 3, ojcom augustianom beczek 3, bonifraterkom beczek 3, szpitalowi do świętego Ducha beczka 1. Od której to soli od każdej beczki powinny ichm. dać do skarbu po zł 8, na którą sól do specyfikowanych konwentów asygnacyje wyda jm. pan marszałek koła naszego lubo sukkolektor jego przy determinacyjnej dystrybuty swojej.

Którą to uchwałę, zgodnie postanowioną, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego nomine publico do ksiąg grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom zwyczajnym roku pańskiego 1682, dnia 23 czerwca. Paweł Bogusław z Orzechowa Orzechowski, marszałek sejmiku lubelskiego mp.

LXXII. Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1682 r.

*Sejmik został zerwany*⁶³⁷.

LXXIII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 16 grudnia 1682 r.

*Sejmiki przedsejmowe zostały zwołane uniwersałem króla Jana III wydanym w Stryju 3 maja 1683 r., druk: ASWK, t. V, s. 16–17. Uniwersału do województwa lubelskiego nie odnaleziono, z innych źródeł wynika, że znajdowała się w nim błędna data sejmiku, tj. 6 XI 1682 r.*⁶³⁸. *Sejmik został zerwany*⁶³⁹.

LXXIV. Sejmik relacyjny w Lublinie 24 maja 1683 r.

Sejmik wyznaczony uchwałą sejmu warszawskiego 27 stycznia – 18 kwietnia 1683 r., Vol. leg. t. V, s. 332, potwierdzony dodatkowo uniwersałem króla Jana III wydanym w Warszawie 3 maja 1683 r., APL, CL RMO 107, k. 165–168v – oblata;

⁶³⁷ Paweł Szydłowski do Marcina Zamoyskiego, bm., bd. [IX 1682], AGAD, AZ 485, s. 266; zob. również DTK, cz. III, s. 168.

⁶³⁸ Franciszek Stoiński do Stanisława Szczuki, Lublin, 20 XI 1682, AGAD, APP, 163a, t. 9, s. 397–398.

⁶³⁹ Vol. leg., t. V, s. 331–332. R. Kołodziej, „Ostatni wolności naszej klejnot”. Sejm Rzeczypospolitej za panowania Jana III Sobieskiego, Poznań 2014, 529, podaje błędnie, że województwo lubelskie miało posłów.

w grodzie lubelskim oblatował szl. [brak imienia] Cieliński 19 V 1683 r. Druk: ASWPK, s. 300–302.

1. Konfederacja województwa lubelskiego 24 maja 1683 r.

Rkp. BN BOZ 1809, k. 836–838v – kopia. *oblata, w grodzie lubelskim oblatował w. Aleksander Ciołek na Drzewicy Drzewicki podstoli lubelski, marszałek sejmiku województwa lubelskiego, 3 VI 1683 r.*

[k. 836] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystkie rycerstwo województwa lubelskiego, którzyśmy się na sejmik podatkowy w deklaracjach sejmku przeszłego pro die 24 maii naznaczony zjechali, odebrawszy od JKM p. n. m. przestrogi, jako pan [Jan Andrzej] Morsztyn podskarbi wielki koronny wzięwszy znaczne sumy civilem censum excedentes do Francyje, [k. 836v] które na podskarbiostwie w tej Rzeczypospolitej przez różne z krzywdą onej nazbierał sposoby, diteque tot regum, tot saeculorum gazophilatium regni expilavit i stał się postronnego monarchy sekretarzem, a swojej własnej Ojczyzny proditor, pana swego zdrajca, na którego zdrowie impie coniuravit, gdy w listach ad exoticum principem prędkie interregnum obiecuje, co z niem czynić pyta się i na królestwo scelerato ausu, co do wszystkich należy i co post sera i daj Boże jak najdalsze tempora JKM p. n. m., sam jeden humunculo sui impotens mianuje subiecta. Przed którym to monarchą tot motuum in Republica i po różnych sejmikach usque ad lanceam excitatorum kładzie się być motorem, rwać sejmy, koligacje i Rzeczpospolitą mieszać obiecuje, arcana consiliorum, do których ut minister status i urzędnik senatorii ordinis vigore urzędu swego należał, wydaje. Tak wielu wielkich ludzi ac prima in Republica nomina, na których żadnym sposobem ta suspicyja paść nie może, że ich in societatem criminis pociągał niezbożnie, gloriatus i dalsze perduellionis venena in cives tanti criminis minime obnoxios, której wiernością ku panom przed wszystkimi narodami słyniemy i dotąd z łaski Bożej, nullo simili, tak jak gdzie indziej ausum gloriam fidelitatis non contaminavim spargere obiecuje, zakrywszy ignotis caracteribusque media machinationum, który sens i litera wydaje, że to co pod cyframi latitat virus est i dalszy ad scelera iter.

Przeciwko tedy tak jawnemu, tak oczywistemu JKM p. n. m. naprzód, a potem całej Rzeczypospolitej zdrajcy, idąc torem chwalebnyim przodków naszych i tak wielu konfederacyjach [k. 337] podczas interregna uzurpowanym, wszyscy wzajem consurgimus przyrzekając sobie verbo nobili ac militari, non prius cessaturos od tego naszego spisku, póki tak wielkich zdrad i krzywd Rzeczypospolitej i JKM p. n. m. ex tam diro capite iustas vindictas, którego to osobę tak samego jego, jako i tego, którykolwiek ab hinc z nim się ważył w jakie spiski, ligi, konferencyje, tak jawne jako

i skryte wchodzić, onego bronić i jakimkolwiek sposobem jemu assistere pro hoste Patriae deklarujemy.

A ten nasz spiszek (do którego nie tylko braciej pozostałych doma województwa naszego lubelskiego, ale też i cale inne województwa i tych wszystkich, którzy jem wierność ku Panu i Rzeczyupospolitej matki swojej kochają, bratersko invitamus), rękami swemi podpisawszy in tesseram niewzruszonej nigdy cnoty i wierności naszej JKM p. n. m. przez ichm. panów posłów nomine publico z koła uproszonych oddać zleciliśmy, upraszając JKM p. n. m. i pokornie suplikując, aby ante veniendo dalsze scelera, które zwykła flagitiosi desperacyja radzić kazał in reum jako in recenti crimine deprehensum sądowi marszałkowskiemu z przytomnym przy boku swoim senatem animadvertere, dyspensując pro hac sola vice in tam manifestis criminibus wszystkie ac beneficia iuris, które reis in hoc genere criminis zwykły suffragari, temu tak oczywistemu zdrajcy one teraz abrogamus.

Datum w Lublinie [k. 337v] die 24 maii anno 1683, Aleksander Ciołek na Drzewicy Drzewicki podstoli lubelski, marszałek koła rycerskiego, Marcin na Zamościu Zamoyski wojewoda lubelski, bełski starosta mp., Stanisław Dunin Borkowski kasztelan połaniecki mp., Stanisław z Zababia Druszkiewicz kasztelan lubaczowski, Bogusław Jan Zbąski podkomorzy lubelski, Kazimierz Widlica Domaszewski łukowski starosta, rotmistrz JKM, Roman Lenkiewicz Ipohorsdki podkomorzy mozyrski, Jan z Targowiska Gałęzowski podczaszy lubelski, Franciszek Stoiński sędzia ziemski lubelski, Andrzej Rozwadowski sędzia ziemski łukowski mp., Jan Kazimierz Hański pisarz ziemski lubelski, Tomasz Kiełczewski cześnik łukowski, podstarości grodzki lubelski mp., Adam Szaniawski wojski krasnostawski mp., Wacław Kazimierz Rozwadowski stolnik ziemi łukowskiej, Samuel Rachoża stolnik miński mp., Stanisław Kiełczewski cześnik lubelski, Aleksander Kiełczewski łowczy mielnicki, Michał Zaporski miecznik województwa lubelskiego, Zbigniew na Suchodołach Suchodolski skarbnik lubelski, Adam Krzeski skarbnik ziemi łukowskiej, Józef Ługowski burgrabia lubelski, Stanisław Franciszek Olbięcki mp., Stanisław Rozwadowski mp., Szczęsny Ługowski mp., Tomasz Dmiński mp., [k. 828] Franciszek Dydyński, Jan Dionizy na Żabikowie Romanowicz wiceinstygator Wielkiego Księstwa Litewskiego mp., Paweł Szornel cześnik ziemi sanockiej, Kazimierz Ługowski miecznik ziemi łukowskiej, Augustyn z Mierzejowa Mierzejowski miecznik czernihowski, Tomasz z Drzewicy Głuski mp., Jan z Targowiska Gałęzowski mp., Kazimierz Wilczewski cześnik malborski, Jan z Mężenina Mężeński, Stanisław Bychawski, Piotr Gruszecki, Jan Iżycki, Maciej z Suchodół Suchodolski, Adam Żeliślawski mp., Kazimierz Jan Turski mp., Michał z Borzechowa

Borzechowski, Andrzej z Suchodół Suchodolski, Samuel z Olbrachcic Bielski, Stefan Kosowski, Bogusław Pszonka, Stanisław na Błogoszczy Sarnecki mp., Jan Stanisław Zarzecki podwojewodzi ziemi łukowskiej mp., Remigian z Drzewicy Głuski, Jan Mikołaj z Bełdowa Bełdowski, Stanisław Skarbek Górski, Krzysztof Świerski mp., Józef Ruziński, Paweł z Olbrachcic Bielski, Stanisław Gałęzowski, Leopold Szczygilewski mp., Marcin Białobrzegi z Białobrzeg, Władysław Drzewiecki, Krzysztof Żórowski skarbnik sandomierski, Marcin Stanisław Jastrzębski, Stefan Zarzecki, Franciszek Kazimierz Wilczyński, Franciszek na Targowisku Andrzejowski mp., Marcin Moszyński, Jan Moszyński, [k. 828v] Jakub Ługowski mp., Jan Szandyrowski, Paweł Bogusław Orzechowski, Teodor Poniatowski, Krzysztof Drągowski, Stefan Kaznowski, Mikołaj Borowski, Mateusz Prandota na Skrzyńcu i Dzierżkach Dzierżek mp., Tomasz Kiełczewski pincerna lucoviensis et vicecapitaneus lublinensis mp., cor-rexit Bełchacki mp.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 24 maja 1683 r.*

Rkp. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 289–298v – kopia, oblata, w grodzie lubelskim oblatował włm. Aleksander Ciołek na Drzewicy Drzewicki podstoli lubelski, marszałek sejmiku województwa lubelskiego, 3 VI 1683 r. Informacja o sejmiku w liście wojewody lubelskiego Marcina Zamoyskiego⁶⁴⁰.

[k. 289] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo zjechawszy się na sejmik i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne pro die 24 maii konstytucyją sejmu warszawskiego naznaczony, takową unaniami consensu postanowiliśmy uchwałę.

Jeżeli świat cały widzieć musi, jako JKM p. n. m. consilis i wielkiemi czynami wszystkiemu in universum chrześcijaństwu daje zaszczyt, daleko bardziej wierne civium [k. 289v] pectora znać muszą, jako w osobie swojej pańskiej patrem patriae gerit zdrowie i jeżeli, co carrus być może za konserwacją świątnic pańskich i wspólnej Ojczyzny, ochotnie litando zatrzymuje imienia swego wielkością potęgę nieprzyjacielską. Wgląda we wnętrze Rzeczypospolitej w ręce sobie od Boga danej mieszaniny atak postrzegłszy, co ją dilacerat przestrzega miłościwie, bardziej nad całością państwa swego i w nich żyjących civium, aniżeli na swoje własne zdrowie i pański zapatrując się majestat, aleć wierne i życzliwe zawsze panom swoim serca, zbierając intra se vitales spiritus ukazują na sobie tak znacznych łaską faworów ekspresyją i należytą certując wdzięcznością. Dziękują przez ichm. panów posłów swoich vitam et sanguinem sacrando, czego dowód spisawszy się i generalną zmocniwszy konfederacją przy majestacie pańskim i całości Ojczyzny extremam ponere diem obligują się. A jako

⁶⁴⁰ Marcin Zamoyski do [Jana Gnińskiego?], Lublin 24 V 1683, AGAD, AZ 456, s. 117–119.

grato animo wszystkie JKM p. n. m. circa bonum publicum przyjmujemy starania, tak powinny ku JKM będąc obligowani wdzięcznością przez ichm. panów posłów naszych do majestatu JKM p. n. m. ordynowanych, zupełną wiarę, cnotę i zdrowia przy dostojęństwie JKMłożyć deklarujemy, do której funkcyje upraszamy e medio nostri jm. pana Aleksandra Ciołka na Drzewicy Drzewickiego podstolego lubelskiego, marszałka koła naszego, jm. pana Wacława Kazimierza Rozwadowskiego [k. 290] stolnika ziemi łukowskiej, jm. pana Macieja Suchodolskiego, jm. Pana Kazimierza Domaszowskiego.

Więc że wiadomy jest jo. książęcia jm. księdza biskupa krakowskiego⁶⁴¹, nie tylko circa divina zawsze nie ustający zelus, ale też i przy całości Ojczyzny zarówno z innemi stany starania, tedy zlecamy jm. panu Michałowi Borzechowskiemu posłowi od nas na to uproszonemu, przy oddaniu napisanego przez jm. pana marszałka koła naszego imieniem województwa naszego kredensu i powinnej od nas jako pasterzowi weneracyjej, quam adaequatissime za te jego książęcej mości podziękowawszy, zeloti piam tego od jego książęcej mości ekspostulować, aby w wydawaniu podatków od nas wedle prawa uchwalonych, zarówno z nami ichm. duchowni pociągali, których do tego jego książęca mość będzie chciał zażądać procesami.

Meretur to jw. ichm. panów wodzów obojga narodu merita i codzienna koło całości Ojczyzny naszej czułość, aby od nas szczere przez ichm. panów posłów naszych odebrali wdzięczności testimonia, tedy upraszamy e medio nostri do jw. mściów panów wodzów koronnych w poselską funkcją jm. pana Romana Linkiewicza podkomorzego mozyrskiego, jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego podczaszego lubelskiego, do jw. ichm. panów hetmanów Wielkiego Księstwa Litewskiego jm. pana Wacława Rozwadowskiego stolnika [k. 290v] łukowskiego z lubelskiego, jm. pana Jana Romanowicza viceinstygatora Wielkiego Księstwa Litewskiego z ziemi łukowskiej. Którzy deklarowawszy naszą równą ad defendendam patriam ochotę, przy oddaniu napisanych przez jm. pana marszałka koła naszego nomine województwa kredensów serio instabunt, jakoby przy tak ciężkim województwa naszego podatkowaniu, swoją według praw od przechodzącego żołnierza mieliśmy ochronę.

A chcąc omni meliori modo succurrere Rzeczypospolitej, tedy stosując się do konstytucyje na sejmie terażniejszym postanowionej, porównując się z innemi województwy in subsidium Rzeczypospolitej, tak na dawno zatrzymane, jako i przyszłe ichm. panów wojskowych zasługi, takowe unanimi consensu obmyślamy i uchwalamy podatki. A naprzód

⁶⁴¹ Jan Małachowski.

do dawnych u ichm. panów egzaktorów województwa naszego retent, generalne szelągne za 60 tysięcy złp, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej, w. jm. panu Kazimierzowi na Domaszewicach Widlicy Domaszewskiemu staroście łukowskiemu per arendam puszcza-my. Z tą przestrogą, aby posesorowie i dziedzicowie wsi, miast, miasteczek, kontrakty z jm. starostą łukowskim wcześniej uczyniwszy, one in tempore do rąk jm. albo li też sukkolektorów wydawali, a to czynić powinni sub processu fisci w grodach [k. 291] lubelskim i łukowskim etiam extra cadentiam querelarum, według konstytucyj 1676 anni, super renuentibus w nieoddawaniu szelągnego, przeszłym ichm. panom kontrahentom służyć i na contravenientes w nieoddawaniu extendi powinien. Którą też wzwyż pomienioną sumę, że w. jm. pan starosta łukowski dwiema ratami dzieląc, pierwszą ratę 40 000 złp pro prima iulii, a powtórnią pro prima ianuarii 20 tysięcy złp gotowizną sine remora wyliczyć submituje się, tedy po rzetelnie wyliczonej pierwszej 40 tysięcy sumie zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego kontrakt, sine defalca (warując jednak jm. panu staroście casus fortuitos), z tymże w. jm. panem starostą łukowskim spisać. A in quantum by na czas submisją swoją naznaczony jm. pan starosta łukowski sumy 40 tysięcy złp na zapłacenie zasług ichm. panom wojskowym nie wyliczył, tedy wolno będzie jm. panu marszałkowi koła naszego z innym kontrahentem, któryby takową 40 tysięcy [k. 291v] złp ex nunc wyliczył sumę contrahere i onemu to szelągne w arendę puścić praesenti laudo precustodimus.

Zachodzą częste kwerymonie ichm. panów braci rozrodzonych w ziemi łukowskiej, iż w podatku szelągnym bywają agramowani, tedy to stosując się do przeszłych uchwał naszych praesenti laudo cavemus, aby ci wszyscy ichm. rozrodzeni bracia, którzy na gruncie swoim żadnego szynku nieodprawują i karczem ani browarów nie mają, od płacenia podatku szelągnego wolni byli, zgodnie mieć chcemy.

Więc że samo szelągne na zapłatę tak dawno zatrzymanych ćwierci, jako i świeżych zaciągów wojsku wystarczyć nie może, tedy abyśmy najpewniejszą i najskuteczniejszą mogli mieć podatku taryfę, pogłównę jedno secundum taryffam anni 1673, do którego płacenia i dwory szlacheckie iuxta tariffam anni eiusdem, tudzież Żydzi po miastach, miasteczkach i wsiach w całym województwie zostający, oprócz generalnego swego w całej Koronie postanowionego pogłównego, należeć mają praesenti laudo cavemus. Którego pogłównego żydowskiego popisy nowe w [k. 292] mieście Lublinie przez starszych dwóch żydowskich na to przysięgłych, cum attententia officii castrensis lublinensis. Toż się ma rozumieć o Żydach łukowskich cum attententia officii castrensis lucoviensis, a po miastach zaś starsi in attententia burmistrza i wójta, na wsiach zaś samych ichm.

panów dzierżawców spisane być mają. Które pogłowania dobrze zinwentowawszy i realiter popisawszy, ciż starsi żydowscy super realem conscriptionem w grodzie jako sprawiedliwie nikogo nie tając, ani faworem jakim ochraniając, popisali, przysiądz super rodale powinni.

Znajduje się między ichm. bracią rozrodzoną, tak w województwie lubelskim, jako też i ziemi łukowskiej tak wiele, którzy podczas konskrypcyjnej registrów anni 1673 od płacenia pogłównego uchyłili się, inni zaś post conscriptionem do wsiów różnych przybyli, drudzy zaś w inszych domach, tak szlacheckich, jako i chłopskich przez różne calamitates et per fata ubyli. Tedy praesenti laudo tych wszystkich in supplementum defectów w tejsze wsi znajdujących się do płacenia [k. 292v] tego podatku stringimus, aby ichm. panowie bracia między sobą porozumiawszy się i porachowawszy, summi jm. panu egzaktorowi registr correspondujący registrom anni 1673 podali, od których pan egzaktor etiam per executionem wybierać będzie, a ichm. panowie bracia non per sortes, ale się w domu porachowawszy między sobą in simul et semel summam z całej wsi za jednym kwitem podatek pogłównego oddać ichm., zaś panowie egzaktorowie salario per laudum uchwalonym kontentować się mają.

Do którego pogłównego egzakcyjnej, poczynającego się a die 15 mensis iunii, a kończącego się pro die ultima iulii uprosiliśmy e medio nostri z województwa lubelskiego jm. pana Adama Żelińskiego, z powiatu zaś urzędowskiego jm. pana Michała Borzechowskiego, a w ziemi łukowskiej jm. pana Jana Zarzyckiego podwojewódzkiego łukowskiego, zwyczajne ichm. salarium grosz od złotego, a zaś kwitowego groszy 6 z całej wsi naznaczywszy.

In super, że wielkie per constitutionem na województwo [k. 293] nasze włożone bardzo nas premunt podatki, tedy w tym cokolwiek sobie obmyślając alewiacyją podymnego ośmioro cum novis abiuratis w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej sześcioro podymnego według dawnych praw i zwyczajów, życząc sobie novam constituere tariffam i chcąc coaequationem podatkovania wejść praesenti laudo umawiamy. Którego podymnego quantitate dymów haeredes, obligatorii possesores tak dóbr królewskich, ziemskich, jako i duchownych, nemine excepto gdzie się kolwiek znajdują chałupy, in persona sua, w grodzie super realem conscriptionem dymów swojej wsi albo miasteczka. Także w miastach królewskich primae et secundae classis, magistratus, gdzie się i dwory szlacheckie i duchowne, sołtyskie, tudzież i żydowskie chałupy z przedmieściami includować mają. A zaś między rozrodzoną bracią dwóch szlachty bene possessionati i grodowi dobrze znajomi, nikogo nie tając ani ochraniając, iuramentum cum specificatione sortium wykonać [k. 293v] in decursu duodecem septimanarum powinni, a po wykonanym zaś każdy

ex sorte sua juramencie podatek tenże podymnego, intra spatium niedziel sześciu incipiendo a die prima septembris, wyliczy i do rąk ichm. panom poborcom ziem swoich wyda.

Dystrybucja zaś i conscriptia dymów tych tak się rozumieć powinna: to jest łannika jednego na dymy dwa i półłannika jednego na dym jeden, zagrodników którzy na połowie półłanka siedzą dwóch na dym i ćwiertników także dwóch na dym. Zagrodników zaś, którzy nie trzymają półłanniczych, jeno same ogrody trzech na dym, komorników, co w chałupach swoich siedzą, a gruntów nie sięją czterech na dym computando. Których to dymów komputy i popisy każdemu z ichm. panów dzierżawców fidei, honori et conscientiae polecamy. Do tego podymnego należeć i pisać się mają ci, którzy dotąd beneficio iuris o pogorzelnach zasłaniali się i od płacenia podymnego wolni byli, i żeby go po wyjściu czasu lat czterech na potym zarówno z innemi ichm. bracią pociągali uchwalamy. A in quantum by kto majątności albo sortes suas gdziekolwiek zostających [k. 294] tudzież w miastach, po jurysdykcjach różnych, dymów komu to należeć będzie nie popisał i nie poprzysiągł, a było mu tego dowiedziono, takowy za słusznym dowodem tego dwiema sty grzywien ma być karany i triplicem pensionem podatku tego podpadać ma ad instantia instigatoris coram officio castrensi repetenda. Do którego podymnego egzakcyjej obraliśmy e medio nostri w województwie lubelskim jm. pana Marcina Moszyńskiego, a w ziemi łukowskiej jm. pana Waleriana Turskiego, zwyczajne ichm. salarium od złotego grosz, a kwitowego z całej wsi groszy 6, a zaś ex sortes groszy 3 naznaczamy.

Zabiegając temu, aby na potym podatku jeden dwa razy nie trzymał, ale żeby zaś i drugich bene meritos w województwie viros usługi dochodziła funkcja tedy, ponieważ czopowego egzakcja częścią dla rozerwania sejmiku electionis posłów, częścią dla wakującego grodu propter fata świętej pamięci w. jm. pana podskarbiego nadwornego, starosty lubelskiego⁶⁴² w arendowną jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁶⁴³ iterato na ten rok weszło administracyją, którego przy tejże egzakcyjej za 12 tysięcy złp [k. 294v] unanimi consensu na tym sejmiku (tak jednak, aby pro 1 iulii 6 tysięcy złp oddał) zachowawszy. Do przyszłego da Pan Bóg czopowego in anno 1684, in ianuario poczynającego się, uprosiliśmy jm. pana Macieja Suchodolskiego. Który pro prima ianuarii 6 000 złp do skarbu województwa wnieść, reliquum zaś ad normam jm. pana sędziego 6 000 zł pro ultima decembris realiter wyliczyć submituje się, z którymi eo nomine jm. pan marszałek kontrakty napisze.

⁶⁴² Jan Karol Daniłowicz.

⁶⁴³ Franciszek Stoiński.

Widząc województwo nasze jak wielkiemi, tak przez komisją lwowską, jako też i teraźniejszego sejmu konstytucją do płacenia ichm. panom wojskowym obciążone jest podatków taryfami, tedy lubo tak spore uchwaliliśmy na nas i na poddanych naszych podatki, a jeszcze w tych taryfach wielkie znajdujemy defekta, stosując się do praw dawnych ad supplementum tych podatków takowy, tak na ichm. tych, którzy noviter do klejnotu przyszli szlacheckiego i różnemi się tytułują urządami, jako i tych, którzy dobra ziemskie i proventa królewskie trzymają, z szablami chodzą et non constat de illorum nobilitate, postanawiamy oblig, aby te podatki podymnego [k. 295] i pogłównego, które w ich dobrach ichże złożą poddani, oneż in triplo sami tylko de proprio peculio, niepociągając w to poddanych swoich, tudzież i od honorów swoich similiter in triplo do rąk ichm. panów egzaktorów zapłacili. Do których płacenia podatków tych ichm. praesenti laudo stringimus, którzy non in martio campo, ani też krwawymi odwagami, ale in domesticis zostając laribus różnemi tego klejnotu szlacheckiego doszli sposobami. A zaś tych ichm., którzy za indygenatami do Korony przyszedłszy do tegoż klejnotu inkorporowani, albo li też per abusum przodków swoich straciwszy znowu tenże klejnot ojczysty clarissimis w Ojczyźnie przyozdobiwszy, bene meritis dexterrime rehabuerunt przy pokazaniu ichm. panom deputatom z koła naszego do rachunku naznaczonym praw, dekretów i przywilejów swoich praesenti laudo relaxamus.

A że dla zatrzymania retentorów podymnego, pogłównego, szeląznego i czopowego zwykły się tamować ichm. panom wojskowym stipendia, tudzież i ichm. panowie egzaktorowie słusznych uczynić nie mogą rachunków, tedy in tali passu chcąc jako najprędzej prodesse Ojczyźnie [k. 295v] postanawiamy, że in quantum kto in spatio dwóch niedziel od podania laudi zatrzymanych nie zapłaci podatków, aby per executionem militare una cum triplici pensione według prawa, za delatą ichm. panów egzaktorów, wolno było repetere praesenti postanawiamy laudo.

Chcąc przy tym mieć certitudinem wszystkich generaliter retentów przez ichm. panów egzaktorów zatrzymanych, tedy do generalnych województwa rachunków ichm. panów egzaktorów upraszamy z województwa lubelskiego e medio nostri ichm. panów deputatów, to jest jm. pana Stanisława Kielczewskiego cześnika, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego skarbnika lubelskich i jm. pana Pawła Bielskiego, z ziemi łukowskiej jm. pana Kazimierza Wilczewskiego cześnika malborskiego, jm. pana Stanisława Rozwadowskiego. Którzy ichm. in cadentia kwerel do grodu unius, absentia non obstante cum adminiculo ichm. panów officialistów [k. 296] grodzkich, zjechawszy się, praevis ante iurisdictionem suam coram officio castrensi corporali iuramento, jako wierne bez wszelkiego respektu

ochrony od wszystkich generaliter panów egzaktorów i kontrahentów podymnego, poborów, pogłównego, szelążnego i czopowego, począwszy ab anno 1668 ad diem ultimam iunii in anno praesenti 1683 excipient rationes. Na który czas praevia propositione przez jm. pana [Aleksandra] Wrzoska, instygatora fisci (któremu praesenti laudo na te ekspensa zł 200 z podymnego od jm. pana [Adama] Żelisławskiego), a z ziemi zaś łukowskiej przez jm. pana Radomyskiego (któremu itidem zł 100 na też ekspensa od jm. pana [Marcina] Jastrzębskiego regenta grodzkiego łukowskiego z podymnego naznaczamy), wszyscy panowie egzaktorowie i contrahentes, także i ci, którzy pieniądze u województwa pożyczyli i jakimkolwiek sposobem skarbu się tykali lubo by i kwity mieli comparere i tak rachunki [k. 296v] skończone, jako też i kwity otrzymane producere praesenti obligatur laudo. Ci panowie poborcy także księgi egzakcyjnej swojej podać i onych realitem poprzysiądz mają. Do których rachunków ichm. panom braci wolny aditus i dubiorum, które by kto miał do którego pana egzaktora promotio. Te zaś rachunki i onych taryfy w księgi wpisane, a oraz lauda w osobliwe księgi przez jm. pana instygatora zebrane, circa officium castrense zostawać mają. W retentach zaś wszystkich likwidowanych u ichm. panów poborców zostających, ciż ichm. panowie deputaci na przyszłym sejmiku informabunt województwo. Który to sejmik po incydencyjnej deputackiego sejmiku (choćby się strzeż Boże i zerwał), nazajutrz sobie praesenti laudo naznaczamy. Delaty zaś wszystkie officia castrensia lubelskie i łukowskie z ichm. pany deputatami sądzić mają i retentów podatków do jako najprędzej adigere satysfakcyjnej, subsellium jednak i iurisdictionis ichm. panów deputatów od nas uproszonych do przyszłego tylko sejmiku extendi ma i dalszej decyzyjnej województwa.

I na tym wiele należy województwu, aby generalna od sejmu grodzieńskiego z ichm. pany wojskowymi z dyspartycji komiszyjnej lwowskiej i z wypłacenia ćwierci ichm. panom wojskowym do województwa naszego ordynowanym [k. 297] była likwidacyja, upraszamy tedy za komisarza w. jm. pana [Jana Bogusława] Zbąskiego podkomorzego lubelskiego, aby jm. wzięwszy przed się słuszną animadwersyją, tak pretendujące u województwa ichm. panów wojskowych zasługi, jako też i terazniejsze in futurum uchwalone onym attendere zechciał oraz i asygnacje do ichm. panów egzaktorów i kontrahentów wydawać raczył, których suma, jako od którego pana egzaktora zapłaconych, tak i ichm. panów wojskowych każdej ćwierci likwidacyjnej księga spisana ad meliorem informationem województwa być powinna. Tymże ichm. panom wojskowym, zawdzięczając tak długo w zasługach swoich expectative, a oraz i nowych do dalszej ku nam zachęcając ochoty, traktamentu zł 3 000 za dystrybutą tegoż jm. pana

podkomorzego lubelskiego z czopowego u jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego zł tysiąc, z podymnego u jm. pana Żelisławskiego zł 2 000 polskich [k. 297v] naznaczamy.

I to do dobrego porządku województwa całego należy, abyśmy po miastach i miasteczkach gdziekolwiek się targi odprawują przez nierówne korce depaktowani nie byli, przeto stosując się w tej mierze do prawa pospolitego przeszłe *laudum eo nomine constitutum in toto reassumimus*, upraszając do ichm. panów podwojewodzych, za konsensem jm. pana wojewody lubelskiego, jm. pana Stanisława Gruszeckiego, jm. pana Stanisława Gałęzowskiego z lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Jastrzębskiego regenta grodzkiego łukowskiego. Którzy ichm. *libere* tedy dla przysługi województwa podjąwszy się funkcyje we wszystkich generaliter miastach, miasteczkach i parafiach kłody i korce postanowić mają, w których korcach w województwie lubelskim powinno być garncy 32, a w ziemi łukowskiej 42 i temi korcami aby wszyscy [k. 298] sprzedający kupującym mierzyli, a nie w inszych, pod winą 14 grzywien według prawa pospolitego postanowione[go] deklarujemy. A tych wymierzenia korców nikt *impedire* nie ma *sub rigore legibus regni descripto*.

Za dystrybutora soli tegorocznej upraszamy z województwa lubelskiego jm. pana [Mikołaja] Drzewieckiego cześnika sochaczewskiego, a z ziemi łukowskiej jm. pana Stanisława Rozwadowskiego, zwyczajny ichm. złoty od beczki pozwoiliwszy, która to dystrybuta soli a *prima iulii* przez dwaście niedziel za uniwersałami wczesnemi ichm. panów dystrybutorów *currere* ma. Z której soli aby, *iuxta anteriora lauda* i opisanie ich, klasztory *debitum* w województwie lubelskim jako i w ziemi łukowskiej odbierali *participationem praesenti laudo* ichm. przypuszczamy. [k. 298v] Ponieważ wiele się ichm. uskarża, że z dystrybuty takroczej soli nie odebrali, tedy *praesenti laudo* takrocznego jm. *superintendentam* *stringimus*, aby *requirantibus ex iusto et aequo* sól wydana była.

Suplikę ojców augustianów na Słomianym Rynku zostających, którzy *promovent* chwałę Bożą, także jm. pana Włodzickiego i innych ichm., tudzież miasto Kraśnik, którym lubo samo *suffragatur* prawo o pogorzelnach napisane, przy tych prawach ichm. *in toto* zachowawszy, jednak dla dalszej w tak wielkiej ruinie słusznej od województwa komiseracyjnej równo ichm. z innemi wszystkiemi suplikującemi do przyszłego odkładamy sejmiku.

Którą to uchwałę, zgodnie przez nas postanowioną, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego *nomine publico* do ksiąg grodzkich lubelskich ręką jm. podpisaną podać. Działo się w Lublinie na

miejscu konsultacjom zwyczajnym roku pańskiego 1683, dnia 24 maja⁶⁴⁴, Aleksander Ciołek na Drzewicy Drzewicki podstoli i koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXXV. Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1683 r.

Akt tego sejmiku nie odnaleziono. Deputatami województwa lubelskiego na Trybunał Koronny zostali kasztelan połaniecki Stanisław Dunin Borkowski oraz podczaszy łukowski Stanisław Rozwadowski, DTK, cz. III, s. 173.

LXXVI. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 8 czerwca 1684 r.

Sejmik zwołany uniwersałem Jana III, wydanym w Jaworowie 27 IV 1684 r.

1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 8 VI 1684 r. do Lublina

Rkp. APL, CL RMO 108, k. 279v–280 – oblatą; w grodzie lubelskim oblatował szl. Jan Dymiński 25 V 1684 r.

[k. 279v] Jan III z Bożej łaski król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, [k. 280] siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a osobliwie w. urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu województwa lubelskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. W., ur., uprzejmie i wiernie nam mili, tym ochotniej do instancyjnej uprzejmości i wierności waszych o złożenie sejmiku na obmyślenie zapłaty chorągwiom tym, które z repartycyjnej generalnej krwawo deserutam od tego województwa praestolantur merudem skłaniamy się, im większą potrzebę widzimy, aby w ukontentowany co prędzej za przeszłe zasługi żołnierz, sine mora dla otwierającej się już pory wojennej martis in arenam wychodził, nowe pro gloria crucis i za całość Rzeczypospolitej ochoty i życzliwości swojej daturus documenta. Zjadą się tedy uprzejmości i wierności wasze na sejmik ten, który na miejscu zwyczajnym w kościele ojców dominikanów pro die octava mensisi iunii roku terażniejszego składamy, eo solo fine, aby pomienione chorągwie dalszej w zapłacie zasług swoich nie cierpiały delaty. W czym obtestamur uprzejmości i wierności waszych, aby ta, a nie insza na tym sejmiku traktowana materyja, jako dla

⁶⁴⁴ Jest to data rozpoczęcia sejmiku, niektóre źródła wskazują, że zakończył się on dopiero 31 maja, por. Uniwersał dystrybutora soli Mikołaja Drzewieckiego cześnika sochaczewskiego do szlachty województwa lubelskiego, w Michałowie 22 VI 1683 r., APL, CL RMO 107, k. 427v–428.

tego, na który dobrze zasłużyła respekt, primam sui na tamtym miejscu sollicitudinem, tak nieodwłoczne w zasługach ukontentowanie. Co żeby wiadomości wszystkich doszło ten uniwersał nasz, ręką naszą podpisany i pieczęcią koronną stwierdzony do grodów podać i na miejscach zwyczajnych obwołać i publikować rozkazujemy. Dan w Jaworowie dnia 27 miesiąca kwietnia roku pańskiego 1684.

Jan, król

2. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 8 czerwca 1684 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 108, k. 591–280 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Gabriel Michał Pisarski wicesgerens grodzki radomski 25 V 1684 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 299–304 – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 219–226v – kopia.

[k. 591v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo na sejmik i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne na czas uniwersałem JKM p. n. m. po die octava praesentis determinowany zgromadzeni, takową unanimitate consensu postanowiliśmy uchwałę.

Boga naprzód, którego dextera vivimus movemur et sumus, chwałę po tym JKM Panu naszemu miłościwemu cuius potenti manu conservati jesteśmy winne, pro tot ex hanc latis laboribus oddajemy dzięki, że JKM p. n. m. nie tylko circa conservationem państw sobie de super powierzonych, ale i około całego chrześcijaństwa ad stuporem totius orbis cum dispendio zdrowia, trudy i niewczasy pracowicie sustinendo nieustraszonym sercem, wielką odwagą, hardego i na chrześcijaństwo wściekle zajadłego nieprzyjaciela zniósł i siły jego zwątpił, ale i o dalszej tejże Rzeczypospolitej consulit całości. Doznało i województwo nasze tegoż ojcowskiego JKM p. n. m. starania, kiedy abyśmy się mogli kiedykolwiek w tak wielkich eksponerować zasłużonemu żołnierzowi długów, miłościwie złożyć nam raczył sejmik. Powinna tedy ku JKM p. n. m. obligowani wdzięcznością, zdrowie i fortuny nasze przy dostojęństwie JKM p. n. m. poświęcamy. Et nomine publico ichm. panom posłom jm. panu Michałowi Zaporskiemu podczaszemu lubelskiemu, jm. panu Aleksandrowi Ciołkowi Drzewickiemu podstolemu lubelskiemu, [k. 592] jm. panu Kazimierzowi Rozwadowskiemu stolnikowi ziemi łukowskiej z koła naszego uproszonym, pro tanta cura i czułe około całości Rzeczypospolitej naszej starania JKM p. n. m. podziękować zlecamy.

Mając w wielkiej konsyderacji znaczne jo. księcia jm. biskupa krakowskiego około dobra pospolitego staranie i ustawiczne około konserwacyjej Rzeczypospolitej naszej conatus, który nie tylko zdrową radą i usiłowaniem etiam cum dispendio fortun optime vult tej Rzeczypospolitej, ale i do ubłagania majestatu Boskiego jako czuły pasterz ustawicznie consulit i sam piis exemplis praeest i nas wszystkich incitat. Za co ore publico ichm.

panowie posłowie od nas uproszeni: jm. pan Franciszek Kosowski wojski lubelski, jm. pan Kazimierz z Mężenina Mężęński sędzia grodzki lubelski podziękują jego książęcej mości, upraszając aby ichm. duchowni zarówno z nami do taryfy anni 1673 przyłożyli się.

Widział cały prawie świat chrześcijański wielkie męstwo, godne czy-ny baczył szczęśliwe i odważne in campo martio wiktoryje jw. ichm. panów wodzów naszych obojga narodów. Doznał na sobie tego bisurmanin. Więc aby skuteczniejszy pro tantis curis et magnanimis factis pateat zawdzięczenia od nas dowód, uprosiliśmy ichm. panów posłów; do jw. ichm. panów wodzów koronnych jm. pana Rozwadowskiego podstolego podlaskiego, jm. pana Andrzeja Suchodolskiego. Do jw. ichm. panów hetmanów Wielkiego Księstwa Litewskiego jm. pana Niemyskiego wojskiego mielnickiego, [k. 592v] podstarościego grodzkiego lubelskiego, jm. pana Cieciszewskiego stolnika liwskiego, aby nomine publico ichm. podziękowali i aby też ochotą i dalej wspierali Rzeczpospolitą upraszać będą ichm.

A ponieważ z kalkulacyjej z ichm. panami żołnierzami przez ichm. e gremio nostri uproszonych uczyniony patent, żeśmy zostali winni usque ad primam maii anni praesenti różnym chorągwiom i regimentom sumę zł dwakroć 72 503 złote, której sumy takową obmyśliśmy exolutionem i na dwie racie ją dzielimy. Na pierwszą, taryfę pogłównego anni 1673 zgodnie uchwalamy, która efficit sumę 90 000. U jm. pana starosty radomskiego⁶⁴⁵, marszałka koła naszego, kontrahenta szeląznego sumę 20 000 z tegoż szeląznego, do tejsze raty inkludujemy remamenta, które się pokazały z kalkulacyjej in iudicio fiscali uczynionej u ichm. panów egzaktorów różnych podatków, te mając pro parata pecunia w tejsze sumę rachujemy. A naprzód, że w. jm. pani podkomorzyny lubelskiej⁶⁴⁶ sumy szeląznego pozostały zł 21 870, ad rationem której sumy według aseku-racyjej publicznej nam przez jm. pana chorążego lubelskiego⁶⁴⁷ danej, po-winna będzie jejm. 12 000 wnieść do tejsze raty. Residuum zaś tej sumy do przyszłego sejmiku odkładamy. Jm. pan starosta łukowski⁶⁴⁸ itidem z tegoż szeląznego zł 14 505 został winien, ad rationem której sumy deklarował się jm. 10 000 do tejsze raty importare. Residuum [k. 593] tej sumy do przyszłego sejmiku odkładamy. Jm. pan sędzia ziemski lubelski⁶⁴⁹ z czopowego dwojga egzakcyjej został winien 2600, z tej sumy zł 1000 jm. pan starosta łukowski pro persoluto bierze, praevia jednak assignatione od jm. pana komisarza. Residuum zaś zł 1600 jm. pan sędzia wypłacić bę-

⁶⁴⁵ Kazimierz Gołuchowski.

⁶⁴⁶ Anna Zbąska.

⁶⁴⁷ Andrzej Drohojowski.

⁶⁴⁸ Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁶⁴⁹ Franciszek Stoiński.

dzie powinien. Jm. pan Andrzej Suchodolski z czopowego terażniejszej egzakcyjej zostaje winien 8000, którą in decursu swojej egzakcyjej zapłacić będzie powinien. Względem jm. pana Marcina Moszyńskiego egzaktora podymnego iuxta nova abiurata 5000 zł in paratis zostające powinny być za asygnacjami jm. pana komisarza wydane. Z ziemi łukowskiej pozostałe retenta u jm. pana Jana Zarzyckiego egzaktora różnych podatków 594, u jm. pana [Marcina] Jastrzębskiego regenta łukowskiego zł 1854, u jm. pana [Andrzeja] Dębowskiego zł 502, z których medietatem, to jest zł pół-trzeciasta powinien za asygnacją jm. pana komisarza wypłacić, resztę do przyszłego sejmiku odkładamy. Od jm. pana [Waleriana] Turskiego egzaktora podymnego suma proveniens powinna być wypłacona za asygnacjami jm. pana komisarza. Sumę pozostałą u jm. pana Adama Szaniawskiego podstarościego łukowskiego zł 800 do przyszłego sejmiku odkładamy.

A ponieważ tenże jm. pan Adam Szaniawski wojski krasnostawski sufficientem przez wszystkie czas egzakcyjej swojej uczynił calculum oprócz egzakcyjej z jm. panem Zarzyckim trzymanej, z której się powinien będzie wyrachować, tedy jm. a quavis impetitione ratione quarumcumque contributionum uwalniamy [k. 593v] i wiecznemi kwitujemy czasy, liberam repetitionem u retentorów z sum probabiliter niewybranych, pozwalając jm. pana [Mikołaja] Piotrowskiego, exaktora poborów, który insufficientem fecit calculationem do przyszłego sejmiku odkładamy.

Na drugą zaś ratę takowe obmyślamy podatki: taryfę podymnego ośmiorga w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej sześcioro iuxta practicum usum anni 1673 postanawiamy. U jm. starosty radomskiego, marszałka koła naszego, sumę zł 40 000 przyłączamy, do tej raty jm. pan Marcin Moszyński, egzaktor podymnego, residuitatem sumy u siebie zaostającej do tejsze raty importare będzie powinien. Do których dysponowania sum i wydawani aasygnacyji ichm. panom żołnierzom uprosiliśmy za komisarza w. jm. pana [Karola] Tarłę starostę stężyckiego dając plenariam jm. facultatem disponendi asygnacjami do ichm. panów egzaktorów i retentorów generaliter wszystkich, jako terażniejszych, tak i przeszłych. Które sumy przez ichm. panów egzaktorów wypłacone pro meliori województwa informatione powinny być przez jm. pana komisarza konotowane, a któryby deputat regestrów poprzysiężonych nie miał, abo się jeszcze nie rachował, tedy powinien przed jm. panem komisarzem przysiąc i registra produkować.

Do egzakcyjej wybierania podatku głównego jednego iuxta tarifam anni 1673 uprosiliśmy jm. pana Zygmunta Borzechowskiego i jm. pana Kazimierza Libiszewskiego tak w województwie lubelskim, jako i w powiecie urzędowskim, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Macieja Stanisława Jastrzębskiego, zwyczajne salarium od złotego grosz, od kwitu z całej wsi

groszy 6, ex sorte groszy 3 pozwalając. A ciż [k. 594] ichm., którzy teraz novos quaesierunt honores, powinni od honorów swoich płacić, ichm. zaś inszych, którzy ex onere possessionis na dawną taryfę za cudze honory płacili, praesenti laudo uwalniamy.

Insuper, że między ichm. bracią tak w województwie lubelskim, jako w ziemi łukowskiej wiele takich znajduje się, którzy podatku pogłównego nie płacą, tedy in supplementum defektów znajdujących się do płacenia stringimus, aby contribuant et adaequent tariffam anni 1673 ducta proportionem abo do całej wsi, abo i ad sortem za jednym kwitem. Także gdziekolwiek poddani post annum 1673 wykupieni, tedy od onych nie dawny posesor, ale terażniejszy iuris quaesitores et possessores płacić powinni. Solucya tego podatku ab actu sejmiku naszego za niedziel sześć zaczynać się ma et in spatio sex septimanarum oddana być powinna.

Do wybierania i egzakcyj podymnego ośmiorga iuxta taryfy anni 1673 w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej sześcioro iuxta practicum usum postanawiamy. Do którego podatku egzakcyi uprosiliśmy jm. pana Stanisława Bełchackiego regenta grodzkiego lubelskiego, [k. 594v] w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Kazimierza Szczygielskiego, cum solito salario ichm. panom poborcom czas in decembriznaczając, aby tegoż miesiąca był wydany. Więc że jeszcze ichm. panowie bracia rozrodzeni w ziemi łukowskiej podatku podymnego cum abiuratis nie zapłacili, tedy iuxta resonantiam anterioris laudi, którzy mają poddanych drudzy zaś ex personibus suis, z włóki osiadłej dymy dwa, z półwłóki dym jeden quisque ex sorte sua, praevis iuramento na całą wsi osiadłej przez dwóch tejże wsi sąsiadów, płacić powinni. Zanoszą querimoniam insi bracia na depalitalcye w kancelaryj łukowskiej, tedy postanawiamy, aby od tych iuramentów po groszy 6, a nie więcej na całą wieś wykonanego od przyjęcia dawali. A ten podatek tylko pro hac sola vice postanawiamy, propter incertitudinem taryfy terażniejszej secundum nova abiurata wybieranej. Której taryfy księgę jm. pan Marcin Moszyński dobrze spisana i skorygowaną ad constituendum in futurum certam taryfam produkować ma. Contumaces zaś indilatae executioni militari podpadać powinni, na których triplicem pensionem tegoż podatku zakładamy. O co urgebit jm. pan Moszyński poborca tegoż podatku w grodzie lubelskim sub celebratione terminorum querelarum similiter.

[k. 595] W ziemi łukowskiej podatek szeląznego, którego egzakcyja poczyna się primis diebus iulii anni praesenti w. jm. panu staroście radomskiemu marszałkowi koła naszego przez arendowny kontrakt za sumę zł 60 000 z ziemią łukowską puszczaemy, do którego spisania kontraktu z jm. uprosiliśmy jw. jm. pana wojewodę lubelskiego. Który podatek siła in reali proventu uczyni submitował się jm. pan starosta radomski województwo

informować. Na tych zaś, który pod pretekstami pańskimi wina do Lublina sprowadzają, postanawiamy, aby ci co wprowadzają, przysięgli jako na własną potrzebę pańską wina wprowadzają nie na sprzedaż i jako go sprzedawać nie będą, bo stąd wielką diminucyję i szkodę województwo ma.

Traktamentu ichm. panom żołnierzom zł 3000 naznaczamy u jm. pana starosty radomskiego kontrahenta szelążnego, do którego traktamentu wszyscy generaliter ichm. panowie deputaci należeć będą. A że manifeste ex liquidatione regestrorum na terażniejszym sejmiku przez ichm. panów [k. 595v] wojskowych reproductorum patuit, że nie tylko by aliquam auctionem ludzi pod dawnymi chorągwiami mieć mieli, ale też nowych i według przeszłej komisyyej lwowskiej i sejmu anii 1679 repartacyjej constitutam quantitate in pleno nie mieli. In auctionem zaś tychże chorągwi i na większą nad dawniejsze regestra tychże ludzi aukcyją znaczne ze skarbu Rzeczypospolitej ab exteris na terażniejszą wojnę turecką pobrali kwoty, ludzi aukcyjalnych jednak nie poprzysadzali, zaczynamy żeby całej nie ginęło Rzeczypospolitej i województwu naszemu, sumy te in auctionem od ichm. panów wojskowych wzięte z przyszłych zasług tymże chorągwiom i regimentom wytrącone być mają. Ichm. zaś panowie deputaci tychże dawnych chorągwi sum ze skarbu Rzeczypospolitej pobranych connotationem jm. panu staroście stężyckiemu, komisarzowi województwa naszego pokazać sufficienter powinni z podpisami rąk swoich.

Sól tegoroczną na województwo nasze należącą in administrationem jm. panu Pawłowi Szornelowi czaśnikowi sanockiemu puszczaemy, której wybieranie primis diebus iulij⁶⁵⁰ [k. 302] poczynać się ma, currere per spatium niedziel dwunastu. Powinno salarium od becзки pro hac sola vice po złotemu jednemu pozwalamy. Które to salarium in rem jm. pana Szczuckiego, noviter przez ogień zrujnowanego cedere ma. A że jm. pan Szczucki publice tysiącem zł pro hoc salario od jm. pana cześnika kontentuje się, tedy ten 1000 zł jm. pan cześnik do rąk jm. pana Szczuckiego in spatio czterech niedziel oddać powinien. Pro labore zaś jm. panu cześnikowi remanenta wszystkie, klasztory, szpitale iuxta obloquentiam anteriorum laudorum podzielić będzie powinien. Z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Adama Krzeskiego skarbnika łukowskiego do administracyjej soli na ziemię łukowską należącej upraszamy. Remanenta dawniejsze soli do przyszłego sejmiku odkładamy ojcom augustianom deklarowane.

⁶⁵⁰ W tym miejscu urywa się tekst laudum w księdze grodzkiej lubelskiej, spowodowany brakiem kart. Podobny ubytek zawiera BPAU-PAN, rkp. 8325, k. 224v. Dalszą treść zaczerpnięto z AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 302–303.

Mając wzgląd na jm. pana Piotra Gruszeckiego, któregośmy uprosili do sporządzenia korców [k. 302v] i onych wymierzania w garncy 32 po różnych miastach, miasteczkach in anteriori laudo anni 1683 opisanych, około czego nie bez kosztu swego pracował, aby ludzie i wszystko województwo za podniesieniem onych nie byli depaktowani, primarie w Lublinie sporządził, bez czego w dalszym postanowieniu w okolicznych miastach, miasteczkach, wsiach, obejść się nie może, tedy za podjęte prace, fatygi z podatku pogłównego przeszłego uwalniamy jm. Których korców sporządzenia nikt impedire nie ma sub rigore legibus regni descripto. A ponieważ tenże jm. Piotr Gruszecki produkował w kole naszym na sejmiku terażniejszym laudum de actu illius sabbatho post festum sanctae Annae zgodnie uchwalone a. 1674, którego in actis oblatowanego nie masz, przeto za prośbą jm. punct w tym laudum specyfikowany in rem jm. służący praesenti laudo aprobujemy.

A że ichm. panowie sędziowie fiskalni in rigorem et executionem punctum na przyszłym sejmiku zgodnie uchwalonego nie przewiedli, terażniejszego zaś sejmiku dispositionem tychże sejmików do przyszłego sejmiku odkładamy, tedy et executionem laudi anterioris o nowej szlachcie do przyszłego sejmiku odkładamy.

Zanosi quaerimonium w. jm. pani podkomorzyna lubelska⁶⁵¹ na renitentes w oddaniu podatku szeląznego, tedy na nich rigorem legis reasumujemy et executionem militarem cum subdelegatis per officium pozwalamy. Do której egzakcyjej ludzi swoich jm. pan starosta lubelski⁶⁵² dać powinien, toż i innym ichm. poborcom deklarujemy. A ponieważ niektórzy z ichm. panów poborców sufficientem calculationem et liquidationem przez ichm. panami sędziami fiskalnymi, jako patet ex relatione onych publice dostatecznie uczynili i dekretów na sądach swych libertatis ferowanych, tedy i my ichm. od wszelkiej impetycyjej i pretensyi do nich mianych praesenti laudo uwalniamy.

[k. 303] Za uczynionym dostatecznej satysfakcyjej przez jm. pana Jana Irzyckiego z podatku czopowego tenuti za zł 12 000 in anno 1679, iuxta obloquentiam laudi et connactus i za wyliczeniem i oddaniem za asygnacyjami należytyymi pomienionej sumy, tedy wzwyż pomienionego jm. ab omni impectione et praetensione quavis uwalniamy i wiecznemi kwitujemy czasy. A ponieważ jm. pan Jan z Targowiska Gałęzowski pisarz grodzki lubelski, tak z podatku podymnego in anno 1674 na zapłatę regimentowi najjaśniejszego Króla JM dziś nam szczęśliwie panującego i insze necessitates województwa uchwalonego przez jm. pana Tomasza Baranowskiego,

⁶⁵¹ Anna Zbąska.

⁶⁵² Piotr Daniłowicz.

subsequenter przez jm. pana pisarza grodzkiego, ut in parte ex comisso województwa dobieranego, jak też z podatku pogłównego dwojga in anno 1679 et in anno 1680 na wypłacenie sum według skarbowych asygnacyji z komisyyj lwowskiej, tudzież do województwa wydanych na zapłacie chorągwiom z tej komisyyj i repartycji onej na województwo lubelskie ordynowanych uchwalonego, do rąk tegoż jm. pana Gałęzowskiego wydanego i z sum z szelążnego podatku⁶⁵³ [k. 596] od jm. pana Tomasza z Drzewicy Głuskiego miecznika lubelskiego i z czopowego od świętej pamięci nieboszczyka jm. pana [Tomasza] Kiełczewskiego cześnika ziemi łukowskiej, podstarościego lubelskiego wziętych za uczynieniem dostatecznej satysfakcyyj praesenti laudo perpetuis temporibus pomienionego jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego kwitujemy i ab omnibus impetitionibus intuitu podatków pomienionych wybierania i sum wybranych jako rzetelnie wydanych wolnym praesenti laudo czyniemy, salva repetitione retentorum temuż jm. praecauta et praecustodia.

A że jm. pan Bogusław Pszonka egzakcyyj swojej w wybieraniu podatku podymnego omnem realitem w wypłaceniu sumy z tegoż podatku przychodzącej pokazał, tedy tegoż jm. in perpetuum wybierania tegoż podatku kwitujemy. Deduxit i jm. pan [Tomasz] Głuski miecznik lubelski, administrator dwojga szelążnego i rzetelnie sumę podług kontraktów uczynionych wypłacił, oprócz sumy 1600 zł z ziemi łukowskiej nie wymienionej, którą za kontraktem jm. Niewęglowski od jm. trzymał i zabiera się tenże jm. pan Niewęglowski ad iuramentum jako tej sumy nie mógł exigere, tedy iuramentum [k. 596v] onemu deferimus i powinien iuramento comprobare impossibilem onej exactionem. A jeżeli by non comprobabit, tedy na przyszłym sejmiku sumę oddać powinien będzie.

A że jm. pan miecznik lubelski z jm. panem Pawłem Bielskim wspólnie tenże podatek szelążnego za sumę sześćdziesiąt tysięcy i jeden, oprócz ziemi łukowskiej, trzymali, dla której oderwania sumy pomienionej wybrać nie mogli, tedy uważywszy ichm. impossibilitatem w wybieraniu totalis summae a solutione residuitatis uwalniamy, żadnej sobie do ichm. nie zachowując pretensyyj. A że jm. pan [Adam] Żeliszawski podatek pogłównego egzakcyyj swojej rzetelnie wybrany de integro wypłacił, okrom zł 700, które na różne koszta erogował, te jm. kondonujemy i z podatku tego wiecznymi kwitujemy czasy. A że jeszcze podymnego na delatach zostaje zł 2100, tedy liberam repetitionem etiam admota militari executione pozwalamy. Więc że z ziemi łukowskiej post factas calculationes niektórzy

⁶⁵³ Od tego miejsca rozpoczyna się kolejna karta laudum w APL, CL RMO 108, a ponieważ jest ono podstawą edycji, powrócono do zawartej tam paginacji.

z ichm. panów poborców sumy pomniejsze pozostali winni, jako to jm. pan [Walerian] Turski szeląznego zł 60, jm. pan Grochowski zł 96, te ichm. kondonujemy i wolnymi od zapłacenia tej [k. 597] reszty czynimy. Także i jm. pana [Leopolda] Szczygielskiego, który totalem z podatku szeląznego praestitit satisfactionem de pleno liberum czynimy.

Widząc ciężką przez przypadkowy ogień z dopuszczenia boskiego miasta Kraśnika ruinę, stosując się do prawa pospolitego do lat czterech praesenti laudo od wszystkich in genere podatków uwalniamy. Tenże respekt jm. Panu [Michałowi] Zaporskiemu podczaszemu lubelskiemu na miasteczko Bychawę do lat trzech, gdyż roku przeszłego nie są zapłacone podatki na sejmiku naszym uchwalone, wyświadczamy, uwalniając od wszelkich podatków za rok terażniejszy 1684, 1685 i 1686. Dobra Sobianowice jm. pana pisarza ziemskiego łukowskiego⁶⁵⁴ teraz świeżo ogniem przypadkowym zrujnowane od podatków in genere wszystkich do lat czterech libertujemy. Innych pogorzalców circa legem publicam zachowujemy praevio iuramento super conflagrationem. Majętność Trześniów i Hejdów ichm. ojców dominikanów lubo iuxta anteriora lauda od płacenia podatków są libertowane, atoli i terażniejsze annuendo [k. 597v] instancje ichm. kondonujemy.

Rotmistrzostwo sołtyskie, wakujące po śmierci nieboszczyka jm. pana sędziego łukowskiego, jm. panu Stanisławowi Rozwadowskiemu konferujemy. Supliki i instancje wszystkie do koła naszego wniesione, do przyszłego sejmiku odkładamy. Którą to uchwałę zgodnie przez nas postanowioną zlecamy w. jm. marszałkowi koła naszego rycerskiego nomine publico do ksiąg grodzkich lubelskich ręką jm. podpisaną podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym dnia 8 miesiąca czerwca roku pańskiego 1684. Kazimierz Jan Gołuchowski starosta radomski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXXVII. Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1684 r.

1. Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 12 września 1684 r.

Rkp. APL, CL RMO 108, k. 917v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował Michał Zaporski podczaszy lubelski, marszałek sejmiku, 27 IX 1684 r.

[k. 917v] My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego na miejsce konsultacyjom naszym zwykłe i dzień prawem postanowiony zgromadzeni, felices succesus w. ichm. deputatom naszym szczęśliwie fukcją swoją terminującym powinszowawszy, cursum sprawiedliwości świętej salubri prosequendo auspicio na przyszłą funkcją

⁶⁵⁴ Paweł Bejdo Rzewuski.

e medio nostri w. ichm. wedle alternaty przypadającej, z województwa lubelskiego Wojciecha Kazimierza na Suchowoli Niemyskiego wojskiego mielnickiego i podstarościego grodzkiego lubelskiego, z powiatu urzędowskiego w. jm. pana Michała na Zaporzu Zaporskiego podczaszego lubelskiego, zgodnemi votis et unanimi omnium consensu uprosiliśmy i obraliśmy. Którym ichm. tam convincim quam divisim, aby należyta więtej na osoby swoje powinnej dana była prerogatywa, zleciliśmy w. marszałkowi koła naszego laudum na niej się podpisując i one do akt grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie za rezydencyjej mojej die 12 septembris roku pańskiego 1684.

LXXVIII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 5 stycznia 1685 r.

Sejmiki przedsejmowe w Koronie zostały zwołane uniwersałem Jana III, wydanym w Żółkwi 24 XI 1684 r., Druk fragmentu: ASWK, t. V, s. 41; całości: ASWPK 1676–1695, s. 326–327. Instrukcji tego sejmiku nie odnaleziono, z laudum sejmiku relacyjnego 17 VII 1685 r. wynika, że posłami województwa lubelskiego byli: Kazimierz Mężeński sędzia grodzki lubelski i Wacław Kazimierz Rozwadowski stolnik łukowski.

1. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 5 stycznia 1685 r.

Rkp. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 311v–314v – kopia; w grodzie lubelskim oblatował ur. Aleksander Wrzosek 25 XI 1685 r. oblata; w grodzie łukowskim oblatował szl. Marian Jasiński 30 I 1685 r.

[k. 312] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się na sejmik i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne pro die 5 ianuarii za uniwersałem JKM p. n. m., takową unaniami consensu postanowiliśmy uchwałę.

Iż się wielkie dzieją i pokazują defekta w wybieraniu podatków, nie mniej i w wydawaniu ich, do tego województwo nie ma żadnej doskonałej taryfy tak podymnego, jako i poborów, z których doskonale informować by się mogło, a to propter renitentium ichm. panów egzaktorów, którzy dotychczas ani ksiąg poprzysięgali, ani ich do grodu podali (lubo tot constitutionibus et decretes fiscalibus oddali byli), chcąc tedy jak najskuteczniejszy w wybieraniu, w wypłaceniu i w wydawaniu podatków od nas teraz i na potym uchwalonych mieć [sposób] sądy fiskalne konstytucją sejmu grodzieńskiego aprobowane reasumujemy i ustanawiamy. Do których sądów uprosiliśmy e medio nostri przy urządzie ziemskim w. jm. pana Aleksandra na Drzewicy Drzewickiego podkomorzego lubelskiego, jm. pana Wacława Stońskiego podstolego kijowskiego, jm. pana Aleksandra Kiełczewskiego cześnika lubelskiego, jm. pana [Kazimierza] Domaszewskiego miecznika

łukowskiego, jm. pana Bogusława Orzechowskiego marszałka koła naszego, jm. pana Teodora Suchodolskiego, jm. pana Pawła Bielskiego. Których zjechawszy się do Lublina feria tertia post Dominicam Reminiscere [20 III] zacząć sądy swoje fiskalne powinni będą, które sądy trwać powinny [k. 312v] cztery niedziele continue nie limitując ich ani w dalszą odwłokę puszczając, tak żeby się wszystkie sprawy przez cztery niedziele do sądów fiskalnych należące odsądziły i skończyły, a po ekspiracyjej czterech niedziel sądy się kończyć powinny.

Do tych sądów fiskalnych należeć będą ichm. panowie urzędnicy grodzcy, inquantum jm. pan starosta lubelskim wjazd swój odprawi ante determinationem iudiciorum. Na które pomienione sądy wszyscy ichm. panowie poborcy i quocunq[ue] titulo retentores podatkowych pieniędzy w sądach fiskalnych powinni comparere sine quavis ad citatione ad instantiam instigatoris sub poena peculiatu. Także ci ichm. panowie egzaktory, którzy lubo się wyrachowali i kwit otrzymali, a ksiąg nie poprzysięgli i ich nie podali do grodu powinni comparere i księgi egzakcyjej swojej podać i tamże poprzysiąc, ci jednak, którzy kwity otrzymali i księgi do grodu i akt podali, do tego sądu należeć nie mają. Przysięga zaś panów egzaktorów taka ma być, jaka jest opisana laudo anni 1682 die 23 iunii uchwalonego. Przestrzegać powinni będą ichm. panowie sędziowie fiskalni, aby żadnych remissiones do sejmiku od sądów swoich nie odsyłali, ale je tam determinative sądzili. Cóż ichm. panowie sędziowie dojrzą tego i przestrzegać będą, aby ichm. panowie poborcy do egzakcyji uproszeni, ante exactionem na początku jej, iuxta rotham iuramenti wyżej specyfikowanej super fidelem exactionem przysięgali na tychże sądach, żadnych konflagrat, które by przeciwko prawu były przyjmować [k. 313] iudicium nie powinno będzie. A iż ziemia łukowska konserwowała swoje sądy fiskalne dotąd, tedy do tychże sądów przybierają sobie jm. pana cześnika łukowskiego i jm. pana wiceinstygatora Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Więc że województwo nasze niemalą sumę ichm. panom wojskowym ex repartitione pozostało winno, tedy, chcąc jak najskuteczniej ichm. obmyślić satisfactionem emeritorum stipendiorum, uchwalamy pogłówne iuxta taripham anni 1673. Do której egzakcyjej wybierania uprosiliśmy jm. pana Stanisława Gałęzowskiego i jm. pana [Adama] Trzcńskiego, którego podatku egzakcyja poczynać się ma prima februarii anni praesenti, a kończyć się ma ultimis diebus martii.

Nadto uchwalamy i postanawiamy jeszcze do tego pogłównego czterech pobory sine abiuratis, których egzakcyja ma się zaczynać prima maii, a kończyć się ma ultimis die iunii. Do tej egzakcyjej poborowej uprosiliśmy jm. pana [Mikołaja] Kańskiego. A, że jeszcze te podatki wzwyż pomienione non correspondent sumie 190 tysięcy ichm. panom wojskowym od nas

naznaczonej, tedy jeszcze ósmioro podymnego, iuxta taripham ex abiurata noviter conscripta za egzakcyje jm. pana [Marcina] Moszyńskiego, uchwalamy i postanawiamy. Tegoż jm. pana Moszyńskiego do egzakcyje tegoż podymnego uprosiliśmy i tego podymnego wybieranie in iulio zaczynać się ma, a kończyć się ma in augusto. A jm. pan Moszyński, egzaktor podymnego tak przeszłego, jako i terażniejszego, serio na sądach fiskalnych instabit, aby ci poprzysięgli dymy, którzy dotąd jeszcze nie poprzysięgli. Z ziemi zaś [k. 313v] łukowskiej do pogłównego egzakcyje jm. pana [Jana] Zarzyckiego podwojewódzkiego łukowskiego, które secundum taripham 1673 [r.] wybierać będzie, uprosiliśmy. Także i do poborów trzech iuxta antiquam praxim ex consuetudinem, jako i do podymnego sześciorga jm. pana Mateusza Niewęglowskiego egzakcyje naznaczymy.

A żeby te podatki od nas uchwalone jako najprędzej dojść mogli ichm. panów wojskowych, ichm. panom egzaktorom pozwalamy retenta wybierać i na retentores executionem militare, sine oppressione jednak stanu szlacheckiego, ekstendować. Którym rygor executioni militari służyć ma jako w. jm. podkomorzynie lubelskiej⁶⁵⁵, która retent szeląznego co będzie mogła wnieść, aby na sądy fiskalne wniosła i delaty retent na tychże sądach oddała. Toż i inszym ichm. panom egzaktorom do dawniejszych podatków uproszonym beneficium currere ma.

Czopowego arenda, iż ekspirowała 10 Ianuarii, tedy od tegoż czasu zaczynać się powinna, które czopowe puściliśmy jm. panu Janowi Iżyckiemu za sumę złp 12 tysięcy, z którym zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego kontraktować. Na te zaś wszystkie podatki od nas teraz na sejmiku uchwalone, jako i na czopowe, asygnacje wydawać będzie jm. pan starosta stężycki jako komisarz województwa naszego.

Więc że jm. pan sędzia lubelski⁶⁵⁶, jako na przeszłym, także i na terażniejszym sejmiku deduxit, iż in toto [k. 314] satisfacit województwu naszemu, tedy tegoż jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego praesenti laudo kwitujemy i wiecznemi czasy wolnem czyniemy z egzakcyje dwojga czopowego. A iż jm. pan miecznik lubelski⁶⁵⁷ przeszłego czopowego egzaktor został pewną kwotę z czopowego, tedy też residuitatem na zapłatę chorągwi jm. pana starosty oświęcimskiego⁶⁵⁸ jm. panu miecznikowi zlecamy oddać. Jm. pana [Adama] Szaniawskiego podstarościego łukowskiego, ponieważ in iudicio fiscali, jako sami ichm. panowie sędziowie relacją nam tego uczynili, dostatecznie się wyrachował, tedy praesenti laudo jm. ze wszystkich egzakcyi jego kwitujemy, oprócz egzakcyje z jm. panem

⁶⁵⁵ Anna Zbąska.

⁶⁵⁶ Franciszek Stoiński.

⁶⁵⁷ Tomasz Głuski.

⁶⁵⁸ Jan Chryzostom Pieniążek?

Zarzyckiem trzymanej, której kalkulacją in iudicio fiscali powinien będzie tenże m. podstarości łukowski uczynić.

Zawsze to województwo non defui suplikującym i uciekającym się do siebie i more laudabili antiquo przodków swoich rękę utrapionym podawało, nie odstępując teraz zwyczaju dawnego ichm. ojcom augustianom loco elemożynę zł 300 naznaczamy, które sobie ichm. z browarów swoich potrącać powinni będą. Ichm. pannom zakonnym bernardynkom także zł 300. Jm. panu Szczęsnemu Tchórzewskiemu, tak ciężko złością ludzką nawiedzonemu i dotknionemu, aby mógł tym prędzej vindicare tak srogi zabój i ledwie kiedy w Polsce słychany, z czopowego naznaczamy u jm. pana Łżyckiego zł 100. Na co wydać asygnacją do tegoż [k. 314v] jm. pana Łżyckiego jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy. Jm. panu Kińskiemu, jako dobrze zasłużonemu Rzeczypospolitej żołnierzowi, z czopowego zł 150, także i jm. panu Drzewickiemu, summe afflictio i od Boga ciężko nawiedzonemu zł 150 także dajemy i konferujemy, że to rem ichm. jm. pan marszałek koła naszego asygnację wyda do jm. pana Łżyckiego.

Instancją jm. pani Bychawskiej względem długu, który sobie u województwa naszego praetendit, do sądów fiskalnych odsyłamy. Insze zaś instancje i supliki, które się na teraźniejszym sejmiku zmieścić nie mogły, do przyszłego sejmiku odkładamy. Którą to uchwałę naszą zgodnie postanowioną zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego nomine publico do ksiąg grodzkich łukowskich podać. Działo się Lublinie na miejscu konsultacyjom zwyczajnym roku 1685 dnia 5 stycznia, Paweł Bogusław Orzechowski, marszałek koła rycerskiego mp.

LXXIX. Sejmik relacyjny w Lublinie 17 lipca 1685 r.

Sejmik zwołany na mocy uchwały sejmu warszawskiego z 16 lutego – 13 maja 1685 r., Vol. leg., t. V, s. 359.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 lipca 1685 r.

Rkp. 1. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 306–308v – kopia; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8323, k. 227–234v – kopia; w grodzie lubelskim oblatował szl. Franciszek Fałęcki 24 VII 1685 r.

[k. 306] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego rycerstwo na sejmik relationis pro die 17 iulii anni praesenti na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni, odebrawszy dostateczną od ichm. panów posłów województwa naszego relacją, winną JKM p. n. m. veneramur submisją, za którego szczęśliwą manu dukcją nasze consilia możemy peragere.

A lubo na teraźniejszym sejmiku nie mogliśmy deklarowanych przez ichm. panów posłów naszych ichm. panom deputatom wojskowym

z repartycyjej do województwa naszego należącym, propter angustiam temporis, obmyślić podatków, tedy stosując się do konstytucyjej Trybunału Skarbowego, nazajutrz po sejmiku electionis deputatów na Trybunał, konserwujemy sobie sejmik de modo contribuendi i obrania na Trybunał Radomski deputatów oraz sądy fiskalne, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej, reasumujemy. Do których sądów uprosiliśmy tychże wszystkich ichm. in anteriori laudo uproszonych, przydając urząd grodzki lubelski do dawnych ichm. i w. jm. pana Jana Firleja z jm. panem Michałem Borzechowskim, a z ziemi łukowskiej jm. pana Jana Szaniawskiego [k. 306v] komornika granicznego ziemi łukowskiej i jm. pana Adama Zwolskiego, którzy to ichm. panowie sędziowie zjehawszy się do Lublina w poniedziałek po świętym Bartłomieju sądy swoje fiskalne more solito zaczną i one przez niedziel dwie przed sejmikiem następującym sądzić mają, a po sejmiku daj Boże skończonym szczęśliwie, sine intermissione niedziel dwie. Łukowskie zaś sądy skarbowe mają poprzedzić niedziel dwiema kadencyją sądów lubelskich, aby rachunki ekspediowane z ichm. pany egzaktormi ziemi łukowskiej propter verificationem rachunków ichm. panów egzaktorów województwa lubelskiego były przysłane na kadencyją wyżej pomienioną. Na które sądy wszyscy ichm. panowie egzaktorowie i retentorowie podatków wszelakich sine quavis adcitatione stawić się i rachunki doskonałe uczynić będą powinni. Także ci, którzykolwiek ręką Pańską przez pożar ognia dotknieni, na tychże sądach mają słuszość pogorzenia według konstytucyjej anni 1635 pokazać i iuramenta eo nomine czynić wiele dymów w którym mieście, abo wsi ubędzie i wiele osób w tych domach do pogłównego należących i na wielu gruntach do płacenia pogłównego mieszkało. Do tego dwór, jeśli by strzeż Boże pogorzał z komorami chłopskimi i w tem mają iuramento comprobare, jako cum omni re familiari et supellectili domestica zgorzało, co wszystko iudicium fiscale ma dostatecznie discernere.

Retenta podatków tak dawniejszych, jako i na przeszłym sejmiku cuiuscumque contributionis uchwalonych, tak w dobrach królewskich, duchownych i ziemskich, aby tym prędszej do eksolucyjej ichm. panom quocunque titulo egzaktorom były wydane za podaniem delaty, cum adminiculo w. ichm. panów starostów województwa naszego, militare pozwalamy executionem i rygor z prawa pospolitego należący na każdego, który by miał irytować takową egzekucyją reasumujemy.

W. jm. panu krajczemu koronnemu, lubelskiemu, parczewskiemu etc. staroście, ratione adminiculi executionum z czopowego lubelskiego pro hac vice tantum, na rok ten jeden złp 1000, także w. jm. panu staroście łukowskiemu z czopowego ziemi łukowskiej złp 500 itidem pro hac vice

naznaczamy. Te jednak sumy za asygnacjami jm. pana marszałka koła naszego ichm. mają być wydane.

Ponieważ w przeszłych laudach do płacenia podatku pogłównego nie dołożyliśmy byli, aby Żydzi tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej zostający pogłowne od osób swych podług konskrypcyje in anno 1683 do rąk ichm. panów poborców wnieśli, ponieważ ten podatek z sejmu 1683 pozwolony do wszystkich generaliter cuiuscunque status et conditionis ludzi należał, tedy praesenti laudo serio onych stringimus, aby tak w przeszłym roku uchwalone pogłowne, jako i na terażniejszym sejmiku przedsejmowym instantanee oddali [k. 307] sub rigore militaris.

Szelążnego podatek w województwie naszym, chcąc do jak najskuteczniejszego przywieść porządku, in vim podatków na sejmie przez ichm. panów posłów województwa naszego deklarowanych, uchwalamy. Które antiqua praxi płacić każdy nemine excepto, tak z miast województwa naszego, miasteczek i wsiów, tak królewskich, duchownych, jako i ziemskich, karczem i do domów na poświętnym przy plebaniach będących gdzie się kolwiek szynki odprawują, powinien będzie. Które to szelężne jm. panu Michałowi na Zaporzu Zaporskiemu podczaszemu lubelskiemu za sumę złp 60 000, inklucując w to i ziemię łukowską, bez wszelkiej defalki, arendownym sposobem puszczamy i kontrakt eo nomine z jm. panu marszałkowi koła naszego spisać zleciliśmy. Z ziemi jednak łukowskiej obywatel tejże ziemi, kontrahent osobliwy, od jm. pana podczaszego być ma, który aby między ichm. bracią rozrodzoną gdzie się szynki nie odprawują niko go do płacenia podatku tego nie pociągał, ale według dawniejszych kontraktów i kwitów, tak w województwie lubelskim jako i ziemi łukowskiej ichm. sprawić się mają. W. jm. pana starostę radomskiego, kontrahenta o szelężne w roku przeszłym województwa naszego, względem defalki tegoż szelążnego niedobrania z okazji nie wchodzenia win, znacznego nieurodzaju i rozjechaniu się ludzi na sejm blisko przeszły warszawski, do sądów fiskalnych decyzyje odsyłamy – tam ichm. discernent quae et quanta suma pokaże się ex calculo defalkanda salva repetitione retentorum.

Ichm. panom posłom naszym, to jest jm. panu sędziemu grodzkiemu lubelskiemu⁶⁵⁹ i jm. panu stolnikowi łukowskiemu⁶⁶⁰, in vim gratitudinis prac i kosztów na sejmie przeszłym przedłużonym podjętych, po zł 2000 polskich z podatku czopowego deklarujemy, które sumy za asygnacjami jm. pana marszałka koła naszego ichm. zapłacone być mają. Ichm. panom deputatom wojskowym, tym którzy na przeszłym sejmiku uchwalonych zasług asygnacjami dotąd nie odebrali, złp 2000 z podatku czopowego

⁶⁵⁹ Kazimierz Mężeński.

⁶⁶⁰ Wacław Kazimierz Rozwadowski.

naznaczamy. Którą sumą ichm. pan marszałek koła naszego ichm. ma podzielić i asygnacyje na pomieniony podatek wydać. Ci zaś ichm., którzy do inszych województw z repartycyjej przenoszą się, także którzy noviter do województwa z repartycyją accedunt, do tej donatywy należeć nie mają. Jm. panu Tchórzewskiemu złp 100 z czopowego, za asygnacyją jm. pana marszałka koła naszego, [k. 307v] także jm. panu Marcinkiewiczowi, towarzyszeni podupadłemu z tegoż czopowego tymże sposobem wydać deklarujemy.

Do dystrybucyjej soli powiatowej województwu według zwyczaju należącej z lubelskiego i urzędowskiego powiatów uprosilismy jm. pana Stanisława Olbięckiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Wawrzyńca Sufczyńskiego chorążego łukowskiego. Którą sól iuxta solitam praxima laudis anterioribus circumscriptam ichm. panowie dystrybutorowie przez niedziel dwanaście wydawać mają, także i klasztorom iuxta anteriora lauda tak lubelskim z lubelskiego i urzędowskiego, inkludując i Wolę Gułowską, jako też łukowskim z łukowskiej ziemi ta sól wydana być ma.

Do egzakcyej wybierania retent podymnego ośmiorga post fata recentia jm. pana Stanisława Bełchackiego regenta grodzkiego lubelskiego, ponieważ jm. pan Jan Bełchacki, rodzony nieboszczykowski, przed deputowanymi e medio nostri ichm. sumy wybranej i na asygnacyje wydanej in maiori parte uczynił calculum, będąc sam usługą Rzeczypospolitej zatrudniony, uprosił sobie e medio nostri jm. pana Władysława na Drzewicy Drzewickiego, według delat ręką samego jm. podpisanych. A in quantum by się też kwit jaki po danej delacie przez nieboszczyka jm. pana regenta grodzkiego lubelskiego komukolwiek dany pokazał, tedy tę sumę na którą by się takowy kwit znalazł pomieniony jm. pan Bełchacki jako sukcesor nieboszczykowski do rąk jm. pana Drzewickiego w kole naszym de proprio i zapłacić się deklaruje i submituje. Ktoby zaś kolwiek pomienionego podatku ośmiorga podymnego we dwóch niedzielach do rąk jm. pana Drzewickiego nie oddał, tedy una cum triplici pensione per exactionem militarem wydać powinien będzie. A jm. pan Drzewicki sumę z retent pomienionego podatku na asygnacyje do nieboszczyka jm. pana regenta wydane wypłacać ma ichm. panom wojskowym. Residuiatam zaś sumy ad fiscum do województwa importare jm. pan Drzewicki wybrawszy powinien będzie.

Dług jm. pani Bychawskiej dekretem fiskalnym u województwa przysądzony, że jm. pan [Adam] Szaniawski wojski krasnostawski obiecał producere probationes, jakoby jm. miała być satisfacta, do sądów fiskalnych odsyłamy. Ksiąg ziemskich i grodzkich lubelskich i urzędowskich, także ziemskich i grodzkich łukowskich rewizyją, tudzież kosztu na reparacyją i przepisanie popsowanych, pokazanie i naznaczenie do

przyszłego sejmiku zachowujemy. Resztę sumy złp 600, anteriori laudo jm. panu Orzechowskiemu naznaczonych złp 280, do przyszłego sejmiku odkładamy. Instancją sukcesorów godnej pamięci jm. pana [Jana] Gałęzowskiego podczaszego lubelskiego, także i innych ichm. jako to jm. pana Piotrowskiego egzaktora poborów województwa lubelskiego podobnym sposobem odkładamy.

A że jm. pan Andrzej Suchodolski miecznik województwa lubelskiego podług kontraktu o podatek czopowego spisane go uczynił dosyć [k. 308] województwu, tedy jm. z pomienionego podatku i kontraktu i sukcesorów jm. praesenti laudo kwitujemy. Także jm. pan Adam Żelisławski, poborca podymnego i pogłównego województwa lubelskiego, ponieważ sufficientem w sądach skarbowych uczynił calculum i dekret libertatis na tychże sądach otrzymał, tedy et praesenti laudo a quavis impetitione intuitu praemissorum jm. i sukcesorów jm. wiecznemi czasy (salva repetitione retentorum et exolutione residuitatis jm. reservata) wolnem czyniemy. Według którego rejestrow likwidowanych w sądach skarbowych i poprzysiężonych, aby ichm. panowie egzaktorowie terażniejsi pogłównego na przyszłym sejmiku uchwalonego odbierali i sumę jako najprędzej wnieśli mieć chcemy.

Dobra Chwałowice cum attinentiis w. jm. pana podkomorzego lubelskiego⁶⁶¹ nad Wisłą zostające, że powódź urodzaje zbóż tak ozimych, jako i jarych zniosła, także część w Wilkowie jm. pana [Bogusława] Pszonki podwojewodziego lubelskiego, od podatków na przeszłym sejmiku uchwalonych uwalniamy.

Więc że jm. pan Dzierżek uczynił protestacją przeciwko jm. panu [Pawłowi Bogusławowi] Orzechowskiemu marszałkowi koła naszego podczas sejmiku przedsejmowego obranemu i jm. panu Stoińskiemu, ponieważ in nullo fundamento i sam od niej benevole w kole naszym publice recedit i officiose coram actis publicis onę anihilować submituje się, tedy luboby submisyej swojej nie uczynił dosyć, honorowi jm. pana Orzechowskiego i jm. pana Stoińskiego nihil quid quamnocere powinna. Na co i atestacją jm. panu marszałkowi koła naszego nomine nostri dać zlecamy.

A że to jest rzecz mali exempli, gdy prawa na sejmie stawają ani na sejmikach od JKM proponowane, ani na sejmie przez instrukcje posłów ziemskich promowane, tedy przeciwko tem i konstytucyje o pogłównym żydowskim i tak wielu nobilitacjach i indygenatach ludzi na sejmikach nie proponowanych, uczynić protestacją ichm. panom posłom naszym

⁶⁶¹ Aleksander Ciołek Drzewicki.

zlecamy: osobiłwie przeciwko jm. panu Tryksenerowi⁶⁶² obesterlejtnantsowi de nullitate pomienionych nobilitacyji. Także i tym którzy per abusum wchodzą do nobilitacyjej.

Instancyje ichm. panów obywatelów województwa lubelskiego, jako to jm. pana Głuskiego, jm. pana Szałajskiego, ichm. panów Słotwińskich, jm. pana Grajowskiego, ichm. panów Branickich, jm. pana Sosnowskiego z Krzyńca, respektem przypadku gradobicia na zboża, do przyszłego odkładamy sejmiku. Jm. panu instygatorowi sądów skarbowych lubelskich, którego jm. pan dyrektor tychże sądów constituere zechce, in vim diligentiae w promowaniu spraw ad fiscum województwa należących, adhibendae, złp 100 u jm. pana Jana Iżyckiego, kontrahenta podatku czopowego naznaczamy. In reliquo ichm. panowie sędziowie skarbowi ex retentis mają obmyślić jm. ukontentowanie, zlecając to jm., aby ad instantiam sui wsi, które by in antecessum w podatki wszelkie województwa lubelskiego nie wchodziły ad decisionem iudicii fiscalis adcitować.

Którą to uchwałę naszą, zgodnie postanowiwszy, zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisem ręki swej własnej stwierdzić i ad acta publica per modum oblat podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom [k. 308v] naszym zwyczajnym die 17 iulii anno 1685. Wawrzyniec Sufczyński chorąży ziemi łukowskiej, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXXX. Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1685 r.

Akt tego sejmiku nie odnaleziono, brak też innych informacji. Prawdopodobnie został zerwany, bowiem deputaci województwa lubelskiego na Trybunał Koronny nie są znani, DTK, cz. III, s. 185.

LXXXI. Sejmik gospodarski w Lublinie 11 września 1685 r.

1. Laudum sejmiku gospodarskiego w Lublinie 11 września 1685 r.

Rkp. 1. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 308v–311 – kopia; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8325, k. 237v–246v – kopia; oblata; w grodzie lubelskim oblatował wlm. Hiacynt Rostworowski chorąży ziemi liwskiej 27 IX 1685 r.

[k. 308v] My rady, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy na sejmik electionis deputata na Trybunał Radomski przez konstytucyją sejm u blisko przeszłego in crastino electionis deputata na Trybunał Główny Koronny, to jest pro die 11 septembris naznaczony i przez laudum przeszłego sejmiku relationis konserwowany na miejsce zwyczajnym sejmików tutecznych, obralismy zgodnie za dyrektora

⁶⁶² Jan Jerzy de Tritschler, oberszterlejtnant.

jm. pana Jacka Rostworowskiego chorążego liwskiego i uchwalone niżej punkta zgodnie namówiwszy postanowiliśmy.

A jako zawsze zwierzchnością naszą et cum debito kultu etiam ad remotissima rezydencji JKM p. n. m. loca zwykliśmy przez posłów e medio nostri obranych, JKM p. n. m. z wiernością naszą odzywać się, tak gdy teraz hic beneficis sola solum nostrum radiis suis illustravit et benignissimos influxus przez prezencją swoją pańską w kraju naszym diffudit, zdało się nam za rzecz należytą cum effusione powinnej wdzięczności pro tot in Rempublicam collatis beneficiis z powinszowaniem zdrowia dobrego i z kontestacją zwykłej życzliwości ichm. panów posłów wyprawić. Do której funkcji uprosiliśmy jm. pana Stanisława Rozwadowskiego podczaszego łukowskiego, jm. pana Andrzeja Suchodolskiego miecznika lubelskiego, jm. pana Kazimierza Domaszewskiego miecznika łukowskiego, jako też ex veteri prosapia et ex magnis qualitatibus, któryby zaraz in accessu ad Rempublicam emicant, jm. pana Jana Firleja kawalera magni nominis. Którzy to ichm. post contestationem praemissorum officiorum, które wierności i życzliwości serc naszych [k. 309] przeciwko JKM expressit. Accedent do drugiego punktu instrukcji sobie danej pokornie suplikując do JKM p. n. m., aby pro suprema sua in regnando prudentia ze zwykłej swojej pańskiej przezorności trudność, która z okazji pofałszowanej monety intervenit, poważną swoją resolvere raczył decyzją, te incommoda które ex inde subsequuntur wywiódłszy, że nie tylko inter populum magnae zachodzą stąd collisiones commercia i sprowadzenie victualium w miastach ustaje, ale też wielkie zatrudnienie w wybieraniu na wojsko JKM i Rzeczypospolitej uchwalonych podatków stąd exoritur. Wniosą na koniec uniżoną prośbę do JKM p. n. m. za jm. księdzem Janem Kosteckim, aby ratione opactwa jędrzejowskiego mógł być compos voti sui, salvis jednak iuribus maiestatis et iustitiae distributivae JKM p. n. m. Usługi przy tym nasze przy oświadczeniu wiernego poddaństwa majestatu JKM ręką marszałka naszego zapisujemy.

Przystąpiwszy po tym ad actum electionis jm. pana deputata na Trybunał Radomski uprosiliśmy zgodnie w. jm. pana Aleksandra Drzewickiego podkomorzego lubelskiego, civem nie tylko z przodków swoich temu województwu emeritissimum, ale też et propriis qualitatibus non solum huic officio, ale i wszystkim w tej Ojczyźnie zacnych⁶⁶³ parem. Któremu to jm. interesa województwa naszego jako najpilniej zleciliśmy, in vim salarii, które konstytucja przeszłego sejmku praecavet, per unanimum consensu zjazdu naszego naznaczyliśmy sumę 2000 złp i asygnacją

⁶⁶³ W PAU-PAN „*muniis parem*”, k. 239.

do jak najpewniejszego prowentu województwa tego jm. panu dyrektorowi naszemu oddać jm. panu deputatowi zleciliśmy.

A gdy nas nie tylko prawo tak ostre, ale i *necessitas conservationis propriae*, a wprzód ochota dosyć uczynienia za krwawe zasługi *bene emeritae militiae*, która o zaszczyt JKM i całej Rzeczypospolitej in *martio campo belli incommoda* ponosi, do tego stringit, abyśmy jak najprędzej dwie ćwierci razem, to jest *iuxta mentem legis ante primam novembris* według repartycyj do nas od jw. jm. pana wojewody ziem ruskich, hetmana wielkiego koronnego⁶⁶⁴ przysłałej, ludziom do naszego województwa ordynowanym zapłacili. Tedy tę płacę takim ordynujemy sposobem: naprzód do szeląznego, którego jm. pan Michał Zaporski podczaszy lubelski i deputat województwa tego na Trybunał Koronny deklarował *inferre* na te ćwierci dwie 30 tysięcy, *salva praecustoditione jm. ratione evictionis ab impedimento*, które by z fałszywej monety oriri mogło. Uchwalamy podymnego szesnaście *iuxta tariffam et quietationes exactionis jm. pana Marcina Moszyńskiego*, które to szesnaście podymnego in *spatio sex septimanarum* wybrać ichm. panowie egzaktorowie powinni będą bez ochrony *cuiuscunq̃ status et conditionis personae*, pamiętając na rygor, który Rzeczpospolita na całe województwo i samychże ichm. *interposuit*. Do której to egzakcyj obraliśmy zgodnie jm. pana Mikołaja Brzezickiego i jm. pana Mikołaja Kańskiego, z których ichm. jeden *medietatem*, alteram vero *medietatem* drugi powinien wybierać będzie, *salvo consueto ichm. panom egzaktorom salario*. Ziemia zaś łukowska, trzymając się dawnej proporcycji miasto szesnastu podymnego dwaneście deklaruje [k. 309v] i do wybierania tych podatków in *eodem tempore* jako w województwie lubelskim jm. pana Szczęsnego Stockiego uprosiliśmy. Przyszli ichm. panowie egzaktorowie, co zaś in *posterum* mają być *eligendi*, do roty przysięgi swojej zwyczajnej przydawać mają, że się o funkcję *exactoris* nie starali. A gdyby przyszłych podatków wydawania aliquam *portionem* warowali sobie niektórzy ichm. poborami *iuxta nova per haeredes et possessores bonorum abiurata*, tedy to ad *consensum generalem* zachowujemy sobie.

A że w województwie naszym non *postrema portio in supplementum* uchwalonych podatków *provenit* z czopowego, tedy ten prowent w ręce jm. pana Franciszka Dydyńskiego, *emeriti civis*, w całej Ojczyźnie, osobliwie w tem województwie, za sumę 12 tysięcy złp, którą pomieniony jm. pan kontrahent zwyczajem inszych ichm. przed sobą trzymających sposobem wypłacić będzie powinien, o czym kontrakt *nomine publico jm. panu marszałkowi naszemu spisać* zlecamy. Chcąc jednak ten podatek w jak najlepszą ryzę na potem wprawić, aby jako teraz tak i na potem to

⁶⁶⁴ Stanisław Jan Jabłonowski.

czopowe na largicyje albo ekstraordynaryjne ekspensa nie szło, ale tylko na samą szczególną zapłatę wojsku, dlatego do cztertnastu podymnego adiungimus dwoje, aby szesnaście w województwie lubelskim, a dwanaście w ziemi łukowskiej, tak jako się wyżej napisało, wniesione były, żeby z tych dwojga podymnego fidei et generositati publicae, necesitati zaś et egestati tych, którzy do tego województwa recurrnt, hoc medio wygodziło się.

A naprzód z tego dwojga podymnego, aby w sumie tot decretis, a na ostatek iuramento ewinkowanej jm. paniej Bychawskiej stało się dosyć mieć chcemy i asygnacją na zł 4273, jako jest kalkulacją i dekretem, a na ostatek juramentem komprobowane i wyrażone, do ichm. egzaktorów tych dwojga podymnego jm. panu marszałkowi wydać zlecamy. Z tegoż podatku i inne elemozyny i largicyje za asygnacją teraz jm. pana marszałka wydane być mają, jako to ojcom augustianom konwentu lubelskiego na fabrykę zł 300, to sobie praecavendo, żeby ten konwent i inne duchowne z browarów swoich jako i karczem od generalnego podatku szeląznego i czopowego non eximant. Takąż elemozynę ojcom bernardynom na fabrykę kościoła w Radecznicy na chwałę Antoniego świętego, to jest zł 300 deklarujemy. Mając znowu respekt na ekspensa ichm. panów deputatów wojskowych, którzy niedawno do tego województwa accese-runt, na trzech towarzystwa, to jest na jm. pana Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego, deputata spod znaku usarskiego w. jm. wojewodzica ruskiego zł 100, na jm. pana Nieprzeckiego, deputata spod znaku pancernego w. jm. pana podskarbiego koronnego zł [100], tymże sposobem jm. panu Bazarowskiemu, chorągwi lekkiej towarzyszowi jm. pana Krzeczковского, [k. 310] zł 100. Do takiejże naszej dyskretyjey admit-timus schorzałego obywatela naszego jm. pana Drzewieckiego, jako też i ichm. pana Franciszka Borzęckiego świeżo z ciężkiej niewoli tureckiej zwolnionego, którym po 100 zł każdemu naznaczamy za asygnacjami jm. pana dyrektora naszego. Praecavemus też to sobie, aby nie wprzód tak do szeląznego, jako i czopowego in futurum o kontrahencie mówić godziło się, albo onego in publicum proponować, ażby wprzód namówiona suma tych prowentów województwa bardzo pożytecznych była.

Więc że do porządku i prędkiej satysfakcyjey dobrze zasłużonemu wojsku siła contribuit activitas ichm. panów sędziów, tedy sąd skarbowy i kontynuacyja jego, tak jako jest przy deklaracyjey podatkowej na sejmie przeszłym aprobowane, laudo praesenti in futurum warujemy i do blisko przyszłego poniedziałku, to jest a die 17 septembris za niedziel dwie w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej tygodniem później reassumptionem praecavemus. Na którym to terminie ichm. panowie sędziowie nie tylko sprawy nieosądzone continuare będą powinny, ale też

i z terażniejszego sejmiku nova emergentia, którejśmy ad iudicium fiscale odłożyli dignoscent, osobliwie jednak asygnacją niby oschłą regimentowi godnej pamięci jm. pana [Eliasza] Łąckiego na 10 tysięcy daną disvidicabunt. Jeżeli w. jm. pan starosta radomski⁶⁶⁵ post expeditam calculationem w tychże sądach ad solutionem onej non tenetur, discernent, post quod decretum województwo oblige się in defectu solutionis przez pomienionego w. jm. pana starostę ten dług z podatków inszych zapłacić.

Do tegoż sądu laudo praesenti pro finali decisione odsyłamy jm. pana Marcina Moszyńskiego, egzaktora podymnego, anno 1683 per haeredes et posesores bonorum poprzysiężonego, aby za pracę, którą podjął circa reductionem in ordinem tej taryfy nie tylko należytą gratitudinem obmyślili, ale też et expensa, które circa vindicanda iuramenta przez dalekie i trudne drogi podjął, likwidowali i solutionem onych naznaczili, hoc praecauto, aby jm. sporządzenie tej księgi exactionis suae continuet. O tenże respekt proszącego jm. pana Waleriana Turskiego, jako egzaktora tegoż podymnego, do sądu ziemi łukowskiej pro decisione odsyłamy, warując pomienionemu jm. panu egzaktorowi jako i wszystkim ichm., aby w wybieraniu retentorum militaris manus assistat ichm. in contumaces. A to subsidium militare ma być od ichm. panów starostów lubelskiego i łukowskiego, tak jako się ichm. obligowali et eo nomine wzięli konsolacją.

Resolvendo zaś suspensam declarationis, którąśmy do terażniejszego sejmiku odłożyli, ratione pofolgowania ichm. w podatkach, jak [k. 310v] to jm. panu Głuskiemu, jm. panu Szałajskiemu, ichm. panom Branickim, respektem plagi gradowej pro cognitione damnorum per iuramentum evincendorum et pro decisione defalki w podatkach, jaka ma być, do tegoż fiskalnego odsyłamy sądu. Tenże respekt deklarujemy jm. księdzu Graniowskiemu kanonikowi chełmskiemu. Annuendo słusznej rekwizycyjej jm. pana starosty łukowskiego⁶⁶⁶ o kwit z administracyjej szelążnego, iniungimus jm. panu marszałkowi naszemu, aby za produkowaniem kalkulacyjej ręką jm. pana marszałka fiskalnego podpisanej kwit in forma sufficientissima jm. panu staroście dał, który laudo praesenti aprobujemy.

A że majątność Kowala jw. jm. pana kasztelana połanieckiego⁶⁶⁷ horrendo incendio conflagravit, gdzie stodoły ze zbożem, obory z owcami i bydłami, tamże chłopskie stodoły, obórki i komory w tyle budynków i stodół dworskich będące tenże razem zniósł, et in favillam obrócił wszystko ogień, a potem grad w tejże majątności wszystkie na polu stłukł zboża, majątność zaś czekarkowska nad Wisłą i wieś Bochothnica Mniejsza,

⁶⁶⁵ Kazimierz Gołuchowski.

⁶⁶⁶ Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁶⁶⁷ Stanisław Dunin Borkowski.

że woda z gruntu wytopiła, tedy Kowala iuxta constitutionem anni 1635 de conflagratis ab omnibus in genere oneribus, majątność zaś Czekarków i wieś Bochoćnicę Mniejszą od terażniejszych podatków na ten rok, a nie więcej, uwalniamy. Toż prawo ma służyć i inszym ichm., których Pan Bóg poddanych lub ich samych ogniem nawiedził. A że nie przysła ad effectum satysfakcja jm. pana Orzechoweskiego ratione zł 280, które jm. ex summa 600 zł restant województwa, tedy i tę pretensyją et modum ultimans satisfactionis do tychże sądów fiskalnych odsyłamy.

Miasteczko Kraśnik praeteritis laudis kilką sejmików uwolnione, że przez egzekucyje agrawowane toties było od ichm. panów egzaktorów województwa naszego, stanął dekret na blisko przeszłych sądach fiskalnych prorogationis onym libertacyjej do czterech lat jeszcze, byle by prędko podatki wnieśli, które oni laudabili tych wieków exemplo wybrawszy in parte od tych, których ognia calamitas nie dosięgła, na poprawę murów miejskich obrócili. Ponieważ tedy in futurum odstępując prorogacyjej libertatis, byleby od przeszłych byli zwolnieni podatków, których exactio im była impossibilis, a co mogli wybrać na mury obrócili, więc inhaerendo praeteritis laudis sam podatek pogłównego exactionis jm. pana Gałęzowskiego i jm. pana Borzechowskiego zatrzymany województwo indulget, in futurum zaś i te, które na niniejszym stanęły sejmiku egzakcye płacić będą powinni.

Jm. pan Andrzej Niewęgłowski, egzaktor in anno 1668, suplikuje do województwa o sumę zł 500, którą supra tariffam [k. 311] poborów wydał do rąk ichm. panów deputatów na asygnacyje województwa, na co ma kalkulacyją i dekret sądów skarbowych ziemi łukowskiej, pro facienda tedy ultimaria declaratione remittitur do tychże sądów. Także instancyją za jm. panem Maciejem Jastrzębskim, egzaktorem pogłównego ziemi łukowskiej, o nidoobranie pogłównego zł 400 do sądów fiskalnych odsyłamy, in quantum impossibilitatem iuramento comprobabit exacvtionis suae, tedy od płacenia tej sumy wolen być ma. Residuitatem zaś podatku tego ad fiscum województwa inferat.

Lubo już tot lauda, ale i przeszłe, które na sejmiku relationis stanęły, wyraziły dosyć doskonale qua methodo sól powiatowa oddawana powinna być, wygadając jednak instancyjom niektórych ichm. reasumimus wszystkie o tym uchwały, aby według dawnych rejestrów i kwitów, osobliwie jednak jm. pana Piotrowskiego ta sól wydawana była. To zaś sobie jm. pan dystrybutor praecavet, aby każdy ktokolwiek z cudzem kwitem przyjedzie produkował atestacyją, że ma commissum odebrania od tego czyj kwit przywozi.

Zabiegając krzywdzie, którą stan szlachecki od miasteczek ponosi, gdy korce i miary privata autoritate popodwyższali sobie, zażyliśmy w tem

dexteritatem jm. pana podwojewodzkiego lubelskiego⁶⁶⁸, aby pro munere officii sui his inconvenientis zabieżał, et in futuro sprawiedliwe według lubelskiego korca postanowił miary.

Lubo przy ostatnim punkcie uchwały naszej non postremo, jednak loco kładziemy to całą Rzeczpospolitą afficit, że na przeszłym sejmie weszły niektóre konstytucyje, które contra mentem całej Rzeczypospolitej i województw naszych były, jako to osobliwie nobilitacje i indygenaty ludzi na sejmiku nieproponowanych, a drugich w wojsku nieznanym, jakośmy tedy fraterne ichm. panów posłów obligowali, aby przeciwko takiem zanieśli protestacyją nomine publico, a osobliwie przeciwko panu Trixnerowi⁶⁶⁹ i panom Łyszkiewiczom, którzy niby ex abusu nobilitatis przychodząc do tego klejnotu, herby szlacheckie sobie illis invitis usurarunt. Tak też instancyją ponawiamy od tych jednak, którzy na sejmie anni 1633 do tego klejnotu są przypuszczeni, aby subsidium usarskiej milicyjej według konstytucyjej przeszłego sejmu idque nemine excepto, ponieważ te ekscepcyje contra consensum generalem stanęły, to sobie praecavemus.

Lubo dosyć prawo pospolite securitatem Żydów opisało i my jednak laudo praesenti warujemy, żeby Żydom po wsiach rezydującym to praeiudicium nie działo się, aby seorsive od miasteczek mieli być odłączeni. Zaczynam warujemy to, aby ichm. panowie poborcy osobliwego od nich non exigant pogłównego.

Którą uchwałę naszą zgodnie postanowiwszy zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisem ręki swej własnej stwierdzić i ad acta per oblatam podać. Jacek Rostworowski chorąży ziemi liwskiej, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXXXII. Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1686 r.

Akt tego sejmiku nie odnaleziono. Deputatem województwa lubelskiego na Trybunał Koronny zostali Jan Gałęzowski podczaszy i podstarości lubelski oraz Andrzej Stoiński podstoli łukowski, DTK, cz. III, s. 191.

LXXXIII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 10–11 września 1686 r.

Sejmik zwołany przez króla Jana III, uniwersałem, wydanym w Żółkwi 15 IV 1686 r.

- 1. Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 10 września 1686 r. do Lublina*

⁶⁶⁸ Bogusław Pszonka.

⁶⁶⁹ Jan Jerzy de Tritschler, oberszterlejtant.

Rkp. APL, KGL RMO 111, k. 1073v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Stanisław Ostrowski 9 VIII 1686 r.

[k. 1073v] Jan III z Bożej łaski, Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inf-lancki, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a mianowicie w. urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu województwa lubelskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie i wiernie nam mili, ponieważ Trybunał Koronny Skarbowy Radomski po województwach i ziemiach, gdziekolwiek się mogą znajdować defekta podatków, sądzi być bardzo potrzebne e republica sejmiki i nas o toż przez umyślną legacją swoją ostrzegł, tedy wzięwszy skuteczną informacją, iż województwo lubelskie obcertos casus tertios nie ma zupełnej uchwały na wystarczenie żołdu ludziom wojskowym do siebie ordynowanym, chcąc zaś aby pomienione województwo na Trybunale Skarbowym ob allegatos defectus nie szwankowało, stosując się tak do wyrażonej legacyjej Trybunału Radomskiego, jako też i do informacji od panów rad naszych zachodzącej, z ojcowskiej naszej łaskawości na pomiarkowanie zasług wojskowych i skombinowanie się województwa uprzejmie i wiernie waszmościom sejmik na miejscu zwyczajnym w Lublinie pro die decima mensis septembris [10 IX] naznaczamy, mieć chcąc, abyście uprzejmie i wiernie nam mili na czas i miejsce pomienione, studio publici bomi zjechawszy, to konsultacyjom swoim za cel założyli, cokolwiek do ukontentowania zasłużonego żołnierza do ułaczenia województwa uprzejmie w. i wiernym należeć będzie, tak jakoby z Trybunału Radomskiego żadne okazyje zatrudnienia interesów całego województwa subsequi nie mogły, sprawując te obrady swoje per unione animorum i tego przestrzegając, aby tym prędzej wszystkich komu należy wiadomości doszedł po grodach, parafiach publikować rozkazujemy. Na co dla lepszej wiary ręką swą własną podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Żółkwi dnia 15 miesiąca kwietnia w roku Pańskim 1686, panowania naszego XII roku.

Jan, Król.

2. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 10–11 września 1686 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 111, k. 1252v–1257 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Tomasz Kielczewski 16 IX 1686 r.; **Rkp.** 2. AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 315–318 – kopia; **Rkp.** 3. BPAU-PAN 8325, k. 247–254v – kopia;

[k. 1252v] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego, powiatu urzędowskiego, ziemie łukowskiej rycerstwo za uniwersałem JKM p. n. m. na sejmik uchwalenia zapłaty wojsku do województwa

z dyspartycyjej sejmowej [k. 1253] ordynowanemu, tudzież na obranie deputata na Trybunał Radomski iuxta novellam constitutione zgromadzeni, naprzód pokornie majestatowi boskiemu czyniemy suppliki, że za szczęśliwym panowaniem JKM p. n. m. teraz exrta Patriam in exteris nationibus militantis spokojnie konsultacje domowe odprawujemy i należyty województwa naszego czyniemy obrząd.

Przychylając się in toto do konstytucyjej na sejmie blisko przeszłym o komisjej radomskiej postanowionej, upraszamy unanimitate consensu za deputata na Trybunał Radomski w. jm. pana Aleksandra Drzewickiego podkomorzego lubelskiego, którego znając summam rectitudinem i na przeszłym Trybunale przy całości województwa wielką przysługę, oraz i do wydawania asygnacyj jejm. panom deputatom wojskowym do panów poborców naszych i dalszego podatków rozdzielania i polikwidowania rejestrów i rollic żołnierskich każdej ćwierci, za komisarza upraszamy. A przytym mając iustum respectum wielkich fatyg i kosztów na przeszłym Trybunale Radomskim i w inszych województwa przysługach, których in vim gratitudinis, 6 tysięcy złp z podatku na terażniejszym sejmiku uchwalonego, to jest szesnastu podymnego raty pierwszej konferujemy. Na którą sumę wydać ma asygnacyją do panów poborców jejm. pan dyrektor koła naszego.

A nie chcąc w dalsze wchodzić ichm. panom wojskowym polskiego i cudzoziemskiego zaiągu zasług zatrzymanie, i owszem widząc ichm. za całość Ojczyzny gloriose w cudzych desudantes krajach extra Patriam krew lejących, przy wszelkiej wdzięczności takowe na zapłatę winnych czterech ćwierci uchwalamy podatki, to jest podymnego in numero trzydzieści i dwoje iuxta nova abiurata anni [k. 1253v] 1673 w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej in numero dwadzieścia i cztery iuxta eiusdem anni abiurata. Które dwiema ratami wydane być powinno, jedna rata poczynąć się będzie a die 15 octobris, kończyć się ma ultimis diebus novembris anni praesentis, druga zaś rata zacznie się w blisko przyszłym roku die prima martii, a kończyć się będzie die 15 aprilis. Dd których wybierania podatków, do pierwszej raty szesnastu podymnego uprosiliśmy za egzaktorów ichm. panów Zygmunta na Stryjnie Stryńskiego i Jana Wysockiego. Do drugiej zaś raty, itidem szesnastu podymnego, uprosiliśmy pana Jana Iżyckiego i pana Kazimierza Grajowskiego. Z ziemi zaś łukowskiej do pierwszej raty dwunastu podymnego jejm. pana Szczęsnego Stockiego, a do drugiej raty itidem dwunastu podymnego, jejm. pana Józefa Ługowskiego, pozwoliwszy ichm. salarium zwyczajne po groszu od złotego i kwitowe zwyczajne.

Drugi zaś podatek szelągno, tak w województwie lubelskim, jako w ziemi łukowskiej reasumujemy, za który ponieważ jmp. Michał Zaporski

podczaszy lubelski, takroczny województwa kontrahent deklarował, sine omni defalka et exceptione, 60 tysięcy złp wnieść i realiter wypłacić, tedy widząc w tej mierze osobliwą ku województwu realitatem i przysługę życziwą, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby eo nomine et sensu kontrakt roczny z jm. panem podczaszym spisał i sumę na rat cztery podzielił. Którego podatku egzakcja pocznie się die prima mensis octobris w roku terażniejszym, a kończyć się będzie die ultima septembris w roku przysłym [k. 1254] 1687. A tenże jm. pan podczaszy lubelski dla nierychłego złożenia sejmiku wkroczył a prima iulii w tenże podatek szeląznego i on w swojej trzymał przez ten kwartał attendencyjej, za który deklarował się wnieść in instanti 15 tysięcy złp, zwłaszcza widząc tak wielką województwa potrzebę, insimul z temi 15 tysięcy oraz resztę z takroczniej kontrahencyjej województwa niedopłaconej, na asygnacyje wlm. jm. pana komisarza województwa naszego wydać i wypłacić realiter według swojej deklaracyjej powinien będzie. Które szelązne tak terażniejszego kwartału, jako przyszłego roku pomieniony jm. pan kontrahent według dawnych kontraktów i kwitów w województwie lubelskim, powiecie urzędowskim i ziemi łukowskiej, tak z miasteczek jako i wsiów królewskich, duchownych i szlacheckich wybierać będzie. Super vero renitentes po otrzymanych kondemnatach w sądach fiskalnych, albo w grodzie, executionem militare ichm. pozwalamy, jako też i innych cuiuscunq̃ exactionis taż ma służyć egzekucya poborcom.

Mając przy tym osobliwy respekt zasług w. pana [Wacława] Zubczwskiego podczaszego nowogrodzkiego, deputata na ten czas województwa wołyńskiego w regimencie niegdy zeszłego jm. pana Eliasza Łackiego chorążego ziem pruskich, generała wojsk JKM, należący resedel jm. na sumę 11 962 złp z podatku szeląznego u jm. pana podczaszego lubelskiego, kontrahenta tegoż podatku, pomienioną sumę zapłacić z terażniejszego kwartału juliuszowego i z deklarowanej sumy 15 tysięcy do rąk jm. pana Wołyńskiego in intanti naznaczamy. Na którą sumę asygnacyja od jm. pana komisarza naszego zaraz wydana być ma. Niewypłaconą zaś asygnacyją do jm. pana starosty radomskiego⁶⁷⁰, zasług tegoż regimentu [k. 1254v] na zł 10 000 wydaną, i inne temuż regimentowi i jego asygnatariuszom zasługi i jakowe z rachunku województwa pokażą się u jm. pana komisarza z podatków terażniejszych sejmikowych zapłacić powinni będziemy.

A że in aequali contribuendi modo wielce nam wszystkim należy, do którego pewnej taryfy podatkowania propter calamitates temporum nie mamy, z której byśmy się de quantitate et certitudine podatków

⁶⁷⁰ Kazimierz Gołuchowski.

informować mogli i na potem one in aequilibrio uchwalili, tedy unanimiti consensu sądy fiskalne w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej postanawiamy. Do kórych za sędziów w województwie lubelskim uprosiliśmy jm. pana Franciszka Stoińskiego sędziego ziemskiego, jm. pana Aleksandra Kiełczewskiego cześnika, jm. pana Franciszka Kosowskiego wojskiego, jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego skarbnika, lubelskich, jm. pana Kazimierza Domaszewskiego miecznika łukowskiego, jm. pana Wojciecha Niemyskiego wojskiego mielnickiego i podstarościego lubelskiego, jm. pana Pawła Bielskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, jm. Pana Franciszka Janiszewskiego komornika granicznego, jm. pana Bogusława Pszonkę podwojewodzkiego lubelskiego, jm. pana Orzechowskiego, jm. pana Firleja, jm. pana Mężynskiego, jm. pana Jana Gałęzowskiego, jm. pana Piaseckiego. Z ziemi zaś łukowskiej w. jm. pana [Kazimierza Widlicę] Domaszewskiego starostę łukowskiego, jm. pana [Wawrzyńca] Sufczyńskiego chorążego łukowskiego, jm. pana [Wacława] Rozwadowskiego sędziego ziemskiego łukowskiego, jm. pana [Jana] Jezierskiego podsędka ziemi łukowskiej, jm. pana [Józefa] Rudzińskiego cześnika łukowskiego, jm. pana [Adama] Szaniawskiego wojskiego krasnostawskiego, jm. pana Jastrzębskiego pisarza łukowskiego, jm. pana Zarzyckiego podwojewodzkiego, jm. pana Jana Szaniawskiego komornika granicznego, łukowskich [k. 1255], jm. pana Adama Zwolskiego upraszamy. Które to sądy more antiquo w Lublinie na miejscu kędy sobie ichm. najsposobniejsze obiorą, w poniedziałek po św. Franciszku zacząć i one przez niedziel cztery, sine intermissione, sądzić i kontynuować powinni unius pluriumve absentia non obstante, byle ichm. do sądzenia sześc in numero zasiadało, praevis corporali iuramento, owszem, Trybunału Skarbowego, którzy ichm. nie przysięgali jako mieć chce prawo.

Na które sądy wszyscy ichm. panowie kontrahenci szeląznego, czo-powego, tudzież poborcy quocumque titulo et nomine do podatków się interesujący, którzy albo się nie rachowali, albo też niezupełne rachunki mają, stawić się sine quavis ad citatione i tam egzakcyi calculatione czynić, księgi do rachunku podać, iurament superfidelem exactionem wykonać i we wszystkim ad mentem legis i województwa sprawić się irremissibiliter powinni, a to sub poena peculatus, która przez tenże sąd na nich i na dobrach ich ekstendowana być powinna. Także retentorowie podatków na tenże sąd comparere i sprawić się powinni będą sub poenis legibus regni descriptis. Tych zaś ichm., którzy in contrarium przeszłego laudum niepoprzysięgali dymów swoich, jm. pan Moszyński poborca propter constituendum tarifam podymnego nowego comparere do tychże sądów powinien na sam początek tych sądów, ponieważ egzekucyja tak długi czas

ciągnie się jego. Jm. panu sędziemu lubelskiemu⁶⁷¹ zaś, in vim gratitudinis et recompensae na sądach tychże prac i kosztów 2000 złp z podatku szelągownego kwartału terażniejszego jm. pan marszałek koła terażniejszego do jm. pana podczaszego lubelskiego⁶⁷² kontrahenta asygnacją wydać ma.

Ponieważ Pan Bóg ogniem znacznym różnych ichm. obywatelów województwa nawiedził, suplikujących in medium obrad naszych, tedy [k. 1255v] akomodując się legi publicae do sądów fiskalnych, jako to desiderium jm. paniej Stoińskiej podczaszyny lubelskiej, znaczne we wsi Popkowicach dworu, gumien, komór chłopskich całej wsi pogorzenie, jm. pana Zaporskiego w mieście Bychawie, jm. pana Piotrowskiego w Czesławicach, jm. pana [Andrzeja] Suchodolskiego miecznika lubelskiego we wsiach Ulaniu i Jaszczowie, jm. pana Teodora Suchodolskiego w mieście Piaskach, ojców jezuitów we wsi Wólce, ichm. panien zakonnych sandomierskich we wsi Niemcach, w mieście Urzędowie, miasta Lublina na Słomianym Rynku ojców augustianów lubelskich poddanych, miasta Kraśnika za instancją jw. jm. pana podskarbiego koronnego ad conssesum nostri listowną, tudzież illacją jw. jm. pana kasztelana połanieckiego⁶⁷³, chcąc conservare circa anteriora lauda, to jest anni 1684 ratione libertationis tegoż miasta od podatków, podług którego ichm. panowie poborcy obejść się mieli, in recompensam tedy zabranych u nich podatków, od których wolni być mieli, od tych podatków, które do blisko przeszłego sejmiku 1685 ante festum sancti Michaelis uchwalone były, uwalniamy. Konflagrata wszystkie do nas suplikujące, iudicium fiscale według prawa o pogorzalcach discernere, jakie komu dymy pogorzały i jak wiele, czy półłannicze, czy zagrodnicze, czy chałupnicze.

Uspokajając zatrudnienia województwa naszego ratione soli, prosiliśmy jm. pana cześnika [k. 1256] lubelskiego, koła naszego dyrektora, jako człowieka w województwie omni realitate et dexteritate o przysługi onego certującego za dystrybutora, aby jm. pomieniony sól w województwie lubelskim braci wydawał. Który z afektu swojego przeciwko województwu pomienioną sól sine salario distributori należącego, mając to sobie pro maxima mereri wszelką przysługą braciej, podjął się distribuere. W ziemi zaś łukowskiej do dystrybuty uprosiliśmy jm. pana Leopolda Szczygielskiego, którą sól ichm. bracia ziemie łukowskiej na wymurowanie lamusa dla konserwacyjnej akt ziemskich i grodzkich łukowskich obrócili, aby na sumpta erekcyjnej lamusa tego, za atencją ziemstwa i grodu łukowskiego i przy likwidacyjnej w sądach fiskalnych łukowskich przez jm. pana dystrybutora

⁶⁷¹ Franciszek Stoiński.

⁶⁷² Michał Zaporski.

⁶⁷³ Stanisław Dunin Borkowski.

uczynionej, de integro obrócona była. Salvo jednak salario, które currere zwykło od braciej jm. panu dystrybutorowi. Ichm. bracia parafiej ulańskiej, od której soli salarium j. panu dystrybutorowi co się należy na parafię ulańską currere nie ma.

Więc dystrybuta tej soli zacząwszy się od wydania uniwersałów, trwając ma przez niedziel osiem continue, po którą ichm. bracia województwa naszego lubelskiego z kwitami poborowemi anni 1685 egzakcyjej poborów czterech, promario jm. pana Kańskiego Mikołaja i inszym chm. służącymi, przysyłać mają. Z tejsze soli donatywa różnym klasztorom, tak w województwie lubelskiem, jako i w ziemi łukowskiej, iuxta anteriora lauda, wydana być ma, byle in tempore po nie przysłali. Do tegoż beneficium przypuszczamy ad praesens ojców franciszkanów lubelskich kondonując im beczek dwie.

Mając wzgląd na ruinę ciężką miasta Lublina, a osobliwie ratusza, w którym sacrosancta iustitia celebratur, ex communi consensu województwana na erekcyję i fabrykę onego konferujemy z podatków naszych publicznych 4 tysiące złp [k. 1256v], na którą sumę wydać ma asygnacyją jm. pan dyrektor koła naszego do podatku szeląznego. Interea na pomienioną erekcyją ratusza uprosiliśmy z superintendentów jm. pana cześnika lubelskiego, dyrektora koła naszego⁶⁷⁴ i jm. pana Dydyńskiego, którzy ichm. mieć będą swoją animadwersyją, jako na co konferowana od województwa suma obrócona będzie. Uważywszy zaś ciężkość na samo miasto do erekcyjej ratusza, ponieważ commune bonum wszystkie jurysdykcyje i grunty różne do miasta przyległe pożytki sobie z miastem przywodzą, tudzież i Żydzi, którym równe miejskim accedunt pożytki, tedy powagą województwa naszego postanawiamy, aby cokolwiek podtków ex consensu konsyliarzów miasta na fabrykę ratusza pomienionego uchwalonych będzie contribuant należycie et proportionaliter, bez zbytecznej jednak agrawacyjej swojej, excepto jednak dworów szlacheckich.

W zachodzącej suplice jm. pana Pawła Borzęckiego in medium nostri, jako upadłego brata naszego onemu chcąc subvenire, konferujemy zł 300, tudzież ubogiej sierocie jm. paniej Drzewieckiej z domu Wronowskiej zł 100. Na które kwoty sum wydać ma asygnacyją jm. pan marszałek koła naszego do jm. pana Mikołaja Kańskiego, poborcy dwojga podymnego eo nomine na largicyją na przeszłym sejmiku ante festum sancti Michaelis anni 1685 uchwalonych.

Ojców dominikanów lubelskich od podatków uchwalonych liberacja we wsi Hejdowie i Trześniowie będących, iuxta anteriora lauda

⁶⁷⁴ Aleksander Skarbek Kielczewski.

konserwujemy. Ojców jezuitów lubelskich suplikę, ratione czopowego, do przyszłego odkładamy sejmiku. [k. 1257].

Pokornej żądzej i suplice jm. pana Kruszyńskiego subsistendo afektami naszymi, przy głodnym koncepcie braci pozwalamy, aby wójtostwo we wsi Białej starostwie parczewskim od retent zatrzymanych różnych podatków, które per summam inopiam et imposibilem exactionem panów poborców wydane być nie mogły, wolne bez żadnego impedimentu o pomienione podatki od panów egzaktorów mieć chcemy i na dalszy czas, aby na pustych gruntach poddaństwo zapomóc się mogło, pomienione wójtostwo od podatków generaliter wszystkich do lat czterech uwalniamy.

A ponieważ od ichm. duchowieństwa totius cleri województwa lubelskiego deklarowanego sobie subsidium charitativum, przez posłów od jo. książęcia jm. biskupa krakowskiego⁶⁷⁵, dotąd nie mamy zupełnej egzulacji i satysfakcji, tedy e gremio nostri uprosiłem w legacji do jo. książęcia ichm. panów Kazimierza Domaszewskiego miecznika łukowskiego i Bogusława Pszonkę podwojewodzkiego lubelskiego. Którzy imieniem całego rycerstwa województwa naszego przy życzliwej kongratulacji zdrowia i fortunnego sukcesu, książęciu jm. desideria od nas w instrukcji wyrażone sobie commissa, w osobliwym książęcia jm. afekcie proponowali, eam woewództwa facilitatem eksplikując, że i na teraźniejszym sejmiku tych podatków, które by cum onere ichm. duchowieństwa być miały, do uchwały kontrybucji nie braliśmy.

Asygnacją zasług chorągwi w. jm. pana starosty kazimierskiego⁶⁷⁶, deputatowi panu Czerniewiczowi do sukcesorów zeszłego jm. pana Stanisława Bełchackiego regenta grodzkiego lubelskiego i poborcy ośmiorga podymnego ordynowaną, do sądów skarbowych odsyłamy, pro calculatione et disiudicatione, jeżeli się pomieścić nie może w resztującej sumie podatku [k. 1257v] tego u pomienionych sukcesorów.

Życząc przy tym, aby koekwacją korców i miar wszelkich w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej do skutku przywieść, reasumujemy lauda eo nomine, uprosiwszy e medio nostri jm. pana Bogusława Pszonkę podwojewodzkiego lubelskiego, aby wzięwszy tę województwu na się przysługę, po miastach, miasteczkach, wsiach, pilnym staraniem korce, miary, garncę i kwarty w należytą i równą miarę i rezę porównał, jako ma tej dobry koekwacji początek z atendencyj jw. jm. pana wojewody lubelskiego w mieście Lublinie, który accurate i należyty porządkiem dobry w tym uczynił ordir, złożywszy garncy 32 w korzec sprawiedliwy. Tę konsekwencją po wszystkich miastach, miasteczkach pomieniony jm.

⁶⁷⁵ Jan Małachowski.

⁶⁷⁶ Jerzy Lubomirski.

pan podwojewodzi postanowić ma. Ichm. zaś wszystkich in genere miast, miasteczek i wsi, burmistrze i rajcy, i wszelcy rządcy sub rigore et lege w prawie koronnym opisanym jako najporządniej i najdoskonalej pomienioną miarę korców postanowić będą powinni. Z ziemi zaś łukowskiej do takiejże funkcycji uprosiliśmy jm. pana podwojewodzkiego łukowskiego, których ichm., aby akceptować i sustendować pomienieni rządcy miast, miasteczek i wsiów powinni byli, powagą województwa naszego i zgodnym konsensem nakazują.

Które to punkta praesentis laudi unanimi consensu nas wszystkich umówione i postanowione zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby nomine publico ad acta grodu lubelskiego z podpisem ręki swej własnej stwierdzone per oblatam podał. Datum w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym die 11 septembris anno 1686, Aleksander Skarbek Kielczewski cześnik lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

*3. Respons biskupa krakowskiego Jana Małachowskiego posłom
z sejmiku województwa lubelskiego 10–11 września 1686 r.⁶⁷⁷*

Rkp. APL, CL RMO 129, k. 412v–413v – oblata; oblatował ur. Kazimierz Domaszewski miecznik ziemi łukowskiej 7 stycznia 1692 r.

[k. 412v] Respons od j.o. książęcia jm. biskupa krakowskiego na instrukcją jm. panom Kazimierzowi Domaszewskiemu miecznikowi łukowskiemu i podstarościemu grodzkiemu chęcińskiemu, Bogusławowi Pszonce podwojewodziemu lubelskiemu, dany w Kielcach die 11 mensis iulii anno 1687. Jako wszystkie swoje akcyje i intencyje książę jm. biskup krakowski dirigit, naprzód do promocyjej większej chwały bożej, do ratunku dobra pospolitego, a potem do wygody i satysfakcyjej universum et singulorum ichm. panów braci pod duchowną jurysdykcyją książęcia jm. zostających obywatelów, tak osobiwie w najpierwszym prawie respekcie nie tylko publiczne, ale i prywatne interesa ichm. panów braci województwa lubelskiego życzy sobie dawać ukontentowanie. Zaczym i teraz odebrawszy z wielkim afektem od pomienionego województwa legacyją w niektórych punktach post reali et profundae veneratione, taki na instrukcyją ichm. panom posłom daje respons.

Naprzód suplikę swoją pokorną na codziennych audiencyjach posyła do majestatu Boskiego, aby tak zacnemu województwu, które staropolską pobożnością i ku Kościołowi Bożemu żarliwością satysfakcyją legibus publicis et obsequio in regem et Rempubicam supereminet, obfite błogosławieństwo i pomyślny zdrowia [k. 413] jako najlepszego i szczęśliwego

⁶⁷⁷ Treść instrukcji do biskupa krakowskiego nie jest znana.

powodzenia w długie lata decursum et uniformitalem consiliorum, przy zgodzie zobopólnej braterskiej dać raczył. A zatym wielce się z tego cieszy, że wydawania podatków na sejmie przeszłym uchwalonych zgodnie i bez żadnych kontrowersyi ichm. panowie, rara felicitate, skuteczny przedsięwzięli sposób i raz pozwolone, publico assensu, kontrybucyje wypłacać rozkazują. Do której obligacyjej, że i stan duchowny przez uchwałę sejmową należy, zleca książę jm. listownie jm. księdzu oficjałowi swemu lubelskiemu, aby wszystko duchowieństwo w województwie lubelskim zostające ordinaria authoritate napomniął i zachęcił do wydawania w tymże województwie uchwalonych podatków. Ale nie mniej do tegoż jm. księdza oficjała ferventer pisze, żeby zatrzymane przez niektórych duchownych retenta dawniejsze serio oddać nakazał, jakoby w tym mogła być słuszna między samemisz duchownymi koekwacyja, aby każdy ducta proportio-ne należał do wydania zatrzymanej reszty.

Co się zaś tyczy nieukontentowania niektórych ichm. panów braci województwa lubelskiego, ratione evocationis do prawa duchownego, tę quam delicatissime exercere chce książę jm., aby sobie konsystorz duchowny nad prawo i zwyczaje dawne nic więcej nie pozwalał i spraw takich, które nie należą ad forum ecclesiasticum nie sądził, ani żadnych novitates tenże konsystorz w jurysdykcyej swojej [k. 413v] nie uzurpował sobie, ale żeby totaliter zachował się intra sphaeram activitatis suae.

Insze zaś punkta oretenus przez ichm. panów posłów wniesione pronisissimo affectu przyjął książę jm. et iuxta possibilitatem we wszystkim należyte ukontentowanie dać przyobiecał z tą asekuracyją, że zawsze chce się serio aplikować do tego, aby województwa lubelskiego łaskę i miłość braterską pozyskać sobie mógł w dalszych okazjach. A teraz powtórnie zsyła ichm. panom i wszystkim konsultacyjom ichm. pasterskie błogosławieństwo.

Actum et datum w Kielcach die et anno ut supra na własne książęcia jm. rozkazanie.

LXXXIV. Sejmik elekcyjny podsędką ziemskiego lubelskiego w Lublinie [12?] września 1686 r.

Zachowała się informacja o zerwaniu tego sejmiku, zwołującego go uniwersału nie odnaleziono⁶⁷⁸.

⁶⁷⁸ Informacja o zerwaniu sejmiku z powodu braku na nim wojewody i kasztelana lubelskich, por. Wojciech Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin 23 IX 1686 r., AGAD, APP 163 a, t. 12, s. 495–496. Nie odnaleziono informacji o dokładnej dacie obrad tegoż sejmiku, wydaje się jednak, że zebrał się on na następny dzień po sejmiku za uniwersałem króla, zakończonym 11 IX 1686 r.

LXXXV. Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1687 r.

Akt tego sejmiku nie odnaleziono, brak też informacji o deputatach województwa lubelskiego. Sejmik został prawdopodobnie zerwany, DTK, cz. III, s. 197.

LXXXVI. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 16–22 grudnia 1687 r.

Sejmiki przedsejmowe przez sejmem 1688 r. zostały zwołane na 16 grudnia 1687 r. uniwersałem króla Jan III, wydanym w Żółkwi 15 XI 1687 r., Druk fragmentu ASWK, t. V, s. 56. Uniwersału do województwa lubelskiego nie odnaleziono. Datę obrad sejmiku lubelskiego oraz informację o jego zlimitowaniu zawiera współczesna korespondencja⁶⁷⁹.

LXXXVII. Sejmik przedsejmowy z limity w Lublinie 2–8 stycznia 1688 r.⁶⁸⁰

1. Instrukcja posłom z sejmiku województwa lubelskiego w Lublinie 8 stycznia 1688 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 113, k. 101–103v; obłata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Aleksander Dąbrowski 13 I 1688 r.; **Rkp. 2.** ibidem 115, s. 136–140; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 255–259 – kopia. Zachowała się protestacja marszałka tegoż sejmiku oblatowana 8 I 1688 r. oraz informacja o listach przysłanych przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Michała Radziejowskiego⁶⁸¹.

[k. 101v] Instrukcja ichm. jm. panu Aleksandrowi Ciołkowi na Drzewicy Drzewickiemu podkomorzemu lubelskiemu, Jerzemu na Wiśniczu i Łańcucie Lubomirskiemu, staroście kazimierskiemu z lubelskiego i urzędowskiego, Kazimierzowi Widlicy ma Domaszewicy Domaszewskiemu staroście łukowskiemu z ziemi łukowskiej, posłom na sejm walny grodzieński iuxta novellam constitutionemznaczony pro die 27 ianuarii anno praesentis przez uniwersały JKM p. n. m. złożony, uproszonym i zgodnie obranym.

Dobrze tym Pan swoim królestwom i monarchiom ominari potrzeba, których waleczni i przezorni sprawują rządy monarchowie. Szczęśliwie tam płynie Argos i łacne tempestatum evitat procellas, której ster umiejętny i doskonały sprawuje nauclerus i lubo ją procellosae turbinum

⁶⁷⁹ Andrzej Szornel do Stanisława Szczuki, Lublin 22 XII 1687 r., AGAD, APP, 163a, t. 14, s. 989–992.

⁶⁸⁰ Datę rozpoczęcia obrad tego sejmiku ustalono na podstawie korespondencji, por. ibidem.

⁶⁸¹ Protestacja Jana Kazimierza Mężyińskiego, obłata tegoż z 8 I 1688 r., APL, CL RMO 115, s. 115–117. O liście arcybiskupa, por. Andrzej Szornel do Stanisława Szczuki, Lublin, 22 XII 1687, AGAD, APP, 163a, t. 14, s. 989–992. W jednym ze źródeł pojawia się ponadto informacja o uniwersale królewskim z początku 1688 r., zwołującym sejmik województwa lubelskiego dla uregulowania zaległości podatkowych. Informacji o tymże sejmiku i uniwersału nie odnaleziono. Wojciech Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin 21 II 1688, AGAD, APP, 163a, t. 15, s. 1575–1576.

impetunt tempestates, szczęśliwie jednak u portu swego stanie, kiedy ją mądrego nauklera sprawują rządy. A któż nie widzi dexteram domini fecisse virtutem z państwem i królestwem naszym, kiedy ją tak walecznemu, dobrotliwemu i przezornemu z wielowładnej wszechmocności swojej powierzyła panu. Snadno o tym dywinować, że Bóg jako regnorum et gentium dominus trzyma in bilance wszechmocności swojej to królestwo, kiedy posadziwszy u steru państwa polskiego JKM p. n. m. przydaje mu magni consilii angelum do sprawowania i rządu państwa tego. Któż bowiem nie widzi quo sudore cura et sollicitudine ten ster Rzeczypospolitej JKM p. n. m. sprawuje tak, że nie tylko portum felicitatis onę przyprowadza, ale też czyni metuendam hostilibus conservatricem vicinis aemulam et venerandam exteris, toto aevo za szczęśliwym swoim onej sprawowaniem augustiorem. Też to są dzieła JKM p. n. m. nieśmiertelnych czynów in conservationem Rzeczypospolitej oświadczone ut ipsas etiam seculorum ab origines provocet et vincat.

Jużby podobno maritimae urbis Viennensis i tamtych prowincyi antimuralis Christianitatis nie zostały, tylko rudera telluris et saxae montium fibrae, gdyby im nie męstwo i odwaga godnego na wielkopomną pamięć in alto decrevisset triumphum [k. 102] et ovantatem effecisset JKM p. n. m. ubi Turcinnus viris christianis decreverat eiectamenta. Ukazał JKM p. n. m. sic pugnare, sic vincere non nisi ipsum debuisse. Aż non prudentia dexterritate i szczęśliwością JKM p. n. m. tak wielkie christianitatis koniunktury tot seculorum upragniona sitis ad delendum bisurmańskiej potencji helvonis christiani sanguinis furorem efektuowane. Recentes exuviae miast, fortet królestw, prowincyi i nieporachowanych colligatorum zwycięstw i łupów, nic inszego nie są tylko przykłady naśladowania wielkich JKM p. n. m. czynów, sic primus bella gestis ut universis triumpharent sam nieprzyjaciół authorem et domitorem głosi JKM p. n. m. prawdziwie patrem se gessit patriae sam cosuluit cunctis, ani go sua bardziej quam publica christianitatis commoverunt damna.

Aleć nie tylko jeszcze JKM p. n. m., ex amoris publici brachiis egressit conatum, dalej nieustającą ku Rzeczypospolitej postępuje miłością i lubo tot bellorum attritus incommodis, nie lituje jednak własnego zdrowia do uspokojenia Ojczyzny na potłumienie tak ciężkiego pogańskiego sąsiedztwa. We własnych ich szuka progach i nieuważając iniurias caelorum intemperies, które by ex calidissima aeris dispositione i okropnych pól dzikich asperitatibus et incommodis contrariis mogły pańskiemu evenire zdrowiu, niesie za całość Ojczyzny dostojęństwo swoje, zdrowie na obronę onej nie jako in victimam ukazując, quid amor principis velit patriae krymskie, budziackie, małego i wielkiego nahaju ordy poznały domitorem gentium, kiedy fortissimis caesis aliis fugatis et repressis ostatek

JKM p. n. m. osobą swoją compescuit zagonów in viscera państw swoich nie dopuścił, pokazał z dobroci swojej tantae molis esse Polonam servare gentem. Teraźniejszej zaś kampanii, kiedy sam JKM p. n. m. dla zupełnego zdrowia adesse nie mógł krew swoją, najjaśniejszego królewicza jm. Jakuba, którego męstwo, dzielność, jako u samego nieprzyjaciela [k. 102v] Krzyża Świętego, tak u całego chrześcijaństwa w podziwieniu magnis wielkiego insistit rodzica vestigiis et quem pater incitat Hector ochotnie dla całości Ojczyzny to polskiego decus Orła już non ad radios solis, ale ad ignes et fulgura bisurmańskich potencyi irretortos jego oculos ordynuje. Na którego heroici animi facinora w różnych kompaniach na zaszczyt miłej Ojczyzny świadczone Świat cały admiratur. Ale kto wyliczy tak wielkie akcje JKM p. n. m., który wszystkie momenta panowania swego na tym trawi ut bene sit Patriae i nie tylko armis foris, ale domi consilio onej succurrere raczy, kiedy widząc i przestrzegając wszystkie imminetia tej Rzeczypospolitej pericula do obrady onej stanów Rzeczypospolitej wzywa. Za tak wielkie tedy in bonum publicum z ojcowskiej miłości wylane conatus et sudores, ichm. panowie posłowie nasi ore jm. pana marszałka poselskiego JKM p. n. m. województwa całego, vitam et sanguinem et si quae cariora sunt ofiarowawszy, uniżenie podziękują.

Podobne wzbudza in fidissimis pectoribus województwa naszego chuć i nieodcięty umysł erga carissima pignora krwi JKM p. n. m. przeciwko królewiczowi jm. Jakubowi, który nie litując zdrowia, trudów wojennych in conservationem całości Ojczyzny przez tak wiele kampaniej świadczył. Zlecamy to tedy et iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby more antiquo izba poselska ore jm. pana marszałka najjaśniejszemu królewiczowi jm. Jakubowi wdzięczność wyświadczywszy za tę miłość ku Ojczyźnie naszej i odwagi, uniżenie podziękowali.

A że dotąd wielkich dzieł, czynów immortalemque lauream his momentis et statione wojny tureckiej, partam swoją odwagą, dzielnością, zdrowiami, jako ex oraculo wydanych, ichm. panowie wodzowie succurrunt et non postremum do kooperacyji tak świętej wojny i zjednoczonych in unum chrześcijańskich serc i sił koniunkcyji, prowadząc et bella gerendo Christi z nieoszczędnością zdrowia własnego [k. 103] et dispendio własnych fortun i substancyi addiderunt pondus, zaczynam województwo nasze uważając wszystkie ichm. panów wodzów prace, trudy, i fatygi, a one wdzięcznie przyjmując, życzy et precibus onerat nieba, aby fortunne successus wszechmocność Boska elargiatur ichm. Za teraźniejsze zaś prace i trudy i fatygi w kilku kampaniach podjęte, ichm. panowie posłowie nasi imieniem województwa naszego ichm. podziękują.

Wielkie Wielkiego Księstwa Litewskiego ichm. panów hetmanów sudores exantlatus labor et studia całości Rzeczypospolitej et conservationis

onej, jako nam inhaerent pamięci tak należyta wyciągają venerationem i dziękczynienie, za co ichm. panowie posłowie nasi nomine województwa naszego ichm. podękują.

Głosi i do wiadomości podaje JKM p. n. m., że przytarty tanto bel-lorum aestu waleczną JKM p. n. m., jako christiani belli authoris ręką i radą już w swoich niebezpieczny będąc państwach bisurmanin, dalszej swojej praevидendo zgubie solycytuje do pokoju colligatos, zaczym jako universis concludere o tym należy, tak cokolwiek być by mogło saluberrium Rzeczypospolitej, concludent cum ordinibus Regni ichm. panowie posłowie.

Proponit JKM p. n. m. conservationem wojsk i obmyślenie podatków na zapłatę zasłużonemu żołnierzowi. Całości et integritates praw, swobód, wolności sejmowanie długie, a stąd statuum enervationem media poparcia wojny zaczętej, monety ad privatorum libidinem variationem zachodzącą między Trybunałem Skarbowym Radomskim [i] prowincją pruską disceptationem i stąd convulsionem legum sancitarum et eversionem dekretów trybunalskich, których conservationi omni adhibito remedio studebunt, aby hanc pupillam libertatum Trybunałów Koronnych ostro prawami obwarowanych: Piotrkowskiego, Lubelskiego i Radomskiego, nullo modo labefactari patiantur et promittant.

Iurium patronatus derogationem JKM p. n. m. i insze punkta i kondy-cyje w instrukcyi JKM p. n. m. opisane activitati [k. 103v] et solitae dexte-ritati ichm. panów posłów naszych zlecamy, obligando ichm. fide honore et conscientia, aby swobodom, wolnościom vetustissimae iurium conser-vationi succurrunt, ani więcej nad instrukcją JKM p. n. m. żadne mate-ryje in rationibus status, oprócz desideriorum województwa naszego, nie wdawali się, które specialiter activitati et prudentiae ichm. panów posłów naszych zlecamy i zalecamy.

A tę instrukcją ichm. panom posłom daną zleciliśmy jm. panu mar-szałkowi koła naszego rycerskiego do akt grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 8 ianuarii roku 1688. Jan Kazimierz z Mężyna Mężyiński marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXXXVIII. Sejmik relacyjny w Lublinie 17 maja 1688 r.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 maja 1688 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 113, k. 782–792 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Jan Bydlewski 3 VI 1688 r.; **Rkp. 2.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 318v–324v – kopia; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 261–273v – kopia.

[k. 782] My rada, dygnitarze, urzędnicy i całego województwa lubelskiego za uniwersalem JKM p. n. m. pro die 17 praesentis na miejsce do Lublina konsultacyjom naszym zwyczajne i należące zjechawszy się, takie za powszechną zgodą uczyniliśmy postanowienie. A naprzód najwyższemu Bogu et regnorum dominatori Panu Zastępów podziękowawszy, że in bilance regnorum i Królestwo Polskie trzyma i ono w swojej osobliwej opatrności i providencyjej chowa, potym vicario eius potestati JKM p. n. m. nam szczęśliwie panującemu, że z urodzonej ku tej Rzeczypospolitej miłości, tak ciężkimi stroskaną nieszczęściami, ustawicznymi wycieńczoną wojnami armis foris, domi zaś maturo consilio, prudentia, moderatione omnique dexteritate dźwiga, ratuje, erigit, wszelakie conatus, aby periculis hanc Rempubicam, której [k. 782v] ster JKM p. n. m. jest powierzony, do jak największej mógł przywieść bezpieczeństwa, naufragam jak najprędzej u pożądanego postawił portu, nic nie zostawiając, coby się Rzeczypospolitej pograżać miało.

Jawne i teraz widzimy ojcowskiej JKM p. n. m. miłości dowody, et rerum gerendarum momenta, kiedy się grodzieński sejm niezaczawszy, paenitendo exemplo skończył i niesłuchanym jeszcze w tej Ojczyźnie sposobem vixque reparabili damno, bez obranego marszałka, fato jakieś nieszczęśliwości et iure quodam secretiori intensae malignitatis praevalente rozszedł się, Rzeczpospolita inops et expers omnis boni consilii zostawać musiała. Non deposuit jednak z ojcowskiego starania JKM p. n. m. manum de tabula, nie zaniechywa rebus succurrere lapsis, nie opuszcza wszelakich sposobów, które zelus et amor innatus in publicum suppeditare może, aby zamieszana Rzeczpospolita et strictus tui colligationis z pany chrześcijańskimi funiculus, w swojej otrzymać się mogła grandecyji i statione quo strzeż Boże, praeciso, omnis tej Rzeczypospolitej musiała by ruere constitutio. Za takie tedy starania charitatis et intimi amoris ku Ojczyźnie wylane conatus należyta desuper JKM p. n. m. niech będzie remuneratio. Od nas zaś wiernych poddanych podziękowanie. Na którego oświadczenie i do samej przyprowadzenie istoty, uprosiliśmy e gremio congressus nostri ichm. panów posłów w instrukcyji wyrażonych.

Ad tantam zaś JKM [k. 783] p. n. m. operationem województwo nasze nie przestaje i samo apponere manus, kiedy za stratą sejmu grodzieńskiego ulteriora tuta habere non valet, w żadną nową podatkovania nie wchodząc uchwałę, presse tylko przeszłego sejmu warszawskiego sancita na zapłatę zasłużonemu żołnierzowi taką obmyśla satysfakcyją. A naprzód na wszystkie sumy począwszy ab anno 1681, tak między ichm. panami kontrahentami podatku szelążnego i czopowego pozostałe, jako też między ichm. panami poborcami, ad quod cunque genus contributionis obranemi niezapłacone et totaliter ad aerarium województwa nie wniesione,

iudicium fiscale formatum na pomienionych ichm. panów kontrahentów naznacza, które calculationem quam plenissime excipiet. Pozostałe sumy et quantitatem earum debite excutiet, serio liquidabit, realitatem u kogo-kolwiek pozostałych w. jm. panu komisarzowi województwa naszego należyte poda i one za wydaniem assygnacyjej w. jm. pana komisarza ichm. panom wojskowym zapłacić iniunget.

Upraszamy zaś w. jm. pana komisarza, aby dispositionem podatków na terażniejszym sejmiku uchwalonych, wydać deklarowanych, nie wydawał assygnacyjej, aż wszystkie sumy apud retentores zostawające per iudicium fiscale wynalezione, wypłacone i wydane ichm. panom wojskowym będą, co solitae [k. 743v] dexteritati jm. zlecamy. Nadto dla tym doskonalszego dosyć uczynienia ichm. panom wojskowym podatek szeląznego, którego currentia a die prima octobris anni proxime praeteriti 1687 poczyną się, ad ultimum septembris anni nunc currentis kończy się.

Dla rozerwanych, częścią niedoszłych fato publice, sejmików miasta Lublina JKM p. n. m. burmistrzom zleconą administracyją ad complementum całego roku do trzymania zalecamy, aby województwo informowane było siła administracyja szeląznego uczynić może. Którą administracyją jm. panu Bogusławowi Pszonce podwojewodziemu, tak po wsiach, jako i miasteczkach fidei honori conscientiae et dexteritati, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej, tudzież w mieście Lublinie atendencyją zlecamy, obowiązując jm. pana administratora, aby ten podatek quam fidelissime wybierał i on ad quantum certum realiter chciał redukować, zacząwszy od miasta Lublina, któremu administracyja ab ultima maii pomienionego podatku currere ma. Burmistrze zaś realitatem wybranych sum, iuramento corporali quam sufficientissime rotha iuramenti exquisitissime circumscripta comprobare tenebuntur, coram iudicio fiscali, a sumy, jakie po uczynionej przysiędze pokażą się, za assygnacyjami w. jm. pana komisarza oddać powinni będą i rzetelnie zapłacić, [k. 784] sub paenis legibus regni descriptis. Także simili modo wszyscy burmistrze, rajcy innych miast, miasteczek w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej sprawić się mają, żadnymi ekscepcyjami nie narabiając. Szynkarze, arendarze et quocunq titulo po wsiach generaliter wszystkich ten podatek podług dawnego zwyczaju jm. panu Bogusławowi Pszonce podwojewodziemu lubelskiemu abo sukkolektorowi jm. wypłacić mają i powinni będą. A inquantum by się kto pokazał renitens, tedy w sądach fiskalnych sine omni adcitatione, comparere et respondere będzie powinien, aby ten podatek do jak najskuteczniejszej i jako najprędszej przyszedł egzekucyi i exolutionem jakośmy sobie ore publico przyrzekali, o co jm. pan podwojewodzi lubelski pilno starać się będzie. Województwo zaś iustum

respectum za pomienione prace i expensa circa vindicationem pomienionego podatku erogowane, jm. panu administratorowi deklaruje.

A że jeszcze i szelężne oneri ferendo przez województwo exolvendo nie wystarczy, za czym podymnego szesnaście iuxta tariffam 1673 jm. pana Moszyńskiego egzakcyi w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej dwojenaście itidem podymnego iuxta eandem tariffam uchwalamy i one dwiema ratami wydać i wnieść do rąk za kwitami ichm. panów poborców, tak w województwie lubelskim, jako i ziemi łukowskiej deklarujemy. Czas wydawania pierwszej raty po sejmiku da Pan Bóg przyszlēm electionis deputatów zaczynać się będzie [k. 784v] in anno nunc currenti. Drugiej zaś raty czas wydania po sejmie da Pan Bóg przyszlēm zaczynać się będzie. Currentia każdej raty wybierania przez miesiąc jeden trwać powinna. Do którego wybierania w województwie lubelskim za poborców obraliśmy ichm. pana Józefa Żeliśławskiego i Jana Michowskiego do rat obu, w ziemi zaś łukowskiej jm. pana Wilczyńskiego regenta ziemskiego łukowskiego do raty pierwszej, do drugiej zaś raty podymnego jm. pana Jastrzębskiego.

Czopowe ab anno 1687 die 10 ianuarii zaczynające się, in anno 1688 u jm. pana Franciszka Dydyńskiego in administratione będące, już przez tegoż pana Dydyńskiego wybrane, tenże jm. pan Dydyński za asygnacjami w. jm. pana komisarza naszego, podług pierwszego swego kontraktu arendowanego de toto powinien będzie wypłacić, to jest sumę zł 12 tysięcy.

Czopowe terazniejsze, ab anno 1688 die 10 ianuarii poczynające się, et eadem die anno proxime venturo 1689 kończące się, w roczną arendę za takową sumę złp 12 tysięcy jm. panu Wacławowi Rozwadowskiemu sędziemu ziemskiemu łukowskiemu puszczaemy. Kontrakt jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego o pomienioną kontrahencyją czopowego spisać zlecamy, sine praetensione wszelakiej defalki, która suma z podatku czopowego na szczególne [k. 785] wypłacenie asygnacyji ichm. panom wojskowym wydanych obrócona być powinna. W tym jednak w. jm. pana komisarza naszego upraszamy, et praesenti laudo obstringimus, aby na podatki podymnego na terazniejszym sejmiku uchwalone nie wydawał asygnacyji, aż po sejmie chyba da Bóg przyszlēm, który się ma odprawiać.

Sól trzyletnia suchedniowa województwu lubelskiemu i ziemi łukowskiej ex scripto legis z żup wielickich i bocheńskich przychodząca, że jest ex ratione niedochodzących sejmików przez ichm. panów administratorów i superintendentów pomienionych żup zatrzymana, za czym, że już jm. pan Stefan Warsz Michowski jednoroczną vindicavit i onę distribuit, z wydania tedy onej jm. panu Michowskiemu skarb Rzeczypospolitej, administratorowie, superintendenti żup pomienionych, za jeden nihilominus rok praesenti quietantur, laudo iuxta submissionem eo nomine za rok jeden

przez jm. pana Michowskiego factam. Że zaś jeszcze dwuletnia w tychże żupach przez ichm. panów administratorów zatrzymana et iure merito województwu lubelskiemu i ziemi łukowskiej debetur, za czym ad vindicationem onej od skarbu, pomienionych panów superintendentów, tudzież et distributionem iuxta antiquos usus, za dystrybutorów upraszamy do dwóch soli pomienionych jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego i jm. pana Stanisława Iżyckiego z województwa lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej do dystrybucyje tejże soli jm. pana Jana Szaniawskiego komornika granicznego łukowskiego i jm. pana Adama [k. 785v] Zwolskiego uprosiliśmy. Którą to sól jedni jednoroczną, drudzy drugoroczną wezmą vindicare i onę pro re województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej disponere mają. Czas wydania w Puławach, miejscu dystrybucyjom zwyczajnym intra spatium dwunastu niedziel, razem obydwie wydać iuxta quietationes jm. pana Zwiartowskiego albo Piotrowskiego, ponieważ księga jm. pana Kańskiego nie jest korygowana jeszcze, każdemu według należytości praevio salario et quantitate skarbowi debita et concernente powinni będą. Czas wydawania poczynający się przez uniwersały swoje województwu lubelskiemu i ziemi łukowskiej jm. panowie administratorowie obwieścić i do wiadomości donieść mają. A kiedy znacznie od skarbu albo raczej administratorów superintendentów podatków iniuriamur sól błotną, szpetną i samą tylko wielicką wydają, beczek poumniejszyć kazali. Zaczym hanc laesionem ichm. panowie dystrybutorowie soli województwa naszego powinni przestrzec, tak jako aby antiquis usibus sól piękna, in parte bocheńska, in parte wielicka, jako prawo mieć chce, wydawana była. Co fidei honori et conscientiae ichm. committimus.

Nie mogąc województwo nasze in vindicatione retentorum i pozostałych u różnych ichm. sum aliam vindicandi onych wynaleźć medellam, sądy fiskalne, tak w województwie lubelskim jako i ziemi łukowskiej, in fundamento legis dotąd praktykowane, iuxta descriptionem anteriorum laudorum postanawia. Czas onych zaczęcia feria secundae proxime et immediate venturae anno nunc currenti in crastino festi Sanctissimae et Individuae Trinitatis potestas et continuatio sądów pomienionych do sejmiku electionis deputata ex mente legis przypadającego trwać będzie. Ichm. panów sędziów, do dawnych anteriori laudo uproszonych, naznaczamy i upraszamy, w. jm. pana Jerzego Lubomirskiego starostę kazimierskiego, [k. 786] jm. pana [Andrzeja] Drohojowskiego chorążego lubelskiego, jm. pana [Franciszka] Stoińskiego sędziego lubelskiego, Tomasza z Drzewicy Głuskiego podstolego, Andrzeja Suchodolskiego miecznika, lubelskich, Kazimierza Domaszewskiego miecznika łukowskiego, Wojciecha Niemyskiego wojskiego mielnickiego, podstarościęgo

lubelskiego, Mikołaja Kossakowskiego łowczego wiskiego, Pawła Bielskiego sędziego, Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkich lubelskich, Jana Mężyńskiego, Jakuba Brodowskiego, Stefana Warsza Michowskiego, Stanisława Olbięckiego, Jana Korwina Kochanowskiego, Teodora z Suchodół Suchodolskiego, Augustyna z Hańska Hańskiego z województwa lubelskiego. Z ziemi zaś łukowskiej do dawnych panów sędziów upraszamy jm. pana [Michała] Ryszkowskiego skarbnika łukowskiego [i] Leopolda Szczygielskiego. Którzy ichm. panowie sędziowie ante fundatam iurisdictionem primarie, tak tamci dawniejsi, jako też i noviter electi, przysiądź rotha Trybunału Radomskiego lege [k. 786v] circumscripta adiecta hac etiam clausula jako podatków żadnych, o które sądzić poborców i retentorów mają nie winni, neque ad solutionem eorum tenentur. A jako największego porządku i informacyjnej universae nobilitatis kalkulacje ekspediowane ingrossare każą i wolno będzie je na kilka egzemplarzów przepisywać, kto tego będzie sobie życzył.

Uważając non panuum ichm. panów wojskowych w czekaniu zasług od sejmu warszawskiego dotąd in parte niewypłaconych dispendium et enervationem onym za takową cierpliwość, chcąc aliquod uczynić solatium pozwalamy na traktament pomienionym ichm. panom wojskowym z jak najgotowszych pieniędzy zł 3 000, które za asygnacją w. jm. pana komisarza mają być ichm. panom deputatom wypłacone i wydane. Do którego traktamentu jm. pan Krzysztof z Targowiska Gałęzowski, Michał Bratkowski, między sobą kolegowie, Kazimierz Mężeński, Nieprzecki, Czerniewicz, Franciszek Hołodyński, kapitan lejtnant arkebuzeryj jw. jm. pana kasztelana krakowskiego, hetmana polnego koronnego⁶⁸², Jan Krukowski, regimentarz księcia jm. kurlandzkiego, należeć mają.

Perstringunt animos [k. 787] tak ciężkie afflictiones gemitus braci naszej, których wszystkie prawie substancyje in favilla i okropnej samych tylko ruderum incyneracyjej i perzynach zostały, fatis sic volentibus. Zaczynam communi afflictioni chcąc subvenire i onych calamitati, zł 4 000 na tych ichm. tylko, którym dwory, gumna, spichlerze, jako ichm. panom Marcinowi Poniatowskiemu, Gabrielowi Piotrowskiemu, Janowi Iżyckiemu, którzy najznaczniej tem nieszczęściem są dotknięci, Zbigniewowi skarbnikowi, Andrzejowi miecznikowi Suchodolskim, lubelskim, Janowi Mężyńskiemu, Wojciechowi Niemyskiemu wojskiemu mielnickiemu i podstarościemu grodzkiemu lubelskiemu, Stoińskiej podczaszynie lubelskiej, Romanowi Linkiewiczowi podkomorzemu mozyrskiemu, Gostkowskiemu, Czerniewiczowi, księdzu proboszczowi świętoduskiemu, Adamowi Trzecińskiemu, Zajączkowskiemu, Szolajskiemu,

⁶⁸² *Andrzej Potocki.*

Hołówce, wojskiemu trembowelskiemu⁶⁸³, Moszyńskiemu, Michałowi Borzechowskiemu, Beldowskiej, Połubińskiemu, wojewodzie nowogrodzkiemu, Piotrowskiemu ze Stoczka, Aleksandrowi Niezabitowskiemu chorążemu usarskiemu chorągwi jw. jm. pana referendarza [k. 787v] koronnego⁶⁸⁴, Janiszewskiemu, Lubickiemu, Stefanowi Żebrowskiemu, pannom zakonnym sandomierskim, Stanisławowi Piaseckiemu, Pawłowi Krasowskiemu, Stanisławowi Międzyńskiemu, Jastrzębskiemu, Truszkowskiemu, Kazimierzowi Szczygieskiemu, którzy to ichm. panowie pogorzelnicy iuramento verae conflagrationis coram iudicio fiscali reproducere powinni będą et iuxta qualitatem quantialemque szkody przez ogień poniesione, per hoc idem iudicium fiscale summa habita ratione szkód, tą sumą podzieleni być mają. Ktoby zaś juramentu nie wykonał, do tego podziału et participationem należeć nie będzie powinien. A że jm. pan Franciszek Stoiński sędzia ziemski lubelski eadem calamitatem enormis incendi być się afflictum conqueritur, zaczym succurrendo rebus jm. afflictis zł 2 000 jm. deklarujemy, którym zaś miasteczka, wsie, domy i chałupy, komórki chłopskie, stodoły, a osobliwie jm. pana [Franciszka] Kossowskiego wojskiego lubelskiego we wsi Osinach i Woli Osińskiej pogorzały, liberum beneficium [k. 788] legis iuxta legum praescriptum prae-vio nihilominus iuramento, super conflagrationem conservantur. Od płacy jednak szeląznego libertować się nie powinni i owszem ad solutionem onego tenebuntur, non derogando jednak quidquam anterioribus laudis uwolnionym.

Concurrunt różne klasztory, kościoły, jako klasztor ichm. oo. bernardynów radecznickich św. Antoniego, karmelitański antiquae observantiae na Czwartku, oo. bernardynów lubelskich na okna do kaplicy św. Antoniego, kościół krzeczowski funditus spalony, panny bernardynki lubelskiego konwentu, oo. augustiani, proszą aliquem respectum na skończenie zaczętych murów. Za czym onych annuendo votis, pomienionym kościołom i klasztorom zł tysiąc naznaczamy, te jednak sumy ad praesens komukolwiek dać deklarowane, nie z żadnych uchwalonych podatków, albo gotowych pieniędzy, ale z wynikających retent, które się post exceptos calculos pokazać mogą u ichm. panów administratorów i poborców, za asygnacjami w. [k. 788v] jm. pana komisarza naszego zapłacone być mają.

Uważając nie mniejsze incommodum altissimi subselli Trybunału Koronnego pupillae libertatum nostrarum, które przez niewystawienie jeszcze dostąd ratusza mieć musi, a życząc, aby jak najprędszą wygodę ten parlament mieć mógł, zaczym succurrendo prędszemu murowaniu

⁶⁸³ Andrzej Żurkowski.

⁶⁸⁴ Jan Dobrogost Krasiński.

ratusza zł 3 000 z podatku szelążnego tegorocznego w administracyjnej u burmistrzów miasta Lublina będącego naznaczamy i one wziąć za wydaniem asygnacyjnej od w. jm. pana komisarza naszego naznaczamy.

A kiedy *crescente iniquo temporum turbine moles paelli othomanici* nie ustaje, i owszem *incendium* dalej się szerzy i postępuje, ledwo się nas nie tyka jako *praesentibus* jesteśmy *edocti periculis*. Należący zaś porządek wszędzie z kluby wypadł, *miles in excubiis* rarus dla niedochodzącej zupełnej płacej, *Reczpospolita sine praesidio*, zaczynam województwo widząc się wystawione tak bliskiemu niebezpieczeństwu życzy *abintus* mieć gotowość i prawo województw o popisach i onych zgromadzeniu przez kogo *expedit iuxta praescriptum legis in toto reasumere* i one *temporibus lege* [k. 789] *praefixis ad executionem* przyprowadzić chce, *praesenti laudo in praximone* *reducere* sobie *cavet*. *Renitentes rigori, in lege circumscripto* *subiacere* powinni.

A że księgi, tak grodzkie, jako i ziemskie potrzebują rewizyjnej, które przez nierząd są zrujnowane, o czym nam *ichm. panowie* *oficjalistowie* *rem* donoszą. Zaczynam województwo chcąc one *ad meliorem* *reducere ordinem*, księgi tak województwa lubelskiego grodzkie i ziemskie, jako też ziemskie urzędowskie, *ad revisionem* owych upraszamy do grodzkich, ziemskich lubelskich *ichm. panów* Aleksandra Kiełczewskiego cześnika lubelskiego, Andrzeja Suchodolskiego miecznika, Franciszka Kossakowskiego wojskiego, lubelskich, Adama Szaniawskiego pisarza ziemskiego łukowskiego. Do ziemskich zaś urzędowskich *ichm. panów* Stanisława Olbińskiego, Marcina na Łaziskach Moszyńskiego. Która rewizja ksiąg grodzkich lubelskich *in praesentia* grodu lubelskiego, ziemskich zaś urzędowskich *in praesentia* ziemstwa albo komorników onych, *captato opportuno tempore* ma być ekspediowana.

Mając sobie *expositum*, że *jm. pani* *podkomorzyna lubelska*⁶⁸⁵ *reten- ta* szelążnego podatku poprzysiągłszy, one *deposuit* u *jm. pana* [Pawła Bogusława] Orzechowskiego marszałka na ten czas *iudiciorum fiscalium*, za czym *vindicationem* *retent* *pomienionych* *committimus* *jm. panu* *instygatorowi* [k. 789v] *fisci*, jeśliby jednak suma taka nie miała z tych *delat elici*, jako *jm. pani* *podkomorzyna lubelska* województwu pozostała albo dla kwitów znalezionych, albo dla niepodobnego ukazania tych *sum in delatis*, tedy te sumy, które *by ex delatis vindicari* nie mogły, *jm. pani* *podkomorzyna lubelska* *suis cum successoribus* *tenebitur* zapłaci.

Uskarża się *jm. pan* Jan Iżycki *poborca* *podymnego*, że jest asygnacyjami przeładowany, za czym to *negotium* przy kalkulacyjnej *jm. iudicium*

⁶⁸⁵ Anna Zbąska.

fiscale discutiet i rozsądzi. Ichm. panowie wojskowi nie powinni go będą żadnemi iuris procesami agrawować, aż post praestitam calculationem.

Praetendunt sobie successores jm. pana generała majora [Eliasza] Łąckiego chorążego ziem ruskich, zasługi jeszcze regimentowi pomienionego jm. pana Łąckiego non de toto wypłacone, zacyzm z tych zasług ante omnia 5 tysięcy jm. panu staroście lubelskiemu, regentowi kancelaryjej koronnej ma być z sumy temu regimentowi od województwa należącej zapłacone et realiter wyliczone.

Deduxit genuine jm. pan Leopold Szczygielski, że ordynowaną sól z ziemi łukowskiej plenissime erogował i satisfaciendo suae submissioni lamusy dwa na pomienione akta zmurował, za czym ab impetitione omni, respektem tej soli, ponieważ dosyć uczynił submissioni suae, perpetuis [k. 790] temporibus suis cum successoribus quietatur.

Ponieważ jm. pan Kazimierz Szczygielski, Maciej Stanisław Jastrzębski pisarz grodzki, poborcowie ziemi łukowskiej sufficienter calculationibus praestitis ad praesens tudzież decretis iudiciorum fiscalium ziemi łukowskiej intercedentibus et productis edocent, że się totaliter wyrachowali, że już nic ziemi łukowskiej nie winni, zacyzm praesenti laudo suis cum successoribus totaliter quietantur. Kiedy także jm. pan [Jan] Zarzycki podwojewodzi ziemi łukowskiej, różnych podatków ab anno 1676 w ziemi łukowskiej egzaktor, sufficientem przed ichm. do kalkulacyjej proszonymi deputatami, tak percepta, jako i ekspensa sum ziemi łukowskiej należących uczynił calculationem, także ab anno 1683 w Radomiu na Trybunale według konstytucyjej na sądach skarbowych w ziemi łukowskiej dostatecznie się wyrachował i [k. 790v] dosyć in toto ziemi łukowskiej uczynił, o czym kalkulacyje, dekreta sądów skarbowych obloquntur, tedy jm. una cum succesoribus wiecznemi ratione praemissorum kwitujemy czas, saluum repetitionem retentorum jm. zachowując, z których jm. panu Stanisławowi Chojeckiemu, in vim solacyji od województwa condonowane zł 153 i groszy 3 zapłacić jm. pan Zarzycki powinien będzie.

Compatitur stratom jm. pana Marcinkiewicza województwo nasze, które przez lat 30 w różnych kampaniach poniósł, teraz i chorobą, i ślepotą z dopuszczenia boskiego zarażony został, zacyzm hanc querelam do sądów fiskalnych jm. odsyła, aby ichm. z retent jaką konsolacyją obmyślili. Kiedy dotąd jm. pan Czerniewicz reszty sumy na chorągiew jw. jm. pana Lubomirskiego [k. 791] starosty kazimierskiego⁶⁸⁶, repetere od jm. pana Władysława Drzewickiego poborcy reszty podymnego po jm. panu Bełchackim obstantibus, jako informat jm. pan Czerniewicz confla-gratis, aliis que impossibilitatibus nie może. Za czym pro finali et ultimaria

⁶⁸⁶ Jerzy Lubomirski.

disvdcatione jm. pana Czerniewicza ad iudicium fiscale palatinatus nostri odsyłamy, także interes jm. pana Drzewickiego samego.

Skarżą się różni ichm. panowie, tak administratorowie et contrahentes, jako to w. jm. pan starosta łukowski Tomasz z Drzewicy Głuski, podstoli i marszałek koła naszego, Paweł Bielski sędzia grodzki lubelski i insi, Adam Szaniawski pisarz ziemski łukowski, Marcin Moszyński, Jan Wronowski, Jan z Targowiska Gałęzowski pisarz grodzki lubelski, na wszelką renitencyją różnych ichm. panów retentorów o niewydanie sum podatkowych inter retentores zatrzymanych. Zaczyn nulla obstante praescriptione, retenta onym [k. 791v] oddane być powinny. Retentores zaś in casu nieoddania należącej kwarty coram iudio fiscali formato sprawić się i odpowiadać praecisa quavis adcitatione mają i sumy należące exolvere renebuntur.

Soli do Gułowskiej Woli beczek trzy pozwalamy, to jest z ziemi łukowskiej beczek półtorej, z lubelskiego województwa półtorej także, toż beneficium jm. pannom karmelitankom konwentu lubelskiego immaculatae conceptionis na soli beczek dwie currere ma. Inne klasztory circa anteriora lauda et usum konserwowane być mają.

Którą to uchwałę, zgodnie na sejmiku naszym postanowioną, jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać zleciliśmy. Działo się w Lublinie na sejmiku konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 17 maja roku 1688, Tomasz z Drzewicy Głuski podstoli lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa [k. 792] lubelskiego mp.

2. Instrukcja posłom do króla z sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 maja 1688 r.

Rkp. AGAD, APP 133, s. 300–302 – *original*.

[s. 300] Instrukcja do JKM p. n. m. ichm. panom posłom z koła naszego rycerskiego województwa lubelskiego dana: jm. panu Wojciechowi na Suchoj Woli Niemyskiemu wojskiemu mielnickiemu, podstaroście-mu lubelskiemu, Andrzejowi z Suchodół Suchodolskiemu lubelskiemu, Kazimierzowi Widlicy Domaszewskiemu łukowskiemu, miecznikom, Pawłowi Bielskiemu sędziemu grodzkiemu lubelskiemu, dnia 24 maja roku 1688.

Ta z wrodzonej ku majestatowi JKM p. n. m. szczerości województwa lubelskiego trwa stateczność, iż cokolwiek in suis abditis intinium jego zamyśla, pectus to wszystko in debitam adorem majestatowi pańskiemu ochotnie niesie. A jako nad tak wielkimi JKM p. n. m. akcjami stupent exteri venerantur, tak Ojczyzna nasza do ogłoszenia [s. 301] czynów JKM p. n. m. i zawdzięczenia dobroci pańskiej rapitur. Jawnie enibet, iż JKM p. n. m. [...] bono liberalis, tak wszystkie rerum gerendorum momenta sprawuje ut se patrem patriae gerat. Utaić przeto w sobie, z należytej

ku majestatowi JKM p. n. m. wdzięczności, województwo lubelskie nie może, aby przy błaganiu majestatu Boskiego, za szczęśliwe i długoletnie rządów JKM p. n. m. sprawowanie, winnej oddać nie miało wdzięczności i dziękczynienia. Za tak tedy wielkie in publicum z ojcowskiej miłości wy-lane conatus winne oddadzą podziękowanie ichm. panowie posłowie nasi JKM p. n. m.

A kiedy po rozerwanym paenitendo exemplo sejmie grodzieńskim non deponit JKM p. n. m. manum de tabula nie zaniechywa rebus succurrere lapsis ne sit Respublica inops e omnis excers consilii, wydaje z ojcowskiej miłości uniwersały na sejmiki, aby stricti nic z pany [s. 302] chrześcijańskimi funiculii w swojej otrzymać się mógł grandecyji, a zatym żołnierz iustam mógł odnieść mercedem, do której województwo nasze stosując się podatki na zapłatę wojsku na sejmie warszawskim deklarowane uchwaliło.

Głosi JKM p. n. m. exponit pericula ut praevisa non feriant propinat z ojcowskiego serca conservationis remedia ne praemant daje przestrogi, któremi by się in hoc funesto et trahico casu jakokolwiek mogła Ojczyzna nasza salwować ne in praecipitur ruat. Upraszać zatym będą ichm. panowie posłowie nasi JKM p. n. m., aby sejm przez uniwersały swoje z dobroci swojej miłościwie nam złożyć raczył.

Tomasz z Drzewicy Głuski podstoli lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

LXXXIX. Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1688 r.

Sejmik został zerwany, DTK, cz. III, s. 203.

XC. Sejmik elekcji podsędku lubelskiego w Lublinie 11 października 1688 r.

Sejmik zwołany przez wojewodę lubelskiego Karola Tarłę, uniwersałem datowanym w Wiśniowej 16 IX 1688 r. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Urząd pozostał nadal wakującym.

1. *Uniwersał wojewody lubelskiego Karola Tarły zwołujący sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego do Lublina na 11 października 1688 r.*

Rkp. 1. LMAB, F. 273, nr 4101, k. 5 – oryginał; **Rkp. 2.** APL, CL RMO 114, k. 485v–486 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Aleksander Wrzosek 20 IX 1688 r.

[k. 5] Karol z Czekarzowic Tarło wojewoda lubelski. Jw., wielmożni, moi wielce miłościwi panowie i bracia. Żeby na mnie sprawiedliwość nie sty-skowała w lubelskim województwie naszym, przez niesądzenie się ziem-stwa subsedium tego, które się prawie z wolnością, prawami i swobo-dami naszymi zaczęło, składam sejmik electionis podsędku, na miejsku

zwyczajnym w Lublinie, na dzień 11 października. Proszę o to z mego ku województwu temu zacnemu afektu, abyście wm. panowie zjechawszy, zgodnie z pośrodką siebie cztery godne osoby obrali, JKM przez akt swój electionis według prawa do wybrania podali tego, którego Bóg poda do serca p. n. m. Służby moje przy tym zalecam wm. moim wielce miłościwym panom, w Wiśniowej 16 września 1688 r., Karol Tarło wojewoda lubelski mp.

XCI. Sejmik elekcji pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 13 października 1688 r.

Sejmik zwołany przez wojewodę lubelskiego Karola Tarłę uniwersałem datowanym w Wiśniowej 16 IX 1688 r. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Urząd pozostał wakującym.

1. *Uniwersał wojewody lubelskiego Karola Tarły zwołujący sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego do Lublina na 13 października 1688 r.*

Rkp. APL, CL RMO 114, k. 485v–486, oblata, w grodzie lubelskim oblatował ur. Aleksander Wrzosek 20 IX 1688 r.

[k. 486] Karol z Czekarzowic Tarło wojewoda lubelski jw., w. moi wielce miłościwi panowie i bracia. Żeby nam sprawiedliwość niestyskowała w lubelskim województwie naszym, przez niesądnienie się ziemstwa subsellium tego, które się prawie z wolnością, prawami i swobodami naszymi zaczęło, składałem sejmik electionis podsędka na miejscu zwyczajnym w Lublinie na dzień 11 października, proszę o to z mego ku województwu temu zacnemu afektu, abyście wm. panowie zjechawszy się zgodnie z pośrodką siebie cztery godne osoby obrali i JKM przez akt swój electionis według prawa do wybrania podali tego, którego Bóg poda do serca p. n. m. Służby moje przy tym zalecam wm. mm. panom, w Wiśniowej dnia 16 września roku pańskiego 1688, Karol Tarło wojewoda lubelski mp.

XCII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 5 listopada 1688 r.

Sejmiki przedsejmowe zostały zwołane uniwersałem wydanym przez króla Jana III 1 X 1688 r. w Złoczowie, druk: ASWPiK 1676–1695, s. 420–422. Uniwersału do województwa lubelskiego nie odnaleziono. Sejmik został zerwany⁶⁸⁷.

⁶⁸⁷ O atmosferze w czasie obrad tego sejmiku i bezskutecznych staraniach o zwołanie powtórnego por. Stanisław Szczuka do Marcina Zamoyskiego, Pilaszkievicze, 10 XII 1688, Archiwum PAN w Warszawie, Teki Janusza Wolińskiego III-198, 70, k. 276. O zerwaniu także R. Kołodziej, op. cit., s. 552.

XCIII. Sejmik posejmowy w Lublinie 16–21 maja 1689 r.

Sejmik zwołany przez króla Jan III po zerwanym sejmie uniwersałem wydanym w Warszawie 25 kwietnia 1689 r., APL, CL RMO 121, k. 112–112v; oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Michał Zaporski podczaszy lubelski marszałek sejmiku województwa lubelskiego 28 V 1689 r. Zaporski oblatował równocześnie podobnej treści list, który do szlachty lubelskiej posłał prymas Michał Radziejowski⁶⁸⁸.

1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik posejmowy w Lublinie na 16 V 1689 r.

[k. 112] Jan III z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie i wiernie nam mili. Jak wiele należy pospolitemu dobru, aby święta sprawiedliwość i sama floreat illibate legum et iurium cultu, i sądowe onej sacrararia jak największą fulgeant magnificencyją i ozdobą łącno oszacowane, bo trudno komużkolwiek obejść się sine siti et neccessitate iustitiae. Więc że najcenniejsza w państwach naszych divae Themidis domus, vicaria maiestatis Trybunału Koronnego basilica ratusz w mieście naszym Lublinie już z czasem upadający dłużej się utrzymać nie mógł, kiedy bardziej na mężnej konfidencyjey iustorum iudicum, aniżeli na niezdolnych ustępującej machinie wieszających się podporach z codziennym niebezpieczeństwem semirutis pendebant moenia tectis, nic słusniejszego nie było jako ze starych marów i popiołów wyprowadzić nowego feniksa subversum Capitolii decus, nova forma restituere.

Nie zapomnieliśmy i w tym razie, esse regium rebus succurrere lapsis, daliśmy znaczną sumę prima principia nowej fabryce i wzięły to za skutecznego przykład uprzejmości i wierności wm. et eustigio nostro fecistis magnum passum znamienitej szczodrobliwości. Nie sfołgowało i najuboższe ze wszystkich miasto angustae rei suae i ciężko czyniąc sobie już to kilkanaście tysięcy z własnych kontrybucyj wyłożyło. Że jednak już więcej niż dimidium opus consummari nie może per exhaustam populi sortem, a jest też to jako województwa uprzejmie i wiernie wm. singulare praesidium et decus, aby się in competenti loco jak najprędzej honorifice sądzić mogła, za rzecz słuszną poczytaliśmy compellere instancją naszą uprzejmym wm. [k. 112v], abyście i na niedolę ubogiego miasta i na własną obojętność się potrzebę i ozdobę, chcieli intelligere super egenos i jeszcze dokończenie tam digis et necessarij operis szczodrobliwie suplementować.

⁶⁸⁸ Prymas Michał Radziejowski do obywateli województwa lubelskiego, z Warszawy 14 kwietnia 1689 r., *ibidem*, APL, CL RMO 121, k. 112v–113.

Obiecujemy na przyszlým da Bóg szczęśliwym sejmie serio interponere powagą naszą, aby ta in bonum publicum uprzejmość i wierność wm. profusio non sterilescat ingratitude całej Rzeczypospolitej i należyty in moderamine podatków województwa uprzejmym i wiernym wm. znalazł respekt. Wszakże privati nil habet ista domus, którą sobie publica małopolskich prowincyi aedificat iustitia, a uprzejmościom i wiernościom waszym mała przez to i nieznaczna odejdzie odrobina, czyni siła na dokończeniu się sprawić może et in commune grandescat suffragium. Nie wątpiemy, że do tego i wrodzona generosio meritibus uprzejmym i wiernym wm. magnanimetas, sama z siebie, jako była dotąd i dalej ochotną będzie, co nie tylko na trwałych marmurach, ale i na pamiętnych potomnych sercach referet gratam rei memoriam.

Dobrego za tym uprzejmościom i wiernościom waszym od Pana Boga życzymy zdrowia. Dan w Warszawie dnia 25 miesiąca kwietnia roku pańskiego 1689, panowania naszego 15 roku.

Jan Król.

2. *Laudum sejmiku posejmowego w Lublinie 16–21 maja 1689 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 121, k. 100v–107v; oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Michał Zaporski podczaszy lubelski, marszałek sejmiku województwa lubelskiego 28 V 1689 r., **Rkp. 2.** *ibidem*, 124, k. 449–456, **Rkp. 3.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 264–278 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 273–285 – kopia.

[k. 100v] My, rady, dygnitarze, urzędnicy i całe województwa lubelskiego, ziemie łukowskiej i urzędowskiego powiatów rycerstwo na sejmik po rozerwanym sejmie za uniwersałem JKM p. n. m. pro die 16 maii wydanym, na miejsce konsultacyjom i sejmikowaniu zwyczajne do Lublina zgromadzeni, takie za spólnym i zgodnym wszystkich nas konsensem postanowiliśmy obrady.

A naprzód [k. 101] supremo arbitro rerum et moderatori, Panu Bogu in cuius potestate et dispositione versantur et sunt posita omnia, że jeszcze desperatas Królestwa Polskiego constitutiones w swojej Boskiej trzymając wadze, de dubiis onego rebus, daje nam i pozwala radzić majestatowi jego votivas oddawszy tabellas. Zaś po tym vicario jego potestati JKM p. n. m., szczęśliwie nam panującemu, który widząc paenitendo exemplo dwa po sobie, jeden po drugim niezwyčajnym sposobem rozerwane duris fatorum viabus sejmy, a przez nie bono consilio opuszczoną Ojczyznę, niemając nic doskonalszego i miłszego w panowaniu swoim, tylko consulere patriae, orbi quietem dare, manum non demittit de tabula. Nie ustaje w tak ciężkich Rzeczypospolitej paroksyzmach, pro paterno ku niej amore, nie tylko maturo consilio innata prudentia magna dexteritate, ale też profusa munificentia dla zatrzymania wojska in obsequio i onego wyprawienia

przeciwko nieprzyjacielowi, dla utwierdzenia Ligi Świętej, dla aceleracyjej moskiewskich imprez, z nieprzebranej w dobroć ręki znacznemi sumami sufragari testarique regium esse rebus succurrere lapsis, jakoby wszelkie incommoda od tej Rzeczypospolitej swoim jakkolwiek mógł avertere pieczołowaniem, studet in melius iniqua convertere fata, nisko podziękowawszy. Do wykonania którego podziękowania uprosiliśmy e gremio nostri ichm. panów: Mikołaja Kossakowskiego łowczego wiskiego, Kazimierza Domaszewskiego miecznika, Michała Ryszkowskiego skarbnika, łukowskich, Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego, za posłów. Którzy to ichm. panowie posłowie, pro omni cura et solitudine i wylane in bonum publicum conatus JKM p. n. m. winną cum profundissima veneratione oddawszy adorem, prosić będą JKM p. n. m., iż lubo sine hac magnetica acu dokończenia sejmu naviget, jednak et exscisto velo, obłąkaną Rzeczypospolitej navem i onę niech raczy kierować, aby za sterem i dyrekcją JKM p. n. m. dalszych mogła eluctari procellas, aby w tak [k. 101v] ciężkich civilium undarum prywatnych dysydencyji i wojny tureckiej nieustającej i, owszem, bardziej się szerzącej terminach i nawałnościach, niepogrążyła. Za co vitam et sanguinem przy dostojenstwie JKM p. n. m. i serca onego posteritatis litare obligujemy się.

A kiedy na terażniejszym sejmiku dla wielkich materiej et fastidium długiego sejmikowania do obrządzenia wszystkich interesów województwa skutecznie i namówienia in futurum emerito militi płacy przystąpić nie przyszło, zaczynam prosić będą pomienieni ichm. panowie posłowie JKM p. n. m. o złożenie sejmiu in crastino electionis deputatów na Trybunał Koronny, aby województwo wszystkim swoim mogło na nim prospicere potrzebom.

Excitavit JKM p. n. m. claro per orbem dobroci swojej i szczodroblowości exemplo civium pectora, za którym vastissimo idąc vestigio województwo nasze, a chcąc aliqua specimina ad sublevandam zasłużonego żołnierza egestatem oświadczyć, lubo na insze dla dawniej uchwalonych na przeszłym sejmiku dotąd niewydanych podatków pozwolić się nie zdało, teraz jednak takie uchwalamy podatki. A napszód szelągne dwuletnie ab anno 1687 diebus primis octobris zaczęte, ultimis zaś septembris anno 1688 proxime praeterito i drugie po nim anno eodem następujące, kończące się ultima septembris anno nunc currenti, oboje w administracyjej jm. pana Bogusława Pszonki, podwojewódzkiego lubelskiego zostające, in administrationem temuż jm. panu podwojewódzkiemu puszczaemy. Z którego podatku sumę 120 tysięcy złp, realiter et effective sine omni praetensione defalki, która in administratione currere nie może et expensarum zasług swoich erogatarum excepti ubliżenia jakiego, do skarbu województwa importare powinien, a cokolwiek więcej nad sumę 120 tysięcy z tego podatku

jm. pan podwojewodzi lubelski wybrał, [k. 102] jm. in solatium laborum et expensarum cedere powinno et cedit. Księgę jednak administracyjej swojej utriusque anni porządnie i wiernie zregistrować i konnotować powinien i onę ad acta publica grodu lubelskiego podać ma. Do tegoż czasu expirationis administracyjej jm. pana podwojewodziego lubelskiego contrahens z ziemi łukowskiej iuxta dispositionem et praescriptum laudi anterioris circa tenutam et contractum eo nomine z jm. panem podwojewodzim lubelskim confectum et conscriptum, konserwowany być ma, sine praeiudicio inszych ichm. panów kontrahentów województwa lubelskiego, którzy już non per administrationem, ale per contractum arendatorium podatek szeląznego mają sobie puszczoney.

Trzeciego subsequenter szeląznego w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej currentia die prima octobris anno praesenti poczynajacego się, ultima septembris kończącego anno proxime venturo 1689, jm. panu Wacławowi Stoińskiemu podstolemu kijowskiemu sine omni defalka i erogacyjej kosztów praetensione. Tudzież i czwarte także po nim następujące anno 1690, prima octobris zaczynające się, in anno vero 1691 future venturo ultima septembris kończace się, jm. panu Janowi Mężyńskiemu za takową sumę 60 tysięcy zupełną, itidem sine omni defalca et praetextu wykładów i innych ambitu rekompensyi, w roczną każdemu z ichm. arendę puszczaemy i kontrakt eo nomine in sufficientissima forma cum cautione plenissima pro re et necessitate województwa praecustodienda spisać z pomienionemi ichm. panami kontrahentami szeląznego podatku jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy, cum hac cautione et praecustoditione, aby każdy z ichm. kontrahentów pomienionych po 15 tysięcy raty anticipative wnosił i wyliczał. A ten podatek ponieważ antiquis usibus po 60 tysięcy tylko chodzi, zaczym według dawnych kwitów jm. pana podstolego⁶⁸⁹, albo też jm. pana podczaszego⁶⁹⁰ lubelskich, wybierany i płacony być powinien.

Konflagraty, libertacyje w pomienionych podatkach szeląznego, ponieważ per ultimum consumentem płaci się, niepowinny currere, neque current, i one województwo praesenti [k. 102v] laudo znosi, odcina i abroguje, stringendo ad solutionem tego podatku każdego, gdzie się tylko szynki odprawują i odprawować będą napotym. Szlachta jednak, która na swoją tylko potrzebę piwo warzy, publicznych szynków w domach swoich ani też chłopskich nie prowadzi, arendarzów i szynkarzów nie ma, a solutione szeląznego wolna być powinna, neque aggravationem aliquam od ichm. panów administratorów odnosić ma.

⁶⁸⁹ Tomasz Głuski.

⁶⁹⁰ Michał Zaporski.

Uchwalone i drugie podatki w genus w tym województwie i ziemi łukowskiej praktykowane dwoje czopowe, z którego jedno in administrationem dla niedoszłych sejmików, że już jm. panu Rozwadowskiemu sędziemu ziemskiemu łukowskiemu cesit i w onego dyspozycją nieco wkroczył, zaczymy toż czopowe a die 10 ianuarii anno nunc currenti zaczęte, die eadem ianuarii anno proxime venturo 1690 kończące się, mianowanemu jm. panu Rozwadowskiemu sędziemu ziemskiemu łukowskiemu, tak w województwie lubelskim, jako też w ziemi łukowskiej za sumę 12 tysięcy. Drugie zaś czopowe tegoż województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej ad 10 ianuarii in anno 1690 poczynające się, a ustające simili die 10 ianuarii anno 1691 futuro deodante venturo jm. Kazimierzowi Domaszewskiemu miecznikowi łukowskiemu za sumę 12 000 złp, w roczną arendę obiema ichm., to jest jeden rok jednemu, drugi drugiemu sine omni defalca et praetensione onej albo na czeladź nagrody, puszczaemy.

Kontrakty arendowe cum quam sufficientissima securitate województwa z pomienionymi ichm. panami kontrahentami jm. pan marszałek koła naszego spisać będzie powinien o podatek pomieniony, cum hac adiectione, że każdą ratę anticipative ichm. panowie kontrahentes importare powinni będą ad thesuarum województwa. Jm. jednak pan sędzia ziemski łukowski już nie jedną ratę, ale dwie razem, ponieważ już jedna ćwierć jm. ekspirowała et in medietatem drugiej wkroczył, wyliczyć tenebitur. Na które podatki, tak na teraźniejszym sejmiku modo superius expresso uchwalone, jako też i na przeszłym, w. jm. pan podkomorzy⁶⁹¹ i komisarz województwa lubelskiego asygnacyje do ichm. panów poborców, administratorów, [k. 103] kontrahentów i wszystkich inszych retentorów, którzykolwiek województwu rzetelnie restant sumy et ad solutionem onych liquidi ex subsecutis calculationibus et decretis tenentur et tenebuntur, ichm. panom wojskowym, tak na przeszłe po sejmach szczęśliwie skończonych należące, jako też ad rationem przyszłych po rozerwanych u województwa lubelskiego pretendowane i należące zasługi wydać ma.

A kiedy niedosyć tylko uchwalić contributionum genera, ale też one ad quam optimum reducere ordinem pro summo jest cardine, zaczymy najskuteczniejsze medium ad faciendum executionem et ad praxim reducendam mianowanych podatków zdadzą się być sądy fiskalne, które w województwie lubelskim tudzież i w ziemi łukowskiej postanawiamy i ichm. panów sędziów anterioribus obranych laudis i specyfikowanych aprobujemy, konfirmujemy, przydawszy jeszcze in locum jednych per fatalem temporum revolutionem z tego świata zeszlých, drugich do podatków administracyjej, kontahencji różnych aplikowanych i aplikujacych się,

⁶⁹¹ Aleksander Ciołek Drzewicki.

inszych zaś a continuatione sądów vero et benevole supersedujących, ichm. panów: Leopolda Andrzeja Ossowskiego skarbnika łomżyńskiego, Jana Wysockiego wojskiego grabowieckiego, Jana Izzyckiego, Piotra Bojanowskiego w województwie lubelskim, w ziemi zaś łukowskiej w. jm. pana Kazimierza Widlicę Domaszewskiego kasztelana sanockiego, jm. pana Stanisława Rozwadowskiego stolnika łukowskiego. Którzy to ichm. panowie sędziowie noviter electi et constituti iurament forma eadem, jako i przeszli przysięgali wykonać in tempore zasiadania na sądy powinni będą. Do których sądów ziemstwo i gród lubelskie, także i w ziemi łukowskiej ziemstwo i gród należeć ma.

Sądy mianowane lubelskie, także łukowskie, zaczynać się powinny feria secunda post octavas festi Sacratissimi Corporis Christi, autoritas zaś et cursus ich trwać do sejmiku przedsejmowego będzie i one kadencjami iuxta disponentem et ordinationem przez pomienionych ichm. panów sędziów fiskalnych faciendam et praesecribendam odprawować się mają. Na które to sądy wszyscy ichm. panowie poborcy, kontrahenci, administratorowie, retentorowie podatków województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej a tempore repartycyje wojska Rzeczypospolitej na województwa ordynowanego, którzy się jeszcze nie wyrachowali, kwitów od województwa niepootrzymywali, sine quavis adcitatione, miasto której laudo praesenti uti publico instrumento obdestinantur comparere [k. 103v] powinni będą et omnimodam rationem z wybranych i zatrzymanych przy sobie podatków i sum uczynić i one za asygnacjami w. jm. pana komisarza⁶⁹², jakie od nich ex calculo et decretis fiscalibus elicientur, zapłacić ichm. panom wojzkowym powinni.

A kiedy invaluit inusitata w tem województwie praxis, iż ci ichm., którym ex beneplacito województwo albo per contractum arendatorum, albo też per administrationem podatek szelążnego i czopowego puściło in dispositionem dato, in casu rozerwanych albo aliquo fato niedoszłych sejmików spacie boni publici częstokroć, jako już nas educurunt exempla po wyjściu czasu sobie rocznegto in subsequentes annos do administracyji tychże podatków immiscere się zwykli, a przez takowe sposoby i drugi rok sobie poprzywłaszczali. Zaczynam chcąc takim zabezpieczyć inconvenientiis et praeiudiciosissimis nam wszystkim usibus praesenti sobie to cavemus laudo, iż żaden z nas abbine et in posterum amplius po wytrzymanym swem roku administracyjej, albo jakiegokolwie dyspozycyje interesować się nie ma, ani powinien będzie. Jeżeliby kto aliqua praesumptione tego się kiedy wyzbył, tedy te koszty, które by circa administrationem tamtego podatku, do którego by się interesował, erogował, suo damno one wydał,

⁶⁹² Aleksander Ciołek Drzewicki.

nec restitutionem et refusionem u województwa onych upominać się nie powinien, ani ich sobie nie wytrącałby et eo ipso, że contra sensu nas wszystkich postąpiłby, od tego podatku tenuty i jakimkolwiek wymyślnej administracyjnej sposobem odpadać by powinien i nigdy by mu cedere już nie powinna.

Że dotąd w sumie 4 tysięcy złp ichm. panom pogorzelcom, których z dopuszczenia boskiego substancyje, dwory i splendory in favilla i okropnej incineracyjnej zostały, anteriori laudo naznaczonej nie jest subsecuta satisfactio, za czym prosimy w. jm. pana podkomorzego – komisarza województwa lubelskiego, aby asygnacją na pomienionych zł 4 000 do rąk jm. pana Jana Iżyckiego, jako tego który już po trzykroć notabiliter hac calamitate ognia jest pressus i do tych też pieniędzy singulariter należeć ma, wydać raczył. Jm. zaś pan Iżycki accepta assignatione i sumę na nią odebrawszy, sumą tą habita ratione qualitatis et quantitatis szkody każdego i siebie samego nie zapomniawszy, przez ogień ponieśione, dispartivi między ichm. pogorzelców powinien, kędy jm. pan Jan Drzewiecki mieścić [k. 104] się ma.

Tak taediosissimam expeditionem ichm. panów deputatów wojskowych zasługi do województwa naszego ordynowanych, wzięwszy in considerationem, którzy dotąd, częścią dla niezupełnie uchwalonych, częścią dla nieprędko wydanych podatków w asygnacjach należącej nie mogą sortiri satysfakcyjnej, przez co enervari im przyszło et dispendia niemałe ponieśli, za czym succurrendo ichm. ekspensom i tak długiej expectative 4 000 złp traktamentu pozwalamy, z których 4 tysięcy jm. panu Pałuskiemu 600 zł cerere mają, osobliwe onego uważając dispendia i straty. Residuo zaś podzielią się wszyscy ichm., na którą sumę w. jm. pan podkomorzy – komisarz województwa asygnacje jako do najgotowszych pieniędzy ichm. panom wojskowym wyda.

Na wniesioną suplikę ichm. panów Mikołaja Niezabitowskiego i Jerzego Rzeczyckiego, Michała Bielskiego, fata minus saventis fortunae in duram servitute więźniów tureckich i tatarskich wziętych, i tam dotąd jęczących respiciendo, acz chcąc succurrere afflictissimae onych sorti, po zł 500 każdemu z nich dać pozwalamy. Jm. zaś panu Andrzejowi Szaniawskiemu zł 300, panu Rapczyńskiemu zł 200, z niewoli tureckiej eliberowanym naznaczymy. Na które sumy w. jm. pan komisarz, to jest jm. panu Niezabitowskiemu i jm. panu Rzeczyckiemu do rąk rodziców onych, jm. zaś Panu Michałowi Bielskiemu do rąk jm. pana Pawła z Olbrachcic Bielskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, tym zaś dwiema eliberatis do rąk własnych asygnacje wydać ma.

Zalecona gorącemi ichm. pana miłościwego, także oświeconego księcia jm. kardynała prymasa regni⁶⁹³, imieniem całego prześwietnego senatu, pisanemi listami ratusza lubelskiego pro necessitate całej małopolskiej Korony służąca struktura, tym większy moretur respekt, iż JKM p. n. m. et ordine senatorio promovetur. Stosując się tedy województwo nasze do JKM p. n. m. powagi, którą jako zawsze prae oculis, tak in prima mamy consideratione prześwietnego senatu wniesionej instancji, a z tym i miasta JKM p. n. m. Lublina do nas podanej supliki, na kontynuacją externi et interni tej ozdobnej architektury operis, lubo przy szczupłym województwa prowiancie i ciężko sobie bardzo uczyniwszy, 15 tysięcy złp z podatku szelążnego tegorocznego jm. pana podwojewodzkiego lubelskiego⁶⁹⁴ [k. 104v] administracji za asygnacją w. jm. pana komisarza województwa⁶⁹⁵ naszego wydać niezwłocznie deklarujemy, obligując jm. pana podwojewodzkiego, aby sine mora te pieniądze miastu wyliczył. Tak jednak, aby magistrat wszystek i ci, którzy się i dawniejszych in antecessum przez toż województwo na fundamenta capitoli huius i erekcyje nowe sedis sacrae themidi 7 dawniejszych i terażniejszych 15 tysięcy tykali i tykać będą, rationem sufficientem et calculum wydanych pieniędzy i które potem wydawać będą. Po wydanych ex integro similiter na następujących sądów fiskalnych kadencji coram iudicio integro fiscali uczynili, na żadne largicje prywatne ekspensa tych sum aplikować nie powinni, ale na samą tylko fabrykę ratusza realitatem calculationis factae et summarum expensarum iuramento corporali aprobować powinni, hoc etiam w tym juramencie annecti powinno, że na żadne prywatne largitiones et impensas tych pieniędzy nie erogowali. Więc że sobie województwo wielką w tak prędkim i łącznym sumy wydaniu ciężkość czyni, tedy hoc duplici nexu miasto Lublin, tak magistrat, jako i całą communitatem tegoż miasta obliguje, aby ratusz w terażniejszym roku stanął, żeby przyszły da Pan Bóg Trybunał szczęśliwie w nim sprawiedliwości świętej auxaliante Deo et fausta omina exordia poczynił. Punctum jednak interea senatus consili, cura et sumptu proprio panowie mieszczanie o ruinie ratusza napisane per extractum procurabunt wyjęte, per oblatam do grodu lubelskiego podadzą. Insuper majestatowi JKM p. n. m., aby złączona województwu suma 22 tysięcy złp albo od skarbu Rzeczypospolitej koronnego zapłacona była, albo też w podatkach z inszemi województwy in coaequationem przyszła, pokornie supplicabunt. Oryginały zaś listów, tak od JKM p. n. m., jako też od jo. książęcia jm. kardynała prymasa regni na sejmik

⁶⁹³ Michał Radziejowski.

⁶⁹⁴ Bogusław Pszonka.

⁶⁹⁵ Aleksander Ciołek Drzewicki.

nomine całego senatu pisane, jm. pan marszałek per oblatam do grodu lubelskiego podać ma, które listy tamże in archivo, albo raczej sequestro do dalszej sumy od Rzeczypospolitej windykacyjej zostawać będą powinny.

Wejrzawszy w tak częste jm. pana Władysława Drzewieckiego prośby i wniesione ustawicznie in publicum kwerymonie, który wziąwszy na się retentorum podymnego po zesłej pamięci jm. panu [Stanisławie] Bełchackim regencie grodu lubelskiego, a gdy w delatach sobie [k. 105] per succesoros oddanych frustratus został, że miasto pieniędzy należących kwitów tak wiele u retentorów pozostawił, które defekta zastępując satisfaciendo oneri in se assumpto de proprio aere ichm. panom deputatom wojskowym na asygnacje 3780 zł musiał gotowemi pieniędzmi madiantibus decretis zapłacić. W tem interesie subveniendo jm. panu Drzewieckiemu te 3780 zł z pieniędzy jako najgotowszych wyliczyć deklarujemy, na którą sumę w. jm. pan komisarz nasz asygnacyją jm. panu Drzewieckiemu wydać powinien. Kartę zaś tę, którą jm. pan Jan Bełchacki, jm. pana Stanisława Bełchackiego regenta grodzkiego lubelskiego brat rodzony i sukcesor jm. panu Drzewieckiemu dał, jm. panu Michałowi Borzechowskiemu i te sumy, które debentur od sukcesorów jm. pana Stanisława Bełchackiego, dajemy, darujemy, których pieniędzy vindicatio licita erit jm. panu Borzechowskiemu.

Lubo znaczne mamy laesiones od ichm. panów administratorów superintendentów żup JKM p. n. m. bocheńskich, że contra positam legem constitutionis anni 1654, którą województwu lubelskiemu i ziemi łukowskiej soli półtora tysiąca beczek expresse z żup bocheńskichznaczono i tylko po zł 4 salarium od beczki płacić opisano, ichm. zaś panowie administratorowie contra expressam mentem prawa wyraźnego procedendo sól wielicką i to szpetną, błotną nam wydają, salarium choć od Wieliczki zł 8 auxerunt do płacenia onego województwa necessitabant, necessitant i teraz, adstringunt et in maiorem województwa aggravationem, na ten nawet rok asygnacyją na sól wielicką cum iniuriosa determinatione po zł 8 od niej salarii wydali do rąk jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego dystrybutora acto laudo naznaczonego, której by i niepotrzeba akceptować, soli pomienionej wielickiej nie brać, jako nad prawo i zwyczaj cum summo praeiudicio województwa ordynowanej. Że jednak w ten kondyment soli jako najpotrzebniejszy jesteśmy exhausti i onego wielce potrzebni, zaczym i tę jm. panu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu distribuere permittimus, póki zamiast terażniejszej wielickiej bocheńska nie będzie oddana. Jeśliby zaś województwo w bochence tak prędkiej nie odniosło satysfakcyjej, a wielicka już wszystka wydana była, tedy jm. pan pisarz sine praeiudicio omni województwa [k. 105v] i naruszenia positae legis dać in rem ichm. panom administratorom powinien,

a jeżeli tak upornie ichm. panowie administratorowie żup bocheńskich mieli sobie postępować i po wniesionej do JKM p. n. m. przez ichm. panów posłów ordynowanych instancyji, soli bocheńskiej wydania nie mieliśmy być satisfacti i pretium onej niepominiejsdzone było, tedy iuremerito iuxta praescriptum legis et constitutonis superius expressae de hac laesione praesenti, jako też omnibus aliis in antecessum przez ichm. panów administratorów żup bocheńskich illatis one vindicando et in futurum removendo. I żeby nam sól należąca z żup bocheńskich salarium po zł 4 tylko acceptando wydana niebyła, temuż jm. panu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu z ichm. panami administratorami żup bocheńskich iure agere w sądach Trybunału Koronnego iniungimus i pozwalamy, za co iustum respectum jm. pan pisarz grodzki lubelski mieć będzie. Jm. pan dystrybutor ziemi łukowskiej terażniejszy też sól ad praesens acceptare powinien i one zarówno ziemi swojej łukowskiej z jm. panem dystrybutorem województwa naszego wydawać ma.

Wniesiona in publicum przez życzliwych ichm. sąsiadów w. jm. pana podkomorzego lubelskiego⁶⁹⁶ poddanych mejętności Chwałowic i z inszemi do niej wsiami nad Wisłą zaległemi per validam aquarum inundationem znaczna iactura et summa per hoc diluvium odniesiona ruina, jako in prima u nas jest consideratione, tak na wielkie jm. pana podkomorzego lubelskiego in publicum bonum i województwa naszego respiciendo zasługi, prace i bez wszelkiej oszczędności zdrowia i fortuny koszty, luboć by one nie tem wetować potrzeba, adhaerendo jednak aequanimi submissioni jm. a solutione tak na przeszłym sejmiku, jako i inszych, które mają być uchwalone podatków, ad normam pogorzalców prawem opisanych uwalniamy ze wszystkich dóbr jm. excepto szeląznego.

Ogłoszona tak wielka actorum castrensium lublinensium et terrestrium urzędowiensium, jedno per revolutionem temporum niewczesne miejsca do schowania ksiąg, alias que calamitates ruina, w których honory, substancyje nasze continentur, i lubośmy już ordynowali e medio [k. 106] nostri ad revisionem tych akt ichm. delogatos, że jednak dotąd nie jest ksiąg grodzkich lubelskich effectuata revisio, zaczym prosimy, aby ad effectum przyprowadzona być mogła. Po której nastąpieniu rewizyje ichm. panowie komisarze ordynowani do pomienionej rewizyje de ruina actorum praemissorum, tak ziemstwa urzędowskiego jako grodu lubelskiego referre iudicio fiscali i one in hac informować ruina et defectu mają. Iudicium zaś fiscale uważywszy matura deliberatione deteriorationem akt, pro actione, conservatione et iusto deposito na one, koszt obmyślą et dispositionem quam optimam naznaczonej jakiej kwoty na konserwacyją i erekcyją

⁶⁹⁶ Aleksander Ciołek Drzewicki.

zrujnowanych ksiąg uczynią. Co wszystko curae et dexteritati iudiciorum fiscalium committimus. Ponieważ zaś księgi urzędowskie bardzo w ciasnym, ciemnym i wilgotnym miejscu są złożone i dla wielkiej wilgoci putredine corrumpuntur przesuszenia częstego potrzebują, jako sobie mamy relatum od ichm. panów Stanisława Olbieckiego i Marcina Moszyńskiego, rewizorów do ksiąg pomienionych urzędowskich uproszonych, zaczym i teraz tychże ichm. ad ulteriorum continuationem revisionis upraszamy, żeby z tego miejsca tak złego i wilgotnego insze, sposobniejsze, bezpieczne, jednak kędy także w Urzędowie upatrzwszy i księgi przesuszyszy, przy sobie złożyć kazali. Na które to schowanie koszt toż iudicium fiscale formale lubelskie naznaczyć powinno, [a] jm. pan pisarz ziemski komornika swego ad acta illa posłać ma z kluczem.

Deduxit sufficienter jm. pan Jan Wysocki wojski grabowiecki calculationibus in iudicis fiscalibus rite legitime et liquide peractis, że doskonala z egzakcyjej podatku podmnego, do którego z jm. panem Zygmuntem Stońskim był uproszony, uczynił calculationem, sumy wybrane za asygnacjami pozaplać rzetelnie, neque quidquam oprócz zł kilkuset nie został winien, decretum libertatis in iudicis fiscalibus otrzymał, w czym et debitum testimonium iudicium fiscale jm. dało. Zaczym ponieważ już dostatecznie egzakcyjej z kolegą swoim perpetuis temporibus quietatur, et ab omni impetitione wolnym być powinien w pomienionej egzakcyjej podymnego, te zaś kilkaset zł [k. 106v], które ex calculo proveniunt od jm. pana Wysockiego województwo temuż jm. kondonuje, et a solutione onych wolnymi czyni. Salva exactione retentorum pro parte jm. prae custodita. Miał sobie a iudicio fiscali jm. pan Jan Gałęzowski pisarz grodzki lubelski, in depositum delaty szeląznego podatku świętej pamięci jm. pana podkomorzego lubelskiego przez w. jm. panią [Annę] Zbąską podkomorzynę lubelską dane, które nie życząc, żeby miał sterilescere, ale żeby jak najprędzej ad executionem były przyprowadzone, jeśli jakie z nich elicientur sumy pieniężne, aby mogły na zapłatę wojska applicari.

Uprosilimy jm. pana Stefana Lesieckiego, sukkolektora szeląznego jm. pana podwojewodziego⁶⁹⁷ administracyjej, aby te delaty in suam wziąwszy dispositionem one egzekwował, sumy pieniężne wybierał, in exolutionem assignationum obracał, jeśliby zaś kwity jakie u retentorów na delacie wyrażonych ex persoluto szeląznego miały się znajdować, takowe kwity propter perfectionem et luculentiozem calculationem do siebie odbierać, a na to miejsce swoje insze dawać będzie. Że zaś jm. pan pisarz z nich się egzoneruje testimonium w tym jm. praebeamus laudo praesenti. Jm. zaś panu Lesieckiemu za prace iustum obmyśłem salarium.

⁶⁹⁷ *Bogusław Pszonka.*

Kiedy tu discernacere trudna jest respectu variationis monetae jm. pana podczaszego lubelskiego⁶⁹⁸ w currentiej podatku szeląznego za jm. tenuty praetensionem defalki, zaczym tak pro continuatione calculationis rozsądzienia conflagratorum uznania quantitatis monetae variationis, w której iustum et singulum mieć powinien jm. pan podczasz lubelski respectum et considerationem, jako to już sobie ma dawniejszym praecautum laudo, ad iudicia fiscalia odsyłamy. Iudicium zaś post per actam sufficienter calculationem, subsecutam disvidicationem conflagrat, rursus do nas na sejmik jm. ma remittere pro conclusione, determinatione praetensae defalcationis ex occasione vitiatae monetae causata. Kwit generalny jw. jm. pana Kazimierza Domaszewskiego kasztelana sanockiego, tudzież desiderium reszty sumy kilku tysięcy odpuszczamy i podawania przez jm. jeszcze winnej do przyszłego odkładamy sejmiku. Także jm. pana Franciszka Dydyńskiego wojskiego mielnickiego, fatali casu przez sługę administrującego podatek czopowego 4 000 zł uronione, a potem respectu od nas żądającego, [k. 107] którego inkarcerował i więził, żadnym jednak sposobem nie mógł mu być in solvendo, także do przyszłego itidem pro resolutione tej jm. ekspostulacyjej sejmiku odkładamy.

Affixit Pan Bóg ciężkiej wody wylaniem jm. pana Jana Kochanowskiego w Radomyślu i inszych przyległościach, także w Wilkowie części jm. pana podwojewodzkiego lubelskiego poddanych. Zaczym od płacy podatków ichm. pomienionych wolnych czynimy z tychże dóbr oprócz szeląznego. Jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego skarbnika lubelskiego desiderium tak ciężkiej przez grad w Krzesimowie ruinie cum adiacentis tak samego jm. zbóż dworskich, jako i poddanych i wyniszczenia na którego osobliwy wgląd, widząc omnem jm. aequanimitatem i zasługi tak wielkie mieć województwo powinno, także do przyszłego sejmiku odkładamy.

Tak słuszna różnych ichm. pogorzalców calamitate ognia dotkniętych wniesiona suplika, na których i samo prawo respexit, kiedy ich a solutione podatków wolnych mieć chciało, zaczym i my adhaerendo legi publicae pomienionych ichm. panów pogorzalców circa legem konserwujemy et a solutione podatków uwalniamy, praevisio jednak iuramento coram officio castrensi praestando super veram conflagrationem. Od płacenia jednak szeląznego i czopowego iuxta anterioris quietatuiiones ekscypować się nullatenus nie mają, i owszem ad solutionem onego omnimode tenentur także i ci ichm., których respectu wodnej inundacyjej od podatków województwo uwolniło, czopowe i szelężne płacić powinni. Ichm. ojcowie bernardyni łukowscy, że difficultatem w wydaniu soli na konwent onych mają, zaczym iniungimus jm. panu administratorowi łukowskiemu, aby

⁶⁹⁸ *Michał Zaporski.*

iuxta antiquum usum et lauda po pięć beczek soli quotannis, sól ichm. była wydana, circa hoc beneficium i insze konwenty anteriori laudo wyrażone conservari powinny i sól im wydana być ma, salva solutione salarii skarbowi debiti.

Urgent różni ichm. egzaktorowie, administratorowie, kontrahenci o kwitów otrzymanie i onych sobie per laudum praesentis pozwolenie i danie. Zaczynam tę materię naprzód do sądów fiskalnych sufficienti expedienta calculatione, zaś po tym post per actas calculationes obtenta decreta libertationum do sejmiku przyszłego odkładamy, pro quo termino calculationes expeditas decreta libertatum pro sufficienti nas informatione compertare powinni. Znaczna jm. pana Stefana Szczuckiego przez ogień calamitus w Jabłonnej poniesiona, jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkiego lubelskiego około [k. 107v] dekretów fiskalnych praca i wszystkie insze desideria, supliki także i pretensa jw. jm. księdza biskupa chełmskiego⁶⁹⁹ in gremium nostri wniesiona, do przyszłego sejmiku odkłada. Ad extemum jm. pana Wilczyńskiego circa actorum urzędowien-sium revisionum, tudzież et fiscalium województwa lubelskiego conservationem i w indukowaniu ad acta pracą jm. paniej Hańskiej, pisarzowej ziemskiej lubelskiej, wniesioną listowną instancję occasione gradobicia, do przyszłego odkładamy sejmiku.

Które to wszystkie zgodnie postanowione uchwały, punkta, artykuły, ręką jm. pana marszałka podpisać temuż jm. zlecamy i one aby ad acta grodu lubelskiego podane były upraszamy. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacjom zwyczajnym a die 16 maii ad diem 21 eiusdem mensis anno 1689, Michał Zaporski podczaszy lubelski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

3. Respons królewski posłom województwa lubelskiego z sejmiku 16–21 maja 1689 r.

Rkp. BJ 6361, k. 64–64v – oryginał.

[k. 44] Respons JKM p. n. m. na instrukcją województwa lubelskiego urodzonym Mikołajowi Kossakowskiemu łowczemu wiskiemu, Kazimierzowi Domaszewskiemu miecznikowi, Michałowi Ryszkowskiemu skarbnikowi, łukowskim, Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu, posłom tegoż województwa dany w kancelaryjey pokojowej in abrenta koronnej dnia 12 lipca roku pańskiego 1689.

Jako to jest jedyne JKM p. n. m. panowania votum widzieć za dni swoich kwitnącą wszelkimi szczęśliwościami Rzeczpospolitą, tak nic miłszego przydać się nie może sercu jego pańskiemu, jako gdy tych propublico intencyji wyryty na sercach synowskich znajduje wizerunek, gdy vultus

⁶⁹⁹ Stanisław Świącicki.

veri animi index est. Ten gdy województwo lubelskie praecipuum tej Ojczyzny decus przed majestat pański z otwartą ku panu swemu wiarą i życzliwością przynosi, a w nim zelum przeciwko wszelkim impetom, które malignus turbo inferium najświętobliwszym sprawom studio wzniecać zwykł, przy dostojęństwie jego pańskim prezentuje i oświadcza, nie może JKM z wrodzonej in publicum miłości, którą cum lacte suxit od tego wstrzymać się obowiązku, non nihi vita sanguis et fortuna republica sunt cariora. A że to województwo przykładną swoją in principem wdzięcznością insze praeit z terażniejszych sejmików oświadczenia się, życzy i JKM p. n. m. pańskimi respektami wszystkich obywatelów uprzedzać okazyje i desideria.

Sejm, że jest cardo et fundamentum wszystkich w Ojczyźnie najsłuszczejnich obrad, baczy to dobrze JKM i lubo nieszczęśliwemi te rady publiczne zajęły się paroksyzmami, że in publicum żadnego więcej nie przynoszą skutku, tylko niepowetowany [k. 64v] zawód Ojczyzny, kosztów nieznosne ekspensy, a nade wszystko zdrowia JKM bez wszelkiego spocznienia i alternaty w ustawicznych pracach enerulationem. Jednakże JKM jako ingultessimus pater, czas, prawo i koniunktury wszystkich rzeczy potrzebować będą, nie omieszka przedsięwziąć rationes pomienionych obrad i sejm pro opportunitate złożyć. Interim, aby województwo w dalszym obrządzeniu swoim i zasług wojska progredi mogło, JKM pan nasz miłościwy do wniesionej skłaniając się instrukcyjej uniwersał na sejmik in crastino deputackiego z kancelaryjej wydać rozkazał.

Uczynność dla wygody Trybunału Koronnego Małej Polski i sprawiedliwości świętej na ratusz lubelski przez województwo realiter oświadczo-na, jest już bardzo dobrze zalecona pamięci i respektowi JKM p. n. m., [który] nic nie wątpi, że też astymacyją u całej Rzeczypospolitej znajdzie, do czego pańską swoją skutecznie gotów assistere powagą.

Wydawanie soli, tak na województwa małopolskie, jako i wielkopolskie we wszystkich kontraktach JKM p. n. m. urodzonym administratorom inter primas kładzie conditiones i nie wątpi, że powinności swojej dosyć czynić muszą. A żeby i w tym pokazał województwu optimam voluntatum, list swój do urodzonych administratorów wydać rozkazał.

O Tatarów, lubo prawie zewsząd nacisk do JKM p. n. m. i często ich dawać musi, czasem i za takich więźniów, którzy nieostrożności swojej i nieposłuszeństwa delicta luere powinni, raczy jednak succurrere łaską swoją pańską urodzonemu Niezabitowskiemu, zalecanemu od województwa wydać na to asygnacyją.

Na własne JKM rozkazanie, Stanisław Szczuka referendarz koronny.

XCIV. Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1689 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 12 września 1689 r.*

Rkp. 1. *APL, CL, RMO 121, k. 206 – oblata; w grodzie lubelskim, oblatował ur. Mikołaj Kossakowski łowczy wiski, marszałek sejmiku województwa lubelskiego 14 IX 1689 r., Rkp. 2. ibidem 126, k. 168.*

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, powiatu urzędowskiego i ziemie łukowskiej na miejsce konsultacyjom naszym do Lublina zwyczajne według prawa pospolitego pro feria secunda post festum nativitatis Gloriossima Virginis Mariae proxima anno praesenti na obranie deputatów na Trybunał Koronny zgromadzeni, naprzód pokorne nieogarnionemu majestatowi Boskiemu fundimus suspiria, że po tak wielu lat per dispositonem rozeszłych się deputackich sejmikach, teraz się szczęśliwa stała w egzekucyje sprawiedliwości świętej reasumptio et unio animorum ex liberis suffragiis swój wzięła skutek. Na którą na Trybunał Koronny przyszły deputacką funkcją magnorum meritorum et virtutis w województwie naszym i całej Rzeczypospolitej ludzi obraliśmy, to jest w. jm. pana Aleksandra Ciołka Drzewickiego podkomorzego lubelskiego z województwa lubelskiego i jm. Stanisława na Rozwadowie Rozwadowskiego stolnika ziemi łukowskiej, życząc quam felicissimum ichm. na tak pracowitej pro iustitia funkcyje successum.

Którą tę elekcyję naszą zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby nomine publico ręką swoją podpisał i onę ad acta publica do grodu lubelskiego podał. Dan w Lublinie w kościele ojców dominikanów lubelskich dnia 12 miesiąca septembra 1689 roku, Mikołaj Kossakowski łowczy ziemi wiskiej, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego ręką własną.

XCV. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 5 grudnia 1689 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, datowanym w Żółkwi 31 X 1689 r. APL, CL RMO 121, k. 248–249, ibidem, k. 494–494v, w grodzie lubelskim oblatował ur. Paweł Pomianowski 11 XI 1689 r. Druk: ASWK, t. V, s. 89–90; ASWPK 1676–1695, s. 137–138. Instrukcji oraz laudum tego sejmiku nie odnaleziono. Z ówczesnej korespondencji wynika, że sejmik został zerwany i mimo zabiegów niektórych urzędników nie uzyskano uniwersału zezwalającego na zwołanie powtórnego zjazdu przedsejmowego⁷⁰⁰.

⁷⁰⁰ Wojciech Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin 8 I 1690, AGAD, APP, 163a, t. 17, s. 1303, ponadto Vol. leg., t. V, s. 388 i R. Kołodziej, op. cit., s. 560.

XCVI. Sejmik relacyjny w Lublinie 19 czerwca 1690 r.

Sejmik zebrał się na mocy konstytucji sejmu warszawskiego 16 stycznia – 6 maja 1690 r., Vol. leg., t. V, s. 388.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 19 czerwca 1690 r.

Rkp. 1. APL, KGL RMO 129, k. 23v–30v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Oblatował Teodor Suchodolski marszałek sejmiku województwa lubelskiego 26 VI 1690 r.; **Rkp. 2.** KGL RMO 124, k. 449–456; **Rkp. 3.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 264–278 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU–PAN 8325, k. 287–301v, *ibidem* 303–317v – kopia.

[k. 23v] My, rady, dygnitarze, urzędnicy i całego województwa lubelskiego i ziemie łukowskiej, tudzież urzędowskiego powiatu rycerstwo, na sejmik po szczęśliwie skończonym anno nunc currenti sejmie na czas in declarationibus od Rzeczypospolitej województwu naszemu i ziemi łukowskiej, to jest pro die 19 iunii naznaczony i złożony, na miejsce konsultacyjom i sejmikowaniu zwyczajne do Lublina zgromadzeni, takie za spólnym i zgodnym wszystkich nas konsensem jednostajnym postanowiliśmy uchwały i obrady.

A naprzód Bogu zastępów i wszystkich spraw moderatori, który per angelum consilii tę Rzeczpospolitą po tak wielu paenitendo exemplo straconych sejmach sprawował i rządził, winną podawszy adorationem et supplices majestatowi jego uczyniwszy venerationes, zaś po tym otrzymanego szczęścia i przyprowadzonego w port szczęśliwej konkluzyje sejmu terażniejszego JKM powinszowawszy, onemu za wszelkie in publicum oświadczone i wylane conatus, że auspiciis moderatione bez oszczędności zdrowia, fortun pańskich, ojcowsko Rzeczpospolitą w jej niebezpiecznych terminach dźwiga, ratuje, upadać nie da se patrem gerit et consulit cunctis salutque ne penerant, rozróżnione civium serca i animusze etiam per ardua rerum discrimina łączy, ad unionem przyprowadza, żadnych zgola nie opuszcza sposobów, które by in publicum suppeditare mogły. Za które to tak chwalebne i heroiczne dzieła na widok całego świata wystawione, cum profundissima submissione, dziękuje województwo lubelskie i ziemia łukowska i na wykonanie, i oświadczenie należącego podziękowania za ojcowskie starania uprosilimy za posłów do JKM p. n. m. w. jm. pana Pawła Bogusława Orzechowskiego chorążego lubelskiego, ichm. panów Andrzeja Ossowskiego skarbnika łomżyńskiego z województwa lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej [Antoniego] Krzeskiego podstolego kijowskiego. Którzy to ichm. panowie posłowie pro sua virtute magna dexteritate winne JKM [k. 24] uczynią podziękowanie, prosić oraz będą, aby in arduis et periculosis ojcowskie Rzeczypospolitej chciał JKM p. n. m. praestolari pieczołowanie.

Dopomogli do tak szczęśliwego czynów i operacyjej każdemu jawnych JKM p. n. m. wielkich imion w tej Rzeczypospolitej concives indefessi, pracą i cnotą atletam magna tej Rzeczypospolitej luminaria, jw. ichm. panowie Tarłowie wojewoda lubelski⁷⁰¹ i podkanclerzy koronny⁷⁰², tudzież i jw. jm. pan referendarz koronny⁷⁰³, którzy mądrą radą, nieustającą czułością, nieporównaną in agendo sposobnością et dexteritate nie tylko do skończonego sejmku, ale też succurrerunt necessitatibus województwa naszego pod niebytność na ten czas dla rozerwania iniquo fatorum turbinie sejmiku i onego utrzymali interessa. Za które podjęte prace dziękuje województwo lubelskie i ziemia łukowska ichm. panom, bierze na się oblig i submisyją, że non in sterile solum województwa naszego te ichm. padły actiones et curam, ale uberrimum wyda należytej obserwancyjej i wdzięczności każdego czasu futurum.

A że wszystka nas consiliorum Rzeczypospolitej w tym zawisła, aby emeritus miles w tak krwawo zapracowanych zasługach i dotąd dla rozerwanych duris fatorum vicibus sejmów po województwach zatrzymanych przy należytej wdzięczności rzetelną mogli odnieść satysfakcyją, a uchwała sejmku terażniejszego ad executionem celerrimam mogła przyjąć, zaczyn ad rationem dawnych zasług 12 ćwierci uchwalamy 40 podymnego, a w ziemi łukowskiej 30 według taryfy anni 1683. Które to podymne czterema ratami wydawane być ma w ten sposób. A naprzód pierwsza rata zaczyna się primis diebus augusti, a kończy się ultimis diebus septembris anni praesentis. Druga primis diebus octobris zaczyna się, a kończy się ultima diebus novembris anni eiusdem, trzecia zaczyna się primis diebus decembris, a kończy ultimis diebus ianuarii w roku 1691. Czwarta primis diebus februarii zaczyna się, a kończy die ultimas diebus martii. Do tychże zasług przyłącza się od jm. pana miecznika łukowskiego⁷⁰⁴ z czopowego anni praesentis 6 000 zł, od sukcesorów sławnej pamięci jm. pana sędziego ziemskiego łukowskiego⁷⁰⁵ 5 000 zł. Item szelągne tenuty jm. pana Wacława Stoińskiego podstolego kijowskiego.

Do których [24v] podatków podymnego w województwie lubelskim naznaczamy poborców, to jest do pierwszej raty jm. pana Stefana Szczuckiego łowczego czernichowskiego, do drugiej jm. pana Jana Trzecińskiego, do trzeciej jm. pana Marka Łepkowskiego, do czwartej jm. pana Piotra Józefa Wilczopolskiego. Z ziemi łukowskiej do pierwszej raty jm. pana Piotra Jastrzębskiego, do drugiej raty jm. pana Michała

⁷⁰¹ Stanisław Tarło.

⁷⁰² Karol Tarło.

⁷⁰³ Stanisław Antoni Szczuka.

⁷⁰⁴ Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁷⁰⁵ Andrzej Rozwadowski.

Sarneckiego, do trzeciej jm. pana Kazimierza Turskiego, którzy to ichm. panowie poborcy iuxta praescriptum constitutionis przysięgać powinni. To też sobie praesenti cavemus laudo, że ichm. panowie poborcy tak do terażniejszych podatków nominowani, jako in futurum subsequentibus temporibus przy uchwale podatków obrani, poborstwa jeden drugiemu spuszczają, ustępować, o nie się zgadzać i od niego reces czynić, żadnem wymyślnem sposobem nie ma i nie powinien będzie, ale sam in persona sua każdy z ichm. do podatków podany, podatkiem dysponować i z niego rationem dawać powinien będzie.

Ponieważ zaś Rzeczpospolita na terażniejszym sejmie mieć chciała i zgodziwszy się na to serio cavit, aby dla tym skuteczniejszego wojska ukontentowania i onego pewniejszego in confiniis rozłożenia i utrzymania dwie ćwierci, to jest februaryusową i majową, każde województwo i ziemia repartycjom swoim w gotowiźnie przez poborców z podatków w terażniejszym roku uchwalonych do Lwowa na miejsce Trybunału Skarbowego naznaczone wystawiło i zwiozło. Tedy huic necessitati et legi województwo nasze parendo i onemu satisfaciendo na wypłacenie tych dwóch ćwierci takie ordynuje podatki: dwie raty, pierwsze z podymnego wzwyż uchwalonego, do tego przyłącza się z szeląznego tegorocznego tenuty jm. pana Mężyńskiego, kontrahenta podatku szeląznego, rata pierwsza, anticipative wypłacić naznaczona 15 tysięcy. Którzy to ichm. panowie poborcy et administrationes wyżej mianowanych rat, iuxta mentem legis sprawić się będą powinni i sumę ad proportionem 45 podymnego iuxta tariffam anni 1661 na województwo lubelskie i ziemię łukowską włożonego, które na osiem ćwierci rozdzieliliwszy, przychodzić na dwie ćwierci powinna suma 67 203 złote, groszy 15. Zaś z tych dwóch rat podymnego województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej, także raty jednej szeląznego na wypłacenie dwóch ćwierci naznaczonych, znaczne sumy u ichm. tychże panów poborców od zapłaconych sum na dwie ćwierci restabunt. Tedy sumy pozostałe quae et quantam ex calculo apparebunt in exolutionem dwunastu ćwierci in proteritum wojsku należących cederet applicari mają.

[k. 25] Kędy zaś w tych dwóch ćwierciach podług repartycyje od jw. jm. pana wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego⁷⁰⁶ do województwa naszego przysłanej, nie wiemy quo fato, czyli errore cancellariae, znacznie jesteśmy przeładowani, kiedy na dwie ćwierci nie przychodzi więcej od województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej tylko suma 67 903 złote i groszy 15, referując się do sumy z taryfy 1661 wynikającej w tejsze repartycyje pro capite wyrażonej, a in determinio z nią nie zgadzającej się, bo kancelaria repartycją na zł 150 600 na województwo nasze ordynowała.

⁷⁰⁶ Stanisław Jabłonowski.

Że zaś przeładowanie takowe ciężko województwo nasze onerat, zaczym uprosiliśmy e gremio nostri do jw. jm. pana wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego za posłów jm. pana Teodora Poniatowskiego podwojewodzica lubelskiego, jm. pana Mikołaja Bielskiego sędzica grodzkiego lubelskiego, którzy to ichm. panowie posłowie za wszelkie in publicum wylane starania jw. jm. panu hetmanowi koronnemu podziękowawszy, hanc laesionem i ciężkość województwa exponent i prosić będą, aby repartycją stosującą się z deklaracją i ciężarem na województwo włożonym wydać ze swojej kancelarii kazał. W czym instrukcja od województwa dana ręką jm. pana dyrektora koła naszego podpisana bardziej illuminabit.

Nie dosyć to jest uchwalić genera contributionum, ale też uchwalone inquam optimum digerere ordinem, który najskuteczniejszy bywa widzi-my postanowienie sądów fiskalnych, które samo prawo na terażniejszym sejmie postanowione ugruntowało. Że jednak bardzo krótki czas, bo interstitium sześćniedzielnego czasu na odprawienie sądów pomienionych eadem lege jest determinowane, uważając zaś tak ścisły postanowienia sądów czas, wielkość zaś spraw interesów województwa [k. 25v] i ziemi łukowskiej biorąc przed się, za czym sądy pomienione na 12 niedziel postanawiamy, które dwiema kadencyjami odprawować się mają. Pierwsza tedy kadencyja zaczynać się ma die 4 septembris, będzie powinna trwać continuo et sine intermissione sześć niedziel ma. Druga kadencyja ma się zaczynać die 6 novembris, cursus onej itidem 6 niedziel durare powinien, a pomienione sądy eiusdem temoporibus, tak w województwie lubelskim, jako i w ziemi łukowskiej zaczynać się i kończyć powinny.

Do których sądów fiskalnych ichm. panów deputatów, począwszy ad anno 1685 uproszonych usque ad annum praesentem naznaczamy i onych ex laudis in compendium zebranych tymże wyrażamy porządkiem: w. jm. pan Aleksander na Drzewicy Drzewicki podkomorzy lubelski, w. jm. pan Paweł Bogusław Orzechowski chorąży lubelski, jm. pan Remigian Piasecki stolnik lubelski, jm. pan Aleksander Kiełczewski cześnik lubelski, jm. pan Franciszek Kossowski wojski lubelski, jm. pan Andrzej Suchodolski miecznik łukowski, jm. pan Zbigniew na Krzesimowie Suchodolski skarbnik lubelski, w. jm. pan Jerzy Lubomirski hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu, starosta kazimierski, jm. pan Tomasz z Drzewicy Głuski podstoli lubelski, jm. pan Mikołaj Kossakowski łowczy wiski, jm. pan Michał Wysocki wojski grabowiecki, jm. pan Andrzej Leopold Ossowski skarbnik łomżyński, jm. pan Bogusław z Trzeszkowic Pszonka podwojewodzi lubelski, jm. pan Teodor Suchodolski, jm. pan Jan Mężyński, jm. pan Jakub Brodowski, jm. pan Stefan Warsz Michowski, Stanisław Olbiecki, Jan Korwin Kochanowski, jm. pan Augustyn Hański, jm. pan Jan Iżycki, jm. pan Piotr Bojanowski. Z ziemi zaś łukowskiej jw. pan Kazimierz Domaszewski kasztelan sanocki,

jm. pan [Wawrzyniec] Sufczyński chorąży łukowski, jm. pan [Stanisław] Rozwadowski stolnik łukowski, jm. pan [Józef] Rudziński cześnik łukowski, jm. pan [Jan] Zarzecki wojski łukowski, jm. pan [Michał] Ryszkowski skarbnik łukowski, jm. pan [Józef] Dąbrowski podwojewodzi łukowski, jm. pan [Jan] Szaniawski komornik graniczny łukowski, jm. pan Adam Zwolski. Do których ichm. panów sędziów dawno uproszonych i wyżej specyfikowanych teraz praesenti laudo przydajemy z województwa lubelskiego w. [k. 26] jm. pana [Aleksandra] Cieszkowskiego podkomorzego czernihowskiego, jm. pana Teodora Poniatowskiego, jm. pana Kazimierza Mężyińskiego, z ziemi zaś łukowskiej także moderno laudo przyłączamy jm. pana [Antoniego] Krzeskiego podstolego kijowskiego, jm. pana Józefa Domaszewskiego wojskiego owruckiego, jm. pana Władysława Dziewulskiego.

Należć także będą do tych sądów powinni ichm. panowie urzędnicy ziemscy i grodzcy województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej, każdy z ichm. do swoich sądów jako prawo mieć chce. Na które sądy zgromadzeni ichm. panowie sędziowie, ante omnia ci, którzy noviter electi albo i dawniejsi, którzy jeszcze nie wykonali przysięgi, przysiądz będą powinni rotha eadem, qua dawniejsi ichm. przysięgali. Ci zaś, którzy już jurament uczynili, do przysięgi wykonania powtórnie należeć nie mają, cavetur i to, aby żaden z tych ichm., którzy się skarbu tykali, rachunku nie uczynili, kwitów nie pootrzymywali, takż i ci, którzy poborcom in retentis winni sumy jakie zostali, luboby ad iudicia fiscalia ordynowani byli, admitti in gremium ichm. panów sędziów, aż post praestitam satisfactionem nie mają.

Na które to sądy poborcy wszyscy, egzaktorowie i kontrahenci administratorowie jakichkolwiek podatków i którzykolwiek skarbu się tykali, a jeszcze się nie wyrachowali i kwitów nie mają, powinni sine quavis ad citatione ad instantiam instigatoris stanąć sub poena peculatus et succubitione in causa i uczynić rachunek, nie wychodząc simpliciter bez kalkulacyj, iuramentem. Po uczynionej zaś kalkulacyj realitatem exactionis suae iuxta praescriptum legis potwierdzić powinien. Który by zaś na te sądy per renitentiam comparere nie chciał, na nim executio militaris extendi powinna i activa voce na sejmiku carere ma.

Sąd zaś pomieniony fiskalny, aby z nikiem remiss żadnych i odwłok do sejmiku nie czynił, ale i owszem definite jako sprzeciwiających się prawu sądził. Tenże rygor na wszystkich retentorów i szynkarzów miasteczek i wsiów extendi powinien, aby sine quavis ad citatione na tychże sądach wzwyż pomienionych fiskalnych compareant et definitorie sądeni byli i żeby oddawali cum triplici pensione podatki zatrzymane, a po dekrete eo nomine ferowanem wszyscy egzaktorowie, contrahenti i retentores,

którzy by z podatku zostali co winni i co ex calculatione et iudicato od nich proveniet.

[k. 26v] Asygnacyje od w. jm. pana komisarza ichm. panom żołnierzom super summas liquidatas et provenientes wydawane być mają i executio militaris super retentes extendi powinna. Częstoć kontingit, że w ziemi łukowskiej kadencyje sądów fiskalnych swego nie biorą efektu, tedy to praesenti laudo cavemus, in quantum by przed Trybunałem Lwowskim ichm. panowie sędziowie łukowscy należytego nie uczynili porządku do tegoż Trybunału Skarbowego, stosując się i tych sądów ad effectum nie przyprowadzili, a o to zachodziłaby jaka querela na tenże sąd fiskalny na sejmiku, tedy in posterum in unum corpus sądów fiskalnych województwa lubelskiego złączeni być mają i przed temiż sądami, tak poborcy wszyscy, egzaktorowie i kontrahenci, jako i retentorowie tamtejsi comparere tenebuntur.

Jako anteriori laudo podatek szelążnego tegorocznego prima octobris w roku niniejszym 1690 zaczynający się, a kończący roku da Pan Bóg przyszlým 1691 eadem die et feria jm. panu Janowi Mężyńskiemu za kontraktem eo nomine quam sufficientissime spisany deklarowaliśmy, tak praesenti etiam laudo in contrahentia szelążnego pomienionego jm. pana Mężyńskiego utwierdzamy i aprobujemy. Z którym że dotychczas kontrakt spisany nie jest, tedy praesenti laudo zlecamy jm. panu Michałowi na Zaporzu Zaporskiemu podczaszemu lubelskiemu, jako na ten czas koła naszego dyrektorowi, aby pomieniony kontrakt z jm. panem Mężyńskim, stosując się in omnibus punctis ad praescriptum anterioris laudi, tudzież do kontraktu jm. pana podstolego lubelskiego in amtecessum tegoż podatku contrahentia i administratora, według którego kontraktu pomieniony jm. pan Mężyński podatek szelążnego sobie in arendam puszczonego z miast, miasteczek, wsiów in genere et specie wszystkich, tudzież i kwitów tegoż jm. pana podstolego lubelskiego wybierać ma.

A ktoby zaś ex retentoribus kontraktu albo kwitu nie miał jm. pana podstolego lubelskiego, albo go też ukazać nie chciał, tedy na fiskalnych sądach przysiądz będzie powinien, jako wiele za tenuty tegoż jm. pana podstolego lubelskiego szelążnego wnosił i oddawał. Według których kwitów i kontraktów jm. pana podstolego lubelskiego retenta wszystkie z administracyjej jm. pana [Bogusława] Pszonki przez różnych ichm. temuż jm. panu Pszonce podwojewodziemu [k. 27] lubelskiemu zatrzymane, płacone być mają praesenti laudo postanawiamy. To też in super cavemus, aby ichm. pp. contrahentes szelążnego sine omni exceptione wymówek wariacyjej monety, któraby subsequi mogła, karystyją zbóż, której strzeż Boże i inszemi wymysłami jakimi sposobami nie zasłaniając, ani defalki żadnej pretendując in posterum umówioną i specyfikowaną w kontrakcie

sumę do skarbu *contrahentes* wnosili i żaden się podatku nie powinien tykać i onego wybierać, póki kontraktu z *jm. panem marszałkiem koła naszego* na czas obranym nie zawrze *et conditionibus in eodem contractu specificatis*, której by go *ad satisfaciendum* wprzód pociągały i obowiązywały dosyć nie uczyni.

Wielkie by stąd *incommodum* województwo lubelskie mieć musiało i wariacje *in summa* 60 tysięcy przez *jm. pana kontrahenta szeląznego importanda*, gdyby ziemia łukowska osobliwie ten podatek płacić odłączywszy się chciała. Zaczym podatek także szeląznego ziemi łukowskiej należny do generalnej kontrahencyjej inkluduje się i należeć *sine omni distinctione* ma, *cum hac nihilominus cautione*, że ten podatek szeląznego z ziemi łukowskiej *jm. pan kontrahent generalny województwa lubelskiego*, obywatelowi ziemi łukowskiej pro *placito suo* z nim skontraktowawszy *in arendam* puści, który *jm. pan kontrahent ziemi łukowskiej inferre* do *jm. pana kontrahenta generalnego iuxta submisionem contractus tenebitur* sumę postanowioną.

Wiadoma województwu całemu *calamitas et substantiae iactura*, tak przez gradobicie w przeszłym roku, jako też przez ogień ciężki i nieznośny padła na *jm. pana Zbigniewa z Suchodół na Krzesimowie Suchodolskiego skarbnika lubelskiego*. Zaczym województwo nie na tę tylko mając wzgląd ruinę, ale też zapatrzwszy się *super merita* osoby i domu całego temu województwu *antiquissimis temporibus* wyświadczone i jawne *ultro i ochotnie* chciało tanto *subvenire civi* nieskurczoną swoją ręką, że zaś *omni modestia aequanimitate* nauczył się postępować i iść z tym województwem *jm. pan skarbnik lubelski*, nie chciał i teraz *onere* województwa wziętkiem. Który *jm. offerebatur ochotnie* od województwa, ale na dalszy czas te *affecta* i *respect* zachowawszy, teraz podatek czopowego przyszlórocznego *in anno 1691 die 10 ianuarii* zaczynającego się, a kończącego *in anno 1692* w roku *subsequenter* przyszłym *in arendam sine omni contradictione cum omni voto* [k. 27v] *unanimi* za sumę złp 12 000 według dawnych zwyczajów i kontraktów z *inszemi ichm. panami kontrahentami* do tegoż podatku *ordynowanemi in antecessum* puszcza temuż *jm. panu skarbnikowi lubelskiemu*, kontrakt *eo nomine* spisać *jm. panu marszałkowi koła naszego z jm. panem skarbnikiem lubelskim* pozwalamy.

A że *ichm. ojców jezuitów* grunt *bursacki* i *insze* od równego płacenia szeląznego i czopowego *sese excipiunt* i one lubo jednakowe wary piwa w swoich browarach warzą, a *niejednakowo in commune ad aerarium publicum* od nich *contribunt*, zaczym chcąc *hoc in termino aequalitatem et iustitiam* zachować, *praesenti laudo cavemus*, aby piwowarowie piwami kupczący zarówno szelązne i czopowe podatków od warów piw, jako i *insze* browary płacą i płacili *pro praeteritis et in futurum* płacili *excipiendo*

się żadną miarą ab eiusmodi solutione. Tudzież żeby administrator folwarku na Rurach będącego z win, które in antecessum składano, od niego podatku szeląznego niepłacono, zaczym cavemus, aby tenże administrator dał rationem administratoribus szeląznego podatku województwa, gdzie i jakim sposobem wina złożone obróciły się. Podciągają in super ciz ichm. ojcowie jezuici tenże folwark na Rurach będący sub generalitem folwarków w dobrach chodelskich będących i z niego od piw warzenia, od szeląznego należącego unikają. Zaczym w tym distrinctionum czyniąc folwark pomieniony osobliwie szelązne i czopowe płacić będzie powinien.

Siła na tym województwu naszymu należy, aby pro faciliiori consilio-
rum cursu laudum na blisko przeszłym sejmiku postanowione, po obra-
niu zaraz jm. pana marszałka i przez niego intymacyje z sejmiku, czytane
było. Zaczym praesenti cavemus sancitio, aby począwszy od terażniejsze-
go sejmiku i laudum zawsze przeszłego immediate sejmiku było czytane.

Iniuriamur dotąd od ichm. panów administratorów żup bocheńskich
i wielickich, że nad prawo et pacta conventa królów ichm., osobliwie Króla
JM świętej pamięci Michała i dzisiejszego Króla JM nam szczęśliwie pa-
nującego, sól nie taką, jako prawo temuż województwu naznaczyło cum
illicita jeszcze do tego maioris od niej salarii, bo za 4 złote 8 zł biorą od
soli, jeszcze do tego wielickiej, a bochenkę ex praescripto prawa dawać
powinni. Zaczym jakośmy to już raz laesionem zlecili jm. panu Janowi
z Targowiska Gałęzowskiemu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu ad
vindicationem, tak i teraz praesenti confirmamus laudo, aby hanc actio-
nem jako najprędzej raczył poprzeć, żebyśmy tylko po 4 złote, a nie więcej
i od takiej soli, to jest bochenki, jako nam prawo naznaczyło mogli płacić.
W czym w. ichm. panów deputatów [k. 28] e gremio nostro na Trybunał
Koronny usilnie upraszamy, aby ta sprawa quantocius mogła accelerari
i należący swój sortiri koniec. Że zaś tegoroczna sól jeszcze nam dotąd
nieoddana, a najbardziej dlatego się dotąd nie brała, że nad prawo i zwy-
czaj w oddawaniu jej od ichm. panów administratorów bywamy krzyw-
dzeni. Żeby nam jednak nieprzepadła, dlatego zlecamy temuż jm. panu
Janowi z Targowiska Gałęzowskiemu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu,
aby sól tegoroczną kazał przy sobie odtoczyć i onę do dalszej wojewódz-
twa odtoczoną in sua miał attententia. Curare jednak jm. vel magis o to
powinien, aby bochenka mogła być odtoczona, ile kiedy list od JKM p. n.
m. cum rescriptione w instrukcyjej in hoc desiderio do ichm. panów admi-
nistratorów solnych jest ordynowany.

A lubo konstytucya o porządku Trybunału Skarbowego Lwowskiego
i Radomskiego teraz nam na sejmiku posuerat terminum obrania depu-
tatów na pomienione Trybunały, że jednak taż konstytucya pozwoliła
obtionem tychże deputatów etiam in crastino sejmików elekcjonalnych

na Trybunał Koronny Piotrkowski i Lubelski, zaczym consulendo tam stricto temporis, który prawa pomienionego ad executionem protunc przywieść nie pozwolił, hanc electionem deputata na Trybunał Skarbowy iuxta mentem legis hoc in puncto ad crastinum po sejmiku electionis deputata differimus i odkładamy. Hoc precustodito jako też i prawo mieć chce, że choćby quod apsit i sejmik pomieniony electionis deputatów na Trybunał Koronny Lubelski abo Piotrkowski zerwać się miał, sejmikowi jednak in crastino naznaczonemu szkodzić to nie powinno i owszem, vim et robur suum mieć będzie.

Wziąwszy sejmik nasz od różnych ichm., którzy na sejmie traktowali usługę Rzeczypospolitej i województw i tam praesentes na tem czas byli, informacją, a osobliwie z protestacyjej jw. jm. pana Jana Odrowąża Pieniążka wojewody sieradzkiego plane zrozumiawszy, że tą condycją pozwolono zmieścić kondemnaty otrzymane w Trybunale Skarbowym Radomskim na jw. jm. panu Władysławie Łosiu wojewodzie pomorskim, podskarbin ziem pruskich, aby były włożone te słowa w tęż konstytucyją ob praestitam satisfactionem. Co że jest opuszczono, tedy consulendo w tem authoritati decretorum tribunalium i nasz sejmik chcąc subvenire temu, bierze się za to, rezerwując sobie plac na przedsejmowym sejmiku [k. 28v] domówienia się o te opuszczone słowa, które essentialitatem w sobie praeseferunt i zlecenia ichm. panom posłom przyszłym, e medio nas obranym, aby melioratia tej konstytucyjej i dołożenie opuszczonych słów mogło subsequi.

A kiedy chcąc subvenire fortunom naszym i substancyjom, które się in actis publicis ksiąg ziemskich urzędowskich, tudzież i grodzkich lubelskich zawierają, obmyśliłszy na konserwacyją, tudzież erekcyją zrujnowanych i zepsowanych ksiąg grodzkich pewne sumy, z których jedną do rąk i dyspozycyjej jm. pana Franciszka Olbińskiego na urzędowskie księgi, drugą zaś jm. panu Andrzejowi z Wygnanowic Brzezickiemu na wystawienie i poprawę ksiąg grodzkich lubelskich zepsowanych dali. A chcąc wiedzieć na co się pomienione sumy in manus mianowanych ichm. dane obróciły i co też za nie zrobili, tety tych obydwu ichm. pro reddenda rationem et ulteriori informatione referenda destatione tychże ksiąg, do sądów fiskalnych województwa lubelskiego odsyłamy. Który to sąd fiskalny rationem danych pieniędzy od ichm. excipere et in futurum, jeżeliby potrzeba pokazała się, na konserwacyją dalszą tychże ksiąg obmyślić ją powinien i asygnacyją na sumę, jaką by potrzeba in conservationem actorum praemissorum wyciągała, w. jm. pan komisarz na najpewniejsze pieniądze wydać ma.

Intulit in commune jm. pan Wilczyński, że acta iudiciorum fiscalium, cura sua et sedulitate, tudzież i kosztem resteurował, dekreta pomienionych

sądów poindukował, zaczynam jako pro iustificandis praemissis, tak też pro satisfactione decernenda, za pomienione koszta i prace do tychże sądów fiskalnych odsyłamy. Summa quae et quanta uznana będzie per hoc iudicium fiscale satisfactionem w niej za asygnacją w. jm. pana komisarza naszego mieć ma.

Uczynił nam relacją jm. pan Stefan Lesiecki, który złożoną i do sądów fiskalnych przez w. jm. panią Annę ze Stanisławic Zbąską podkomorzyńską lubelską miał sobie oddaną pro vindicatione retent delatę, na którą, że tenże jm. pan Lesiecki mało co nad 100 zł wybrać mógł, dla znajdujących się kwitów in rem posesorów w tejże delacie in retentis podanych, a przez samą jm. panią podkomorzyńską danych, zaczynam pro decisionem et verificationem pomienionej delaty i kwitów, tak w. jm. panią podkomorzyńską, jako i jm. pana Lesieckiego i retentorów, do sądów fiskalnych odsyłamy.

Conqueritur jm. pan Jan na Ożarowie Iżycki, egzaktor podymnego województwa lubelskiego [k. 29], że jest asygnatami nad swoje egzakcyjne z taryfy podymnego wynikające, sumą 5 438, groszy 22 przeładowany, przez które przeładowanie in satisfactione debita ichm. panowie assignatarii frustrantur i onej nie biorą. Zaczynam subveniundo tak długiemu assignatorum oczekiwaniu, asygnacyi odmienienie na wyżej mianowaną sumę w. jm. panu komisarzowi zlecamy i one do inszego poborcy wydać pozwalamy, zaś jm. pan Iżycki ex sua exactione sufficientem calculum in iudicis fiscalibus uczynić będzie powinien i jeżeliby jakie sumy ex eadem calculatione u jm. pozostałe elicientur, te ad aerarium publicum na zapłacenie asygnacyi importare będzie powinien. Ichm. zaś panowie assignatarii za odmienionemi przez w. jm. pana komisarza asygnacyjami jm. pana Iżyckiego ex processu iuris rigoribus decretis tribunalitis interpositis et quibusuis condemnationibus kwitować będą powinni.

Niemogło dtoąd jeszcze sortiri jm. pana podczaszego lubelskiego desiderium effectum, aby ex occasione trzymania szelążnego podatku mógł się z województwem uspokoić, zaczynam praesentem materiam cum toto jej effectum do przyszłego odkładamy sejmiku.

Meretur u nas respectum et iustam compassionem jm. pan Kazimierz Domaszewski miecznik łukowski, którego, że znacznie manus Domini ogniem przypadkowym dotknęła tak, że wszystka niemal onego fortuna in fauilla et cineribus została, zaczynam subveniundo huic casui jm. zł 2 000 z podatku czopowego województwa administracyjej samegoż jm. deklarujemy. Które jm. wytrącić sobie powinien, a województwo in iudicis fiscalibus pro persoluto przyjąć powinno będzie. Że jeszcze dotąd jm. pan Marcin Moszyński w swojej egzakcyjej podymnego podatku ułaczyć się nie może, zaczynam pomienionego jm. pro praeficiendo calculo do sądów fiskalnych cum toto negotio odsyłamy.

Nie może dotąd jm. pan Kazimierz Hołówka wojski halicki in deservita mercede za ćwierć po ekspedycyjej wiedeńskiej należąca, kiedy mu się z chorągwią do Ungwaru wrócić kazano, czemu jm. jako zacny kawaler, lubo od kompanij opuszczony, czyniąc dosyć ordynansom hetmańskim, z niektórymi tylko i to bardzo niewielą poszedł kompaniją, w porcyjach jednak tak swoich, jako rotmistrzowskich na porucznikostwo należących nie jest satisfactus. Zaczym nie życząc w tym iniuriari jm., mając do tego [k. 29v] na zalecenie jw. jm. pana hetmana koronnego⁷⁰⁷, tudzież i jm. pana Hołówki osobę respekt, któremu hoc in passu daje, pomienionego pana Hołówkę pro verificatione stipendiorum i uznania rzetelnej należytości jm. panu Hołowce przychodzącej, tudzież et satisfactione iniungenda do sądów fiskalnych odsyłamy.

W naznaczonym dotąd zł tysiącu na różne klasztory, laudo 1688 wyrażonym, nie stała się tymże klasztorom satisfactio dlatego, że z wynikających retent ten zł 1000 jest do zapłacenia ordynowany, które, że już dotąd są wyklikwidowane, zaczym jm. pana komisarza upraszamy, aby tym klasztorom, exequo one podzieliwszy, wydać raczył distinctim asygnacją na 1000 zł podług opisanania anterioris laudi.

Meretur u nas osobliwy respekt prace i starania około zatrzymania powagi ziemskiej jm. pana Franciszka Stoińskiego sędziego ziemskiego lubelskiego, które nie samem tylko dobrem efektem, ale też aliquo solatio powinnyby coronari, że zaś eodem instanti nie mogliśmy suffragari jm. tak znacznym ekspensom, zaczym to sobie do przyszłego sejmiku rezerwujemy. Concurrunt do osobliwych efektów naszych jm. pan Stefan Chrościechowski, jm. pan Paweł Wysokiński, którzy ex dura więzów nieprzyjacielskich wyszedłszy servitute nie gdzie indziej, tylko ad fida braterskich afektów pectora, chcąc w nich jakie znaleźć solatium, jako tedy nic nie jest słusniejszego jeno succurrere lapsis, tak na podźwignienie ichm. z upadku zł 200 na obydwu ichm. deklarujemy, na które w. jm. pan komisarz distinctim wyda asygnacje.

Dla zagajonego różnemi wielkimi materijami sejmiku naszego nie mogły niektóre braciej naszych desideria, jako to ichm. panów Mysłkowskiego, Dziewulskiego, Dachowskiego podwojewódzkiego łukowskiego, Stefana Szczuckiego, Marcina Zdrapskiego, Jana Niezabitowskiego, Marcina Poniatowskiego, Franciszka Olędzkiego sędzica łukowskiego, Celińskiego, pana Radłowskiego, Drągowskiego, tudzież miasta Urzędowa, gruntów Białkowskiej Góry, Sierakowskiego, Podzameckiego, miasteczek Piask, Kurowa, Prawna, Bychawy, ratione pogorzenia in gremium wniesione nostrum, iusto terminari solatio i ukontentowaniem, zaczym te

⁷⁰⁷ Stanisław Jabłonowski.

wszystkie desideria pomienionych ichm., jako też i osobliwe insze desiderium sukcesorów jm. pana [Remigiana] Kielczewskiego podsędką, jm. pana [Jana] Hańskiego pisarza, ziemskich lubelskich, wsi Piotrkowa i jm. pana Paszkowskiego respectem gradobicia, jm. pana [Piotra] Hadziewiczza stolnika czernihowskiego względem inundacyjej i zalania gruntów nad Wisłą do przyszłego sejmiku odkładamy. Praetensionem miasta JKM [k. 30] Lublina respectum przychodzącej jeszcze kwoty od Rzeczypospolitej na sejmie terażniejszym już przyjętej, a onym jeszcze u tegoż województwa pozostałej, do przyszłego itidem sejmiku odkładamy.

Które to wszystkie zgodnie postanowione punkta, artykuły i uchwały ręką jm. pana marszałka podpisane temuż jm. zlecamy i one ad acta grodu lubelskiego, aby podane były upraszamy. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 19 iunii anno 1690, Teodor na Piaskach Suchodolski marszałek koła rycerskiego mp.

2. Instrukcja posłom do króla z sejmiku województwa lubelskiego 19 czerwca 1690 r.

Rkp. AGAD, APP, sygn. 133, k. 400–401 – kopia.

[s. 400] Instrukcja ichm. panom posłom do JKM p. n. m. na sejmiku relationis województwa lubelskiego die 19 iunii anno 1690 na miejscu konsultacyjom publicznym zwyczajnym spośród siebie uproszonym, to jest w. jm. panu Pawłowi Bogusławowi z Orzechowa Orzechowskiemu chorążemu lubelskiemu, jm. panu Andrzejowi Leopoldowi Ossowskiemu skarbnikowi łomżyńskiemu z województwa lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. panu Antoniemu Krzeskiemu podstolemu kijowskiemu dana i onychże dexteritati zlecona.

Wyborny niekiedy wolnego narodu polityk, chcąc opisać pana dobrze, a przesadzając się na różne enkomija i wszelakie honorów pełne elogia, wszystko to in compendium zebrał rzekłszy: Bonus Rex nihil differt a Patre i dla tego on naród rzymski panów swych de republica bene meritos Patres Patriae nazywali. Iure meritoque i my ten tytuł JKM p. n. m. eventu, to jest indefesso suo in bonum Patriae studio approbavit. Świadkiem są tego różne przez całe wieki lat wojennego ciężaru fatygi, że dawniejsze transeundo chocimskie, ukraińskie, wiedeńskie, budziackie ekspedycyje, w których quot hostes tot triumphos numeravit JKM p. n. m., nie inszym podjęte celem jakieśmy już doznali, tylko ut bene sit Patriae.

Świadkiem i terażniejszy blisko przeszły sejm, niebezpiecznymi niezgód miotany wałami, z którego szczęśliwego dojścia totius Reipublicae dependet salus, co nikomu inszemu tylko Boskiej providencyjej JKM p. n. m. czulej przezorności przypisać musimy. Kiedy wszystkie dość przewłoczne niewczasy sejmowe mniej ważąc, zdrowiu swemu niefolgując nec parcendo facultatibus demissa etiam maiestate ardua różne

zachodzące uspokajał, wszystkim i całej Rzeczypospolitej prodesse non obesse studuit niosąc hieroglik słońca in universum świecącego, non sibi sed aliis wszelką swoją pańską każdemu praesto będąc łaską, nie mniej także geniusze różnione munificentiam regiam reconciliando, wolnych z niewoliej bez niewoli, że tu nawa consiliorum publicorum już ad scopulum dissensionum nie raz allisa, przez czułe JKM p. n. m. gubernium, do szczęśliwego bonae spei przyprowadzona jest portu. Za które to tak wielkie in bonum publicum et commodum reipublicae wylane JKM conatus debitam in simul oddawszy adorem uprosiliśmy ichm. panów posłów naszych e gremio sui, aby imieniem całego województwa lubelskiego debita ea qua par est maiestatis venerationes, jako za wszystkie całej Rzeczypospolitej oświadczone dobroczynności, specimina, tak i za to, że za szczęśliwego JKM panowania województwo nasze dość dobrych i swobodnych dotąd używa czasów [s. 401] i wczasów, z uniżeniem ukłonem pełne wdzięczności oddali dzięki, życząc aby król królów i panujących pan, JKM p. n. m. z najjaśniejszą throni et thori sociam, tum et in spem et solamen Reipublicae nata prole długoletnie w dobrym zdrowiu w kwitnącej sławie, na tym tronie chował z naszych lat naddając jego wiekowi, abyśmy pod szczęśliwym rządem jego swobodny, spokojny i bezpieczny od nieprzyjaciela prowadzić mogli żywot.

Instabunt przy tym ichm. panowie posłowie nasi do JKM p. n. m. demissa supplicatione, aby i na dalsze czasy in tum ardui Reipublicae negotiis parem patriae sese praestet, a wszelakie niedostatki pospolite przezornością swoją uprzedzając, one pro paterna storge avellat i Rzeczpospolitą bonis pacis artibus ozdobioną wystawił. Różne niesmaki jakiebykolwiek occurere mogły (bez których żadna wysoka monarchów władza być nie może), aby ojcowską dla wiernych poddanych pokrywał miłością pamiętając, że regium est in prosperis et adversis moderatum se praeberere, raczej wszystkie egzorbinancje mimo się puszczając (które spretae exolescant), w pańskiej swojej pogrążył niepamięci. Zalecą do tego ichm. panowie posłowie specificie województwo nasze osobliwej JKM p. n. m. ojcowskiej łasce i protekcyej, które nigdy nikomu cessis nec cedet in gloria amoris venerationis et obsequii tantum principem dignis, i bezpiecznie może JKM p. n. m. o województwie naszym mieć tę próbę co o orle piszą: dzieci swoje ku słońcu próbującym, a bezpiecznie i niezmrużonym okiem w słońce patrzącym cum lemmate: Non degenerant mei i pewnie non degenerabunt, ale do nieśmiertelnej JKM sławy przy dostojęństwie jego i całości Ojczyzny, zwyczajną odwagą, zdrowiem i dostatkami naszemi, świętobliwe JKM ku dobrem Rzeczypospolitej intencją sekundować i przestrony szczęściu JKM w potomne wieki torować gościniec devotissime obligujemy. Które to vota et desideria curae et dexteritati ichm. panów posłów poruczywszy,

też instrukcją ręką własną jm. pana marszałka koła rycerskiego podpisaną, tymże ichm. panom posłom daliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom publicznym zwyczajnym, die 19 iunii anno domini 1690. Teodor na Piaskach Suchodolski marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego.

XCVII. Sejmik deputacki w Lublinie 11 września 1690 r.

1. Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 11 września 1690 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 129, k. 79v–80, w grodzie lubelskim oblatował wlm. Michał na Zaporzu Zaporzski marszałek sejmiku województwa lubelskiego 25 IX 1690 r., **Rkp. 2.** ibidem 133, k. 74, **Rkp. 3.** ibidem 155, k. 261; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 319–319v – kopia. Informacja o sejmiku zachowały się ponadto w korespondencji z epoki⁷⁰⁸.

[k. 79v] My, rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, na miejsce konsultacyjom swym zwyczajne i dzień prawem postanowiony zgromadzeni, felices succesus w. ichm. panom deputatom naszym szczęśliwie funkcją swoją terminującym powinszowawszy, cursum sprawiedliwości świętej salubri prosequendo auspicio na przyszłą funkcją e medio nostri w. ichm. panów Wojciecha Kazimierza na Suchej Woli Niemyskiego stolnika województwa podlaskiego, podstarościego grodzkiego lubelskiego i Stefana Warsza na Michowie Michowskiego z województwa naszego lubelskiego zgodnymi głosami et unanimi omnium consensu uprosiliśmy i obraliśmy. Którym ichm. tam coniunctum quam divisim, aby należyta wziętej na osoby swoje prowincyjej dana była praerogativa, zleciliśmy w. marszałkowi koła naszego laudum niniejsze podpisać [k. 80] i one do akt grodzkich lubelskich podać.

Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym die 11 septembris roku pańskiego 1690. Michał Zporzski podczaszy lubelski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

XCVIII. Sejmik gospodarski w Lublinie 12 września 1690 r.

Sejmik zebrał się zapewne na podstawie konstytucji o sądach skarbowych z 1685 i 1690 r., por. Vol. leg., t. V, s. 70–710; 768–770. Analogiczna sytuacja zob. ASWK, t. V, s. 100.

1. Laudum sejmiku gospodarskiego w Lublinie 12 września 1690 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 129, k. 81v–83v; **Rkp. 2.** ibidem 133, k. 74, w grodzie lubelskim oblatował wlm. Michał na Zaporzu Zaporzski marszałek sejmiku województwa lubelskiego 25 IX 1690 r.;

⁷⁰⁸ Wojciech Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin 12 IX 1690, AGAD, APP, 163a, t. 17, s. 979–980; Władysław Danowski do tegoż, Lublin 17 IX 1690, ibidem, s. 1131–1133.

[s. 81v] My rady dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa lubelskiego za zgodną i rzetelną wszystkich nas wolą i umysłem zjechawszy się na dzień dzisiejszy, na miejsce konsultacyjom nam zwyczajne, przyobranym i uproszonym unaniami consensu marszałka naszego rycerskiego koła, jm. Michale na Zaporzu Zaporskim podczaszym lubelskim, chcąc jako najlepiej bono publico tudzież z woli i instrukcyj JKM p. n. m., jako wszystkim dobru naszemu i całości wielce pomocnej votis nostris adesse (onemu, wprzód za ojcowskie około Rzeczypospolitej pieczołowania et sovitas curas, uti patri patriae) przy codziennych za długie panowanie majestatu i dostojęństwa JKM suplikach (quam sufficientissimas oddawszy gratias) do ustanowienia punktów i artykułów niżej opisanych przystępujemy.

A naprzód ponieważ wyraźna mens jest et tenor novellae constitutionis praesentis, aby z każdego województwa deputaci na Trybunał Skarbowy Lwowski [k. 82] i Radomski byli obrani, więc i jako to jest cum summo Rzeczypospolitej oraz tak licznych podatków iuvamine jakoby i żołnierz w krwawych zasługach ukontentowany był i Rzeczpospolita oraz województwo nasze za pomiarkowaniem skutecznym i weryfikacją wydanych podatków miało swoje solatium, uprosiliśmy z województwa naszego do tegoż Trybunału Skarbowego, to jest Lwowskiego, jw. jm. pana Aleksandra na Drzewicy Ciołka Drzewickiego podkomorzego lubelskiego, do Radomskiego jm. pana Stanisława Rozwadowskiego stolnika łukowskiego za deputatów, których to ichm. dexteritati innatae, wszelkie desideria województwa naszego commisimus.

Wielkie się dzieje praeiudicium, iż szlachta o dziesięciny in debite do konsystorza przeciwko prawu naszemu wyraźnemu evocantur, więc w tej legacyjej uprosiliśmy ichm. pana [Remigiana] Piaseckiego stolnika lubelskiego i jm. pana [Kazimierza] Domaszewskiego miecznika łukowskiego do jm. księdza biskupa krakowskiego⁷¹⁰, którym zleciliśmy ut instent, aby więcej to evocatio non subsistat do konsystorza, ale in foro fori, to jest w ziemstwie lub w grodzie takowe sprawy aby się sądziły.

A że za dotknięcia boskiego ogień i grad tak wielu ichm., osobliwie jm. pana Zbigniewa Suchodolskiego skarbnika lubelskiego, jm. pana [Kazimierza] Domaszewskiego miecznika łukowskiego, także jm. pana Andrzeja Suchodolskiego miecznika lubelskiego, niemniej i jm. pana Andrzeja Ossowskiego skarbnika łomżyńskiego tot ingentibus malis

⁷⁰⁹ Informacja o tym sejmiku, nazwanym „komisarskim”, por. *ibidem*.

⁷¹⁰ Jan Małachowski.

pressum, także i jm. pana Teodora Suchodolskiego respektowi osobliwemu województwa naszego in futurum tempus zaleciliśmy i jm. pana Stryjeńskiego, których znacznie anxit, którym ichm. lubo województwo nasze [k. 82v] dla znacznych terażniejszych expens swoich afektem braterskim in toto na ten czas suffragari nie może, jednak circa anteriora lauda et constitutiones o podatkach konserwuje.

Sól powiatowa województwa lubelskiego jm. panu Janowi na Targowiskach Gałęzowskiemu pisarzowi grodzkiemu lubelskiemu habita ratione expens prawnych i trudów na dochodzenie onej w administracyją cedit, a powinna być wydana we dwunastu niedzielach. Sól zaś itidem powiatowa ziemi łukowskiej należąca, ponieważ lubo od niektórych ichm. braci jm. panu [Kazimierzowi] Domaszewskiemu kasztelanowi sanockiemu jest kondonowana, przez inszych zaś ichm. tylko tylko in administrationem pozwolona, przeto do dalszej ichm. na przyszłym sejmiku wolej i decyzjej zostawujemy.

Defectus jm. pana Macieja Jastrzębskiego do sądów fiskalnych ziemi łukowskiej pro liquidatione odsyłamy. List za jm. księdzem Wojciechem Orzeszkim kanonikiem smoleńskim, także jm. panem Domaszewskim miecznikiem łukowskim, tudzież ichm. pany Zbigniewem skarbnikiem lubelskim i Teodorem Suchodolskimi i innymi ichm. imieniem całego województwa do ichm. panów hetmanów litewskich napisać jm. panu marszałkowi koła naszego zlecamy, z którym prosimy jm. pana Stryjeńskiego.

Ponieważ zgodne umysły i wola województwa całego taka jest, aby ichm. tak jm. panu Franciszkowi Dydyńskiemu wojskiemu mielnickiemu, ex residuitate sumy podatku czopowego za administracyjej jego, jako i w. panu na Domaszewicy Domaszewskiemu kasztelanowi [k. 83] sanockiemu, z sumy podatku szelążnego, jako też i jm. panu Michałowi na Zaporzu Zaporskiemu podczaszemu lubelskiemu, marszałkowi koła naszego, także z sumy podatku szelążnego za kontraktem arendowanym trzymającemu kwit był oddany. Więc praesenti laudo pomienionych ichm. i sukcesorów ichm. wiecznymi czasy kwitujemy, jednak reszta 3 tysięcy złp przy jm. panu podczaszym zostaje.

Mając wzgląd województwo nasze na tak wielkie assidui laboris solitudines jm. pana sędziego ziemskiego lubelskiego⁷¹¹, tedy in vim konsolacyjej i do dalszych zachęcenia in ulterius, zaleca jm. panu komisarzowi województwa naszego, aby proventibus województwa naszego obmyśliwszy asygnacyją wydał. Ichm. panowie rozrodzeni bracia nasi, którzy trunzków na szynk nie dają, ani arendarzem ani poddanym swym do płacenia

⁷¹¹ Franciszek Stoiński.

szeląznego ani czopowego przez ichm. panów administratorów pociągani być nie mają.

Desiderium jm. pana podwojewodziego lubelskiego⁷¹² ratione expens i kosztów w respekt jm. panów sędziów fiskalnych zalecamy, które exponet jm. przed ichm. Przysięga jm. pana [Franciszka] Wilczyńskiego regenta fiskalnego województwa lubelskiego, swój ma otrzymać skutek na sądach fiskalnych lubelskich. Rewizja ksiąg, tak grodzkich jako i ziemskich, ziemi łukowskiej, aby była przez ichm. jm. pana [Wawrzyńca] Sufczyńskiego chorążego, jm. pana skarbnika⁷¹³, jm. pana [Jana] Zarzeckiego podwojewodziego ziemi tejże łukowskiej, także przez [k. 83v] jm. pana cześnika owruckiego⁷¹⁴ idque captato tempore opportuno praevia invicem sui literatoria obdestinatione uczynioną.

Gratitudo ichm. panom posłom z przeszłego sejmiku do jm. pana hetmana koronnego⁷¹⁵, to jest jm. panu Teodorowi Poniatowskiemu i jm. panu Bielskiemu sędzicowi grodzkiemu bełskiemu, na przyszłym da pan Bóg sejmiku obmyślona być ma. Zachodzi instancja wielkich ludzi za jm. panem Kalinowskim cześnikiem halickim, którego syn człowiek godny in campo martio wzięty dotąd w niewolniczych jęczy kajdanach, ani wynieść dotąd nie może, więc ichm. panów posłów, to jest jm. pana Jana Orzechowskiego chorążycza lubelskiego, jm. pana Jana Wybranowskiego skarbnika bielskiego, także jm. pana Augustyna Hańskiego do JKM p. n. m. z koła naszego rycerskiego uprosiliśmy. Którzy ichm. imieniem całego województwa upraszać będą JKM p. n. m., aby jako łaskawy ojciec synów miłej Ojczyzny z wrodzonej ku niej miłości, na eliberacyją własnego syna tejże Ojczyzny dać nie żałował Stejdanowicza Lipkę. Tudzież jm. pana Rzeczyckiego, także niewolnika, aby ciż ichm. panowie posłowie w łaskę jm. pana naszego miłościwego osobliwie zalecili.

Które to punkta zwyż opisane jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać zleciliśmy. Datum w Lublinie die 12 septembris roku pańskiego 1690. Michał Zaporski podczaszy województwa i marszałek koła rycerskiego lubelskiego.

⁷¹² *Bogusław Pszonka.*

⁷¹³ *Michał Ryszkowski.*

⁷¹⁴ *Marcin Jastrzębski.*

⁷¹⁵ *Stanisław Jabłonowski.*

XCIX. Sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 20 kwietnia 1691 r.

Wojewoda lubelski Stanisław Tarło uniwersałem datowanym w Warszawie 28 III 1691 r. zwołał na 20 IV 1691 r. w Lublinie sejmik elekcyjny kandydatów na urząd podsędku ziemskiego lubelskiego.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Stanisława Tarła zwołujący sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego na 20 kwietnia 1691 r.

Rkp. APL, CL RMO 129, k. 216 – oblat; w grodzie lubelskim oblatował ur. Mikołaj Ostrowski 2 IV 1691 r.

[k. 216] Stanisław z Czekarzowic Tarło wojewoda lubelski, jw., w. moi wielce miłościwi panowie i bracia. Za zbliżeniem inchoracji Trybunału Lubelskiego zdało mi się być ex dignitate województwa złożyć sejmik electionis ziemskich urzędów jako prawem obligowanych do usługi całej Rzeczypospolitej in hoc supremo świętej sprawiedliwości subsellio. Czyniąc tedy dosyć obowiązкови memu, upraszam z miejsca mego, abyście wm. mm. panowie zjechawszy się w Lublinie na miejscu zwyczajnym na dzień 20 miesiąca kwietnia i de lege czterech na urząd podsędkowski z pośrodka siebie obrawszy kandydatów, tych ichm. ad beneplacitum JKM p. n. m. przez akt swój electionis do postanowienia z nich jednego podali.

Moje zatym do usługi całego wm. mm. panów koła rycerskiego zalecam powolności. Datum w Warszawie dnia 28 marca roku pańskiego 1691, Stanisław Tarło wojewoda lubelski mp.

2. Laudum sejmiku elekcyjnego podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 20 kwietnia 1691 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 129, k. 227v–228v, w grodzie lubelskim oblatował wlm. Michał Ryszkowski marszałek sejmiku województwa lubelskiego 21 IV 1691 r.; **Rkp. 2.** BPAU-PAN 8325, k. 325–326 – kopia. Zachowała się informacja o przebiegu głosowania na sejmiku elekcyjnym podsędku⁷¹⁶. Nominację na urząd podsędku lubelskiego otrzymał 2 V 1691 r. Wojciech Niemyski, Urzędnicy, t. IV, s. 41.

[k. 28] My rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i grodzcy województwa lubelskiego na sejmik electionis jm. pana podsędku ziemskiego lubelskiego za uniwersałem jw. jm. pana Stanisława z Czekarzowic Tarły wojewody lubelskiego pro die 20 aprilis anno praesenti zgromadzeni podług zwyczaju i porządku, naprzód za dyrektora w. jm. pana Michała na Ryszkach Ryszkowskiego skarbnika łukowskiego unanimitate consensu obrawszy, adeligendos na urząd podsędkowski candidatus przystąpiliśmy i onych zgodnie za pomocą Najwyższego Pana obrawszy, to jest w. jm. pana Wojciecha Kazimierza na Suchej Woli Niemyskiego stolnika podlaskiego,

⁷¹⁶ Wojciech Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin, 22 XI 1692, AGAD, APP, 163a, t. 1, s. 21–22.

podstarościego grodzkiego lubelskiego, jm. pana Stefana Warsza na Michowie Michowskiego, deputatów na Trybunał Koronny z województwa naszego lubelskiego, jm. pana Michała na Zaporzu Zaporskiego podczaszego lubelskiego, jm. pana Jana Mężyńskiego JKM p. n. m. przy najniższej weneracyjej majestatu jego pańskiego, jako Rzeczypospolitej i województwu emeritus iuriumque, regni genarus wierni i życzliwi poddani prezentujemy i w miłościwą łaskę pańską zalecamy, wierność za tym i życzliwość naszą przeciwko majestatowi pańskiemu insinum łaski JKM p. n. m. składając laudum to liberae electionis ichm. panów kandydatów wyżej mianowanych jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i ad acta grodu lubelskiego podać. Działo się w Lublinie dnia 20 kwietnia roku pańskiego 1691, Michał na Ryszkach Ryszkowski [k. 228v] skarbnik łukowski, dyrektor koła lubelskiego województwa lubelskiego mp.⁷¹⁷.

C. Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 21 kwietnia 1691 r.

*Wojewoda lubelski Stanisław Tarło uniwersałem datowanym w Warszawie 28 III 1691 r. zwołał na 21 IV 1691 r. w Lublinie sejmik elekcyjny kandydatów na urząd pisarza ziemskiego lubelskiego. Sejmik został zerwany*⁷¹⁸.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Stanisława Tarła zwołujący sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego na 21 kwietnia 1691 r.

Rkp. APL, CL RMO 129, k. 216v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Mikołaj Ostrowski 2 IV 1691 r.

[k. 216v] Stanisław z Czekarzowic Tarło wojewoda lubelski, jw., w. moi wielce miłościwi panowie i bracia. Ponieważ sinistro fato województwa et populi sitientis iustitiis już nieraz powtórzone electionis ziemskich urzędów sejmiki skutku swego nie wzięły, przez co nie tylko święta sprawiedliwość zwłokę, ale i cała Rzeczpospolita incommodum odnosi przez wakujące, a in subsellio tribunalitio do pracy obligowane pióro. Chcąc tedy temu obojgu moderi pro munere urzędu mego składam, daj Boże felicii successu, sejmik electionis ziemskiego pisarza w Lublinie na miejscu zwyyczajnym, na dzień 21 miesiąca kwietnia roku terażniejszego, na który abyście wm. panowie zjechawszy się, wzięwszy przedsię w respekt zaszczyt świętej sprawiedliwości czterech de lege z pośrodku siebie liberis suffragiis zgodnych muneru obrawszy kandydatów, przez akt swój electionis

⁷¹⁷ W laudum i innych materiałach brak informacji o kandydatach na urząd pisarza ziemskiego lubelskiego, których obiór zapowiadał uniwersał wojewody Stanisława Tarły.

⁷¹⁸ Kazimierz Widlica Domaszewski do Stanisława Szczuki, Lublin, 22 IV 1691, AGAD, APP, 163a, t. 1, s. 53–54.

według prawa onych ad beneplacitum cordis JKM p. n. m. do wybrania podali z miejsca mego upraszam.

Wszelkich zatym życząc prosperitates życziwe moje wm. panom zalecam służby. Datum w Warszawie dnia 28 miesiąca marca roku pańskiego 1691, Stanisław Tarło wojewoda lubelski mp.

CI. Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1691 r.

*Informacja o zerwaniu sejmiku*⁷¹⁹.

CII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 11–15 września 1691 r.

Sejmik zwołany przez króla Jana III na 11 IX 1691 r. uniwersałem wydanym w Pomorzanach 21 VIII 1691 r.

*1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik województwa
lubelskiego do Lublina na 11 września 1691 r.*

Rkp. APL, CL RMO 129, k. 319–320 – oblatą; w grodzie lubelskim oblatował ur. Kazimierz Niezabitowski 27 VII 1691 r.

[k. 319] Jan III, z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski. Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, osobiłwie jednak w. urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu województwa lubelskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie i wiernie nam mili, kiedy nas rzetelna z Trybunału Skarbowego Lwowskiego doszła sprawa o zawodach pieniężnej gotowości wedle intencji sejmu ostatniego, nie tylko to wchodzi w głębszą naszą konsyderacją, ale też przewyższa wszystkie amaritudines ex publico pochodzące. Któża bowiem może być większa inter calamitates publicas nieszczęśliwość i otwarsza droga do publicznych zawodów, a z nich ad omne malum et profundissima fala, jako oblivio et quidam suavis sopor w uchwałach sejmowych, a jeszcze [k. 319v] tych, na których cardo rei i wszystkich wojennych progresów obraca się, to jest na ukontentowanie i posiłkowanie wojska do wczesnego i zupełnego stawienia się w pole, compatimur ojcowsko tantis malis i gdy sposobów innych na poprawę, albo opuszczonych, albo niedopełnionych uchwał sejmowych nieznajdujemy, ten jeden occurit z łaskawości naszej nieprzemijającej in publicum

⁷¹⁹ Kazimierz Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin 16 IX, AGAD, APP, 163a, t. 1, t. 19, s. 565–566; DTK, cz. III, s. 222.

opatrzności, pozwolić tym wszystkim województwom i ziemiom sejmików, którekolwiek potrzebować będą. Mając zatym doniesioną, iż województwo lubelskie in ordine pomienionych publicznych potrzeb zjazdu i zniesienia się w konsultacjach swoich potrzebuje, sine cunctatione, sejmik złożyć i wydać umyśliliśmy. Jakoż niniejszym uniwersałem naszym, na miejscu zwyczajnym w Lublinie, na dzień 11 miesiąca września w roku teraźniejszym składamy i wydajemy usilnie i gorąco zlecając, abyście uprzejmości i wierności wasze zdrowym rozumem i nie powierzchowną refleksyją uważawszy, cyrkumstancje teraźniejszej kampanijey, z których velut a crisi futura bonae vel malae spei dependent momenta nie dawali okazji wojennym operacyjom do składania się niegotowością, albo niezupełnym wojskiem dla nieegzekwowanych uchwalonej płacej ustaw, ale raczej omni bono exemplo zachęciłi rycerską ochotę tym, co ferri muti serius aut citus, niegdy jednak melius, jako gdy w czasie et iuxta praescriptum prawa, co repetitis vicibus per amorem publici boni i tej Ojczyzny zalecając uniwersał ten nasz po grodach i parafiach zlecamy. A dla lepszej wiary ręką własną podpisawszy się, pieczęć koronną rozkazaliśmy przyłożyć.

Dan w Pomorzanach dnia 21 miesiąca sierpnia, roku pańskiego 1691, panowania naszego XVIII.

Jan Król.

2. *Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 11–15 września 1691 r.*

Rkp. 1. APL, KGL RMO 129, k. 330v–335 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Jan Michał Wysocki wojski grabowiecki, marszałek sejmiku województwa lubelskiego 22 IX 1691 r.; **Rkp. 2.** *ibidem* 138, s. 205–210; **Rkp. 3.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 342–345 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 342–345 – kopia. Informacja o sejmiku również w korespondencji Stanisława Szczuki⁷²⁰.

[k. 331] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa lubelskiego, powiatu urzędowskiego i ziemie łukowskiej rycerstwo, za uniwersałem JKM p.n.m. na sejmik uchwalenia zapłaty wojsku do województwa z dyspartycji sejmowej ordynowanemu pro die 11 septembris zgromadzeni, naprzód winne i pokorne Panu Zastępów oddawszy dzięki, że za szczęśliwym panowaniem JKM p.n.m. całość Rzeczypospolitej ojcowską, bez oszczędności zdrowia dźwigającego, ręką spokojnie konsultacje domowe odprawujemy i należyty województwa naszego czyniemy obrząd.

Więc że ten sejmik in ordine do zapłacenia e merito militi zasług postanowiony i złożony jest, zaczym chcąc się chorągwiom do województwa naszego ordynowanym w zapłacie mieścić, za powszechną całego województwa zgodą satisfaciendo w tym et novellae legi postanawiamy

⁷²⁰ Aleksander Drzewicki do Stanisława Szczuki, Lublin 16 IX 1691, AGAD, APP, 163a, t. 18, s. 615–617; Kazimierz Niemyski do Stanisława Szczuki, Lublin 16 IX, *ibidem*, t. 19, s. 565–566.

i uchwalamy 60 podymnego na rat sześć dzieląc. Pierwsza rata poczynąć się ma dnia 1 miesiąca października w roku terażniejszym 1691, a kończyć się ma dnia 10 listopada. Druga rata od dnia 11 listopada tegoż roku zaczynająca się do dnia 20 miesiąca grudnia kończyć się ma. Trzecia rata dnia 21 miesiąca grudnia zacznie się w tymże roku 1691, a kończyć się będzie do dnia 13 stycznia w roku da Pan Bóg przysłym 1692. Czwarta rata tegoż roku zaczynać się ma od dnia 31 miesiąca stycznia, a kończyć się powinna na dzień 9 miesiąca marca. Piąta zaś rata od dnia 11 miesiąca marca zaczęta, skończy się dnia 20 kwietnia, a ostatnia i szósta rata zaczynając się od dnia 21 [k. 331v] kwietnia ma być wybrana ad ultimam maii. Do których rat wybierania według taryfy anni 1683 przez jm. pana Marcina Moszyńskiego postanowionej, uprosiliśmy ichm. niżej mianowanych, to jest do pierwszej jm. pana Stanisława Strusa, do drugiej jm. pana Stefana Bielskiego, do trzeciej jm. pana Remigiana Żyrzyńskiego, do czwartej jm. pana Remigiana Borzechowskiego, do piątej jm. pana Marcina Zdrapskiego, do szóstej jm. pana Józefa Żeliśławskiego.

W ziemi zaś łukowskiej unaniami vote et consensu postanowiliśmy podatku podymnego 45, które eodem et supra modo et tempore ad normam taryfy tamecznej anni 1683 i ksiąg jm. pana Turskiego, czterema ratami ma być wybierana. Do pierwszej raty uprosiliśmy jm. pana Kazimierza Turskiego, do drugiej jm. pana Wilczyńskiego, do trzeciej jm. pana Macieja Jastrzębskiego, do czwartek jm. pana Piotra Cielemeckiego. Którzy to ichm. trzej, mianowani niżej, po jedenastu podymnego, a pierwszy, jm. pan Turski dwanaście wybrać i oddać do skarbu województwa powinni, poczynając egzakcje swoje a prima octobris każdy przez dwa miesiące consequenter mają inducias wynierania. To też serio inculcatur, aby ci ichm. panowie egzaktorowie et in succesum wszyscy ichm. panowie poborcy wszelkich podatków kwitowego nad groszy 6 z całej wsi więcej nie brali.

A że ten podatek podymnego nie wystarczy zasługom żołnierza do województwa naszego ordynowaneo, przetoż i szelężne niniejszym laudum in contrahentiam jm. panu Andrzejowi Suchodolskiemu miecznikowi lubelskiemu za sumę 60 tysięcy złp., circa quamvis defalcam puszczaemy i jm. pan dyrektorowi koła naszego kontrakt eo nomine spisać cum omni securitate zlecamy. Którego szelężnego currencyja [k. 332] zaczynać się ma 1 miesiąca października w roku terażniejszym 1691, a kończyć się będzie dnia ostatniego września w roku 1692. Na drugi zaś rok po tym następujący jm. panu Janowi Korwinowi Kochanowskiemu, simili kontraktu et rigore za taką sumę itidem sine quavis spe defalcae contrahentia cedere ma. Którzy to ichm. contrahentes szelężnego wyliczać one mają iuxta contractus et quietationes jm. pana [Tomasza] Głuskiego podstolego

lubelskiego in antecessum kontrahenta, albo też jm. pana [Bogusława] Pszonki podwojewódzkiego lubelskiego, administratora przeszłego tegoż podatku szelążnego. A niżli przyjdą ad aetum wybierania i czasu tempestive et anticipative przed zaczęciem wybierania podatku szelążnego, powinni quilibet ea persona sua wnieść realiter do skarbu województwa naszego po zł 30 000 polskich.

Praecavit też to sobie ziemia łukowska, iż dwuletnie szelążne w ziemi łukowskiej obywatel tejże ziemi łukowskiej dependenter od kontrahenta generalnego województwa lubelskiego per contractum trzymać ma. Czopowego także podatek w. jm. panu [Kazimierzowi] Niemyskiemu, podsędkowi i deputatowi Trybunału na ten czas Koronnego Lubelskiego, za sumę 12 tysięcy złp. sine defalca puszczamy i jm. panu dyrektorowi koła naszego spisanie kontraktu in forma quam sufficientissima zlecamy. A ten podatek czopowego zaczynać się będzie a die 10 ianuarii anno 1692, a kończyć się ma die eadem ianuarii exclusive w roku 1693. W drugim zaś roku, po tym następującym, tenże podatek czopowego za taką sumę sine quavis defalca, takimże kontraktem przez jm. pana marszałka koła naszego zawartem, securitatae pro parte województwa omnimoda praecustodita jm. panu Franciszkowi Olbięckiemu cedere powinien. Który to ichm. contrahentes ten podatek czopowego iuxta antiquas quietationes [k. 332v] et contractus wybierać mają.

Sądy fiskalne, że są per constitutionem regni ordynowane, etiam praesenti laudo constituntur, ordine et modo per constitutionem praescripto, stanowiąc do nich tych ichm. panów sędziów, którzy in anterioribus laudis et eodem iudicia exercenda są naznaczeni. In super w. jm. pan Firlej, jm. pan Jan Orzechowski i Michał Borzechowski (in anteriori laudo nescitur, quo fato na reasumpcyą sądów fiskalnych in connotatione inszych ichm. opuszczeni) ad eodem iudicia fiscalia indicanda eliguntur. Kondemnaty w sądach fiskalnych otrzymane officium castrense przyjmować in iudicio suo castrensi et adminiculum ad executiones dać ma.

Dystrybuta soli województwu naszemu należąca według dawnego dystrybucyjej soli prawa i zwyczaju wydawana być powinna, do której dyspozycyjej uproszeni w tym roku: jm. pan Krzysztof Gałęzowski, na przyszły zaś rok w. jm. pan Stefan Warsz Michowski deputat na ten czas Trybunału Koronnego. Którym ichm. salarium zwykle secundum cursum monety od obywatelów województwa naszego lubelskiego srebrnej nie brakując, akceptować będą powinni. Zaś z ziemi łukowskiej do dystrybucyjej soli jm. pan Stanisław Sarnecki w pierwszym roku, a w drugim jm. pan Franciszek Olęcki sędzic ziemski łukowski należeć mają i niniejszym stanowią się laudo cum simili monetae receptione. Sól przeszłego roku w ziemi

łukowskiej kondonowana jw. jm. panu kasztelanowi sanockiemu⁷²¹ cedere ma. Także sól wszystkim klasztorom w przeszłych laudach wyrażonym, jako to ojcom dominikanom, karmelitom, karmelitankom, obiema klasztorom bernardynów, ojcom reformatom i innym, ma być przez ichm. panów dystrybutorów oddana. To też praecautum praesenti laudo, aby ci ichm., którzy jakiegokolwiek podatki publiczne od województwa, także i dystrybutę soli trzymali, więcej w konkurencyją i trzymanie tychże podatków nie wchodzili. Desideratur i to, aby w. jm. pan podkomorzy⁷²² i komisarz województwa naszego wydał asygnacje do wszystkich ichm. panów dawnych egzaktorów, administratorów i [k. 333] kontrahentów województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej, a ichm. panowie assygnattarii ichm. panom egzaktorom dać będą powinni do wybierania retent adminiculum.

A ponieważ rotmistrzostwo łanowe według prawa ad dispositionem województwa lubelskiego należy, tedy jm. pan Stanisław Rozwadowski stolnik łukowski na ten czas rotmistrz łanowy, po skończonej terażniejszej kampaniej reces od niego uczynić ma. Mając respekt na znaczne straty w. jm. pana podkomorzego i komisarza województwa naszego lubelskiego, w interesach województwa in publicis functionibus podjęte, nie tak in recompensam onych, jako in vim gratitudinis, ofiarujemy sumę 12 tysięcy złp. jm. panu Rozwadowskiemu stolnikowi łukowskiemu, deputatowi na Trybunał Radomski na przeszłym sejmiku obranemu 6 tysięcy złp. A jm. pan stolnik zasiadając na tamtym miejscu sua dexteritate enitetur jakie województwu ad ferre levamen.

Ichm. panom deputatom wojskowym, którzy personaliter na sejmiku terażniejszym byli, traktamentu złp. 2 tysiące kondanujemy, excipiendo od tego traktamentu, którzy in antecessum od województwa partycypowali. Jm. pan Bogusław Pszonka podwojewodzi lubelski, szelążnego przez dwie lecie administrator, ponieważ się na sądach fiskalnych sufficienter wyrachował i effective do skarbu województwa lubelskiego wniósł 110 089 złp., tedy de eadem administratione biennali aeuiterne quietatur. Reliquum sumy respektując na jego prace, koszty, fatygi, ekspensa prawne et realitatem w postanowieniu księgi jm. panu podwojewodziemu lubelskiemu condonatur, salvis etiam retentis pro parte jm. pana podwojewodzkiego [k. 333v] lubelskiego exigendis. Jm. pan Marcin Moszyński, egzaktor szesnastu podymnego annorum 1683 et 1685, ponieważ na sądach fiskalnych sufficientem uczynił calculum et de restanti summa przed ichm. panem [Kazimierzem] Domaszewskim miecznikiem łukowskim i jm. panem [Bogusławem] Pszonką podwojewodzim lubelskim e gremio

⁷²¹ *Kazimierz Domaszewski.*

⁷²² *Aleksander Ciołek Drzewicki.*

nostri na terażniejszym sejmiku deputatis słuszną dał justyfikacją, tedy z tego dwóch egzakcyji podymnego, tudzież et de restandi summa quietatur. Jm. pan Kazimierz Libiszewski i sukcesorowie jm. pana Zygmunta Borzechowskiego z egzakcyjej pogłównego anni 1684, także sukcesorowie jm. pana Mikołaja Kańskiego z egzakcyjej poborowej czterech anni 1685 i szesnastu podymnego w tymże roku 1686. Jm. pan Józef Żeliński z jm. panem Michowskim egzaktorowie dwóch rat szesnastu podymnego anni 1688 z ziemi łukowskiej, jm. pan Józef Ługowski komornik ziemski łukowski, egzaktor drugiej raty dwunastu podymnego anni 1686. Ci wszyscy ichm., gdyż się sufficienter na sądach fiskalnych województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej wyrachowali i województwu dość uczynili in perpetuum quietantur. Jm. pan Walerian Turski z egzakcyjej podymnego ziemi łukowskiej anni 1683, similiter ob praestitam województwu omni modum satisfactionem quietatur. A że jm. pan Moszyński za ustanowienie taryfy podymnego należyta wziął od województwa gratitudinem, tedy i jm. panu Turskiemu pro simili opere w ziemi łukowskiej deklarujemy 500 złp., na którą sumę do retent dawniejszych w ziemi łukowskiej ma [k. 334] wydać wlm. jm. pan komisarz asygnacją.

Materie różne, dla których czasu i przedłużenia terażniejszego sejmiku, jako to i z przeszłego sejmiku odesłane, to jest względem naznaczenia gratitudinis ichm. panom posłom do jw. jm. pana wojewody ruskiego i hetmana koronnego wyprawionym. Także reparacja ksiąg grodzkich łukowskich, desiderium jm. panów pogorzalców i gradobiciem dotkniętych, także i instancja miasta Lublina na dokończenie ratusza i inne suppliki, osobliwie na zgorzały w Łukowie kościół świętego Ducha, także i we wsi Czerniejowie, do przyszłego odkładamy sejmiku.

Którą to uchwałę zgodnie przez nas postanowioną zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego nomine publico do ksiąg grodzkich lubelskich, ręką jm. podpisaną, podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 15 miesiąca września roku pańskiego 1691, Jan Michał Wysocki wojski grabowiecki, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

CIII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 12 marca 1692 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jan III, wydanym we Lwowie 10 II 1692 r., w grodzie lubelskim oblatował szl. Ludwik Karwowski 19 II 1692 r., APL, CL RMO 129, k. 450v–453. Druk: ASWK, t. V, s. 110–111.

1. Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 12 marca 1692 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 141, k. 17v–25v – oblata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Stanisław Aleksander Milewski instygator sądu fiskalnego województwa lubelskiego 15 IV 1692 r.;

Rkp. 2. *ibidem* 144, s. 407–422; **Rkp. 3.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 345v–350v – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 335–345v – kopia. Zachowała się informacja o poselstwie do króla z tegoż sejmiku⁷²³.

[k. 17v] My rada, dygnitarze, urzędnicy i całego województwa lubelskiego, ziemie łukowskiej, tudzież i powiatu urzędowskiego rycerstwo, za uniwersałem JKM p.n.m., którym nas accendere raczy, abyśmy sancita i uchwały sejmu blisko przeszłego ad executionem przywieźć [k. 18] chcieli, pro die 12 martii na miejsce do Lublina konsultacyjom i uchwałom zwyczajne i należące się zjechawszy się, takie unaniami consensu obrad naszych uczyniliśmy postanowienie.

A naprzód najwyższemu rzeczy superarbitro Bogu zastępów, cuius dispositione cuncta reguntur supplicem oddawszy adorem, nieustannie też suprema numina piis supplicationibus placare potrzeba, żeby dawszy nam z dobroci swojej ad magni consilii angelum, tak walecznego, odważnego omnium aequissimum dispensatorem, futurorumque providum Pana onego w dobrym zdrowiu foveat et utinam in multam annorum seriem foveat et servet sua województwo lubelskie ingeminat vota onerataque precibus niebo za długoletnie JKM p. n. m. panowanie. A przy tym et sacrato capiti najjaśniejszemu majestatowi JKM p. n. m. nam szczęśliwie i daj Boże jak najdłużej panującemu, że usiadłszy ad rude huius ludicrae Rzeczypospolitej navis, multis iam agitatam procellis navigat et scisso wszystkie incommoda od tej Rzeczypospolitej avertit et ne pereant państwa od Boga JKM p.n.m. powierzone vigiles egerit curas et solitudines, wszystkie momenta, in somnes noctes na to impendit et denso mistos perfert imbre dies, aby mógł JKM salutem populo et orbi dare quietem. Nie przestaje bez ochrony zdrowia z własnych fortun oszczędności aere ciere viros et martem accendere factis, osobę swoją własną in omnia niosąc pericula i lubo publiczne sejmowym warunkiem deklarowane obrady dotąd po województwach ad executionem nie przyszły, militem emeritum accellerantem przez wypłacenie podatków płaca nie dochodzi, JKM jednak p.n.m. wyprowadziwszy wojsko paenu suo regio w pole circumstrepit victricibus armis, kraje nieprzyjacielskie, liczne tłumy tatarskie spędza et arcet ab excursione zacne w Wołoszech fortece odbiera, które procul omni dubio tamtemu narodowi futuri nad nim JKM dominii non una czyniąc auguria, praesidis one osadza, proprio dispendio [k. 18v] et sumptu wstręt nieprzyjacielskim zabiegom w tamte kraje dotąd swoją czyni osobą.

Pobudza o to i teraz JKM p.n.m. z ojcowskiego starania na przyszłą wcześniej kampaniją futurisque providet, za te tedy wszystkie in bonum

⁷²³ Aleksander Drzewiecki do Stanisława Szczuki, Lublin, 16 III 1692, AGAD, APP, 163a, t. 20, s. 471–473.

publicum wylane conatus i starania dziękuje JKM p.n.m. województwo, na którego dostateczne oświadczenie i jako najzupełniej wykonanie uprosiło za posłów do JKM p. n. m. w. jm. panów: Aleksandra Ciołka na Drzewicy Drzewickiego podkomorzego, Pawła Bogusława na Orzechowcu Orzechowskiego chorążego, Michała na Zaporzu Zaporskiego podczaszego, lubelskich, Tomasza Skarbka na Kiełczewicach Kiełczewskiego z lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej ichm. panów: Józefa Rudzińskiego cześnika, Kazimierza Widlicę z Domaszewic Domaszewskiego miecznika, łukowskich. Którzy to ichm. panowie posłowie pro sua innata virtute et ea qua in rebus augendis pollent et eminent activitate pro hac solerti cura indefesso JKM p. n. m. labore cum submissa podziękowawszy, veneratione prosić będą, aby JKM p. n. m. patrem se gerat et consulat cunctis prospiciatque i dalej rebus periculosis Ojczyzny, za co vitam et sanguinem przy dostojęństwie JKM p. n. m. immolare będzie województwo powinno.

Exponent ciż wlm. ichm. panowie posłowie maiestati JKM, że jako wszelakie sancita sejmowych obrad in prima zawsze są województwa lubelskiego consideratione i te, które defensionem Ojczyźnie miłej matce zaszczyt majestatowi JKM p. n. m. przynoszą, tak województwo lubelskie exequendo uchwały publiczne jedne podatki zaraz po skończonym sejmie, drugie teraz subsequenter immediate przed terażniejszym uniwersału wydaniem, za uniwersałem JKM p. n. m. uchwalwszy na zapłatę wojsku podatki confert et contribuit, [k. 19] dla tego ad praesens, kiedy pierwsze jeszcze nie wydane, inszych tanta attenta temporum calamitate, które ludzi ubogich częścią per iniurias temporum, częścią per nimiam aggravationem przechodzącego wojska attrivit, uchwalać i składać impossibile to et nullo effectui upatruje.

A kiedy Królowa JejM p. n. m., jako sollicita regnatricz z wrodzonej swojej ku tej Ojczyźnie miłości macierzyńskiej onej wyświadcza afekt, wszystkie na to swoje effundit vota, ut bene sit patriae, zaczym pro hac anxia Królowej JejM miłościwej cura, ciż w. ichm. panowie posłowie praestabunt winne podziękowania cum hac tessera, że quo vivemus et summus tych dobroczynności Królowej JejM paniej naszej miłościwej, żadna w województwie non oblitterabit niepamięć. Niemniejsza portio laudis et gratitudinis manet najjaśniejszych królewiczów ichm. pro tam heroicis actibus, do których ichm. panów miłościwych parens excitat Hector, a jako sanguis regius in spem amplissimorum crescens imperiorum vere discit et imitatur patrem, tak tyrania swojej młodości non his, co zwykło młodych delectare, ale martiis aplikują operationibus veniuntque już in partem około całości Rzeczypospolitej curarum. Zaczym winne podziękowania ciż wlm. jm. panowie posłowie królewiczom ichm. deponent.

Vident in pectoribus civium naszego województwa jw. ichm. panów hetmanów obojga narodów codzienne prace et merita, które województwo lubelskie uważając, za nie cum debita veneratione dziękuje jw. ichm. panom hetmanom obojga narodów. [k. 19v] Na wypełnienie którego podziękowania do jw. dzisiejszego jm. pana kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego⁷²⁴ ichm. panów Floriana Rozwadowskiego podczaszego kijowskiego, Mikołaja Wybranowskiego bełskiego, Andrzeja Leopolda Ossowskiego łomżyńskiego, skarbników, do jw. ichm. panów hetmanów Księstwa Litewskiego ichm. panów Andrzeja z Suchodół Suchodolskiego miecznika lubelskiego z województwa lubelskiego, Stanisława Rozwadowskiego stolnika łukowskiego, Jana Zarzeckiego wojskiego i podwojewodzkiego, Kazimierza Suffczyńskiego chorążycy łukowskiej ziemi, z tejże ziemi łukowskiej za posłów uprosiło. Którzy to ichm. panowie posłowie do jw. jm. panów hetmanów obojga narodów nomine publico ordynowani pro his aestibus curis et desudationibus circa conservationem universis debite podziękowawszy prosić będą, aby hunc zelum raczyli prosequi et continuare. Deponent in sinum łaski jw. ichm. panów hetmanów desideria województwa et tantas iniurias et aggravationes ludzi ubogich przez przechodzące chorągwie causatas, jako osobliwą complectetur instrukcją.

Zwykli nam często mieszać consilia publica wielkie konkurencje do administracyjej podatków czopowego i szeląznego, tudzież z dystrybucy solnej województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej, także ledwo nam discrimen sejmikom najpotrzebniejszym nie przynoszą, dla czego województwo pozwolić musiało, że anticipative na lat dwie albo czasem więcej na jednym sejmiku administratorów kontrahentów do szeląznego i czopowego, dystrybutorów do soli podawać i onych laudis województwa konotować, contra praescriptum [k. 20] anteriorum laudorum przyszło. Aby to zaś amplius nie działa się in futurum, aby na jednym sejmiku na dwie lecie razem administratorowie i soli dystrybutorowie podani nie byli, ale tylko na jeden rok i to secundum incidentiam czasów et exigentiam administrationis et distributam praesenti laudo constituimus et serio praecavimus, że to practitari nie powinno in posterum.

A kiedy przez niemają czas podatkovania jedno prawie genus contribuendi podymnym przedsięwzięło województwo, które samych tylko atrerit et praemit gospodarzów na chałupach siedzących, które opłacać muszą, insi zaś osobliwie luźni i komornicy nullum genus contributionum sentiunt, lubo aequalitur dulci miłego pokoju frucuntur malatia, zaczym

⁷²⁴ Stanisław Jan Jabłonowski.

podatek pogłównego na luźnych in futurum praesenti constituimus laudo, modum zaś conscribendi onego do przyszłego odkładamy sejmiku.

Conqueruntur ichm. panowie wojskowi na ichm. panów poborców województwa naszego, że im częstokroć delaty niepewne, wprzód pieniądze a retentoribus z nich sami powyбираwszy dają, przez co ichm. panowie wojskowi do kosztów niepotrzebnych inducuntur. Zaczynam praesenti laudo cavemus, aby żaden z ichm. panów poborców tak sobie nie postępował, delaty z którejby pieniądze były powyбирane dawać ullatenus nie ważył się, ale rzetelne, pewne cum adminiculo sukkoletorów swoich, które by in satisfactione nie omylały. Ichm. zaś panowie wojskowi akceptować takie delaty powinni i pieniądze z nich wybrane assignationibus exsolvendis persolutae aplikowane będą. Retenta z sum przeszłych i dawniejszych ichm. panów egzaktorów i administratorów pozostałe, iudicium fiskalne ad instantiam instigatoris sui iudicii excutere powinno i one ad assignationes od w. jm. pana komisarza extraditas wypłacone być powinno.

[k. 20v] Deposuit jm. pan Jakub Sebaldy Szaniawski cześnik ziemi rawskiej, że per revolutionem nieszczęśliwych czasów chłopci mu z majątności Drohuczy pouchodzili i tylko puste chałupy zostały się et in eo fundamento już post constitutam taryfam w pierwszym juramencie wykonanym, powtórny jurament praestitit i dla tego deficit in contribuendo. Zaczynam attenta hac calamitate przy powtórnym juramencie wykonanym, jm. pana Szaniawskiego konserwujemy i według niego podatki Rzeczypospolitej uchwalone będzie powinien płacić non obstante decreto iudiciorum fiscalium, lubo in fundamento iustitiae prolato, co jednak authoritati iudiciorum fiscalium derogare nie powinno.

Expedit calculationem coram iudicio fiscali jm. pan Zbigniew z Suchodół na Krzesimowie Suchodolski administrator i kontrahent czołowego podatku et sufficienter deduxit, jako dekret tychże sądów et relatio uczyniona informat, że nie tylko żeby co insuper z tego podatku in recompensam meritorum et solatium tak wielkich strat i ruiny, którą częścią przez znaczne gradobicie z wolej i dopuszczenia Boskiego, częścią przez ciężkie incendia fato czy malitiose w Krzesimowie, tak ze wszyskiej kresencyj z gumnami i inszemi budynkami in fauilla zostały, poniósł miasto cedere, ale i sumy nawet 12 tysięcy zupełnej ulla tenus dla złych czasów i wielkiej drogości, która stante administratione et contrahentia jm. panowała, wybrać nie mógł. Cokolwiek zaś sum wybrał, te na wypłacenie potissime asygnacyjej, tudzież in vindicationem tegoż podatku in aliqua parte cesserunt, a jeśli impossibilitatem deduxit repetitionem, zaczynam wzięwszy in considerationem iniuriam temporum i tak wielką drogość, która na ten czas była, jm. pana skarbnika [k. 21] lubelskiego et eius succedores z kontraktu eo nomine postanowionego i administracyjej tegoż

czopowego podatku, tudzież i sumy, któraby jeszcze ad exolvendam przychodziła in perpetuum kwitujemy i ab ulteriori attentatione calculationis et quavis in petitione uwalniamy, restantem summam dajemy i darujemy, salvamque vindicationem retentorum a suis retentoribus reservando et praecustodiendo temuż jm. Respektując zaś na zasługi jm. pana skarbnika, które ex antecessoribus domu swego i własnej osoby zawsze świadczył i świadczy temu województwu, subveniendo oraz tantae calamitati i stratom, które in substantia per casus fortunitos swego nieszczęścia odniósł, zł 4 000 jm. deklarujemy i dajemy, na które wlm. jm. pan komisarz do jak najpewniejszych wydać ma asygnacją pieniędzy.

Pod tenże nieszczęśliwy czas wielkiej drogości jm. pan Jan Mężyński łowczy teraźniejszy województwa lubelskiego assumpsit na się ciężar podatku szelążnego administracyjnej i ziemi łukowskiej i z onej sumę 60 tysięcy złp wyliczyć per contractum et circumscriptionem laudi podjął się, luboć chciał zaraz równie z jm. panem skarbnikiem lubelskim na blisko następującym pro tunc sejmiku, obaczywszy czasu mutationem i wielką drogość, też z siebie złożyć administracją, assidatus jednak słowem województwa, też kontynuował administracją szelążnego et demonstravit manifeste calculatione coram iudicio fiscali expedita, jako też kalkulacja i dekret na tychże sądach [k. 21v] ferowany obszerniej edisserit, że ledwo 40 tysięcy cum decessibus et expensisi dla wielkiej drogości i czasów niedobrych wybrać mógł. Zaczynam respektując na nieszczęśliwość tamtych czasów i tak ciężką karystyją annorum jm. pana Mężyńskiego łowczego lubelskiego województwa, a nexu contractus et circumscriptionis wypuszczamy praesenti laudo, z sumy tudzież niedopłaconej i całego tego podatku szelążnego administracyjnej kwitujemy et in perpetuum uwalniamy, nic sobie do jm. praetensionis intuitu pomienionego podatku szelążnego nie zostawując, salvam vindicationem retentorum od swoich retentorów temuż jm. panu łowczemu lubelskiemu reservando et praecustodiendo.

Jm. pan Jan z Ożarowa Iżycki, syn niegdy jm. pana miecznika lubelskiego, spółnie z jm. panem Kazimierzem Grajowskim szesnastu podymnego województwa lubelskiego a. D. 1686, także jm. pan Jan Jastrzębski, ziemi łukowskiej wprzód sześciorga a. D. 1689, a potem subsequenter in anno 1690 dziesięciorga podymnego rathae primae, tudzież jm. pan Stanisław z Targowiska Gałęzowski z jm. panem Zygmuntem na Stryjnie Stryeńskim cześnikiem sanockim, subsidii charitativi in anno 1685 uchwalonych podatków poborcowie, [k. 22] na ostatek sukcesorowie świętej pamięci jm. pana Andrzeja Rozwadowskiego sędziego ziemi łukowskiej, administratora czopowego podatku. Ponieważ pomienieni ichm. wszyscy panowie poborcy sufficienter się wyrachowali z sumy exactionum suam et administrationis powypłacali dekreta libertatis quisque ex interesse suo

in iudicis fiscalibus laudo palatinatus praesentis pootrzymywali. Zaczynam perpetuis temporibus cum succesoribus onych kwitujemy i uwalniamy ab ulterioris calculatione et impetitione quavis wypuszczamy, salva repetitionem retentorum a suis retentoribus każdemu z ichm. reservando et praecustodiendo.

Lubo dosyć wyraźnie laudum przeszłego immediate sejmiku mentem województwa naszego opisało, aby jm. pan Stanisław Rozwadowski stolnik łukowski szarżą rotmistrzostwa piechoty łanowej, które ad dispositionem województwa zawsze należy, po skończonym w roku blisko przeszłym kampaniej ex rationibus z siebie deponeret et in manus województwa (jako się sam jm. znał do tego), rezygnował. Że jednak dotychczas tenże jm. non exuit se titulo rotmistrzostwa i tę funkcją dla nieprędko przypadającego terazniejszego sejmiku na sobie zatrzymał, a interea imminente opere martio uniwersały albo ordynanse od jw. jm. pana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego⁷²⁵ in ordine do przedkiego i punktualnego wyprowadzenia ad futurum obsequium castrense Rzeczypospolitej żołnierza łanowego do siebie wydane akceptował et in fundamentaich już sołtysów ad classicum abdestrinavit. Przeto my ne sequatur variatio aliqua ordynans pozwoiliwszy [k. 22v] jeszcze pro hac ultima vice jm. panu stolnikowi łukowskiemu liberum przez terazniejszą tylko porę tego oficerstwa exercitium nihilominus reasumując in omnibus clausulis, punkt przeszłego sejmiku względem tegoż rotmistrzostwa pro finali deklarujemy, iż jm. pan stolnik łukowski po skończonej (utinam jako najpomyślniej), nadchodzącej w tym roku kampaniej, pomienione rotmistrzostwo łanowe na najpierwszym pro tunc sejmiku naszym, sive podatkowym, sive przedsejmowym abo relacyjnym, w ręce województwa omnino sine quavis protestatione, renitentia et contradictione z siebie złożyć będzie powinien, ani więcej hunc titulum sobie usurpabi. Dla czego do tegoż czasu resygnacyjnej kontradycją jm. pana [Pawła] Bielskiego sędziego grodzkiego lubelskiego pomienionemu jm. panu stolnikowi na przeszłym sejmiku wszczętą, a przez manifestacją autentyczną objaśnioną i teraz produkowaną prorogujemy. Po rezygnacyjnej zaś rotmistrzostwa przez jm. pana stolnika łukowskiego uczynionej toż rotmistrzostwo województwo nasze iuxta suum liberum arbitrum et unanimem consensum disponet, hac adiecta conditione, że ta szarża nie inszym umyślnym sposobem ordinabitur, tylko co 3 lata, to jest post exactum od obrania jednego rotmistrza na tej funkcyj trienniu, nowego sobie ad sequens triennium województwo ex placito obierać będzie. Každy zaś z nich liquidationem et realitatem liczby i porządku wyprowadzonych [k. 23] na każdą kam-

⁷²⁵ Stanisław Jan Jabłonowski.

panią ludzi albo na sejmiku przed województwem, albo in iudicio fiscali produceret i tego wszystkiego rationem reddere powinien będzie. Czego animadversionem seriam województwo mieć będzie i to sobie nasze praesenti laudo praecustodit.

Wiele z ichm. panów obywatelów województwa, tudzież i klasztory, którym sól ex dispositione laudarum należy, wnosily żeby wydanie soli przez jm. pana dystrybutora terazniejszego miała im denegari, zaczym upraszamy w. jm. pana podkomorzego lubelskiego aby nomine publico raczył convenire jm. pana dystrybutora et accendere aby każdego ex debito, tak ichm. obywatelom województwa, jako też i klasztorom secundum praescriptum laudarum sól należącą powydawać raczył. Rewizya ksiąg grodzkich ziemi łukowskiej, kiedy nie mogła na terazniejszym sejmiku sortiri effectum, więc do przyszłego sejmiku odkładamy naznaczenie rewizorów.

Kiedy sukcesorowie świętej pamięci w. jm. pana Kazimierza Gołuchowskiego starosty radomskiego, administratora podatku szelążnego województwa naszego difficilem wszystkiej reszty dziesiątka tysięcy u świętej pamięci jm. pana starosty radomskiego pozostałej repetitionem [k. 23v] et per consequens importationem na wypłacenie asygnacyjej inferunt, zaczym pro calculatione ulteriori expedienda ichm. do sądów fiskalnych województwa lubelskiego odsyłamy. Którą expedire et deducere impossibilem sumy zł 10 000 exolutionem tenentur, na których osobliwy respekt i wzgląd mieć województwo będzie.

Sądy fiskalne województwa naszego, jako dotychczas laudabili exemplo et ordinatione procedunt, tak aby i dalej solito et in defficienti cursu swój skutek brały, lubo amplexu numero ichm. panów sędziów aguntur. Że jednak albo propter alias functiones et distractiones ichm. panów urzędników zasiadających, albo propter incompatibilitatem miejsca niektórych ichm., którzy w podatek jakikolwiek wkroczyli, albo też per rationem sfatygowanego zdrowia, może pluralitas iudicantium per absentiam diminui, przeto in tales casus, ac in levamen laborum pierwszych ichm. panów sędziów w tej przysłudze województwa exhibitorum. Chcąc oraz i drugich ichm., zabierających się ad maiores conatus et usum województwa [k. 24] non ignaros jego interesów reddere, ad frequentiam dawniejszych ichm. adiungimus praesenti laudo tu w województwie ichm. panów Mikołaja Wybranowskiego skarbnika bełskiego, Kazimierza Bielskiego regenta grodzkiego lubelskiego, Marcina na Łaziskach Moszyńskiego. W łukowskiej zaś ziemi ichm. panów Jakuba Sebdala Szaniawskiego cześnika rawskiego, Kazimierza Suffczyńskiego chorążycza łukowskiego, którzy to ichm. panowie sędziowie ad praesens obrani et adiuncti ante omnia przed zasiądzeniem do sądów fiskalnych przysięgę rotha consueta coram iisdem

iudicis wykonać będą powinni. Ci zaś ichm., którzy podatki jakiekolwiek i reszty województwa winni, albo rationem z nich jeszcze nie oddali, na pomienionych sądach fiskalnych zasiadać nie mają.

Mając respekt i konsyderacyją na prace i zasługi jm. pana Jana z Targowiska Gałęzowskiego pisarza grodzkiego i marszałka teraźniejszego koła naszego województwa lubelskiego, które egerit około dekretów pisania i w sądach fiskalnych, życząc czym ukontentować jm., onemu zł 2 000 [k. 24v] polskich deklarujemy i dajemy, na które w. jm. pan komisarz asygnacyją do pewnych wydać ma pieniądze.

Subveniendo querimoniis ichm. panów braci rozrodzonych ziemi łukowskiej, którą deponunt, że od jm. panów administratorów i kontrahentów podatku szelążnego aggravatur i choć gdzie szynki publiczne non exercentur, do płacy szelążnego ichm. panowie administratorowie ichm. panów braci adigunt, zaczym serio praecavemus, żeby gdzie szynków nie masz, stamtąd szelążne nie było pretendowane. Kiedykolwiek zaś propinationes trunków znajdują się, stamtąd currere szelążne powinno i płacone być ma sine aggravatione jednak szlachty braci. Supliki wszelakie do sejmiku teraźniejszego podane, do przyszłego odkładamy, gdzie i ichm. ojców augustianów konwentu lubelskiego suplika mieścić się powinna. Tamże i Żydów od chłopców pokrzywdzonych determinari ma.

Desideria ichm. panów pogorzalców, którym dwory i browary pogorzały, do przyszłego sejmiku odkładamy, gdzie i miasta JKM Łukowa suplika respektem pogorzenia tak znacznego mieścić się będzie powinna. Tych zaś ichm., którym chłopskie chałupy pogorzały, post praestitum iuramentum super veram conflagrationem circa beneficium legis konserwujemy. Instancyją klucza kąkolewnickiego od decretum anni [k. 25] 1691 in iudicis fiscalibus terrae łukoviensis między posesorami tegoż klucza, a między jm. panem Kazimierzem Turskim prolatum, in toto restituimus. Który klucz, iuxta praescriptum eiusdem decreti sprawić się ma et satisfactionem in contributionibus sancitis, ichm. panom poborcom ziemi tamtecznej praestare powinien będzie ex debito.

Wniesione desideria ichm. panów: Paszkowskiego, Wojciecha Chrościkowskiego, Jana Miechowskiego, których Pan Bóg plagą gradobicia dotknął, tak i inszych ichm. ad iudicia fiscalia pro decisione odsyłamy, którzy circa praeiudicata anteriora konserwowani być powinni. Jm. pana Lesieckiego instancyją, respektem delaty, którą post fata jm. świętej pamięci podkomorzego lubelskiego⁷²⁶ ad executionem na się wziął i onę chce z siebie złożyć, do przyszłego odkładamy sejmiku.

⁷²⁶ Jan Bogusław Zbąski.

A kiedy w jednym województwie nie jednakiem korców i miary do przedawania zbóż są observationes, ale co miasteczko to insza miara, inszy korzec, w czym wielkie praeiudicium ludziom sprzedającym dzieje się, zaczynam ad remissionem korców pomienionych ichm. pana Bogusława Pszonkę podwojewodzkiego lubelskiego z jm. panem Franciszkiem Drewnowskim, aby raczyli w korcach [k. 25v] coaequationem ex debito po całym uczynić województwie, aby jedna miara per universum województwa mogła być, czego żaden z ichm. panów posesorów przeszkadzać nie ma, upraszamy i naznaczamy.

Desideria wszystkie, które do terazniejszego odłożone były sejmiku, a determinacyjej sortiri swojej ad praesens nie mogły, zaczynam one do przyszłego sejmiku iterum odkładamy i zachowujemy. Które to wszystkie zgodnie postanowione punkta, artykuły i uchwały ręką jm. pana marszałka koła naszego własną podpisać i one do akt grodu lubelskiego podać zlecamy. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacji naszych zwyczajnych die 12 mensis martii a.D. 1692, Jan z Targowiska Gałęzowski pisarz grodzki, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

CIV. Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1692 r.

*Zachowała się informacja o zerwaniu tego sejmiku*⁷²⁷.

CV. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 19 listopada 1692 r.

Sejmik zwołany przez króla Jana III na 19 XI 1691 r., uniwersałem wydanym w Pomorzanach 3 X 1692 r. Druk: ASWK, t. V, s. 116–117; ASWPK 1676–1695, s. 160–161.

1. Instrukcja posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Lublinie 19 listopada 1692 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 141, k. 283–295 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Paweł Bogusław Orzechowski chorąży lubelski i marszałek sejmiku województwa lubelskiego 12 XII 1692 r.; **Rkps. 2.** AGAD, APP 133, s. 402–436 – kopia. *Zachowała się informacja o listach przestanych na sejmik*⁷²⁸.

[k. 283]] My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się do Lublina na miejsce zwyczajne konsultacji [k. 283v] naszych, na dzień 16 miesiąca listopada roku terazniejszego 1692, instrukcyjej od najjaśniejszego Króla JM p. n. m. przez jm. pana Antoniego Kiełczewskiego podsędkę lubelskiego, posła swego odprawionej przesłuchawszy, zgodnie zpośrodku siebie obraliśmy i uprosiliśmy

⁷²⁷ Zob. instrukcja z 19 XI 1692 r. W wydawnictwie DTK, cz. III, s. 228, błędna informacja o jednym z deputatów województwa lubelskiego.

⁷²⁸ Stanisław Szczuka do Jana III, Lublin 23 XI 1692, Archiwum Narodowe w Krakowie, Archiwum Potockich z Krzeszowic 3360, s. 305–315.

za posłów na sejm przyszło następujący do Grodna ichm. panów jw. Stanisława ze Szczuczyna na Radzynie Szczukę referendarza koronnego, lubelskiego, wareckiego, wilkijskiego starostę, w. jm. pana Aleksandra na Drzewicy Ciołka Drzewickiego podkomorzego lubelskiego, jm. pana Michała Ryszkowskiego podczaszego łukowskiego, którym to zlecamy. Nie wygasła w sercach województwa naszego pamięć nieśmiertelnych prac i odwag JKM p.n.m., owszem, cum tempore incrementa bierze tak dalece, że jako partykularne obrady swoje wiernością i życzliwością ku majestatowi pańskiemu miarkuje i terminuje, tak ichm. panom posłom naszym iniungit, aby ad generalia tej Rzeczypospolitej consilia nie inaczey accedant, tylko do szczerego wyrażenia należytego podziękowania JKM p. n. m. za nieustające circa commune bonum prace i pieczołowania. [k. 284] Przypisano tam gdzieś, post exantlatos in publicum labores, wielkim pro gloria atletom, non plus ultra JKM p.n.m. amor publicznego dobra nec metas rerum, nec tempora ponit, bo nigdy terminu dziełom i odwagom swoim imponere nie umie, ale co moment panowania jego minie tą inscrypcją plus ultra wyraża.

Przyznaje to województwo nasze i nieśmiertelności podawać nie przestaje, że co kiedyś państw i królestw rzymskich otoczone strzegły mury, teraz państwowi polskiemu jedyna JKM p. n. m. tarcza, plus quam murus aheneus est. Przyznaje i to, że illius vigiliae noster somnus illius labores, nostra requies. Uczynią i tego rekognicyją ichm. panowie posłowie nasi et nomine nostro JKM p. n. m. uniżone oddadzą dzięki, że nie tylko sam zdrowie swoje na szaniec in hosticum nosi optimum principem implendo sui obliviscebatur, ale też quod carissimum jest pignora sua królewiczów ichm. jeszcze extra aetatem, już virilem animum agentia w też niebezpieczeństwa impendebat. Przypisując to zwykłemu JKM p. n. m. męstwu i szczęściu, że non steriliter zeszyły przeszłe kampanie, ale cum fructu Rzeczypospolitej przez pozyskanie miast Soroki, Niemcza i innych. Za co aeterna od nas JKM p. n. m. należy wdzięczność i aby wzajemność wiernej naszej ku JKM p. n. m. poddanej życzliwości oświadczona była. Wyrażą to ichm. panowie posłowie nasi przed majestatem pańskim JKM i odnowią dawne starożytnego życzliwości [k. 284v] dicterium, że na każdego województwa naszego szlachcica łonie bezpiecznie (si fas gloriari) odpocząć może.

A że toties obligowaliśmy życie i krew naszą przy dostojęństwie JKM p. n. m. immolare, tedy teraz najbardziej oświadczyć powinniśmy, gdy nas dochodzi wiedzieć, jakoby nie tylko listy jakieś a malevolis pisane doszły rąk JKM p. n. m., które tangunt honor i dobroczynne serce pańskie, ale też mandaty jakoweś wychodzą tym, którzy cum contestatione tego żalu odzywają się JKM p. n. m. A zatem, jako to jest in auditum et in solens, aby

kiedy wiernym poddanym ku panu swemu przy honorze jego świadczyć się niewolno było, tak serio iniungimus ichm. panom posłom, aby czyniwszy należytą żalu JKM p. n. m. kondolencyją donieśli hunc zelum województwa naszego, iż przy honorze i dostojęństwie majestatu JKM p. n. m. kiedykolwiek occasio poscet vitam et sanguinem nostrum opponendo se, takowym ofiarujemy JKM p. n. m.

Instare powinni będą ichm. panowie posłowie nasi do książęcia jm. kardynała prymasa⁷²⁹, aby *authoritate sua qua fungitur* chciał hunc ausum terminum tym, którzy się na honor pański porywają zganić i upomnieć, aby się chcieli *modeste gerere* i więcej się nie ważyli *laedere* tak dobrotliwie JKM p. n. m. serce, dawszy imieniem naszego województwa i tę deklaracją książęciu jm., że przeciwko [k. 285] takowym *consurgere* zachcemy *opponendo se* przy honorze i dostojęństwie majestatu JKM p. n. m.

A że do Królowej JejM paniej naszej miłościwej służyć to może, co rzymskiej przypisano heroinie, *in curas venio partesque laborum*, iedy iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby powinne uczynili podziękowanie Królowej JejM paniej naszej miłościwej z wyrażeniem wszelkiej wdzięczności, tak *pro conservatione* zdrowia JKM p. n. m. (które jest *decus et deliciaeque nostram*), jako też za wszystkie macierzyńskie wydające się afekty, upewniając, że się nigdy Królowa JejM pani nasza miłościwa na wiernej synowskiej nie zawiedzie wdzięczności. Toż powinno *extendi* podziękowanie królewiczowi jm. Jakubowi, który jako prawdziwie we wszystkim naśladuje najjaśniejszego Króla JM rodzica swego, tak aby *per regiorum decorum* nierozdzielny był fortunatem hoc intimum votum nostrum wyrażą ichm. panowie posłowie. Już i młody wiek królewiczów ichm. Aleksandra i Konstantego nie może nas latere, ażebyśmy nie przyznali, że *induunt mente patrem*, zaprawując jeszcze niedojrzałą młodość swoją trudami obozowymi, przez co omen wielkich da Bóg dzielności swoich pokazują, bo *Auillae etiam in Nido explicant brachia*, quam amplis *deinceps subvolabunt aliis*. Za co ich. panowie posłowie [k. 285v] należytą weneracją *ad summa* natam królewiczów ichm. *prosequuntur indolem*.

Nie innym celem Rzeczpospolita tę wojnę z nieprzyjacielem Krzyża Świętego zaczęła i w koligację weszła *cum colligatis*, tylko dla pokoju gruntownego z tymże nieprzyjacielem. *Inibunt* tedy *rationes* ichm. panowie posłowie nasi *cum tota Republica*, jako by ten pokój, który jest duszą każdej Rzeczypospolitej, zawrzeć mogli, przestrzegając tego *ut sit pax honesta utilis et tuta*.

I to należy *ad conservationem Reipublicae* praw et *immunitatum* JKM p. n. m. zatrzymania, przeto ichm. panowie posłowie starać się o to

⁷²⁹ Michał Radziejowski.

wszelkim sposobem będą, żeby w niczym iura maiestatis nie były naruszone. Osobliwie przestrzegać tego będą, aby collatio abbatiarum jako zawsze, tak i teraz w dyspozycyjej JKM p. n. m. zostawała, ponieważ i to non postremum ius est maiestatis.

Nie może nic bardziej Rzeczypospolitą gubić i niszczyć, jako kiedy prawa na sejmie postanowione do skutku swego nie przychodzą. Zlecamy tedy to ichm. panom posłom naszym, aby prawem obostrzyli wszystkie sancita sejmowe przestrzegając tego, aby in sua autoritate zostawały prawa na sejmie postanowione.

Moneta jest to vitale elementum każdej [k. 286] Rzeczypospolitej. Zniósłszy się tedy ze stanami Rzeczypospolitej ichm. panowie posłowie nasi sposobów takich szukać będą, aby mogła reduci ad antiquum valorem, sine iniuria et damno privatorum, przynajmniej żeby zagrodzili drogę do podwyższania i zniżania prywatnym ludziom przez postanowienie Rzeczypospolitej, jaki walor ma być monety oraz constitutur rigor na tych, którzy by chcieli variare valorem onej. Tamże zaraz prosić będą ichm. panowie posłowie JKM o otwarcie mennice, na której jako siła Rzeczypospolitej należy, tak też może nie mały sukurs przynieść egestati skarbu koronnego. Sukcesorowie nieboszczyka pana [Tytusa] Boratyniego, który nie małą sumę erogował na potrzebę Rzeczypospolitej Wielkiego Księstwa Litewskiego, instabunt ichm. panowie posłowie, aby także satysfakcye swoje ze skarbu Wielkiego Księstwa Litewskiego odebrali, jako już koronny skarb wypłacił.

I to niepomału Rempublicam afficere musi, kiedy sejmów prolongacyja in immensum crescit, przestrzegać tedy i tego ichm. panowie posłowie będą, aby konkluzya sejmu praecise w sześciu niedziel stanęła, przez co JKM p. n. m. zdrowie, które nam milsze być powinno nad nasze, conservabitur i Rzeczypospolitej kosztom zabieży się.

Wielką stąd ponosi małopolska prowincyja krzywdę i niby in aequalitate [k. 287v] to pachnie, że sejmy wielkopolska prowincyja ma w Warszawie, Wielkie Księstwo Litewskie w Grodnie. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby też małopolska prowincyja, która jest tak asfflicta variis calamitatibus, cieszyć się mogła i otrzymać per legem determinacyją miejsca sejmom i obradom publicznym dla zachowania alternaty prowincyjej.

Composito inter status, jako konstytucyja 1635 anni opiewa, starać się o to ichm. panowie posłowie będą ut reasumatur et lege novella caveatur, iżby według niej ichm. panowie duchowni sprawowali się i dekreta trybunalskie aby in contrarium tej konstytucyjej nie stawały. Tamże zaraz ichm. panowie posłowie desiderium jm. pana Wilkońskiego promotebunt et serio instabunt, aby restytucyja gruntów stawu przywrócona była, non obstante in contrarium decreto w sądzie duchownym lato.

Doniesiona jest do koła naszego od jw. jm. pana marszałka koronnego⁷³⁰ przestroga, jakoby miasta spiskie przez ludzi cesarza jm. agrawowane były, zaczym instabunt ichm. panowie posłowie do JKM i całej Rzeczypospolitej, aby iura antiqua et faedera między cesarzem jm. a Rzeczypospolitą inita, we wszystkim zachowane były. Któż tego nie widzi, jako Rzeczypospolita tak długą wojną exhausta jest i prawie ad summam egestatem [k. 287] przywiedziona, że o sobie dalej ledwie radzić może. Prosić będą ichm. panowie posłowie o reasumpcyję komisyy między Rzeczypospolitą a kurfiurstem jm. bo tam accedet przecie posiłek wojenny znaczny nam należy.

Należy i to do dobrego postanowienia i porządku Rzeczypospolitej, aby in expensis suis, osobiwie podczas terażniejszej wojennej tak wielkiej miarkowała się, nic słusznieszego widzi województwo nasze nad to, aby Rzeczypospolita in hac egestate publica zostająca w żadne largicyje nie wdawała się. Przestrzegać tedy tego będą ichm. panowie posłowie nasi, aby na żadne largicyje nie pozwalali, osobiwie jm. panu marszałkowi poselskiemu et cavebunt lege publica, aby in futurum żaden marszałek poselski nie brał nic od Rzeczypospolitej.

Korektura Trybunału Koronnego jako potrzebna jest Rzeczypospolitej, któż tego nie widzi, ponieważ sobie ichm. pozwalają siła contra leges patrias i dekreta ferują takie, które vim legis sapiunt. Osobiwie promovebunt ichm. panowie posłowie, aby laesio ziemstwa naszego w osobie jm. pana podsędka lubelskiego⁷³¹ windykowana była, gdyż to nie tylko województwa naszego contempt, ale całej Rzeczypospolitej dyshonor w osobie jm. stał się. Tamże ichm. panowie posłowie urgebunt, aby dekreta trybunalskie, które vim legis sapiunt ani ferowane były, ani żadnej wagi nie miały, a osobiwie, iż wyraźne jest prawo, aby osoby duchowne utriusque sexus przed uczynieniem profesyyj dobra swoje ziemskie, tak ojczyste, jako i macierzyste, jako też na siebie spadłe, do stanu rycerskiego [k. 287v], a zwłaszcza do najbliższych krewnych rezygnowali. Jednak, iż się najdują takowe dobra, które cum praeiudicio stanu szlacheckiego ex compacte donationibus et decretis tribunalitiis et non in vim fundationis odpadły, jakowe są dobra Oleśniki w województwie lubelskim leżące, do których jm. pan Paweł Bielski sędzia grodzki lubelski ma ius petendi. Tych tedy dóbr aby onemu wolna była rehabilitatio non obstantibus decretis in contrarium legis latis, uti praeiudictionis i przeciw wyraźnemu prawu, a mianowicie statutowi de monialibus ferowanym oraz urgebunt ichm. panowie posłowie et procurabunt reassumptionem konstytucyyj anni 1627 o dekretych Trybunału Lubelskiego, które by in vim legis saperent. Dojrzą też

⁷³⁰ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

⁷³¹ Wojciech Niemyski.

i tego ichm. panowie posłowie nasi, aby sąd ziemski był informowany od Rzeczypospolitej, co z tym ma czynić, kiedy Trybunał nie według prawa sobie postępuje, jako to in paenis marcarum, gdzie medietas tylko by iudicio należała. Feriatis diebus, aby żadnych bankietów nie sprawowali, relaksacji żadnych, osobliwie in causis criminalibus, aby nie czynili. Dekreta aby po napisaniu i przeczytaniu onych nie meliorowali ani poprawiali. A reszta, aby sąd ziemski deklarował sine remissione ad Dominos. Regestra [k. 288] takowe wszystkie, aby według prawa i dawnych zwyczajów sąd ziemski, a nie instygatorowie, podawał. Instygatorów aby więcej nad dwóch nie bywało podług dawnego zwyczaju.

A że tymi czasy niektóre sprawy de novo emergenti od pewnych osób duchownych i świeckich są wytoczone do Trybunału Koronnego do rejestru arianismi, które pacem et liberum exercitium religionis dissidentium in religione christiana, tak wielą konstytucyj i przysięg królewskich obwarowane, jawnie wzruszają, przeto zlecamy to ichm. panom posłom naszym zgodnie, aby na sejmie przyszłym przy konstytucjach anni 1627 sub titulo o dekretach trybunalskich, anni 1631 sub titulo zatrzymania pokoju pospolitego, anni 1638 sub titulo o dekretach trybunalskich i przy innych tak wielu konstytucjach i konfederacjach mocno stanąwszy, tego się domawiali i to chcieli efficere u Rzeczypospolitej activitate et dexterritate sua, żeby ab hinc do rejestru arianismi ichm. panowie dissidentes nie byli pociągani, ale według prawa do rejestru recentium criminum. Procurabunt i to ichm. panowie posłowie, żeby dekreta demolitionis zbiorów panów dysydentów w Trybunale nie stawały, ale ex persona quiusque sui, si et [k. 288v] inquantum criminis reus się pokaże respondeat.

A że tenże Trybunał pozwala sobie z krzywdą wielką ubogich ludzi sprawy in lite pendentes w deklaracje i rejekty puszczać, tedy promonebunt ichm. panowie posłowie, aby Trybunał sprawy wszelkie ordinario cursu, tak małe, jako i wielkie sine respectu personarum, także i sprawy diebus privilegiatis naznaczone w deklaracje żadne nie puszczał. Irrepsit i to, że Trybunał w sprawy foro suo nie należące wdawa się, prawa i zwyczaje dawne wojewodom, starostom i mieszczanom znosi i odbiera, foralia wszelakie od najmniejszej rzeczy sine ullo discrimine od różnych osób, osobliwie od stanu kupieckiego i od win także nowe formuje egzakcje, gospody privata authotritate, nie czekając burgrabiego dyspozycyjej odbiera, taksy nowe komu innemu prawem należące odbiera i wdaje się. Co z jakim uciążeniem, krzywdą, ruiną i zubożeniem miasta JKM Lublina, tudzież z umniejszeniem prowentów starościennych oraz i z krzywdą poddanych szlacheckich dzieje się przeciwko wyraźnemu prawu, snadno to każdy widzieć może. Zlecamy to tedy ichm. panom posłom naszym et serio iniungimus, aby in eant modos et media z drugimi ichm. pany posłami,

żeby te egzorbitancje Trybunału Koronnego poprawione były i droga do takowych postępów per rigorem legis zagrodzona była.

Należy i to do dobrego porządku et ad aequalitatem, [k. 289] aby ichm. panowie duchowni deputaci podobnym sposobem jako i świeccy z kapituł co czwarty rok obierani byli hoc praecauto, aby z drugiej kapituły nie był podawany, ale czekał aż cztery lata wynidą onemu. Cóż ichm. panowie duchowni deputaci, aby nie należeli do elekcyj marszałka trybunalskiego, ponieważ ichm. panowie deputaci świeccy nie obierają prezydenta. Przy tym registr mixti fori redukować będą ichm. panowie posłowie et procurabunt, aby nad sześciu więcej ichm. panów deputatów duchownych do sądzenia onego nie należało, hoc praecauto, aby ex hoc numero ichm. absentia unius, plurimumine non obstante mógł się ten registr sądzić, vigore konstytucyj 1607 anni. Registr arianismi jako jest szkodliwy stanowi szlacheckiemu, każdy to widzieć może. Zaczym ichm. panowie posłowie starać się o to będą, aby był zniesiony, albo też przynajmniej w każdym miesiącu dzień, który do sądzenia onego specificie aby był naznaczony i żeby się w tymże regestrze żadne sprawy inne nie sądziły, oprócz mere arianismi. Instabunt o to wszystko ichm. panowie posłowie do JKM i całej Rzeczypospolitej et hanc correcturam Trybunału ad promovendum instantissime ichm. zlecamy.

Ichm. panom hetmanom [k. 289v] obojga narodów ichm. panowie posłowie podziękują za prace obozowe i fatygi podjęte, osobiłwie jw. jm. panu krakowskiemu, hetmanowi wielkiemu koronnemu⁷³² debitam gratitudinem praestabunt, że in statione sua zostając, co widzi być dobrego i potrzebnego Rzeczypospolitej onę przestrzega, oraz upraszać będą, aby w dalszych pracach nie ustawał. Desideria wszystkie jw. jm. pana krakowskiego grato animo przyjąwszy nasze województwo zleca to ichm. panom posłom, ab one promowali. A że tenże jw. jm. pan krakowski deposuit żal swój w kole naszym, że jest laesus na honorze swoim od jm. księdza biskupa chełmińskiego⁷³³, który vehementius quam certius circumscripsit jm., i w tym ichm. panowie posłowie nasi allaborabunt, aby w tym był jm. pan krakowski satisfactus, tak jako intaminatus honor et illibata fides jm. potrzebuje.

A że ten jw. jm. pan krakowski wnosi instancję za pewnemi osobami garnącemi się do klejnotu szlacheckiego i indygenatu, tedy pro tunc ichm. panowie posłowie nasi assensum praebent, servatis servandis, na niektórych hoc praecauto, aby in posterum każdy, który zechce zostać szlachcicem, służył w wojsku trzy lata o swoim koszcie.

⁷³² Stanisław Jabłonowski.

⁷³³ Kazimierz Opaliński.

Jm. pana wojewody krakowskiego⁷³⁴ instancją [k. 290] do koła naszego wniesioną promonebunt ichm. panowie posłowie do JKM, aby respektując na jego zasługi i domu tego zacnego chciał go łaską swoją pańską ukontentować, aby mógł voto suo potiri.

Perstrinxit to województwo nasze, gdy jm. pan wojewoda sieradzki⁷³⁵ w liście swoim na sejmik nasz pisany, nie mając par in parem potestatem, ważył się accurate magis quam inste z okazji, jakoby opuszczonego w podpisie tytułu regenta koronnego podawać ad invidiam jm. pana referendarza koronnego, starosty naszego⁷³⁶, którego jako insignes virtutes całej Ojczyźnie naszej eniturere, tak laudatore raczej, quam accusatore dignae. Przeto inquantum by się co podobnego na sejmie wzniecić miało, ichm. panowie posłowie nasi nie tylko vitam jm. pana referendarza koronnego virtutibus et meritis w Ojczyźnie integerrime provectam JKM p. n. m. ad uberrimos zalecą respectus, ale też zelum całego województwa et affectus przy jm. jako staroście swoim explicabunt.

Nie może województwo nasze lubelskie deesse nikomu z braci swoich suplikującemu, osobiwie jednak tym ichm., którzy przechodami wojska Wielkiego Księstwa Litewskiego aggravantur, a zwłaszcza ichm. panom obywatelom ziemi łukowskiej braci naszym, [k. 290v] którym różne agrawacyje, opresyje i zniewagi ichm. panowie litewscy wyrządzali, aż też i ogniem znosili, jako to wieś Krasów spalona, w której różne wiolen-cyje i szkody, kontempty stanowi szlacheckiemu niezwykle ciż ichm. panowie litewscy czynili. Doniosą tedy ichm. panowie posłowie nasi ichm. panom hetmanom Wielkiego Księstwa Litewskiego et urgebunt satisfactionem tych szkód pomienionych. A inquantum by w retardycją jaką poszła sprawiedliwość u jm. pana wojewody wileńskiego⁷³⁷, doniosą to tedy ichm. panowie posłowie JKM i Rzeczypospolitej, cavebunt jednak tego u Rzeczypospolitej i domawiać się tego będą ichm. panowie posłowie nasi, aby wojsko Wielkiego Księstwa Litewskiego inszym traktem, a nie przez województwo lubelskie i ziemię łukowską do obozu przechodziło. Instantissime to promotebunt ichm. panowie posłowie, żeby jm. pan hetman litewski asygnacyje na konsystencje wojsku litewskiemu nie w Brześciu Litewskim, ale we Lwowie zaraz przy rozejściu się wojska wydawał. Niemniej i to promotebunt ichm. panowie posłowie inhaerendo tot constitutionibus de indemnitate bonorum terrestrium, [k. 291] aby po dworach szlacheckich, osobiwie w ziemi łukowskiej, nullo praetextu vel colore żołnierz nie stawał.

⁷³⁴ Feliks Potocki.

⁷³⁵ Jan Chryzostom Pieniążek.

⁷³⁶ Stanisław Antoni Szczuka.

⁷³⁷ Kazimierz Jan Sapieha.

Wojsko Rzeczypospolitej koronne aby nie wchodziło in viscera Reipublicae, ale żeby na pograniczu według prawa zostawało ichm. panowie posłowie domówią się tego i przestrzegać będą ut satisfiat legi. Tegoż wojska zmniejszenie, jeżeli to videbitur Rzeczypospolitej promovebunt ichm. panowie posłowie. Któremu to wojsku za przeszłe lata et in futurum cum tota Republica zapłatę obmyślą ichm. panowie posłowie hoc praecauto i wszelkim sposobem starając się o to, aby nie z podatków tylko ubogich ludzi, którzy już non sufficiunt ultra huic oneri, ale z inszych prowentów Rzeczypospolitej płaca obmyślona była. Koekwacyja hiberny aby na tym sejmie postanowiona była i żeby dobra ziemskie pod pretekstem żołdu hiberny nie płaciły intimatur to od nas ichm. panom posłom.

Konstytucja de evectis et inductis reassumatur i żeby na tym sejmie instruktarz był napisany wiele dawać powinni na cłach Rzeczypospolitej. Tamże ichm. panowie posłowie nasi domawiać się tego będą, aby Becal Żyd, obiectorum criminum in quantum się pokaże reus in foro fori ad instantiam delatoris, był sądzony, którego urgebunt ichm. panowie posłowie, a oraz praecavebunt aby ceł Rzeczypospolitej Żydzi administratorami nie byli. A że na tychże cłach wielkie dzieje się bezprawie stanowi szlacheckiemu [k. 291v] i depaktacje przeciwko prawu, a mianowicie na nowodworskiej komorze, gdzie od pojazd szlachta płacić musi, także i we Włodawku zawijanie strasznie niebezpieczne statkom, ichm. panowie posłowie będą sobie mieli zlecono, żeby tylko w Fordonie, jako na ostatnim cle zawijano i tam podatki wszystkie żeby oddawano, które iure należą taką monetą, jaką ze skarbu płacą.

Komisarzów do hiberny aby numerus diminuatur i żeby po dwóch ex gentibus tylko było, a nie więcej, ichm. panowie posłowie nie powinni będą pozwalać i owszem, jako przedtem bywało reducirere ad usum antiquum, a to dla ochrony ekspensów skarbu koronnego. Pressi i ledwie nie oppressi ubodzy ludzie podatkami tak wielkimi sufficere im nie mogąc, ten sposób kontrybucyje zalecamy ichm. panom posłom, aby czopowe generalne i szelągne postanowione były, nec ad alia genera contributionum accidere nie powinni będą, gdyż to plusquam wystarcza. W czym fidei ichm. obligamus i o to gorąco prosimy.

Regimenty aby tymi przechodami na rekruty nie aggrawowali ubogich ludzi instabunt ichm. panowie posłowie, aby w starostwach lub też w majątnościach ichm. panów pułkowników rekrutowane były. Urgebunt i to ichm. panowie posłowie i tego się domawiać [k. 292] będą, aby ichm. panowie deputaci wojskowi likwidowali się coram iudicio fiscali tegoż województwa, gdzie zasługi biorą.

Nie wiemy quo fato popisy po województwach ustały. Starać się będą ichm. panowie posłowie nasi ut reassumatur constitutio o popisach i żeby

feria secunda post Dominicam Conductus odprawowane były. A że fato iniquo województwa naszego sejmik deputacki zerwał się, instabunt ichm. panowie posłowie nasi do JKM i Rzeczypospolitej, abyśmy mogli drugi mieć sejmik, zaraz po sejmiku relacyjnym.

I to do dobrego porządku Rzeczypospolitej należy, aby ichm. panowie regenci ziemscy i grodzcy przysięgłymi bywali *salvis modernis*. Także żeby ciż ichm. panowie regenci żadnego kancelarysty *ex plebeis personis* nie przyjmowali tylko szlachtę i to, żeby atestacją miał od osoby panu regentowi znajomej, że jest szlachcicem. Także i regenci w Trybunale, żeby szlachta bywali.

Korce gdańskie wielką szkodę Rzeczypospolitej czynią, ichm. panowie posłowie zniosą się *cum ordinibus* Rzeczypospolitej, aby tak enormi *laesioni*, która się dzieje w miarach gdańskich stanowi szlacheckiemu zabieżano było. Jako JKM p. n. m. na każde instancje i postulata nasze ojcowskie serce *abunde* nam zawsze otwiera, tak osobliwą wdzięcznością tę łaskawość JKM *dulci recordatione* wspominając, [k. 292v] *in ea fiducia* do łaski JKM p. n. m. *usilną* od województwa naszego, za jm. panem Mikołajem Marchockim miecznikiem ziemi przemyskiej, ichm. panowie posłowie nasi wniosą instancją, aby *desideria* jm. łaskawym JKM *raczył* *prosequi* respektem i jako *emerito civi* w Ojczyźnie *regios favores* nie *raczył* *denegare*, *niedopuszczając* tak godnemu *in Republica civi*, aby jego *emerita virtus et aetas per tacitum fluat*.

Także wniosą instancją ichm. panowie posłowie nasi za jm. panem Szymonem Kaweckim chorążym nowogrodzkim do JKM, jako za tak dobrze w Ojczyźnie zasłużonym, aby go JKM w jego ubóstwie chciał *municipa manu sublevare*. Niemniej nie zapomną ichm. panowie posłowie jm. pana Wawrzyńca Sufczyńskiego chorążego łukowskiego, *claris meritis in Rempubicam probatum civem*, wesprzeć instancją swoją imieniem całego województwa do JKM p. n. m. i Rzeczypospolitej, aby *suma*, którą erogował na Zbuczyn, *asekurowana* była od Rzeczypospolitej, żeby post sera *fata* jm. *sukcesorum a novo possessore* oddana była.

Znając i dobrze wiedząc wielkie *merita in Republica* i w wojsku jm. pana Andrzeja Suchodolskiego miecznika województwa lubelskiego i całego domu jm., które [k. 293] *podjął* z *umniejszeniem* znacznym *fortuny* swojej i *stratą* trzech rodzonych braci na usługę Rzeczypospolitej, *zaczyn* *osobliwemu* *respektowi* ichm. panów posłów naszych *zalecamy* *pomienionego* jm., aby chcieli u JKM p. n. m. i całej Rzeczypospolitej to *efficere*, żeby ta *suma* zł 10 000, którą jm. erogował na dobra JKM Rzeczypospolitej Ulan nazwane w ziemi łukowskiej leżące, przez konstytucją była *przyznana* i *sukcesorum* post sera *fata* jm. *a novo possesore* *wypłacona* była.

Urzędy powiatu urzędowskiego ziemskie promotebunt ichm. panowie posłowie nasi, excepto chorążego. Wniosą ichm. panowie posłowie nasi instancją za jm. panem [Marcinem] Moszyńskim podczaszym mielnickim i interes jego promować będą do JKM i Rzeczypospolitej. Wnosili ichm. ojcowie dominikanie konwentu lubelskiego prośbę swoją do koła naszego, aby iuxta constitutionem anni 1667 subdito ojców kartuzjanów gidelskich, którą consensu ordinum wszystkie dobra duchowne ex natura sua ziemskie od hiberny są libertowane, wolni byli od tejsze hiberny kontrybucyje in curia antecessorum introductae od dziesiątka circiter lat na folwarki ich Trześniówek i Hejdówek nazwane, na dwóch łanach lokowane. Wniosą też ichm. [k. 293v] panowie posłowie do JKM i Rzeczypospolitej za jm. panem Piotrem Dzierzkim, aby zniesione były per legem kondemnaty z niego.

Promoverunt ichm. panowie posłowie nasi libertacje, osobliwie dworu w Łukowie jm. pana Marcina Jastrzębskiego podstarościego łukowskiego, także dworu na placu Kątukańskiego jm. pana Józefa Dąbrowskiego podwojewodziego łukowskiego, także jm. pana Władysława Dzielwulskiego w tymże mieście Łukowie, aby ab omnibus oneribus civilibus były per legem publicam libertowane. Wnosił jeszcze in anno 1680, jm. ksiądz Kosowski proboszcz bobrownicki, względem libertacyj kamienice jm. na Przedmieściu Krakowskim przy schodach ku ojcom bernardynom będącej, zaczynam zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby one i teraz na tym sejmie promowali, aby ta kamienica od stancyje ichm. panów deputatów trybunalskich per legem publicam wolna była, którą się zowie Bażanowska.

Zalecą ichm. panowie posłowie JKM i Rzeczypospolitej summam egestatem miasta Lublina, dla której przy terażniejszych publicznych podatkach dokończenia ratusza [k. 294] nowego wydołać nie może, więc aby Rzeczpospolita na tak potrzebną universali commodo fabrykę dalszy respekt szczodrośliwości swojej mieć chciała, starać się będą ichm. panowie posłowie. Na tym zaś większe miasta tego już prawie upadającego poparcie zależy, aby wszystkie onemu służące konstytucyje o składach i jarmarkach, libertacyjach per novellam legem reassumatur. Osobliwie jednak, aby tak województwa jako i kapituły dla ichm. panów deputatów swoich stancyje najmowali i od nich płacili, ponieważ konstytucya 1685 anni efektu żadnego nie bierze, aby tak zrujnowane jakkolwiek mogły się poprawić kamienice.

Wniesiona też jest do koła naszego instancja w. jm. pana starosty kazimierskiego⁷³⁸ meritissimi in Republicam civis za miastem Kazimierzem,

⁷³⁸ Jerzy Lubomirski.

który teraz pro bono publico in excubiis na pograniczu zostaje, jako nam jest cordi, tak zlecamy ichm. panom posłom naszym desideria miasta Kazimierza, aby one promowali, a naprzód uwolnienie na kilka lat od tak wielkiej hiberny, ponieważ już miasto penitus upadło, że duchowieństwo wszystkie grunta niemal i kamienice possedit przykładać się nie chce. Do tego wszystkie handle przed tym miastu służące odpadły, a to ab iniuriarum temporum [k. 294v] i że Ukraina spustoszona, z której największy przedtem pożytek mieli. Po tym mając to miasto Kazimierz prawa i przywileje od najjaśniejszych królów ichm. i dzisiejszego szczęśliwie nam panującego najjaśniejszego Króla JM aprobacją, które opiewają ullam solutionem a theloneis tam aquaticis quam terrestribus, tam ad regnum quam extra regnum, a ichm. panowie pisarze na komorach, tak JKM, jako i Rzeczypospolitej akceptować nie chcą. Zaczynam ichm. panowie posłowie instabunt imieniem województwa, aby aprobacja wszystkich przywilejów JKM temu miastu służących et conservatio iurium była per novellam constitutionem i aby miasto Kazimierz obstantibus privilegiis sacrae regiae maiestatis ea methodo libertatis gaudere mogło, jako i miasto Sieniawa.

Caetera prudentiae et activitati ichm. panów posłów zlecamy obligando ichm. fidei honorem et conscientiam ne quid Respublica damni patiatur. Kóre to punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i one do grodu lubelskiego podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym roku 1692, [k. 295] dnia 19 miesiąca listopada. Paweł Bogusław z Orzechowa Orzechowski chorąży lubelski, marszałek koła rycerskiego mp.

2. Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 19 listopada 1692 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 141, k. 283–295 – oblatą; oblatował ur. Paweł Bogusław Orzechowski chorąży lubelski i marszałek sejmiku województwa lubelskiego 19 XI 1692 r.; **Rkp. 2.** ibidem 145, s. 1190–1192; **Rkp. 3.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 350v–351v.

[k. 295] My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa lubelskiego na sejmik przedsejmowy za uniwersałem JKM p. n. m. pro die 19 novembris złożony, sejm sześcioniedzielny uprzedzający, taką uchwałę między sobą uchwalili. A naprzód lubo województwo nasze [k. 295v] zostało ex repartitione wojsku do siebie naznaczonemu niemłą sumę, dogadzając jednak egestati ubogich ludzi, którzy gemunt sub onere podatków, odłożyliśmy do przyszłego sejmiku uchwalenie podatków relationis. Tymczasem ichm. panowie poborcy wszelakiego starania przyłożą do windykowania zaległych podatków u obywatelów województwa tego, i żeby na przyszłe nasze sądy fiskalne, które pro feria secunda post invocavit in anno futuro odłożyliśmy, zwozili podatki i płacili ichm. panom żołnierzom i tamże dostateczną kalkulacją uczynili przed nami, naznaczamy ichm. panom

poborcom. Ciz ichm. panowie poborcy nie powinni będą żadnych kwitów z kalkulacyjnej swojej otrzymywać, ażby pierwej iuramento comprobarent percepti i expensy swoje. Toż się ma rozumieć o administratorach czopowego i szelążnego.

Wniósł jm. pan [Józef] Rudziński cześnik łukowski instancją swoją o czopowe łukowskie, tedy tę do przyszłego sejmiku relationis odkładamy. A że jm. pan wojewoda sieradzki⁷³⁹ do województwa naszego pisał list, tedy zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego cum resentimento odpisać opponendo se circa honorem JKM p.n.m. ichm. panów senatorów naszych i jm. [k. 296] pana referendarza koronnego⁷⁴⁰.

Zagęściło się to w województwie naszym, iż baniti ex infames iurevicti impune po województwie grasują, prosić będą jm. pana referendarza koronnego, jako starosty naszego, aby adminiculum z grodu kazał dać i egzekucyją z nich czynić.

Mieszczanie lubelscy wybierają podatki rolne od poddanych naszych, a bruków i ulic cale nie naprawują, przez co wielka niewygoda i szkoda ubogim poddanym się dzieje. Zaczynam serio napominamy panów mieszczanów, aby drogi, bruki i ulice, którymi ubodzy ludzie jeżdżą na targi, naprawili.

Wniesiona jest instancja do koła naszego za wsią Stępkowem, którą instancją fraterne przyjąwszy, do przyszłego sejmiku relationis odkładamy. Także jm. pana Andrzejewskiego od Pana Boga na wzroku nawiedzzonego, jm. pana Żukowskiego, Grochowskiego, Kińskiego i wszystkich innych pogorzalców do przyszłego także sejmiku relationis odkładamy.

Które to punkta wzwyż mianowane zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego ręką swoją podpisać i one do grodu lubelskiego podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacji naszych zwyczajnym, roku 1692, dnia 19 listopada. Paweł Bogusław z Orzechowa Orzechowski chorąży [k. 296v] lubelski, marszałek koła rycerskiego mp.

CVI. Sejmik relacyjny w Lublinie 4 czerwca 1693 r.

Król uniwersałem datowanym 26 II 1693 r. w Grodnie po zerwanym sejmie, wyznaczył obrady sejmiku relacyjnego województwa lubelskiego na 4 czerwca 1693 r., APL, CL RMO 147, k. 73–74; w grodzie lubelskim oblatował szl. Ludwik Karwowski 18 V 1693 r. Druk: ASWK, t. V, s. 134 (uniwersał do województwa lubelskiego identyczny co do miejsca, daty wydania i treści z drukowanym przez wydawców ASWK, tym niemniej sejmik relacyjny województwa krakowskiego wyznaczono na 13 kwietnia). Laudum sejmiku województwa lubelskiego nie odnaleziono.

⁷³⁹ Jan Chryzostom Pieniążek.

⁷⁴⁰ Stanisław Szczuka.

CVII. Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1693 r.

Sejmik został zerwany, DTK, cz. III, s. 234.

CVIII. Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 8 października 1693 r.

Wojewoda lubelski Stanisław z Czekarzowic Tarło uniwersałem datowanym w Tursku 21 IX 1693 r. zwołał sejmik elekcji pisarza ziemskiego lubelskiego do Lublina na 8 X 1693 r. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono, urząd pozostał wakującym.

1. Uniwersał wojewody lubelskiego Stanisława z Czekarzowic Tarły na sejmik elekcji pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 8 października 1693 r.

Rkp. APL, CL RMO 147, k. 216v–217 – oblata; w grodzie lubelskim oblatował szl. Wawrzyniec Kruczyński 22 IX 1693 r.

[k. 216v] Stanisław z Czekarzowic Tarło wojewoda lubelski, jw. w. mm. panowie i bracia. Permovet mnie wielka niewygoda Trybunałów Koronnych, utyskujących bez obecnego do pracy pisania dekretów oficjalisty. Permonet i wielu przez to nieukontentowanie, ale nie mniej scandala dissensionum, dla których urząd pisarstwa ziemskiego od tak dawnego wakuje czasu. Czemu aby się tandem skutecznie mederi mogło ex munere officii mei składam już to w tym roku powtórny sejmik electionis pisarza ziemskiego lubelskiego na dzień 8 miesiąca października, upraszając abyście wm. panowie i bracia zjehawszy się na miejsce sejmikom należące, według prawa i zwyczaju [k. 217] czterech z pośrodku siebie zgodnych oneri obrawszy kandydatów z nich ad beneplacitum JKM p. n. m. do wybrania podali. Co aby suciedat in emolumentum świętej sprawiedliwości, in decus zaś województwa jak najlepszym skutkiem, Pana Boga o to prosząc.

Na ten czas się przy zaleceniu usług moich braterskich w. wielce mm. panów i braci oddaję. Datum w Tursku die 21 września roku 1693, Stanisław Tarło wojewoda lubelski mp.

CIX. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 10 listopada 1693 r.

Sejmik zwołany uniwersałem króla Jana III, wydanym w Żółkwi 1 X 1693 r.⁷⁴¹, oblatował szl. Franciszek Kruczyński 17 X 1693 r., APL, CL RMO 147, k. 222–222v. Druk: ASWK, t. V, s. 154–155.

1. Instrukcja posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Lublinie 10 listopada 1693 r.

⁷⁴¹ W księdze grodzkiej błędna data 1 XI 1693 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 147, k. 226v–230 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Jan Uchacz Uniszowski w imieniu marszałka sejmiku województwa lubelskiego w. Jana na Mężeninie Mężyńskiego 11 XI 1693 r.; **Rkp. 2.** *ibidem* 152, k. 349–354v; **Rkp. 3.** AGAD, APP 133, s. 466–474 – kopia.

[k. 226v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, zjechawszy się do Lublina na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na dzień 10 miesiąca listopada w roku terażniejszym 1693 na sejmik przedsejmowy, instrukcyjnej od najjaśniejszego Króla JM p.n.m. odprawionej przesłuchawszy, zgodnie z pośrodką siebie obraliśmy i uprosiliśmy, według zwyczaju dawnego naszych dwóch ichm. panów posłów z województwa lubelskiego, a trzeciego z ziemie łukowskiej na sejm przyszło następujący do Warszawy. To jest jw. ichm. panów jm. pana Stanisława na Szczuczynie i Radzynie Szczukę referendarza koronnego, lubelskiego, wareckiego, wilkijskiego starostę, jm. pana Aleksandra Ciołka na Drzewicy Drzewickiego podkomorzego i komisarza województwa lubelskiego, jm. pana Jerzego na Janowcu i Połonnym Lubomirskiego starostę kazimierskiego, którym to zlecamy.

Kiedy Rzeczpospolita za szczęśliwą JKM p.n.m. manudukcją arbitro sui consilii [k. 227] reditur, który post torua classica praelii cale dotąd i owszem daleko w granicach swoich określoną ojcowską zaszczyca protekcyją, w czym JKM p.n.m. wielkich monarchów polskich antecessorów swoich daleko przechodzi, kiedu quassatae tot malis nie da ginąć Patriae. Niewygasła zatym niegdy konserwatorowi swemu pamięć, wierne utriusque ad effusionem poddaństwo, wiernym ichm. panowie posłowie nasi wyrażą podziękowaniem.

Sociatis vicibus sociae laborum Królowej JejM pani naszej miłościwej przy wyrażeniu wszelkiej wdzięczności i podziękowaniu za macierzyńskie circa universum starania ichm. panowie posłowie nasi oddadzą adorem. Która genuit Ojczyźnie decora, królewiczów ichm., quorum pater Hector nie między królewskimi pieśczoćtami, ale inter saevos martis acinaces, między okropnemi śmierci igrzyskami inter fluentis flumina sanguinis dobrze zaprawiał ut noscant magni vestigia patris et regia decora domus.

Comitabuntur zatym fidelibus votis ichm. panowie posłowie nasi vota JKM p.n.m. ut perennet zawsze nieśmiertelnie panujący w wielkiej nadzieje sukcesorach donec fluctis formica marinos ebibet et forum testudo circu et orbem. A jeżeliby jakie malignantium studia miały co struere przeciwko dostojeństwu JKM p.n.m. na ten czas vitam et sanguinem przy zaszczycie szczęśliwego panowania JKM p.n.m. ichm. panowie posłowie nasi imieniem województwa naszego deklarować będą.

A kiedy szczęśliwie ad generalia Rzeczypospolitej consilia przystąpią ichm. panowie posłowie nasi praeliminaria do pokoju na przeszło roze-
rwanym sejmie namówione reassument, ponieważ do dwóch lat tylko
wojny stanęła prolongacyja et non ultra i koligatów ostrzeżono, żeby intra
hoc tempus pokój zaniżali, albo nas sekundowali, jako tenentur toć nic do
zawarcia pokoju trudnie nie ma, ile kiedy nam ultro offertur. Egestatem ta
publicam uciążenia w podatkowaniu i agramacyje wojsk będą mieć prae
oculis ichm. panowie posłowie nasi, a za tym specialiter procurabunt za-
warcie pokoju uczciwego i gruntownego i do traktowania żadnej inszej
materyjej nie przystąpią, póki plaenarie zawarcia pokoju nie stanie⁷⁴².

Niemniej i to należy ad conservationem Reipublicae praw et immuni-
tatum JKM p.n.m. zatrzymania, przeto ichm. panowie posłowie nasi starać
się usilnie o to mają, aby w niczym iura maiestatis nie były naruszone,
[k. 227v] osobiwie przestrzegając, aby collatio abbatiarum w dyspozycyje
JKM p.n.m. zostawała.

Odbieramy patenti sinu heroiczne jw. ichm. panów hetmanów oboj-
ga narodów akcyje, za co ichm. panowie posłowie nasi imieniem woje-
wództwa naszego podziękują ichm., osobiwie jm. panu krakowskiemu,
hetmanowi wielkiemu koronnemu⁷⁴³, który, generosae robore dextrae cum
dispendio własnych fortun, nieprzyjaciela reprimet et ipse cubat vigilans.

Nie może nic bardziej Rzeczypospolitą gubić i niszczyć, jako kiedy pra-
wa conduntur non exequuntur, zaczym zlecamy ichm. panom posłom, aby
był rigor na takich prawem opisany, którzy albo executionem sancitorum
negligunt, albo exequi non curant. Moneta, ponieważ jest vitalem elemen-
tum każdej Rzeczypospolitej, a w tak wielki nieład weszła, że ledwie nie
tak idzie, jako kto chce, więc speciali titulo starać się będą ichm. panowie
posłowie nasi, żeby ad antiquam valorem redukowana była oraz consti-
tuatur rigor na tych, którzy by chcieli variare. Tamże zaraz prosić będą
ichm. panowie posłowie nasi JKM o otwarciu mennicy, na której jako wiele
Rzeczypospolitej należy, tak też może niemały sukurs przynieść egestati
skarbu koronnego.

To jednak osobiwym sposobem curabunt ichm. panowie posłowie nasi,
aby ad antiquam formam sejmowania redukowane były i żeby nie więcej
nad sześć niedziel dyspensowała się Rzeczypospolita sejmować obligamus

⁷⁴² W AGAD, APP 133, s. 468, fragment ten zapisano inaczej: „Któż nie widzi, że ipsi flemus quae miseri saecula fecimus, kiedy z wyroków Boskich ustawicznymi attriti nieurodzajami, ciężkimi zrujnowani podatkami, przechodami żołnierskimi zniszczeni, pulsamus astra pacem te poscimus omnes i nie dla czego innego w koligacyją weszła Rzeczypospolita, tylko dla gruntowniejszego pokoju. Zaczym serio iniungimus ichm. panom posłom, aby ad generalia tej Rzeczypospolitej consilia nie inaczej przystąpili, aż wprzód umówią pacem tutam et honestam”.

⁷⁴³ Stanisław Jan Jabłonowski.

ichm., bo długie sejmowania są utratą publici et privati boni, ale osobliwie wątpli zdrowie JKM, które super omnes charitates ważemy. Osobliwą inaequalitatis prawie widzimy krzywdę, kiedy się alternata małopolska non in suo odprawuje corpore, a zatem, przykładem Wielkiego Księstwa Litewskiego omnino curabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby miejsce w Małej Polsce odprawowania sejmów alternaty małopolskiej naznaczone było, bo dość, że jest antemurale Ojczyzny, kiedy pulsatur ab omnibus ut sint tuti omnes.

A kiedy tak exhausta Respublica, że i ekspensom swoim vix sufficit, osobliwie tak niezdolnej zapłacie wojska, przestrzegać tedy będą ichm. panowie posłowie nasi, aby na żadne in genere largicyje nie pozwalała i lege publica cavebunt, aby in posterum praeclusa była via wszystkim largicyjom, ponieważ panem bene meritum [k. 228] Król JM p.n.m. bene merentibus de Republica rozdaje.

O korekturze Trybunałów Koronnych, ponieważ na sejmie przeszłym rozerwanym grodzieńskim stany Rzeczypospolitej sposoby umówiły, tedy teraz ichm. panowie posłowie nasi curabunt effectuare, ponieważ contra leges patrias dekreta stawają i inne wielkie dzieją się inkonwencyje. A że jw. jm. pan krakowski, hetman wielki koronny wnosi instancją za pewnemi osobami, garnącemi się do klejnotu szlacheckiego i indygenatu, tedy zlecamy to prudentiae et arbitrio ichm. panów posłów, aby tych tylko, którzy swoim kosztem (jeżeli się tacy znajdują), służą Ojczyźnie albo jakie osobliwe odwagi w oczach całego rycerstwa uczynili, do klejnotu szlacheckiego przypuszczali.

Któż bardziej jako województwo nasze i ziemia łukowska od corocznych przechodów Wielkiego Księstwa Litewskiego aggravatur, skąd nie tylko depopulatio miast i miasteczek i wsiów dzieje się, ale i dwory rozrodzonych braci depopulantur i inne ciężkie wiolencyje, jako to świeżo w ziemi łukowskiej wieś Krasów spalona et depredata, w której jakie wiolencyje, krzywdy poczynione, noverunt qui fecerunt. I teraz nowo wniesioną kwerymoniją jm. pana [Franciszka] Wilczyńskiego regenta ziemskiego łukowskiego vindicationi et protectioni ichm. panów posłów naszych zlecamy i zalecamy, którego ludzie spod regimentu jm. pana Kotła, pan Kałuszewski porucznik, a pan Meller chorąży, principales facti, kazali vi forti ze dworu jego własnego wziąć, wziętego kijami bić, odrzeć i to co przy nim zastali i we dworze jego depopulati sunt. Zatem kiedy haec et his similia ustawicznie województwo nasze od Wielkiego Księstwa Litewskiego ponosi, inibunt ichm. panowie posłowie media, aby więcej wojsko litewskie przez województwo nasze nie przechodziło i aby in excubiis równie z wojskami koronnemi na granicach koronnych zostawało

curabunt. Iniuriatis zaś satysfakcja żeby obmyślona była ante omnia promovebunt ichm. panowie posłowie.

Więc że tak ciężko województwo nasze przechodami wojsk litewskich jest zrujnowane, że żadnym sposobem podatkowaniu non sufficit, zaczym ichm. panowie posłowie nasi przykładem województwa wołyńskiego i innych zrujnowanych województw tylko sumę pewną, [k. 228v] której certum quantum ichm. panom posłom jako dobrze wiadomym egestatis et penuriae województwa naszego dexteritati zlecamy, nie referując się do taryfy z inszemi województwami. Na żadne zaś in futurum podatki, prócz tych, któreśmy winni ichm. panowie posłowie nasi nie pozwolą, ale jako najpilniej curabunt quietis praelia continuare palmis.

A że in fato iniquo sejmik deputacki województwa naszego rozerwany, a w tym roku województwo lubelskie sądzić się będzie, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, abyśmy zaraz po sejmiku relacyjnym sejmik electionis deputatów mieć mogli.

Depaktacyje na cłach wodnych, jako i lądowych także enormem laesionem od gdańszczan w mierze promovebunt ichm. panowie posłowie et media inibunt ze stanami Rzeczypospolitej, jakoby huic malo amplius praecludere viam. A że tak wiele in volumen legum ultra mentem stanów Rzeczypospolitej po sejmie wchodzi konstytucyje, na które tak wiele zaszło protestacyji, tedy takowych casationem curabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Więc że dotąd ichm. panowie sukcesorowie grzymułtowiani per renitentiam summas exulibus commissione varsaviensi adiudicatas niewypłacali, tedy aby per legem rigor na ichm. extendatur curabunt ichm. panowie posłowie nasi. Ponieważ tak znaczna suma przez niegdy jm. pana Stefana Marchockiego na kupienie starostwa chęcińskiego jest erogowana, który sprzedawszy dobra dziedziczne tylko titulum tego starostwa jm. panu kasztelanowi sandomierskiemu⁷⁴⁴ zapłacił, a sukcesorów ukrzywdzisz sam prędko fatis cesit, zaczym aby ta suma in vanum erogowana (ad invenient media ichm. panowie posłowie nasi), żeby przywrócona była sukcesorom.

Urzędy powiatu urzędowskiego promovebunt ichm. panowie posłowie nasi, ponieważ się tam ex antiquo sądy ziemskie odprawować zwykły. Dzieje się to ustawiczną eksperiencją, że ichm. potentiores w oddawaniu zbiegłych chłopów są renitentes, zaczym aby ekstradycja onych cum paena mille marcorum obostrzona była promovebunt ichm. panowie posłowie nasi. A ponieważ clerus ultra expressam mentem Reipublicae pociąga ad iurisdictiones suas statum nobilitatem, osobliwie ratione decimae

⁷⁴⁴ *Stefan Bidziński.*

[k. 229] manipularis, tedy curabunt ichm. panowie posłowie, żeby kędy od lat trzydziestu usus exdecimationis nie był, żeby to w preskrypcją weszło in posterum żeby clerus ad iurisdictionem spirituałem pociągać stanu szlacheckiego non praesumat, ale do grodu według prawa.

Wiadome są niegdy jw. jm. pana [Jana Mikołaja] Daniłowicza podskarbiego wielkiego koronnego in Rempublicam merita et arduis necessitatibus jej z uciążeniem własnej substancyjej, które acz per speciale diploma asekuracyjami pro tunc regnatium asekuirowane i do zapłaty województwom pewnym naznaczone są, ale, że dotąd nie są wypłacone, instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby sumy od Rzeczypospolitej według asekuracyjej zaciągnięone, successoribus daniłowicianis były zapłacone.

Ustawicznymi przechodami wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego, niemniej ogniem przypadkowym zniszczone starostwo parczewskie do tej przyszło penuryjej, że mieszkańcy tak z miasteczek, jako i wsiów in alias ditiones migrare musieli, a za tym całe starostwo wniwecz obrócone, podatkowaniu i ciężarom Rzeczypospolitej wystarczyć nie może, tedy suffragando, aby do ostatek nie niszczało wniosą ichm. panowie posłowie instancją, aby od przechodów wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego to starostwo wolne było i jaką folgę od podatkovania miało.

Zwyczajnie, kiedy rośnie chwała Boża, zawsze rósć zwykła każdego państwa fortuna, a za czym pium opus ichm. panów Węglińskich fundusz różańca świętego w mieście JKM Urzędowie w województwie lubelskim, promotebunt ichm. panowie posłowie, żeby grunta przez ichm. panów Węglińskich kupione wiecznemi czasy do prebendy aplikowane były i od wszelakich ciężarów i podatków Rzeczypospolitej wolne zostawały. Zachodzi kwerymonia ichm. pana Stanisława Sarneckiego skarbnika różańskiego, obywatela województwa naszego przeciwko miastu Toruniowi i jm. panu administratorowi starostwa dybowskiego⁷⁴⁵ Królowej JejM paniej naszej miłościwej, który na każdych zjazdach gorąco suplikuje o sukurs w tak wielkiej swojej szkodzi, którą poniósł od mieszczan toruńskich i dybowskich, zaczym upraszać będą ichm. panowie posłowie JKM, aby iniuriato jako najprędzej mógł być satisfactia.

[k. 229v] Usilna całego województwa zachodzi instancja za jm. panem Pajewskim i jm. panem Remigianem Głuskim o długi na Kurowie, które przeszli ichm. panowie tych dóbr heredes pozaciągali i na tych dobrach asekuirowali. Zaczym upraszamy ichm. panów posłów, żeby instancją do Królowej JejM wnieśli, aby ichm. swoją wzięli satysfakcją i dłużej żeby na ekspektatywie nie zostawali procurabunt. Desiderium iustum jm. pana Macieja Skarzyńskiego porucznika w. niegdy jm. pana [Melchiora]

⁷⁴⁵ *Nazwisko nieznane.*

Grudzińskiego kasztelana sieradzkiego, osobiwemu respektowi ichm. panów posłów zalecamy, żeby zasługi do 60 tysięcy redukowane były tej chorągwi zapłacone.

Zniesienie sądów fiskalnych proponent ichm. panowie posłowie, które większe detrimenta niż emolumenta przynoszą, życząc Rzeczypospolitej more antiquo, żeby się ichm. panowie poborcy w refektarzach kalkulowali, a w grodzie żeby przysięgali. Mając w respekcie zasługi jm. pana Wojciecha Kazimierza Niemyskiego podsędka ziemskiego lubelskiego, zlecamy ichm. panom posłom, aby libertacje na kamienice świeżo u jm. pana Karola Kościńskiego przez niego kupioną, Kramarczykowską nazwaną, na przyszłym da Bóg sejmie promoveant i onej libertacją przez konstytucyją otrzymali, tegoż jm. laesum honorem według przeszłorocznej instrukcyjy promovebunt ichm. panowie posłowie. Kamienica jm. pana [Jana] Kochanowskiego cześnika mielnickiego na Przedmieściu Krakowskim leżąca, aby od wszelakich ciężarów miejskich i stancyj trybunalskich wolna była starać się będą ichm. panowie posłowie. Tudzież kamienica ichm. panów Szczuckich na Dominikańskiej ulicy, aby od stancyj deputackiej wolna była promovebunt ichm. panowie posłowie. Dwory zaś wszystkie ex antiquo szlacheckie, aby circa immunitates suas zachowane były, dojrzą tego ichm. panowie posłowie, aby per constitutionem to cautum było. Więc że dwór antiquis szlachecki w Lublinie, na Panny Mariej ulicy zostający, ichm. panów Słotwińskich, aby był libertowany od stancyj deputackiej i ciężarów miejskich curabunt ichm. panowie posłowie.

[k. 230] Więc że dla rozerwanego sejmu grodzieńskiego JKM p.n.m. w terażniejszej instrukcyjy swojej do przeszłorocznej refereuje się, tedy i województwo nasze wszystkie in genere punkta w przeszłej instrukcyjy opisane in toto aprobuje i serio zaleca ichm. panom posłom, aby się omni-no starali ut sit bene Patriae wszystkie privatorum studia ad florentiora Reipublicae tempora odesłali, o pokoju i konserwacyjy praw i swobód naszych radzili i myśleli, żebysmy ichm. bezpiecznie mówić mogli, vobis consulibus aucta, conservata Res Polona fuit. Co wszystko activitati prudentiae et dexteritati ichm. zalecamy.

I te punkta zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i one do grodu lubelskiego podać. Działo się w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, roku 1693, dnia 10 miesiąca listopada. Jan z Mężenina Mężyński łowczy i marszałek sejmiku przedsejmowego koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

Nad to recentissime we wsi Lichnach szlachciankę zabito, a dawniej przedtem dziedzicznego chłopą jm. pana referendarza koronnego⁷⁴⁶ lu-

⁷⁴⁶ Stanisław Antoni Szczuka.

dzie jm. pana wojewody witebskiego⁷⁴⁷ zabili. Owo zgoła wypisać niepodobna opresyi, ta jedna nieszczęśliwość panowania JKM, że kiedy nas od nieprzyjaciół potens tutos uczynić może, ad amicis opimum. I teraz nowo wniesioną querimonią et ut supra⁷⁴⁸.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 10 listopada 1693 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 147, k. 230v–231 – oblat; oblatował ur. Jan Uchacz Uniszowski w imieniu marszałka sejmiku województwa lubelskiego w. Jana na Mężeninie Mężynskiego 11 XI 1693 r.;

Rkp. 2. *ibidem* 152, k. 340–340v; **Rkp. 3.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 351v–352v.

[k. 230v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego, zjehawszy się za uniwersalem JKM p.n.m. do Lublina na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na dzień 10 miesiąca listopada w roku terażniejszym 1693 na sejmik przedsejmowy, takie za zgodą uniwersalną uczyniliśmy postanowienie. Panu Bogu podziękowawszy, pod którego cieniem żyjemy i jesteśmy, że nas dotąd dobrotliwą swoją zatrzymuje providencją, jemuż jako stwórcy swemu suplikujemy, aby jednoczył serca civium, żeby ten sejm przyniósł pożądany pokój, na który to sejm zgodnie uchwaliliśmy za posłów według zwyczaju i praw naszych z województwa lubelskiego dwóch jm. panów, a trzeciego z ziemie łukowskiej, to jest jw. ichm. panów posłów: jm. pana Stanisława na Szczuczynie i Radzyniu Szczukę referendarza koronnego, lubelskiego, wareckiego, wilkijskiego etc. starostę, jm. pana [k. 231] Aleksandra na Drzewicy Ciołka Drzewickiego podkomorzego lubelskiego, jm. pana Jerzego na Janowcu i Połonnym Lubomirskiego starostę kazimierskiego, którzy ichm. we wszystkim do instrukcyjej od nas podanej referować się będą, obowiązując ichm. amore patriae ut omia tej Rzeczypospolitej nociva avertant.

Więc że dla ciężkich przechodów wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego nie przyszło nam disponere rebus województwa, bo cuique privata domus carior est, dla tego wszystkie interesa i dyspozycyje województwa w reces do przyszłego da Bóg relationis sejmiku odkładamy. A że sól przeszłoroczna u skarbu przez w. jm. pana podkomorzego⁷⁴⁹ i komisarza naszego jest windykowana, zaś przez jm. pana Jana Iżyckiego wojskiego grabowieckiego jest odtoczona i przez tegoż jm. już niektórym ichm. powydawana, tedy zgodnie tegoż jm. pana wojskiego grabowieckiego na dystrybucie soli pomienionej zachowujemy i w ziemi łukowskiej jm. pana Jastrzębskiego cześnika owruckiego.

⁷⁴⁷ Leonard Pociąg.

⁷⁴⁸ W brudnopisie instrukcji, APL, CL, RMO 152, s. 699, akapit ten dopisany wyraźnie w późniejszym czasie, po podpisaniu instrukcji przez marszałka sejmiku.

⁷⁴⁹ Aleksander Ciołek Drzewicki.

Którą to zgodną uchwałę naszą zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i onę do akt grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajnym, roku 1693, dnia 10 miesiąca listopada. Jan z Mężenina Mężeński łowczy i marszałek sejmiku przedsejmowego koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

CX. Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1694 r.

Sejmik został zerwany, DTK, cz. III, s. 240.

CXI. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 15 września 1694 r.

Sejmik zwołany uniwersałem Jana III, wydanym w Warszawie 23 VIII 1694 r. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono.

1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 15 września 1694 r. do Lublina.

Rkp. APL, CL RMO 147, k. 349–349v – oblata; oblatował ur. Stanisław Milewski instygator sądu fiskalnego województwa lubelskiego 1 IX 1694, k. 349.

[k. 349] Jan III z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski. Wszem wobec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, a mianowicie w. urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa lubelskiego uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą królewską w. urodzeni uprzejmi i wiernie nam mili. Doniesiono nam jest przez panów rady boku naszym natenczas zostających, iż województwo lubelskie wiernie nam mili rycerstwu zasłużonemu przez repartycją do siebie należącemu chcąc jako najskuteczniej periudere i w borgowych zasługach cokolwiek in futuram levaminis sobie obmyślić, tudzież należyty porządek do tegoż wojskowego ukontentowania ściągający się w rachunkach i podatkach po stanowić i uczynić, osobliwego na to potrzebuje sejmiku.

Przeto chcąc nie tylko iustis województwa desideris, ale też własnej potrzebie ludzi rycerskich niepłatnych occurrere, sejmik ten na miejscu zwyczajnym na dzień 15 miesiąca września w roku terażniejszym pozwoliliśmy i złożyliśmy, jako niniejszym uniwersałem naszym pozwalamy i składamy pilnie zlecając, aby uprzejmości wasze na czas i miejsce zjechawszy to przedsięwzięli cokolwiek należy do ukontentowania zasłużonego żołnierza.

Aby zaś tym prędzej do wszystkich wiadomości dojść mógł uniwersał ten nasz po grodach, parafiach i miejscach zwyczajnych publikować

zlecamy. Na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy.

Datum w Warszawie 23 miesiąca sierpnia roku pańskiego 1694,
Jan Król.

CXII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 1 grudnia 1694 r.

Sejmik zwołany uniwersałem Jana III, wydany w Warszawie 26 X 1694 r., w grodzie lubelskim oblatował szl. Michał Rosochacki 6 XI 1694 r., APL, KGL RMO 147, k. 377–377v. Druk: ASWK, t. V, s. 156–157.

1. Instrukcja posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Lublinie 1 grudnia 1694 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 147, k. 391–396 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował w. Stanisław Rozwadowski chorąży łukowski, marszałek sejmiku województwa lubelskiego 11 XII 1694 r.; **Rkp. 2.** *ibidem* 157, s. 711–720; **Rkp. 3.** BPAU-PAN 8325, k. 347–348v – kopia.

[k. 391] Instrukcja sejmiku przedsejmowego województwa lubelskiego die 1 decembris anno 1694 za uniwersałem JKM p.n.m. odprawującego się, dana na sejm walny warszawski blisko następujący, jw. ichm. panom posłom województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej to jest jw. jm. panu Stanisławowi na Szczuczynie i Radzynie Szczuce referendarzowi koronnemu, lubelskiemu, wareckiemu etc. staroście, w. jm. panu Jerzemu na Janowcu i Połonnym Lubomirskiemu podstolemu koronnemu, kazimierskiemu staroście, w. jm. panu Aleksandrowi na Drzewicy Drzewickiemu podkomorzemu lubelskiemu, zgodnie obranym i uproszonym.

Jeżeli kiedy Rzeczpospolita Polska za szczęśliwym królów i monarchów swoich panowaniem hojne i całemu światu jasne obierała cum aeterna gloria incrementa i przez waleczne ich dzieła liczne miewała trophaea, daleko bardziej teraz in gradu felicitatis stawa, kiedy tak dobrotliwego, walecznego i rozumem nieporównanego mając monarchę pod jego szczęśliwego panowania wielowładną ręką in annos et dies pożądanie revirescit. Sława narodu polskiego jako się wzgóre wzbija i w postronnych królów i monarchów za szczęśliwymi dzieł JKM procederami tantum sumpsit valorem, że i wielkie świata chrześcijańskiego imperia pro supremo sił otomańskich JKM p.n.m. uznają domitore, a inne niezliczone i żadnym nie wyrażone stylem i piórem, tam ab extra quam ab intra odwagi dzieła, et circa universum pieczołowania, żadnych w sobie nie mające perjodów indelebilem w sercach wiernych poddanych przeciwko JKM p.n.m. et serenissimae domui rysują charakterem. Staną tedy jw. ichm. panowie posłowie nasi, cum summa od wiernych poddanych JKM veneratione, a z wyrażeniem wiernożycziwego od województwa naszego JKM p.n.m. poddaństwa, a uważając wielkie nie tylko Ojczyźnie naszej, lecz i całemu

chrześcijaństwu emolumenta z licznych najjaśniejszego monarchy polskiego czynów, ordientur facundiori stylo powinno ex triplici fonte najjaśniejszemu majestatowi JKM jako patri patriae powinszowanie, jako to porządanej ab aevo najjaśniejszych monarchów chrześcijańskich media-cyjej, najjaśniejszej księżnej jm. bawarskiej elokacyjej a oraz auspicio JKM p.n.m. zdeptanych i potłumionych (przy dzielności jw. panów hetmanów [k. 391v] obojga narodów i całego wojska odwadze) sił bisurmańskich.

Najjaśniejsza Królowa JejM pani nasza miłościwa, jako matka Ojczyzny tej summas z JKM p.n.m. dividit curas, która nie tylko Koronę Polską wielkimi zaszczyca splendorami, lecz i z wydanych najjaśniejszych potomków swych aeterna z najjaśniejszemi monarchami chrześcijańskimi przez wiekopomne koniunkcyje przynosi foedera. Jako tedy nieśmiertelne Rzeczypospolitej przeciwko najjaśniejszej królowej jm. manent ex fidis pectoribus wdzięczności, tak winne województwa naszego doniosą najjaśniejszej królowej JejM paniej naszej miłościwej ichm. panowie posłowie nasi omni submissione homagium. Też uprzejmość wiernożyczliwych serc naszych serenissimae triadi najjaśniejszym królewiczom ichm. oddadzą ichm. panowie posłowie nasi, jako summo Reipublicae praesidio et decori.

A że JKM p.n.m. jako conservator universi zawsze do tego inclinat, jakoby przezornością swoją pacatam mógł postanowić Rempublicam i wszystkie jego conatus pańskie, lubo w tak wielkiej i ciężkiej tureckiej wojnie do tego swoją concurrunt przezornością, aby ojcowskim pieczołowaniem quam maiorem Rzeczypospolitej obmyślili securitatem i lubo non deest w nas animus przy wierze świętej i kościołów Bożych konserwacyjej i dostojęństwie JKM p.n.m. swemi zaszczycać i zastępować piersiami, jednak jeżeli jaka pokoju świętego (który jest optima rerum) affulget spes, będą się tedy przychyłać ichm. panowie posłowie nasi ad salubria JKM p.n.m. consilia i całej Rzeczypospolitej, aby adaequatis mediis mogli pacatam postanowić Rempublicam.

Mając prae oculis dobrze zasłużonego wojska Rzeczypospolitej zasługi, które nie tak ex renitentia, jako egestate populi, częścią z niedoszłych przez rwanie sejmowych uchwał swojej dotąd odebrać nie mogą satysfakcyjej, lubo widzimy rzecz słuszną i nieomylną obmyślenie temuż wojsku zapłaty, jednak ichm. panowie posłowie nasi nie pierwej do wszelakich obrad, a tym bardziej deklaracyjej podatków przystąpić powinni będą, aż wprzód lege publica serio cautum będzie, aby wojsko Wielkiego Księstwa Litewskiego, które ustawicznymi przechodami województwo nasze i ziemię łukowską zniszczyło, inszym obracało się traktem albo in consistentiis w Wielkim Księstwie Litewskim na Polesiu lokowane było, co dexteritati ichm. panów posłów commitimus i limitatam onym dajemy facultatem.

Będą mieć i na to wielką ichm. panowie posłowie nasi refleksyją, aby jak najlżejsze województwu naszemu dla jego zniszczenia przynieśli podatki.

[k. 392] Fortece w Wołoszech, które wielowładna JKM zawojowała ręka i praesidiis osadziła, jako i wokoło Kamieńca szańce, że sine subsidio zostawać i utrzymywać się im rzecz jest impracticabilis, zaczym ichm. panowie posłowie zniosą się z całą Rzeczpospolitą i ich konserwacją z ekstraordynaryjnych Rzeczypospolitej obmyślą podatków. Do których otrzymania i ten między inszemi podadzą ichm. panowie posłowie nasi i on serio promotebunt sposób, aby z ordynacji zamojskiej, ponieważ ludzi przedtem należało do usług Rzeczypospolitej 600, po tym non plena Republica na konwokacyjnej redukowano do 200 dragonów i ci przeszłego roku in opere belli nie byli, a inszych lat tylko ad visum non autem ad usum przy dokończonych pokazywali się kampaniach i żadnej wojennej nie odprowadzając pracy nazad powracali, [aby] skomputowawszy przez lat 12 wojny co ta wyprawa mogła kosztować, pieniądze terażniejsza posesorka ordynacji na subsydium pomienionych wyliczyła szańców. In futurum zaś ludzi iuxta mentem primevae ordinationis aby do usług Rzeczypospolitej stawiała.

Niemale fulcimentum Rzeczypospolitej z Kozaków zaporoskich, którzy in fideli obsequio zostają Rzeczypospolitej et suam znacznie praestant virtutem i tym rzecz słuszna iusta wynaleźć ukontentowania remedia, nie odbiegą w tym ichm. panowie posłowie nasi pogłównego żydowskiego, które się in antecessum na krymskie obracało kożuchy.

Artyleryja koronna, ponieważ gdyby przyszło do poparcia wojny sufficientiam z kwarty nowej mieć nie może, tedy w suplement tanti bellici roboris może Rzeczpospolita ze starej aplikować kwarty od hiberny odciągnawszy hoc adiecto et precauto przez ichm. panów posłów, aby taż kwarta za szczęśliwym da Bóg Rzeczypospolitej uspokojeniem na zasługi wojska powrócona była.

Mają za co podziękować i być obligowaniem stany Rzeczypospolitej JKM p.n.m., że ipso aestu et fervore belli znaczną z pańskiej swej munificencji suplementował wojsko koronne sumą, której że dotąd jest in onere Rzeczpospolita inibunt, przy wszelakiej wdzięczności ichm. panowie posłowie nasi media, aby to skarbu JKM nieodwłocznie dojść mogło.

Warjacja monety, jakie szkody i zatrudnienia Rzeczypospolitej przez podniesione pretia rerum i ad proprium velle przez województwa i prowincyje postanowione przynosi, kiedy kupieccy ludzie nacti occasione tak Rzeczpospolitą et privatos eludunt, jako ich chce i niesie arbitrium. Widząc tedy tak znaczną mutacją et ne res in immensum crescat ad certum quantum monetę, aby Rzeczpospolita reducat, cum rigore apposito in secus facientes, starać się będą ichm. panowie posłowie.

Więc że summa [k. 392v] rei Rzeczypospolitej naszej consistit na własnym JKM p.n.m. zdrowiu, które przeciąganemi nad prawo consumitur sejmami, będą się usilnie przykładac do tego ichm. panowie posłowie nasi, aby praeesse w sześciomiesięcznym czasie semotis privatorum studiis, a same boni publici mając prae oculis remedia, porządne zakończyli obrady. Ius patronatus JKM p.n.m. collationis abbatiarum, że niektóre subiecta infringere usiłują, specialem w tej mierze ichm. panom posłom naszym zlecamy diligentiam, aby iura maiestatis quam optime tueantur.

Wielkie w tej mierze widzimy aequalitatis pondus, żeby sejmy, które w Wielkiej Polsce i Wielkim Księstwie Litewskim odprawują się, trzecią do Małej Polski przeniesione były alternatą, o co postarają się ichm. panowie posłowie nasi, aby gdzie videbitur stanom Rzeczypospolitej aequalitatem sejmowania zachowali i uchwalili.

Rzadki przykład i godna pamięci nieśmiertelnej liberalitas jw. jm. pana Jana Wielopolskiego kanclerza wielkiego koronnego, pobudzić powinna do wykonania woli jego ku dobru Rzeczypospolitej żarliwej, około dyspozycji dóbr Bobrownik i Dęblina cum attinentiis in rem Reipublicae et commodum jej promotebunt, serio et inibunt media ichm. panowie posłowie nasi cum tota Republica, aby i prowenta przeszłoroczne na pożytek Rzeczypospolitej obróciły się i dalsza około tego dyspozycja stanęła, któraby w niczym konstytucji in favorem equestris status anni 1631 et anni 1635 o dobrach dziedzicznych nie naruszyła i owszem należyty pożytek Rzeczypospolitej przyniosła. Do czego accedit wielki ku Ojczyźnie zelus jw. jm. pana referendarza koronnego⁷⁵⁰ dummodo sit bene patriae z tym się odzywającego, iż de quaesito iure haereditario od sukcesorów niegdy jm. pana [Adama] Kotowskiego stolnika wyszogrodzkiego quo ad bona Dęblin wyżej specificata, dla dobra pospolitego publica declaratione w kole naszym ustępuje, byle tylko per iure dobra pomienione in commodis et usibus Rzeczypospolitej maxime necessarios obrócić się mogły.

Dyspozycja Rzeczypospolitej względem repartycji na województwa wojsk postanowiona in optimo sensu, inibunt ichm. panowie posłowie media, jakoby ten porządek variari nie mógł i owszem, do swojej przychodził perfekcyj habita ratione na zniszczone województwo nasze i ziemię łukowską przechodami Wielkiego Księstwa Litewskiego. Niemale zatrudnienie Rzeczypospolitej oritur z dysensyi między jw. jm. księdzem biskupem wileńskim⁷⁵¹, a jw. jm. panem wojewodą wileńskim, hetmanem Wielkiego Księstwa Litewskiego⁷⁵². Będą tedy upraszać ichm. panowie po-

⁷⁵⁰ Stanisław Antoni Szczuka.

⁷⁵¹ Konstanty Kazimierz Brzostowski.

⁷⁵² Kazimierz Jan Sapieha.

słowie nasi JKM p.n.m., aby *authoritate regia* wziął na się oną *mediationis* ichm., jakoby ta iskra ante omnia ugasić się mogła i tak potrzebnych całej Rzeczypospolitej nie tamowała obrad. Przy tejże okazji spytają ichm. panowie posłowie, jeżeli i na co jest jako *inauditur* związek wojska Wielkiego Księstwa Litewskiego *more insveto* i zaraz wszelkimi sposobami *annitentur*, aby hoc *periculosum exemplum* mogło in *herba eradicari*, zwłaszcza gdy pod szczęśliwym JKM panowaniem dotąd Rzeczpospolita a *simili fato immunis et intacta* zostawała.

Znaczne widzi stąd Rzeczpospolita *incommoda*, kiedy ichm. panów komisarzów do dyzpozycyjej hiberny do Lwowa [k. 293] *magnus accedit numerus*, skąd i *ujma* tejże hiberny *subsequitur*, starać się tedy będą ichm. panowie posłowie, aby do dyspartycji między wojsko pomienionej hiberny ichm. panowie hetmani nie mieli *adminiculum*, tylko czterech komisarzów od Rzeczypospolitej *naznaczonych*, którzy *praescriptam quantitatem salarii per legem publicam* mieć będą powinni.

Lubo *decus et ornamentum et conservationem universi* z licznege JKM i Rzeczypospolitej *widziemy i sądziemy* wojska, które *ex innata virtute fidis Rempublicam* *zasłania pectoribus* i im nie tylko *praemia virtutis*, ale i *należyta debetur merces*, jednak żeśmy sami częścią z tak długiej wojny *ustawicznymi podatkami*, częścią *varii calamitatibus attriti et pressi* zostali, *zlecamy* tedy ichm. panom posłom naszym, aby *zniósłszy się ze stanami Rzeczypospolitej* wojsko *ad numerum dziesiątka tysięcy* *redukowali*, biorąc przed się in *auxesim* jego *piechoty łanowe lege publica ordynowane*, które iż ichm. panowie *starostowie i dzierżawcy JKM* *dóbr po swoich zatłumili* wiele [w] *dzierżawach*. *Instabunt* i w tym ichm. panowie posłowie do JKM i Rzeczypospolitej, aby *per novos commissarios lege publica ordinatos*, *lustracyji dawnych* *dokładając się*, *też piechotę* *wskrzyszono* i *ad usum Rzeczypospolitej in quantitate primaeva rigore apposito in secus facientes* być mogły.

Wołoskie *chorągwie*, których się w *kompucie* wojska *wiele namnożyło* do *zapłaty Rzeczypospolitej*, a do *usługi jej* *mało praestant obsequia* i *owszem najczęściej pierzchając* w wojsku *serce tracą*, *instabunt* ichm. panowie posłowie, aby *zwinione były*, które *nic nie wątpiemy*, że *ludzie wielcy* w tej *Ojczyźnie* jako *przedtem nadworno* *trzymając praestabant proprio* *stawić mogą* *ad munus Rzeczypospolitej peculio*.

Trybunał Koronny, jako *Rzeczypospolitej et iniuriatis magnum praestat decus et praesidium*, tak gdy *Rzeczpospolita iuris sui domina* *zostawiła korekturę* jego *in libero sui arbitrio*, mając tedy in *visceribus suis hoc sacrarium iustitiae*, że *niektóre ex orbita sui* *wypadają* jego *ustawy*, one *donieść* JKM i całej *Rzeczypospolitej ad corrigendum* ichm. panom posłom naszym *zlecamy*, to jest aby *registra*, których *specjały et in immensum*

przyszły numerum zniesione były okrom tych, które są a Republica primitive ordynowane. Takowe registra ordynaryjne wszelkie, aby przy ziemstwie zostawały, które Trybunał wzięwszy z rąk ziemstwu, dał do dyspozycyjej instygatorom, skąd wielkie urosły incommoda i depaktacje iniuriatorum, że na ratuszu eodem momento po wpisie sprawy etiam in causis iuris przywołują.

Rejekty i deklaracje, przez które sprawy województw et dies privilegiatae zarzucone bywają, aby były obrócone i kasowane. Inquantum by się pokazało, żeby który ex iudicibus ważył się brać korupcyją, aby quam severissimis paenis cautam było za słusznym dowiedzeniem tego, za co ma na sejmie odpowiadać ex corrumpente zaś rigorem legis, aby mitiget Rzeczypospolitą. Bankietom ile diebus feriatis praecludatur via i żeby ile w nocy podpiswszy sobie nie zasiadali.

Sędzia na Trybunał aby był obierany consummatae prudentiae et probatae virtutis a oraz żeby miał najmniej lat 30, inaczej obrany careat activitate. Instygatorów żeby nie było tylko dwóch, bo się przez to wielkie nie tylko miastom ruiny, ale et iniuriatis dzieją depaktacje co singularrissime ichm. panom posłom zlecamy. [k. 393v] Duchowne osoby aby się w świeckie sprawy, etiam passive, nie wdawały a oraz iure saecularium, aby co czwarta kadencyja obierani byli. Registr compositi iudicii, aby był zniesiony.

Sąd ziemski, aby in suo iure zostawał i areszta deklarował. Dekreta trybunalskie pisał w czym etiam in defectu pisarza reasumantur konstytucyje, in casu zaś albo senilis aetatis albo defectus ziemstwa ob evitandum scandalum niezgody i konkurencyji z ichm. panami deputatami o pióra, aby de substituendo subiecto provideatur. Grzywien żeby się nie godziło brać sądowi nad prawo, iniuriati zaś et iure agentes, aby in sublationem processus et condemnationum mieli naznaczone in certo quanto ad qualitatem facti et obiecti grzywny. Relaksacyji z więz, osobliwie in causis criminalibus, aby sąd trybunalski privatim nie ważył się wydawać in civilibus, chyba accedente partis consensu wolno. Sąd ziemski, aby mógł słuchać inkwizycyi cum adminiculo jednego z ichm. panów deputatów świeckiego lub duchownego. In defectu zaś ziemstwa całego, tedy ten, który będzie pióro trzymał, aby protokoły decretorum do kancelaryjej ziemskiej oddawał i ekstorsyjom per legem zabezpieczyć od pisania dekretów.

Inkwizycyje aby do sądu ziemskiego oddwane były. Kondemnaty, które ex indebitis registris otrzymane pokażą się, aby cassabiles były. Także żeby się nie godziło in obiectionibus skrzynki zajednywać, gdyż przez to iure agentibus wielka szkoda i krzywda. W taksy także żadne et foralia, aby się trybunalska potestas nie wdawała, tak w mieście, jako i po przedmieściach, ponieważ foralia antiquitius do starostwa należą, a to sub poena

triplicis refusionis o co staroście lub instygatorowi koronnemu wolno będzie pozwać do najpierwszego sejmku Trybunału Koronnego, albo locum tenentem peremptorium, także i inne egzakcje quocunque titulo et nomine nad prawo wymyślone, żeby zniesione były.

Stancyje aby ichm. panowie deputaci na trzecim piętrze mieli najemne, bo się miasto Lublin stąd, że ex officio bywają zrujnowało i to jedną kamienicę w mieście, drugą albo dom na przedmieściu dla sług przebijać, zaś kamienice z jednej do drugiej, aby się deputat nie ważył, a in quantum jaką uczyni ruinę, aby się o to w drugim sprawował Trybunale. Patrocinantes causas aby szlachta, a nie plebei, ani miejskiej kondycyi (którzy extra qualitate zostają) w Trybunale spraw szlacheckich nie odprawowali, inaczej activitate careant. Causidici ciż aby in deputatos non eligantur aż po dziesięciu lat tymże cessiones iurium otrzymywać, aby się nie godziło, gdyż szlachtę spieniąwszy substancją im wydzierającą i onych deprimunt, którzy jurgielta od kogo biorą, aby in iudices non eligantur alias electi activitate careat.

Wiele zachodzi kwerymonii na ichm. duchownych, którzy nie chcąc się aplikować ad leges et constitutiones regni, a osobliwie do konstytucyi anni 1635, do konsystorza o dziesięciny i wyderkafy, także o testamenta szlachtę evocant, [k. 394] sądzą i anathemate przymuszają, nawet i officia przed samych siebie in causis propriis, że stan szlachecki in iuribus et legibus suis vim pati musi. Będą się tedy starać ichm. panowie posłowie o poprawę tego i reasumpcyą konstytucyi zwyż namienionej cum interpositione rigoris, jeżeliby kto z duchownych też prawo convellere zechciał, także aby ciż ichm. panowie duchowni dziesięciny pieniężne z włók szlacheckich, nie podnosząc więcej nad dawne kwity, odbierali sub privatione beneficii.

Mandaty wszystkie contra praescriptum legis przeciwko osiadłej szlachcie w Koronie in causis simplicis iniuriae na sejmie wydawane, aby nie były i którebykolwiek na blisko przeszłej nie doszły, jako i przyszły sejm, wydane należały się, pro irritis aby deklarowane były, osobliwie od jo. książęcia jm. kanclerza Wielkiego Księstwa Litewskiego⁷⁵³ jm. panu Franciszkowi Tokarzewskiemu komornikowi granicznemu i pisarzowi grodzkiemu łukowskiemu, jako contra auctoritatem dekretów trybunalskich w tej sprawie zaszłych wydany. Także przeciwko jm. panu Wolińskiemu od jm. pana Ulatowskiego świeżo wydany o dług, jako też i od jm. pana Remigiana Dzierżka jm. panu Marcinowi Moszyńskiemu i inne tym podobne serio instabunt ichm. panowie posłowie.

⁷⁵³ Dominik Mikołaj Radziwiłł.

Dzierżawy od starostw sądowych odłączone, którekolwiek szlachta vigore iurium suorum za osobliwemi przywilejami w ziemi łukowskiej ab antiquo trzyma, żeby in pacifica tychże dzierżawców zostawały possessio-
ne lege cavebunt ichm. panowie posłowie. Tudzież w duchownych dzierżawach, opactwach wsie i wójtostwa aby szlachta według praw i przywilejów sobie służących trzymać pacifice mogli, osobliwie ichm. panowie Zieleńscy, aby przy wójtostwie w opactwie pokrzywnickim byli konserwowani, póki im, albo ich sukcesorom suma 1000 zł nie będzie przywrócona.

Namnożyło się temi czasy wiele takich szlachty, którzy ultra statum nobilitarem po miastach i miasteczkach bawią się szynkami i rzemiosłem i rzezią, aby propter abusum traciли praerogativam status nobilitaris proponent ichm. panowie posłowie. I w tym niemniej equestris ordo ponosi krzywdę, kiedy dwory szlacheckie ultra immunitatem status nobilitaris po miastach i miasteczkach magistraty do podatków miejskich i jurysdykcji pociągają, aby tedy wolne były od przerzeczonych agrawacji i prywatnych egzakcji, także stancji zimowych i przechodnich żołnierskich salvis Reipublicae oneribus zlecamy promotioni ichm. panów posłów.

Sądy fiskalne zdadzą się być cum praeiudico województwa naszego, że się alligant publicae dispositioni sejmików, aby in posterum zniesione były curabunt ichm. panowie posłowie. Konstytucja de lege sumptuaria lubo nie dawnemi czasy reasumowana była, jednak iż efektu swego nie wzięła inibunt ichm. panowie posłowie, cum Republicam adaequata media ad executionem onej, i żeby miejskiej kondycji ludzie nie wchodzili in aequalitatem stroju ze szlachtą, szabel i botów tureckich [k. 394v] nie zażywali i białej płci w równym stroju ze szlacheckim nie nosili.

Trafia się permissu Divino, że w innych miejscach gradobicie zniszczy bardziej nad ogień ubogich ludzi, kresencyje aby tedy ea calamitate pressi mogli mieć beneficium legis równo z pogorzalcami w ulżeniu podatków procurabunt ichm. panowie posłowie.

Wieprz rzeka, będąc natura sua navigabilis, wielkie in praesenti statu z młynów de novo wystawionych bez wszelakiej prawa aprobacji, ma przeszkody do nawigacji, że się często statki o nie rozbijać lubo szwankować muszą, aby tedy te młyny per constitutione demoliantur, będą się starać ichm. panowie posłowie. Konserwacją zaś służy drohuckiej, ab immemorabili aevo wystawionej i approbowanej, promovebunt ciż ichm.

Wielkie dzieje się stanowi szlacheckiemu w województwie lubelskim i ziemi łukowskiej praeiudicium, że wojsko Wielkiego Księstwa Litewskiego nad prawo co rok dwa razy przechodząc w dobrach szlacheckich nie tylko u poddanych, ale i we dworach sine ullo respectu, lubo ma szlachcic kilku albo kilkunastu poddanych, stawają, stacje nieznośne o mil kilka idąc w koło biorą, posyłając od chorągwi po kilka par towarzystwa

bokami, a luźnych co nie miara, grabieży gwałtem biorą. Kiedy ichm. jednać nie chcą, komory odbijają, szlachtę i ludzie różnej kondycji biją i znieważają, wieprze, owce, jałowice i inne victualia gwałtownie biorą i zabierają, owo zgoła co w domu zastanie, za swoje mieć chce, przez co ad tantam miseriam szlachta uboga et tota plebs przyszła, że nulla ratione sufficere podatkom może. W tak jawnej tedy oppresyi i równej braci postpozycyi, że ad Rempublicam jako dominam sui recurrimus, aby nazaczyła komisarzów do uznania tych wszystkich krzywd, szkód i wiołencyji czas pewny i nieodłączny, a miejsce w województwie naszym, determinowawszy in futurum zaś, żeby się te praeiudicia nie działy interponat rigorem na jw. ichm. panów hetmanów Wielkiego Księstwa Litewskiego w Trybunale Koronnym Lubelskim ad instantiam cuiqvis iniuriati extendendum, co najbardziej comittimus fidei et dexteritati ichm. panów posłów probatae upraszając, aby się do nas bez tego nie powracali.

Ciż ichm. panowie posłowie zalecą et suffragabuntur braci naszym, którzy by w sądach hetmańskich w Warszawie swoje krzywdy, wiołencyje i kryminały windykować chcieli, osobliwie ichm. panom Krasowskim o spalenie wsi i wiołencyje, także jm. panu Wilczyńskiemu o zbiecie kijami wolnego szlachcica.

A ponieważ wielkie collisiones i zamieszania sejmików stąd najbardziej oriuntur, że kancelaryja koronna kilka na jeden urząd wydaje ad importunam instantiam przywilejów, tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi, żeby in posterum takowe przywileje z kancelaryji nie wychodziły. Toż się ma rozumieć i o przywilejach urzędów ziemskich, żeby ante praesentationem candidatorum w kancelaryjej nie [k. 395] były wydawane. Ad conservationem stanu szlacheckiego i to należy, żeby Żydz, także ludzie plebeiae conditionis i neo nobiles na żadnych cłach, mytach, komorach, składach et quocumque titulo nazwanych administracyjach i arendach dóbr ziemskich nie zostawali i żeby blisko karczem mieszkania Żydz nie mieli i szynków nie prowadzili, czego dojrzą ichm. panowie posłowie, aby lege publica cautum sit.

Pretia rerum, ponieważ in immensum crescunt, osobliwie francuskie, olęderskie, gdańskie i tureckie towary co dalej, to drożej, w czym widząc summam Rzeczypospolitej iacturam doniosą ichm. panowie posłowie nasi ordinibus regni, aby praemissa taxa generali poena na tych, którzy by excederent taxam złożona była windykacyją, ad cuiquis instantiam w grodach nazaczywszy lub w ziemstwie ad normam konstytucyi anni 1627. Więc że miasta primae classis, a najbardziej Lublin, stąd największą ponoszą dezolacyją, że cudzoziemscy kupcy ementes et vendentes samych tylko pilnują handlów i z nich ditati do swych ze skarbami migrant krajów, będą mieli staranie ichm. panowie posłowie o tę konstytucyją, aby pomienieni

kupcy w miastach JKM, osobiwie w Lublinie w mieście samym, a nie na przedmieściu possessionati byli, kamienice swoje mieli i one restaurowali iura civitatis przyjmowali, a to sub confiscatione mercium ad instantiam cuius in officio castrensi decidenda et exequenda.

Ad securitatem aktów, tak ziemskich, jako i grodzkich i doskonalszego status nobilitaris exercitium i to accedit, aby ichm. panowie pisarze ziemscy i grodzcy dwunastu kancelarystów stanu szlacheckiego na stole chowali swoim, plebeias personas do tejże kancelaryji nie przypuszczając i aby ichm. oficjalistowie grodzcy jurydyki nie przyjmowali sub privatione officiorum, regenci zaś ziemscy i grodzcy, aby iurati byli cavebunt iure ichm. panowie posłowie. Pisarstwa ziemskiego lubelskiego aby ichm. panowie posłowie nasi praerogativam przy województwie swoim solitam utrzymali, etiam cum discrimine sejmu, nie dopuszczając w tym inszym województwom praeripere palmam instantissime zalecamy.

Ad conservationem liberae vocis ichm. panowie posłowie manu tenebunt, ażeby szlachcic oponujący się modeste et iuste circa ius vetandi nie był do sądów trybunalskich pociągany. Także, aby szlachta o długi nie do sądów asesorskich, ale do grodu pozywana była. Powaga dekretów hetmańskich, które lex publica mieć chce in suo robore, aby reasumowana i utrzymana była zalecamy ichm. panom posłom.

Wielką stąd Rzeczpospolita patitur ruinę, że regimenty pańskie w starostwach cudzych i dzierżawach rekrutują się i ciągnieniem ubogim ludziom wielkie czynią szkody i agravacyje, cavebunt przeto ichm. panowie posłowie, żeby ktokolwiek ma regiment w dobrach swoich królewskich lub dziedzicznych rekrutował go, nie uzurpując sobie ciągnieniem noclegów żadnych w dobrach ziemskich, ale jako prawo każe własnymi prowadził i sustentował lenungami. Toż się ma rozumieć i o asystencyjach pańskich na sejm i z sejmu idących.

Narodziło się temi czasy i opowiednych na wiślanej defluitacyji cel, [k. 395v] które cum extorsione et oppresione od statków szlacheckich po różnych wybierają miejscach, aby tedy krom Fordonu per legem publicum zniesione były i rigorznaczony in contraventiones instabunt ichm. panowie posłowie. Gdańszczanie, że ad arbitrium suum targi stanowią, miary zbóż privata autoritate wysoko strychują i inne inconvenientia prawu i słuszności przeciwne czynią, będą mieli w tym animadwersyją ichm. panowie posłowie nasi, aby tameczny naród a tantis arceatur studiis i żeby się o to w Trybunale Koronnym sprawowali.

Poddani zbiegli po majątnościach pańskich i czyichkolwiek zostający, aby cum maiori rigore, to jest cum poena mille marcarum wydawani byli curabunt ichm. panowie posłowie. Starostwa sądowe i wszelkie urzędy ziemskie i grodzkie, żeby terrigenis et possessionatis w tymże

województwie konferowane były starać się będą ichm. panowie posłowie, aby sit cautum lege.

Życząc mieć in quam optima auxesi exercitium młodzi szlacheckiej ichm. panowie obywatele ziemi łukowskiej umyślili ojców piarum scholarum wprowadzić i ich fundować w mieście Łukowie i na to dwa place znaczne Brzeziński i Rogaliński nazwane już gotowe mają, zlecamy ichm. panom posłom, aby tam pium et memorandum opus promowali, starając się pilno o aprobację tej fundacyji od Rzeczypospolitej cum libertatione ab oneribus civitatensibus pomienionych placów.

Reasumując statut de immunitate bonorum terrestrium ne alientur, instabunt ichm. panowie posłowie za jm. panem Marcinem Moszyńskim, aby dobra dziedziczne ziemskie Czechówka i część w Jastkowie iure sucesio na jm. spadłe, które iure terrestri ichm. panny sandomierskie świętego Benedykta usurpant, exemptibilia lege publica uznane być mogły ad sensum konstytucyjnej anni 1635 referując się.

Niemirowa dezolacją ichm. panowie posłowie zalecą respektowi Rzeczypospolitej, także interes niegdy godnej pamięci jm. pana [Stefana] Marchockiego starosty chęcińskiego insinuabunt w łaskę JKM. Wiadome są niegdy jw. jm. pana Jana Daniłowicza podskarbiego koronnego in Rempubicam merita et in arduis necessitatibus Rzeczypospolitej z substancyji własnej erogowanej sumy, które per specialia diplomata regnantium asekurowana do zapłaty województwom pewnym, tedy ichm. panowie posłowie exolutionem tej sumy sukcesorom promotebunt. Instancją za jm. panem Remigianem Głuskim i jm. panem Branickim promotebunt do Króla JM ichm. panowie posłowie. Także za ichm. panami Osowskiemi skarbnikami łomżyńskimi, jeżeliby się w prywatnej przez ichm. panów posłów instancyi u jw. ichm. panów Lubomirskich marszałków koronnych nadwornych zmieścić nie mogła, doniosą JKM p.n.m. jako supremo ukrzywdzonych tutori.

Miasto Kazimierz, sławne niegdy emporium [k. 396] gdańskie i Ukrainy teraz per revolutionem czasów zniszczałe, gdy donosi i prezentuje ubóstwo swoje województwu naszemu, zlecamy tedy ichm. panom posłom naszym, aby instent do JKM i Rzeczypospolitej, aby mogło być libertowane od cel wodnych. Indukty i ewekty także i hiberny do lat pewnych tąż komizeracją moti nad miastem Łukowem i Parczewem po raz cztery w kilka lat zgorzałemi, aby folgę od hiberny do lat przynajmniej sześciu mieć mogły i inne miasteczka w województwie naszym, które similis pressit calamitas, tak JKM, jako i dziedziczne, aby w tenże respekt Rzeczypospolitej ichm. panowie posłowie zalecili.

My tedy rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo na sejmik ut supra lubelski zgromadzeni, te wszystkie punkta, a najbardziej które

ex re et necessitate całej Rzeczypospolitej będą, konsyderowali jw. ichm. panowie posłowie nasi jako ludzie consumatae prudentiae i summa tego województwa decora, podajemy ichm. fide, honore et conscientia obowiązując, ażeby się o to starali, jakoby najbardziej quam ab intra tam ab extra uczynili pacatam Rempubicam mając ich desideria publiczne województwa in singulari providentia i skutecznej promocyji do utrzymania. I te punkta instrukcyji naszej jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać zlecamy i do akt grodzkich lubelskich podać. Datum w Lublinie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym anno et die quo supra, Stanisław Rozwadowski chorąży łukowski, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego m.pm.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 1 grudnia 1694 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 147, k. 389v–391 – obłata; w grodzie lubelskim oblatował w. Stanisław Rozwadowski chorąży łukowski marszałek sejmiku województwa lubelskiego 11 XII 1694 r.; **Rkp. 2.** *ibidem* 157, s. 740–742; **Rkp. 3.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 352v–353 – kopia.

[k. 389v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej na sejmik przedsejmowy na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne za uniwersałem JKM die 1 decembris anno 1694 zgromadzeni, zgodnie obraliśmy i uprosiliśmy e medio nostri za posłów na sejm przyszły generalny warszawski, tak z województwa lubelskiego, jako i ziemie łukowskiej na dzień 12 miesiąca stycznia w roku da Bóg przyszlým 1695 przypadający w. ichm. panów Stanisława na Szczuczynie i Radzynie Szczukę referendarza koronnego, lubelskiego, wareckiego etc. starostę, Jerzego na Janowcu i Połonnym Lubomirskiego podstolego koronnego, kazimierskiego starostę, w. Aleksandra na Drzewicy [k. 390] Drzewickiego podkomorzego województwa lubelskiego, których fidei et promotioni punkta instrukcyji naszych quo ad publica zleciliśmy. Co zaś należy ad privata et interna commoda et interesse województwa naszego, zgodnie między sobą universali avente consensu postanawiamy.

A naprzód, ponieważ znajduje się tak wiele ichm. panów braci, którzy z kontrahencyjej szeląznego albo czopowego notabilia zostają winni retenta, że ni do czego na przyszlým da Bóg relacyjnym sejmiku przystąpić nie mamy, aż wprzód ciż ichm. panowie retentores i ci wszyscy, którzykolwiek tknęli się skarbu województwa naszego, tak z kontrahencyjej szeląznego i czopowego, jako i podymnego dostateczną przed komisarzami e gremio nostri obranemi u stolika albo w reflektarzu uczynią kalkulacyją.

Więc że wszystko od województwa naszego propter egestatem populi i zniszczenia przez przechody wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego przez nową żadną nie może się posiłkować uchwałę podatkową, zleciliśmy

tedy i uprosiliśmy w. jm. pana podkomorzego lubelskiego⁷⁵⁴, komisarza naszego, aby na wszystkie in genere et specie retenta, tak czopowego, szeląznego, jako i podymnego rat wszystkich którekolwiek apud retentores znaleźć się mogą, wydał ichm. panom deputatom wojskowym asygnacyje, którzy solita praxi będą swoje wybierali retenta.

Chcąc aequalitate status utrzymać, bierzemy przedsię i zgodnemi afektami postanawiamy oracticatum nie tylko u nas, ale i po inszych województwach usum obierania posłów na sejmy, ażeby aż co czwarta kadencya sejmu per modum deputatów obierami ichm. panowie posłowie byli, co którzy in antecessum hanc provinciam usługi braterskiej et charakterem na sejmie mieli.

Miasto Lublin, ponieważ biorąc brukowe, żadnych bruków w mieście ani dróg po przedmieściach nie reperuje, błota z rynków i ulic zaniechciwa, przez co tak my sami, jako i różnej kondycyje ludzie po przedmieściach topić się muszą, tedy postanawiamy, ażeby ten porządek i powinność swoją egzekwowali, in casu zaś zaniedbania respondeant ad cuiquis instantiam w grodzie lubelskim.

Insze zaś interesa i porządek województwa, tak około postanowienia szeląznego, czopowego i inszych quocumq̃ nomine, podobać się nam będzie, na zapłatę wojsku podatków ob contradictionem niektórych ichm. braci dla niewydanych retentów, jako też i desideria privatorum ratione pogorzenia, dymów przeładowania i inne wszystkie materias, które się na terażniejszym nie mogły copraehendi sejmiku, do przyszłego relacyjnego odkładamy.

Które to punkta jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podisać zlecamy i do akt grodzkich lubelskich podać. Działo się w Lublinie, anno [k. 390v] et die quo supra, Stanisław Rozwadowski, chorąży ziemi łukowskiej, marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

CXIII. Sejmik relacyjny w Lublinie 26 maja 1695 r.

Sejmik zwołany uniwersałem Jana III, wydanym w Warszawie 28 IV 1695 r., w grodzie lubelskim oblatował szl. Stanisław Grochowski 9 V 1695 r., APL, CL RMO 159, k. 86v–88. Druk: ASWK, t. V, s. 158–159.

1. Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 26 maja 1695 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 159, k. 112v–115v – oblatą; w grodzie lubelskim oblatował ur. Aleksander Milewski 6 VI 1695 r.; **Rkp. 2.** ibidem 162, s. 279–282; **Rkp. 3.** ibidem, s. 283–285; **Rkp. 4.** AAL, ACL Rep. 60 A XXVII, k. 353v–356.

⁷⁵⁴ Aleksander Ciołek Drzewicki.

[k. 112v] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej zjechawszy się do Lublina na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne na sejmik terażniejszy za uniwersalem JKM p.n.m. po niedoszłym blisko sejmie warszawskim na dzień 26 miesiąca maja terażniejszego roku złożony i naznaczony, przy obranym unanimitate consensu i uproszonym marszałku naszego koła rycerskiego jm. panu Franciszku Dydyńskim wojskim mielnickim, oddawszy wprzód *devotis pectoribus* majestatowi JKM p.n.m. należyte podziękowanie, że nie tylko naszego województwa, ale całej Rzeczypospolitej integritatem ile tych czasów, kiedy *armis et consiliis* przez niedoszące sejmy coraz bardziej Ojczyzna nasza *destituitur* ustawicznym dźwiga i konserwuje staraniem, zapatrując się na środki i sposoby, które JKM p.n.m. *ex constanti zelo et amore* na obronę i utrzymanie swobód ojczystych raczy podawać, *aecedimus* do nich zgodnie z obradami naszymi i punkta niżej wyrażone za jednostajnym nas wszystkich zdaniem [k. 113] postanawiamy.

Primo. A naprzód posłów z podziękowaniem za oświadczone dla dobra pospolitego prace i fatygi do JKM p.n.m. uprosiliśmy i nazaczyli z województwa lubelskiego w. ichm. panów Jana Karola Orzechowskiego chorążego, Tomasza z Drzewicy Głuskiego podczaszego, Jana z Targowiska Gałęzowskiego łowczego i podstarościego grodzkiego, Kazimierza Bielskiego cześnika warszawskiego i pisarza grodzkiego, lubelskich, w. jm. pana Józefa Stanisława na Wiśniowcu, Dąbrowicy i Łęcznej Firleja. Z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Olędzkiego stolnika, Ryszkowskiego podczaszego, Rudzińskiego cześnika, Adama Szaniawskiego pisarza ziemskiego, łukowskich. Także do jw. ichm. panów hetmanów koronnych z województwa lubelskiego i ziemi łukowskiej ichm. panów [Tomasza] Dłużewskiego stolnika dobrzyńskiego, [Floriana] Rozwadowskiego podczaszego kijowskiego, Stefana Warsza Michowskiego, Tomasza Kiełczowskiego, którym ichm. panom posłom, tak do JKM p.n.m. i do jw. ichm. panów hetmanów osobne instrukcje do tej legacyjej od województwa naszego podajemy.

Secundo. Co zaś należy ad interna negotia i porządku województwa, stosując się do laudum przeszłego sejmiku przedsejmowego, który specjaliter obwarowaliśmy, żeby wszyscy ichm. panowie retentorowie, tak poborcy, jako i kontrahenci szelążnego i czopowego z egzakcyjej swojej uczynili dostateczną kalkulacyją i reszty pozostałe ad *aerarium publicum* województwa de integro wnieśli. Tedy ponieważ nam wszystkim constat, że niektórzy ichm. panowie retentorowie przed sądem fiskalnym kalkulacyją uczynili, uprosiliśmy jw. jm. pana kasztelana lubelskiego, komisarza naszego, żeby tak do tych, którzy się kalkulowali, jako i do innych, których *onus faciendi calculi stringit*, asygnacje na zapłacenie wojsku za usług w naszym województwie należących [k. 113v] powydawał, którzy

realitatem wypłaconych tychże asygnacyji na przyszłym sejmiku wszyscy probare będą powinni i kalkulacje co nie czynili, uczynić i pokazać województwu tenebuntur.

Tertio. Szelągne w roku terażniejszym, ponieważ różne sensus o czasie jego kurencyjej interweniebat, ani spólna zgoda i determinancyja hic in puncto czasu poczynania się onego nie nastąpiła, od którego by czasu currere miało, tedy zniósłszy się z tak wielką ichm. panów braciej i uważwszy większą szkodę niżeli pożytek województwa, gdyby ta egzakcyja tego podatku ab octobre w roku blisko przeszłym miała być naznaczona, ponieważ ludzi tak wiele nie tylko w mieście Lublinie, ale i po przedmieściach i innych gruntach dla otrąbienia i wywołania, że w roku terażniejszym płacić nie mieli szeląznego i one circa taxam województwa jest abrogowane, upewnieniem już taniej likwory wszystkie przedawali, ani ab ultimis consumentibus szeląznego wybierali, gdyby za przeszłe miesiące do płacenia tego podatku mieli być ad praesens pociągani, rozejść by się i rozpruszyć musieli, przez co by nie tylko na ten rok, ale i na dalsze lata w szelągnym i czopowym przez dyminucyją warów znaczną miało województwo ujmę. Przeto currentia tegoż szeląznego naznacza się i poczynać się ma a die prima mensis maii roku terażniejszego, a kończyć się będzie die ultima aprilis w roku da Bóg 1696, w których pozostałych miesiącach translapsowaną szeląznego egzakcyją do dalszej w województwie odkładamy dyspozycyjej. To zaś szelągne anni currentis od czasu naznaczonego trzymać będzie ichm. pan Jan Iżycki wojski grabowiecki, przez administracyją z tym obowiązkiem przysięgi, jako ten podatek szeląznego i przez samą kontrybucyją i rękawiczne jest in tanta quantitate, którą przez regestr likwidował przeze mnie wybrany, że jako najmniejszego feniga nie uitałem, jako nie więcej na expensa circa exactionem, to jest na czeladź wydałem, [k. 114] jako w najmniejszym fenigu województwa nie ukrzywdziłem i jakom nikogo per respectum amicitiae vel consanquinitatis przysługując się w tym podatku nie ochronił, ani żadnym wymyślonym sposobem causam detrimentum województwu.

Do tegoż podatku szeląznego anni 1696 uprosiliśmy jm. pana Stefana Warsza Michowskiego, który je z taką powinnością trzymać będzie, które także poczynać się ma a die prima maii anni 1696, a kończyć się będzie die ultima aprilis w roku da Bóg 1697. A czopowe tegoroczne jm. pan Jan z Targowiska Gałęzowski łowczy i podstarości grodzki lubelski, jako został, tak je dotrzymywać będzie. Szelągne zaś w ziemi łukowskiej i czopowe eodem ordine et ligamento jako w województwie naszym currere powinno, do którego szeląznego administracyjej na rok terażniejszy naznaczamy ichm. pana [Józefa] Domaszewskiego wojskiego owruckiego, a na przyszły rok jm. pana Krzysztofa Jezierskiego, którzy ichm. panowie

administratorowie w województwie lubelskim szelążne według kwitów jm. pana [Tomasza] Głuskiego podczaszego lubelskiego, a czopowe na kwity jm. pana [Remigiana] Kielczewskiego podsędką lubelskiego, wybierac będą. Dawniejsi zaś ichm. panowie kontrahenci szelążnego i czopowego, który by wniósł do województwa z szelążnego 60 tysięcy, a z czopowego 12 tysięcy non tenebuntur hanc iuramenti rotham, która się wyżej opisała explere et praelere. A że szelążne za dawniejsze lata jeszcze in retentis uproszonych ichm. panów administratorów magna ex parte zostaje, tedy i na te retenta jw. jm. pan kasztelan lubelski asygnacyje ma wydać ichm. panom wojskowym.

[k. 114v] Quarto. Do soli tegorocznej anni 1695 za dystrybutora nazaczyliśmy jm. pana Władysława Drzewieckiego podczaszego dobrzyńskiego, którą to sól pomieniony jm. pan dystrybutor na łany według poborowych ksiąg wydać powinien, nie rekwirując żadnych kwitów podatkowych. Także i rozrodzonych ichm. panów braci, którzy na mniejszych porcyjach substancyjej siedzą, według należności, żeby każdego dochodziła i choć jeden na kilku braciej za zleceniem sobie tego odebrać zechce, była bez wszelakiej trudności wydana. Także w ziemi łukowskiej sól tegoroczną 1695 wydawać będzie jm. pan sędzia ziemski łukowski⁷⁵⁵ laudo praesenti za dystrybutora obrany, którą sól, ponieważ niektórzy ichm. panowie obywatele tejże ziemi łukowskiej ad pium opus, to jest na fundacyją ojców piarum scholarum w mieście Łukowie legują i naznaczają, inni zaś ichm. panowie bracia extraditionem salis eiusdem petunt, tedy dystrybutor do wolej ichm. w tej mierze stosować się będzie. O czasie zaś dystrybuty soli powinien województwo uwiadomić i intesencyje do grodu podać, która dystrybuta przez miesiący cztery currere powinna przy atendencyjej jm. pana dystrybutora albo jego sukkolektora, żeby podwoły darmo się nie trudziły. Także klasztorom, jako to wielebnym pannom karmelitankom Niepokalanego Poczęcia beczek 3, [k. 115] wielebnym pannom karmelitankom u świętego Józefa beczek 3, wielebnym pannom bernardynkom, wielebnym ojcom dominikanom i innym jm. pan dystrybutor sól wydawać powinien będzie secundum dispositionem województwa et praescriptum laudorum.

Quinto. Więc że od koronacyjej świętej pamięci Króla JM Michała porachowania o sól województwa naszego dotąd nie mogliśmy mieć ze skarbem, tedy do porachowania i windykowania tejże soli z województwa lubelskiego uprosiliśmy jm. pana Pawła z Olbrachcic Bielskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej jm. pana Jana Radłowskiego, którzy z osobna każdego roku asygnacyje i kwity z odebrania soli obaczac,

⁷⁵⁵ Jan Dominik Jezierski.

dystrybutę wypisać i specifice w każdym roku dystrybutora wyznaczyć i pokazać województwu będą powinni. Popisy według prawa i dawnych zwyczajów reasumujemy.

Sexto. Na sądy fiskalne, że kontradykcyje pozachodziły, zaczynam więcej się sądzić nie powinny, do dalszej województwa na sejmiku przyszłym refleksyj. Reasumując laudum przeszłego sejmiku przypominamy panom burmistrzom miasta lubelskiego, żeby tak propter conservationem województwa i wszystkich ludzi przejeżdżających, jako i dla wygody swojej chcieli mieć in executione postanowienia nasze, to jest żeby bruki naprawiać, kanały chędożyć kazali, drogi z błota i topielisk osuszać po wszystkich przedmieściach i ulicach aż do ostatnich bram. Który porządek i ichm. panowie bracia szlacheckiej kondycyje i urodzenia, którzy tak w mieście, jako i po przedmieściach dwory i kamienice mają observare powinni, in casu zaś non satisfactionis temu punktowi ad cuiusvis instantiam prawnie w grodzie lubelskim odpowiadać będą sine quavis excusatione.

Septimo. Że zaszyły do koła naszego instancyje za ichm. pany Rzeczyckim, Potockim, Mościckim, Górskim, Żeliśławskim, niewolnikami niedawno ex duris carceribus nieprzyjacielskich uwolnionemi, tedy mienionym ichm. z braterskich afektów po zł 300, a jm. panu Żeliśławskiemu zł 100 deklarujemy. Octavo. Ichm. zaś panom deputatom wojskowym, tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu, [k. 115v] którzy tu są praesentes, inkludując w tenże komput jm. pana Sokolnickiego, largicyje zł 3 000 naznaczamy. Nono. Inszych zaś panów braciej, osobliwie ichm. panów Kańskich wniesione desideria, do przyszłego sejmiku odkładamy.

Które to punkta, zgodnie i jednostajnie między nami uchwalone, jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich lubelskich podać zleciliśmy. Działo się w Lublinie die 26 maii 1695 anno, Franciszek Dydyński wojski mielnicki marszałek koła rycerskiego województwa lubelskiego mp.

CXIV. Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1695 r.

Uchwały sejmiku nie odnaleziono, podobnie jak informacji o jego przebiegu i deputatach, DTK, cz. III, s. 247.

CXV. Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego województwa lubelskiego w Lublinie 13 września 1695 r.

Wojewoda lubelski Stanisław Tarło uniwersałem wydanym w Tursku 19 VIII 1695 r. zwołał do Lublina sejmik elekcji kandydatów na urząd pisarza ziemskiego województwa lubelskiego. Laudum tego sejmiku nie odnaleziono.

1. *Uniwersał wojewody lubelskiego Karola Tarły zwołujący sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego do Lublina na 13 września 1695 r.*

Rkp. 1. APL, KGL, RMO 159, k. 195–195v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował ur. Mikołaj Ostrowski pisarz podwojewódzkiego lubelskiego 29 VIII 1695 r.

[k. 195v] Stanisław z Czekarzowic Tarło wojewoda lubelski, jw. w. moi wielce miłościwi panowie i bracia. Urząd pisarstwa ziemskiego sinistro województwa fato od tak dawnego czasu wakujący, aby tandem fausto omine przez obopólną na kandydatów zgodę mógł explere desideria nie tylko województwa, ale i następujących Trybunałów pro munere officii mei składam sejmik electionis ichm. w Lublinie na miejscu sejmikom zwyczajnym, na dzień pierwszy in crastino po sejmiku deputackim, a to dla większej wygody województwa, ażeby zjazdy non multiplicentur. Upraszając z miejsca mego per amorem świętej sprawiedliwości, abyście ichm. mości panowie tandem przywróciwszy decus województwu oraz i następującemu Trybunałowi w tym obmyślili wygodę, co aby tak najpomysłniejszym syccedat eventui Pana Boga proszę, a oraz się łasce braterskiej ichm. panów zalecam.

Datum w Tursku, dnia 19 sierpnia roku 1695, Stanisław Tarło wojewoda lubelski mp.

CXVI. Sejmik przedkonwokacyjny w Lublinie 27 lipca 1696 r.

Sejmik zwołany uniwersałem prymasa Michała Radziejowskiego, Warszawa 27 VI 1696 (tekst uniwersału ASWPK 1696-1732, s. 7–10). Uniwersału adresowanego do województwa lubelskiego nie odnaleziono.

1. *Konfederacja województwa lubelskiego zawiązana w Lublinie 27 lipca 1696 r.*

Rkp. 1. BOssol. 256, s. 202–204 – kopia. *Konfederacja województwa lubelskiego*; **Rkp. 2.** BOssol. 260, s. 326–328 – kopia; **Rkp. 3.** AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 255–258 – kopia.

[s. 202] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i ziem jego przyległych za denuncjacją dość ciężkiego interregnum, bo nigdy nieodżałowanej śmierci najjaśniejszego Jana III Króla naszego, przez jo. jm. księcia kardynała [Michała] Radziejowskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa Reipublicae uczynioną, na miejscu kongresom naszym w Lublinie zwyczajnym dnia 27 lipca 1696 [roku]. Zgromadziwszy się iniectis żalowi et lacrimis habetis, a nic in eluctabilis fati wyrokowi nie ustępując et necessitati należytą osierocenia naszego wzięwszy refleksję i orbitati miłej Ojczyzny succurs, jako najgruntowniejszy gotując, zgodnie i jednostajnie zgodziliśmy się i na to sobie poprzysięgli fide, honore et conscientiis nostris obowiązali wszyscy, że przy wierze św. katolickiej, kościołach Bożych i prerogatywach ich, przy całości

Ojczyzny, przy nieruszeniu w niczym swobód, praw i wolności naszych, przy jednostajnych we wszystkich okolicznościach [i] postanowieniach tej Rzeczypospolitej, a osobiwie przy wolnej, da Pan Bóg, Pana elekcji, wier- nie, uprzejmie i statecznie stawać będziemy zawsze wszyscy sine dolo et fraude.

A doznawszy per experientiam jako ambitus tej Korony, nawet i za żywota jeszcze Panów naszych różnymi przewrotnościami, wymyślnymi spiskami, nawet disturbatione consiliorum publicorum przez złośliwych matko zbójców, dilacerabat Rempublicam z daleka [s. 203] siedząc sobie, złośliwą drogą przebierając się do korony. Tedy in quantum by ktokolwiek miał się znaleźć podobny i złośliwy, privatim vel publice, fakcjami i prak- tykami siebie, luboż kogokolwiek na państwo forytować miał, przeciwko każdemu takiemu powstać wszyscy i na zepsowanie jego, wszystkie mocy i starania jego, nasze zdrowia i substancje obrócić obowiązujemy się.

Więc że zupełna tego wszystkiego i dobrowolnej elekcji naszej za- sadza się egzekucja i szczęśliwość in unione vera animorum na zgodzie in civibus tej Ojczyzny, a zwłaszcza tych, których Bóg i teraz Ojczyzna mądrością muniis facultatibus iunxit et evexit, tę zaś unionem animorum appetit własnego interesu zwykł rozrywać, wzniecając ambitum korony w Piastach. Tedy na zabezpieczenie temu oraz uważając, jak szkodliwe konse- kwencje dwojakiego prawa, to jest szlacheckiego i królewskiego, w jednej- że osobie zmieszane, stanowi szlacheckiemu przynosi, dlatego praescin- dendo takowe malum, wszystkich Piastów pro inhabilibus na królestwo deklarujemy i onych pro exclusione ^aprzez terazniejszą konfederacją^a mieć chcemy.

Dla większego zaś objaśnienia imienia Piastów annectimus słowa ex Pactis conventis przeszłego świętej pamięci Króla P. n. m. tenoris huius: „Domus Nostra ullam successionem et praetextum proximitatis habere ad Regnum sibi non praesumat, ale aequalitati per omnia cum statu nobilita- ti subiaceat”⁷⁵⁶, nie referując się do punktu w tychże ^bpaktach^b konwen- tach ratione praerogativae domus Regiae napisanego. A in supplemen- tum niniejszej zgody naszej wszystkie w podobnego nieszczęścia orbitatis Ojczyzny okazach czynione przez przodków naszych konfederacje, spiski i przysięgi reasumujemy, onymże ^cpodajemy^c i podług nich, na dobro mi- łej Ojczyzny naszej i zaszczyt swobód szlacheckich, sprawić się będziemy powinni.

A żebyśmy zaś huic conventui nostro tym mocniejszą siłę i uwagę przydali, i on do przyszłych wszystkich stanów tej Rzeczypospolitej ge- neralnej konfederacji przyłączeniem stwierdzili, [s. 204] tedy iurato nexu

⁷⁵⁶ Vol. const., t. V, vol. 1, s. 335.

niniejszej konfederacji naszej, tak ichm. panów senatorów naszych, jako i ichm. panów posłów na przyszłą konwokacją od nas uproszonych, obstringimus, aby na początku jej zaraz stanąwszy o utwierdzenie tego starali się [i] do żadnych inszych konsultacy i materiej nie przystępując. Jeżeliby zaś tak szczęśliwej intencji naszej sprzeciwić się kto usiłował, obowiązujemy ichm. panów posłów, aby nas o tym przez uniwersały obwieścili, a my in tam gravi necessitatis casu, przykładem przodków naszych, na zaszczyt wolnej elekcji i bezpieczeństwa jej popolitym ruszeniem stanąć i własnymi piersiami całość swobód naszych zastawiać, wszyscy unitim et viritim iuxta praescriptum legis anni 1621, obligujemy się.

Gwoli czemu popis pro die 21 mensis augustii składamy sobie na miejscu zwyczajnym pod Lublinem nad rzeką Bystrycą, w ziemi zaś łukowskiej pod Łukowem, przy którym [popisie] zaraz rotmistrzowie obrani i według okoliczności exigentis necessitatis, insze ruszenia się albo gotowości do niego declarabuntur decisie. Tam i inny porządek w ciągnięciu, jako i we wszystkich okazjach, umówiony przez nas będzie.

A żeby zaś ichm. rycerstwa wojska Rzeczypospolitej ^d-zaciężnego^d speciosa promissa ambientium nie dementowały, utwierdzamy wszystkich ichm. i części do województwa naszego przez repartycją należącą, dług winny omni conatu usiłować będziemy[y] i wypłacić effective, i do wypłacenia wszystkim na przyszłych sejmach dopomożemy serio.

Co wszystko sobie trzymać i ziścić obiecujemy sub fide, honore et conscientis nostris.

Działo się w Lublinie ^eanno 1696^e.

To postanowienie nasze ^fdla większej wiary i wagi^f rękami naszymi podpisujemy.

^{a-a} Taki zapis w rkps AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 256.

^{b-b} W rkps „punktach”. W innej kopii AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 257, „paktach”.

^{c-c} W rkps „podatkiem”. W innej kopii AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 257, „podajemy”.

^{d-d} W rkps pozostawione puste miejsce. W innej kopii AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 258, „zaciężnego”.

^{e-e} Taki zapis w rkps AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 258.

^{f-f} Taki zapis w rkps AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 258.

2. Instrukcja posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku w Lublinie 27 lipca 1696 r.

Rkp. 1. APL, CL RMO 159, k. 467v–471v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Sebastian Stocki w imieniu Franciszka Kossowskiego wojskiego lubelskiego, marszałka sejmiku, 11 VIII 1696 r.; **Rkp. 2.** LMAB, F. 273, nr 1441, k. 1–6 – oryginał; **Rkp. 3.** AGAD, APP 133, s. 481–494 – kopia; **Rkp. 4.** BPAU-PAN 8325, k. 361–368 – kopia.

[k. 467v] Instrukcja jww. ichm., jm. panu Stanisławowi na Szczuczynie i Radzynie Szczuce referendarzowi koronnemu, ^alubelskiemu^a, wareckiemu, jm. panu Jerzemu hrabi na Wiśniczu i Jarosławiu Lubomirskiemu podstolemu koronnemu, kazimirskiemu, starostom, jm. panu Stanisławowi na Dąbrowicy i Wiśniowcu Firlejowi, posłom województwa lubelskiego na sejm convocationis i konfederacji generalnej po śmierci naj[j]aśniejszego świętej pamięci Jana Trzeciego Króla Pana naszego pro die 29 augusti w roku 1696 w Warszawie złożony, obranym, dana w Lublinie die 27 miesiąca lipca roku 1696.

Lubo w najgorętszym długiej i niebezpiecznej wojny upale i zranionej zewnętrznymi rozterkami Rzeczypospolitej ciężkich paroksyzmach, teraz na ostatek invidia fatorum series summisque negatum stare diu, nie coronam capitis, ale coronatum caput, zdjęło z ramion naszych przez śmierć naj[j]aśniejszego Pana naszego, który nam indecus [k. 468] et robor chrześci[j]aństwu całemu na zaszczyt, nieprzyjaciołom żył na postrach. Nie przeto jednak concidendum animis, widząc, że Opatrzność Boska nie chcąc mieć Ojczyzny naszej na czas acephalum, sama się głową naszą być ukazuje, dając czas publici consilii, a zatym i to mutilatum Rzeczypospolitej corpus ożywiając. Przetoż na miejsce tamto zjehawszy, oddadzą przy publicznej wotywie sejmowej Panu Bogu et nostra vota ichm. panowie posłowie, coronato zaś capiti naj[j]aśniejszej Królowej JejM i całemu domowi królewskiemu, przy niskiej weneracyi uprzejmą in comuni luctu kondolencją.

Podziękują zatym pro paterna sollicitudine i jo. książęciu jm. kardynałowi [Michałowi] Radziejowskiemu, arcybiskupowi gnieźnieńskiemu, primati Rzeczypospolitej, że pro munere prerogatywy swojej non deest. Uproszą, aby et non desit dalej wszelakim ratunkom Ojczyzny i do szczęśliwej, da Bóg, nowego Pana elekcyi pomyślną ściełąc drogę, wszystkie uprzątając obices, pokój i szczęśliwy consiliorum cursum zwykłą swoją jednak roztropnością i Ojczyzny miłością.

A żeby interessa postronnych panów nie turbowały jakimi praktykami tej nadzieje unionis animorum, książę jm. powagą swoją ichm. panów posłów cudzoziemskich, a loco consiliorum amovebit, a ichm. panowie posłowie nasi tę suo loco dicent cautionem o posłach cudzoziemskich, aby i na potym nigdy in penetralibus królewskiej rezydencyi i pod jednymże dachem z Panami naszymi, stancyi swoich mieć nie mogli. Więc żeby i ad domum regiam, jako straż Boże, nie mogła się urościć komu wątpliwość, zażyje w tym jo. jm. książdz prymas prerogatywy swojej i efficiet u Królowej JejM P. n. m., aby, do której z odleglejszych rezydencyi swoich oddaliwszy się na czas, dała tym dowód pańskiej łaskawości swojej.

Więc że takiej powagi et ponderis rady gruntownej potrzebują tranquillitatem, lubo nie wątpimy o dostatecznych siłach gwardyi jw. jm. pana marszałka wielkiego koronnego⁷⁵⁷, którymi wszelką przeciwność reprimere podoła, aby jednak tym silniejsze miała praesidium całość consultationum, tedy pozostałe po śmierci Króla JM gwardyje pod władzą swoją i regimen, aby odebrał jm. pan marszałek i nowym fidelitatis Reipublicae juramentem ich obowiązawszy, zatrzymał pod rządem swoim, instabunt ichmci panowie posłowie, [k. 468v] a oraz pro omni conatu pro Republica podziękują.

A że równość szlachecka i izby poselskiej one „nie pozwalam”, są to filary dwa najprzedniejsze spierające tę mołem wolności naszej, gruntując je tedy jako najsilniej adlaborabunt ichm. panowie posłowie, aby z niej metus et protectio excludatur rugiem jurgieltników i dependentów, a wzajem na ufność jako najsilniej firmetur.

Tak tedy ubezpieczywszy powszechny jako najgruntowniej pokój, wszelkie przy chwale Bożej, obronie kościołów jego, swobodach i wolnościach naszych i wolnym obieraniu Pana, odnowią obowiązki i reassument wszystkie dawniejsze in omnibus punctis pod takowe czasy czynione konfederacyje i nimi pokój i wolność przyszłej, jako najszcześniejszej elekcyi, ugruntują.

Do czego ułatwiając drogę pactorum cum futuro regnante convenientiorum seriem magis generalem, i które presse et privatim do samej osoby przyszło, którego Bóg poda, kandydata nie należą, teraz zaraz na konwokacyi umówić studeunt ichm. panowie posłowie. Do których to z przyszłym Panem kapitulacyi, po najpi[e]rwszym punkcie Rex Catholicus esto, i obwarowaniu inszych kardynalnych punktów wolności, przydać i tę pociechę wojska i ludzi rycerskich rex parvulis et militibus subsidium esto, i praemium non sit emptum nec sit faemineum, ale zasłużonym dobrze, lubo in toga lubo in sago ludziom, bez wszelkich targów i nagród oddawane było, co i do przysięgi królewskiej dla uchronienia tej trucizny Rzeczypospolitej, która z takowych iusticiae distributivae przedawszy pochodzi, przydano być ma. Adicietur i to, aby synom koronnym na dworze Króla polskiego nie zastępowali miejsca cudzoziemcy wszyscy, dopieroż Wołosza i Tatarowie, którzy wszyscy od pańskich pokojów daleko arceantur.

Nie uskąpią zatym ichm. panowie posłowie omni iure winnego podziękowania ichm. panom hetmanom tej Rzeczypospolitej, i lubo chwalebne dzieła ich i o całość Ojczyzny pracowite conatus, sama nieśmiertelna wypłacać im będzie sława i poda posteritati, niechaj jej jednak tym

⁷⁵⁷ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

głośniejszego dodaje echo i wdzięczność naszego publicznego podziękowania, oraz przydając i prośbę, aby jeżeli kiedy, tedy teraz pokazali się, że są patres [k. 469] Patriae, wszelakie obmyślając ab extra przyszłej elekcyi bezpieczeństwo. Którą o głos, aby tym huczniej perstringat zagranicznych nieprzyjaciół i wątpliwych przyjaciół, prosić będą fraterne ichm. panowie posłowie, aby non detrectent podług konstytucyi 1687⁷⁵⁸ odnowienia przysięgi swojej podczas interregni, choć przez ichm. panów regimentarzów przy wojsku na ten czas zostających.

Też podziękowanie należeć będzie tamże i dobrze zasłużonemu wszystkiemu rycerstwu, którego ciężkim, a na borg podjętym pracom i stratom, w obmyśleniu jakiegokolwiek solamen do zgody całej Rzeczypospolitej stosować się będą ichm. panowie posłowie. Z tą jednak moderacją, żeby i rycerstwo o nieuchybnej, lubo to odwołczonej per calamitates Reipublicae nagrodzie zasług swoich, jako bracia nasi, non desperent i my w ubóstwie powszechnym mogliśmy unieść ciężar, zwłaszcza ex ratione ostatniego prawie spustoszenia przez przechody wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego, które nam w deklaracjach podatkovania równo z inszymi województwy pociągać, żadną miarą nie pozwoli.

A żeby i stąd rosła rekompensy rycerskiej nadzieja, spytają się de residuitate klejnotów Rzeczypospolitej i tak tych, które w sumie kilkakroć sto tysięcy u wojska cudzoziemskiego zastawione powrócone być miały, jako i tych, które na komisyi skaryszewskiej odebrał jm. pan podkomorzy koronny⁷⁵⁹, jeżeli są do skarbu koronnego wniesione, którego revisionem, jako też i archivi Regni, popierać będą ichm. panowie posłowie.

Miesiące pewne w roku, w których przypadające wakanse samym aktualnym żołnierzom rozdawane być miały, aby były odnowione dawnego prawa terażniejszą reasumpcją.

Hiberny hojnej przez komisarzów szafunek na pióra i ciężkie insze wojsku largicje cohibeatur i liczba komisarzów do kilku osób, niech będzie redukowana.

Praesidio szańcu Świętej Trójcy, aby Rzeczpospolita, a nie towarzystwo z żołdów swoich obmyślało subsystencją.

W ciężkich niewoli pogańskiej jęczących kajdanach więźniom eliberacją provideatur, zamianą więźniów tatarskich po Królu JM pozostałych, i aby na potym za wzięciem nieprzyjacielskiego więźnia, zaraz po wysłuchaniu i egzaminowaniu jego, więzień do rąk zwycięzcy restituatur, aby z okupu jego cieszyć się nie mógł.

⁷⁵⁸ *Pomyła, zapewne powinno być 1685.*

⁷⁵⁹ *Kazimierz Ludwik Bieliński.*

Prowent tak dawno wakującego podkomorstwa krakowskiego i starostwa kozienickiego, i województwa malborskiego, Bobrownik i innych tam wiosek, po śmierci pana Kotowskiego⁷⁶⁰ pozostałych, a przez jw. [k. 469v] jm. pana [Jana] Wielopolskiego kanclerza wielkiego koronnego Rzeczypospolitej legowanych (jednak non praeiudicando iuribus haereditariis quaesitis jw. jm. pana referendarza⁷⁶¹ na dobra Klimontowice), a cokolwiek stąd będzie mogło obvenire, wszystko to, aby ordynowano na nagrody uczynienie krwawie zasłużonym rycerzom, a w ostatku i pożyczaniem pozostałych po Królu JM milionów, egestas publica na zapłatę wojsku sublevetur.

Spytają się także jm. panowie posłowie, z której przyczyny jm pan wojewoda sieradzki⁷⁶² aresztował skarby jm. pana wojewody ruskiego⁷⁶³ i słuszniej poprą strony, oraz i tego nie zapomną, aby jm. pan wojewoda ruski calculationem podskarbstwa swojego uczynił. Teraźniejsze zaś zbyt proventuum interregni na dwór zmarłego Króla JM ekspensy, aby powściągnięte były i raczej się in commodum publicum obracały, a speza na dwór i insze z dóbr dziedzicznych przewidowana była, urgebunt.

Ażeby przyszły, da Pan Bóg, Król umówionych z sobą paktów tym pilniejszą wbijał sobie w umysł obserwancją, uważając jako złota wolność nasza, którą z żrenicą oka najmniejszego zaproszenia niecierpiącą nazywamy i w samych słońcu musi quaerere maculas, jeżeli są jakie przeto pakta z przeszłym Królem JM konwenta inter praecipua capita, [na] tej konwokacyi czytane będą i ventilentur w czym deviatum. A co nie jest extinctum cum persona u najjaśniejszych sukcesorów, repetendum esto, że zaś Rzeczpospolita dostateczne opisała sposoby ne princeps egeat.

A skupowanie dóbr ziemskich albo jakimkolwiek sposobem nabywanie ich przez Królów Panów naszych, znaczną bardzo wznieca dyfidencyją in populo adversus imperantem, i fulgor maiestatis zda się im przeszkadzać patrzeniu w sprawiedliwość, przeto instabunt ichm. panowie posłowie, aby konstytucja o Żywin i Nieporęcie niegdy uczyniona reassumatur, teraz i nowym prawem umocniona, aby Panowie nam królujący żadnym sposobem wymyślnym, ani pretekstem, dóbr ziemskich nabywać nie mogli, a nabyte jakkolwiek, choćby też et per tribunalitia decreta, aby było wolno rehabere szlachcicowi, oddawszy presse tylko daną za nie sumę, habito in super aliquo respectu ex tenuationis. Co, aby i po teraźniejsze koniunktury przynieść mogło levamen pretendantom różnym. Postarają się jako najpilniej ichm. panowie posłowie nasi, aby [k. 470] naznaczeni byli

⁷⁶⁰ Zapewne Adam Kotowski

⁷⁶¹ Stanisław Antoni Szczuka.

⁷⁶² Jan Chryzostom Pieniżek.

⁷⁶³ Marek Matczyński.

cum iudiciali potestate komisarze Rzeczypospolitej, którzy by i wszystkie z takiej okazji nabywanych dóbr ziemskich, pretensje do najjaśniejszego świętej pamięci Króla JM, także i najjaśniejszej Królowej JejM osądzili, i ich rehabitionem decydować mogli, i przez to, tak konwokacją jako i actus subsequentes, ułatwiając obmyśleniem należytej ukrzywdzonym satysfakcji, do czego lubo wielką informacją komportowane tamże Metryki Koronne o wszystkich alienacjach dadzą. Jednak osobliwy respekt i adwertencyją zalecą ichm. panowie posłowie w sprawie w. jm. pana Firleja i drugich konsukcesorów z nim do dóbr Markuszowa i Czemiernik, w której sprawie non obstante minorennitate haeredum układana była potioritas creditorum, aby tedy te dobra wolno było rehabere za także praecise sumy, jako za nie dano, tudzież, aby i skarby znaczne na gruntach czemiernickich znalezione, dziedzicom przysądzone i oddane były, takowąż uczynią rekwizycją.

Takowąż instancją promować będą jm. pana Tomasza Dłużewskiego o wieś Dąbie, sukcesorów jm. pana Łyszkiewicza i jm. pana Franciszka Tokarzewskiego pisarza grodzkiego łukowskiego o znaczne sumy, na Kurowie już trybunalskimi dekretami ewinkowane. Jm. pana Samuela Bilskiego o Czemierniczki cum attinentiis. Ichm. panów Kochanowskich o sumy dawniej winne sukcesorów jm. pana [Bernarda] Głuszczyńskiego podstolego nowogrodzkiego o resztę z Ostrówka. Jm. pana [Sebaldego] Szaniawskiego cześnika rawskiego o awulsją słuź[b]y w Drohuczy. Ichm. panów Uniszewskich o zł 5 tysięcy na Biełczwi. Ichm. panów Niezabitowskiego i Lesieckiego i Chrzanowskiego na Kurowie. Jm. pana Petrykowskiego tamże na Kurowie zł 3750. Także na Kurowie znaczne sumy sukcesorów ichm. panów Słupeckich. Jm. pana Remigiana Głuskiego na sumę 3300 [zł] na Kurowie. Jm. pana Matszowskiego na Markuszowie zł 3 tysiące. Jm. pana Pawła Bilskiego zł 2 tysiące i pewną łakę. Jm. pana [Mikołaja] Słoniewskiego chorążego bydgoskiego o sumę 24 tysięcy. Ichm. panów chorążego wendyńskiego⁷⁶⁴ i stolnika czernihowskiego⁷⁶⁵ Hadziewiczówi rodzonej ich jejm. paniej Ossolińskiej cześnikowej podolskiej, o sumę więcej niż 10 tysięcy [k. 470v] z dóbr jarosławskich.

Insuper interes w. jm. pana koniuszego koronnego⁷⁶⁶ o Brody i włość tarnopolską i inszym siłu, których w podobnej materji zagęszczone rekwizycje zachodziły, interpozycją swoją invabunt o disiudikacyją i sądową sum i dóbr ich restytucją, postarają się. A in quantum by in re iudicata renitencja być miała albo pieniędzy in rehabitionem bonorum odbierać nie

⁷⁶⁴ Grzegorz Krzysztof Hadziewicz.

⁷⁶⁵ Piotr Paweł Hadziewicz.

⁷⁶⁶ Jan Aleksander Koniecpolski.

chciano, tedy aby tu w województwie lubelskim jw. jm. pan starosta nasz lubelski⁷⁶⁷ infundum zjachać, i iuxta proportionem creditorum dobra dzielić i ad executionem finalem decreta przywodzić chciał, w czym my jm. utrzymać i onemu assistere powinni będziemy. A nihilominus in futurum stricta lege reassumatur prawo w Piotrkowie roku 1456 ferowane, aby się Królowie z szlachtą nie sądzili.

Więc i w dalszych terminach procurabunt jako najpilniej ichm. panowie posłowie circumscriptionem domus regiae i najjaśniejszej Królowej JejM, o której reformacjach discernat Respublica, która z nich ma subsistere, bo, że i szlachecka jest dość amplarium fortunarum, niechaj się ad egentem Rempubicam wróci królewska. Tudzież i o lennościach tejsze najjaśniejszej Królowej JejM, jeżeli są jakie, discutiat je i abroget terazniejsza necessitas.

A że w szczupłości dóbr ziemskich przyszło różnej ubogiej szlachcie na kahały żydowskie w prowizje dawać sumki swoje, których eksolucją, że zatrudniła protekcja Pańska, tedy ta, aby relaxetur i sumy albo prowizje od nich wypłacane były.

Należy i to znacznie do ugruntowania pokoju w[ew]nętrznego pod terazniejszy opłakany czas ne iurisdictiones confundantur. A że to jest muneris jw. jm. pana podskarbiego koronnego⁷⁶⁸, odbierać w dyspozycją swoją wszystkie ekonomie i tenuty po zmarłych Panach naszych, pytają się tedy serio ichm. panowie posłowie, czemu administracja starostwa barskiego jw. jm. panu podstolemu koronnemu⁷⁶⁹ od skarbu zlecona, violenter jest mu odebrana, i aby w tym naruszone prawo resarciatur instabunt.

Nie jest pewnie postremum unionis vinculum należyta stanu św. duchownego weneracja, ale też i wzajemne od niego ojcowskie stanu świeckiego traktowanie, w czym iż zapamiętała litigantów zawziętość wykracza niedyskretnie, kiedy zarzuciwszy już cale na stronę compositionem inter status i opisany sposób dochodzenia dziesięcin i czynszów, w prawie constitutionis 1635⁷⁷⁰, nie dobra nasze, ale dusze zaraz impetunt, ab usu miecza duchownego przez ekskomuniki i ich niepasterskie, [k. 471] ale i nieludzkie publikacje po różnych kościołach. Gorąco tedy instabunt ichm. panowie posłowie, tak u jww. ichm. księży biskupów (jako i u jm. księdza nuncjusza⁷⁷¹, jeżeliby tego widzieli potrzebę), aby nexu confederationis modernae to nam prawo koniecznie restituatur, żeby nie po konsystorzach, ale w grodach i inszych świeckich jurysdykcjach dziesięciny

⁷⁶⁷ Stanisław Antoni Szczuka.

⁷⁶⁸ Hieronim Augustyn Lubomirski.

⁷⁶⁹ Jerzy Dominik Lubomirski.

⁷⁷⁰ Vol. const., t. III, vol. 2, s. 260.

⁷⁷¹ Gianantonio Davia.

repetantur i czynsze, i constitutio o tym w roku 1635⁷⁷² reasumowana była. Także solidetur i niewzruszenie sposobów satisfactionis za dziesięciny, jaki, w której wsi zastaje nowy pleban, praktykowany ab immediato antecessore spokojnym sposobem. Co iterum atque iterum jako najpilniej rekomendujemy ichm. panom posłom, jako o toż ichm. panów senatorów ustnie prosiliśmy. W którym uciążeniu zostającemu i jm. panu staroście grabowieckiemu⁷⁷³, ut omni conatu succurant ichm. bratersko upraszamy.

Wielką stan szlachecki w pograniczu z dobrami królewskimi i z starostwami zostający cierpi od dzierżawców opresją, tak w gwałtownym granic starych nieprzyznawaniu, jako też i zbiegłych poddanych protekcji i niewydawaniu, aby tedy i to disunionis animorum scandalum niniejszej konfederacyi mocą submoveatur, i granice szlacheckich dóbr non violentur, a zbiegowie nie sub poena, ale cum poena mille marcarum wydawani, aby byli apponent serio manum.

Jako same ordynacje, tak i ludzi z nich do usługi Rzeczypospolitej stawienia, nie korespondują pobożnej intencji ordinantium, gdy i tamte niedbale w obronie Ojczyzny chodzą, i tych na prywatną swoją tylko zażywają usługę ordynaci. Żeby tedy intencji ich i potrzebie Ojczyzny działa się dosyć, nowy na ordynatów włożą obowiązek.

Solnej annony od panów naszych wydawanie niemałą jest stanowi szlacheckiemu sławą, a zatym ad pacta conventa słusznie referować się może ta praecautia, żeby sól piękna bocheńska i pretio antiquo po zł 4 od beczki wydawana nam była, a in casu renitentiae windykovanie jej u pisarza komór solnych, nie za dworem, ale w Trybunale praefigatur.

A że na ukontentowanie wiernych sług Ojczyzny Panem non fulmina zostawili w rękę swych świątobliwi antecessorowie Panów naszych, praeccludetur droga jako najściślej przyszłemu, da Bóg Panu, aby żadnym sposobem i tytułem starostw i dzierżaw, prócz ekonomiej stołu swego nie trzymał, ale je rozdawał bene meritis. Do czego, aby się tym więcej zasłużonych docisnąć mogło, nikomu więcej nad dwoje starostw, aby nie było dawano i iura communicativa jako słuszności przeciwne, abrogentur salvis modernis possessoribus. Który by zaś donatorius miał z Pańskiej dystrybuty chleba 60 tysięcy intraty, aby trzymaniem chorągwie husarskiej obowiązany był. Wójtostw zaś, aby starostowie [k. 471v] sami trzymać nie mogli, ale ta część dystrybucyjy mniejszym żołnierzom dostawała się, umówią to cum Republica ichm. panowie posłowie.

Że zaś nieszczęśliwość orbitatio nostrae i same następującej jesieni i zimy augent incommoda, grożąc niewczasem przyszłej elekcyi, tedy

⁷⁷² Vol. const., t. III, vol. 2, s. 260.

⁷⁷³ Aleksander Michał Łaszczyński.

i temu proposse zabiegając adlaborabunt ichm. panowie posłowie, aby konwokacja koniecznie do dwóch tylko niedziel reducatur i sejm elekcyi przed zimą dojrzała, jeszcze był odprawiony, aby przyszedł (daj Boże szczęśliwie wspomnieć) elekt na następującą kampanią, stanąć i dzielności swojej specimina pokazywać mógł.

Między tymi tedy, które całą Rzeczpospolitą concernunt sprawami, nie zapomną i prywatnych, którymi publica constant braci naszych desideria, a między nimi in capite przy prywatnej z jm. księdzem arcybiskupem⁷⁷⁴ konfederacyi⁷⁷⁵ ekspostulować będą, aby z dóbr jego książęcej mości Kryłowa, zbiegowie poddani, tak jm. pana miecznika łukowskiego⁷⁷⁶ jako i inszych, powydawani byli, i żeby tam nie mogli mieć asylum żadnego.

Podobnym sposobem interponent powagę swoją jako najusilniej do ichm., pana marszałka nadwornego koronnego⁷⁷⁷ i samej księżnej jejm. pani marszałkowej⁷⁷⁸, w sprawie o wygnanie z dóbr Opatowa i inszych, i zabranie wszelkiej ruchomości i inszych krzywd, jm. pana Andrzeja Leopolda Ossowskiego skarbnika łomżyńskiego terażniejszej małżonki, aby w prawach swoich laesa będąc redintegrari mogła. In quantum by zaś renitencja i teraz nastąpić miała, procurabunt ichm. panowie posłowie, aby w kapturach sprawa ta osądzona być mogła, non obstante, że się ta ekspulsja stała jeszcze za żywota nieboszczyka świętej pamięci Króla JM.

Podadzą rękę w nieszczęściu odniesionym jm. panu Stanisławowi Sarneckiemu skarbnikowi różańskiemu i podług przeszłych instrukcyi swoich instancją jego poratują.

Insuper do całej Rzeczypospolitej gorące braci rozrodzonych wniosą desideria, aby subveniat nieszczęściu ich i merita przodków ich miały gratitudinem, aby w domach ich żołnierze noclegów odprawować nie wazyli się, i który by tak hardzie z nimi postępował, wolno się takiemu było bronić, i choćby zabity był, aby zostawało jego invindicabile caput.

A tu zaraz reassumentur warunki, aby asystencje różnych potentiorum terażniejsze akty, tak ku Warszawie ciągnące się jako powracające nazad, żadnymi ciężkościami nie agramowali stanu szlacheckiego. Z suplementami zaś ludzie żołnierscy przechodzący, aby ante omnia ordynans jm. pana hetmana, tam którędy przechodzą, pokazywać powinni byli.

Te tedy zgodnie umówione sancita nasze, fidei et dexteritati ichm. panów posłów naszych zleciwszy, dla tym doskonalszej pewności ich jm.

⁷⁷⁴ Michał Radziejowski.

⁷⁷⁵ W rkps LMAB, F. 273, nr 1441, k. 5v, „konferencyjej”.

⁷⁷⁶ Kazimierz Widlica Domaszewski.

⁷⁷⁷ Józef Karol Lubomirski.

⁷⁷⁸ Teofila Ludwika z Zasławskich Lubomirska.

panu marszałkowi koła naszego ręką swoją podpisać i one do akt autentycznych województwa tego podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu sejmików naszych zwyczajnym, anno et die ut supra.

Franciszek Kossowski wojski i na ten czas marszałek sejmiku województwa lubelskiego mp.

^{a-a} *Taki zapis w rkps LMAB, F. 273, nr 1441, k. 1.*

3. *Laudum sejmiku przedkontwokacyjnego w Lublinie 27 lipca 1696 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 159, k. 463–466v – oblatą; w grodzie lubelskim oblatował Sebastian Stocki w imieniu Franciszka Kossowskiego wojskiego lubelskiego, marszałka sejmiku, 7 VIII 1696 r.; **Rkp. 2.** APL, CL RMO 166, s. 729–738 – kopia; **Rkp. 3.** AAL, ACL, Rep. 60 A XXVII, k. 356–358 – kopia; **Rkp. 4.** CDIAUK, F. 250, op. 3, nr 33, k. 111v–113; **Rkp. 5.** BPAU-PAN 8325, k. 351–359 – kopia.

[k. 463] My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego i ziem jemu przyległych, płacziwą denuncjacyją interregni po niegdy nieodżałowanej śmierci najjaśniejszego Jana Trzeciego Króla i Pana naszego przez jo. książęcia jm. kardynała [Michała] Radziejowskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego i prymasa tej Rzeczypospolitej exciti, na miejsce kongresom naszym zwyczajne w Lublinie zgromadzeni będąc, gdy w powszechnym orbitatis nostrae żalu, tu nam na ostatek przychodzi refleksja, że piis manibus JKM i w tym damy osobliwą pociechę, gdy nie tylko inu-tili questu prosequemur morientem, ale to co on zawsze czynił, naśladować do obrad się i zachowania całości publicznej rzucimy. Obowiązawszy się już tedy przy chwale Bożej i całości swobód do ostatniego tchnienia naszego stawać, uchwaliliśmy na poparcie tego wszyscy pod czas terażniejszy pospolitym ruszeniem iść i gdzie opportunitas wyciągać będzie, siły nasze obracać. Gwoli czemu i popis pro die 21 augustii pod Lublinem nad rzeką Bystrzycą, ziemi zaś łukowskiej pod Łukowem już naznaczywszy. Teraz za rotmistrzów do tego, przy jw. jm. panu Aleksandrze na Drzewicy Drzewickim kasztelanie lubelskim, którego naznaczyło dukto-rem samo prawo, uprosiliśmy za rotmistrzów, jw. jm. pana Jerzego hrabię na Wiśniczu i Jarosławiu Lubomirskiego podstolego koronnego, kazi-mirskiego starosty [i] jm. pana Tomasza z Drzewice na Głusku Głuskiego podczaszego lubelskiego, z ziemi zaś łukowskiej (która swoim zwyczajem wyprawą stanie) jm. pana Stanisława z Rozwadowa Rozwadowskiego chorążego ziemie łukowskiej. Którzy to ichm. na tymże popisie albo jako tam na ten czas umówiono będzie, chorągwie [k. 463v] swoje podniosą i wszelkiej okazji ratunku wolności i obronie wolnej elekcji praesto będą.

A że nie na samym tylko ugruntowaniu publicae securitatis ab extra zawisła całość nasza, ale ją tym bardziej et interna pace firmare należy,

tedy przykładem dawniejszych po śmierci Panów w Ojczyźnie naszej królujących lugubris veli kapturów i my podczas terażniejszej in securitate województwa naszego, dla poskromienia wszelakiej swejwoli i ratunku praw, wzięwszy przed się sposobem in Volumine legum opisanym postanowienie sądów kapturowych, do nich uprosiliśmy e medio nostri, do województwa lubelskiego jw. w. naszych wielce miłościwych panów, ichm. panów, Stanisława z Tęczyna Tarła wojewodę, Aleksandra na Drzewicy Drzewickiego kasztelana, lubelskich, Stanisława na Szczuczynie i Radzyniu Szczukę referendarza koronnego, lubelskiego, Jerzego hrabię na Wiśniczu i Jarosławiu Lubomirskiego podstolego koronnego, kazimierskiego, starostów, Franciszka Kossowskiego wojskiego i marszałka koła naszego, Jana z Orzechowa Orzechowskiego lubelskiego, Mikołaja Kossakowskiego żytomierskiego, chorążych, Franciszka Stoińskiego sędziego ziemskiego, Remigiana Piaseckiego stolnika, Tomasza z Drzewice na Głusku Głuskiego podczaszego, Jana Kazimierza z Mężenina Mężęńskiego podstolego, Tomasza Skarbka Kiełczewskiego cześnika, Jana z Targowiska Gałęzowskiego łowczego i podstarościego grodzkiego, Zbigniewa Suchodolskiego skarbnika, lubelskich, Kazimierza Domaszewskiego miecznika, Adama Szaniawskiego pisarza ziemskiego, łukowskich, Pawła Bielskiego sędziego grodzkiego, Bogusława Pszonkę podwojewodzego, lubelskich, Mikołaja Stoniowskiego bydgoskiego chorążego, Tomasz z Dłużewa Dłużewskiego dobrzyńskiego, Hiacynta Stoińskiego drohickiego, Piotra Hadziewicza czarniehowskiego, stolników, Marcina Moszyńskiego mielnickiego, Kazimierza Mężyńskiego braclawskiego, Władysława Drzewieckiego dobrzyńskiego, podczaszych, Kazimierza Łepkowskiego podstolego kijowskiego, Marka Stoińskiego bełskiego, Kazimierza Bielskiego warszawskiego, Sebaldego Szaniawskiego [k. 464] rawskiego, cześników, Franciszka Dydyńskiego mielnickiego, Michała Borzechowskiego żydaczewskiego, wojskich, Leopolda Ossowskiego łomżyńskiego, Mikołaja Wybranowskiego bełskiego, skarbników, Józefa Stanisława na Dąbrowicy Firleja, Teodora Suchodolskiego, Teodora Orzechowskiego, Jakuba Ługowskiego regenta ziemskiego lubelskiego, Jana Iżyckiego, Samuela Bilskiego, Stanisława Rzepeckiego, Wacława Głuskiego, Remigiana Głuskiego, Bogusława Łepkowskiego, Aleksandra Bogusława Niezabitowskiego, Mikołaja Bełczackiego i Piotra Lenczowskiego.

Z ziemie zaś łukowskiej w. naszych wielce miłościwych panów i braci, ichm. panów, Stanisława z Rozwadowa Rozwadowskiego chorążego, Jana Dominika Jezierskiego sędziego ziemskiego, Adriana Olenckiego stolnika, Michała Ryszkowskiego podczaszego, Marcina Jastrzębskiego podsejdy ziemskiego, Józefa Rudzińskiego cześnika, Wojciecha Olenckiego

łowczego, Jana Zarzyckiego wojskiego i podstarościego grodzkiego, Kazimierza Sufczyńskiego skarbnika, Józefa Ługowskiego komornika ziemskiego, Waleriana Turskiego komornika ziemskiego, Franciszka Karola Tokarzewskiego komornika i pisarza grodzkiego, Łukowskich, Franciszka Olenckiego drohickiego chorążego, Jana Nowosielskiego podlaskiego, Kazimierza Zawadzkiego wieluńskiego, Szczęsnego Karola Izdepskiego żytomierskiego, stolników, Antoniego Krzeskiego podstolego kijowskiego, Franciszka Szaniawskiego owruckiego cześnika, Jana Beyda Rzewuskiego drohickiego łowczego, Andrzeja Jastrzębskiego miecznika [braclawskiego], Puzynę starostę werbkoskiego, Leopolda Szczygielskiego, Krzysztofa z Targowiska Gałęzowskiego, Adama Branickiego, Michała Sarneckiego wicesgerenta, Kazimierza Franciszka Wilczyńskiego regenta ziemskiego, Łukowskich, Jana Borzechowskiego, Szymona Domańskiego [i] Bartłomieja Kamowskiego.

Którzy to ichm. nazajutrz po skończeniu sejmiku tu w Lublinie, w ziemi zaś łukowskiej [k. 464v] dnia 20 sierpnia, przysięgę swoją podług rot trybunalskiej wykonają, od której przysięgi arcერი mają ci wszyscy, którzy się tykali jakichkolwiek podatków tego województwa, lubo przez kontrahencją lubo przez administracją, a kwitów dotąd nie odnieśli, i choćby który jakimkolwiek sposobem przysięgę wykonał i zasiadł per aliquam conniventiam albo ignorantiam, przecież jednak taki pro iudice censeri nie może, i na delację każdego szlachcica od sądu removeri powinien. Tandem ciż ichm. panowie sędziowie ordinationem sądów swoich salvis iuribus ichm. ziemskich i grodzkich urzędników formować będą, i w niej dzień jeden albo dwa w tydzień, pro causis et negotiis fisci, tak z egzaktorami jako i retentorami podatków wszelakich województwa, naznaczony będzie. Na które dni ci wszyscy praevis przez instygatora fiskalnego ad citationibus stawać na te sądy i w nich iudicialiter odpowiadać powinni będą. Więc tenże sąd ścisły examen tak perceptorum jako i expensorum peculii województwa i uchwalonych podatków za informacjami jw. jm. pana komisarza naszego instituent, aby tandem mogło się wiedzieć, jako się obróciły uchwalone podatki, i wiele, gdzie retentów, i cośmy jeszcze winni zasłużonemu rycerstwu. Tamże formabitur i sąd o sied[e]m miesięcy, podczas wakującej kontrahencji szelężnego przez urząd miasta Lublina wybranego, i gdzie się te pieniądze podziały, sądownie decidetur. A cóżkolwiek mogło by accedere z pieniędzy podatkowych, z tych żadnej largiczej czynić ani egzaktorom nie ustępować i kondonować nie będzie wolno. Grzywny którekolwiek ex re iudicata provenient, nie między sędziów dzielone, ale na jałmużny klasztorom i ubogim na błaganie Majestatu Boskiego, bez wszelkiej diskwizycyi obracane będą.

A że przy terażniejszym ichm. panów sędziów mianowaniu różnym ichm. od wielu zachodziły kontradycje, których disiudicatio kołu naszemu nie była possibilis, tedy te wszystkie opozycje ad Tribunallum praestandi iuramenti do rozsądzienia odsyłamy, któremu także suberunt ichm. panowie dystrybutorowie soli suchedniowej o niewydawanie jej różnym ichm. obywatelom naszego województwa, i insze pretensje.

Więc żeby i sądy te obecnie i całe województwo in casu aliquo [k. 465] emergenti mogło mieć prędkie swoje praesidium, odebraliśmy braterską w tej mierze deklaracją jw. jm. pana referendarza koronnego [i] starosty lubelskiego⁷⁷⁹, że do ludzi swoich ordynaryjnych, przy grodzie tutecznym trzymany, in rem województwa przybierze ludzi 30, którym to trzydziestom, także i oficerowi ich, dawne na lenungi pieniądze, póki na usłudze województwa będą, cokolwiek im erogabit jm. pan referendarz, my z czopowego jm. refundere przyobiecujemy.

Takową tedy województwo obmyśliwszy securitatem ad publica przyszły generalne[j] konfederacje[j] consilia obraliśmy posłów, a uprosiwszy na tę funkcją jw. jm. pana Stanisława na Szczuczynie i Radzynie Szczukę referendarza koronnego, lubelskiego, wareckiego, jw. jm. pana Jerzego hrabię na Wiśniczu i Jarosławiu Lubomirskiego podstolego koronnego, kazimirskiego, starostów i w. jm. pana Stanisława na Dąbrowicy i Wiśniowcu Firleja, i sufficientem daliśmy seorsive in desideriis nostris instructionem. Chcąc jednak przeszłe lauda i dawniejsze, i świeższe, około tego obierania posłów in robore utrzymać, one in toto quam sufficientissime reassumimus bratersko sobie praecavendo, aby żaden z ichm. tych, którzy in posterum będą obrani, non praetendat ani mógł praetendere elekcje powtórnej, chyba aż in quarta sejmu cadentia, more na Trybunał i obierania ichm. panów deputatów, choćby też i na rozerwany, który sejm obranie, którego paść miała, aby ochota do publicznej usługi tym snadniej i w drugich pole mieć mogła ad benemerendum, które prawo nasze pro hac sola vice z walnych dyspensowaliśmy przyczyn.

A życząc, żeby łanowa piechota, niegdy tak straszna nieprzyjacielowi, a sławna Ojczyźnie, teraz zaś ledwie nie całe upadająca, do jako największego przyjść mogła porządku, tedy gdy rotmistrz[ost]wo łanowe województwa naszego po wolnej rezygnacji jm. pana chorążego łukowskiego⁷⁸⁰ przyszło, teraz do dyspozycji dalszej województwa, gwoili temu ludzi dziełem rycerskim sławnych et probatae virtutis, [k. 465v] chcąc tym bardziej ad benemerendum pociągnąć, trzech ich e numero nostro obraliśmy, to jest, jm. pana Wacława Głuskiego, jm. pana Floriana

⁷⁷⁹ Stanisław Antoni Szczuka.

⁷⁸⁰ Stanisław Rozwadowski.

Rozwadowskiego podczaszego kijowskiego, towarzysza chorągwie jw. jm. pana ordynata zamoyskiego⁷⁸¹ i trzeciego jm. pana Mikołaja Bełczackiego. Którym to rotmistrzostwo contulimus tak, aby ichm. przez alternaty lubelskie i bełskie te piechoty prowadzili, tak żeby się każdemu po lat trzy prowadzić dostało, po których wy[j]ściu znowu się to do dyspozycji województwa powrócić ma bez wszelakiej kontradycji. Interim sobie i to praecavemus, aby ci ichm. panowie rotmistrze po odprawionych kampaniach swoich, na pierwszych sejmikach, czynili w każdym roku operacji swoich wojennych województwu relacją.

Lubo na sądach kapturowych ex vi laudi praesentis z ordynacji tychże sądów vindicatio wszystkich retentów i dubiorum perceptorum resolutio już jest doskonale opisana, nie możemy jednak bezpiecznie tuszyć sobie, aby tymi mogły się wypłacić dobrze zasłużonemu wojsku stypendia, jeszcze u województwa z likwidowanych już na sejmach ćwierci w długu zostające, a i drugie znowu przez rozrywane sejmy w borgową służbę zaciągnięte, prędko i z konfederacyi przyszłej naciągnąć mogą. Uchraniając się tedy nagłego potym i ledwie znośnego oraz wypłacenia, uchwaliliśmy zgodnie w województwie naszym złożenie podymnych 20, w ziemi zaś łukowskiej podymnych 15, podług taryfy juramentami naszymi własnymi ewinkowanej w roku 1683, których wybieranie zaczynać się ma a die 1 octobris, a trwać ad diem ultimam tegoż miesiąca. Do tego zaś wybierania użyliśmy w województwie lubelskim jm. pana Marcina Poniatowskiego, samego, do ziemi zaś łukowskiej jm. pana Macieja Jastrzębskiego podczaszego nowogrodzkiego i jm. pana Jezierskiego burgrabiego łukowskiego, i zwyczajne salarium po groszu od złotego ichm. pozwoliliśmy. Na który podatek jw. jm. pan komisarz żadnej inszej asygnacji, prócz samych tylko jedynie zasług wojska do nas z repartycji należącemu, ordynować [k. 466] nie będzie, ani inszych jm. pan egzaktor przyjmować, ale się we wszystkim iuxta anteriora lauda sprawić powinien. Że zaś i ta, lubo in proximo nadzieja długo płacy czekających ichm. panów deputatów wojskowych, mało poratować może, tedy in solatium tęskliwej ichm. ekspektatywy zł 3 tysiące na traktament ichm. z czopowego currenti terażniejszej naznaczymy.

A żeby Pan Bóg tym łaskawiej pobłogosławił conatui nostro do wykonania operum iustitiae, rzuciwszy się et ad opera super erogationis naznaczyliśmy na jałmużnę i kończenie fabryki wielebnym ojcom Bernardynom w Radecznicy zł 500, także ojcom Bernardynom lubelskim drugie zł 500. A podobną pietatem i kommiseracją in concives nostros mając jm. panu Florianowi Jastrzębskiemu w kajdanach pogańskich jęczącemu zł 300.

⁷⁸¹ Tomasz Józef Zamoyski.

A takimże sposobem niewolą cierpiącemu synowi jm. pana Aleksandra Niezabitowskiego zł także 300.

Ciężka także calamitas odniesiona kołu naszemu od ichm. panów Kiińskich i jm. pana Lipnickiego, których znaczne fortuny przez plagę ogniową attrivit nieszczęście, tedy na poratowanie zł tysięcy naznaczyliśmy. Jm. zaś pana Jana Niezabitowskiego, także extreme afflictum, dla publicznego teraz niedostatku, do przyszłego sejmiku odkładamy i słuszny przyobiecujemy respekt.

Suplikę ojców Reformatów względem zagrodzenia drogi publicznej przez ojców Jezuitów z Żmigrodu przez bursę do miasta, w słusznej mając refleksji, przez co nie tylko ojcom do sustentacji po części odjęte sposoby, ale i nam samym i różnej kondycji ludziom wielkie dzieje się praeiudicium. Negotium to do sądów kapturowych odsyłamy, gdzie ante omnia ichm. panowie sędziowie tę sprawę ad instantiam instigatoris iudicii osądzić mają et circumscribere decreto, aby na potym takowe nie działały się inconvenientia.

Aby non evanescat sól nasza z żup Rzeczypospolitej suchedniowa, dlatego odebranie jej i podzielenie między nas concessimus jm. panu Pawłowi Bilskiemu sędziemu grodzkiemu lubelskiemu, na którą lubo już otrzymaną widzieliśmy asygnacją, że jednak [k. 466v] pretium beczki po 8 zł w niej jest położono, przeciwko wyraźnej o tym konstytucji, a już o to są otrzymane na ichm. panach administratorach kondemnaty przez jm. pana łowczego lubelskiego⁷⁸², tedy bratersko requirimus jm. pana dystrybutora naszego, aby starał się jako najpilniej, żebyśmy antiquo 4 zł pretio, sól tę bocheńską odbierali od jm., któremu salarium za pracą zł 1 od beczki appromittimus. Tę zaś dystrybucją przez uniwersał swój, po parafiach ogłosiwszy, na łany i ich części wydawać będzie, każdemu podług dawnych zwyczajów jm. pan dystrybutor, tak, aby żaden z obywatelów w dawnym zwyczaju swojej wsi albo kondycji nie odniósł praeiudicium.

Sól także na jałmużny zwyczajna ojcom Dominikanom, Bernardynom, Franciszkanom, zakonnikom Karmelitankom i inszym generaliter wszystkim należycie, aby oddawana była, a ta dystrybucja trwać ma przez niedziel 12 od daty uniwersału. A że w ziemi łukowskiej na dystrybutora w tak wielkim spraw publicznych odmęcie ichm. bracia zgodzić się nie mogli, tedy sól ziemi tamtej podług zwyczajnej liczby służącą, tamże w żupie zostawiwszy, do sądów kapturowych ziemi łukowskiej i ad dispositionem jej i dystrybutora wolne obranie odsyłamy. Jeżeli by zaś pretium soli od 8 zł panowie pisarze komór solnych nie chcieli imminuere, tedy to przy popisie przyszłym jm. pan dystrybutor ma deferre braci.

⁷⁸² Jan Gałęzowski.

Przy kontradycji swojej, mianowaniu na sędziostwa kapturowe ziemi łukowskiej, suplikował jm. pan Kozubowski do koła naszego w ukrzywdzeniu swym od jm. pana [Franciszka] Tokarzewskiego komornika i pisarza grodzkiego łukowskiego, za czym, że ta disjudykacja nie może tu w kole naszym subsistere, odsyłamy tedy onę do sądów kapturowych województwa lubelskiego, aby tam determinowana była finaliter.

Podobnym sposobem instancją gorącą ichm. panów Kiińskich z ichm. panami Szczuckimi i Askmanickimi do tegoż sądu kapturowego disiudicationi bratersko zalecamy.

Te tedy zgodnie umówione sancita nasze dla tym doskonalszej pewności jm. panu marszałkowi koła naszego ręką swoją podpisać i one do akt autentycznych województwa tego podać zleciliśmy.

Działo się w Lublinie na miejscu sejmików naszych zwyczajnym anno 1696 dnia 27 miesiąca lipca.

Franciszek Kossowski wojski i marszałek sejmiku województwa lubelskiego mp.

CXVII. Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1696 r.

*Zgodnie z prawem sejmik powinien odbyć się 10 września 1696 r. w Lublinie. Sejmik ten został zerwany*⁷⁸³.

CXVIII. Sejmik pokonwokacyjny w Lublinie 22 listopada 1696 r.

*Sejmik zwołany uchwałą sejmu konwokacyjnego, 29 VIII–28 IX 1696 r. Vol. leg., t. V, s. 414*⁷⁸⁴. *Zachował się list królewicza Jakuba Sobieskiego skierowany na tenże sejmik*⁷⁸⁵.

1. *Laudum sejmiku pokonwokacyjnego w Lublinie 22 listopada 1696 r.*

Rkp. 1. APL, CL RMO 159, k. 506–507v – obłata; w grodzie lubelskim oblatował Stefan Warsz Michowski, marszałek sejmiku, 1 XII 1696 r.; **Rkp. 2.** APL, CL RMO 166, s. 1850–1853 – kopia; **Rkp. 3.** AGAD, APP 133, s. 477–479 – kopia.

[506] My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa lubelskiego zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne in fundamemento deklaracji jw. jm. pana Stanisława na Szczuczynie i Radzynie Szczuki referendarza koronnego, lubelskiego, wareckiego starosty, posła naszego,

⁷⁸³ Informacja o zerwaniu sejmiku. DTK, cz. III, s. 253.

⁷⁸⁴ „Seymik Województwo lubelskie deklaruje na dzień 22 miesiąca Novembris anni praesenti”.

⁷⁸⁵ „Kopia listu królewicza jm. Jakuba na sejmik województwa lubelskiego”, Warszawa 16 X 1696. APL, CL RMO 159, k. 502v–503. Tekst tego listu zamieszczony jest w ASWPK 1696–1732, s. 44–45.

pro die 22 novembris, punkta te do przyszłego z limitacyjej 26 marca dnia w zupełne laudum włożymy.

Confaederatio pro tuitione liberae electionis i spisania pactorum ad futurum regnantem należytych, i ruszenia się każdemu viritim do Warszawy pod chorągwiami. Tam przyszed[ł]szy, na elekcyjej, da Bóg, spytamy się, kto na rwanie konwokacyej, na sprowadzanie Tatarów [i] Szwedów, na zbuntowanie związków [wojskowych], pieniędzy dawał.

Reskrypt na legacją braci naszych [z] województwa sendomierskiego, których akceptowaliśmy do wspólnej konferencyjej motiva, i do generału korczyńskiego posłów naszych [k. 506v] ześlemy.

Reskrypty jw. ichm. panom hetmanom z podziękowaniem pro zelo in publicum bonum, upraszając, aby pośrzodki brali do uspokojenia związku, upewniając o podatkach na płacenie zasług.

Instrukcja do jw. wojewody wileńskiego i hetmana wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego⁷⁸⁶, dziękując za podane przestrogi o związku przez jm. pana Kryszpina wojewodę witebskiego⁷⁸⁷ i jm. pana Ogińskiego chorążego Wielkiego Księstwa Litewskiego⁷⁸⁸ podniesionym, i kto jest autor jego, prosząc, aby nie ustawał in vigilantia et cura protegendi Rempublicam, a te oryginały, które ma ręką jm. pana Kryszpina pisane, aby je dochował ad campum electoralem. Te zaś listy jm. pana wojewody wileńskiego cum convincentibus documentis jm. panu marszałkowi do ksiąg grodzkich per oblatam podać zleciliśmy. Posłowie przy tym do jm. są, ichm., jm. pan Polubiński chorąży słonimski⁷⁸⁹ i jm. pan Kazimierz Bielski cześnik warszawski, pisarz grodzki kapturowy lubelski.

Za powodem listu od jw. jm. pana Czarnieckiego pisarza koronnego⁷⁹⁰ w tych dwóch punktach, tychże ichm. co do jm. pana marszałka wielkiego koronnego⁷⁹¹ naznaczamy, aby jw. jm. pana podskarbi koronny⁷⁹² królews[z]czyzny do skarbu koronnego poodbierał po zmarłym Panie [Janie III], aby skarbu nie ubożył funeralnymi ekspensami i cale temu dał pokój.

Z okazji przestrogi przysłanej przez jw. [pana] wojewodę wileńskiego, listy ręką jm. podpisane i documenta per copias przy nich przysłane, posyłamy posłów do książęcia jm. kardynała prymasa⁷⁹³ [i] do jw.

⁷⁸⁶ Kazimierz Jan Sapieha.

⁷⁸⁷ Andrzej Kazimierz Kryszpin Kirszensztejn.

⁷⁸⁸ Grzegorz Antoni Ogiński.

⁷⁸⁹ N. Połubiński.

⁷⁹⁰ Stefan Stanisław Czarniecki.

⁷⁹¹ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

⁷⁹² Hieronim Augustyn Lubomirski.

⁷⁹³ Michał Radziejowski.

marszałka koronnego, aby ichm. społem z powinności urzędów swoich convenient Królowej JejM, aby zarzucone sobie obietca, że pod pokrywką, na opresję wolności Kozaków wprowadzono, wojsko litewskie do związku przyprowadzono, pieniądze na to dano, co wszystko Królowej JejM głową per subiecta stało się, jw. ichm. to przez godności swoje, co się zaczęło, zataowali.

Do pierwszej legacji uproszeni są, jm. pan Tomasz Dłużewski stolnik [k. 507] dobrzyński, jm. pan Józef Stanisław na Dąbrowicy Firlej, jm. pan Adam Cieciszewski. Do drugiej jm. pan [Michał] Ryszkowski podczaszy łukowski, jm. pan Jan Mężęński podstoli lubelski i jm. pan Stefan Warsz Michowski.

Do ziemie chełmskiej ichm., jm. pana Kazimierza Domaszewskiego miecznika łukowskiego, jm. pana Pawła z Olbrachcic Bielskiego sędziego grodzkiego lubelskiego, jm. pana Pawła Trzcńskiego.

Do województwa bełskiego, jm. pana Kazimierza Mężyńskiego podczaszego braławskiego, jm. pana Władysława Drzewieckiego podczaszego dobrzyńskiego, jm. pana Marka Stoińskiego cześnika bełskiego, jm. pana [Antoniego] Krzewskiego podstolego kijowskiego z instrukcją ad normam województwa sendomirskiego uprosiliśmy.

Reskrypt na instrukcją od związku koronnego, w którym dziękujemy za przysięgę, że się nie będą wdawać in materiam electionis, prosimy, aby jako się artykułami obowiązali nie czynić praeiudicia dobrom szlacheckim, tak to skutkiem wypełnili, żeby zasług wypłacenia pewni byli, bo jako jedne podatki złożyliśmy, tak i drugie składać będziemy znowu, żeby ichm. redeant ad obsequium Rzeczypospolitej pod władzą hetmańską.

Reskrypt do związku wojska litewskiego, dziękując, że stawają circa bonum commune, a perswadując ut desistant a caepto molimine.

W województwie zaś naszym porządek taki stanowimy. Czopowe będzie trzymał a die 10 ianuarii jm. pan Jan Iżycki. Ojcom Dominikanom kwotę, od chowania akt ziemskich i za pozwolony kościół z wygodą naszą, solną do przyszłego sejmiku odkładamy. Szpitalne Ducha Świętego grunty czy ogrody ex ratione przywilejów, że do składania z miasta podatków nigdy nie należały, circa indemnitates suas zachowujemy. Uchwalone 20 podymnego przeszłego sejmiku aprobujemy. Pośtom związku koronnego tysiąc zł z tegoż podymnego naznaczamy. Retentorowie podatków, aby od panów [k. 507v] poborców in medio czytani byli. Largicyje anteriori tempore sejmiku naszego praesenti kasujemy.

Stefan Warsz Michowski marszałek rycerstwa województwa lubelskiego mp.

2. Instrukcja posłom na sejmik województwa bełskiego w Lublinie 24 listopada 1696 r.

Rkp. 1. AGAD, AR, dz. II, ks. 35, s. 422–425 – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 260, s. 389–391 – kopia.

[s. 422] Instrukcja ichm. panom, Kazimierzowi z Mężenina Mężyńskiemu podczaszemu braclawskiemu, Władysławowi Drzewieckiemu podczaszemu dobrzyńskiemu, Markowi Stoińskiemu cześnikowi bełskiemu, N. Krzeskiemu podstolemu kijowskiemu⁷⁹⁴, posłom naszego województwa lubelskiego na sejmik przyszyły województwa bełskiego, dana z Lublina die 24 novembris roku 1696.

Insze królestwa, takież albo obszerniejsze państwa, in omnem casum reciprocantis fortunae mają pewność króla jednego, nie którego cnota, ale spólna urodzić się czyni kondycja, jest to prawda, wysokie bezpieczeństwo, ale niewolnicze życie, bo tym kędy tuta et praesentia cum animalibus, gdzie chwalebna, choć niebezpieczna z mężami niegdyś długimi wieki w podziwieniu świata idzie komparacja. Nasza Ojczyzna od lat blisko dwóch set, jak tylko z dziedzicznego wyszła porządku, nie zazdrości sąsiedzkim państwom tak wielkiego wczasu, nie myśli cudzoziemiec kogo by za Pana miał, jakie by pakta z Panem zawierał, jak by in casum złotego panowania do swej [s. 423] wrócił się prerogatywy, dulcedine czy wszystko się to stało, że i swej, nigdy pro libertate, zawsze pro domo, a często trafia się sub absolutis domini, życie niekiedy przyrodzenie czas przyszłe, ale kiedy tak dziatkom oraz tyrannis fortunę zabiera.

U nas wszystko, prawda okropno, ale zaś bezpiecznie Pana obrać, niektóry longa serie diadematum strojny, ale zwyciężcą siebie nadętość popularis za groźność, affabilis in periculis belli strażnik, który na mnie, nie beze mnie, rozkazanie z prawa z swej woli nic uczynić nie ma. Nie widzimy, Bogu chwała, obsessam curiam, clausum armis senatum straszny pozór twarzy, substancje Boskie, a nasze intraty, podział nie z Królem, ale z ubogim, co chcę dam od lat i wzrostu, od spiżarnie i piwnice płacić nie będę, sąd asesorski uciążyć nie może, bo lubo po grodach zwierzchność, ramię królewskie, ale mam na ciężar o swych dekretów w Trybunale bracią, od [tych] tylko już Bóg, ostatnia nadzieja et caetera his similia, na ostatku Króla, nigdy prawa, zawsze i już tylko się Boga boję.

Te tedy swobodę złotą doczekaliśmy się, że nie obcy, ale nasi i starsi psują, i zgubić chcą ziemianie politycznym pośrzedkiem, pozorem urzędów, [s. 424] privilegiis prerogatyw, aby co za często, że nie każdy szlachcic ma srebrną łyżkę, aby żaden i nigdy Króla obierał w województwach, nie wszyscy, ale niektórzy byli mościwi panowie.

⁷⁹⁴ Antoni Krzewski.

Przeszła konwokacja (i w pierwszej było przed nią) jawnym niech będzie dowodem, tam optimi magnae et minoris classis pro Patria cives, pewni sprawiedliwością sprawy in virtute statutow, konstytucyj magnitudine iustitiae, non licet ubezpieczeni drogę ku elekcji spokojnie prostując. Cóż wskórali rationibus, dowodami, pars nic altera, ale barzo aliena, factis et opere vicit, dopiero jawnie dało się widzieć causa regnandi, etiam iura Patria tollas, in caeteris omnibus pietatem colas.

Czegoż się tedy jako my, tak i wm. panowie macie spodziewać, si viridi, coś już po nas, kiedy bez nas na nas Króla obiorą. Lepiej tedy raz ciężkość, stratę, niewczas uczynić, aniżeli przez wieki longissima potomków serie niepowetowana jęcząc, sobie przepowiadać non putarem.

Posłali do nas ichm. panowie nasi bracia, województwo sędomirskie, w. z instrukcją posła, upominając in communi periculo, czując konferencje intymujące na wszystkie nas przypadki, limitowali sejmik 25 februarii, my ad 26 martii, na ostatku generał korczyński, przed elekcją rozłączony, miejscami skupi obrady.

Wzajem tedy do wm. państwa braci naszych, jm. pana Kazimierza z Mężenina Mężyńskiego podczaszego braclawskiego, Władysława Drzewieckiego podczaszego dobrzyńskiego, Marka Stoińskiego cześnika bełskiego, N. Krzeskiego podstolego kijowskiego, uprosiwszy posyłamy, którzy sua dexteritate niebezpieczeństwo ukazać, do konferencji z nami prosić, zdrowia życząc i ukłon braterski [s. 425] od nas prezentować będą.

*3. Instrukcja posłom do prymasa Michała Radziejowskiego
w Lublinie [25] listopada 1696 r.*

Rkp. 1. AGAD, AR, dz. II, ks. 35, s. 425–427 – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 260, s. 391–393 – kopia.

[s. 425] Instrukcja jm. panu Tomaszowi Dłużewskiemu stolnikowi dobrzyńskiemu, Józefowi Stanisławowi na Dąbrowicy Firlejowi, Adamowi Cieciszewskiemu posłom województwa lubelskiego do jo. jm. księcia prymasa, kardynała⁷⁹⁵ naszego, dana 1696 in mense novembre.

Do w. k. m. miłościwego pana najosobliwsza od nas powinna być legacja i jest z godności urodzenia, osobliwości geniuszów posłanych ichm. braci naszych, bo w drugim po części to w. k. m. in compendio hojną dała Ojczyzna ręką, która teraz spowszedniała in tertio ordine status [w]zgardzona matka, sprawiedliwym do w. k. m. woła głosem respice in me.

Prosimy w. k. m., że nie z struktury pałaców długim zachowaniem w skarbach dostatek i inne regalis fortunae apparencje mają być w pamięci pro conservatione zrozumiane, ale nasze głowy szlacheckie i wolna elekcja Pana, których ichm. panowie do rozprzestrzenia szli granic, jako

⁷⁹⁵ Michał Radziejowski.

pamiętające archiwa Regni świadczą, poddaństwa rekognicje i terazniejsza, na których w. k. m. in ordino wieków pokazuje eminencja.

Już to tedy tak się na[d]mienilo, iure merito dbać bez respektu o całość, tak wysoko godność w. k. m. masz pro officio, podczas terazniejszego sejmiku jw. jm. pan wojewoda wileński⁷⁹⁶ senator i brat nasz, listem ręki swej cum adiunctis przestrzegł i ukazuje documentum, że Królowa JejM do korony, którą, aby secundario na głowę, kiedy non fortuna viri to cedes et solitudo podała związkiem Wielkiego Księstwa Litewskiego wojska i krwią braci naszej polewa drogę. Jeżeli wolno od miłości [s. 426] i politowania nas czyni miejsce nascendi, w. k. m. jo. prymas ziemianin, os de ossibus nostris, nunc animis opus ciężki paroksyzm, mocne ściąga remedium, pokaż się być, od którego całość nachylona, bezpiecznie i nieodwłocznie powstanie.

Przydajemy seorsiva legatione, prosząc jw. marszałka koronnego⁷⁹⁷, abyście wm. panowie iuncta autoritate godności swoich od tak niebezpiecznego odprowadzili procederu, prosząc, aby Królowa JejM, jeżeli nie wywieść z tego, to przyna[j]mniej poprzestać, a wolniejszą nam elekcją, daleko dalszym niż na Bielany podczas konwokacyi, uczyniła odjazdem, bo tak wiele orężnych obywateli tysięcy, każdemu przyszed[ł]szy naprzykrzy się miejscu, od którego niewczasu nomina maiestatuose oddalać się zwykły.

Z okazji legacji do nas ichm. panów związkowych to do uwagi podajemy, [że] zawiślne województwa, a w nich jw. ichm. księża biskupi i inni ichm. trzymający dobra, a Regia manu mieli się dać z tym słyszeć, że skonfederowanemu wojsku dać nie mają przez posłanych deputatów chleba. Ta przeciwna konfederackiej dyspozycji deklaracja ściągnęła by na nas już nie z chorągwiami, ale z pułkami orężne gminy.

Zaprawdę niesprawiedliwa by to nam nagroda, że my od początku wojny tureckiej ponoszący dwa razy na rok przechody wojska Wielkiego Księstwa Litewskiego i naszych rekrutów cudzoziemskich, teraz na ostatnie mielibyśmy przepaść nieszczęście.

Posłani tedy od nas ichm. będą upraszać usilnie w. k. m., aby w. k. m. primitiali dignitate et autoritate u jw. koligatów i innych jw. ichm. wymógł, aby co ciężko widzieć i na długo patrzeć, począć ichm. [s. 427] dobrowolnym ukontentowali wydaniem. Przez tychże ichm. panów deputatów posłów bracia nasi mającą [l]a]esionem od sukcesorów najjaśniejszego Pana zmarłego instant, i my prosimy, jak komisja czas ukaże

⁷⁹⁶ Kazimierz Jan Sapieha.

⁷⁹⁷ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

w. k. m. miłość nie litując, pracy staranie, tą bez urazy wyświadczył, aby desiderium zesłego, aniżeli gravamen żyjącego wspominali.

4. *Instrukcja posłom do panów Lubomirskich w Lublinie [25 listopada 1696 r.]*

Rkp. 1. AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 482–484 – kopia; **Rkp. 2.** BOssol. 256, s. 343–344 – kopia.

[s. 482] Instrukcja panom posłom województwa lubelskiego do ichm. panów Lubomirskich, marszałka⁷⁹⁸ i podskarbiego koronnych⁷⁹⁹, dana.

To donieść cum contestatione zleciliśmy, że co inni za całość [s. 483] i słusność mieli, biorąc godność za wieczną domowi swemu, mieć sukcesją prawa zakazującego ne quid ultra za uciążenie swoich urzędników Królów Panów łaski powzięte, nie tak prywatnym domostwem, ale jako publiczną nagradzać ruiną. To zaś, że [w] w. mm. panach inne, a samej słusności pełne widzieliśmy uczynki, słusznie mówimy, [że] z tego domu [i] familiej wszystko dobre i na pomoc Ojczyźnie zawsze się rodzić musi.

Sam w. mm. pan pokazałeś, kiedy wysokie objaśnienie osoby swojej z woli Boga i ręki Pana miłością Ojczyzny nagradzasz, pozostałe skarby po Królu nieboszczy[ku] i świętej pamięci Panu naszym, nim jeszcze brać je miano aresztem i pieczęcią zamknąłeś koronną. Na konwokacji nachyloną pluralitatem do liczby niektórych obierać Pana powagą swoją wsparłeś. Owo zgoła nas wszystkich w osobie jw. [i] ichm. panów posłów a functione klejnotu tego oddalonych i do należytego wracających miejsca, w izbie poselskiej przyozdobiłeś nomen inane rzetelnie princeps in ortaliis Rempublicam ukazując aeternam.

Stąd jako w. mm. panu odpłata u Boga, tak też i u nas miłość i poufałość czeka, i jest teraz doniesiona przez jw. jm. pana [Kazimierza] Sapiechę wojewodę wileńskiego, wszystkich wzgarda i mały szacunek u Królowej JejM w serce i godność w. mm. pana oddajemy Królową JejM, aby śmiercią naj[j]aśniejszego Pana miłościwego naszego, a małżonka swego wziętą z ręki władzę i koronę odwetowała, spraktykowała związek wojska koronnego i wojska Wielkiego Księstwa Litewskiego, przez co się stały już acerrima odia proximorum, już czyniły skutek. O czym (bo na żadną Ojczyzny pomoc) miasto Brześć, stolica, wojną pola tameczne trupem już napełnione i krwią skropione, głoszą publice.

[s. 484] Dla czego jako jo. książęcia jm. prymasa⁸⁰⁰, tak i w nim w. mm. pana przez list i instrukcją oraz u Królowej JejM być i ukazać, że insza legacja poszła do jw. jm. pana wojewody wileńskiego, ekspostulując, aby oryginały jm. pana wojewody witebskiego⁸⁰¹ ręką własną podpisane do

⁷⁹⁸ Stanisław Herakliusz Lubomirski.

⁷⁹⁹ Hieronim Augustyn Lubomirski.

⁸⁰⁰ Michał Radziejowski.

⁸⁰¹ Andrzej Kazimierz Kryszpin Kirszensztein.

elekcyjej dochował, gdzie się łatwiej pokaże, że to za pieniądze Królowej JejM z rąk dane ten pożar domowej wojny już w Wielkim Księstwie Litewskim wyniknął, et alia metuenda perswadować, aby poprzestała oraz w Warszawie nie tylko, aby nie była, ale wolną elekcyją czyniąc, dalej niż na konwokację odjechała.

Individuus amor serenissimorum principum natorum tu się ściąga z każdej części całej, a całej in qualibet parte. O czym jak jednakowo rozumiemy, tak jednakowo przez posła naszego obligujemy, instat wm. pana cunctis excellentissimo illustrissimo amore et officio, aby i królewiczowie ichm. pari distinctione czynili asystencję elekcyjej przyszłego Pana naszego. O co jako prosimy, tak siebie w respekt i łaskę zalecamy.

Stefan Wąż Michowski marszałek województwa lubelskiego.

5. *Respons prymasa Michała Radziejowskiego dany w Warszawie 20 marca 1697 r.*

Rkp. 1. AGAD, AR, dz. II, ks. 33, s. 526–528 – kopia; **Rkp. 2.** CDIAUK, F. 250, op. 3, nr 33, k. 332–333 – kopia.

[s. 526] Respons książęcia jm. kardynała prymasa do województwa lubelskiego przez posłów wysłanych die 20 martii 1697.

Na legację województwa w. mm. panów z sejmiku die 25 novembris odprawionego ekspediowaną dany ode mnie in tempore respons, że jednak dopiero na terażniejszym sejmiku nastąpi relacja, officii et necessitatis być to rozumiem dać sercu memu satysfakcją i ponowić ku w. mm. panom moją zwykłą venerationem.

In ea tempore venimus, które fortunam Rzeczypospolitej jako elvare, tak strzeż Boże, uno ictu allidere mogą publiczne szczęście, jedna tylko inter status salvare może konfidencją, do której jako słusznie z osoby mojej powinny być motiva et incitantia, tak pleno candore z miejsca mego provoco do wm. mm. panów.

[s. 527] Calamitates osierociałej Ojczyzny ad sensum nie tylko ad notitiam każdemu wiadome, znają z osoby mojej ex visceratum animum exactas curas in defessam circa ferendum auxilium sollicitudinem. Zgoła nie nie opuszczam modo dii manum admoveant. Zjachałem tu zaraz in ianuario na warszawską rezydencją non alio fine, tylko abym z ichm. do boku mego naznaczonymi rezydentami, jako najlepiej mógł prospicere integritati publicae i dobru Rzeczypospolitej.

Zapatruje się do tego czasu na eventum komisarzy lwowskich i zaczętego, daj Boże, bonis avibus z wojskiem traktatu, którego alteruter eventus ex natura sui diversa potrzebowałby consilia. Hinc remora głównej rady, o której wszystkich ichm. do niej należących obwieściłem.

Nie ubliżyłem oraz communi niemal wszystkich województw desiderio, proponowawszy Królowej JejM votivam ab urbe distantam.

Otrzymałem i słowne, i listowne declarationes publicznego ukontentowania. Jakoż wszystkie do nieodwłocznej drogi były apparencje, dysponowane podróżne commoditates, posprowadzane cugi, poładowana supellex. Nawet pro dignitate Królowej JejM uproszony ode mnie jeden z ichm. panów senatorów, który Królowej JejM na samo miejsce, pro honore Rzeczypospolitej et omni pod ten czas i terazniejsze zamieszanie securitate, asystencją swoją służyć miał.

Ale in procinctu ipso nastąpiło słabe zdrowie Królowej JejM, potym zimy rezolucja i podobno insze consilia et rationes, kiedy teraz żadnej do tego nie widzimy dyspozycje. Nie ja tedy dilationis culpandus, bo i teraz non desum i dalej non deero votis publicis perswazją swoją, zwłaszcza, że na to wszystkich ichm. na ten czas tu przytomnych zgodne coincidunt sensus.

To pro officio donioz[ł]szy w. mm. panom życzę et per omnia sacra proszę, abyście wm. panowie unionem animorum bez wszelkiej scissiej bono publico i wolnościom swoim, nad które nihil carius darować raczyli, et sine omni diffidentia [s. 528] do przyszłej utinam szczęśliwej stawili się elekcyje, prima sit inter omnes cura libertatis securitas. W czym animos firmare expedit constantibus przodków naszych exemplis, circa caeteras in publicum utilitates.

Kocham się ja w tej wolności jako w niej zrodzony, wychowany et ad hos usque provectus honores eximit mię ab omni opinione godności mojej gradus. A zatym nic in particulari nie pratenduję, commune tylko chwały Bożej i świętej religiej, i całej Rzeczypospolitej szukam solatium i dam tego in ipso actu electionis, da Pan Bóg, formalne dowody. A teraz dłużej nie bawiąc oddawam się jako najpilniej braterskiej w. mm. panów łasce.

W Warszawie die 20 martii 1697.

INDEKSY

W indeksie osobowym uwzględniono wszystkie osoby wymienione w tekstach źródłowych, wstępie i przypisach. Formy odmienne nazwisk zamieszczono w nawiasach, stosując hasła odsyłaczowe w wypadku rozbieżności z hasłem głównym. Nazwiska autorów opracowań i wydawców źródeł wyróżniono kursywą. W indeksie nazw geograficznych pominięto nazwy miejscowości stanowiące integralny komponent służący identyfikacji osoby (np. *Jan Gałęzowski z Targowiska*). Nazwy rzek wyróżniono kursywą. Miasto Lublin uwzględniono w indeksie tylko wówczas, gdy jego nazwa odnosiła się do struktur i instytucji miejskich bądź przedmiejskich. Nazwę tę pominięto jako występującą zbyt często, gdy odnosiła się do samego sejmiku bądź kancelarii.

WYKAZ SKRÓTÓW

bp – biskup
burg. – burgrabia
chor. – chorąży
cz. – cześnik
gr. – grodzki
gran. – graniczny
het. – hetman
inst. – instygator
kanc. – kanclerz
klan – kasztelan
kom. – komornik
kor. – koronny
kraj. – krajczy
lit. – litewski
lub. – lubelski
łow. – łowczy
łuk. – łukowski
marsz. – marszałek

miecz. – miecznik
pcz. – podczaszy
pis. – pisarz
pkom. – podkomorzy
por. – porucznik
psęd. – podsędek
psta – podstarości
pstol. – podstoli
pwda – podwojewodzi
reg. – regent
rotm. – rotmistrz
sęd. – sędzia
skar. – skarbnik
sta – starosta
stol. – stolnik
wda – wojewoda
wojs. – wojski
z. – ziemski

INDEKS OSOBOWY

- Aadil Gerej (Girej) chan krymski 75, 132
 Abramowicz 131
 Abramowicz Burczak 309
 Aleksander Jagiellończyk król Polski 309
 Aleksy Michajłowicz car Rosji 33, 51, 227
 Andrzejewski 492
 Andrzejowski Franciszek 376
 Askmaniccy 536
- Baranowski Tomasz 175, 190, 202–204, 208, 212, 390
 Bazarowski żołnierz 404
 Becal Jakub dzierżawca ceł 488
 Bełchacki 376, 428
 Bełchacki Jan 399, 440
 Bełchacki Stanisław reg. gr. lub. 388, 399, 414, 440
 Bełczacki Mikołaj 531, 534
 Bełdowska 426
 Bełdowski Jan Mikołaj 376
 Bełżecki Bonawentura stol. halicki 271
 Berens Jakub 304
 Berens Jan 38
 Białobrzesci Marcin 376
 Bidziński Stefan klan sandomierski 497
 Bieliński Kazimierz Ludwik pkom. kor. 524
 Bielski sędzic gr. bełski 463
 Bielski Kazimierz cz. warszawski i pis. gr. lub. 515, 531, 537
 Bielski Kazimierz reg. gr. lub. 478
 Bielski Michał 438
 Bielski Mikołaj sędzic gr. lub. 450
 Bielski (Bilski) Paweł 210, 311, 326, 361, 376, 381, 391, 394; sęd. gr. lub. 411, 425, 429, 438, 477, 484, 517, 531, 535, 538
 Bielski Samuel 376
 Bielski Stefan 468
 Bieniewski Stanisław Kazimierz wda czernihowski 242
 Bilski Paweł 526
 Bilski Samuel 526, 531
 Błiskowski Zbigniew pcz. trembowelski 22, 26; pstol. lub. 209
 Bobicki żołnierz 258
 Bobowski 254
- Boglewski Jan Remigian psęd. czerski 256, 278
 Bogusz Marcin rotmistrz JKM 273
 Bojanowski Piotr 437, 450
 Bojanowski Piotr 30, 93
 Boratyni Tytus Liwiusz dzierżawca mennic Rzeczypospolitej 32, 52, 310, 483
 Borkowska ze Słupceckich Teodora żona Stanisława 240
 Borkowski Mikołaj 93
 Borkowski Stanisław Dunin łow. sandomierski 20, 22, 30, 31, 42, 46, 48, 63; klan połaniecki 164, 240, 318, 375, 384, 405, 412
 Borowski Mikołaj 376
 Borowski Stanisław łow. lub. 30, 72, 73, 77, 93, 95, 97, 99, 102, 103, 105, 166, 201, 371
 Borzechowski 246, 254, 291, 296
 Borzechowski Jan 532
 Borzechowski Michał 26, 90, 93, 109, 111, 136, 153, 155, 191, 201, 214, 252, 277–279, 326, 359, 360, 364, 375–377, 379, 397, 406, 426, 440, 469; wojs. żydaczowski 531
 Borzechowski Remigian 468
 Borzechowski Zygmunt 387, 471
 Borzęcki Franciszek 404
 Borzęcki Marcin 21
 Borzęcki Paweł 413
 Braniccy 401, 405
 Branicki 512
 Branicki Adam 532
 Bratkowski żołnierz 258
 Bratkowski Michał 425
 Braun Wawrzyniec lekarz królewski 68
 Breza Wojciech Konstanty sta nowodworski 296
 Briinekier porucznik 275
 Brodawski Jakub 327, 425
 Brodowski 210
 Brodowski Ignacy 362
 Brodowski Ignacy Aleksander sęd. gr. lub. 92, 93, 220, 223
 Brodowski Jakub 30, 93, 450
 Brodowski Stefan 324
 Brzezicki Aleksander 93

- Brzezicki Andrzej 455
 Brzezicki Mikołaj 93, 403
 Brzoska Paweł 30
 Brzostowski Konstanty Kazimierz bp wileński 505
 Brzozowski 243
 Buonvisi Francesco nuncjusz papieski w Polsce
 Bychawska 396, 399, 404
 Bychawski 164, 279
 Bychawski Jan 108, 288, 289, 297, 312, 359, 364
 Bychawski Jan pis. gr. lub. 24, 92, 113
 Bychawski Stanisław 93, 375
 Bydlewski Jan 420
 Bzowski 302
- Cecylia Renata królowa Polski 54
 Celiński 457
 Celiński Jakubowicz Adam Stanisław 360
 Celiński (Cieliński) Stanisław psęd. gr. i psta łuk. 111, 175, 176, 201
 Cieciszewski stol. liwski 386
 Cieciszewski Adam 538, 540
 Cielemeński Piotr 468
 Cieliński 374
 Cieszkowski Aleksander pkom. czernihowski 451
 Chanenko (Hanenko) Michał het. zaporoski 7, 120, 122, 134, 136, 160, 163, 165, 241
 Chełmski Marcján Ścibor pstol. sandomierski 317
 Chobrzyński Adam 73
 Chojecki Stanisław 428
 Chojnacki Andrzej Michał por. i sta żytomierski 42, 63
 Chomentowski Kazimierz 362
 Chrościechowski Stefan 457
 Chrościkowski Wojciech 479
 Chrzanowski 526
 Chrząnowski 279
 Cybo Alderano kardynał 298
 Czapliński 133
 Czapski 133
 Czarniecki Stefan Stanisław pis. polny kor. 143, 164, 184, 232, 282, 537
 Czartoryski Kazimierz Florian bp kujawski, nominat arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski 196, 200
- Czartoryski Michał Jerzy wda wołyński 183, 348
 Czerniewicz Franciszek wojs. parczewski 274, 353
 Czerniewicz ksiądz 425
 Czerniewicz (Czerniewicz) żołnierz 414, 425, 428, 429
 Czyż Jan pstol. wileński 317
- Dachowski pwda łuk. 457
 Daniłowicz Jan Karol sta parczewski 17, 21, 24, 30, 31, 44, 45, 47, 48, 77, 87, 105, 132, 143, 183, 196, 200, 201, 205, 208, 209; kraj. kor. i sta parczewski 220, 223; kraj. kor., sta lub. i parczewski 225, 237, 238, 244, 245, 246, 252, 258, 270, 274, 277, 279, 280, 289, 298, 309, 324; podskarbi nadworny kor., sta lub. i parczewski 318, 334, 348, 362, 380
 Daniłowicz Jan Mikołaj podskarbi wielki kor. 498, 512
 Daniłowicz Mikołaj podskarbi wielki kor. 268, 305, 348–349
 Daniłowicz Piotr sta lub. 390
 Daniłowicze (Daniełowicze) 41, 61, 86
 Danowski Władysław 460
 Davia Gianantonio nuncjusz papieski w Polsce 527
 Dąbrowski Aleksander 417
 Dąbrowski Jan Stanisław łow. braclawski 241, 272, 351
 Dąbrowski Józef pwda łuk. 451, 490
 Dembowski Andrzej 330
 Denhoff Teodor pkom. kor. 128
 Dennemark (Denemark) Jan oberszter 275
 Dębowski (Dęmbowski) Andrzej 207, 364, 372, 387
 Diiwna Eufeusi 274
 Dłużewski Tomasz 526
 Dłużewski Tomasz stol. dobrzyński 515, 531, 538, 540
 Dmiński Paweł żołnierz 257
 Dmiński Tomasz 375
 Dobczyc (Dobszyc) Wacław oberszterlejtant 275
 Domański 219, 362, 372
 Domański Jan 93
 Domański Szymon 532
 Domaszewski (Domaszowski) Jan wojs. łuk. 166, 175–177, 201, 370

- Domaszewski Józef wojs. owrucki 451, 516
 Domaszewski Kazimierz Widlica sta luk.
 29, 30, 48, 70, 94, 101, 107, 113–115, 132,
 136, 148, 149, 181, 201, 206, 219, 220, 240,
 246, 260, 276, 282, 290, 295, 298, 319, 326,
 334, 362, 375, 378, 379, 386, 393, 405, 411,
 417; klan sanocki 437, 443, 450, 462, 470
 Domaszewski Kazimierz Widlica miecz.
 luk. 366, 402, 411, 414, 415, 424, 429, 434,
 436, 444, 448, 456, 461, 462, 465, 470, 473,
 529, 531, 538
 Domaszowski Kazimierz 377
 Drągowski 457
 Drągowski Krzysztof 376
 Drewnowski Franciszek 480
 Drohojewski zob. Drohojowski
 Drohojowska Teofila stolnikowa lub. 241
 Drohojowski (Drohojewski) Andrzej chor.
 przemyski 66, 290; chor. lub. 298, 314,
 386, 424
 Drohojowski Krzysztof stol. lub. 20, 22, 30
 Drohojowski (Drohojewski) Samuel
 Krzysztof sta miedzialski 66
 Druszkiewicz Stanisław klan lubaczowski
 375
 Drzewicka z Wronowskich 413
 Drzewicki 396
 Drzewicki Adam 210
 Drzewicki Adam Ciołek psęd. lub. 20, 30,
 77, 287
 Drzewicki Aleksander Ciołek 210, 215, 219,
 250, 251, 288, 292, 311; pstol. lub. 334,
 362, 374–377, 384, 385; pkom. lub. 393,
 400, 402, 409, 417, 436, 437, 439, 441, 446,
 450, 461, 467, 470, 472, 473, 478, 481, 494,
 500, 502, 513, 514; klan lub. 515, 530, 531
 Drzewicki Aleksander Ciołek 110, 114;
 dworzanin JKM 115
 Drzewicki (Drzewiecki) Jan 222, 254, 257,
 278, 284, 325, 363, 438
 Drzewiecki 372, 404
 Drzewiecki Mikołaj cz. sochaczewski 383,
 384
 Drzewiecki Władysław 376, 399, 428, 429,
 440; pcz. dobrzyński 517, 531, 538–540
 Dunin 302
Dwornicka Irena 10, 15
 Dydyński Aleksander 331
 Dydyński Franciszek 375, 403, 413, 423
 Dydyński Franciszek wojs. mielnicki 443,
 462, 515, 518, 531
 Dymiński Jan 384
 Dzierżek 283, 310, 314, 363, 400
 Dzierżek (Dzierszek) Krzysztof 134, 144,
 148, 273, 333, 351
 Dzierżek Mateusz Prandota 376
 Dzierżek Piotr 490
 Dzierżek Prandota tłumacz kor. 273, 310,
 351
 Dzierżek Remigian 134, 144, 148, 182, 184,
 192, 204, 508; tłumacz kor. 273
 Dziewulski 457
 Dziewulski Władysław 451, 490
 Dzik Szymon 93, reg. gr. lub. 279
 Eleonora Habsburżanka królowa Polski 49,
 54, 75, 80, 196–198, 238, 267
 Eleonora Mantuańska, cesarzowa, matka
 królowej Eleonory 238, 268
 Fałęcki Franciszek 396
 Farensbach chor. 357
 Felkersamb (Felkerzamb) Otto Fryderyk sta
 czorszyński 38
 Ferentini Franciszek 343
 Fiodor III car Rosji 263, 344
 Firlej 411, 469
 Firlej Jan 397, 402
 Firlej Jan kasztelan lub. 20, 30, 42, 63
 Firlej Józef Stanisław 515, 531, 538, 540
 Firlej Mikołaj starościc lub. 30, 42, 64, 139,
 144, 219, 240, 286
 Firlej Stanisław 522, 533
Fokt Krzysztof 10, 15
 Fryderyk Kazimierz Kettler książę
 kurlandzki 425
 Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski
 20, 21, 33, 41, 52, 61, 126, 141, 199, 233
 Gałęzowski Florian 152, 279
 Gałęzowski Jan 212, 411
 Gałęzowski Jan 20, 30, 46, 73, 90–93, 99, 103,
 104, 117, 119, 146, 149, 152, 153, 160, 171,
 176, 181, 189, 190, 192, 203; rotm. JKM
 209, 219, 241, 246, 253; sęd. gr. lub. i sta
 wąwolnicki 255, 256, 258, 260, 275–277,
 279; pcz. lub. 293, 294, 296, 362, 364, 366,
 375, 377, 400, 407

- Gałęzowski Jan kom. gran. lub. 319,
321–323, 325, 326, 330, 332, 356, 360–362,
364, 372, 375, 406
- Gałęzowski Jan pis. gr. lub. 390, 391, 424,
425, 429, 434, 440–442, 444, 454, 462, 479,
480; łow. i psta lub. 515, 516, 531, 535
- Gałęzowski Jan żołnierz 258, 260
- Gałęzowski Krzysztof 469, 532
- Gałęzowski Krzysztof żołnierz 425
- Gałęzowski Stanisław 376, 383, 394, 476
- Gałęzowski Walerian 24
- Gilbaszewski Sebastian inst. kor. 349
- Głuski 401, 405
- Głuski Remigian 376, 498, 512, 526, 531
- Głuski Tomasz 319, 320–322, 325–327, 331,
332, 355, 357–359, 361, 368, 375
- Głuski Tomasz miecz. lub. 391, 395; pstol.
lub. 424, 429, 430, 435, 450, 468; pcz. lub.
515, 517, 530, 531
- Głuski Wacław 531, 533
- Głuszyński Bernard (Bernat) Dunin pstol.
nowogrodzki 156, 157, 179, 182, 193,
196, 201, 203, 205, 209, 211, 526
- Gmiterek Henryk 5, 8, 15
- Gniński Jan wda chełmiński 281;
podkanclerzy kor. 376
- Godlewski Jerzy chor. czernihowski 134
- Golski Mikołaj zob. Górski Mikołaj
- Gołuchowski Abraham (Abram) 166, 202
- Gołuchowski Kazimierz Jan sta radomski
349, 386–388, 392, 405, 410, 478
- Gostkowski 372, 425
- Gostkowski Marcin 93
- Gostkowski Wojciech 129
- Gozdebski Andrzej Konstanty
stol. piński 313
- Górszy 310
- Górski 518
- Górski (Golski) Mikołaj pis. gr.
krasnostawski 30, 92, 93, 146, 160, 166,
201
- Górski Stanisław Skarbek 376
- Grajowski 401
- Grajowski Kazimierz 409, 476
- Granicki Jędrzej 354
- Graniowski kanonik chełmski 405
- Grochowski 392, 492
- Grochowski vicesgerent gr. łuk. 333
- Grochowski Adam 18, 21, 28, 45, 88, 109,
113, 285
- Grochowski Stanisław 514
- Grodziski Stanisław 10, 15
- Gromacki Florian 31, 45
- Grudziński Melchior klan sieradzki 498, 499
- Gruszecki żołnierz 21
- Gruszecki Piotr 73, 189, 193, 210, 214, 215,
375, 390
- Gruszecki Stanisław 383
- Grudziński Mikołaj sta golubski 163
- Hadziewicz Grzegorz Krzysztof chor.
wendeński 526
- Hadziewicz Piotr Paweł stol. czernihowski
458, 526, 531
- Hanenko Michał zob. Chanenko Michał
- Hańska pisarzowa z. lub. 444
- Hański Augustyn 425, 450, 463
- Hański Jan kom. i reg. z. lub. 166, 201, 215
- Hański Jan Kazimierz pis. z. lub. 297, 375,
458
- Hański Kazimierz kom. z. lub. 210; pis.
kapturowy 245
- Hański Mikołaj 208
- Hański Paweł 46; vicesgerent lub. 164, 296,
314
- Heydenpol Wrzosopolski Jan Asverus
oberszterlejtant i komendant Baru 73
- Hołodyński Franciszek kapitan lejtnant 425
- Hołówka 426
- Hołówka Kazimierz wojs. halicki 457
- Hiniewicz 327
- Infoni 46
- Innocenty XI papież 262
- Irzycki Jan zob. Iżycki Jan
- Iwanicki Benedykt miecz. żytomierski 404
- Iwanowski Stanisław rotm. JKM 133
- Iwaszkiewicz 310
- Izdebski (Izdepski) Szczyśny Karol stol.
żytomierski 532
- Iżycki Adam 372
- Iżycki Jan 30, 93
- Iżycki Jan miecz. lub. 476
- Iżycki (Irzycki) Jan miecznikowicz lub. 312,
322, 375, 395, 396, 401, 409, 425, 437, 438,
450, 456, 476, 531, 538
- Iżycki Jan wojs. grabowiecki 500, 516
- Iżycki Jan Kazimierz 93
- Iżycki Karol 334
- Iżycki Stanisław 424

- Jabłonowski Stanisław Jan wda ruski i het. wielki kor. 403, 449, 450, 457, 463, 471; klan krakowski i het. wielki kor. 474, 477, 486, 495, 496
- Jakub Kettler książę kurlandzki 42, 66
- Jan II Kazimierz król Polski 5, 20, 34, 35, 38, 41, 53, 55, 62, 69, 81, 86, 126, 240, 268, 305, 306
- Jan III Sobieski marsz. wielki i het. wielki kor. 18, 21, 23, 25, 28, 38, 67–69, 72, 73, 78, 81, 86, 99, 108, 113, 118, 123, 135, 140, 146, 149, 151, 157, 158, 163, 168–170, 177, 181, 187, 189, 196, 197, 202, 204, 208; król Polski 5, 6, 212, 213, 215, 219, 220, 224–227, 231–239, 241–243, 245, 248, 260–263, 265, 267–276, 279, 281, 290, 291, 296, 298, 299, 302–311, 324–330, 332, 334–338, 343, 344, 346–352, 354, 357, 360, 361, 363, 365–368, 373–377, 384, 385, 390, 393, 396, 400, 402, 403, 407–409, 417–422, 429–434, 439–441, 444–448, 454, 458, 459, 463, 465–467, 471–473, 480–484, 487, 489–496, 499–506, 512, 514, 515, 520, 522–526, 529, 530, 537, 542
- Janiszewski 426
- Janiszewski (Janiszowski) Franciszek inst. lub. 151, 157, 167, 182, 188, 189, 289, 290; pis. gr. stężycki 289
- Janiszewski Franciszek kom. gran. lub. 411
- Jasiński Marian 393
- Jastrzębski 285, 423, 426
- Jastrzębski pis. [gr.] łuk. 411
- Jastrzębski Andrzej miecz. braclawski 532
- Jastrzębski Florian 534
- Jastrzębski Jan 476
- Jastrzębski Maciej 462, 468
- Jastrzębski Maciej pcz nowogrodzki 534
- Jastrzębski Maciej Stanisław 387, 406; pis. gr. łuk. 428
- Jastrzębski Marcin cz. owrucki i psta łuk. 463, 490, 500; psęd. łukowski 531
- Jastrzębski Marcin reg. gr. łuk. 330, 357, 369, 382, 383, 387
- Jastrzębski Marcin Stanisław 376
- Jastrzębski Piotr 448
- Jaszowski Andrzej 92, 93
- Jasiński Marian 393
- Jaślikowski Jakub Kazimierz 30, 175, 190–192, 202, 208, 214, 219, 278
- Jezierski burg. łuk. 534
- Jezierski Erazm 92, 93
- Jezierski Jan 166, 202, 252, 253, 278, 295, 296
- Jezierski Jan Dominik psęd. łuk. 411; sęd. z. łuk. 517, 531
- Jezierski Krzysztof 516
- Jezierski Stanisław 274
- Jezierski Zygmunt 257
- Józefowicz Moszek arendarz 363
- Junga Jerzy 278, 284
- Kalinowski cześnikowicz halicki 463
- Kalinowski Walenty cz. halicki 351, 463
- Kaliński Franciszek 292, 293, 314
- Kałuszewski por. 496
- Kamieński Andrzej 6, 15
- Kamowski Bartłomiej 532
- Kańscy 518
- Kański 146, 314
- Kański Mikołaj 212, 218, 284, 394, 403, 413, 424, 471
- Karabowicz Anna 10, 15
- Karol XI król Szwecji 199, 233
- Karski 372
- Karwowski Ludwik 471, 492
- Kaszewski Stanisław żołnierz 258
- Kawecki Szymon zob. Kawiecki Szymon
- Kawiecki (Kawecki, Kawęcki) Szymon chor. nowogrodzki 30, 92, 93, 111, 201, 209, 223, 271, 350, 360, 365, 489
- Kaznowski Bartłomiej 258
- Kaznowski Stefan 376
- Kątski Marcin generał artylerii kor. 266
- Kersten Adam 5
- Kielczewski Aleksander 30
- Kielczewski (Kielczowski) Aleksander wojs. mielnicki 181, 210
- Kielczewski Aleksander Skarbek łow. mielnicki 280, 281, 375; cz. lub. 393, 411–413, 415, 427, 450
- Kielczewski Jan pstol. lub. i psta lub. 27, 116
- Kielczewski Kazimierz 308
- Kielczewski Remigian 136
- Kielczewski (Kielczowski) Remigian Skarbek miecz. lub. 20, 26, 28, 30, 94; miecz. i psta lub. 103, 104, 111, 136, 155, 167, 175, 177, 181, 192, 201, 203, 252, 277, 294, 296; psęd. lub. 363, 458, 517

- Kielczewski (Kielczowski) Stanisław
Skarbek cz. lub. 28, 30, 70, 94, 99, 103,
104, 109, 117–119, 146, 147, 160, 166, 168,
177, 181, 201, 209, 221, 245, 252, 276, 277,
294, 296, 375, 381
- Kielczewski (Kielczowski) Teodor 113–115,
311
- Kielczewski Tomasz pis. gr. lub. 255, 278
- Kielczewski Tomasz cz. łuk. 277, 332, 334,
354, 356, 359, 375, 376, 391, 531
- Kielczewski Tomasz psta łuk. 370
- Kielczewski (Kielczowski) Tomasz pis. gr.
radomski 30, 92
- Kielczewski (Kielczowski) Tomasz 408, 515
- Kielczewski Tomasz Skarbek 473
- Kielczowski zob. Kielczewski
- Kińscy 535, 536
- Kiński 492
- Kiński żołnierz 396
- Klemens X papież 141, 227, 228, 265
- Kłębowski Hieronim 95
- Kluczycki Franciszek* 15
- Kłaczewski Witold* 15
- Kłębowski 99
- Kłobuchowski (Kłobukowski) Jan chor.
królewicza [Jakuba] 241
- Kłobukowski Jan chor. husarski 133
- Kłodnicka 347
- Kochanowscy 526
- Kochanowski 218
- Kochanowski Jan 358, 443
- Kochanowski Jan cz. mielnicki 499
- Kochanowski Jan Korwin 425, 450, 468
- Kochanowski Łukasz stol. chełmski 209
- Kochowski Wespazjan* 15, 29, 31
- Kocioł 496
- Kociudziński 313
- Kol Jerzy kupiec lubelski 317
- Kołodziej Robert* 6, 15, 373, 431
- Konieczpolski Aleksander wda
sandomierski 42
- Konieczpolski Jan Aleksander koniuszy kor.
526
- Konieczpolski Stanisław sta doliński 65, 138;
oboźny kor. 258, 306; wda podolski 348
- Korycki Krzysztof 63
- Kosowski proboszcz bobrownicki 352, 490
- Kosowski Franciszek zob. Kossowski
Franciszek
- Kosowski Stefan 376
- Kossakowski Mikołaj łow. wiski 425, 434,
444, 446, 450; chor. żytomierski 531
- Kossowski (Kosowski) Franciszek wojs. lub.
48, 68, 71, 73, 139, 156, 160, 166, 223, 248,
252, 255, 256, 260, 276, 313, 350, 386, 411,
426, 427, 450, 521, 530, 531, 536
- Kostecki Jan ksiądz 402
- Koszowski Tomasz zob. Kossowski
Franciszek
- Kośmiński Karol 499
- Kotoni 304
- Kotowski Adam 322, 525
- Kotowski Adam stol. wyszogrodzki 505
- Kotużyński 296
- Kozubowski 292, 297, 536
- Kozubowski por.
- Koźmiński Paweł rzekomy skar. łuk. 100
- Kraśniński Jan Dobrogost referendarz
świecki kor. 113, 129, 239, 426
- Kraśniński Jan Kazimierz podskarbi wielki
kor. 32, 36, 52, 57, 82, 129, 239
- Krasowscy 510
- Krasowski Andrzej 243
- Krasowski Bazyli 77
- Krasowski Jan 87
- Krasowski Paweł 426
- Krassuski 286
- Krasuski Antoni żołnierz 258
- Krasuski Wawrzyniec 327
- Kriegseisen Wojciech* 15
- Krukowski Jan regimentarz księcia
kurlandzkiego 425
- Kruczyński Franciszek 493
- Kruczyński Wawrzyniec 493
- Kruszyński 414
- Kryszpin Kirszensztein Andrzej Kazimierz
wda witebski 537, 542
- Krzeczkowski 404
- Krzeski zob. Krzewski
- Krzewski 137
- Krzewski (Krzeski) Adam 95, 166
- Krzewski (Krzeski) Adam skar. łuk. 67, 99,
100, 201, 210, 253, 375, 389
- Krzewski (Krzeski) Antoni pstol. kijowski
447, 451, 458, 532, 538–540
- Krzymuski Krzysztof pleban ostrowski 44,
65, 134, 244, 275, 308
- Kulczycki żołnierz 356, 364
- Kulikowski Jan 193
- Kupisz Dariusz* 10, 15

- Kurosz 274
 Kuszyński Jan 279
Kwiecień Marcin 10, 15
- Lanckoroński Hieronim pkom.
 podolski 271
 Lenczowski Piotr 531
 Lenkiewicz (Linkiewicz) Ipohorski
 (Ipohorski) Roman pkom. mozyrski
 375, 377, 425
 Leopold I Habsburg cesarz rzymsko-
 niemiecki 51, 80, 141
Lepszy Kazimierz 9, 15
 Lesiecki 479, 526
 Lesiecki Marcin 93
 Lesiecki Stefan 442, 456
 Leszczyński Jan Ignacy kraj. kor. 219
 Leszczyński Rafał kraj. kor. 305, 313
 Leżyński Kazimierz książdz 93
 Leżyński (Leżeński) Konstanty 76, 99, 107,
 117–119, 122
 Leżyński [Walenty] 71
 Libicki Stanisław 93
 Libiszewski Kazimierz 387, 471
 Limpa kapitan 275
 Linkiewicz Roman pkom. mozyrski zob.
 Lenkiewicz Ipohorski Roman
 Lipnicki 535
 Loebel (Lebel) Jan Zygmunt komendant
 Białej Cerkwi 81
 Lubicki 426
 Lubomirscy 512
 Lubomirska Barbara marszałkowa wielka
 kor. 164, 306
 Lubomirska Teofila Ludwika z Zasławskich
 marszałkowa nadworna kor. 529
 Lubomirski Aleksander Michał sta
 perejesławski 25
 Lubomirski Hieronim Augustyn kawaler
 maltański 188, 192, 196; podskarbi
 wielki kor. 527, 537, 542
 Lubomirski Jerzy Dominik sta kazimierski
 414, 417, 424, 428, 450, 490, 494, 500;
 pstol. kor. i sta kazimierski 502, 513, 522,
 527, 530, 531, 533
 Lubomirski Jerzy Sebastian marsz. wielki
 kor. 306
 Lubomirski Józef Karol marsz. nadworny
 kor. 512, 529
- Lubomirski Stanisław Herakliusz pstol. kor.
 164; marsz. wielki kor. 327, 484, 523, 537,
 541, 542
 Ludwik XIV król Francji 342
 Ludwika Maria królowa Polski 38
 Lukrecja żona Lucjusza Tarkwiniusza 159
- Łaski Wojciech 202
 Łaszcz Aleksander Michał sta grabowiecki
 528
 Łącki Elias Jan pułkownik JKM, chor. ziem
 pruskich i generał major 202, 241, 332,
 405, 410, 428
 Łepkowski por. 279
 Łepkowski Bogusław 531
 Łepkowski Kazimierz pstol. kijowski 531
 Łepkowski Marek 448
 Łoś Władysław 235; wda pomorski 455
 Ługowski (Łukowski) Aleksander miecz.
 łuk.i i pwda łuk. 99, 176, 201, 253, 254,
 284, 285, 296
 Ługowski Jakub 376
 Ługowski Jakub reg. z. lub. 531
 Ługowski Józef 409
 Ługowski Józef burg. lub. 375
 Ługowski Józef kom. z. łuk. 471, 532
 Ługowski Kazimierz miecz. łuk. 366, 375
 Ługowski Szczęsny 375
 Łuchowski żołnierz 25
 Łużecki Stanisław Karol klan podlaski 208,
 297, 313, 366
 Łyszkiewicz 526
 Łyszkiewiczze 406
- Madaliński Dobrogost (Bonawentura) pis.
 najwyższy skarbu kor. 81, 126, 143, 178
 Malinowski Krzysztof 19
 Malinowski Mikołaj 93
 Małachowski Jan bp krakowski 360, 364,
 372, 377, 385, 414, 415, 461
 Małachowski Jan władzka przemyski 144
 Marchocki Mikołaj miecz. przemyski
 Marchocki Stefan sta chęciński 497, 512
 Marcinkiewicz żołnierz 399, 428
 Maria (Marysieńka) Kazimiera Sobieska
 królowa Polski 473, 482, 498, 522, 526,
 527, 538, 541–544
 Marescotti Galeazzo nuncjusz papieski
 w Polsce 25

- Martelli Francesco (Francisco) nuncjusz
 papiński w Polsce 227, 298
 Matczyński Marek wda ruski 525
 Matszowski 526
 Mazarkiewicz Piotr 38
 Mehmed IV Avgi sułtan turecki 261
 Mehmed Abazy bejlerbej Sylistrii 271
 Meller chor. 496
 Mełgiewski 105, 110
 Mężęński Jan 375
 Mężęński Kazimierz żołnierz 425
 Mężęński (Mężęński) Kazimierz sęd. gr.
 lub. 386, 393, 398
 Mężynski 411, 449
 Mężynski Jan 425, 435, 450
 Mężynski (Mężęński) Jan Kazimierz 417,
 420, 452, 465; łow. lub. 476, 494, 499–501;
 pstol. lub. 531, 538
 Mężynski Kazimierz 451
 Mężynski Kazimierz pcz. braclawski 531,
 538–540
 Miączyński Stanisław 426
 Michał Korybut Wiśniowiecki król Polski
 5, 6, 31, 33, 35, 38, 39, 41, 42, 45, 48, 49,
 54, 56–58, 61, 66, 71–83, 86–91, 96, 97,
 102, 105, 106, 110, 112–117, 119–123, 130,
 132, 133, 135, 138–143, 149, 150, 152–155,
 157, 158, 160, 161, 163–165, 170, 178, 182,
 184–186, 188, 194, 196–201, 205, 238–240,
 267, 273, 278, 454, 517
 Michowski 291
 Michowski Jan 423, 471
 Michowski Stanisław 256, 260, 276, 280, 290
 Michowski Stanisław pis. gr. lub. 326, 327,
 363
 Michowski Stefan psęd. [gr.] lub. 294, 297
 Michowski Stefan Warsz (Wąż) 423–425,
 450, 460, 465, 469, 515, 516, 536, 538, 543
 Miechowski Jan 479
 Mieleżkowska Anna Konstancja stolnikowa
 nowogrodzka 308
 Mieleżkowicz Jan 328
 Milewski Aleksander 514
 Milewski Stanisław 501
 Milewski Stanisław Aleksander inst. lub.
 471
 Mielgiewski Samuel 94
 Mierzejowski Augustyn miecz.
 czernihowski 375
 Milanowski Krzysztof 246
 Modrek por. 310
 Morsztyn Jan Andrzej podskarbi wielki kor.
 32, 36, 37, 52, 57, 82, 113, 129, 184, 199,
 235, 264, 303, 313, 342, 374
 Morsztyn Stanisław chor. zatorski 306
 Morsztyn Stanisław oberszter 133
 Morsztyn Władysław sta kowalski 279
 Moszyński 411, 423, 426, 471
 Moszyński Jan 376
 Moszyński Marcin 376, 380, 387, 388, 395,
 405, 427
 Moszyński Marcin 403, 429, 442, 456, 468,
 470, 478, 508, 512
 Moszyński Marcin pcz. mielnicki 490, 531
 Mościcki 518
 Mysłkowski 285, 457
 Nachorecki Jan 287
 Nahorowski Jan 280
 Naramowski proboszcz kraśnicki 275
 Nieborski Marcin 122, 135
 Niekrasowicz żołnierz 89
 Niemiera (Niemira) Stanisław pcz. lub. 254
 Niemojski Kazimierz pis. gr. lub. 201
 Niemyski Wojciech pis. gr. lub. 278
 Niemyski Wojciech Kazimierz wojs.
 mielnicki i psta lub. 386, 393, 411, 416,
 417, 424, 425, 429, 446; stol. podlaski
 i psta lub. 460, 464; psęd. lub. 464, 466,
 467, 469, 484, 499
 Nieprzecki 202
 Nieprzecki żołnierz 404, 425
 Niewęglowski 391
 Niewęglowski Andrzej 21, 28, 70, 406
 Niewęglowski Mateusz 395
 Niezabitowski 358, 526
 Niezabitowski Aleksander 535
 Niezabitowski Aleksander chor. husarski
 426
 Niezabitowski Aleksander Bogusław 531
 Niezabitowski Aleksander Ludwik sta lub.
 41, 62; sta lub. i klan bełski 70, 87, 103,
 176, 190, 194, 199, 201, 202, 214, 218, 221
 Niezabitowski Jan 457, 535
 Niezabitowski Kazimierz 466
 Niezabitowski Mikołaj 438
 Niezabytowski 257
 Nowosielski Jan stol. podlaski 532

- Oborski Jan klan warszawski 306
 Oborski Jan Kazimierz stol. czerski 306
 Oborski Jan Zygmunt klan warszawski 271
 Ogiński Grzegorz Antoni chor. wielki lit. 537
Olryzko Jozafat 15
 Okniński 128
 Okniński ksiądz 333
 Okniński (Okiński) Wojciech kom. z. łuk. 30, 43, 64, 94, 95, 99, 103, 144, 175, 214, 219, 272, 279, 285, 351
 Olbiński Franciszek 455, 469
 Olbiński Jan 311
 Olbiński Stanisław 399, 425, 427, 442, 450
 Olbiński Stanisław Franciszek 375
 Olencki zob. Olędzki
 Oleśnicki Marcin stol. drohiczyński 92, 155
 Olędzki (Olencki) Adrian stol. łuk. 515, 531
 Olędzki (Olendzki, Olędzki, Olęcki) Andrzej sęd. z. łuk. 48, 53, 69, 77, 122, 160, 175, 176, 201, 209, 217, 224, 252, 271, 307
 Olędzki (Olencki) Franciszek chor. drohiczyński 532
 Olędzki (Olęcki) Franciszek sędzic z. łuk. 457, 469
 Olędzki Kazimierz łow. łuk. 176
 Olędzki Stanisław 168, 180
 Olędzki (Olencki) Wojciech łow. łuk. 531
 Olszowski Andrzej podkanclerzy kor. 120; arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski 228, 238, 259
 Opaliński Kazimierz bp chełmiński 486
 Orzechowski 191, 411
 Orzechowski Bogusław 155, 208, 219, 252
 Orzechowski Jan 469
 Orzechowski Jan chorążyc lub. 463
 Orzechowski Jan Karol chor. lub. 515, 531
 Orzechowski Paweł Bogusław 20, 116, 119, 146, 196, 209, 224, 225, 245, 298, 310, 311, 314, 362, 368–371, 373, 376, 394, 396, 400, 406, 427; chor. lub. 447, 450, 458, 473, 480, 491, 492
 Orzechowski Teodor 531
 Orzeszko Wojciech kanonik smoleński 462
 Osowsy 512
 Ossolińska cześnikowa podolska 526
 Ossoliński Jan Chrzyciel komandor zakonu maltańskiego na Śródcie 196
 Ossoliński Stanisław 317
 Ossoliński Zbigniew opat koprzywnicki 196
 Ossowska skarbnikowa łomżyńska 529
 Ossowski Andrzej Leopold skar. łomżyński 437, 447, 450, 458, 461, 474, 512, 529, 531
 Ostrogscy (Ostrowscy) 192
 Ostrogski-Zasławski Władysław Dominik wda sandomierski 41, 61, 86
 Ostrowscy zob. Ostrogscy
 Ostrowski 128
 Ostrowski Jan 362
 Ostrowski Mikołaj 464, 465, 519
 Ostrowski Mikołaj pis. podwojewódzkiego lub. 519
 Ostrowski Stanisław 408
 Pac Michał Kazimierz wda wileński i het. wielki lit. 138, 144, 241
 Pajewski 498
 Pajewski Piotr 92, 94, 146
 Pałuski 438
 Paprocki 359
 Parys Feliks (Szczęsny) Zygmunt klan lubelski 23, 26, 107, 113, 129, 150, 152, 154–157, 162
 Pasaf mieszczanin lub. 21
 Paskudzki (Paskucki, Paszkucki) Mikołaj 94, 96, 101, 113, 166, 173, 192, 247
 Paszkowska Anna 327
 Paszkowski 285, 458, 479
Pawiński Adolf 5
 Pawłowski Kazimierz por. 144
 Petrykowski 526
 Piasecki 411
 Piasecki Remigian stol. lub. 450, 461, 531
 Piasecki Stanisław 426
 Pieniążek Jan Chryzostom sta oświęcimski 395; wda sieradzki 455, 487, 492, 525
 Pierożek Stanisław 360
 Piotrowicz tłumacz kor. 68
 Piotrowski 164, 412
 Piotrowski 426
 Piotrowski Gabriel 425
 Piotrowski Marcin 92, 93, 100, 105, 109, 135, 146, 151, 168, 177, 182, 191, 204, 208, 212, 218, 358, 364
 Piotrowski Mikołaj 311, 330, 387, 400, 406, 424
 Pisarski Gabriel Michał vicesgerens radomski 385
 Plater Jan Andrzej sta dyneburski 305

- Pociej Leonard wda witebski 500
 Podzamecki 457
 Polański 244, 310
 Polański Andrzej 67, 353, 354
 Połubiński chor. słonimski 537
 Połubiński wojewodziec nowogrodzki 426
 Policki 351
 Poliński 327
 Pomianowski Paweł 446
 Poniatowska Maryna 258
 Poniatowski Jan pwda i kom. gran. lub. 71, 99, 103, 109, 138, 146, 148, 160, 166, 176, 181, 201, 209, 221, 245, 252, 278, 313, 314, 322
 Poniatowski Marcin 425, 457, 534
 Poniatowski Teodor podwojewodziec lub. 376, 450, 451, 463
 Popławski Mikołaj nominat bp inflancki 305
 Potępski Piotr wojs. trembowelski 92
 Potoccy 347
 Potocka Urszula wojewodzina braclawska 270
 Potocki 518
 Potocki Aleksander 296
 Potocki Andrzej wda kijowski 243, 270; klan krakowski i het. polny kor. 425
 Potocki Arnolf 21
 Potocki Feliks (Szczęsny) Kazimierz wda sieradzki 62, 87, 132, 239, 243, 270, 348; wda krakowski 487
 Potocki Jan Karol pkom. braclawski 133
 Potocki Krzysztof sta chełmski 62
 Potocki Mikołaj sta generalny podolski 89, 132
 Powierski 163
 Prażmowscy 306
 Prażmowska Zofia wojewodzina płocka 164
 Prażmowski Mikołaj arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski 28, 31, 149
 Prażmowski Samuel Jerzy wda płocki 129, 258
 Pruzyna 276
 Probiński 137
 Proski 308
 Proski Samuel kawaler maltański 346
 Przeglasiński Piotr 327
 Przyboś Adam 6, 15
 Pszonka Adam pkom. lub. 8, 20, 23, 26, 46, 91, 94, 151, 183, 193, 206, 209, 210, 214, 292, 369
 Pszonka Bogusław 361, 364, 370, 372, 376, 391; pwda lub. 400, 407, 411, 414, 415, 422, 434, 435, 439, 442, 450, 452, 463, 469, 470, 480, 531
 Puzyna sta werbkoski 532
 Rachoza Samuel stol. miński 375
 Radłowszczy 313
 Radłowski 457
 Radłowski Jan 517
 Radomyski 382
 Radomyski Stanisław 96
 Radziejowski Michał arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski, kardynał 417, 432, 439, 482, 519, 522, 529, 530, 537, 540–543
 Radzikowski reg. gr. łuk. 274
 Radziwiłł Dominik Mikołaj kanc. wielki lit. 508
 Radziwiłł Michał Kazimierz podkanclerzy i het. polny lit. 25, 196
 Rapczyński 438
 Ratyńska 291, 314
 Rej (Rej) Władysław wda lubelski 22, 23, 26, 71, 107, 142, 147, 178, 187, 201, 209, 259, 260, 282, 287, 288, 292–294, 297, 298, 305, 314, 315, 320, 324, 325, 327, 360
 Reymens kwatermistrz 21
 Remiński książdz 87
 Rogala Kazimierz kom. gran. łuk. 177
 Rogoziński Kazimierz 93
 Rola Maciej 109
 Romanowicz Jan Dionizy wiceinstygator lit. 375, 377
 Romanowski Jan Karol chor. chełmski 133, 169, 240, 257
 Romanowski Tomasz żołnierz 169
 Rosochacki Michał 502
 Rościszewski Jakub stol. braclawski 21
 Roth Hieronim (junior) 21
 Roth Hieronim (senior) przywódca opozycji w Prusach Książęcych 21
 Rostworowski Jacek chorążyc kaliski 290, 311
 Rostworowski Jacek (Hiacynt) chor. liwski 370, 401, 402, 404, 407
 Rostworowski Jacek Łukasz 324
 Rozwadowska 285
 Rozwadowski 285
 Rozwadowski pleban ulański 25

- Rozwadowski pstol. podlaski 386
- Rozwadowski Andrzej (Jędrzej) pstol. łuk.
25, 46, 67, 94, 99, 104, 115–119, 139, 144,
147, 171, 176, 181, 184, 190, 196, 203, 209,
221; stol. łuk. 225, 242, 245, 250, 251, 253,
256, 272, 278, 281, 287, 295, 307, 324, 350,
356, 358, 360, 362, 365; sąd. z. łuk. 375,
392, 448, 476
- Rozwadowski Florian pcz. kijowski 474,
515, 533, 534
- Rozwadowski Gabriel pcz. łuk. 180, 184,
185, 209, 351
- Rozwadowski Jakub chor. roty pancernej
208, 217, 218
- Rozwadowski Stanisław 67, 329, 333, 356,
375, 381, 383, 392
- Rozwadowski Stanisław pcz. łuk. 384, 402;
stol. łuk. 437, 446, 451, 461, 470, 474, 477;
chor. łuk. 502, 513, 514, 530, 531, 533
- Rozwadowski Wacław 202, 210, 213
- Rozwadowski Wacław por. 169
- Rozwadowski Wacław Kazimierz pstol. łuk.
221, 252, 253, 277, 283, 295, 322, 326, 359;
stol. łuk. 375, 377, 385, 393, 398; sąd. z.
łuk. 411, 423, 436
- Roźniatowski Andrzej 202
- Rudziński 89, 103
- Rudziński Józef cz. łuk. 411, 451, 473, 492,
515, 531
- Rudziński Piotr Paweł stol. łuk. 166, 176,
201, 209
- Rudziński (Rudzieski) Samuel Stanisław
klan czerski 243
- Ruziński Józef 376
- Rylski Michał 86
- Ryszkowski Andrzej 186, 188
- Ryszkowski Michał skar. łuk. 425, 434, 444,
451, 463–465; pcz. łuk. 481, 515, 531, 538
- Rzeczycka żona Jana 204, 214, 247, 254, 323
- Rzeczycki 518
- Rzeczycki Andrzej 40, 60
- Rzeczycki Andrzej (Jędrzej) sta rzeczycki
214, 219, 253, 258
- Rzeczycki Jan rotm. 112, 122, 138, 143, 145,
147, 148, 150, 157, 165, 166, 178, 191, 200,
202, 204, 217, 247, 254, 257
- Rzeczycki Jerzy 438
- Rzepecki Stanisław 531
- Rzewuski Bernard Beydo (Beido, Bejdo) cz.
łuk. 176, 181, 253, 295, 307
- Rzewuski Jan Beydo łow. drohiczyni 532
- Rzewuski Paweł Bejdo pis. z. łuk. 392
- Rzeżyński Aleksander 274
- Sadowski Wojciech* 15
- Sanguszko Adam Aleksander wda
wołyński 85
- Sapieha Benedykt Paweł wojewodzie
wileński 86
- Sapieha Franciszek Stefan wojewodzie
wileński 86; koniuszy lit. 342
- Sapieha Kazimierz Jan wojewodzie wileński
86; wda wileński i het. wielki lit. 487,
505, 537, 541, 542
- Sapieha Krzysztof Franciszek kraj. lit. 43, 64
- Sapieha Leon Bazyli wojewodzie wileński
86
- Sapieha Mikołaj sta owrucki 133, 307
- Sapieha Paweł wda wileński i het. wielki lit.
43, 86
- Sapieha Władysław krajczyc lit.
- Sapiehowie 270
- Sapieżyna Anna Barbara z Kopciów
województwa wileńska 43, 63, 86
- Sapieżyna Helena krajczyna lit. 64, 133
- Sarnecki Michał 448, 449
- Sarnecki Michał wiceserent łuk. 532
- Sarnecki Stanisław 376, 469
- Sarnecki Stanisław skar. różański 498, 529
- Sarnowski Adam Stanisław proboszcz
kolegiaty łęczyckiej 349
- Sawicki Paweł Władysław sąd. z. mielnicki
100
- Szczygielski Leopold zob. Szczygielski
Leopold
- Sebestiański Adam 89
- Selim I Gerej (Girej) chan krymski 263
- Servius Tullius król Rzymu 159
- Sierakowski 457
- Sierakowski (Sirakowski) Jan Andrzej stol.
bełski 186
- Sikorski Andrzej 97
- Silicki Walerian kwatermistrz
(kwatermagister) regimentu JKM 178,
192, 209, 218, 223, 253, 254, 278, 279
- Skarzyński Maciej por. 498
- Skotnicki Walenty Bogoria burg. lub. 360
- Skrzyński Kazimierz 324
- Skrzysarski 372
- Słoniowski zob. Słoniowski

- Słoniowski (Słoniewski) Mikołaj chor.
 bydgoski 526
 Słotwiński 401, 499
 Słowiński 309
 Sługocki 296
 Sługocki Aleksander 118
 Sługocki Mikołaj kanonik chełmski i oficjał
 łuk. 101
 Sługocki Zbigniew sęd. z. chełmski 134
 Słupeccy 526
 Słupecki Jerzy klan lub. 42, 63, 240
 Sobieski Aleksander królewicz 482
 Sobieski Jan marsz. wielki i het. wielki kor.
 zob. Jan III Sobieski
 Sobieski Jakub królewicz 361, 419, 482, 536
 Sobieski Konstanty królewicz 482
 Sokolnicki 518
 Sołtykowie 243
 Sosnowski 401
 Stefan Petriceicu gospodar mołdawski 306
 Stejdanowicz Tatar 463
 Stęmpkowski Gabriel klan braclawski 242
 Stępkowski (Stempkowski) Gabriel 93, 258
 Stocki Jan 255
 Stocki Sebastian 521, 530
 Stocki Szczęsny 403, 409
 Stoińska podczaszyna lub. 412, 425
 Stoiński 400
 Stoiński Andrzej pstol. łuk. 407
 Stoiński Antoni kom. z. lub. 360, 365
 Stoiński Franciszek wojs. krasnostawski 30,
 106, 110, 163, 166, 181, 188–193, 201, 209,
 210, 245, 248; wojs. krasnostawski i psta
 lub. 272, 288, 293, 294; psęd. lub. 293,
 307, 314; sęd. z. lub. 314, 349, 356, 362,
 369, 373, 375, 380, 386, 395, 411, 412, 424,
 426, 457, 462, 531
 Stoiński Hiacynt stol. drohiczyński 531
 Stoiński Marek cz. bełski 531, 538–540
 Stoiński Mikołaj pis. z. lub. 272, 307
 Stoiński Stanisław żołnierz 73
 Stoiński Szczęsny Władysław wojs.
 mielnicki 18, 30
 Stoiński Wacław wojs. lub. 160, 166; pwda
 kijowski 196, 203, 221, 223; pstol.
 kijowski 393, 393, 435, 448
 Stoiński Władysław pcz. lub. 120
 Stoiński Zygmunt 442
 Stroński Marjan 243
 Stroński Zygmunt 243
 Strus Stanisław 468
 Stryński 243
 Stryński Zygmunt 409
 Stryjeński 462
 Stryjeński Zygmunt na Stryjnie cz. sanocki
 476
 Stryjewski 219
 Strzelecki 164
 Strzyżewski Kazimierz 30
 Strzyżewski Maciej 28
 Suchodolscy 291
 Suchodolska żona Marcina 284
 Suchodolski Andrzej chor. 169
 Suchodolski Andrzej major JKM 242
 Suchodolski Andrzej 376, 386, 387; miecz.
 lub. 400, 402, 412, 424, 425, 427, 429, 450,
 461, 468, 474, 489
 Suchodolski Jędrzej (Andrzej) 326
 Suchodolski Marcin 46, 73, 153, 164, 170,
 209, 252, 284
 Suchodolski Marcin 256, 278
 Suchodolski Maciej 284, 296, 310, 313, 360,
 365, 375, 377, 380
 Suchodolski Piotr żołnierz 73
 Suchodolski Stanisław łow. czernihowski
 108, 113, 137, 146, 152
 Suchodolski Teodor 394, 425
 Suchodolski Teodor 358, 412, 447, 450, 458,
 460, 462, 531
 Suchodolski Teodor kapitan 273
 Suchodolski Zbigniew 93, 191, 201, 215, 252,
 257, 277, 278, 333
 Suchodolski Zbigniew skar. lub. 371, 375,
 381, 411, 425, 443, 450, 453, 461, 462, 475,
 531
 Sufczyński Franciszek zob. Suffczyński
 Wawrzyniec
 Suffczyński Kazimierz chorążyc łuk. 474,
 478; skar. łuk. 532
 Suffczyński (Sufczyński, Suchczyński,
 Sowczyński) Wawrzyniec chor. łuk. 20,
 30, 111, 160, 176, 216, 356, 399, 401, 411,
 451, 463, 489
 Syrzyżowski Maciej
 Sykstus (Syxtus) syn Tarkwinusza
 (Tarquinius) króla Rzymu 159
 Szadurscy 347
 Szadurski Tomasz 93
 Szałajski 405
 Szałayski Samuel 93

- Szandyrowski Jan 376
- Szaniawski Adam 171, 172, 181, 205, 207, 218, 321, 326
- Szaniawski Adam kom. z. lub. 250, 282, 291, 294, 295
- Szaniawski Adam Kazimierz wojs.
krasnostawski 243, 277, 296, 312, 353,
375, 387, 399, 411; pis. gr. łuk. 279, 320,
331, 333, 353, 359; psta łuk. 387, 395; pis.
z. łuk. 427, 429, 515, 531
- Szaniawski Andrzej 438
- Szaniawski Jan 94, 202, 285
- Szaniawski Jan kom. gran. łuk. 397, 411,
424, 451
- Szaniawski Jakub Sebaldy cz. rawski 475,
478, 526, 531
- Szaniawski Feliks (Szczęsny) Konstanty pis.
z. lub. 92, 170, 175, 179, 180, 201, 209,
210, 215, 271, 280; sąd. z. lub. 287, 297,
315
- Szaniawski Franciszek cz. owrucki 532
- Szaniawski Marcin 181, 210, 214, 218, 249,
295, 313
- Szaniawski Marcjan 190, 202, 246, 253, 256,
278
- Szaniawski Piotr 94
- Szaniawski Stanisław 180
- Szczawiński 133
- Szczawiński Jakub Olbracht sta łączycy 40,
60
- Szczuccy 499, 536
- Szczucki 389
- Szczucki Jan 38
- Szczucki Stefan 444
- Szczucki Stefan 457
- Szczucki Stefan łow. czernihowski 448
- Szczuka (Sczuka) Stanisław Antoni 373,
416, 417; referendarz kor. 431, 445, 446,
448, 460, 464–467, 472, 480; referendarz
kor., lub. i warecki sta 481, 487, 492, 494,
499, 500, 502, 505, 513, 522, 525, 527, 531,
533, 536
- Szczygielski 359
- Szczygielski Kazimierz 388, 426, 428
- Szczygielski (Szczygielski) Leopold 99, 166,
177, 201, 253, 257, 278, 291, 295, 322, 368,
369, 376, 392, 412, 425, 428, 532
- Szczyrzyccy 353
- Szołayski 425
- Szornel Andrzej 417
- Szornel Jerzy sąd. z. lub. 19, 30, 46, 94, 160,
175, 191, 201, 221, 222, 245, 254, 256, 285,
287, 323
- Szornel Paweł cz. sanocki 375, 389
- Szornelowa Anna sędzina z. lub. 323
- Szydłowski Paweł 373
- Śnitowski 243, 372
- Śnitowski Hipolit Aleksander chor. owrucki
308, 351, 363
- Świdrowa Ewa żona Bernarda
Rzewuskiego 307
- Świerski Krzysztof 376
- Święcicki Stanisław bp chełmski 346, 444
- Świrski Mikołaj sufragan chełmski 309
- Tański Jan inst. kor. 35, 56, 143
- Tarkwiniusz (Tarquinius) król Rzymu i mąż
Tulii 159
- Tarłowie 448
- Tarło Jan Aleksander wda sandomierski 62
- Tarło Karol sta stężycki 368, 369, 387; wda
lub. 430, 431; podkanclerzy kor. 448
- Tarło Stanisław wda lub. 448, 464–466, 493,
518, 519, 531
- Tchórzewscy 352
- Tchórzewska 352
- Tchórzewski 352, 358, 399
- Tchórzewski żołnierz
- Tchórzewski Jan 352
- Tchórzewski Szczęsny 396
- Teleżyński 310
- Tokarzewski Franciszek Karol kom. gran.
i pis. gr. łuk. 508, 526, 536
- Treter Bernard żołnierz 67
- Treter Szymon żołnierz 67
- Trębiński 137
- Trębiński (Tręmbiński, Trembiński)
Krzysztof 30, 94, 100, 103–105, 108, 109,
177–179, 181, 186, 188, 208
- Trębiński (Tręmbiński) Krzysztof por.
- Tritschler (Trixner, Tryksener) Jan Jerzy de,
oberszterlejtant 401, 407
- Trixner (Tryszner)
- Truszkowski 426
- Tryfoni 71
- Trzeciński Adam 393, 425
- Trzeciński Jakub 93
- Trzeciński Jan 448
- Trzeciński Paweł 538

Trzebiecki Andrzej bp krakowski 25, 120,
130, 183, 228, 255, 277
Tulia córka króla Rzymu Serviusa Tulliusa
159
Turobojski Walenty archidiakon chełmski
134
Turski Kazimierz 448, 468, 479
Turski Kazimierz Jan 375
Turski Walerian 208, 222, 223, 246, 257, 380,
387, 392, 405, 471
Turski Walerian kom. z. łuk. 532
Tuszowski Adam 73, 92
Tuszowski Paweł 96
Tymf Andrzej dzierżawca mennic
Rzeczypospolitej 32, 52, 306
Tyszkiewicz Teodor wojewodzie
czernihowski 219

Ujma Magdalena 15
Ulatowski 508
Unieszowscy 526
Unieszowski zob. Uniszowski
Uniszowska, żona Remigiana 358
Uniszowski 296, 323
Uniszowski Jan Uchacz 494, 500
Uniszowski Paweł 210, 213
Uniszowski (Unieszowski) Remigian
(Remian) Dominik 92, 93, 96, 173, 183,
190, 192, 194, 203, 210, 211, 214, 219, 254,
257, 280, 284, 314, 333, 358
Urban VIII papież 228, 262
Urban Wacław 15
Uruszczak Wacław 10, 15

Venil Joannes Baptista książdz 51

Węgleński Andrzej 242
Węglińscy 498
Węgliński 213
Węgliński Andrzej 93
Węgliński Jan 47
Wicki skar. łomżyński 210
Wielgorski Jan 110
Wielhorski Jerzy klan braclawski 356, 364
Wieliczko Teodor książdz 317
Wielopolski Jan stol. kor. 46; kanc. wielki
kor. 316, 341, 505, 525
Wierzbicki Leszek A. 7, 10, 15, 29, 91
Wieszczycki Jan miecz. czernihowski 30

Wieteski (Wioteski) Jan pcz. trembowelski
107, 112, 137, 148, 151, 155, 157, 168, 177,
182, 291
Wilaniowski 247
Wilczewski Kazimierz 103
Wilczewski Kazimierz cz. malborski 356,
375, 381
Wilczopolski Adam Pszczółka (Pszczółka)
18, 19, 24, 26, 45–47, 69, 71, 88, 89, 94, 96,
99, 104, 108, 136, 137, 177
Wilczopolski Adam Pszczółka wojs.
grabowiecki 201, 252
Wilczopolski Piotr Józef 368, 448
Wilczyński 444, 455, 468
Wilczyński Franciszek 297
Wilczyński Franciszek reg. z. łuk. 423, 463,
496
Wilczyński Franciszek Kazimierz 376
Wilczyński Kazimierz Franciszek reg.
z. łuk. 532
Wilkoński 483
Winnicki Jan 154
Wiński 89
Wioteski Jan zob. Wieteski Jan
Wiśniewski Kazimierz 343
Wiśniowiecka Gryzelda wojewodzina ruska
20, 120
Wiśniowiecki Dymitr Jerzy, wda bełski
i het. polny kor. 20, 21, 41, 61, 77, 78, 86,
123, 132, 184, 188, 192, 196, 211; wda
bełski i het. wielki kor. 282, 286; wda
krakowski i het. wielki kor. 318, 327
Wiśniowski Kazimierz Karol 309
Władysław IV król Polski 5, 38, 41, 61, 86,
132, 233, 268, 273, 305, 349
Wodzicki Jan 322
Wojewódzki Marcin 93
Wolff (Wolf) Aleksander Ludwik sta feliiński
144
Wołyński 410
Woliński 508
Wośniowski Karol Wojciech oficjał lub. 130
Wronowski Jan 249, 256, 286, 288, 290, 294,
295, 312, 319, 320, 326, 429
Wróblewski Maciej 90
Wrzosek Aleksander 382, 393, 430, 431
Wybranowski Jan skar. bielski 463
Wybranowski Mikołaj skar. bełski 474, 478,
531

- Wysocki Franciszek cz. sochaczewski 164, 272, 308
 Wysocki Franciszek pis. gr. stężycki 92, 94, 99, 109, 201, 209; pis. gr. stężycki i kom. z. lub. 176
 Wysocki Jan 409
 Wysocki Jan Michał wojs. grabowiecki 437, 442, 450, 467, 471
 Wysokiński Paweł 457
 Wyżycy Stanisław chor. kijowski 350
- Zabielski 70
 Zabłocki Michał 343
 Zahorowski Stefan sta włodziemski 357
 Zajączkowski 206, 425
 Zakrzewski Wojciech 258
 Załuski Aleksander pkom. rawski 120, 133
 Załuski Aleksander łow. rawski 276
 Zambrzycki Jan inst. lit. 143
 Zamoyski Jan „Sobiepan” wda sandomierski 44, 64
 Zamoyski Marcin pstol. lwowski 196, 237; wda braclawski 318; wda lubelski 373, 375, 376, 383, 388; podskarbi wielki kor. 404, 412, 431
 Zamoyski Stefan 120
 Zamoyski Tomasz Józef V ordynat zamojski 534
 Zaporski 412
 Zaporski Adam wojs. horodelski 209
 Zaporski Michał 315, 323
 Zaporski Michał miecz. lub. 375; pcz. lub. 385, 392, 392, 393, 398, 403, 409, 410, 412, 432, 433, 435, 443, 444, 452, 456, 460–463, 465, 473
 Zaporski Stanisław 210, 283, 295, 304
 Zaporski Stanisław miecz. lub. 322
 Zaporski Tomasz Innocenty skar. lub. 19, 67, 70, 71, 76, 94, 99, 103, 111, 122, 133, 135, 138, 146, 160, 176, 181, 201, 245, 256, 277
 Zarzecki Jan 250, 256, 258, 282, 288, 294, 325
 Zarzecki (Zarzycki) Jan wojs. łuk. 451; wojs. i psta łuk. 532
 Zarzecki (Zarzycki) Jan Stanisław 311, 319; kom. z. łuk. 356, 359; pwda i kom. z. łuk. 361, 364, 376, 379, 387, 395, 411, 428, 463; wojs. i pwda łuk. 474
- Zarzecki Stefan 376
 Zarzycki zob. Zarzecki
 Zawadzki Jan pkom. parnawski 38
 Zawadzki Kazimierz stol. wieluński 532
 Zbąska Anna podkomorzyna lub. 386, 390, 395, 427, 442, 456
 Zbąski Bogusław Jan chor. lub. 30, 31, 91, 92, 93, 155, 164, 209, 258; pkom. lub. 292, 297, 368, 369, 372, 375, 382, 442, 479
 Zdrapski Marcin 457, 468
 Złotnicki Mikołaj por. 25
 Zubczewski Wacław pcz. nowogrodzki 410
 Zwiartowska 309
 Zwiartowski 309
 Zwiartowski 309, 372, 424
 Zwiartowski por. 292
 Zwiartowski Aleksander 18, 19, 46, 47, 101, 189, 201, 210, 246, 279, 284, 291, 297, 313, 320
 Zwiartowski Aleksander pcz. lub. 254
 Zwiartowski Aleksander skar. łuk. 93
 Zwierzykowski Michał 6, 15
 Zwolski Adam 397, 411, 424, 451
 Zwolski Andrzej
 Zygmunt II August król Polski 242, 243, 308, 351
 Zygmunt III Waza król Polski 233
- Żebrowski Stefan 426
 Żelisławski 518
 Żelisławski Adam 369, 375, 379, 382, 383, 391, 400
 Żelisławski Józef 423, 468, 471
 Żórowski Krzysztof skar. sandomierski 376
 Żuchowska Marianna 327
 Żukowski 492
 Żukowski por. 310
 Żurakowski Andrzej wojs. trembowelski 426
 Żyrzyńscy 164
 Żyrzyński Aleksander 68
 Żyrzyński Remigian 468

INDEKS GEOGRAFICZNY

Abazja 350

Austria 80

Babin 152

Bełskie województwo 5, 95, 240, 538, 539

Bełżyce 70, 118, 119

Biała 414

Biała (Radziwiłłowska) 196

Białkowska Góra 457

Białobrzeźnica 351

Bielany 541

Bielczw 526

Bobrowniki 505, 525

Bochnia 322

Bochotnica Mniejsza 405, 406

Bochotniki 42

Braclawska ziemia 79

Braclawskie województwo 33, 53

Brahiłów 348

Brańsk 42, 63

Brody 526

Brześć Litewski (Brześć) 317, 346, 487

Buczacz 261

Bug 346

Bychawa 67, 213, 285, 333, 362, 412, 457

Bystrzyca 17, 22, 107, 149, 153, 154, 216, 521, 530

Celejów 42

Chełm 244, 275

Chełmska ziemia 538

Chocim 196, 203

Chwałowice 400, 441

Cieszkowizna 67, 144, 272, 307, 350

Cieszkowszczyzna 242

Corstyn zob. Czorsztyn

Czarnokozińce 224

Czasławice 47

Czechów (Czechówka) 358, 512

Czechówka zob. Czechów

Czekarków 406

Czemierniczki 526

Czemierniki 94, 526

Czerniejów 471

Czernihowskie województwo 33, 53

Czasławice 47, 412

Czorsztyn (Corstyn) 38

Czortków 347

Dąbie 526

Detownia 275

Dęblin 505

Domilowice 348

Dorohucz (Drohucz) 475, 526

Drahim (Drachim) 33, 52, 132

Drahimskie starostwo 41, 61

Drohiczynska (Drohicka) ziemia 316

Drohucz zob. Dorohucz

Drwęca 233

Dybowskie starostwo 498

Elbląg 126

Europa 261

Fordon 488, 511

Francja (Galia) 159, 342

Galia zob. Francja

Gdańsk 290, 299, 300, 345

Gołęb 155, 158, 165, 336, 352

Grodno 268, 298, 481, 483, 492

Grudawa 242

Halicka ziemia 84, 240, 351

Hejdów 392, 413

Hejdówek 490

Hendna 350

Hiszpania 159

Holandia (Rzeczpospolita Holenderska) 345

Jabłonna 444

Janowiec 149, 153

Janów 44, 64

Jassy 196

Jastków 105, 156, 512

Jaszców 412

Jaworów 72, 219, 298, 334, 384, 385

Jazłowiec (Jazłów) 348

Jazłów zob. Jazłowiec

- Kamieniec zob. Kamieniec Podolski
 Kamieniec Podolski (Kamieniec) 51, 131, 132, 142, 265, 504
 Kazimierz Dolny (Kazimierz, Kazimirz) 66, 95, 138, 147, 163, 179, 490, 491, 512
 Kielce 120, 415, 416
 Kijowska ziemia 79
 Kijowskie województwo 33, 53
 Kijów 18, 290
 Kitajgród 348
 Kliczkowice 42, 63
 Klimontowice 525
 Kock (Koczk) 26, 90, 91, 93, 96
 Konopnica 279
 Koprzywnica (Pokrzywnica) 196, 260
 Korczyn zob. Nowe Miasto Korczyn
 Kowala 405, 406
 Kozienickie starostwo 525
 Krakowskie województwo 492
 Kraków 48, 75, 187, 225
 Krasny Staw zob. Krasnystaw
 Krasnystaw (Krasny Staw) 33, 53, 297
 Krasów 487, 496
 Kraśnik 372, 383, 392, 406, 412
 Krechów (Krechow, Kreckow) 43, 64
 Krępiec 310
 Krosińskie starostwo zob. Krośnieńskie starostwo
 Krośnieńskie (Krosińskie) starostwo 62
 Krupie 298
 Kryłów 529
 Krzczonów 351
 Krzesimów 443, 475
 Kurów 457, 526

 Lichny 499
 Liczkowice 350
 Lipowiec 274, 353
 Litwa (Wielkie Księstwo Litewskie) 45, 65, 81, 86, 121, 124, 127, 200, 241, 259, 261, 310, 349, 419, 483, 487, 496, 498, 500, 503, 505, 506, 509, 513, 524, 541–543
 Lubelski powiat (ziemia) 5, 17, 18, 22, 69, 107, 111, 112, 149, 166, 175, 213
 Lubelskie starostwo 41
 Lublin 5, 7, 8, 17, 18, 22, 23, 27, 37, 44, 46, 58, 62, 65–68, 70–72, 84, 85, 87–89, 91, 95, 99, 105, 107–109, 116, 119, 127, 128, 130, 135, 1142, 144, 146, 148, 149, 154, 158, 160, 162, 165–168, 171, 172, 174, 176, 187, 189, 207, 216, 221, 223, 224, 240, 244, 252, 259, 269, 271–273, 278, 283, 284, 291, 292, 307, 309, 314, 324, 336, 345, 349, 352, 358, 371, 373, 375, 376, 378, 390, 394, 397, 411–414, 416, 417, 421, 422, 427, 431, 432, 439, 446, 458, 460, 464–467, 471, 480, 485, 490, 499, 508–510, 514, 516, 521, 530, 532
 Luboml 188
 Lubomskie starostwo 61
 Lwów 76, 107, 108, 119, 120, 125, 176, 196, 222, 261, 266, 303, 318, 449, 471, 487, 506

 Łaziska 240
 Łączna 70, 109
 Łowicz 133
 Luck 33, 53
 Łucki powiat 242
 Łukowska ziemia 5, 17, 18, 22, 29, 40, 45, 47, 60, 69, 88, 94–96, 99, 103, 104, 107, 111–113, 118, 149, 166, 171, 173, 175, 176, 181, 187, 190, 195, 201, 204, 207, 213, 218–222, 245, 247, 250, 251, 256, 257, 267, 275, 277, 278, 281, 282, 284–286, 288, 289, 291, 295, 311, 313, 320, 321, 324, 326, 330, 333, 355, 356, 361, 364, 370, 377–379, 382, 383, 387–389, 391, 395, 397–399, 403, 404, 409–412, 414, 415, 417, 423, 424, 428, 436, 437, 440, 447–451, 453, 458, 462, 463, 468, 469, 471, 474, 476, 479, 487, 489, 494, 496, 500, 515–517, 524, 530, 531, 534
 Łukowskie starostwo 65, 240
 Łuków 26, 67, 88, 95, 107, 109, 112, 132, 144, 146, 147, 149, 242, 253, 272, 350, 352, 372, 471, 490, 512, 517, 521, 530

 Malborskie województwo 525
 Mała Polska zob. Małopolska
 Małopolska (Mała Polska) 34, 53, 445, 496, 505
 Markuszów 526
 Mazowieckie województwo 5
 Michałów 384
 Miedzialskie starostwo 66
 Milejów 47
 Mołdawia (Wołosza) 504, 523
 Montawy 239
 Moskwa zob. Rosja

 Nawarra 342
 Niemce 412

Niemcza 481
 Nieporęt 525
 Niezabitów 358
 Nowe Miasto Korczyn (Korczyn) 20, 22
 Nowodwór zob. Nowy Dwór
 Nowy Dwór (Nowodwór) 57, 58, 83
 Nowy Krym 265

 Oleśniki 484
 Opatów 529
 Opole 70
 Orłów 120
 Osiny 426
 Osmiński powiat zob. Oszmiański powiat
 Ostrów 44, 65, 274, 309, 353
 Ostrówek 526
 Oszmiański (Osminski) powiat 43, 64
 Oświdnik zob. Świdnik

 Parczew (Parczów, Parcow, Parców) 45, 65,
 112, 213, 275, 280, 285, 512
 Parcow zob. Parczew
 Parców zob. Parczew
 Parczewskie starostwo 274, 414
 Piaski 358, 412, 457
 Pilaszkievicze 431
 Piltyński powiat 42
 Piltyńskie starostwo 42
 Piotrków 458
 Piotrków (Trybunalski) 189, 283, 304, 345,
 527
 Podhajce 132
 Podlaskie województwo 5, 220
 Podole 265, 270
 Podolskie województwo 241, 348
 Pokucie 270, 271
 Pokrzywnica zob. Koprzywnica
 Polesie 503
 Policka Wieś 308
 Polska (Korona, Królestwo Polskie) 5, 44, 55,
 66, 81, 121, 124, 127, 142, 158, 236, 239,
 241, 261, 341, 378, 381, 393, 396, 421, 433,
 439, 503, 508
 Pomorzany 466, 467, 480
 Popkowice 412
 Porta Otomańska (Porta) zob. Turcja
 Poznań 196
 Prawno 457
 Pruskie województwa 233
 Prusy 239

Prut 196
 Przemyska ziemia 95, 316
 Przysieki 243
 Puchaczów (Puchaczew) 172, 251
 Puckie starostwo 38, 54
 Puławy 192, 424

 Radecznicza (Rodecznica) 244, 404, 534
 Radom 124, 428
 Radomyśl 443
 Radzin zob. Radzyń
 Radzyń (Radzin) 251, 274, 285
 Rodecznica zob. Radecznicza
 Rosja (Moskwa) 80, 126, 242
 Rury 454
 Ruskie województwo 270, 350, 351
 Rzeczpospolita (Republika, Respublica) 5,
 17, 18, 20–22, 24, 25, 27, 31–38, 40–44,
 49, 50–52, 54–58, 60–69, 74–88, 97, 102,
 106, 110–112, 114–116, 123–127, 129–134,
 139–141, 143–145, 147, 148, 150, 154,
 155, 157, 159–165, 169, 170, 173, 174, 176,
 182, 184, 185, 187, 190, 196, 198–200, 203,
 205–208, 218, 222, 225–245, 247–249, 252,
 259, 261–276, 283, 286, 288–291, 294, 296,
 299–311, 314, 316–319, 336–341, 344–353,
 357, 360, 361, 363, 365, 367, 372, 374–377,
 385, 386, 389, 399, 402, 403, 407, 418–421,
 423, 427, 433, 434, 437, 439, 445, 447–449,
 455, 458, 459, 460, 465, 467, 472, 473, 475,
 477, 481–491, 494, 495, 497–500, 502–507,
 509, 510, 512, 513, 519–529, 535, 538, 543,
 544
 Rzeczycza 275
 Rzeszów 188
 Rzym 159
 Rzymskie Cesarstwo 159

 Sandomierz (Sandomirz) 282
 Sandomierskie województwo 260, 538
 Sandomirz zob. Sandomierz
 Serokomla (Syrokomla) 42, 64
 Sędowice 154
 Siedlce 109
 Siemiakowce 351
 Siewierz 126
 Sikors[z]czyzna 64, 272
 Smarzewice 196
 Smoleńsk 126
 Sobianowice 392

- Sołotwina 143
 Soroka 481
 Stambuł 274
 Stara Wieś 372
 Stempków zob. Stępków
 Stępków (Stempków) 258, 492
 Stolica Apostolska (Państwo Kościelne) 44
 Stryj 373
Styr 334
 Suchodoły 333, 371
 Syrokomla zob. Serokomla
 Szawelska (Szabelska) ekonomia 63, 86
 Szczepieszyń 158
 Szczuczyn (Szczuczyn)

 Śląsk 126, 238, 267
 Świdnik (Oświdnik) 134, 240
 Świdno 213
 Świeckie starostwo 38

 Tomaszów 63
 Toruń 498
 Trabskie starostwo 43, 64
 Trembowelski powiat 350, 351
 Troskaniec zob. Trościaniec
 Trościaniec (Troskaniec) 144
 Trubeck 126
 Trybuchowice 350
 Trzemeszno 42
 Trześniów 392, 413
 Trześniówek 490
 Tuchowice 89
 Turcja (Turek, Porta Otomańska) 134, 148,
 259, 262, 263, 265, 272, 274, 281, 306, 346,
 364
 Turoboyce (Turobojce) 134
 Tursk 493, 518, 519
 Tykocin 266

 Ujazdów 28–30
 Ukraina 31, 74, 81, 121, 130, 139, 143, 208,
 265, 270, 491, 512
 Ulan 251, 412, 489
 Ungwar 457
 Urzędowski powiat (ziemia) 5, 17, 18, 22, 69,
 107, 111, 112, 149, 171, 173, 175, 250, 251,
 266, 320, 379, 387, 410
 Urzędów 66, 112, 172, 412, 442, 457
 Uścimów 280

 Warszawa 22, 26, 31, 42, 44, 48, 64, 68, 71,
 77, 80, 90, 91, 97, 102, 105, 120, 138, 149,
 152, 158, 185, 187, 196, 198, 215, 259, 260,
 276, 283, 287, 288, 306, 327–329, 346, 360,
 362, 373, 432, 433, 464–466, 483, 494, 501,
 502, 509, 514, 519, 522, 529, 536, 544
 Węgrów 132
 Węgry 37, 58
 Wieliczka 322, 440
 Wielka Polska zob. Wielkopolska
 Wielkie Księstwo Litewskie zob. Litwa
 Wielkopolska (Wielka Polska) 34, 53, 505
 Wieniawa 273
Wieprz 235, 509
 Wilków 400, 443
 Wilno 268
Wisła 42, 58, 179, 235, 285, 400, 405, 441, 458
 Wiśniowa 430, 431
 Włocławek 488
 Wola 26
 Wola Chomiejowa 67
 Wola Głuska 373
 Wola Grizowa 129
 Wola Gułowska 246, 253, 314, 429
 Wola Osińska 426
 Wola Sobieska 137
 Wólka 412
 Wołosza zob. Mołdawia
 Wołyńskie województwo 33, 53, 242, 497

 Zalesie 129, 144
 Zales[z]czyzna 64
 Załósce (Założce) 77
 Zajączkowo 239
 Zamość 120, 138, 196, 303
 Zbaraż 40
 Zbuczyn 40, 60, 307, 489
 Zemborzyce 130
 Złoczów 431

 Żółkiew 260, 393, 407, 408, 417, 446, 493
 Żórawno (Żurawno) 259, 265
 Żuków 308, 351, 363
 Żywiec 80, 126
 Żywin 525

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Wykaz skrótów bibliograficznych	11
Wykaz skrótów	13
Wykorzystana literatura	15
Akta sejmikowe	17
I. Sejmik relacyjny (pokonwokacyjny) w Lublinie 22 stycznia 1669 r.	17
1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego (pokonwokacyjnego) w Lublinie 22 stycznia 1669 r.</i>	17
II. Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 25 kwietnia 1669 r.	22
1. <i>Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Lublinem 25 kwietnia 1669 r.</i>	22
III. Sejmik przedelekcyjny w Lublinie 27 maja 1669 r.	26
1. <i>Laudum sejmiku przedelekcyjnego w Lublinie 27 maja 1669 r.</i>	26
IV. Sejmik ekspedycyjny pod Ujazdowem 22 czerwca 1669 r.	28
1. <i>Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Ujazdowem 22 czerwca 1669 r.</i> . . .	28
V. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 20 sierpnia 1669 r.	30
1. <i>Instrukcja posłom na sejm koronacyjny z sejmiku lubelskiego 20 sierpnia 1669 r.</i>	31
2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 20 sierpnia 1669 r.</i>	45
VI. Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1669 r.	48
VII. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 22 stycznia 1670 r.	48
1. <i>Instrukcja posłom na sejm nadzwyczajny z sejmiku lubelskiego 22 stycznia 1670 r.</i>	48
2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 22 stycznia 1670 r.</i>	68
VIII. Sejmik relacyjny w Lublinie 20 maja 1670 r.	71
1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 20 maja 1670 r.</i>	72
2. <i>Instrukcja posłom do króla z sejmiku relacyjnego w Lublinie 20 maja 1670 r.</i>	73
IX. Sejmik z limity w Lublinie 20 czerwca 1670 r.	77
X. Sejmik przedsejmowy w Lublinie 29 lipca 1670 r.	77
1. <i>Instrukcja posłom na sejm zwyczajny z sejmiku lubelskiego 29 lipca 1670 r.</i> .	77
2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 29 lipca 1670 r.</i>	87
XI. Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1670 r.	89
XII. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 2 października 1670 r.	90
1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 2 października 1670 r.</i> . .	90
XIII. Sejmik ekspedycyjny pod Kockiem 16 października 1670 r.	91
1. <i>Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Kockiem 16 października 1670 r.</i> . . .	91
XIV. Sejmik relacyjny w Lublinie 26 listopada 1670 r.	93
1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 26 listopada 1670 r.</i>	93
XV. Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 5 marca 1671 r.	97

XVI.	Sejmik z limity w Lublinie 16 marca 1671 r.	97
	1. <i>Laudum sejmiku z limity w Lublinie 16 marca 1671 r.</i>	97
XVII.	Sejmik z limity w Lublinie 20 kwietnia 1671 r.	102
	1. <i>Laudum sejmiku z limity w Lublinie 20 kwietnia 1671 r.</i>	102
XVIII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 12 czerwca 1671 r.	105
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 12 czerwca 1671 r.</i> . . .	106
XIX.	Sejmik z limity w Lublinie 6 lipca 1671 r.	110
	1. <i>Laudum sejmiku z limity w Lublinie 6 lipca 1671 r.</i>	110
	2. <i>Instrukcja posłom do króla z sejmiku z limity w Lublinie 6 lipca 1671 r.</i> .	114
	3. <i>Respons królewski posłom województwa lubelskiego z 18 lipca 1671 r.</i> . .	115
XX.	Sejmik z limity w Lublinie 27 lipca 1671 r.	116
XXI.	Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1671 r.	116
XXII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 15 września 1671 r.	116
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 15 września 1671 r.</i> . .	116
	2. <i>Instrukcja posłom do króla z sejmiku za uniwersałem królewskim w Lublinie 15 września 1671 r.</i>	119
XXIII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 2 listopada 1671 r.	119
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 2 listopada 1671 r.</i> . . .	120
XXIV.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 15 grudnia 1671 r.	120
	1. <i>Instrukcja posłom od hetmana zaporoskiego Michała Chanenki na sejmik lubelski z 29 listopada 1671 r.</i>	120
	2. <i>Instrukcja posłom na sejm zwyczajny z sejmiku lubelskiego 15 grudnia 1671 r.</i>	122
	3. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 15 grudnia 1671 r.</i>	135
XXV.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 27 kwietnia 1672 r.	138
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm nadzwyczajny z sejmiku lubelskiego 27 kwietnia 1672 r.</i>	138
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 27 kwietnia 1672 r.</i>	145
XXVI.	Sejmik relacyjny w Lublinie 20 lipca 1672 r.	149
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 20 lipca 1672 r.</i>	149
XXVII.	Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 6 sierpnia 1672 r.	152
	1. <i>Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Lublinem 6 sierpnia 1672 r.</i>	152
XXVIII.	Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1672 r.	153
XXIX.	Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 20 września 1672 r.	154
	1. <i>Uniwersał kasztelana lubelskiego Feliksa Parysa zwołujący szlachtę na popis w dniu 19 września 1672 r.</i>	154
	2. <i>Laudum sejmiku ekspedycyjnego pod Lublinem 20 września 1672 r.</i> . . .	154
XXX.	Sejmik konfederacki w Lublinie 10 listopada 1672 r.	156
	1. <i>Laudum sejmiku konfederackiego w Lublinie 10 listopada 1672 r.</i>	156
XXXI.	Sejmik konfederacki przed generalnym zjazdem warszawskim w Lublinie 13 grudnia 1672 r.	158
	1. <i>Mowa wygłoszona na sejmiku konfederackim w Lublinie 13 grudnia 1672 r.</i> .	158
	2. <i>Instrukcja posłom na generalny zjazd warszawski z sejmiku konfederackiego w Lublinie 13 grudnia 1672 r.</i>	160
	3. <i>Laudum sejmiku konfederackiego w Lublinie 13 grudnia 1672 r.</i>	164

XXXII.	Sejmik relacyjny w Lublinie 28 kwietnia 1673 r.	170
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 28 kwietnia 1673 r.</i>	170
XXXIII.	Sejmik z limity w Lublinie 31 maja 1673 r.	180
	1. <i>Laudum sejmiku z limity w Lublinie 31 maja 1673 r.</i>	180
XXXIV.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie [22] czerwca 1673 r.	185
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie [22] czerwca 1673 r.</i>	185
XXXV.	Sejmik z limity w Lublinie 7 lipca 1673 r.	186
	1. <i>Laudum sejmiku z limity w Lublinie 7 lipca 1673 r.</i>	186
XXXVI.	Sejmik deputacki w Lublinie 11 września 1673 r..	188
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 11 września 1673 r.</i>	188
XXXVII.	Sejmik z limity w Lublinie 16 października 1673 r.	193
	1. <i>Laudum sejmiku z limity w Lublinie 16 października 1673 r.</i>	193
XXXVIII.	Sejmik przedkonwokacyjny w Lublinie 29 grudnia 1673 r.	196
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku lubelskiego 29 grudnia 1673 r.</i>	196
	2. <i>Laudum sejmiku przedkonwokacyjnego w Lublinie 29 grudnia 1673 r.</i>	200
XXXIX.	Sejmik relacyjny i przedelekcyjny w Lublinie 12 marca 1674 r.	205
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego i przedelekcyjnego w Lublinie 12 marca 1674 r.</i>	205
XL.	Sejmik relacyjny w Lublinie 17 lipca 1674 r.	212
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 lipca 1674 r.</i>	212
XLI.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 16 sierpnia 1674 r.	215
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 16 sierpnia 1674 r.</i>	215
XLII.	Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1674 r..	217
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 10 września 1674 r.</i>	217
XLIII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 29 lipca 1675 r.	219
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 29 lipca 1675 r.</i>	220
XLIV.	Sejmik ekspedycyjny [pod Lublinem] 5 sierpnia 1675 r.	223
	1. <i>Wzmianka o sejmiku ekspedycyjnym [pod Lublinem] 5 sierpnia 1675 r.</i>	223
XLV.	Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1675 r.	224
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 9 września 1675 r.</i>	224
XLVI.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 31 grudnia 1675 r..	224
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm koronacyjny z sejmiku lubelskiego 31 grudnia 1675 r.</i>	224
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 31 grudnia 1675 r.</i>	245
XLVII.	Sejmik relacyjny w Lublinie 27 kwietnia 1676 r.	248
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 27 kwietnia 1676 r.</i>	248
XLVIII.	Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1676 r..	255
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 14 września 1676 r.</i>	255
XLIX.	Sejmik ekspedycyjny pod Lublinem 26 października 1676 r.	259
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący szlachtę na zjazd pod Lublin na 26 października 1676 r.</i>	259
L.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 10 grudnia 1676 r..	260
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm nadzwyczajny z sejmiku lubelskiego 10 grudnia 1676 r.</i>	260
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 10 grudnia 1676 r.</i>	276

LI.	Sejmik deputacki w Lublinie 29 marca 1677 r.	280
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 29 marca 1677 r.</i>	280
LII.	Sejmik relacyjny w Lublinie 24 maja 1677 r.	281
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 24 maja 1677 r.</i>	281
LIII.	Sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego w Lublinie 17 sierpnia 1677 r.	287
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego na 17 sierpnia 1677 r.</i>	287
LIV.	Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1677 r.	288
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 13 września 1677 r.</i>	288
LV.	Sejmik elekcyjny podkomorzego lubelskiego w Lublinie 2 marca 1678 r.	292
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny podkomorzego lubelskiego na 2 marca 1678 r.</i>	292
LVI.	Sejmik elekcyjny podsędka ziemskiego lubelskiego w Lublinie 17 marca 1678 r.	293
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny podsędka lubelskiego na 17 marca 1678 r.</i>	293
LVII.	Sejmik deputacki w Lublinie 21 marca 1678 r.	293
LVIII.	Sejmik elekcyjny podsędka ziemskiego lubelskiego w Lublinie 3 czerwca 1678 r.	293
	1. <i>Laudum sejmiku elekcyjnego podsędka ziemskiego lubelskiego w Lublinie 3 czerwca 1678 r.</i>	294
LIX.	Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 27 czerwca 1678 r.	297
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny podsędka lubelskiego na 27 czerwca 1678 r.</i>	297
LX.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 3 listopada 1678 r.	298
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm z sejmiku w Lublinie 3 listopada 1678 r.</i>	298
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 3 listopada 1678 r.</i>	310
LXI.	Sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego w Lublinie 26 listopada 1678 r.	314
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Władysława Reja zwołujący sejmik elekcyjny sędziego ziemskiego lubelskiego na 26 listopada 1678 r.</i>	314
LXII.	Sejmik relacyjny w Lublinie 1 lipca 1679 r.	315
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 1 lipca 1679 r.</i>	315
LXIII.	Sejmik deputacki w Lublinie 11–12 września 1679 r.	323
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 11–12 września 1679 r.</i>	323
LXIV.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 29 grudnia 1679 r.	324
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 29 grudnia 1679 r.</i>	324
LXV.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 2 kwietnia 1680 r.	327
	1. <i>Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 2 kwietnia 1680 r. do Lublina.</i>	327
LXVI.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 17 czerwca 1680 r.	328
	1. <i>Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 17 czerwca 1680 r. do Lublina.</i>	328
	2. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie z 17 czerwca 1680 r.</i>	329

LXVII.	Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1680 r.	334
LXVIII.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 3 grudnia 1680 r.	334
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm z sejmiku w Lublinie 3 grudnia 1680 r.</i>	334
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 3 grudnia 1680 r.</i>	354
LXIX.	Sejmik relacyjny w Lublinie 15 lipca 1681 r.	360
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 15 lipca 1681 r.</i>	360
	2. <i>Instrukcja posłom do króla z sejmiku lubelskiego 15 lipca 1681 r.</i>	365
	3. <i>Respons królewski na instrukcję województwa lubelskiego z 15 lipca 1681 r.</i> .	366
LXX.	Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1681 r.	368
LXXI.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 23 czerwca 1682 r.	368
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 23 czerwca 1682 r.</i>	368
LXXII.	Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1682 r.	373
LXXIII.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 16 grudnia 1682 r.	373
LXXIV.	Sejmik relacyjny w Lublinie 24 maja 1683 r.	373
	1. <i>Konfederacja województwa lubelskiego 24 maja 1683 r.</i>	374
	2. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 24 maja 1683 r.</i>	376
LXXV.	Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1683 r.	384
LXXVI.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 8 czerwca 1684 r.	384
	1. <i>Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 8 VI 1684 r. do Lublina</i>	384
	2. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 8 czerwca 1684 r.</i> . . .	385
LXXVII.	Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1684 r.	392
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 12 września 1684 r.</i>	392
LXXVIII.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 5 stycznia 1685 r.	393
	1. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 5 stycznia 1685 r.</i>	393
LXXIX.	Sejmik relacyjny w Lublinie 17 lipca 1685 r.	396
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 lipca 1685 r.</i>	396
LXXX.	Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1685 r.	401
LXXXI.	Sejmik gospodarski w Lublinie 11 września 1685 r.	401
	1. <i>Laudum sejmiku gospodarskiego w Lublinie 11 września 1685 r.</i>	401
LXXXII.	Sejmik deputacki w Lublinie 9 września 1686 r.	407
LXXXIII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 10–11 września 1686 r.	407
	1. <i>Uniwersał Jana III, zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 10 września 1686 r. do Lublina</i>	407
	2. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 10–11 września 1686 r.</i> .	408
	3. <i>Respons biskupa krakowskiego Jana Małachowskiego posłom z sejmiku województwa lubelskiego 10–11 września 1686 r.</i>	415
LXXXIV.	Sejmik elekcyjny podsejda ziemskiego lubelskiego w Lublinie [12?] września 1686 r.	416
LXXXV.	Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1687 r.	417
LXXXVI.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 16–22 grudnia 1687 r.	417
LXXXVII.	Sejmik przedsejmowy z limity w Lublinie 2–8 stycznia 1688 r.	417
	1. <i>Instrukcja posłom z sejmiku województwa lubelskiego w Lublinie 8 stycznia 1688 r.</i>	417

LXXXVIII.	Sejmik relacyjny w Lublinie 17 maja 1688 r.	420
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 maja 1688 r.</i>	420
	2. <i>Instrukcja posłom do króla z sejmiku relacyjnego w Lublinie 17 maja 1688 r.</i>	429
LXXXIX.	Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1688 r..	430
XC.	Sejmik elekcji podsędku lubelskiego w Lublinie 11 października 1688 r.	430
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Karola Tarły zwołujący sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego do Lublina na 11 października 1688 r.</i>	430
XCI.	Sejmik elekcji pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 13 października 1688 r.	431
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Karola Tarły zwołujący sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego do Lublina na 13 października 1688 r.</i>	431
XCII.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 5 listopada 1688 r.	431
XCIII.	Sejmik posejmowy w Lublinie 16–21 maja 1689 r.	432
	1. <i>Uniwersał Jana III zwołujący sejmik posejmowy w Lublinie na 16 V 1689 r.</i>	432
	2. <i>Laudum sejmiku posejmowego w Lublinie 16–21 maja 1689 r.</i>	433
	3. <i>Respons królewski posłom województwa lubelskiego z sejmiku 16–21 maja 1689 r.</i>	444
XCIV.	Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1689 r.	446
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 12 września 1689 r.</i>	446
XCV.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 5 grudnia 1689 r.	446
XCVI.	Sejmik relacyjny w Lublinie 19 czerwca 1690 r.	447
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 19 czerwca 1690 r.</i>	447
	2. <i>Instrukcja posłom do króla z sejmiku województwa lubelskiego 19 czerwca 1690 r.</i>	458
XCVII.	Sejmik deputacki w Lublinie 11 września 1690 r..	460
	1. <i>Laudum sejmiku deputackiego w Lublinie 11 września 1690 r.</i>	460
XCVIII.	Sejmik gospodarski w Lublinie 12 września 1690 r.	460
	1. <i>Laudum sejmiku gospodarskiego w Lublinie 12 września 1690 r.</i>	460
XCIX.	Sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 20 kwietnia 1691 r.	464
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Stanisława Tarły zwołujący sejmik elekcyjny podsędku ziemskiego lubelskiego na 20 kwietnia 1691 r.</i>	464
	2. <i>Laudum sejmiku elekcji podsędku ziemskiego lubelskiego w Lublinie 20 kwietnia 1691 r.</i>	464
C.	Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 21 kwietnia 1691 r.	465
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Stanisława Tarły zwołujący sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego na 21 kwietnia 1691 r.</i>	465
CI.	Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1691 r..	466
CII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 11–15 września 1691 r.	466
	1. <i>Uniwersał Jana III zwołujący sejmik województwa lubelskiego do Lublina na 11 września 1691 r.</i>	466
	2. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 11–15 września 1691 r.</i>	467

CIII.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 12 marca 1692 r.	471
	1. <i>Laudum sejmiku za uniwersałem króla w Lublinie 12 marca 1692 r.</i>	471
CIV.	Sejmik deputacki w Lublinie 15 września 1692 r..	480
CV.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 19 listopada 1692 r.	480
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Lublinie 19 listopada 1692 r.</i>	480
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 19 listopada 1692 r.</i>	491
CVI.	Sejmik relacyjny w Lublinie 4 czerwca 1693 r.	492
CVII.	Sejmik deputacki w Lublinie 14 września 1693 r..	493
CVIII.	Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 8 października 1693 r.	493
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Stanisława z Czekarzowic Tarty na sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego w Lublinie 8 października 1693 r.</i>	493
CIX.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 10 listopada 1693 r.	493
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Lublinie 10 listopada 1693 r.</i>	493
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 10 listopada 1693 r.</i>	500
CX.	Sejmik deputacki w Lublinie 13 września 1694 r..	501
CXI.	Sejmik za uniwersałem króla w Lublinie 15 września 1694 r..	501
	1. <i>Uniwersał Jana III zwołujący sejmik województwa lubelskiego na 15 września 1694 r. do Lublina.</i>	501
CXII.	Sejmik przedsejmowy w Lublinie 1 grudnia 1694 r.	502
	1. <i>Instrukcja posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Lublinie 1 grudnia 1694 r.</i>	502
	2. <i>Laudum sejmiku przedsejmowego w Lublinie 1 grudnia 1694 r.</i>	513
CXIII.	Sejmik relacyjny w Lublinie 26 maja 1695 r.	514
	1. <i>Laudum sejmiku relacyjnego w Lublinie 26 maja 1695 r.</i>	514
CXIV.	Sejmik deputacki w Lublinie 12 września 1695 r..	518
CXV.	Sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego województwa lubelskiego w Lublinie 13 września 1695 r.	518
	1. <i>Uniwersał wojewody lubelskiego Karola Tarty zwołujący sejmik elekcyjny pisarza ziemskiego lubelskiego do Lublina na 13 września 1695 r.</i>	519
CXVI.	Sejmik przedkonwokacyjny w Lublinie 27 lipca 1696 r.	519
	1. <i>Konfederacja województwa lubelskiego zawiązana w Lublinie 27 lipca 1696 r.</i>	519
	2. <i>Instrukcja posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku w Lublinie 27 lipca 1696 r.</i>	521
	3. <i>Laudum sejmiku przedkonwokacyjnego w Lublinie 27 lipca 1696 r.</i>	530
CXVII.	Sejmik deputacki w Lublinie 10 września 1696 r..	536
CXVIII.	Sejmik pokonwokacyjny w Lublinie 22 listopada 1696 r.	536
	1. <i>Laudum sejmiku pokonwokacyjnego w Lublinie 22 listopada 1696 r.</i>	536
	2. <i>Instrukcja posłom na sejmik województwa lubelskiego w Lublinie 24 listopada 1696 r.</i>	539

3. Instrukcja posłom do prymasa Michała Radziejowskiego w Lublinie [25] listopada 1696 r.	540
4. Instrukcja posłom do panów Lubomirskich w Lublinie [25 listopada 1696 r.].	542
5. Respons prymasa Michała Radziejowskiego dany w Warszawie 20 marca 1697 r.	543

Indeksy	545
Wykaz skrótów	545
Indeks osobowy	547
Indeks geograficzny	563

UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ

Łukasiewicz
Instytut Technologii Eksploatacji

ISBN 978-83-7789-756-0

9 788377 897560 >